

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DOS. Nr. 40046

VOL. Nr. 3

ARHIVA OPERATIVA

D O S A R

Anchetă

PROBLEMA

23 AUGUST

Data

1955497

P 010933, Vol. 3

Urmează vol. nr. 4

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

SECRET

Vol. II

pag. 351 - 700

Nr. _____

DOSAR DE ANCHETA

PRIVIND PE *Mocsonyi Styrcea Ion.*

Declaratie

deschis la data _____ 195 _____ inchis la data _____ 195 _____

Arhiva nr. _____

de prieten cît se credea, ci o folosea doar ca pretext pentru a camufla pe cea adevărată: se angajase față de Conducător, cu politica căruia era absolut de acord și în care avea încredere desăvîrșită, pe cînd în Ică nu o avea iar în "politicienii de profesie" ai opoziției și mai puțină, că va veghea ca la Palat să nu se infiltreze intrigi politice anti-guvernamentale și să nu se facă politică, acesta nefiind rolul lui ci al guvernului, Regele trebuind să se țină de semnătura sa din 7 septembrie 1940 și s-o respecte cu strictețe dacă vroia să-și păstreze tronul, întrucît Antonescu nu se juca cu angajamentele luate față de Reich, a cărei sorată trebuia împărtășită pînă la capăt, nici cu acei ce ar încerca să i le saboteze sau contracareze, astfel încît, oricare ar fi sentimentele intime ale Suveranilor și anturajului lor, trebuia să aibă încredere în Conducător și să-i susțină politica, "căci tot numai el va putea să scoată barca țării la liman din furtuna în care se afla lumea întreagă, indiferent de țărîmul la care va fi nevoit să acosteze la sfîrșitul ei". În consecință, promisese Mareșalului și le vorbise leal, sincer și deschis M.M.L.L. de această promisiune că nu va ieși din cuvîntul lui în privința poziției politice a C.R., și va face tot ce-i va sta în putere ca să se ajungă la cele mai satisfăcătoare relații cu pătîntă între Suveranul și Conducătorul Statului, acesta făgăduind la rîndul său că va face toate concesiile compatibile cu interesul național pentru a satisface revendicările legitime ale Coroanei în problemele pendinte între acesta și Stat. Ori la Palat și-a putut da seama atît din atitudinea Suveranilor față de persoane sa cît și din convorbirile cu mine, că programul ce l-a propus în vederea înfăptuirii acestei teze și situația ce ar rezulta din el nu convenseau acestora și nu erau acceptate de mine ca bază de colaborare; "simțise" că încurajam pe Suverani în a păstra față de Mareșal o atitudine de permanentă și latentă ostilitate față de politica sa o rezervă totală, cu tendința de a-l emancipa încet și sigur pe Mihai de sub tutela politică a regelui antonescian spre a-l atrage în mrejele opoziției al cărei aderent eram, ca mai toți cei de la Externe, căutînd de acea apropiere cu Ică cu scopul de a-l capacita să-i submineze Conducătorului politica, prin adoptarea uneia de duplicitate și înjghebarea unei clici disidente în sîntul guvernului, joc extrem de periculos, de care neații erau conștienți și-l urmăreau de aproape, iar Suveranul trebuia

neaparat ferit, căci s-ar putea solda în mod tragic pentru monarhia și toată lumea: era inutil să mai încerce a mă convinge de greșala mea fiindcă-mi vorbise de mai multe ori și vedea că nu-l credeam deoarece eram un anglofil fanatic și orbit de ură împotriva naziștilor, dar ținuse să i-o spună lui Iorgu care părea să aibă mai mare "priză" asupra mea și vroia să-l mai altereze și pe Tonci.- Pleca, în consecință, de lângă M.M.L.L. cu un sentiment de profundă îngrijorare și neliniște, cu atât mai mult cu cât nu putea destăinui lui Antonescu temerile sale și vorbi cu nimenea despre ele, re-
preșindu-și acum că s-a grăbi să demisioneze în loc să fi încercat, spre a preîntâmpina catastrofa posibilă, să reziste cât mai multă vreme în misiunea foarte ingrată pe care o acceptase. A mai adăugat că dezacordul său cu ostilitatea Suveranilor și a mea contra lui Manolescu, pe care nu le confunda deloc cu cea pur interesată a lui Marinescu, se datorise tot numai dorinței sale de a le păstra cea mai potrivită trăsătură de unire cu Conducătorul de care eu am vrut tocmai de aceea să-i lipsesc și un cîine credincios dinastiei, cu toată nenorocirea ce i s-a întîmplat acum, bun patriot și om de inimă, neintrigat și fără sentimente meschine sau ranchină, dar cu defectul foarte național de a mai confunda conturile și buzunarul lui cu al stăpînilor, fără însă a fi făcut avere pe spinarea lor și că, cu tot verdictul Curții de Conturi pe care nu-l mai studiasse prea atent, pentru că toată afacerea îl scîrbea profund, dar îl, credea montat și umflat de gașca contabililor lui Marinescu, ne vom da seama în curînd că acesta era mult mai vinovat, șmecher, viclean și periculos decît Manolescu, care ar fi putut să-i delapideze lui Nicolae toată averea și n-a făcut-o, ci din contră i-o administra destul de bine trimițîndu-i lunar vre-o cincizeci mii de franci elvețieni, pe care acesta în loc să le plaseze ca să-și creieze un capital, le papă fiindcă era preten cu toți bogătașii mari ce veneau la St.Moritz și trăia deci pe același picior prea mare pentru posibilitățile sale. Despre mine a sfîrșit prin a spune lucruri foarte măgulitoare relativ la concursul ce-i dădusem în munca sa birocratică, admițînd că nu știa cum s-ar fi descurcat singur cu Bălăcianu și că nu prea făcuse nici o lucrare proprie, supunînd stîlizării mele pînă la scrisoarea sa de demisie căreia însă nu m-a lăsat să-i schimb și fondul așa cum am vrut și conchizînd prin a regreta că nu ne potriveam la părerile politice cum ne înțeles

sesem în celelalte domenii în special în acele ale gusturilor noastre comune pentru schiul și viața la țară, nedescăluind încă nici un amănunt despre acele nepotriviri, nici lui Iorgu și nici lui Tonci, spre cinstea lui, căci îmi dădusem cuvântul de onoare de a uita ce-i spusese, făcând cu acel prilej una din cele mai mari gafe ale întregii mele cariere de diplomat.

Dar înainte de a relata povestea nepotrivirilor noastre politice și a gafei în chestiune, la care Tote aluzionă în audiența sa de plecare, trebuie să explic cum am ajuns la ele. Pe lângă agitația mea birocratică și contabilicească a primelor două luni de secretariat regal, am avut și oarecare activități politice, mult mai puțin intense decât celelalte,

dar natural mai importante pentru viitor. În prima săptămână de aprilie, când încă nici nu intrasem la Palat dar se aflase că numirea era iminentă, Tonci m-a anunțat că Maniu îl rugase să-mi comunice că dorea să mă vadă vineri la ora cinci la el în str. Sfinților, când n-avea altă lume și am putea sta de vorbă pe-ndelete despre noua mea misiune, pe lângă persoana M.S. la Palat.

Am omis să menționez pînă acum, pentru că nu contribuiau cu nimic la drama istorisirii evenimentelor politice interne și externe ale anilor 1940-1942, relațiile mele personale anterioare cu dl. Maniu, ce le notez aici succint în treacăt doar ca să luminez clișeul lor. L-am cunoscut în sept. 1927 la Continental unde tatăl meu m-a prezentat "îsta-i elvețianu" deoarece plecasem pentru al șaselea an de școală în Elveția, ca să-l revăd în iarna 1928/39 la noi în casă, unde după un dejun diplomatico-politic, am fost chemat în salon, Dl. Președinte întrebînd "ce mai face genovezul", iar în anul meu militar (1932/33) i-am prezentat pe soția la Capșa. Tatăl meu, care nu prevăzuse dictatura și apoi n-a crezut în veșnicia ei, dorea ca, cu timpul, Victor să graviteze spre liberali iar eu spre țărăniști (mai ales după ce Titulescu mă numise ca "outsider" pe la 1 ianuarie 1934. Secretarul Micii Înțelegeri de la Geneva și Tonci mă adoptase la 15 iulie 1935 la Arad, ca să aibe cîte un fiu în subele mari partide care s-er echilibra și schimba mereu la guvernare, așa că la fiecare ședere în țară, unde veneam cel puțin odată pe an ca să stau cu părinții, îl vizitam pe Maniu, făcîndu-i totdeauna o expunere a celor ce-l interesau din problemele S.N., iar la intrarea mea în Secția Politică a

Secretariatului ei pe 1 mai 1937, Subsecretarul General și Director al S.C. Frank Walters mi-a pus în vedere că intra automat în atribuțiunile mele "liaison work with Roumanie" (informația Ligii despre situația din România), astfel încât urma să-mi petrec concediul anual și vacanțele sărbătorilor de preferință în țară, unde, la nevoie, aș face și alte călătorii suplimentare, toate pe cheltuiela S.N. drept "deplasări în misiune", cu care prilej era de dorit să-mi lărgesc cât mai mult cercul cunoștințelor personale, de contactat în lumea leaderilor politici, Așadar, în 1938 și 1939 l-am "interviewat" în diferite rânduri pe "sfinxul de la Bădăcin" care-mi asculta ore întregi descrierea dedesubturilor politicei genoveze, dar nu-mi dădea în schimb nici o informație interesantă, limitându-se mereu la formulele sale stereotipe celebre pe care toată lumea le cunoștea pe de rost. După întoarcerea mea definitivă în țară, l-am vizitat pe la mijlocul lui sept. 1941 când i-am făcut din nou o dare de seamă rezumativă a situației internaționale așa cum o lăsasem la plecarea din Ligă la finele lui august, iar d-lui a comentat-o ca și acea din țara isvorită din schimbarea de regim, fără a-mi spune lucruri inedite sau pe care nu le știam deja din sursele pomenite la începutul declarației de față. După prima mea audiență la Antonescu am evitat să-l mai vizitez pe Dl. Maniu "ca să-mi dreg reputația proastă la Legația Germaniei și de asemenea fiindcă știam prin Tonci ce mă interesa din păreriile d-sale. Intors de la Berlin, Buzexți mi-a spus că Maniu îi făcuse câteva aluzii la faptul că nu mai venisem de mult la el, dar că a înțeles de ce când i-a explicat situația ce urmăream să ocup la C.R. Totuși a insistat să-l vizitez discret ca să-mi asculte relatarea Conferinței, ceea ce am făcut, Buzel aranjând să mă duc la el pe înserate și fără știrea anturajului, așa cum el îl vizita des clandestin pe Președintele

Acum, Tonci îmi dăduse a înțelege că "bătrînul lama" nu-l invitase și pe el la întâlnire, probabil fiindcă ținea să mă instrueze fără martori: și într-adevăr așa a fost. M-a primit deosebit de călduros, așteptat și introdus fiind de dna A. Romanos, secretara sa, D-lui spunându-mi că era "forte" bucuros să afle că M.S. a reușit totuși în fine să-și înapună voința, că perseverența și constanța lui erau frumoase trăsături de caracter, iar cu răbdare se obține mai mult pe lume decît cu grabă și-n deosebi lucruri mai durabile, felicitîndu-mă pentru onoarea ce-mi revenea dacă devin confidențial

cel mai intim al "regelui" și atrăgându-mi totodată atențiunea asupra faptului că acest post comporta o deosebită răspundere ce nu trebuia s-o pierde niciodată din vedere, ca să nu se poată repeta "relele experiențe din trecut cu d-nii secretari ai R.Carol", cu care nu se gândea să mă compare, căci socotea că alegerea mea a fost "cum nu se poate mai potrivită", dar că greșelile sînt omenești și trebuia pe cît posibil evitate, trecînd astfel imediat la chestiunea "D-rei" de care știa că tînărul monarh se "atașase" și dorea să fie sigur că nu va deveni o nouă "Madame de Pompadour", rugîndu-mă să mă conving personal de caracterul legăturii, deoarece se temea de atavismul unor ascendenți cu mult temperament. Suveranul "semanînd trupește cu R.Maria", dar spera să se înșele, cu atît mai posibil cu cît îl estima să fi un om liniștit și cuminte pentru vîrta lui. Apoi a atîns cu tac și jenă "afacerea Vergotii", regretînd că nu se încheiase încă cu plecarea lui, ce nu era "consult" să fie amînată întrucît "lumea vorbea ce n-ar fi trebuit să poată spune și aceasta era f. regretabil pentru distinsa Domană și Maria sa și pentru toți". A adăugat că știe de la bunul meu "camarad" Dl. Buzescu că soția mea și cu mine formam o pereche nedespărțită, așa că prezența noastră în "compania apropiată a familiei regale va trebui să aibă o fericită influență" asupra atmosferei de la Palat și m-a rugat să-l țin la curent despre aceasta prin Buzescu care avea toată încrederea și stima d-sale pentru capacitatea și caracterul lui excepțional și deci era persoana cea mai nimerită ca să mențină legătura permanentă între noi, întrucît presupunea că voi continua să-l văd tot atît de des ca în trecut, din moment ce se știa că eram prieteni intimi, pe cînd contactele d-sale directe cu M.S. sau prin părintele meu "adoptiv" și mine era mai bine să fie rezervate pentru ocaziuni excepționale, din aceleași considerente pentru care evitasem să-l vizitez pe dlui în anul precedent, ceea ce însă nu-mi ierta complet pe -semne- din moment ce mi-o reamintea. I-am răspuns că din clipe în care M.S. hotărîse să-mi păstreze postul de secretar vacant iar șansele de a obține ridul care vetoului Antoneștilor crescuseră, Cretzianu și Buzescu se și înțeleaseră cu mine în acest sens, arătînd că d-sa (adică Maniu) să ducă grija informării D-lui Brătianu și a legăturii acestuia cu M.S. pe aceiași cale atunci cînd Cretzianu va fi plecat, deoarece numirea lui la Ankara părea să fie iminentă și nu știam dacă Buzescu îl cunoaște personal pe Brătianu sau

avea vre-un intermediar care să-l înlocuiască pe Cretzianu, nimeni de la Externe neputînd prelua această ultra confidențială misiune în condițiuni mai bune decît tot Buzescu, întrucît știam deja de lă el despre sondarea Aliaților și socoteam că problema era atît de importantă și gravă cu consecințe dezaastroase în cazul unei cît de mărunte "fuite", înșît trebuia evitat ca orice persoană neîndispetabilă să mai fie băgată în secretul ei, drept care și hotărîsem cu Cretzianu și Buzescu ca la C.R. nimeni să nu fie informat în afară de M.S. și mine, nici măcar tatăl meu adoptiv, nu pentru că nu ar fi de o discrețiune absolut exemplară, dar fiindcă ar putea să nu fie totdeauna de acord cu hotărîrile D-lor Maniu și Brătianu și să-l frîneze pe Suveran în clipa hotărîtoare a unei acțiuni riscante dar imperios necesare, ceea ce mi-ar crea complicații inutile precum și pentru același considerent al inutilității lui ca intermediar. Maniu a fost încîntat să audă cît de preocupat era de menținerea secretului tratativelor sale deja începute și de importanța eliminării nu numai a vre-unui risc inutil, ci și a oricărei înrămîriri, altă decît a sa, asupra tînarului Suveran, lucru cel mai important și care era exact ceea ce dorea. Mi-a și răspuns pe loc că-l autorizase pe Buzescu să mă țină în curent cu primele contacte și că acesta propusese ca numai eu să știu de ele la Palat, Maniu fiind deci de acord cu cele ce spuseseam relativ la legătura cu Dl. Brătianu pe care înțelegea s-o țină personal. Cît despre atitudinea M.S. a spus că a fost foarte surprins a constata la ultima lor întrevvedere că acesta era chiar nerăbdător să știe că tatonările începuseră și care era reacțiunea Aliaților. Dat fiind că nu aflasem de la Tonci că Maniu a mai fost la Palat după a doua sa audiență și că nici Tonci nici Buzescu ci Cretzianu îmi spusese că răspunsul Conducătorului fusese pozitiv pentru Palat, așa că mă puteam aștepta la numire, dar negativ cu privire la tratativele guvernului cerute de șefii opoziției, cărora le-a retorca "să le încerce ei", crezusem că Tonci comunicase și partea a doua Regelui și deci îi vorbisem despre ea fără să-mi mai spun că era o taină mare și n-avea voie s-o desvăluie nimănui și în nici un caz nu lui Toto despre care nici nu bănuia atunci că ar putea ajunge M.C. și fără să observ că nu știuse nimic nici de această parte a discuției din cea de a doua audiență la Palat nici de răspunsul lui Maniu la ea, ci observînd doar că Tonci părea mirat, vexat dar contrariat, ceea ce m-a făcut să-l felicit pentru discreția lui față de mine, la care a tăcut în loc să-mi mărturisească a fi aflat chestiunea de la mine, chiar atunci. Ori, Maniu verbise numai cu M.S. cerîndu-i păstrarea secretului absolut, iar lui

Tonci, care nu asistase la audiență, numai despre restul convorbirii, dându-i deci și răspunsul numai la partea întâi privitoare la reorganizarea C.R. pe când Cretzianu, care în lipsa lui Ică (plecat într-un turneu propagandistic în provincie, mi se pare în Basarabia și Bucovina de Nord) a profitat de prilej ca să ceară o audiență la Suveran, "pentru semnarea unor decrete de decorații" (Ministerul de Externe fiind Cancelaria Ordinilor), a fost rugat de Maniu să-i comunice amănunțit numai M.S. discuția șefilor opoziției cu Mareșalul despre tratativele propuse și situația tatonărilor până la zi. - Greșala lui Cretzianu a fost că nu mi-a spus că el informase pe Suveran, a mea, mai gravă pentru-un diplomat, că nu remarcasem că, în relatarea subiectelor discutate în cea de a doua audiență a lui Maniu la M.S., Buzești imi spusese și el de partea a doua pe care Tonci nu mi-o pomenise, fie pentru că-l întrerupsesem ca să-i spun că știam deja totul de la Buzești - cum a pretins el ulterior - fie pentru că vorbind la Club - așa cum am interpretat eu emisiunea - n-ar fi vrut să vorbească despre lucruri atât de secrete. Acum aflai un lucru pe care nici Buzești nu-l aflase încă, așa că pentru prima dată eu am avut prilejul să-i comunic ceva imedit (de la Maniu) iar nu el mie, iar Tonci mi-l ascunsese, nu din discreție ci din stratagemă savantă menită a mă face să-i desvăluie ce turnură luau tatonările despre care bănuia că Maniu vorbise M.S. la o a treia audiență, din 13 martie, când totuși a venit la Palat sub pretextul de a expune personal și între patru ochi punctul său de vedere Suveranului, în "chestiunea delicată" ce cauzase criza.

Pretextul "bătrânului jesuit" ca nici R.M. nici Tonci să nu asiste la audiență era foarte plauzibil: trebuia să spună fiului că nu era mulțumit cu purtarea mamei, din moment ce ea nu vroia să renunțe la ordonanța lui, despre care se răspîndise zvonul, inventat sau real, ceea ce nu interesa, că ar fi amantul ei, discuție penibilă la care nu vroia să aibă martori, pentru a putea vorbi deschis; iar M.S. care aștepta cu nerăbdare vești despre rezultatul primelor încercări de tratative cu Churchill, pe care bănuia că Maniu i le va aduce, ceruse și el anticipat R.M. și lui Tonci să fie lăsat singur cu "Dalai Lama". Din fericire Tonci era un mare formalist și-l știa pe Iuliu și mai formalist, așa că a interpretat faptul că acesta ținuse să nu-l informeze năuc o lipsă de încredere în discreția sau în atitudinea sa prealată, ci drept dovadă că, fie în înțelegere cu Antonescu, fie numai cu Brătianu, el considerase că "Factorul constituțional" trebuia să cunoască hotărîrea crucială ce o luaseră (desigur numai

șefii opoziției cu știrea nimănui sau a unui număr infim de inițiați dintre membrii partidelor lor, în afară de cei doi Antonești și de acel mănușchi de la Externe care din motive tehnice, de folosirea unor diplomați, a cifrului sau carierului, trebuia să fie în secret și din care probabil Cretzianu, Buzescu și cu mine făceam parte) de a deschide tratative poate chiar în numele M.S., ceea ce nu făcuse după cum se vede inevitabilă deadreptul informarea sa, dar că, pentru a-l feri de orice risc, nu trebuia să existe nici o dovadă a faptului și nici o posibilitate de discuție la Palat, locul cel mai ticsit de spioni și greu de apărut contra acestora, nici cu R.M. nici cu anturajul, din care dealtfel nici un mare demnitar nu era politic, în lipsa unui mareșal cu toate atribuțiile sau a unui demnitar de la Externe însărcinat cu asemenea misiuni, așa că s-a obținut să facă orice aluzie, despre cele aflate de la mine atât M.S. cât și lui Maniu, așteptând ca ei să-i vorbească eventual ulterior, când le-ar spune că știa, dar ținuse consemnul, dacă nu m-ar da de gol, întrucât înțelesese că făcusem greșala de a-i vorbi crezând că Maniu îl informase. Dar pentru că era curios să știe cine dăduse M.S. răspunsul și nu știa că Cretzianu fusese în audiență, fiindcă acesta i-o ceruse lui Ullea și fusese primit imediat și reținut la dejun într-o zi când Tonci era la Mogoșoaia, a bănuț că trebuie să fie Manolescu, care în răstimpul acela fusese deseori în lungi audiențe și reținut peste zi la Sinaia din cauza primelor discuții asupra raportului - bilanș pe 1941, dar cafe, fiind intimul lui Maniu (atât prin faptul că soția lui Sever Bocu și aceea a doctorului Jovin sînt surorile lui Manolescu, cât și prin acel că Prințul Nicolae fusese în complotul anti-carlist cu Stirbey, - Titulescu și Maniu menținînd prin Manolescu legătura cu acesta din urmă, cu care fusese și a rămas întotdeauna în mare prietenie) și al Conducătorului, era probabil legătura adevărat secretă a lui Maniu cu Suveranul, pentru care el, Tonci, constituia deci paravanul: cel ce nu trebuia să știe nimic, ci să furnizeze alibiul în cazul descoperirii tratativelor și acușarea Coroanei de către nemți. În schimb, de la mine - care nu aveam cum să știu cine-i dusesse Suveranului informația importantă, dacă nu Tonci - acesta vroia totuși să afle urmarea tatonărilor și deci m-a lăsat să cred că el o dusesse, ca să continuu a-l informa despre mersul lor, întrebîndu-mă despre ele în cea mai mare taină, ori de cîte ori ne vedeam singuri și într-un loc sigur, adică de obicei duminica după dejunul ce-l lua regulat la noi cîmna era invitatul Suveranilor.

Ori, dintr-o sumedenie de motive, eu nu i-am putut satisface curiozitatea, răspunzându-i de fiecare dată că nu știam nimic, ceea ce dealtfel nu era departe de adevăr în privința rezultatului nouilor legături, contacte și sondaje efectuate, despre care pînă către mijlocul lunii martie nu prea aflasem mare lucru, fără să-i dau vre-o explicație, comentînd cît mai zgîrcit toată afacerea, ce însercam de acum s-o minimalizăm cînd am dibuit că Tonci o considera nejustificată de situația generală a războiului, chiar și a celui sovietic "necorcludentă pînă la sfîrșitul anului", deci în orice caz cu totul prematură, prea riscantă și chiar ușuratică, intrucît era o "curată nebunie demagogică parlamentaristică" de a propune ceea ce nu puteai să realizezi cît timp puterea Reichului era intactă, arătîndu-i că astfel de pipăiri ale pulsului adversarilor, se făcuseră și se făceau mereu și de nemți, că erau doar menite a ne lămuri asupra condițiilor eventualei noastre capitulări, că nu ne anjagam deloc și erau cu siguranță sortite să rămînă fără consecințe. Era normal să reacționez astfel față de atitudinea sa ostilă tratativelor și să fiu hotărît dacă tot voi ajunge la Palat - ceea ce încă nu era decis atunci - a-i cere lui Maniu cu primul prilej să nu mai folosească filiera Tonci, desinformîndu-l chiar eventual, ci doar a mea directă sa prin Buzești, așa cum, de perfectă bună credință, aveam să le-o și propun între timp atît acestuia cît și lui Cretzianu iar apoi lui Maniu. Dar chiar dacă Tonci ar fi fost o mie la sută de părerea noastră, n-ași fi putut să-l informez în continuare fiindcă: întîi de toate, nu eram autorizat să vorbesc cu nimeni despre aceste chestiuni și nu i-ași fi spus nici cît spusesem dacă n-ași fi crezut că știa deja atît; apoi, secretele Externelor și în special acele ale Cabinetului și Cifrului nu se divulgau complet nici după cei treizeci de ani prescriși de lege, cînd "Arhivele Statului" deveneau publice iar acele ale M.A.S. treceau în clădirea acestora și erau cuasi consultabile acolo, dar în cursul "operațiunilor" ele nu se destăinuiau, nici măcar în interiorul serviciului, aceleora din afară nucleului restrîns care lucra la treburi de importanța celor în chestiune și chiar în sînul acestuia se evita să afle ce făcea celălalt, dacă nu era necesar să știe, așa că, în afacerile strict departamentale, numai șeful - în speță însă nu Ică ci Cretzianu, știa tot, Buzești ceva mai puțin, iar Pogoneanu și cu mine mai puțin, etc

iar în domeniul itelor externe respective ale partidelor istorice, Buzesti nu ştia nici el chiar tot ce învîrtea Maniu, dar mai mult decît oricare alt ţărănist, pe cînd la liberali Stirbey (adevăratul şef) le deţinea şi dirija, Cretzianu (nepotul său de soră şi ginere "post mortem") le administra, iar Brătianu aproba şi punea pecetea firmei cu numele său, "clearingul" acestora între partidele aproape fuzionate făcîndu-se între Cretzianu şi Buzesti, celălalt actual pretendent şi viitor ginere "ante mortem" al lui Barbu; însfîrşit presupunînd că Tonci ar fi fost îndrituit să cunoască rezultatul tatonărilor sau al tratativelor, chiar şi atunci căile şi mijloacele folosite pentru obţinerea acestuia, ca şi amănuntele discuţiilor preliminare nu i s-au fi comunicat în nici un caz, din lipsa de folos şi de motive pentru care aceasta şi riscul inutil ce l-ar fi comportat atît pentru dînsul cît şi pentru acei expuşi a fi descope-riţi peste hotare.-

Ori, în linii mari, tratativele opoziţiei se solda-seră cu un eşec în ajunul numirii mele la Palat: nouile ta-tonări întreprinde se Coste prin C.I.C. (Counter Information Center al americanilor, şeful caruia Donovan vizitase în turneul său mondial din preajma războiului şi România, fu-sese primit de Carol şi la insistenţele sale vorbise singur şi cu Marele Voevod) pentru că vechile legături liberalo-ţărănişti cu I.S. (Nicu Caramfil la Paris iar Bianu şi Stefan Neniţescu la Londra) fuseseră tăiate de englezi, se transformaseră în contacte cu aceştia (din însuşi îndemnul C.I.C.-ului, lipsit de o reţea cu anvergura celei a I.S. din România, care aşadar intra în zona operativă britanică) şi un început de sondaje în cursul cărora deodată ei ne cerură propuneri formale şi concrete ce fură prezentate neîntîrziat pe la sfîrşitul lui ianuarie sau începutul lui februarie în numele M.S. şi al şefilor celor două partide democrate, dar au rămas fără răspuns, iar discuţiile intrerupte timp de nouă luni, din cauze "neexplicabile şi necunoscute d-lui Maniu", foarte explicabile însă prin faptul că şi Conducă-torul, îndemnat de Ică, s-a hotărît totuşi la deschiderea unor negocieri secrete cu americanii la Madrid către sfîr-şitul lunii martie, care au coincis exact cu din întîmplare cu intreruperea celorlalte.-

Despre amănuntele ambelor tratative nu am cunoscut nici în epoca lor decât fracțiuni de informații din ceea ce mi comuncau sporadic Buzzești și Pogoneanu, acesta din urmă devenind directorul adjunct al Cifrului pe 1942 și directorul unic din 1943 și pînă la 23 August tocmai pentru cifrarea și descifrarea tuturor actelor ultra-secrete relative la acea problemă și păstrarea arhivelor lor, pe cînd eu nu am lucrat nici una din acele documente și am citit doar pe apucate unele din ele, din care nu mai rețin decât esențialul -propunerilor respective- întrucît am fost transferat pe 1 ianuarie 1942 la Dir. P. I., activînd în primul trimestru al anului și ultimului meu de la Externe ca șef al Secției Orientale, prin rocadă cu Camil Demetrescu, prieten de școală al fraților Pogoneanu, care va trece ulterior la Cabinetul Vice-Președintelui și face pentru acesta cu titlu de curier o misiune la Madrid contactînd personal pe Ambasadorul Statelor Unite și cunoscînd astfel în detalii negocierile guvernului.-

Propunerile opoziției au fost: încheierea armistițiului cu cele trei Mari Puteri Aliate la ieșirea Romîniei din război, cu întoarcerea armelor numai dacă Reichul se va opune acestuia, în care caz Romînia va lupta alături de Puterile Aliate pînă la sfîrșitul războiului general, recunoscîndu-i-se calitatea de Aliat a acestora, cu toate forțele disponibile, cu condiția restabilirii și garantării granițelor sale din 1919 la pacea generală și deschiderii unui front balcanic. Problemele decurgînd din acceptarea propunerii au fost discutate marginal, fără să aibă caracterul unor obligații sau condiții formale.

Regelui nu i s-a cerut apostila, semnăturile D-lor Maniu și Brătianu, implicînd acordul M.S., fiind acceptate drept garanții valabile pentru acesta, pe acreditivale plenipotențiare ale lui Coste.

Pe Cretzianu și Buzzești nu-i frapase rîdicașul chestiunii exclusivității mele în informarea Suveranului despre problemă, pentru că nu puteau ști în ce măsură Maniu i-o destăinase lui Tonci, cu care era presupus a fi în vechi și excelente relațiuni de prietenie și încredere reciprocă și nu se-accumetau să-l cenzureze pe dl. Președinte, de care nu se îndoiu că știa ce face, cu atât mai mult cu

cît o ridicasem abia atunci cînd s-a știut că voiau fi detașat la C.R. pe data de 1 aprilie, în cadrul celorlalte aranjamente stabilite cu Buzeghi (care urma să fie menținut la Dir.Dabinetului de succesorul lui Cretzianu, Davidescu) întru informarea M.S. așa cum îi promisese la ceaiul de la Casa Nouă și nu le desvăluisem cauza pretenției mele, deoarece mă jenam să le mărturisesc că Tonci împărtășea, în fond, mai mult teza Conducătorului decît cea a opoziției, nimeni neașteptîndu-se la ora aceea că Ică era tocmai pe punctul să-l determine a o schimba brusc dintr-odată, în afară poate de Maniu cu care (eu personal am ajuns însă abia mult mai tîrziu să conchid că de pe atunci) era totuși oarecum înțeles s-o facă, îndată ce va fi asigurat că Aliații acceptau să discute cu noi, ceea ce refuzau nemților.

În schimb, pe Maniu îl suprinsese faptul că spre sfîrșitul convorbirii noastre (despre tratative, șansele de a fi acceptată propunerea debarcării în Peninsula Balcanică - pe cît posibil mai aproape de noi dacă nu chiar în Dobrogea, ceea ce însă presupunea participarea Turciei sau violarea imposibilă a neutralității ei - și situația frontului sovietic în comparație cu cea din noiembrie trecut cînd ne văzusem ultima oară) i-am repetat chestia cu Tonci, sugerîndu-i desinformarea acestuia în sensul răspunsurilor ce-i dădusem eu. Maniu înțelegînd că M.S. nu se ținuse de cuvînt ci vorbise cu Tonci, s-a alarmat la gîndul că păstrarea secretului era de acum compromisă la Palat și deci mi-a spus că nu-l informase deloc pe Mocsony etc.etc..... așa că am înțeles că eu făcusem greșala și i-am povestit imediat tot ce am descirs mai sus. Firește că bătrînul a fost foarte necăjit, dar bucuros că nu M.S. ci eu comiseseam "păcatul" de a vorbi de problemă fără vre-o deslegare "explicită", cu oricine ar fi, în afara colegilor mei de la Externe în curent cu ea și că se mai putea repara prin stratagema propusă. Pe mine, afacerea m-a necăjit și mai mult din cauza impresiunii proaste ce o făcusem astfel Președintelui, tocmai în pragul preluării funcției confidentiale de la C.R. și după ce-i cerusem atît de insistent ca legătura lui cu M.S. să nu se fadă decît prin mine.

Dar necazurile nu aveau să se limiteze numai la atît, căci înainte ca să vorbesc cu Tonci pentru a-i explica cu toate menajamentele necesare situația penibilă în

care mă pusese mezininterpretarea mai multor relatări și mai cu seamă omisiuni, dintre care ultima sa tăcere fusese cea mai gravă întrucît mă făcusem de rîs față de toți colegii mei fără să-i spun cum, el vorbise cu Toto de problemă, din fericire fără să-i destăinuie chiar secretul, dar totuși suficient ca să-l pună pe gînduri, arătîndu-i drept posibilitate, de care se temea iar M.S. trebuia neapărat ferită, ceea ce știa a fi realitatea și prevenindu-l că trebuia să mă potolească pe mine, să contracareze abil înrăurirea ațîțătoare nefastă ce s-ar putea să am în acest domeniu asupra Suveranilor, ușor influențabili de către elementele noi din anturajul lor intim și să-l frîneze pe copilul ce mai era încă monarhul, asupra căruia dînsul nu mai avea nici o "priză" fiindcă o "mătură veche și uzată, mai cu seamă acum după măturarea lui Vergotti la care contribuise și el, ceea ce nu i-ar ierată-o în curînd R.M.", care n-ar avea o influență chiar așa de bună asupra fiului ei cît sperase la început, drept care era dator să uzeze de autoritatea ce i-o dădeau atribuțiunile foarte întinse și răspunderile mari ale M.C. pentru a veghea ca monarhia să nu fie amenințată de compromiterea Coroanei cu aventuri politice și acțiuni subversive extrem de periculoa- se în actuala conjunctură europeană. La scena de reproșuri ce i-o făcusem de a-mi fi compromis dinainte toate șansele unei colaborări fructuoase cu acest apolitic, mai cu seamă după cina noastră de la Jockey, la care arătasem doar destul de clar poziția mea, cu care crezusem că și el și Toto fuseseră de acord, Tonci mi-a răspuns că nu înțelesese deloc eșirea mea de atunci și-mi făcuse semn să tac, întrucît văzuse cît de mult îl indispușesem pe acesta, care reacționase însă foarte tacticos neangajîndu-se atunci într-o polemică prematură și inutilă ce ar fi stricat dintr-un început relațiile sale cu mine, cînd știa desigur mai mult decît putea să spună în sprijinul atitudinii sale conformiste; lucru de care Tonci se convinsese după cîteva zile, cînd Manolescu a venit să-i ceară sprijinul în diferendul său cu Marinescu care-i ațîța pe Suverani împotriva sa și discutînd situația internațională tocmai cu scopul de a dibui dacă el dăduse M.S. informația în chestiune și o făcuse în asentimentul Conducătorului sau ca o manieră clandestină îndreptată împotriva tendințelor acestuia de a nu tolera atragerea M.S. în implicații externe contrare planurilor

lui pentru faza finală a războiului, Manolescu i-a dat a înțelege că atitudinea de bravadă ale opoziției nu erau luate în serios nici de nemți, deoarece constituiau mai mult manifestatii formale, menite să demonstreze partidelor politice anglo-saxone după război, când aliburile ce și le creiau Maniu prin documente vor fi date în vileag, că nu se compromisese cu politica dictaturii antonesciene, pe când de fapt nu urmărea soluții pe care Antoneștii să nu poată și deci consimte a le adopta la momentul cel mai favorabil, ci pregătirea terenului pentru condiții optime în care tot numai guvernul să efectueze răsturnarea alianțelor. Manolescu era convins fără ca să-i fi spus că Mareșalul i-o mărturisise, că acesta nu se îndoia nici de lealismul șefilor opoziției față de el, nici de faptul că până și Aliații erau conștienți că el era cel mai indicat pentru a opera întorsătură și în consecință vor prefera oricând să stea de vorbă cu dînsul decît cu Maniu, temîndu-se nu de acesta, ci de acei susceptibili de a căuta înlăturarea sa pentru soluția eșirii din război și mai ales de indiscreții și agitații inutile ce ar putea periclita efectuarea acesteia cu minimum de riscuri. Ori, numai două lucruri puteau să-i zădărnicească puțința de a o realiza cu maximum de șorți de reușită: suspectarea sa de către nemți și înlocuirea sa prin Horia Sima, un general fără orizont politic, total supus ordinelor Reichului sau vre-un aventurier politic germanofil și captarea Suveranului de către un politician sau general carlist pentru schimbarea conducerii în vederea eșirii din alianța cu Germania înainte de clipa potrivită. Părerile lui Manolescu era desigur cunoscute și lui Toto, ba poate că ambii știau cu precizie mai mult chiar decît ceea ce prezentau doar ca opinii personale și aceasta dovedeau lui Tonci că amîndoi se aflau pe poziția corectă și conform intereselor superioare ale națiunii și Coroanei, preconizînd apropierea Suveranilor de Conducător și acceptarea tutelei sale politice pe timp cît nu exista nici o altă formulă mai bună decît a lui, cu singurul corectiv că nu trebuia să-și afișeze în public bunele relații ca să nu se compromită cu principiul dictaturii pe care se întemeia regimul, pentru a nu li se putea reproșa ulterior a fi fost mai pre-antonescieni decît șefii opoziției. În acest sens, Tonci considera că nici asocierea Suveranului eventualelor tratative ce ar izbuti să le deschidă șefii opoziției nu era o

nenorocire dacă nu s-a apucat să le semneze ceva, căci în atmosfera de ură ce domnea la acea oră între cele două tabere te puteai aștepta oricând, în cazul insuccesului negocierilor, la denunțarea M.S. pentru motive de propagandă, spunându-mi că acest amănunt va trebui să fie unul din primele lucruri de care să mă conving ca secretar particular. M-am prefăcut a recunoaște temeinicia argumentelor sale, bazate pe noi elemente de apreciere a situației, întrucît n-avea rost să încerc a-l convinge de sentimentul meu intuitiv că nu se putea avea încredere în Antonești, după tot ce făcuseră pînă atunci, că și șefii opoziției se vor lămuri pînă la urmă că răsturnarea nu se va putea face cu Mareșalul, prea dintr-o bucată și neîncrezător în buna credință și mai ales buna voință ale anglo-saxonilor, nici cu Ică care naviga cu fundul în două luntri, și că M.S. era deja foarte compromis cu politica Antoneștilor în opinia mondială numai din vina lor (pe cînd șefii opoziției avuseseră și aveau grije să-și fabrice tot felul de aliburi publice și secrete) și avea dreptate să persevereze în antipatia sa față de persoanele și ostilitatea pentru regimul și politica lor (pe care, de fapt, Brătienii și leaderii țărăniști nu le aveau) dar trebuia să le și demonstreze nu prin altercații secrete pe chestiuni minore și mai mult personale, ci prin alte atitudini politice decît declarațiile de Anoul Nou; i-am mulțumit pentru informațiile și sfaturile prețioase ce-mi dăduse, știind în sinea mea ce aveau de făcut și să și fac după capul meu, cînd voi avea ocazia, fără trezirea suspiciunilor lui care era prea indolent ca să mă controleze și în curînd l-am și putut liniști pe Tonci privitor la lipsa oricărei apostile, acte sau urme scrise despre acea problemă și să-l dezinformez cu atît mai ușor cu cît ea avea să fie înmormîntată pentru nouă luni iar Maniu să-i spună cu primul prilej fără să mintă - ceea ce era contrar concepțiilor lui religioase - și în cea mai mare taină că "toate eforturile sale de a trata cu Aliații s-au soldat cu o tacită fină de neprimire, dar cel puțin aveau decența să nu le divulge, fiind că n-ar avea interesul să slăbească poziția partidelor democratice prietene lor", ceea ce era tot, în fapt, o minciună jesuită, din moment ce știa că acțiunea sa deschisese calea negocierilor anglo-americane cu Conducătorul regimului totalitar din România aliat fascismului mondial, care nu aveau nici cele să fie desvăluite, nici după eșecul lor. Regele a fost informat amănunțit de mine la 17 aprilie de tot ce am descris relativ la pățania mea și nu s-a alarmat deloc, întrucît

nu credea că ea putea avea alte consecințe neplăcute și în nici un caz periculoase, cunoscând discrețiunea lui Tonci; era dimpotrivă bucuros că-i lămură atitudinea exactă a acestuia, a lui Toto și Manolescu și cu primul prilej a contribuit și el la admirarea temerilor excesive ale "decanului curtenilor", vorbindu-i între patru ochi la o vânătoare de afacerea în sensul că o găsisă și el prematură și nu se mira că ratase fiindcă anglo-saxonii erau oameni practici și știau precis că nu puteam mișca atunci iar, când se va putea, întorsătura nu va fi efectuată de politicieni ci tot de un militar cu mîna forte, Antonescu fiind cel mai indicat, din moment ce deține toată puterea aparatului de stat.-

Gafa mea mare a fost însă alta și anume, aceea de a fi încercat să-l prelucrez încetul cu încetul pe Toto, în loc să-l las să plece liniștit și convins că M.M.L.L. vor ajunge iar în cordiale relațiuni cu Antonești chiar fără bunele sale oficii, ceea ce s-ar fi întîmplat desigur doar pe chestiunea înlocuirii Administratorului Domeniului Coroanei, în care ar fi acționat la fel chiar dacă s-ar fi înțeles perfect cu mine asupra politicii generale a Palatului. Prilej pentru aceste încercări mi le ofereau multiplele lui neînțelegeri cu Suveranii, pe care vroiam să i le evăt, reușind dealtfel în unele cazuri când accepta părerea mea înainte de a le propune ceea ce știam că nu vor agreia, să-l scutesc de insuccese, necazuri și decepții. Era vorba de o mie și una de chestiuni, din care nu citez decît cele mai tipice și importante.-

Programul Suveranului se alcătua, în principiu prin subordinea celui personal, la aproape absoluta latitudine a M.S. și cunoscut suitei (înainte Of. de Ord., în afară de Ioani, acum mie, iar lui Nelly pentru H.M.), care trebuia să-l țină în evidență, aceluia oficiu propus de M.C., aprobat sau modificat de M.S. și aplicat de Adjutanții Regali. Pentru stabilirea celui oficial, M.C. centraliza și corobora propunerile tuturor serviciilor subalterne: odinicară M. Maestru de Ceremonii, acum Maestru Curții fiind obligat să-i semnaleze, anticipat lunar, sărbătorile naționale, religioase și ale familiei regale, parastasele, aniversările și festivitățile anuale tradiționale, iar spătăminal obligațiile oficiale excepționale (audiențele sau recepțiile la mese etc.... ale oficialităților interne și externe) cu planul, plasamentul și descripția protocolului; Seful C.M. la fel pentru toate obligațiile programele militare fie anuale fie neprevăzute, iar Marele Vînător al M.S., idem, etc..... rămînîndu-i

(12)

M.C. Hotărîrea precăderii unora față de celelalte, precum și toate propunerile extraordinare, importante sau mai puțin însemnate, judecînd de altfel tot programul oficial după criteriul oportunității politice interne și externe în interesul general și personal al Capului Statului. De altminteri și modificările programului general aduse de M.S. se făceau îndeobște în înțelegere cu M.C., ținînd seama de toate aceste criterii. Avînd în vedere însă că Antonescu opusese vetoul său contactelor politice interne și externe ale Suveranilor, interzicînd formal Miniștrilor și Comandanților Armate etc.... și dînd a înțelege și șefilor de misiuni diplomatice străine inoportunitatea ca să frecventeze Curtea Regală după placul acestora și al lor, M.S. nu primea decît la cererea expresă a acestora, trecută prin cenzura Președinției, oficialitățile naționale, iar în ceea ce privea Corpul Diplomatic invita anual la circa două în cazuri excepționale maximum trei dejunări pe șefii misiunilor diplomatice, nu împreună ci izolați, deci la mese mici, adică variînd între 8 și 16 persoane și veghind ca Ullea să prindă de veste cînd un consilier de Legație rămînea însărcinat cu Afaceri, în timpul concediului Ministrului, pentru ca să fie repede invitat pentru ca M.S. să mai cunoscă și din diplomații străini mai tineri, despre care auzea și nu-i cunoștea. Firește că primise în cursul primelor zece luni de război și chiar ceva mai înainte mai multe personalități militare și civile germane, fie în vizită sau trecere prin țară înspre sau dinspre front (în cazul generalilor), fie acreditați mai mult sau mai puțin temporar sau permanent pe lângă misiunile militară și civilă ("diplomatică") germane cunoscînd astfel pe Dl. și d-a Neubacher și Clodius, pe fratele lui Goering de la Reșița (rămas numai un an în țară), bineînțeles pe generalul Hansen și Gerstenberg și pe cîțiva dintre comandanții marilor unități germane de pe frontul răsăritean, printre care generalii von Haufe, Schobert, von Bock (de pe sectorul nordic), von Meinstein, cred că și pe Jold sau Spädl, în vizite de informație militară, ca să nu se zică inspecție a efectivelor în formație din România, precum și alți cîțiva cărora le-am uitat numele. Toți acești veniseră să se înscrie la Palat, ceruseră audiențe și fuseseră mai mult decît recomandați de Președinție și Min.Ap.Naț. spre a fi primiți neîntîrziat și cu alai, ceea ce M.S. nu făcuse întotdeauna după cum i se ceruse, întrucît ținea să marcheze atît față de nemți cît și de Antonești că era Suveran și nu se grăbea și nici nu se impresiona ca ei, de acești muritori de rînd. De aceea, nu acceptase nici sugestiile lui

Ică, Albrecht și Langenhahn de a aplica un regim de favoare marilor aliați, trebuind să țină Curtea deschisă d-lor pseudo-diplomați de la misiunea diplomatică, și mai mult poliști decât ostași de la cea militară, ci le făcea dincontră figura meselor mici, simple, sobre și austere, potrivite stilului lor și atmosferei războiului, când Antonescu îi cerea să invite pe un grangure nazist în trecere, cu care prilej mai veneau și câțiva însoțitori din cei de la misiuni, care dealtfel (inclusiv Gerstenberg și Steltzer) nu vedeau palatul în calitatea lor proprie de subalterni ai șefului misiunii, M.S. făcându-se ca și cum cea militară nici n-ar exista, iar cea diplomatică ar fi exact de aceeași importanță ca și toate celelalte, cu mai puțin de una la sută din personalul ei. Când preferase să-l invite la dejun decât să-l primească în audiență pe Killinger odată peste rândul obișnuit, invitase imediat și pe Nuntial încă odată spre a nu-l nedreptăți în calitatea sa de decan al Corpului Diplomatic, nerecunoscută de Killinger. Cât despre vânătorile regale (care de fapt se numesc regale numai când un suveran participă) nici un neamț, dintre ăștia vânători pasionați după asemenea invitații, nu a fost niciodată invitat la nici o vânătoare regală, ci doar Clodius și Neubacher odată iar Gerstenberg de mai multe ori la cele neoficiale mici organizate de Tonci pe terenurile secundare proaste sau în pregătire, iar faimosul vânător african Manfred v.K. nu s-a ales în toată șederea sa în România, de pe terenurile regale, decât cu câte un țap anual la Paris și odată câțiva cerbi luptători la Sarlota în Banat, pe care i-a vînat întotdeauna singur însoțit de personalul local respectiv. Ori, cu sosirea sa, Toto - montat serios și în această privință de Antonescu - anunțase M.M.L.L. imposibilitatea dăinuirii acestei situații de neconceput în împrejurările actuale ale "frăției de arme romîno-germane", când luptau și mureau cot la cot pentru supraviețuirea patriei respective feciorii Reichului alături de ai noștri; pe această chestiune făcuse spume la gură și era absolut livid de încapăținarea calmă și rece atât a Regelui cât și a Reginei pe acest subiect, cât și de argumentele mele în favoarea reducerii în locul sporirii frecvențărilor cu cetățeli Marelui Reich. Răspunsul M.M.L.L. era sterătip: "Ori toți ori niciunul; de Conducător depindea să fie primiți mai des: n-avea decât să ridice cenzurarea și restricțiile impuse Curții și neamții ar avea acces la ea într-o proporție mai mare decât toți ceilalți străini din moment ce erau mult mai numeroși, dar cum nu trebuia să primească

decît pe şefii misiunilor, nu se putea face discriminări de a-i creia Regelui Romîniei reputaţia ce şi-a făcut-o Marta Bibescu în lumea întreagă pentru colaboraţionismul ei din 1917-18, mai ales cînd şi acum ca şi atunci toată societatea romîră le-a închis nemţilor uşa în nas".-

Văzînd că n-avea ce le face, Solescu s-a dus să-i explice conducătorului dilema şi să-i ceară insistent "revocarea edictului", pe garanţia sa că nu va rezulta din ea nici un inconvenient pentru politica guvernului, ba dimpotrivă ne mai avînd pretextul cenzurii şi restricţiunilor acestuia, M.M.L.L. nu vor putea să mai evite primirea mai frecventă şi masivă în special a membrilor misiunilor germane, dar şi a cercurilor guvernamentale şi germanofile alte decît cei restrîns al cunoşcuţilor lor de pînă atunci şi cărora conducerea ar avea interesul să le deschidă accesul la palat, fiind înţeles că prin aceasta nu s-ar spori decît puţin volumul recepţiilor, dar s-ar schimba radical componenţa listei invitaţilor tot la aceleaşi simple dejunuri mijlocii la care nu exista primejdia unor conversaţii ilicite sau aparteuri suspecte cu diplomaţiei neutre în prezenţa demnitarilor participînd la toate mesele "în oficiu" M.C., Adj-tul de serviciu şi d-na de onoare, la cele militare şi S.C.M., iar ceilalţi M.

Demnitari sau Demnitari după importanţa recepţiei şi dorinţa M.S. - şi că el va veghea ca, în practică, interdicţia relaţiilor guvernului cu elementele compromiţătoare ale vechilor regimuri să rămînă valabilă. Antonescu nu a fost bucuros să consimtă nici la acceptarea parţială a propunerii, privitoare la străini, deoarece nu vedea cu ochi buni nici măcar contactele suveranilor cu "Marii Aliaţi", dacă scăpau cenzurii şi controlului său direct, cît despre cele cu neutrii, ci care dealtfel lăcă întreţine din ce în ce mai intime relaţii, se temea mai puţin decît de "cercurile guvernamentale, germanofile şi mai cu seamă militare" din jurul legaţiei şi M.M.Germane, frecventate de Toto pe care nu-l considera suficient de ager ca să discerne în ce măsură ar putea să conţină instrumente himmleriste manevrînd contra regimului său personal. Cu multe ezitări şi rezerve de genul informării sale mai dese, în cazul acesta, despre noile legături ce s-ar înjgheba în urma ridicării barierelor vamale politice impuse Curţii cu succes mai bine de un an, menţinerii restricţiei cu privire la personalităţile politice⁸¹ militare naţionale independent de regimul cărui aparţineau şi la celelalte frecve

tații regale susceptibile de manevre sau intrigi anti-prezidențiale, conducătorul accedă la racheta, susținând cu atîta ardor de vechiul său monitor de schi, drept experiment dorit a deveni care din cele două măsuri era preferabilă, deci nu ca un acord definitiv ce suveranii l-ar putea invoca în eventualitatea unor noi diferende pe tema aplicării sale. Toto obținuse astfel pentru ei, în pofida intențiilor sale diametral opuse vederilor lor, indiscutabil o binevenită lărgire a sferei de influență sau cel puțin a zonei de operațiuni a C.R., succes care avea să-i aducă însă mai mult nemulțumire decît mulțămiri în amîndouă taberele: Antonescu vexîndu-se de extensiunea neprevăzută de amplă și rapidă pe care Rosetti a știut s-o dea cu ușurință raporturilor, anterior aproape inexistente, între C.M. și M.M.G. și care a-au soldat cu al doilea și mult mai valoros cadou făcut Suveranului de Comandantul Suprem al Armatei Germane (Oberbefehlshaber der Wehrmacht: Adolf Hitler) o motocicletă B.M.W. din cele speciale ale Af ikakorps al Gen. Rommel, foarte reușită, pe cînd primu dar, de după vizita berlineză, fusese un Volkswagen mereu demonstrat pentru reparații - și autonomia prea mare cu care prodeca în selecționarea elementelor interesante pentru M.S., din punctul de vedere tehnic, ale M.M.G. și în afara ei (reporteri-cinematografi cu filme inedite de pe front, aviatori în concediu sau călătorie "întîmplătoare" în România, specialiști ai tacticii blindatelor etc...), trecînd peste capul șefilor M.Ap.Naț. și M.St.M. cu conivența unor subalterni de ai lor, prieteni cu Toto și punînd totodată pe membrii C.M. să iese nițel din directivele anterioare primite direct de la mareșalul A., care de aceea mă va prefera, ca funcționar de stat detașat la C.R. și subaltern al lui Ică, iar pe de cealaltă parte, M.M.L.L. frîmînd personal, dar în cele din urmă mai mult priu mine, din ce în ce mai energic aceste contacte, în favoarea celorlalte cu diplomații interesanți, mai tineri, mai bine pregătiți, mai îndrăzneți decît șefii lor, responsabili deci îngrădiți și poate cu însărcinări subversive, mai importante decît cele oficiale ale acestora (servindu-le de firmă acoperitoare) ai misiunilor neutre și legației "Statului Francez" invins. Aceasta a fost fără doar și poate una din cele mai bune pe care Franța a avut-o vreodată în România. Noul ministru, numit de Pétain personal (iar nu de Pierre Laval), nu era diplomat de carieră, ci un outsider, prieten al "vetustului Mareșal", încă din primul război mondial cînd și-a pierdut tot piciorul stîng în luptele grele de la Chemin des Dames, a

fost decorat cu Croix de Guerre pentru fapte eroice și ulterior cu Legion d'Honneur pentru servicii aduse patriei pe un altă țară, desigur informativ, întrucît pensionat din armată, ca mare mutilat, a fost folosit în misiuni diplomatice temporare de natură deosebit de gingașe, extra-europene astfel că nu prea era cunoscut și deochiat de nemți. Ca și v. Killinger, de origine scoțiană și tot dintr-un neam de ostași din cei ai gărzilor scoțiene ale regilor Franței din Secolul al XVI-lea, era un om dintr-un cu totul altfel de aluat și de factură superioară, cu o mentalitate la antipodul celeia a bețivanului "femist fumis", intelectual cu o frumoasă cultură agreabilă, sceptică și fără acele pedanterii cerebrale jenante celor ne-intelectuali sau mai puțin cițiți, moralmente, mintalmente și fizicește tipul francezului bine, simpatice și admirat atît de concetățenii lui cît -poate chiar mai mult- peste fruntariile frumoasei sale patrii, pentru că era mai mult decît francez, fără a fi cosmopolit, călătorit, cunoscînd bine engleza și bi-nișor germana cu toate că nu o iubea, nu din cauza piciorului pierdut, și pentru aceleași motive care i-au făcut pe nemți atît de antipatici peste tot globul pămîntesc. După Thierry-Rothschild și Paul Morand, care mai și scrisese despre noi lucruri nu jicnitoare dar cabotine pentru un literat și sef de misiune diplomatică, Jacques Truelle a fost o revelație, o surpriză și o rază de soare cald mediteranian pentru toți cei care-și pierduseră nădejdea în vechiul și gloriosul spirit combativ al marelui popor francez.

Bielle și cu mine l-am îndrăgit din prima clipă și simpatia a fost reciprocă, înțelegîndu-ne după cinci minute ca și cum ne-am fi cunoscut de o viață întreagă și, din partea noastră, nu a fost surprinzător, deoarece toată lumea l-a adorat imediat la București, în afară bineînțeles de celălalt scoțian de baștină și armata lui de copoi gestapoviști. Nici italienii nici spaniolii nu-l adulmecaseră cu plăcere și din străvechea lor gelozie pentru sora latină superioară și din aceea de a-l vedea recîștigînd cu ușurință nu inima romînilor adevărați care nu încetaseră să-i iubească pe francezi poate mai mult în nenorocirea lor ce era și a lor, ci stima și încrederea noastră în calitățile nepieritoare ale națiunii care a dat lumii întregi cultul libertății. Dar n-aveau ce să-i reproșeze, că Jacques nu era nici St.Cyrien, nici de la Quai

d'Orsay, nu-i putea critica nici aroganța normalienilor sau celor cu doctorate de la Sorbona și nici ideologia politică, întrucât nu avea nici un fel de contingență cu vreun partid politic al țării sale pe care dușmanii Franței ar fi avut rațiunii ca să-l urască. Și, pe deasupra, era ambasadorul personal al lui Pétain pe lângă celălalt mareșal -conducător de nație latină, amândoi oameni de stat ai Europei noi germanoide, ceea ce ar fi trebuit să le inspire încredere axiștilor și suspiciunile legitime ale românilor necontaminați de buba neagră hitleristă.

Biroul II care nu încetase să lucreze, mai greu dar mai intens decât oricând în secolul alianței franco-britanice, contra dușmanilor ei, aranjaseră însă lucrurile în așa fel ca Truelle, total necunoscut serviciilor noastre externe oficiale și secrete, să fie flancat nici mai mult nici mai puțin decât de Consil.de Leg.Henri Spitzmuller, unul din membrii permanenți și dintre cei mai apreciați pentru capacitatea lui excepțională ai Del.franceze la toate sesiunile Consiliului și Adunării S.N. ca Dir.Cab. și mîna dreaptă a Ministrului René Massigli (Dir.Pol.la Quasi d'Orsay, apoi Secre.Gen., Amb. la Londra și Min.de Ext., ținînd pe o vară a soției mele și contribuind de aceea 50% atît la numirea mea de către Titulescu la M.I. și la alegerea mea pentru postul în Secr.S.N.) și cunoscut prin René, nevesti-mi și mie încă din 1929, lui Cretz nu cam tot de pe atunci și lui Buzescu prin mine de la sosirea lui la Geneva în toamna 1933. Ori, Henri, numit dinadins din cauza relațiilor sale intime cu mine și Buzescu, dar și cu toți "titulaxii" (cum ne poreclise Radu Cretzianu, fost anti-titulax convertit prea tîrziu) în cap cu Ciuntu și Vișolani, ne-a spus, firește, numai nouă, iar noi doar celor ai "nucleului" îndrituiți a ști că Truelle era "O.K." (pronunțat ouchei și însemnînd "în regulă"), dar trebuia păzit ca "sfintele moaște", întrucît era interesul nostru și cel general să nu "cadă". Al treilea francez "O.K.", Secretarul de Legație Basdevant, fiul Dir.Jur. al Q.d'O. și Del.franceze la N.S. căsătorit cu o canadiancă franceză (mai dîră luptătoare anti-nazistă decât soțul ei mai ponderat) total necunoscut neașilor, ceea ce nu era cazul lui "Spitz", ne fusese recomandat de acesta ca secundul său. Și d-na Spitzmuller, numită "Bab", născută de Mérode, belgiană de neam mare, cu picături semite bune în vinele ei "albastre", era total "în combinație" ca și dealtfel cealaltă mare prietenă franceză a soției mele D-soar

Jacqueline d'Humières, secretara-indentendă a Legăției, Jacques fiind holtei, iar ea stenodactilografa sa de la Q.d'O., orfană de război, din neam de nemeși sărăciți, extrem de inteligentă și fină, care s-a măritat cu Secr.de Leg. Mihai Romniceanu, fiul unic al Ministrului "observator liberal" în guvernul Dr.P. Groza din 3 ianuarie 1946 până prin primăvara 1948. Vechea mobilă a Leg., Sarret (cu toate că s-a mândrit după 23 August a fi fost marele "machist" al ei) nu a avut nici un rol politic conspirativ în continuarea luptei francezilor, din România, împotriva Axei, ci a fost folosit de Spitz doar pentru itele lor informative economice pe care le ținuse probabil în tot decursul carierei sale în România, deja când era Consul la Galați. Fiind mare afacerist, ahtiat să-și mai sporească avere frumușică, făcută nu totdeauna prea curat, fusese dimpotrivă puși în gardă contra lui deși noi nici nu-l cunoșteam, fiindcă prea se agita cu gura contra nemților, care-l socoteau personaj periculos, ce nu era deloc pentru ei. În schimb, un om "supra O.K." și care probabil trebuie să fi fost o goangă destul de mare al Biroului II era Baronul Dard, camuflat sub titlul de profesor sau conferențiar la Institutul Francez, pentru nu știu ce subiect, cred că istoria sau istoria artelor, muncă în care dealtfel pare să fie deosebit de competent. Despre ceilalți "machisti", cu care Jacques avea prin Spitz legături conspirative, noi n-am știut nimic. Restul Legăției ne-a fost indicat ca "Vichy-ist" recte lavalist, în special Prim.Secr.de Leg., contele La Garde, un reacționar germanofil inteligent și foarte insinuant cu o soție nobilă foarte frumoasă dar de o timpânie rară pentru o franțuzoaică, care-l cădea de gol pe antipaticul ei soț, cu care noi am ținut însă a fi în excelente relații, de desinformare.

Cu Massigli la Londra, ca Ministru de Externe al Franței libere și prim sfetnic politic al Generalului de Gaulle iar Spitzmuller la București, drept cap politic al Legăției și rezistenței franceze din România și o compoziție atât de favorabilă a misiunii de sub egida așa zisului apolitic de Truelle care pune în aparență toată greutatea ei numai pe "radierea spirituală" a țării sale, în colaborare cu Institutul ei, unde Baronul Dard își dădea aere de reacționar împacă cu noua atmosferă europeană și oficială a "Statului Francez", nu era de mirare că speram să facem treabă serioasă așa cum

aveam s-o și realizăm, punind imediat în acest scop la curent cu toate aceste amănunte pe Suverani și Ioani, în urma deslegării lui Maniu ca R.M., acum cea mai rebiată anti-antonesciană, deci simulantă pentru Mike, ca și "umbra M.S." să fie în secretul tratativelor.

Si compunerea Legației elvețiene era nu se poate mai potrivită pentru eventualele legături ale Suveranului și opoziției democratice cu Aliații. Ministrul René de Weck, firburghez, de limbă și cultură franceză, diplomat de carieră și beletrist cu valoroase contribuții la literatura Elveției "Romande", petrecuse ultimii cincisprezece ani de Consilier, al Leg. Elv. de la Paris sub Eduard Dunant, cumnatul socrului meu, fiind astfel vechi cunoscut al familiei lui Bielle și prieten intim al cumnatului ei Bernard Barbey, tot romancier și în plus Seful Casei Militare a Generalului Guisan. D-na de Weck era pariziană dintr-un mediu foarte modest și de stînga, iar amîndoi tot ce se putea mai puțin neutri în sentimentele și "manigățele" lor intime și clandestine, avînd în deosebi relații strînse cu Maniu, Mihai Popovici, și Lugojanu. Consilierul Legației, Henri Béat de Vischer von Reichenbach, din singurul neam de nobili bernezi catolici, cu baronia austriacă și șefia cuasi ereditară a "Calaverilor de Malte" elvețieni, este o rudă a soției mele prin alianțe cu familia berneză de Marquart. Dar cea mai apropiată rudă a lui Bielle din misiunea elvețiană și prieten de al nostru era Atașatul Legației, Jean Stroehlin din genevesi de origine baleză, frate vitreg al soției vărului ei primar Edmond Forget, născută Bordier, proprietarii celei de a treia mari bănci particulare din Geneva, Bordier Et Cie (după Férrier-Luklin și Hentsch). Henri făcuse celebrul colegiu al Jesuiților de la Feldkirch în Vorarlberg și studii universitare strălucite în diferite țări și limbi, fiind cu vreo șase ani mai mare Jean -care-mi urmase pașii^{la} exact aceleași școli din Elveția romandă- că atît mai mic decît mine: amîndoi elemente remarcabile și excepțional de bine pregătiți și sigur nu întîmplător numiți la București.-

Baiul era numai că Statele reprezentate de aceste două miciuni se aflau inconjurate de cele dușmane, pe cînd Portugalia și Suedia, situate în poziții excentrice mult mai favorabile pentru nemijlocite legături cu Anglia și America, erau nepotrivit prezentate la noi pentru aceea urmăream: sefi misiunile nevrînd să-și complice sfîrșitul carierelor respective prin oneroase activități riscante, mai cu seamă suedezii

(25)

fiind în acest război îndeobște mai preocupați decât în primul an de conformism mai riguros chiar decât cel clasic tradiționalist al elvețienilor pe care Legația lor din România nu-l prea respecta, întrucît păstrarea neutralității lor mai amenințată acum de nenți decât în trecut și mai expusă-n viitor Sovietetelor decât fusese la pacea din 1919, iar subalternii ambelor Legații, fie prea slabi de umeri și mai ales de duhuri în cazul acestora din urmă, fie prea tari de umeri și de sfinți catolici ca să învedereze problema pămîntească a eșirii din război sub alte unghiiuri decât acea al amenințării creștinătății de către dogma necredincioșilor răsăriteni, în cazul ultra-catolicului mesaj sperțar al noului Consilier trimis de Salazar lui Ică și care a avut o influență proastă asupra acestuia în faza finală a sovăielilor lui tractaționistice.-

Totuși, I.S.-ul în colaborarea sa cu Biroul II va ști să ocolească aceste greutăți geografice, punîndu-ne după optprezece luni în contact personal cu un trimis al lui, datorită prieteniei noastre cu Jaques și Spitz; dar pînă acolo mai aveam o cale lungă de parcurs cu multe hopuri și obstacole de trecut și pene de reparat pe traseul ei. Ei, între timp, se-nțelege că M.M.L.L. erau dornice să cunoască bine, deci să vadă mai frecvent pe cei de la concursul cărora se așteptau la salvarea țării, decât pe ceilalți care nu se mulțumeau să se infunde singuri în mocirla fără fund în care se aventuraseră din propria lor timpenie, ci pretindeau să ne lăsam trași după ei în hînl scump legionarilor al asfințitului misticelor zeități teutonice, fiind cu atît mai nerăbdătoare a-și grăbi pașii către terenul solid cît cît le spuseseam ce aflasem de la prietenul meu de școală Raimondo de la Torre i Tasso, Ducele de Duino (fiul prințului Sasa v. Thurn und Taxis austriac, devenit italian, după cinci ani de cetățenie cehă pentru păstrarea domeniului Mcel din Boemia și creiat Duce de Duino în 1925 la terminarea restaurării Castelului Duino de la Monfalcone, grav avariat de luptele austro-italiene, unde prietenul său intim Rainer Maria Rilke și-a scris celebrele elegii acum în permisie, invitat la Mogoșoaia la prietena noastră comană Marta Bibescu, de pe frontul ucrainian unde lupta în sectorul nostru cu gradul de caporal într-un regiment de bersaglieri. Ca extraordinar secret, ce mi-l destăinuia numai pentru informarea Suveranilor, mi-a spus că se luera intens în vedere ieșirea Italiei din război și întoarcerii armelor în cazul reușitei unei debarcări pe care nenții n-ar fi în

stare s-o colmateze în peninsula italică. Stirea, pe care natural am dat-o nu numai M.M.L.L., ci și lui Buzel-Cretzianu, a fost primită de ei cu scepticism, întrucît era într-adevăr greu de conceput cum ar putea Aliații să prefere debarcarea într-o peninsulă ideală de apărare pe linii foarte scurte, astfel încît, chiar dacă nemții n-ar reuși să lichideze imediat, un asemenea front nu i-ar încurca fiindcă l-ar putea apăra cu minimum de efective, pe cînd Aliații ar trebui să furnizeze un mare efort pentru a-l aproviziona din Africa de Nord peste Mediterana și care nu merita a fi depus din moment ce nu puteau conta pe aportul armatei italiene absolut nule iar cucerirea Italiei nu jena pe nemți pentru că Alpii constituiau o fortificație naturală de netrecut pentru motorizate; pe cînd în Balcani situația le-ar fi cu mult mai penibilă deoarece pînă și populațiile civilă greacă, bulgară, sîrba și romînă ar lupta contra lor dacă Aliații le-ar da cel mai mic ajutor cu prilejul deschiderii unei campanii balcanice. Totuși, vestea nu le-a plăcut, căci putea explica într-o oarecare măsură lipsa de entuziasm arătată față de propunerea noastră, care ar fi trebuit să-l intereseze în cel mai înalt grad pe Churchill, inițiatorul frontului balcanic din primul război, pentru motive care în cel de al doilea erau și mai valabile. Bova-Scoppa nu era în nici un caz conștient de această eventualitate, după stitudinea sa în chestiunea numirii mele la Palat, manifestată în cursul călătoriei organizate de Antonești pentru vizitarea Odesei și Transnistriei de către Corpul Diplomatic. Acesta fiind împărțit din două tabere din ce în ce mai vădit ostile chiar între neutri, iar pe de altă parte prea numeros ca să încapă într-un singur tren special, Ică hotărîse a face două serii, în două călătorii identice, iar la un interval de o săptămînă, primul lot fiind natural al Axei din care Killinger era decanul (Reichul, Japonia, Italia, Spania, Ungaria, Bulgaria, Croația și Slovacia) și la care Ică adăugase Elveția și Suedia pentru a-l echilibra nițel pe cel de al doilea, mai numeroasă pentru că toți reprezentanții Americii latine, catolice la care se raliase portughezul, Truelle și turcul (Istinski, prieten cu fratele meu cu care fusese în același timp în post la Praga, fiind evreu și înjurîndu-l pe Killinger în gura mare) rămăseseră pe poziția de a-l considera pe Nanțiu decanul de drept al Corpului Diplomatic. În ziua după întoarcerea primului lot, Strochlin s-a grăbit să mă caute ca să-mi comunice, între altele multe auzite și văzute în cursul călătoriei și care

aveau să facă obiectul unui raport amănunțit la Berna, următoarea conversație între Killinger și Bova-Scoppa în timpul cinei luate în tren la plecare. Aceștia erau așezați Killinger în dreapta iar japonezul în stînga Mareșalului și la capătul celălalt al mesei Bova la dreapta Reutersward în stînga lui Ică, de Weck fiind destul de aproape ca să audă și să mi-o repete identic la pri a ocazie. Venind vorba despre noutățile interne, Bova l-a întrebat: "Ei, ce zice de alegerea lui Stîrcea ca secretar privat: n-am avut eu dreptate că tot va ajunge acolo?" la care Killinger i-a răspuns: "Da, nu mi-a scăpat din vedere; dar să n-ai nici o grijă: noi observăm, răbdăm și tăcem, așteptînd pînă cînd cuibul va ^{fi} plin de ouă, ca atunci abia să punem mîna pe el și să le strivim deodată pînă la ultimul"! Ică și Mareșalul, s-au făcut a nu fi auzit despre ce vorbise, continuînd conversația pe un alt subiect, dar se uitaseră cu înțeles unul la altul, ^{iar} cu prilejul proximei mele întîlniri cu primul, acesta mi-a confirmat discuția, acuzîndu-l pe Bova de a fi un om cu două fețe, căci în convorbirile lor ar ține un cu totul alt limbaj, de criticile adresa partenerului Axei și menit a-i submina prestigiul excesiv de care se bucura în cercurile guvernamentale romîne. Ică era cam jenat să-mi mărturisească că Mareșalul, regretînd deja, în urma acestei insinuări: făcute "sub barba lor" la faptul că guvernul n-ar fi destul de vigilant ca să împiedice politica neconformită a Palatului, slăbiciunea sa de a fi cedat insistențelor M.S., pentru numirea mea și reproșîndu-i lui Ică de a le fi susținut contra interesului propriu în loc să o mai amîne, îmi cerea să fac noi încercări pentru a cîștiga grațiile legațiilor axiste în care nu știam să-mi creiez relații bune, mai ales în urma insuccesului misiunii mele la Berlin unde dînsul mă luase în Delegație tocmai spre a-mi oferi ocazia de a-mi dregi reputația. Amîndoi erau cu atît mai pînctisiți de chestiune cu cît le adusesem un însemnat serviciu într-o problemă cu care D-nele Goga și Barbu îi băteau la cap toată ziua. Ungurii băgaseră în lagăre de muncă pe o serie de foarte notabilități și fruntași nu numai politici ci și ai "inteligenței" romînești din Ardealul cedat, fără motive valabile și printr-o nouă încălcare a învoielilor la care se ajunsese după relativa destindere intervenită la ieșirea din Conferința de la Berlin, cu rezultatul ca Mareșalul dispusesse imediat în chip de repersalii internarea unor magnați unguri, cetățeni romîni, stabiliți în țară.~

Cu cîtva timp în urmă, primisem într-o dimineață un apel telefonic la Palat de la prietenul meu Contele Miklos ("Nicky") Kendeffy, veniaminul celor trei feciori și cel mai pro-român al bătrînului C.Gabor Kendeffy de la Sînta Maria (proprietarul mîntîlor Retezatului, vînătorea cărora era încă din 1935 arendată unei societăți cu zece membrii: V.Carol, M.V.Mihai, Guță Tonci, eu, Iorgu, Constantin Suțo, Sandor și Nicky Kendeffy, iar bătrînul conte ca și soția lui, Zsucsco, născută baroana Banffy de la Huedin, fiind vechi prieteni și lui Tonci, ca să mă roage a-l scăpa dintr-o carieră de piatră unde regimul și condițiile de muncă erau lamentabile. I-am făgăduit că voi face o unică excepție pentru dînsul de la regula de a nu uza de poziția mea pentru intervenții, cu condiția ca el să pună în mișcare toate legăturile sale familiare din Ungaria pentru eliberarea romînilor din lagărele de muncă în care fuseseră puși să muncească în aceleași condiții grele ca și el. Cum nimenea nu îndrăznea să contravină ordinului personal al Conducătorului și eu nu eram chiar "persoana gratissima" la Interne, iar Tonci refuza să vorbească cu acesta, mă dusesem la Ică care a obținut de la bătrîn eliberarea lui Nicky în aceeași zi. Acesta a făcut cum a făcut ca după vre-o săptămînă guvernul maghiar să retragă ordonanța eliberînd pe toți romîni în chestiune, printre care se afla rude și cunoștințe ale d-nelor G.și B., astfel reușisem o dublă lovitură întrucît și la noi a fost anulat pe loc ordinul de represalii, Antonești mulțumindu-mi pentru fericita intervenție pe care aveam ulterior s-o extind și pentru alte măsuri similare dar nu prin Kendeffy, ci prin familia Teleki de la Căpâlnaș, noile mele rude prin adopțiune. Recomandarea bătrînului de a căpăta benevolența misiunilor aciste mă determinase să profit cu ocazia șederii lui Raymond de la Tour et Paxis la București pentru a lansa un dejun neformal la mine: cu el, tînăra principesă Irina Galițin (fată minunat de frumoasă și deșteaptă, refugiată "Nansen" la Roma unde pusese ochii pe Raymond și se aranjase acum a fi invitată de Ninva Bova - Scoppa, tot rusească albă, la Legația Italiei din București pe timpul permisiei acestuia. Deci și menajul Bova, apoi cel foarte prieten cu aceștia al consilierului de legație spaniol, (fost secr.particular al lui Alfons al XIII-lea și fiul Amb.Spaniei la Londra timp de un sfert de veac, Marchizul Merry del Val) atunci Ins.cu Af.și extrem de popular în societatea bucureșteană, fiindcă, f.bogat și cheflin, recepțiile nu se mai terminau în casa lui iar

25

celebra Mercedes (fostă nudistă de baruri cu care de fapt nu era căsătorit, dar trecea drept soția lui figurând ca atare pe pașaport și lista membrilor C.D. ceea ce numai noi știam și nu divulgasem decât intimilor, așa că nu s-a știut dar se teneau de noi) cucerise până și inima rece a lui Tonci; deci și pe Tonci și Marta B. care eșire din doliul mare de recentă văduvie și era intimă cu Tonci și oaspetă lui Raymond și în sfârșit pe cel mai tânăr In. cu Af. acea al Argentinei, Jaime Nogues cu soția sa new-yorkeză, tot fostă dansatoare, de la "Ziegfield Follies" dar f.cuminte și bună mamă, menaj ce-l cunoscusem la Berna unde fuseseră înainte de a veni în București și pe care-l frecventam destul de des pentru că eram vecini de casă iar "Jimmy" Nogues o pușcă bună la zburătoare, astfel că la propunerea mea fusese invitat la una din vînătorile regale la sitari, spre furia lui Toto, întrucît M.S. s-a bucurat de noua cunoștință întreținându-se mult cu el, pe cînd nu invita pe nemții lui Solescu cînd era vorba de o vînătoare la care participa. Ori "italienii" ne-au făcut figura să amîne mai întîi răspunsul pe motivul că nu știau încă dacă va sosi în ajun un senator de care vor trebui să se ocupe, iar apoi, să refuze invitația întrucît personajul sosise, ceea ce nu ne-a deranjat masa, ci dimpotrivă a înveselit-o căci l-am invitat în locul lor pe un alt Nicky, tot vînător, cu care mă-mprietenisem de cînd ne întorsesem în țară, Baronul Bernhard Dominick Hauser de la Sînt Andrei de lîngă Timișoara, cu logodnica lui de atunci și viitoarea soție "Liesl", care frecventa mult pe ceilalți conmeseni. Faptul că-l invitaseam pe reprezentantul Italiei înainte de a fi fost vreodată poftit de la Legație, deși îi depusesem cărți de vizită la sărbătorile lor, nu-i dădea dreptul să se formalizeze, deoarece nu-l invitaseam în calitățile noastre oficiale respective, ci în acelea particulare de vechi cunoscuți, iar în aceasta îmi revenea mie obligația să-l invit primul fiind în țara mea; dar ceea ce a fost mai nostim: nu ne-a invitat niciodată, adică pe mine abia după 23 August cînd am văzut pentru prima oară interiorul Leg.It., după ce-mi scrisese o epistolă tot ce se putea mai reperatoare de atitudini și-mi prezentase mai întîi prin intermediul Consilierului Gerbore și apoi personal scuze sub forma unor explicații ce nu prea țineau în picioare întrucît acceptase în tot timpul cît fusesem secretarul Suveranului și apoi Mareșal interimar sau Mare Vînător al M.S., invitațiile la Curte, unde minca întotdeauna cu noi la masa, ceea ce ar fi trebuit să fie și mai

jenant pentru un om care ar fi avut obraz, ceea ce hotărât că nu are. În schimb, aveam să fim foarte solicitați de noul Ministru al Spaniei, Contele de Casa Roja, vechi regalist anglofil și dușman al falangei, deci în termeni încordați cu Herry del Val, marele falangist și mincător de englezi, dintr-un ridicol snobism nobiliar sau mai bine zis complex de inferioritate irlandez, familia sa fiind de origine "eiră". Dealtfel, Bova nu făcuse, în fond, decât să se țină de "baremul nazist", căci nu ne-a fost dat să cunoaștem vreodată nici interiorul legației germane, cu toate că Steltzerii ne-au poftit odată în casa lor la ceai și noi pe ei la fel odată, relațiile de curtoazie oprindu-se aici. Cauza principală părea să fi fost -după cum mă informau agențiile mele personale băgate la neați, unchiul meu Const. Hornuzaki și vărul meu primar Gheorghe de Neculiță care știau să-l tragă de limbă pe Fips și Kicky Hauser sau probabil mai mult pe Lipsal care prin cucoanele austriece ale misiunii afla mult din ce se vorbea la masa Killingerilor și în ambele misiuni germane - frecvențele noastre la francezi și în special cu Truelle, precum și intimidarea vecinătății cu menajul Nogues, care din stupizenia Gestapoului, dar și al S.S.I.ului - precum vom vedea în criza din următoarea primăvară - era socotit de ambele servicii un "periculos agent" fie britanic, fie nord american din cauza soției yankee. Ce li se părea atât de suspect era că Era ne lăsase casa ei fără chirie, ea plecând la Washington cu d-na Gunther, iar Noguesii se instalaseră la scurt interval în vila vecină ultra simpatică, recent construită și ea, de către atașatul nostru militar la Stockholm, după un model scandinav: aceea cu piscină mică de înnot; că Bielle își petrecea deseori serile, dacă știa că voi veni foarte târziu acasă, tricotând și pălăvrăgind cu Betty, când nepțioșica era liberă și mama nu putea să-l lase pe sburdalnicul Nogues junior nesupraveghiat în somnul lui neliniștit; că Jimmy cheltuia mult peste leafa unui secretar de Legație și fondurile de reprezentare ale unui Ins. cu Af. și că eu preferam să mă duc la ei decât să vină la noi fiindcă posedă ultimul răcnet de aparat de radio receptor și emițător american pe care poate că-l folosea pentru emisiuni, dar nu la cunoștința nici după opinia noastră, căci ceea ce nu cunoșteau serviciile era tocmai personalitatea d-lui Nogues. Acesta era singurul băiat al medicului familiei Perren, în special a lui "Evita" care era adevăratul dictator "democrat" al Argentinei, dar suferea de o boală de sînge sub-tropicală încă necunoscută bine, iar Nogues-tatăl era considerat a fi

într-adevăr un specialist bun cu studiile făcute în Germania, deci indispensabil Perronilor. Din nefericire pentru Jimmy, în loc s-o ia după ta-su intelectual, serios și muncitor, semăna cu aică-sa metisă, o mare frumusețe dar cu caracteristicile obișnuite ale acestor corcitură: sîngele cald, vitalitate excesivă și lipsa de interes pentru altceva decît pentru patimele trușești și superficialele avantajii materiale ale civilizației moderne. Jimmy nu terminase nici o școală pentru că fuma, bea și avea intense aventuri și numeroase complicații amoroase din clasa patra iar Dr. Noues trebuia să bage siringa mai des în fi-su decît în Evita Perron, iar cu speranța că se va potoli și cuminiți cu timpul mai lesne în clima temperată a Europei și învăța mai degrabă în birourile legațiilor decît pe nesuferitele bănci de clasă și ale sălilor de conferințe, i-a obținut prin grația Evitei cele mai frumoase și sănătoase posturi diplomatice în care Jimmy nu a putut să reziste mai mult de doi ani din cauza nerăbdării creditorilor săi care mai pretindeau din cînd în cînd și plăți în locul veșnicelor sale promisiuni și cereri de amînare, căci Dl. Nogues-fiul trebuia să aibă întotdeauna ultimul model de picup Kaypart sau kolster, carabină Holland-Holland, pușcă Westley-Richards, cronometru Vacheron et Constantin, costume de la Pool, pălării Lock și -ceea ce era mai scump- bune automobile americane, cele schimba după fiecare accident mai grav din care avea mereu norocul beților de a scăpa cu viața și relativ teafăr, căci își fracturase cam multe oase fără să-și piardă fizicul atrăgător pentru fetișcane îndrăgăstite de acest tipic crai sudamerican. În franci francezi doctorul reușise să-i plătească datoriile, dar cînd și în liniștita Elveție Jimmy reușise în tre ani -recordul lui de rezistență- să atingă suta de mii pe mașini accidentate, serate non-stop cu costuri de mii la băcănie și zeci de mii la negustorul de vin, dar nu atît pentru vinuri decît pentru coniacuri vechi, șampanie bună și whisky John Haig, din care bea singur zilnic două sticle, a trebuit transferat la București unde se trăia cel mai ieftin din Europa chiar la schimbul oficial al leului pe care însă nici un diplomat nu-l practica, punîndu-i-se totodată în vedere că era ultima încercare ce se făcea cu el, Evita ne mai fiind dispusă a-i "evita" demisia dintr-o carieră în care -ce-i drept- ținuse sus drapelul virilității argentine și omoloage multe adevărate pentru imperialismul sexual al tinerii Puteri sudamericane, dar nu dăduse o telegramă redactată de el, nu scrisese un singur raport și nu citise nici un

ziar, singura sa informație fiind aparatul de radio și conversații scurte, căci dacă trebuia să se concentreze mai mult de un sfert de oră, oricât de interesat și actual ar fi fost subiectul, Jimmy fugea de interlocutor spre a invita vreo nouă apariție muierască la un tango. Și tocmai pentru că tot C.D. știa aceste lucruri despre Jimmy și că nici Biata Betty nu reușise să-și valorifice talentele de dansatoare suficient ca să-i calmeze dinamismul amoros, nu ne-a trecut prin cap că frecventarea lor ar putea să ne facă mai mult decât reputația de a ne complace în societatea unor diplomați f. puțin serioși, dar în nici un caz periculoși, ceea ce ne convenea de minune. Poate că J.

se jucase nițel și cu emisiunea, întrucât dacă era sobru descifra lesne morsele transmisiunilor oficiale și de amatori, așa că nu exclud că din acest motiv Contele Waldstein închiriasse o locuință în proximitatea vilelor noastre iar tot cartierul se ticsise în ultimul timp de gianabeți cărora le recunoșteai la suta de metri că erau "friți" ce încercau zădarnic să pară a fi români. La început crezusem, așa cum Betty ne asigura, că gestapoviștii și SS-iștii o urmăreau mai mult pe ea sau pe ei amândoi, dar în curând, după trecerea mea la Palat, Bielle și cu mine ne-am simțit și noi din ce în ce mai molestați de un filaj cusut cu ață albă sau mai degrabă însălat prin urmărit atît de prostești încît am conchis că erau menite să ne sperie mai mult decît să ne spioneze și nu ne-am mai sinchist de ele.

Depe balconul Enei ce cuprindea toată fațada etajului în genul celor ale culelor gorjene și care e destul de lat ca să constituie o adevărată încăpere f. agreabilă de folosit în anotimpul cald vezi Teiul ca-n palmă și de acolo Nicky (Hauser), Jimmy și cu mine făceam câteodată la orele mici ale dimineții tir de precizie cu calibre mici și tăcute la rațele ce se așezau pînă la distanța de 200 m. pe netezișul fără fald al feței lacului lucios, cu norocoase lovături ce mi-au fost invidiate și mulțumită cărora mîncasem deseori rațe "calde" fripte la cafeaua de dimineață, scoase de javra mea sau chiar, odată singur, la innot, iar într-o noapte caldă de sfîrșit de mai, după zile în care soarele se răzbunase pe frigul iernii prelungite, la serata dată de Nogueși în cinstea Galițin Irina care plecîn în curînd fără să fi reușit a-l hotărî pe veșnic șovăitorul Rayman să se lege, Jimmy îi demonstrase talentul înăscut de gauchito impușcînd cu Colt-ul mare toate becurile cartierului din jurul vilelor noastre și plătînd de această dată "cheș" autorităților

pe drept scandalizate, pagubele suferite la instalațiile lămpilor. Firește că un spion de clasă nu și-ar fi desvăluit arsenalul trăgând toată ziulica și pe ținte fixe și mobile în grădinița sa; dar vajnicii agenți ai siguranței și d-lui Eugen Cristescu erau de altă părere și au consemnat și aceste fapte drept dovezi ale activității lui oculte.

Dar înainte de a se încheia capitolul probelor suspectelor noastre relații cu familia Nogues ce aveau să figureze și ele la dosarul meu din martie următoare - caci Argentina și-a retras Legația mult după retragerea lui Toto - acesta a avut cu mine într-o bună zi^o primă altercație mai serioasă drept culminare a multipelor noastre mici frecături pe chestia invitațiilor și în care "cazul Nogues" a apărut pentru prima oară drept argument menit să dovedească antipodul la care eu mă situam și încercam să-i antrenez pe Suverani, față de cel la care el se afla și înțelegea să-i "păstreze" pe aceștia, "de apărarea interesului cărora răspundea M.C. și nu Secretarul particular al Regelui". Toto, dealtfel ca toți proștii, se supăra cu greu, încet dar bine când era ferm convins de dreptatea sa și nu știa cum s-o traducă în vorbe. Iar eu, care eram prea tânăr și deci încă nu știam să-mi cruț dușmanii când îi simțeam înghesuiți de "vorbaria" mea, am depășit limita prudenței într-o expunere mai lungă de la sfârșitul polemicei noastre când discursul începuse să-mi accepte temeinicia datelor și validitatea argumentelor ce pledau în favoarea tezei opuse, așa de bine încât am purces la dezvoltarea ofertei mele de la Jockey, arătându-i rolul extrem de util și perfect conform vederilor intime ale Antoneștilor ce era datoriei lui să-l joace, beneficiind de bunele relații și excelenta reputație de care se bucura în tabăra nazistă, ca să-mi acopere pe cât posibil jocul celălalt, care consta în pregătirea platformei politice pentru salvarea dinastiei și deci a monarhiei de compromiterea lor pînă la capăt orientarea actuală și a legăturilor necesare în vederea răsturnării alianțelor; iar cum atunci, istovit de discuție, el se lăsase mai moale, nu mai protesta decît pe tema ineptitudinii sale pentru activitatea pe care atare combinații politice o ar reclama și apoi a lăsat cu săptămînile chestiunea în pace, nu s-am sfiit să-i spun și mai mult atunci cînd s-a iscat între noi divergența fundamentală și implacabilă pe subiectul vizitei regale pe front, teza lui fiind aceea că pe plan extern, deși Hitler încă nu ceruse formal aceasta conducătorului, toate

indiciile tindeau să anunțe iminența cererii, pe care Mareșalul găseaabil s-o preîntîmpine, iar el, Rosetti, să-i ia înaintea acestuia prezentînd-o M.M.G. drept inițiativă regală iar nu o simplă conformare dorinței guvernului și că, pe cel intern, vizitarea armatei era eminente necesară pentru reafirmarea legăturii mult prea relaxate între acesta și șeful ei suprem, a cărui solidaritate cu sacrificiul mare ce se cerea acestuia se impunea imperios spre ridicarea moralului ei și al întregii națiuni, ce în imensa sa majoritate aproba lupta contra bolșevicilor chiar dacă nu-i iubea pe nemți și spera ca și aceștia să fie biruiți pînă la urmă de vechii aliați ai României-Marii. Pe cînd eu susțineam că, în loc să stea înconjurat de fustele "Patronajului" în vila lui Nae Ionescu, de frica celor ce s-ar întîmpla în țară în lipsa lui, Conducătorul trebuia să imite exemplul Führerului mutîndu-și domiciliu permanent la Cartierul nostru General din preajma frontului, ceea ce ar fi mai mult decît suficient pentru ridicarea moralului trupelor în faza ofensivei războiului, pe care el l-a declarat atît Rusiei cît și Americii fără consultarea Suveranului și contra voinței acestuia și a opoziției, așa că nu trebuia acum să caute a-l asocia compromițîndu-l astfel și mai mult decît prin declarațiile de Anul Nou cu "războiul sfînt" contra comunismului pe care poporul nu vroise și nu-l voia, cerînd doar restituirea și păstrarea pămînturilor noastre, iar dacă opoziția democratică ar fi avut curajul să-i arate adevărul, că acestea ne-au fost oferite de Soviete întru păstrarea păcii și a bunelor raporturi de vecinătate definitive între el și marele popor rus, nu s-ar putea găsi în țară decît nebuni ca să aprobe acest război, inutil și dezastros în consecințe, și mai ales continuarea lor. Era deci datoria Mareșalului să "preîntîmpine cererea" de sens contrar, spre a feri ultima rezervă a națiunii de iremediabila compromitere față de Puterile Aliate, care vor fi fără nici umbra vreunui dubiu, iar victorioși la terminarea războiului, sub pretextul că pentru moment această inspecție a unui Mareșal de paie ce era copilul șef suprem al oștirii nu s-ar solda cu efectul scontat ci ar da soldatului mai mult impresia subrezieniei Comandamentului Armatei și că acea, în prima linie, a comandantului efectiv, ce era el, ar fi cu mult mai oportună. Căci chiar dacă ofensiva anului 42 s-ar termina cu o victorie totală asupra armatei roșii, nici atunci asocierea persoanei M.S. la înfrîngerea temporară a Sovietelor nu ar fi de dorit pentru poziția Corosnei la pacea finală, cînd se vor număra bobocii. Regele îi

ceda cu bucurie Mareșalului Antonescu onoarea și prestigiul de a birui pe bolșevici, așa cum nu-l învidiase nici pentru "victoria lui de la Odesa", popularitatea M.S. atît în sînul națiunii cît și în acel al armatei, care nu era decît emanația ei și nu o entitate autonomă de spiritul căreia trebuia să se țină cont în mod deosebit și separat, nedepinzînd de rezultatul războiului din Răsărit, ci de speranța poporului că sub viitoarea sa domnie o va duce mai bine și va fi mai fericit decît sub acelea din trecut. Orice soldat cu experiență frontului avea oroare de război și aștepta doar două lucruri: permisia sau concediul de pe front și încetarea ostilităților, așa că cei ce veneau să-l aștepte la luptă nu erau populari cum era cel ce i-ar ordona să înceteze focul.

Toto, care-și ratase fără-ndoială cariera, de ofițer tip vechi-prusiac, ce i-ar fi stat mai bine decît de gentleman-agricultor sportiv, se simțea virtualmente obligat să apere onoarea cauzei ultragiată a corpului ofițeresc, al cărui sef spiritus devenise acum efectiv, cel puțin pentru secția lui cam macră de la Palat, căruia-i promisese împlinirea visului mai scump ce-l agitase de la sosirea ei în suita Suveranului: "inspecția Capului oștirii condus și încadrat de membrii C.M. la unitățile lor de pe front. Dar spre indignarea lui și a lor, Seful Suprem, avertizat din timp și bine prelucrat în numele Prezidentului, se "rebifase" permanent la orice aluzie în acest sens făcută fie de Rosetti fie de Col. Codreanu și cei doi Adj. Reg., iar cînd în fine primul se hotărîse a lua taurasul de coarne într-o audiență special consacrată subiectului spinos și se alesese cu o fine de neprimire prea cursiv motivată, în termeni și cu argumente a căror origine-i era în parte bine cunoscută din anterioare discuțiuni polemice cu presupusul lor autor, am devenit pe loc obiectivul tirului concentric al demnitarilor războinici, la care s-au raliat în această problemă - o, minune! - și foștii activi deblocați Manolescu și Ulles, iar printr-o atitudine de "criminală neutralitate" (cum eu i-am reproșat) scumpul meu părinte adoptiv, care și el avea prea mult sînge și temperament germanic ca să nu fie un militarist inveterat. Dar știut fiind că o minoritate activă face cît toți majoritarii mai pasivi, fără măcar să fi re-discutat problema cu stăpînul, pe care în acele trei zile de bătălie nu l-am contactat dinadins, victoria a rămas de această dată de partea "defetiștilor", proiectul amînîndu-se

"sine die". Cu toate că nu am avut "cistoria arogantă", ci dimpotrivă am căutat să par cât mai modest, retras și preocupat de toate celelalte chestiuni, numai nu de aceasta, dublându-mi atențiile în sectorul birocratic față de Toto, acesta s-a pregătit cu silele, pîndind momentul pentru a avea cu mine o explicație generală și totală în mod deschis, sincer și fără "subterfugii diplomatice", ca între "gentlemen" și rugîndu-mă, drept introducere, să am față de el aceeași onestitate și încredere ce dînsul mi le acorda și curajul opiniilor mele adevărate, așa cum el îl va avea în discuția ce dorea de mult s-o aibă cu mine asupra fondului problemelor politice ce ne despărțeau, întrucît era un om dintr-o bucată și ura echivocul și nu înțelegea să continue jocul de a ascunde cu M.M.L.L. și cu mine, preferînd să se retragă și să cedeze postul său altuia decît să nu poată ști pe ce teren stătea și pe ce picior dansa. Luîndu-mă în felul acesta, iar eu fiind convins desăltfel pe bună dreptate că omul era de bună credință și calitate și susceptibil de a-și revizui ideile într-un domeniu în care el însuși recunoștea că nu se pricepea și prin urmare de a fi captat pentru cauza noastră în clipa în care va înțelege că era singură valabilă și trebuia deci urmată chiar dacă nu-i plăcea, i-am destăinuit tot fondul problemei ieșirii din război cu sau fără Antonescu, ceea ce însemna că trebuia să fim pregătiți în special pentru cea de a doua ipoteză, întrucît prima nu prezenta greutăți, fără însă a-i cita un singur nume, nici să-i spun ceva despre activitatea ce fusese depusă în acest scop sau stadiul în care se afla, ci ca o simplă temă de principiu ce urma să fie aplicată cu timpul și în executarea căreia d-lui ar putea juca un rol important.-

Îi cerusem în prealabil cuvîntul de onoare, pe care mi-l dăduse în mod solemn, că ceea ce aveam să-i spun ca și toată convorbirea noastră pe această temă va rămînea între noi doi, indiferent de relațiile noastre viitoare, "pînă la pacea finală pentru noi", întrucît nu se putea prevedea prin ce faze vom trece către sfîrșitul ostilităților, dar eu nu luasem același angajament, deoarece teza lui era cea oficială. E inutil să reproduc discuția ce a durat cîteva ore și la sfîrșitul căreia ne-am despărțit în termeni mult mai buni, deși rămăsesem pe pozițiile noastre respective, așa că fusese absolut inutilă, tezele reeșind din tot ce am arătat în cele ce preced, singurul element nou fiind acela că Toto credea în victoria germană la Răsărit și o mai lungă perioadă de hegemonie a Reichului în Europa pînă

la înarmarea masivă a Statelor Unite și se temea în consecință pentru soarta suveranului și a monarhiei în acest răstimp și mai cu seamă în cazul unei ulterioare păci de compromis, dacă nu va ști să se adapteze, altfel decât a binevoit până atunci, preponderenței germane în Sud-Estul Continentului. Era însă de acord ca anul în curs să lămurască situația și că era pe jumătate scurs fără rezultate multumitoare pentru tabera există europeană. Mi-a spus deasemenea un lucru pe care l-am apreciat ca o interesantă, onorabilă dar oarecum tragică mărturisire de credință și l-am înțeles mai lesne decât ulterior Buzzești care avea să o ridiculizeze și judece ca tîmpenie politică atunci cînd va fi susținută de Generalul Gheorghe Ion în ultimul său raport și de Mareșalul Antonescu în actul său final, întrucît era și tragedia intimă sufletească a fratelui meu încă din timpul anilor de școală: considera trecerea dintr-o tabără în cealaltă, chiar dacă era în interesul țării, ori de cîte ori se întîmpla în istoria națiunilor mici și obligate a o face pentru a supraviețui și cu atît mai rușinos pentru cele mari, drept o trădare și deci prefera situația de învins decât de victorios printr-o politică de "abilitate", ce nu era în fond decât una de oportunism și duplicitate. Trebuia să ne fi bătut cu rușii în vara 40 cu riscul de a fi distruși și împărțiți ca Polonia, dacă nu eram hotărîți să amînăm lupta doar pentru a-i ataca ulterior împreună cu nemții, iar dacă nu eram hotărîți să devenim aliații sinceri ai acestora, trebuia să ne batem cu ei în toamna 40 luînd din nou același risc pe care sirbii nu au existat a-l lua. Am capitulat și atunci cu scopul de a redobîndi provinciile răsăritene. Foarte bine; dar atunci trebuia din capul locului să fim decizi să mergem pînă la capăt alături de germani. Căci nu era corect a profita de ei pentru a relua aceste provincii, pe care Sovietele nu ni le-ar fi oferit dacă nu erau amenințate vital, așa că oferta Molotov nu a fost sinceră și generoasă ci ar fi fost contestată și prezentată la rîndul ei ulterior doar ca o "abilitate politică", pentru că URSS. se afla atunci la ananghine. Acum trebuia să tragem consecința politicii bune sau rele pe care am adoptat-o. Astfel nimeni în lume nu va mai crede în cuvîntul nostru și semnătura noastră, ci vom ajunge socotiți mai rău decât italienii, care pornesc la război într-o tabără cu gîndul anticipat de a-l trăda. Un pic de adevăr există în argumentul acesta, mai ales în aprecierea italienilor, care nu avuseseră nici o nevoie de a se arunca

asupra Abisiniei, Albaniei, "hoitului francez" și Grecia și care desigur că la momentul potrivit vor încerca să iese și din alianța cu Germania cu scopul de a salva cât mai mult din ce au furat. I-am răspuns însă că nu avea cîtăși de puțin dreptate, întrucît lupta pentru supra viațuirea speciei, a gînteii și a statelor nu era un joc, un sport sau o "afacere de onoare", legea junglei fiind singura valabilă în vecii vecilor: cei tari "reglementau lupta" în interesul lor, iar slabi nu aveau alte arme decît șiretenia și că ghinionul lui era că nu se născuse neamț, rus, englez, japonez sau american. Dacă voevozii noștri ar fi făcut politica preconizată de el, de mult nu s-ar mai ști vorbi limba română și am fi pomeniți ca gepizii, aștecii și maișii sau nici măcar atît, ca sutele de neamuri necunoscute de istorie pentru că n-au fost în măsură a se apăra. Inventatorii sporturilor și regulilor de joc "Fair play", au totuși două proverbe ce infirmă acest spirit cînd e vorba de interesul vital al speciei și al poporului lor: "În dragoste și la război toate armele sînt bune" și "Pe drept sau pe nedrept, țara primează". Tot ce reușește pentru mărirea țării e bun, corect și lăudabil, tot ce nu izbutește e prost și condamnat. Dacă ar exista o șansă pentru nemți să cîștige al treilea război mondial sau barem cel final, dacă va fi vreun final al luptei pe pămînt, argumentul de a căuta să cădem acum cu ei ar fi valabil și încă numai dacă s-ar mai putea demonstra că nu ne-ar înghiți apoi, cu toate fidelitatea noastră, așa cum s-a întîmplat mereu de cînd e omenirea, după cum ne învață istoria. Toto n-avea ce răspunde la lecția istoriei omenirii decît oftînd și declarînd că de aceea ura politică și adoră sporturile în care exista onoare și "fair play". A mai spus și că tot pentru aceea nu credea că va putea rămîne la palat, căci el nu se simțea în stare să mintă și să se prefacă și încă mai puțin să fie eventual silit să-l lovi de la spate pe conducător care era de bine intenționat. L-am întrebat atunci dacă credea că va fi necesar să-l doborîm într-o formă oarecare, sau dacă se va lăsa convins ori manevrat să facă ceea ce părea să înțeleagă de pe acum că va trebui efectuat. Mi-a repetat ce știam că Manolescu spusese lui Fonci, dar conchizînd că prevedea că în cazul acesta Antonescu va ști să remită altuia puterea ca să nu-și calce "cuvîntul de soldat".

De la această convorbire pînă la clipa culminantă a scandalului Manolescu trecuseră vreo trei săptămîni, în timpul cărora Toto se culcase și părea să se fi obișnuit cu "rolul său ingrat", așa că nu vorbisem minăui despre ea, spunînd în sine

mea că, în decursul vremii și cu alte cîteva prelucrări de felul acestuia, voi reuși să fac din el cel mai docil și sigur aliat și că eventual nu va fi nevoie să-l umilesc nici odată povestind altora că mie îmi revenea meritul de a-l fi manevrat, cu atît mai mult cu cît nici nu visam preluarea interimatului și preferam un șef ascultător de sfaturi bune decît cine știe ce fel de tip autoritar sau înfișat cu care ar fi mai greu de lucrat.-

Dar cînd s-a întîmplat ce am și relatat, iar S.M. mi-a arătat atîta încredere ca să mă-nșărcineze cu conducerea întregului palat, m-am simțit dator să-i povestesc "mot à mot" toată convorbirea cu Rosetti. Regele a fost pentru prima dată cam supărat de noua mea "gafă", pe care o considera mai gravă decît cea dintîi, fiindcă nu-l cunoștea ca pe Tonci și se temea nu de trădare, ci de un "lapsus linguae" posibil la un om care gîndea încet dar vorbea sacadat și prîpît "ca armele automate cu trăgătorul defect" și nu era stăpîn pe reacțiunile sale cînd ajungea la al 9-lea pahar, ceea ce observasem deseori cu toții, intrușit Toto bea regulat la masa regală trei pahare din fiecare vin și devenea vorbăreț către sfîrșitul meselor rîzînd "ca un șacal" de orice spirit fără haz și trădîndu-și toate gîndurile printr-o mimică atît de citeață încît știam de obicei înainte ca să-și deschidă gura ceea ce debita. Mai psiholog ca mine, M.S. nu înțelegea cum am putut să-mi închipui că voi reuși să-i schimb mentalitatea lui Toto la vîrsta și cu încăpățînarea sa. Eu ținusem să-mi mărturisesc greșeala și ca să-l determin pe suveran a face un ultim apel la "lealismul lui Solescu" ca să-și retragă decizia și să se sacrifice cel puțin pînă la sfîrșitul anului, cînd situația s-ar clarifica și ar vedea că neavînd dreptate era dator să continue a ne ajuta a-l capta, nu pe Ioă, de care eu mă ocupam, ci pe bătrîn, asupra cărui părere să aibă totuși o oarecare influență din moment ce obținuse ceea ce predecesorii săi nu izbutiseră: ridicarea cenzurii pentru relațiile cu străinii. Dar M.S. nu vroia să audă de reținerea lui, fiindcă nu urmărea îmbunătățirea raporturilor sale cu Antoneștii, în care avea mai puțină încredere decît aveam eu încă la ora aceea, ci întărirea autorității sale în interiorul Curții prin lente și sistematice epurări de toți acei pe care nu ar putea conta pentru evenimentele grave pe care le presimțea și în vederea cărora ținea să fie cît mai bine înarmat. Ori cu Toto, care se înțelegea de minune cu C.M., cu care

M.S. nu era de loc mulțumită, schimbarea ei ar fi mereu amînată și risca să fie încăodată sabotată de Conducător, iar în eventualitatea unei serioase divergențe cu Antoneștii pe chestiunea eșirii din război ar fi absolut imposibil a porni la acțiune fără un general cu suprafață de șef al acesteia. Apoi era sătul de interminabilele discuții cu acest om care nu pricepea nimic din ceea ce doreau Suveranii și nu avea suplețea de a li se adapta. Dovada cea mai bună o furnizase în afacerea MANOLESCU, în care nu se dădea bătut nici după avizul dat de C.de Conturi cu unanimitate de voturi minus un singur abținent, dar nici o opinie separată fiindcă nici acel prieten al lui MANOLESCU care se abținuse de la vot nu îndrăznise totuși să conteste valabilitatea sentinței. Dacă într-o chestiune în care nu avea nici un pic de dreptate ROSETTI totuși se încăpățîna, ce va fi atunci cînd opinia lui ar putea să aibă un oaregicare temei. R-M era exact de aceeași părere, iar IOANI m-a provocat spunîndu-mi că se mira că un fost funcționar internațional părea să se teamă de preluarea conducerii C.R., așa că n-am mai insistat.

La preluarea acesteia din mîinile lui TOTO (în urma discuției lui cu IORGU care mi-o raportase imediat), l-am liniștit cu privire la temerile sale, reamintindu-i totodată cuvîntul ce mi-l dăduse cu privire la convorbirea noastră și mărturisindu-i că o reproducusem textual M.M.L.L. cu propunerea de a-l ruga să rămînă mai departe ca să faciliteze înțelegerea între ele și Mareșalul ANTONESCU în problema vitală pentru toți a salvării Statului de o catastrofă națională, dar că Regele nu vroia să ceară unei persoane, în devotamentul căreia avea toată întrecerea, a juca un rol ambiguu ce nu-i convenea, înțelegînd dealtminteri perfect aversiunea ei pentru latura diplomatică a îndatoririlor M.C., care în împrejurările actuale erau într-adevăr deosebit de complexe, neplăcute și ingrate și fiind convins că va putea mai lesne contribui la acea înțelegere într-o poziție neutră de sfetnic nepărtinitor în calitatea sa particulară de prieten al Suveranilor și al Conducătorului. Această mărturisire l-a îndrituit pe TOTO să facă Regelui acea aluzie la ultima lui audiență și pe care acesta a făcut foarte bine a nu o mai releva. Audiența avu loc în 25 iunie, ziua cu care era datată scrisoarea de demisie, pe care M.S. a acceptat-o însă pe aceea de 28, ca să nu-i precipite predarea și plecarea și pentru a-mi face gluma, așa cum mi-a și spus, a mă numi

f.f. Mareșal ("faisant fonctions de maréchal" cum aveau să semnez corespondența) pe data atit de scumpă tatălui său, întrucît avusesem de curînd o foarte lungă și puțin penibilă discuție despre acesta, persoane, mentalitatea, politica, dictatura și pretenția sa de a reocupa Tronul în cazul în care monarhia ar ieși teafără din război, ceea ce se putea citi printre rîndurile scrisorilor sale către fiul său, pe care mi le dăduse a citi cerîndu-mi părerea despre problema eventualei "restaurări a domniei Regelui renașterii romîne", cu care MIHAI mi-a destăinuit că ar fi mai mult decît de acord, cu condiția ca tatăl său să se dezbrace definitiv de Duduia, lăsînd-o în străinătate și regularizînd situația mamei încoronîndu-se cu ea la Alba Iulia, reintroducînd regimul democratic fie prin revenire la Constituția din 1868 fie prin promulgarea legală de către o Adunare Constituantă a uneia mai moderne dar strict democrate și reimportînd toată averea exportată spre dezvoltarea industriei naționale ca să fie iertat de MANIU, BRATIANU și toți acei ce-l dușmăneau pentru greșelile trecutului, ceea ce i-ar creia Marelui Voevod satisfacția împăcării părinților și repararea nedreptății făcute mamei sale precum și posibilitatea de a se pregăti prin călătorii în străinătate și experiența unei vieți mai libere și în contact cu lumea largă pentru meseria grea și plină de răspunderi a unui Suveran, chiar și într-o monarhie constituțională, în era noastră a marilor schimbări produse de progresele științei și ale civilizației tehnologice. În această ordine de idei mă consultase cu privire la răspunsul ce nu-l dăduse încă la ultima scrisoare în care Carol îl sfătuia să exporte tot ce putea din averea lui particulară deoarece, pînă la clarificarea situației războiului și viitorului Romîniei, era imprudent a se expune unui eventual exil fără mijloace de trai corespunzătoare rangului lui, întrucît nu trebuia să conteze pe veniturile f.reduse ale tatălui său căruia i se blocaseră toate fondurile plasate în Statele Unite astfel încît, cu partea redusă a lichidităților sale, se angajase în plasamente speculative ce nu se puteau recupera în curînd și prin urmare nu ar fi în măsură a-i creia situația materială la care s-ar fi putut aștepta în alte împrejurări. Cu acest prilej intrasem în fondul problemei, susținînd cu o sinceritate ceva prea brutală teza dușmanilor fostului regim și ai persoanei tatălui M.S., cu mai multă obiectivitate decît aceștia, dar fără menajamente pentru susceptibilitatea fiului, care totuși îl iubea pe tatăl său și a fost în consecință jignit în sentimentele sale de

afecțiune filială de caracterizarea părintelui drept criminal, exoroc, pervers, sadic, funciamente amoral și incorigibil, așa că ținusem să-l previn pe stăpînul meu în interesul general, al monarhiei, dinastiei și al lui personal că trebuia să-și scoată din cap orice falsă iluzie cu privire la atitudinea tuturor patrioților romîni și oamenilor corecți, pe care trebuia să-și sprijine domnia viitoare, cînd va fi într-adevăr chemat să joace rolul de factor constituțional și de arbitru al națiunii, față de tatăl său și pretențiile lui de a reintera experiențele trecute. Am mers la un moment dat, în focul pledoariei tezei opoziției întregi și a regimului antonescian, pînă a declara că eu, care mă consideram un stîlp al monarhiei și un adevărat slujitor devotat al Capului ei, nu aș ezita să comit un atentat dacă fostul rege ar cuteza să forțeze voința națiunii revenind, cu ajutorul sau fără complicitatea anglo-saxonilor, în țară în felul cum se întorsese în 1930, la care MIHAI m-a întrebat surprins: "Cum, ai putea să tragi în el?" iar eu am replicat pe loc: "Evident, fără nici un scrupul, în interesul tuturor, inclusiv al Majestății Voastre, presupunînd că aș avea posibilitatea să reușesc!". Regele se cam întunecase la față, dar și-a revenit imediat spunîndu-mi glumeț că lua ieșirea mea drept butadă menită să-l convinge că opinia publică era într-adevăr ostilă lui "Daddy" (tăticu pe englezește în care avea loc conversația), dar că era convins că eram prea deștept ca să fac o asemenea prostie, întrucît acesta revenise în țară chemat de Prinț-Regentul NICOLAE și MANIU cu știrea și consimțămîntul tacit al anglo-francezilor și nu ar repeta operația decît în condițiuni similare, deoarece era prea inteligent ca să încerce o lovitură împotriva voinței lumii întregi și mai ales a Puterilor care vor dicta pacea și noua orînduire mondială, deci în împrejurări mai vi-trege decît acele ce puseseră capăt aventurii riscate de CAROL de Habsburg în asentimentul majorității națiunii maghiare și al tuturor Statelor revizioniste, cu toate că IOANI, care asista la discuție fără să intervină, îmi făcea semn de a mă potoli atunci cînd spusesem lucrurile mai grave și părea dornic de a o vedea încheiată, eu am continuat-o încă vreo oră, mai liniștit și convingător - după ce Suveranul mă întrebase dacă tot "nucleul" gîndea la fel și-l asiguram că eram cel mai carlist dintre toți cunoscuții mei politici - spre a dovedi că scarta monarhiei depindea de evitarea oricărei greșeli majore în epoca de după război, cînd în vecinătatea și granița deschisă cu U.R.S.S.

victorioasă partidul comunist român va trebui să fie legal recunoscut și va deveni din ce în ce mai puternic iar în regimul democratic ce trebuia reinstaurat opinia publică își va putea spune cuvântul din ce în ce mai critic față de orînduirea tradițională, așa că nu trebuia să ne închipuim că va mai tolera nici inmixtiunea Alistărilor nici sforările aventurierilor politici, cetățenii devenind conștienți că nu se pot dezinteresa de soarta țării, spre a preîntîmpina nenorocirile prin care au trecut. Dealtminteri, Londra și Washington dovedeau clar că nu-l agreiau pe fostul rege Carol închizîndu-i granițele, iar cei ce mai preconizau întoarcerea lui erau fie dornici să compromită definitiv prestigiul monarhiei, fie personal interesați dar inconștienți de faptul că numai Moscova și P.C.R. ar putea să aibă un interes de a deschide calea ultimei aventuri monarhice din România. Regele m-a întrebat cum îmi explicam atunci că "GLOS" și GUTA care nu erau oameni naivi și atîția alți romîni care-i dăduseră a înțelege că se așteptau la reîntoarcerea regelui Carol nu împărtășeau părerile și temerile ce le exprimasem. Am răspuns că în cazul tatălui meu era explicabilă atitudinea aceea numai din miopia unui om prea vîrșnic ca să mai poată simți pulsul națiunii și realității politicii mondiale, iar în cazul lui GUTA, doar din gangsterism camuflat sub pompoase atitudini de patriotism verbal, cît despre generalii carliști și politicienii care-și făcuseră rapide cariere nemeritate sub vechiul regim, era tot doar, fie miopie, fie ambiție personală și că M.S. nu putea găsi în toată țara un om tînăr, inteligent și patriot care să susțină această teză. IOANI a participat atunci la discuție pentru a confirma spusele mele și a-i reaminti prietenului său regal că auzea acum și de la mine ceea ce îi raportase de atîtea ori. Regele a recunoscut că și el se convinsese de imposibilitatea reîntoarcerii tatălui său, adăugînd însă că era tot atît de convins că acesta ar fi un excelent rege democrat la sfîrșitul carierei sale, deoarece era prea inteligent ca să nu-și schimbe radical politica adaptînd-o, cum făcuse și în trecut, exigențelor vremurilor noi ce se vor deschide în era postbelică, la care eu am retorcat că nu mă-ndoiam ca dintr-un fost bandit să se poată face cel mai vigilant jandarm, dar că opinia publică americană n-ar accepta niciodată pe AL.CAPONE ca Președinte al U.S.A., deși poate că la bătrînețe ar fi fost mai capabil decît HOOVER sau ROOSEVELT, așa cum nici românii nu mai puteau primi ca Regele pe acel ce-și

bătuse prea radical și ostensibil joc de ei. Cît despre sfatul de a-i urma exemplul în exportul averii, după tot ce se scrisese în presa noastră și străină despre acest subiect, l-am calificat ca de-a dreptul cinic și monstruos; singurul mijloc de a dovedi tuturor, nu prin vorbe ci prin fapte, că M.S. se afla din toate punctele de vedere la antipodul concepțiilor de viață a părintelui său era să facă întotdeauna exact contrariul celor făcute de acesta și reproșate lui. Era de acord, dar mă-ntreba ce era să facă dacă România devenea republică obligîndu-i fi-rește să plece ca ultim Suveran iar tatăl său nu putea sau nu vroia să-l ajute din cauza ostilității sale față de d-na LUPESCU din ce ar trăi cu maică-sa, fără meserie pentru că nu avea studii? I-am răspuns că în cazul trecerii de la monarhie la republică, fără revoluție, Statul i-ar acorda fără îndoială cel puțin aceleași drepturi de care se bucurau toți străinii, care moșteneau averi rurale, de a le lichida și exporta legal și la cursul oficial contravaloarea lor. Desigur că, în cazul acesta, el ar avea tot interesul ca M.S. să-și lichideze și bunurile pe care străinii aveau dreptul să le posede în România: imobile urbane, industrii, acțiuni, rente de stat și capital lichid, spre a evita existența unei administrații particulare de bunuri foste regale într-o tînără republică preocupată de apărarea existenței ei, înlesnindu-i mai mult decît probabil operațiunea lichidării și transferului prin răsкупărarea de către stat a acestor bunuri. Am opinat însă că această ipoteză era neverosimilă într-un viitor apropiat și posibilă numai în eventualitatea în care noua orînduire mondială ar încuraja rapid și efectiv, iar nu prin vagi rezoluții, tendința normală a popoarelor mici vecine și cu aceleași interese regionale, cum le aveau de pildă cele dunărene, a se uni mai temeinic decît prin simple alianțe și că pentru înlesnirea "spiritualizării granițelor" ar fi în avantajul lor de a avea aceleași forme de stat, uniunea personală fiind posibilă între două regate dar imposibilă între un regat și o republică. Pericolul pentru monarhia noastră era însă altul: comunismul care va deveni popular la sfîrșitul unui război din care Uniunea Sovietică va ieși victorioasă și ar putea să pretindă ocuparea vremelnică a Romîniei învinse sau a unei părți din teritoriul ei pînă la plata unor despăgubiri sau sub pretextul demilitarizării sau "desfascistării" despre care se vorbea din ce în ce mai mult la emisiunile de radio ale Aliaților. Poporul romîn nu avea nici o înclinație spre bolșevism, fiind mult mai individualist decît slavii, mon-

golii și chiar anglo-saxonii, care adora cluburile și intru-
nirile ce se manifesta la nemți sub forma de "Volksgemeinschaft"
a organizației sătești și adorația pentru "Kamradenschaft" în
tineret și armată cu mult înainte de 1932-1933, iar la britanici
sub aceea a spiritului de clan, colosal de pronunțat la scoțieni
și în Dominioane sau colonii unde albi își strungeau rîndurile
și trăiau cot la cot. Dar în cazul unei ocupații militare sovie-
tice, aceasta va avea grijă să încerce a răsturna regimul mo-
narhic și orînduirea capitalistă prin forță. Dar nu-mi venea să
cred că anglo-saxonii vor admite bolșevizarea Romîniei, deoarece
nu exista atunci nici motiv ca Ungaria, Austria și Germania să
nu împartă aceeași soartă de țări vremelnice ocupate ca foste
inamice. Ori aceasta ar echivala cu comunizarea și rusificarea
Europei Centrale, ceea ce ar avea o înfrîurire mare și asupra
Franței, care era deja foarte puternic infiltrată de comunism
înainte de război, drept care a și căzut cum a căzut, grație
lozincei "pour qui et pourquoi", Sovieticii avînd tot intere-
sul ca Hitler să se întindă către Apus iar nu spre Răsărit;
iar acum, la înfrîngerea Germaniei și căderea regimului poli-
țienesc al Statului Francez, P.C.F. va deveni o forță de temut
pentru toată Europa Occidentală, inclusiv Reichul biruit,
întrucît pentru a scăpa de urmărire, naziștii vor fi primii
transfugi spre partidul comunist german mai degrabă decît la
partidele de nuanță religioasă sau de centru cu mentalitatea
cărora nu se-mpăcau deloc. ROOSEVELT - spuneam - era un om care
nu cunoștea nici geografia nici istoria Europei și se lăsa
sfătuit în diplomație de o clică de consilieri evrei atît de
orbiți de legitimă ură împotriva reacționarismului central -
european, încît nu vom putea conta pe Casa Albă pentru a ne
salva de un asemenea dezastru național și care s-ar repercuta
rapid asupra restului Europei. Dar Winston Churchill, partidul
conservator englez (care va fi contribuit mai mult decît labu-
riștii defetiști la cîștigarea victoriei) și liberalii, dacă nu
chiar și o parte din laburiști nu vor putea admite o asemenea
greșeală istorică din care li s-ar putea trage prăbușirea me-
tropolei înainte de destrămarea Comonwealthului. Regele mi-a
spus atunci că "daddy" era întotdeauna foarte bine informat și că
neputînd scri epistole politice ci doar scurte mesagii cu ca-
racter familial, această frază i se părea un avertisment în
sensul că socotea situația viitoare a Romîniei, în orice caz
pentru o anumită vreme, ca destul de critică ca să-i recomande
a exporta din modesta sa avere, cînd el dispunea totuși desigur

de mai mult decît necesarul pentru a trăi, întrebîndu-mă ce măsuri luaseră TONCI și "GIOS" pentru o asemenea eventualitate. I-am spus că toate eforturile fratelui meu, care-i pisa pe această temă de zece ani, ba și mai mult, căci VICTOR considera situația Romîniei-Mari șubredă, dacă U.R.S.S. era lăsată să se dezvolte și întărească încă multă vreme, încă din anii săi de școală, fiind foarte precoce în materie politică (citise pe Spengler și toate memoriile politice din 1914-1918 pe la 14 ani), rămăseseră infructuoase, deoarece erau considerate interesate (căci el cerea mereu bani de acasă fiind foarte cheltuitor), excesiv de pesimiste și menite să-i creieze lui o avere în străinătate din care să poată trăi acolo după retragerea sa din carieră, întrucît nu-i plăcea agricultura și viața la și din țară, ci aceea a marilor metropole occidentale, în special a Londrei; astfel încît i se răspundea mereu că "noblesse oblige" sau "après moi le déluge" (după moartea mea poate să vină și potopul), TONCI făcînd din contră politica de a lichida aproape anual un obiect din averea sa de la Pesta spre a achiziționa industrii în Romînia ca să arate că nu aveau dreptate comuniștii și că existau aristocrați naționaliști care nu făceau ca toți marii capitaliști în frunte cu fostul său stăpîn, pe care-l criticase mereu și în această privință, Aușnit, Neyman, Malaxa, Kaufmann, Schöpkes, Stirbey, etc... ,căci dacă Romînia și Ungaria deveneau comuniste nu-l mai interesa soarta și viața Europei fiindcă nu merita să mai trăiască, iar el și-ar trage un glonț în cap, explosiv și dintr-un superexpres; pe cînd tatăl meu, foarte influențat de TONCI, argumenta că el, care nu avea nici un sfert din averea romînească a lui TONCI și în schimb o numeroasă familie de întreținut pe cînd acesta era de el singur, nu știa cum să unească cele două capete, dar să mai exporte și refuza firește să vîndă moștile stîrcești așa că, într-o stare eventualitate, el ar lua 33 de alonale, o soluție mai curată. Dar, de fapt, amîndoi făceau, cînd se vorbea de această problemă, politica struțului și spuneau: "advienne que pourra" (o fi ce o fi). Regele a remarcat: "Aceasta nu-i o soluție!" Eram de acord, dar susțineam contrariul, adică: prestigiul conta mai mult decît averea sau gradul de bogăție. I-am povestit Suveranului cum a plecat prietenul meu Staș Radziwoill de la Castelul Grudek, din care tatăl său a refuzat să se miște cînd au intrat sovieticii în Polonia în 1939, luînd cu el numai scrisoarea Împăratului Carolus Quintus către strămoșul

său și sabia acestuia: era o soluție mai onorabilă decât aceea a celor cîțiva ruși albi care avuseseră întîmplător fonduri în străinătate și se plimbau cu pekinezul în lesă la Monte Carlo, înjurați de toți ceilalți refugiați pentru egoismul lor de a nu fi împărțit din banii lor cu ei. S-ar putea ca într-adevăr comunismul să se-ntindă cu încetul și să cuprindă pînă la urmă lumea întregă sub forme variate, adaptate specificului național sau regional al fiecărei țări sau diferitelor continente. Impozitele excesive ale socialismului occidental în Statele Scandinave, Olanda, Belgia și Marea Britanie, dar și Canada, Australia și mai ales Noua-Zelandă, deși erau cu constituții monarhice, la fel ca în republicile cehoslovacă, austriacă, elvețiană și franceză, erau nivelatoare de averi în cîteva generații, iar fascismul și național-socialismul nu erau decât forme ultra-naționaliste ale aceleși tendințe către egalizarea averilor individuale la un nivel mai ridicat decât în Răsărit și însuși New-Dealul lui ROOSEWELT fusese un prim pas important în direcția statificării întreprinderilor particulare în cel mai capitalist dintre toate statele. Dar nu-mi venea să cred că după acest război, dus tocmai pentru împiedicarea cîștigării samavolnice a unor popoare de către altele mai puternice, sub forma cea mai brutală și devoltătoare pentru stadiul în care a ajuns civilizația omenirii, noua S.N. să consimtă la anexiunea deghizată a Bazinului Dunărean și a Europei Centrale de către bolșevismul imperialist al Uniunii Sovietice, cu un standard de viață și nivel de civilizație inferioare tuturor popoarelor așezate mai spre Apus, cu excepția, poate, a Macedoniei și Albaniei, și încă. A nu fi bogat sau a fi chiar sărac nu era nici o rușine atîta vreme cît puteai trăi civilizat, o viață demnă de un cetățean al globului în anul 2000: adică liber, liber chiar de a muri de foame - cum zic comuniștii - cîci într-o adevărată libertate nu se moare de foame niciodată, dar în sclavia organizării vieții particulare de către un aparat hipertrofic statal nu făcea să trăiești pentru a fi doar sătul și acoperit de țoale. Idealul ce nu se va atinge niciodată, pentru că atunci omenirea n-ar mai avea pentru ce lupta - cîci rostul vieții este lupta și vice versa - ar fi un echilibru perfect între anarhie și organizația totală, iar între timp era corect și normal a nu eluda scarta națiunii, ci a se solidariza cu ea la bine și la rău. Astfel, nu aveam de ce să mai criticăm mentalitatea evreilor, care făcuseră o dogmă bimilenară din lo-

zincea "ubi bene ici patria" și-și atrăsese ura tuturor celor-
lalte neamuri numai din caracteristicile însușite în decursul
unei prea prelungi diaspore. Cea mai abjectă atitudine era aceea
a "heimatlosului", a celui care căuta să se subtragă, din egoism
oricăror îndatoriri de solidaritate cu restul omenirii. Aristocra-
ția cosmopolită europeană, izvorită din organizația supra naționa-
listă a Evului Mediu, nu avusese și nu avea deloc aceste însușiri,
prelufind dimpotrivă imediat apărarea intereselor comunității că-
reia se ralia și asimilându-se rapid, înainte de existența spiri-
tului național: cine putea să pretindă banșoară cu familiile Bea-
champ, Beaufort, Bacleugh, Campbel, Montgomera, Ponthieu etc. mai
erau franceze și nu mie în sută englezești, că Esterhazy, Edelsheim,
Forach, Wenkheim sau Draskovics, Hankovics, Pejasevics și Feste-
tics mai erau nemți sau respective croați și sârbi iar nu ultra-
maghiari, ori că Potocki n-ar fi polonez ci rus iar Sayn-Wittgen-
stein nu s-ar considera rus cibavarez ? Căsătoriile nu aveau nici
o legătură cu afinitățile pămîntene; și eu eram un "cock-tail"
de sînge european de toate neamurile și trăisem 33 de ani, cîți
aveam atunci, 23 în străinătate față de 10 în țară, dar mă simțeam
bine și în elementul meu numai acasă și străin peste tot în stră-
inătate, deși eram căsătorit cu o străină pe care o asimilasem
chiar în mediul ei și nu eram în inadaptabil, ci doar împotriva
spiritului "evreului rătăcitor", tocmai fiindcă văzusem că erau
complet sterili "cosmopoliții": "nici operă de valoare nu a eșit și
nu putea să emane din creierii lor, iar muzică, poezia, proza bună
și concepțiile sau invențiile mari au fost, erau și aveau să fie
pe veci naționale, neputînd fi produse de către desrădăcinați și
într-o atmosferă artificială și fastice cum era cea a Pallace -
Hotelurilor și chiar a Palatului S.N. unde "funcționarii interna-
ționali" cu lungi state de serviciu se timpiseră din lipsă de ozon
național. Acelaș lucru era valabil pentru Casele domnitoare: Ber-
nadotti se asimilasera total, căsătorindu-se de altfel dinadins nu-
mai cu suedeze pentru a se naționaliza rapid și complet, Bourbonii
de Spania erau curat anti-francezi, iar dinastia britanică își schim-
baseră numele în 1914 și se căsătorea tot mai mult cu englezi spre
a marca net că nu se mai simțea solidară cu soarta saxonilor de
Coburg și Gotha. Regele a observat atunci că din acelaș motiv tatăl
său luase numele de Cărmăner iar unchiul Nicolae al de Brana
ca particulari și că el era hotărît să schimbe numele oficial

al Casei Domnitoare române din Hohenzollern - Sigmaringen în "de România", dar că nu era momentul oportun atunci întrucât Hitler ar considera schimbarea, pe bună dreptate, ca o demonstrație analogă cu cea a caselor de Windsor și Mountbatten. Mi-am exprimat bucuria la auzul acestei hotărâri, ca și al mărturisirii M.S. că el nu-și descoperise nici o afinitate cu rudele sale de la Sigmaringen, unde fusese în vizită cu tatăl său la deschiderea vânătorii din toamna 1934 (sau 1935) și se simțise complet străin și destul de prost în atmosfera de acolo și sub înfrurirea mentalității acestora antipatice, prusiacă, deși erau șvabi și trăiau în inima Suediei. De aceea nu-l simpatiza nici pe Albrecht, deși luase pe o burgheză de soție (care-i turnase o droaie de fete, blonde, frumoase și vesele) și era mult mai puțin militaros, bătos și arogant decât verii: Wilhelm și Friederich, care-și aveau rolul de tutori-protectori ai ramurei "minore" din România. Cu acest prilej, Suveranul mi-a destăinuit înția oarecă, de altminteri, nu-i prea înghițea în general pe nemți, nici în mod deosebit pe englezi pe care-i găsea prea reci, preferându-i de aceea pe americani, mai sinceri și neprefăcuți, dar favoriții săi erau francezii și apoi italienii, mai blânzi decât spaniolii, prea fuduli și singeroși, cu pasiunea lor sălbatică pentru luptele cu taurii, iar dintre toți slavii îi prefera mai mult pe ruși din cauza muzicii lor populare și clasice minunate spunând că era poate și chemarea singelui Romanovilor care-l făcea să înțeleagă mai bine decât îi apreciau în general românii care le reproșau a fi niște primitivi nebuni; de altfel cehii îi erau de asemenea simpatici și apoi polonezii tot mai mult decât slavii de sud și în special bulgarii care îi se păreau a fi cei mai puțin dotați dintre neamurile slave, drept care francezii spuneau de un cap încuiat: "tête de bulgare". E drept că spuneau și "tête de turc", dar nu știu pentru că nici ei n-au produs nimic în domeniul cultural, și mai mult fiindcă le fuseseră adversarii știți de dârji în luptele Cruciadelor și în acele mai recente. Si monarhul atesta că se simțea funciarmente român, poate și pentru că-și petrecuse toată viața în țară și era cel mai fericit și în elementul său pe măgurile Carpaților, de pildă toamna la vânătoare de cerbi, având o deosebită atracție pentru Transilvania, drept care regreta dușmăria cu ungurii cu care ar fi vrut să putem ajunge la o înțelegere, deoarece erau oameni artăgoși și cam orgolioși

50

dar cu mari calități, lipsiți de falsitate și credincioși în prietenie, uniunea personală fiind probabil cea mai potrivită soluție, întrucât nu vor renunța nici odată la ținuturile Coroanei Arpazilor nici la regatul lor milenar decât siliți vremelnice de cotropitori străini, subiect despre care am vorbit mult mai mult atunci și aveam să discutăm și mai mult în anii următori, astfel că voi reveni la el în cele ce urmează. Dar în chestiunea răspunsului de dat lui "Daddy", cu care a-a încheiat conversația, am rămas la părerea că trebuia omis sau parat cu întrebarea: "Ce te face să fii atît de pesimist cu privire la soarta noastră de aici?" ceea ce cred că Regele i-a și scris fără să mai primească însă de atunci nici un răspuns la întrebare cît am stat la Palat, sau de care să-mi fi pomenit după demisia mea. Discuția fusese necesară, mai cu seamă în ajunul nimirii mele la f. de M., pentru că singurul vetou al Conducătorului cu care eram total de acord și înțelegeam să-l respect cu mare vigilență era acel privitor la frecvențațiile Suveranului cu "clica tătărească" și țineam să-mi clarific atitudinea dinainte, spre evitarea oricăror neînțelegeri ulterioare. M.S. a crezut de cuvință să-mi verifice părerea că "tot nucleul" gîndea la fel, sondînd rînd pe rînd despre această temă pe toți noii săi cunoscuți politici pe care aveam să-i prezint în curînd ca să nu aibă impresia că eu vroiam să-i monopolizez informația și contactele personale politice și să-l bornez la cunoașterea realităților numai prin prisma ochelarilor mei. Si s-a putut convinge spre uimirea sa că nu numai Buzescu și Pogoneanu, din partea cărora nu s-a mirat că vedeau identic, dar și Vișoianu, Savel Radulescu, Ionel Christu ș.a. care se compromiseseră într-o oarecare măsură cu trecutul regim, doreau să socoteau închis pe veci și pînă la ultima pagină capitolul Carol. Nu aceleași idei aveau să-i fie mărturisite, mai pe cît față de mine, de către Negel și chiar deschis de Generalii cu care am fost silit pentru reușita loviturii să-l pună în contact personal: Aldea, E. Potopescu, C. Niculescu, Dragalina, Iosif Teodorescu și apoi în special Mihail și Sănătescu, M. preferîndu-i pe ei într-un sens "celulei politice" dela Externe pentru că-i inspirau dubla încredere de a fi rămas credincioși și tăticului și a fi acum cu atît mai mult credincioși săi. Această bizară concepție, chiar mai ciudată în cazul ei, o avea și Regina Mamă, care era fosta camarilia dar totuși considera mai siguri monarhiști pe dezinteresatii simpatizanti ai "hemernicului ei bărbat" sau cel

puțin pe acei ce nu-l acuzau așa cum eu făcusem și aveam să ne mai manifestăm la diferite ocazii Buzești și cu mine. Iar cu toate că, atât timp cât am fost la C.R., apoi (după cite am auzit în pușcărie) și în exil, suveranii nu au ieșit, pe liniile mari, din aceea trasată de Maniu și susținută cu dârzenie de Buzești și de mine cu privire la necompromiteres regelui cu fostul suveran și politicienii lui, totuși violența cu care combăteam orice cit de mărunță manevră particulară deviaționistă și limbajul meu foarte puțin diplomatic la adresa acestora au dăinuit ca o slabă dar permanentă umbră în relațiile mele, altminteri de mare afecțiune și totați încredere, cu stăpînul meu. Cea care mă potolea și juca rolul de tampon a fost soția mea, care le explica M.M.L.L. că nu aveam nici o ranchiună personală și nimic de împărțit cu fostul rege și cu clica lui, dar că în interesul său și al țării -fără să fiu deloc "omul lui Maniu"- țineam să exagerez intransigența tocmai ca toată lumea să-și dea seama că noua domnie era și urma să fie din ce în ce mai vădit una de felul celor din Norvegia și Suedia, iar nu ca cea a lui Ibn Saud, Faisal sau Abdulah, dar că limbajul meu cam crut și prea plastic nu trebuia interpretat drept lipsă de tact și gingășie sufletească, ci doar ca o manifestatie pur politică, întrucît nu aveam nici o considerație și încă mai puține menajamente pentru propriul meu tată, Tonci și soorii mei și nici un respect pentru rang, vîrstă și convenții cînd era vorba de adevărurile mele de credință ce nu erau deloc dogmatice, de principiile mele "foarte elastice", dar mai ales de probleme ideologice abstracte sau concrete politice. Fericierea a fost că M.M.L.L., care se-nțelegeau mai bine cu Bielle decît cu mine, au priceput "cum stătea chestia" și mi-au iertat multe din ieșirile mele prea casante, mai ales R.M. care nu se considera -cum nici nu era de altfel- suverană, ci o persoană particulară (ce fusese mai toată viața ei) fiind deasemeni înclinată spre relațiuni de franchise, sobre și cinstite ale culturii și educației protestante și abordînd "fofirlica și chițibușurile mieroase" ale practicilor lumii și societății de formațiunea clerului catolic; nefericirea a fost, în schimb, că din această cauză Mihai s-a ferit să-mi spună multe din lucrurile ce m-ar fi interesat să cunosc din dedesubturile fostului regim, cu excepția unor scăpări, pe care le regreta pe urmă cînd i le reserveam reîncălzite, menite să-mi arate ceea ce el criticase și persista a reproba din caracterul conduita și politica părintelui său. Bielle însă a făcut gripă

(52)

rea, în toiul agitațiilor ce au culminat prin numirea mea, pretinzând, ceea ce era adevărat în parte, că se trăgea dintr-o epuizare nervoasă în urma stării sale psihice proaste cauzată de rele premoniții pentru fericirea noastră conjugală datorită răspunderii prea mari ce-mi revenea de acum, iar totodată era neliniștită că nu-i mai scrisese mama de câteva săptămâni, presimțind că trebuia să fie ceva grav în legătură cu sănătatea tatălui ei, pentru care avea o deosebită afecțiune: și într-adevăr a fost chemată telefonic la căpățiul lui prea târziu ca să-l mai găsească-n viață deoarece aceeași gripă periculoasă din anul acela i se urcase la meningi, punctul său vulnerabil de la accidentul de circulație în care-și pierduse ochiul, nervii olfactivi și ai gustului, așa că de atunci mîncase totdeauna prea puțin și băuse prea multe alcooluri tari și rezistase prost, murind ușor în trei zile. Cum regele avea să împlinească 21 de ani la 21 octombrie fiind născut în anul 21 și R.M. vroia de mult să-i dea un ceas ca lumea, căci purta unul de tinichea pentru înot, care nu prea mergea precis și nici pentru ținute oficiale și tot amînase comanda în speranță că s-ar duce ea la Geneva să-l proiecteze fie cu Vacheron et Constantin fie cu Pathek et Philippe, i-a dat lui Bielle mină liberă s-o facă, avînd toată încrederea în gustul și priceperea ei de genoveză, ținînd seama de ceea ce știa că vroia să aibă "Mike" care studiasse metodic problema, intenționînd el să-l comande și deci nu trebuia să știe că-l va primi în dar de ziua sa. Ceasul trebuia să fie de mină, cu geamul incasabil, anti-magnetic, neoxidabil, ermetic pentru baie și înot, anti-șoc pentru mersul pe motocicletă, cronometru pe 60 de secunde cu totalizatorul secundelor, minutelor și orelor pînă la 99 (pentru aviație, care era visul său ascuns), indicînd anii, sextili și bisectili, luna și apariția și dispariția lunii (depe cer) și data zilei, pe un cadran luminos noaptea, fără tinctură de fosfor sau radium ci printr-un metal radiant sau iradiant(?), iar peste toate acestea trebuia să sune ora pînă la 12, sfertul, jumătatea și trei sferturile de oră și să mai fie și strident deșteptător, cît despre brățară să nu fie de piele, ci dintr-o împletitură din acelaș metal, care să strîngă elastic în genul cătușelor. Mai lipsea doar cucul și muzicuța, cum spunea R.M. în glumă, dîndu-și seama că toate acestea vor fi cam greu de băgat într-un ceas-brățară fără să devină gros ca o ceapă, dar BIELLE trebuia să-i convingă pe constructori că regele fiind

(53)

mare și voinic, nu ținea să aibă un ceas de cucoană, calitățile practice primind asupra celor estetice, dar că trebuia să fie garantat cu o precizie de maximum un minut pe an, iar dacă diferența de greutate n-ar fi prea mare și garanția anti-magnetizării identică, prefera să fie în aur galben sau verde, lăsând caratele și nuanța la aprecierea artistului firmei și a lui Bielle, potrivit solidității și armoniei cu cadranul, dar cerea gravată în spatele lui sau pe capacul interior (dacă ar exista) monograma lui cu coroană: "cifra regală oficială" pe care dealtfel ea o desenase la origine cu mîna ei. Regele, în schimb, dăduse neveste-mi o altă însărcinare secretă de care era și mai mîndră și bucuroasă, considerînd se pe drept "mama javroilor": o mică poznă ce dorea să-i facă R.M. fiindcă ea renunțase la cîinii pekinezi după ce Carol îi cumpărase Duduiei o pereche de campioni mondiali pitici, iar în Elveția la ora aceea se găsea concentrat stocul de cei mai buni "pekinezi mari" din Europa care pînă la război fuseseră în Anglia și Germania. Trebuia deci să revină cu campionul și campioana crescătoriei dar firește de alt neam ca să nu degenereze descendența și dacă crescătorul va binevoi să le cedeze Romîniei. Toate acestea fuseseră complotate la iușeală, pentru că Bielle era grăbită să plece cu avionul, dar serviciile secrete germano-romîne au interpretat misterul audiențelor separate în ajunul unei plecări pripite, dintr-un motiv de boală în care nu credeau, drept misiune politică secretă în legătură cu Aliații, din moment ce Betty venise s-o consoleze de boala gravă a tatei și o ajutase să-și facă bagajul, stînd în ajun cu Jimmy tîrziu la noi. În consecință a fost filată de ele în Elveția unde a trebuit să se deplaseze în diferite locuri, deoarece campionul trăia la Territet, pe cînd viitoarea lui soție ședea lângă Zürich iar crescătorii respectivi s-au lăsat cu greu să-și cedeze premii fără lungi tratative canine și nu politice, deși unul din ei era întîmplător o bogătașă engleză foarte suspectă germanilor. În plus, Pichi Pogoneanu, plecase cu vreo săptămîină înainte spre a consulta tot ce nu consultase încă în materie de medici-specialiști pentru scleroza în plăci sau multipla scleroză și bolile de măduva spinării, de care spera că suferea, acestea din urmă fiind operabile, după adrese și recomandări primite de el la Stockholm de marele as, cu renume mondial: Dr. Oliver Cruna. Ori în afară de Paris, mai avea pe lista sa și pe un me-

dic genevez, unul la Lausanne și altul la Zürich, așa că s-a întâlnit cu Bielle la Geneva și cunoscându-i familia a fost invitat și a stat la ea, întâlnindu-se astfel acolo cu col. Div. Guillaume Favre, Preș. Crucii Roșii Internaționale, figură marcantă în Elveția, intrucît urmasa a fi el ales în locul lui Guisan Generalul-conducător al Republicii pe timpul războiului mondial, dacă nu ar fi fost lovit de un atac de apoplexie la moartea nevaste-si cu mult mai tinere, sora mamei lui Bielle. Favre avea, însă din anii săi de stațat militar în mai toate capitalele Puterilor ambelor tabere, un vast cerc de cunoștințe importante, cunoscând personal pe Kaiser, Hindenburg, Ludendorff etc., iar dincolo pe Pétain, Gamelin, Weigand, ca și o sumedenie de oameni politici nu numai europeni ci și asiatici, deoarece fusese în 1937 în jurul lumii în drum spre Tokio pentru Congresul Crucii Roșii Internaționale ținut sub auspiciile Mikadoului, care-l primise la dejun cu soția și-l întâlnise mai des Prințul Konoye. Fiind bine văzut de nemți, dar și de anglo-americieni, era susceptibil de a fi folosit pentru tatonări, iar Pichi călătorise împreună cu Bille la Zürich, pentru scopuri diferite, ce puteau însă bine să pară clasice camuflări și la întoarcerea în țară cu trenul, deasemeni, fiindcă Bielle revenea nu numai cu două jave dar și cu toate comisiunile palatului și prietenelor în materiale de medicamente, ciocolată, țigări americane (devenise rare la noi în țară), ciorapi kaizer și sulimene, în afară de teancuri de scrisori, reviste aliate și ziar necenzurabile, precum și alte obiecte de cadouri, profitând de calitatea lui Pichi de curier pentru ieșirea din Elveția, care era riguroasă chiar cu "laissez passeruri", de când se-ntimplase un incident (de bursă neagră) cu unul din curierii noștri ai SSI-ului făcând trafic de deize în combinație cu Președinția sub acoperirea pașaportului diplomatic, iar nu cel de serviciu la care avea dreptul, nefiind diplomat. În consecință, la plecarea de la legăția din Berna, Bielle dăduse spre a fi trecută în curier valiza cu pricina sub nasul SSI-ului, fiindcă nici ea nici Pichi nu se gîndea la rău, cu atât mai mult cu cît importul în România nu era ilegal, Palatul fiind scutit de vamă iar peste 90% din cumpărături erau efectiv pentru M.M.L.L. - Si tocmai pentru că scrisorile nu prezentau nici un interes politic, Pichi nu le băgase în curier ci în geanta sa personală pentru documente. Nemții care nu vroiau pe seama să intercepteze direct în drumul prin Germania curierul aliat, alertaseră în schimb pentru a-l controla la sosire S. S. I. - Acesta ticsise vagonul de la graniță pînă la București să nu cumva mesajul presupus,

55

să poată fi remis cuiva pe parcursul din țară; dar înainte de a coborî din tren Pichi simțindu-se filat, i-a remis lui Bielle toate scrisorile neștiind ce conțineau, numai valiza rămânând să-i fie trimisă de la Externe după "desvirginarea curierului" -cum era desemnată de băieți desfacerea și controlul lui la sosirea în Dir.Cabinetului- și la această operație a ținut să asiste un ștab al S.S.I.-ului pentru a percheziționa toată valiza în chestiune, a nu găsi nimic și a se souza mie a doua zi și a-mi oferi despăgubiri pentru câteva sfere de sticlă "Cosa", pentru mașina de făcut cafea-filtru, sparte de el cu acest prilej și explicându-mi că a fost o eroare, căci serviciul crezuse că era valiza personală a însoțitorului S.S.I. al lui Pichi, pe care vroia să-l prindă cu trafic de devize de care era bănuț. Nemții au rămas însă convinși desigur că fuseseră trași pe sfoară, împreună cu S.S.I. sau poate și cu complicitatea acestuia, astfel că au început (deja de la plecarea lui Bielle, dar mai ales după întoarcerea ei) să ne asedieze de așa manieră încât noi am conchis că descoperiseră ceva real, fie la Lisabona, fie în țară pri poate chiar la Londra, relativ la tratativele opoziției sau ale guvernului.-

Ei urmăriseră dealtminteri de aproape, însă mult mai discret, "agitațiile" în jurul crizei interne a Curții -căci de această dată nu se ajuns, cum ar fi vrut Manolescu, la una externă a relațiilor ei cu Președinția- părîndu-li-se de bună seamă suspect faptul că acesta deseori, Marinescu de câteva ori și Rosetti, o singură oară, dar într-o f.lungă audiență, fuseseră primiți la vila Conducătorului, iar eu deasemeni (după bombă ce a fost pentru ei înlocuirea prietenului lor cu acela pentru numirea căruia avuseseră deci justificate aprehensiuni cu numai două luni în urmă) și între timp mai multe ori de Ică în Palatul Externelor și că nimic nu transpirase din aceste misterioase întrevederi, Toto nevrînd să ebruiteze nici față de ei culpa amicului de la D.C., pe cînd desvăluirea ei parțială și f.confidențială de către Tonci Generalului v.Gerstenberg la insistențele sale sondaje și de mine lui Fips la și mai persistente vizite închizitorii, la biroul meu de la Palat și de acasă, nu-i mulțumea căci nu le venea să creadă că aceasta putea fi veritabilă cauză a tuturor manevrelor și mișcărilor cu un substrat vădit politic ce detectaseră informatorii în legătură cu menajul nostru. Primele vizite ale lui Manolescu

"la vilă" îl liniștiseră pe el cu privire la sprijinul ce-l solicita protectorului său în cazul când i s-ar clătina situația din cauza unei gestiuni conforme cu dorințele acestuia, așa că se crezuse invulnerabil și nu-și mobilizase toate rezervele strategice pentru ceea ce nu se aștepta deloc a putea deveni atacul final decisiv pentru soarta sa, iar Marinescu fiind "chemat la ordine" tot acolo, ca să-și explice nemulțumirea față de "politica A.D.C. prescrisă de conducere", ocolise abil descoperirea obiectivelor vizate de ancheta înaltului for contabilicesc, despre care nici Manolescu nu a fost lămurit decât prea târziu prin intermediul aceluși Consilier C.Co.prieten, în presajul votului sentinței pe care, la primirea ei prin Coti, am prezentat-o imediat M.S. care, văzând rezultatul distrugător pentru cauza inculpatului, a scris pe ea "A.D.C. va trage consecințele", ceea ce se putea interpreta și în sensul că va fi dat în judecată, dar explicându-i lui Solescu, pe care l-a poftit pe loc a lua act de verdict și rezoluție spre a le comunica neîntârziat interesatului, că suveranul l-ar grația de urmăriri penale dacă inculpatul va renunța la orice încercare de a se disculpa pentru păstrarea slujbei regale, demisionând într-un răstimp de maximum 24 ore și fără divulgarea demisiei și a pricinii ei în afara C.R., dacă vroia să fie scutit nu numai de publicitatea scandalului ci și de rigoriile legii. Se înțelege cât de mare a fost șocul ambelor lovituri primite dintr-o singură aruncătură de piatră de Toto și Manolescu, acesta neîndrăznind să mai recurgă la ajutorul marelui moralist, care nu bănuia nimic despre latura curat penală a vinelor imputate protejatului său, dar încercând totuși în intervalul celor 24 de ore să-i câștige pe Ică și Maniu pentru apeluri către M.S. ca să prelungească termenul și să fie influențat de ei a reveni asupra rezoluției pentru motive de "oportunitate politică"; pe când Toto, la rîndul său, nevrînd să-l amestece în această "afacere scîrboasă" (ce-l sdruncinase mai tare ca pe autorul ei) pe Conducător a cărui aprobări nu înțelegea să supună hotărîrea sa de a demisiona și el din cauze nemărturisibile, ce ținea să le acopere prin ocazia excelentă ce i-o oferea neîncrederea M.M.L.L. în urma solidarizării sale cu un amic culpabil, n-a mai intervenit decât pe lângă suveran și numai pentru salvarea postului acestuia ca Adm. al Bun. Part. ale A.S.R. Prințul Nicolae, argumentînd că era mandatarul general al d-lui N. Brana asupra căruia M.S. nu avea

puterea jurisdicțională ce i-o conferea în calitate de șef al Casei Domnitoare Statutul constituțional al acesteia. Teza susținută de juridicul Toto, din indemnul lui Manolescu, era greșită, întrucât exact aceeași problemă se pusese în cazul colonelului Stavăr care avea mandatul general al d-lui Carol Caraiman care își relusese la plecare numele din primul exil. Ori Antonescu i-l retrăsese ilegal lui Stavăr iar acesta deschisese o acțiune împotriva Statului, pe care ar fi câștigat-o dacă Mareșalul nu-l băga în lagărul de la Tg.Jiu, obținând prin presiuni asupra Tribunalului de primă instanță amânarea sentinței din lipsa părții atacante. Ică s-a reavizat la timp că procedase greșit, iar pentru a se putea baza pe un act de opus suveranului, care refuza să-i retragă lui Stavăr mandatul (deși Stoicescu îl asigurase că avea dreptul să o facă) întemeindu-se dinadins pe avizul contrar al avocatului Adm. Casei R., Petroniu, un avocațel mărunț și slab, ceruse avizul consultativ al Casației care a răspuns la regele și numai el avea dreptul jurisdicțional asupra tuturor membrilor legitimi al Casei domnitoare înăuntrul granițelor țării, indiferent dacă și pentru ce cauză renunțaseră sau își pierduseră titlul prin schimbarea numelui. Conducătorul a revenit atunci din nou la atac pe baza acestui aviz, cerând imperios M.S. să retragă lui Stavăr mandatul și să-l dea mai întâi unei persoane de încredere a lui Ică, iar apoi lui Marinescu, pentru a scăpa guvernul de pierderea procesului când va ajunge în fața Casației, dar suveranul -exact ca în cazul terenului de la Predeal- își menținea refuzul, permanent reiterat, spre a-i avea pe Antonesci la mână cu o altă samavolnicie, pe motivul că "nu recunoaște confiscările operate de Stat asupra bunurilor mobile ale ex-suveranului" (pe care și Stoicescu și Casația le considerau ilegale) și nu vroia să se expună unui proces cu tatăl său la Tribunalul de la Haga. Prin urmare, în principiu, M.S. putea foarte bine să-i retragă lui Manolescu și mandatul lui Nicolae, cu atât mai mult cu cât, în cazul acesta, reprezentarea intereselor unui membru chiar particular al familiei regale de către un om compromis stirbea prestigiul ei și al coroanei și fiindcă Manolescu, de când devenise A.D.C., ca să vînză mai bine produsele moșiei particulare Broșteni (șvaițerul, păstrăvii afumați, apa minerală de Broșteni, dulceața de afine etc...) trecuse desfacerea lor din blocul Malaxa în mod ilegal sub firma Domeniului Coroanei (care avea

(58)

vechi și mare vad comercial din cauza calității renumite și a prețului minim ale produselor sale) creînd astfel o confuzie mai puțin importantă în opinia publică, care credea că Broștenii erau tot al D.C., decît în conturile duble grație cărora putuse opera diverse matrapazlicuri. Regele n-a vrut însă să se certe cu unchiul Nicolae, care ținea morțiș la Manolescu, nici să se amestece în treburile administrației averii lui, ne-atingîndu-se deci de mandatul acestuia, dar cerînd desocotirea conturilor mixte, încetarea desfacerii comune și schimbarea firmei magazinului -bodegă din blocul Malaxa, pe care Manolescu, șmecher, a schimbat-o din D.C. în "Domeniul Broșteni", așa că a dăinuit pînă la sfîrșit confuzia consumatorilor cu privire la originea consumațiilor, ceea ce însă nu-l jena pe suveran întrucît produsele Broștenilor erau și ele excelente, dar mult mai scumpe față de celelalte, ale D.C.-

Ică a fost primul care prinsese vînt de ancheta Curții de Conturi printr-unul din foștii săi colegi de barou, prieten cu acel consilier al ei (al cărui nume-mi scapă) care, avîndu-se bine cu regimul și cu Manolescu, a fost singurul dintre ei să ebruiteze afacerea pe acest canal către Președinție cu scopul de a-i salva (cînd a văzut cum avea să iese verdictul) printr-o eventuală presiune a acesteia asupra colegilor săi ne advertenți față de curentul politic al zilei, făcîndu-i însă astfel un deserviciu căci abstențiunea nu a scăzut valoarea sentinței, Președintele Curții chemat la Conducător, pentru a fi rugat să-i atenueze efectul penal, a refuzat în numele său și al colegilor să-i schimbe o virgulă (Casația și B.N.R. fiind singurele instituții ale vechilor regimuri, inclusiv cultele naționale, ce nu s-au lăsat influențate nici odată de politica guvernelor sau de presiunile dictatorilor carliști și antonescieni). Ori să-i prezinte dosarul pe care deci l-a cerut de la palat și așa dar toți Bucureștii au știut pînă la urmă de ancheta Curții și rezultatul ei, despre care Tonci și cu mine nu vorbisem nemților, spunîndu-le doar că M.S. nu era mulțumit cu scăderea suspect vertiginosă a veniturilor D.C. și dorea deci să-l înlocuiască pe administratorul lui. Conducătorul, f.plictisit de insuccesul intervenției sale și mai ales de a nu fi putut afla dacă și el era vizat direct sau indirect de avizul Curții de Conturi în cazul acțiunii în fața Casației, l-a chemat pe Marinescu iar Ică simultan pe mine ca să cunoască dosarul, deoarece Rosetti îl restituise M.S. (după

63

ce Manolescu îl citise în biroul lui) și fusese incapabil să-l lămurească pe Mareșal și mai ales pe Ică despre amănuntele verdictului. Din lipsă de încredere în Antonești, M.S. a refuzat să le transmită originalul, așa că s-a lucrat o noapte întreagă la Adm.Casei și Mareșalat pentru a-l copia în trei exemplare din care eu am înmănat a doua zi lui Ică iar Marinescu Conducătorului câte o copie. Il lămurisem deja în ajun pe Ică despre fondul problemei, dar citirea dosarului împreună cu mine a fost pentru el și mai concludentă. Amândoi Antoneștii aflând în preajmă de la Toto că "el nu avusese nici un amestec în toată chestiunea, care era desigur numai opera lui Marinescu", acesta din urmă n-a reușit să-l câștige pe Conducător ca să-l propună M.M.L.L. pe dînsul la D.C., după planul său prestabilit de a-l lăsa pe Sef-Contabilul C.R. la Adm.acesteia, deoarece simțise că eu nu eram dispus a mă da peste cap spre a-i plăda revendicarea față de suverani: aliata sa cea mai fidelă, Nelly, dîndu-i a înțelege că fusesem însărcinat de ei cu găsirea unui alt înlocuitor, iar în audiențele sale la R.M. ea eludînd discuția relativă la acesta și aluziile sale repetate la soluția preconizată de el "spre a se evita nouă infiltrări de personaje al căror devotament față de Coroană nu ar prezenta cheazășia celui al vechilor demnitari și funcționari superiori ai C.R." Ică, în schimb, a dovedit și cu această ocazie că era "spirt" în a dibui dedesubturile intrigilor, fiind maestrul în acest domeniu și judecînd situațiile complexe cu ochelarii intrigantului; el înțelesese clar că Rosetti era pe ducă, din atitudinea lui și convorbirea lor, fără ca acesta să le fi spus nimic despre intențiile sale, tocmai ca să nu i se întîmeze de a le abandona și a rezista și că nu Marinescu fusese acela care reușise a da Conducătorului o lovitură de șah, ce nu putea s-o parăze decât prin pierderea a două piese, a turnului ce fusese Manolescu și a nebunului ce era Solescu, întrucît suveranii îl aveau de totdeauna pe Marinescu și nu îndrăzniseră nici odată pînă acum să se atingă, direct și fără prealabilă consultare cu conducerea, de pilonii ei de la palat. Dar fi plăcuse lovitura, pentru că nu ținea la Manolescu care era omul de casă al bătrînului, iar nu al lui și "se găsisse a veni la el abia acum, cînd îi intrase (spada) lată rău" și mai puțin la Toto, fiindcă avea oroare de oameni "neinteligenți" și-l prevenise "pe Ionel" că nu era bun nici de portar la Palat și n-ar ține pînă la anu, dar se bucura că avusese inspirația să măcheme în ajun și că se lămurise, evitînd astfel să comită greșeala de a încerca să apere pe un client

cu un asemenea dosar: se afundase bine de această dată generalul Manolescu și n-avea scăpare decât în clemența Majestăților, iar toată ancheta nu avea nici o contingentă cu "măsurile administrative sugerate" de Conducător, așa că nu era cazul pentru acesta să se compromită amestecându-se în această afacere murdă ca să-l salveze pe autorul ei care nu era de scăpat. Cu un zîmbet larg de complicitate ironică și hoțască, m-a întrebat: "Sper că l-ați găsit și pe înlocuitorul; pot să știu la cine v-ați gândit?" Cu același surîs de intimă convență, i-am răspuns: "Da, veți fi încântat să aflați că vă este de două ori coleg - de la barou și din guvernul dvs.- și un om de încredere al Conducătorului". Încă a rămas cam perplex nedescoperind singur pe Negel deoarece căutase printre Secretarii de Stat și actualui guvern, vexat că s-ar fi găsit unul să accepte a intra la C.R. fără învoirea ba nici măcar înștiințarea șefilor săi și s-a liniștit îndată, deși alegerea nu i s-a părut tocmai ideală observînd că nu știa că acesta era renumit pentru competența sa excepțională în agricultură și mai ales silvicultură, existînd în țară alte personaje mult mai specializate și mai bine cotate în aceste materii, pe care guvernul le-ar fi putut recomanda palatului. Ce-l dureau era evident că nu fusese consultat, ca să-și plaseze un om într-adevăr sigur și devotat regimului, ceea ce se știa că Negel nu era. I-am tăiat puțin replicînd că marii proprietari celebri pentru realizările lor în domeniul agricol, cum erau Mareș, Marian, Cămărășescu, baronul Georges Capri și alții, iar în acel forestier contele Alexandru Wasilko, Bényffy de la Bonțida, Miklos Kendeffy, Popescu de la Bistrița etc... nu intraseră în considerare fie din motive etnice, politice externe sau interne, fie de vîrstă și pentru că aveau interese proprii prea mari ca să poată duce cu aceeași rîvnă concomitent două treburi importante și extenuante la bun sfîrșit și că, pe de altă parte, corpul ingineresc, din care D.C. poseda o serie dintre cele mai capabile elemente ca șefi de regie sau adjuncți, nu putea furniza o personalitate cu celelalte calități ce se cereau unui Mare Demnitar al Curții, pe care le avuseseră toți foștii A.D.C. în afară de Manolescu. Nu i-am spus cum se ajunsese la alegerea, prin propuneri de candidați cerute confidențial conducătorilor tuturor instituțiilor publice și private (Min. Agr. și Domeniilor, M.B.R., C.A.P.S., C.E.C., C.D.C., Cred. Agr., Cred. Ind., Banca Rom., Banca de Credit, Rașița, U.G.I.R.) în

măsură a cunoaște persoanele cu o competență economică-financiară-juridică pe lângă cea agricolă-silvică și comercială și că M.S. procedase "științific" alegând pe singur candidat care figura pe aproape toate 11 liste și ne fusese călduros recomandat de G.Cretzianu, Cancicov și Ionel Bujoi, în experiența cărora a afacerilor cinstite și cunoașterea lumii economice M.S. avea mare încredere. Nu vroiam să-i mărturisesc că pregătiserăm "lovitura" cu mult înainte, luând informație de la toată lumea în afară de Președinție, nici că Stoicescu consultase în secret atât pe ministrul cînt și pe subsecretarul de la Agr.și Com., precum și pe vechi cunoscuți ce-i avea în cadrele aceluia departament, fără ca aceștia să fi vîndut pontul Antoneștilor cu toate că știau foarte bine despre neînțelegerile palatului cu Președinția și pe subiectul gestiunii D.C. Nu i-am spus nici că eu nu fusesem de acord cu sistemul M.S. de a aplica calculul probabilităților al testurilor americane într-o problemă ce se putea rezolva mult mai psihologic prin invitația la masă a tuturor candidaților împreună sau separat, da că M.M.L.L. se temeau de tărăgănarea alegerii și publicitate tocmai spre evitarea amestecului Președinției, arătînd regelui deficiența științelor exacte în domeniul psihic, întrucît șapte din 11 instituții consultate erau conduse de liberali, iar cele trei recomandări călduroase erau tot liberale, așa că toate 10 dintr-un total de 14 nu făceau decît un singur vot și pe deasupra Iorgu, în casa căruia l-am întîlnit pe Negel pentru a-l cunoaște și a-i pune "chestiunea de încredere", era hotărît contra alegerii acestuia fiindcă era unchiul fostei sale soții nr.2, una din fetele bune ale morii Asan, cunoscîndu-l deci intim și considerîndu-l un "eunuh molu, fricos și papă-lapte". Aveam și eu și Iorgu alți candidați mult mai potriviți din toate punctele de vedere, cu studii de specialitate în străinătate, la Halle, Oxford și Sopron, dar ni erau prieteni și nu vroiam să mi se poată reproșa vreodată că-mi creiasem clica mea la palat. Așa dar am susținut față de Ioă toate "atalele" lui D.D.Negel: alura și prestanța (statură 1,85 și talia pe jumătate, cu burta "omului așezat"), nepot al defunctului regent Buzdugan, fără de partid sau trecut politic, în afară de gestul lui patriotic de a fi acceptat să colaboreze cu guvernul de "uniune națională" din 6 septembrie 40, din care s-a retras pentru a nu se compromite nu cu politica acestuia, ci cu pungășiile șefului său la Dep.Apr.Arm.(ale unui general prieten

cu Antonescu și acoperit de acesta pînă cînd exagerase furturile sale ca într-un codru, începute din primele zile ale ministeriatului său și detectate rapid de Negel), boiernaș cu două moșioare în jud. Bacău bine gospodărite de el însuși și avocat cu experiența contenciosului unor industrii, bănci și societăți de import-export, iar în plus cu o reputație generală necontestată, de probitate fără de reproș. Am adăugat că-l văzusem doar odată, dar că aceasta fusese suficient spre a-mi face impresia unui caracter destul de suplu ca să găsească o cale de mijloc între ordinele stăpînului D.C. și "sugestiile Conducătorului" relative la administrarea aceluia. M-a întrebat atunci cum proiectasem rezolvarea problemei Mareșalului Curții în cazul probabil în care Solescu, "extrem de afectat de neinformarea sa în afacerea Curții de Conturi", ar trage consecințele solidarizării sale cu colegul său Manolescu, la care am retors că M.S. nu era preocupat de problemă, deoarece nu se aștepta la demisia d-lui T. Rosetti, dar că din cîte am putut deduce din gîndurile M.M.L.L. împărtășite mie cu privire la eventuala lui înlocuire cu un personaj realmente potrivit pentru acest post de răspundere politică, aceasta nu era socotită oportună în actualele împrejurări în care conducătorul ținea să-l ferească pe suveran de orice compromitere iar Curtea de o importanță excesivă ce ar putea da loc la inutile bănuieli, susceptibilități și critice ale uneia sau celeilalte tabere interne și externe, îngreunînd rolul deja suficient de dificil al guvernului, nici necesară din moment ce chestiunile politice se puteau soluționa mult mai simplu și expeditiv pe calea legăturilor din cadrul Externelor între Seful Departamentului și mine care aparțineam serviciului diplomatic. Ică, care a prins din zbor ideea ghicindu-mi parcă fondul ei, a spus pe loc: "Cel mai bun lucru ar fi să vă numească pe dvs. în funcția de Mareșal, pentru că aveți precum se vede și talente organizatorice administrative și astfel am putea rezolva între noi doi, fără amestecul unui mareșal de tipul lui Solescu și al unor contabili ca Marinescu, toate problemele pendinte între Președinție și Palat". Am spus atunci cu prefăcută modestie și gravitate că aș fi prea fericit să mă pot achita cu sîrguință de o atare misiune, dar că nu eu puteam să mă autopropon suveranilor, adăugînd că d-lui ar fi cel mai indicat a le-o sugera ca o soluție binevenită guvernului, dacă se va pune problema înlocuirii lui Rosetti și dacă credea că Mareșalul Antonescu nu se va

63

formaliza din cauza subordonării șefului C.M. și a membrilor ei, numiți la propunerea d-sale, unui secretar de legatie clasa III-a, d-ilor fiind colonel și lt.colonel. Vicepreședintele, întrezărind deja posibilitatea sa de a ajunge prin intermediul meu, care mă arătasem totdeauna foarte suplu și serviabil față de el, să-și creieze o situație privilegiată și intimă la Casa Nouă și Foișor, pe care menajul bătrînului său patron nu ar putea nici odată s-o realizeze, a răspuns la toate laturile problemei deopotrivă de pripit, entuziasmat și afabil. De conducător se însărcina el ca să-l convingă că era cea mai favorabilă soluție pentru toți, iar M.M.L.L. tot el le-o va propune și era convins că vor fi de acord, întrebîndu-mă dacă erau mulțumite de mine, la care i-am răspuns că aveam impresia afirmativă. Cît despre gradul meu, era cel mai simplu lucru: m-ar avansa pentru merite excepționale, potrivit noii legi, la cel de ministru cl.II-a, ce-l avusesem deja la S.N., ca să trec înaintea unui eventual nou șef al C.M., general, sau pentru moment cel puțin la acel de consilier care primează asupra colonelilor, spunîndu-mi că nu înțelegea cum se făcea că rămăsesem clasa III-a. I-am mărturisit deschis că-l rugasem pe Cretzianu a nu mă propune pentru avansare excepțională după noua lege (făcută de Ioă) ca să nu mi se poată imputa după război că ași fi fost dintre protejații regimului de dictatură pro-germană, rugîndu-l deci să nu se gîndească nici acum la avansarea mea, în interesul carierei mele viitoare și pentru a nu indispușe pe colegi. Asta nu i-a plăcut deloc, dar față de sinceritatea mea, n-a reacționat decît ca să-mi spună: "Dece să se supere colegii, cînd domnii Buzesți, Pogoneanu, Demetrescu, D.Popescu etc. au profitat cu toții de noua clauză? Ei au fost mai puțin formalisti și scrupuloși decît dvs., domnule Stîrcea, mai realisti ași zice, așa că vedeți inconvenientele atitudinii dvs.: trebuie să vă hotărîți a renunța la ea!". I-am explicat că băieții au profitat de clauză numai ca să-și sporească lefurile foarte mici din centrală, cu care nu puteau trăi fără să apeleze la familiile lor lipsite de averi și că tot din cauza aceasta eram și așa destul de invidiat deoarece leafa mea plus spezele de reprezentare de la palat, făceau cît cea de consilier, fără a mai socoti că demnitarii primeau la prețul de cost toate produsele alimentare indigene și exogene ale Economatului C.R. și mincau fie la masa regală, fie la "masa Mareșalului Curții", mai des decît la ei acasă, ceea ce pentru mine nu juca un rol, dar pentru alții ar fi avut unul destul de mare. După o scurtă tăcere i-am spus: "Dacă ași avea certitudinea că Condu-

(64)
cătorul sau dvs. veți întoarce macazul și răsturna la momentul potrivit, ar fi cu totul altceva pentru mine, dar văd că ne-ați angajat și mai mult decât am înțeles că ni se ceruse la Berlin și închipuiți-vă că Rosetti și Casa Militară duc o campanie susținută de propagandă spre a-l determina pe suveran să viziteze frontul "proprio motu", ceea ce ar fi cea mai mare greșală după părerea mea!". În loc să-mi mai reproșeze stăruința de a mă scuti de avansări compromițătoare, Ioă mi-a destăinuit atunci secretul negocierilor guvernului, adică ale lui, căci nimenea în afară de el și conducătorul plus Cretzianu, Buzescu și Pogoneanu nu știau absolut nimic despre ele la ora aceea. Aflasem deja cele pomenite de la Cabinet, dar m-am făcut a fi total surprins și încântat, rugându-l a-mi permite să-i informez pe suverani; el însă m-a rugat să-i las lui această plăcere, cu primul prilej, când spera să le poată face bucuria de a le da și primele rezultate ce le aștepta în zilele acestea. Firește că i-am făgăduit a nu-i strica efectul bombei ce va constitui anunțul pentru M.M.L.L. - D-sa părea mulțumit crezând că cei de la Cabinet nu-mi spusese nimic, întrucât ținea vădit, cum mi-a și spus cu acest prilej, ca problemele externe să fie aduse la cunoștința majestaților numai de către el, fie direct, fie prin intermediul meu. Aflase că Cretzianu fusese în lipsa sa la suveran "pentru niște decrete ce nu fuseseră deloc urgente și ar fi putut foarte bine să aștepte întoarcerea sa" și mi-a spus că nu aprecia tendința "colaboratorilor săi" de a încerca să creieze la palat impresia falsă că dsa.n-ar fi exact de aceeași păreri cu opoziția, dar nu putea să și le manifesteze în poziția sa. Mi-a spus că eram acum a unsprezecea persoană din toată țara în curent cu acest mare secret, ceea ce nu era exact fiindcă uitase pe semne să numere pe doamnele Antonescu, Goga și Barbu, pe fiul acestora și pe Camil Demetrescu, sau atunci pe Maniu și Brătianu, ceea ce evident că nu i-am spus. În schimb, i-am povestit că tatăl meu învățase în cariera diplomatică austro-ungară că numărul persoanelor cunoscând un secret nu se socotea după regula obișnuită a adunării, ci astfel: 1=1; 2=1+1 adică 11, iar 3= 1+1+1 adică 111 ș.a.m.d., dar că în ce privea putea să doarmă liniștit, din moment ce cunoșteam regula de adunare diplomatică. Cât despre vizita suveranilor pe front, s-a declarat total de acord cu mine, rugându-mă chiar să comunic M.S. că dsa. va stăruî pe lângă "Ionel" ca să-l convingă a răspunde unui eventual demers al Făhrerului în sensul sugerat de mine lui Toto. M-a întrebat apoi, în legătură cu noua C.M., cum se prezenta ca intelect și

dacă se înțelegea cu M.S., la care i-am răspuns că șeful ei era bun numai de sentinelă, dacă Rosetti putea să fie doar portar, iar adjutanții sub media ofițerilor indicați pentru a-l instrui și ține în curent cu problemele militare și ale războiului pe tînărul Șef Suprem al Armatei. El a remarcat atunci cu un ris ironic și precursor al viitoarelor sale manifestatii de atitudine independentă și critică față de Conducător, că acesta nici nu dorea să-l antureze pe rege cu strategii ce i-ar putea deschide ochii asupra deficiențelor comandamentului și greșelilor comise în conducerea operațiunilor noastre militare. La sugestia sa de a sfătui pe M.M.L.L. eventual chiar în numele său, ca să-i forțeze nițel mina lui Solescu pentru a produce demisia lui, profitîndu-se de prilejul afacerii Manolescu, l-am asigurat că nu credeam că va fi necesar, întrucît Rosetti îmi făcea impresia a fi hotărît să plece chiar înainte de Manolescu, ca să nu poată fi considerat răspunzător de înlocuirea acestuia, dar că-mi voi permite a sugera suveranilor de a se prevala de această propunere a d-lui vicepreședinte dacă eventual Conducătorul le-ar reproșa vreodată faptul de a-l fi pus pe Rosetti în situația de a-și da demisia sau de a fi acceptat-o fără consultarea conducerii. Ică a priceput mișcarea, spunînd că-l puteam asigura pe suveran că aceasta nu se va întîmpla, deoarece Mareșalul nu mai era deloc așa de mulțumit cu recomandarea lui Solescu, de cînd acesta s-a apucat să exagereze frecvența sa cu M.M.G., iar în preajmă îl mustrase întrebîndu-l: "Ce ai păzit acolo, dacă n-ai aflat nimic din ce se petrecea în spațele tău și nici că Manolescu făcea potlogării ordinare pe care nu i le pot acoperi nici ierta!". M-a întrebat apoi dacă credeam că Mocsonyi va face obstrucții formaliste numirii mele, întrucît era mai marele demnitarilor după M.C., trecînd înaintea Șefului C.M., la care i-am spus că mă făceam forte să-l conving a nu se opune. Atunci a terminat întrebarea spunînd că și el se făcea forte a-l convinge pe Conducător să accepte punctul de vedere perfect valabil, mai ales în timp de război, că misiunea sau respective funcții trecea înaintea gradului și că la palat nu eram secretar de legăție, ci secretarul regelui și ca singurul demnitar politic, prin faptul că aparțineam Externelor și deci constituiam organul de legătură cu vicepreședintele Consiliului de Miniștri, era perfect justificată alegerea mea în locul colonelului Codreanu la funcția de M.al C., iar la plecare m-a însoțit pînă la ieșirea din salonul adjunct dînd ordin colonelului Turtureanu (căci avea

acum doi aghiotanți bucovineni, acesta fiind un prieten de-al lui Galin) a-mi fixa de acum audiențele cerute "cu precădere" și rugându-mă să-l țin în curent cu "rezolvarea chestiunii".-

De la noul Palat al Externelor, în care se afla Președinția, am trecut în cel vechi (Palatul Sturza) la Dir.Cab.unde Buzel mă aștepta ca să mă ducă cu mașina lui în Schitu Măgureanu 12, unde Maniu ne aștepta fără să-mi fi fixat o oră, întrucât îl prevenisem prin Buzel că mă chemase Ică (care avea obiceiul să te facă să aștepți cu ceasurile chiar când el te chema în audiență fixând ora) așa că nu știam când voi ieși de la el. Întâmplător de această dată mă primise la țanc și deși depășisem în discuții programul lui de audiențe cu trei sferturi de oră, eram în avans relativ față de așteptările lui Buzel. Bănuiam despre ce vroia Maniu să-mi vorbească, în prezența lui Buzesti și acesta mi-o confirmă acum: salvarea lui Manolescu! Pe Buzel afacerea îl lăsa indiferent, ba chiar nu era nemulțumit de ce-i spuneam acum (căci nu-l văzusem de când apăruse răspunsul Curții de Conturi și nici nu-i prea vorbisem înainte de chestiune tocmai de frica să nu cumva totuși să desvăluie lui Maniu ceea ce plănuise palatul contra "prietenului Manolescu") pentru că nu-i plăcea ideea că Maniu l-ar putea folosi la anumite treburi și momente pe acesta pentru comunicări cu M.S. și că dealtminteri era de mult lămurit asupra valorii generalului pe care-l întâlnise la Maniu; din conversația avută cu el îl judecase repede ca tip de gangster mărunț și nerios. Din cele ce-mi spunea rețenea că "Marele Manitu" -cum băieții îi spuneau Preșidentului- era colosal de montat și foarte ofensat de "intriga dușmanilor generalului Manolescu, din rămășițele administrative carliste ale palatului" prin care se încerca să-l discredite pe acest om de valoare, în ochii suveranilor. În consecință, era de bună seamă hotărât a-mi reproșa ceea ce se întâmplase; a-mi demonstra că eram și eu indus în eroare de acel mare intrigant de Marinescu; că Înalte Curte de Conturi era doar un organ tehnic contabilicesc care nu ținuse cont de faptul că bilanțele D.C. nu "mussa" să fie ca acele ale întreprinderilor, fiind supuse doar bunului plac al uzurfructuarului care nici nu era ținut prin statut să aibă o contabilitate pentru Stat, ci o avea ca orice particular, pentru propria sa lămurire; că Gen. Manolescu într-adevăr nu era un expert în ale contabilității, ceea ce nici nu era rolul A.D.C., ci al șefului Contabilității; că greșelile de contabilizare puteau fi corectate, dar că banii în-

(68)

casea nu lipseau; că bilanțe se puteau face în diverse feluri, deci erau și ele susceptibile de revizuire; că le făcuse în spiritul politicii de investiții și ajutoare sociale preconizată de guvern și aprobată verbal de M.S. și nu crezuse necesar să ceară apostila regală pentru a fi scoperit; că I.C.C. fusese indusă în eroare, deoarece nu i se ceruse avizul consultativ asupra întregii gestiuni, ci numai asupra unor operațiuni contabile izolate de ansamblu și răslețe care analizate separat nu se puteau înțelege; că se evitase dinadins arătarea situației generale decurgând din directivele Mareșalului Antonescu ce ar fi lămurit toată situația; că însuși avizul Curții nu răspundea decât la întrebări incidioase puse asupra unor aspecte trunchiate ale problemei generale și că, în sfârșit, primind I.O. de a demisiona fără a se putea apăra, era pus într-o situație imposibilă, căci dacă ar arăta Casației tot adevărul, dînsul ar câștiga cauza fără îndoială, dar nu înțelegea, ca slujitor credincios al Tronului, să expună coroana acestei umilințe. Totul era bazat pe calomniile lui Marinescu care râvnea de mult la un post prea important pentru acest fost contabil care s-a ridicat sub vechiul regim numai datorită intrigilor din sinul Adm.C.R. Buzești auzise toate acestea odată și avea să le audă acum din nou, cu concluzia că dl. Președinte Maniu făcea M.S. un călduros apel să nu comită marea nedreptate de a se lăsa orbit de minciunile ultimelor ciurucuri ale camarilei carliste și de a lovi într-un om, integru, devotat și mare patriot, care avea toată încrederea Prințului Nicolae, a Prințului Stirbei și a sa personală, ci să revină asupra rezoluției pripite dînd acuzatului timpul și dreptul de a se apăra fără a se recurge la un proces care ar pune pe suveran într-o lumină nefavorabilă, de persoană interesată și opusă operelor de ridicare a nivelului comunelor din regiunile D.C.-

Maniu era desigur convins de ceea ce susținea, fiindcă Manolescu îl bătuse la cap o zi întreagă și că habar nu avea de a b c -ul chestiunilor bănești, avînd cel mai mare dispreț pentru tot ce era practic și astfel pierduse partea sa din mina de aur ce moșteniseră erezii tatălui său, ca și moșia de la Bădăcin din care-i rămăsese doar casa și o livadă și nu poseda nici un costum în bună stare, fiind mîndru a umbla în haine lustruite și peticoate ca și cum prin această demagogie putea dovedi că era un adevărat democrat și om al poporului. Iar tîlharul de Manolescu, care-l cunoștea de mult și bine, atînea coarda sensibilă a Președintelui M.S. cerea venituri mari într-un an cînd el, Manolescu,

(68)

înțelesese să afecteze sume importante pentru a ridica standardul de viață a sărăcimii, ridicând totodată și prestigiul Coroanei știrbit de exploatarea nemiloasă și sălbatecă a D.C. în ultimii ani de domnie a lui Vodă Carol.-

Eram în plină gripă, prinsă de la Bielle, din obiceiul nostru de a nu avea dormitoare și paturi individuale și o făceam în picioare cu doze mari de aspirine și chinine, fiind astfel foarte obosit și dornic să evit orice treabă inutilă, cu atât mai mult cu cât aveam destule utile și în fața mea preluarea Maresalatului Curții, așa că nu puteam să-mi permit luxul de a cădea la pat. Nu spuseseș nimănui de la Externe despre acele perspective, pentru că nu avea nici un rost să anticipez asupra necunoscutului și că vroiam să le fac băieților eventuala surpriză cu care speram să vor fi încântați deoarece însemna și pentru ei cucerirea C.R. de către "nucleul Externelor", ceea ce pentru marilor ambiții politice ale lui Buzel era și avea să fie de importanță esențială, firește în folosul principal al cauzei primordiale ce era cea pe care toți o slujeau. Și prevăzând necesitatea de a-l întoarce pe dos pe "Marele Maniu", cerusem M.S. voia să-i remit acestuia a treia copie de pe dosarul Curții de Conturi, pentru ca experții contabili ai partidului țărănist să-l poată lămurii altfel decât așa fi putut eu să-l conving chiar cu dosarul în mână. Pe de altă parte, nu-mi convenise dintru început invitația Dsale. la înucucția unde fuseseră în ajun Manolescu și Buzel, tocmai în preajmă exploziei ce avea să producă la Legația Germană numirea mea la conducerea Curții, fiind din ce în ce mai filat de agenții ei și suspectat de ea pentru alte probleme decât cea a Administratorului Domeniului Coroanei, pe care deasemeni aveau toate motivele să și-o imagineze ca fiind de alt substrat decât economic, întrucât Manolescu era de mult bănuat a fi susceptibil de a avea legături cu englezii prin Nicolae, iar faptul că Maniu făcea atita caz de înlocuirea lui nu putea să le pară decât și mai ciudat. În plus, mă așteptam să fiu și așa nevoit a-l revedea în curînd pe acesta, căci la aflarea avansării mele nu se putea să nu mă cheme pentru o nouă și mai importantă prelucrare în sensul conformării M.S. tuturor exigențelor opoziției democratice în materie de politică internă și externă generală și particulară. În consecință, l-am rugat pe Buzel să citească dosarul ca să se lămurească personal de neadevărul tuturor afirmațiilor lui Manolescu, ceea ce

(69)

avea tot timpul să facă pînă în amurg; să meargă oît mai tîrziu la întîlnire, scuizîndu-mi lipsa cu pretextul că nu intrasem încă la Ioă şi că audienţa va dura desigur prea tîrziu ca să-l mai pot deranja noaptea pe dl. Preşedinte; să-i explice că nefiind în curent nici obişnuit cu desluşirea problemelor ridicate de ancheta I.C.C. asupra întregii gestiuni a Gen.M., la D.C., nu aş fi putut să i-o luminez mai bine decît transmitîndu-i dosarul ei pe care M.S. îl ruga a-l trata strict confidenţial tocmai pentru a nu aduce prejudicii inutile Gen.M., ce i-ar compromite şi situaţia de mandatar al P.Nicolae, de care n-ar vrea să fie silit a se atinge, din considerente politice cunoscute d-lui Maniu şi l-am ambiţionat pe Buzel a-l convinge, datorită talentelor sale superioare alor mele şi influenţei lui asupra acestuia, mai bine decît aş putea s-o fac eu, drept avocat al M.S., care-i va fi recunoscător pentru acest serviciu, că nici Antoneştii nu mai mişcau un deget pentru G.M. după consultarea dosarului acestuia care încercase să-i inducă şi pe ei în eroare exact ca pe dl. Maniu pe care suveranul îl ruga deci să nu insiste, întrucît era ferm hotărît a nu reveni asupra rezoluţiei sale. În prealabil îi explicasem natural tot ce trebuia să ştie în afară de dosar pentru susţinerea tezei mele în sensul că afacerea nu izvorîse din intrigile lui Marinescu, ci din nepotrivirile vechi şi din ce în ce mai accentuate între M.S. şi A.D.C. care profitase de echivocul incompatibilităţii I.O. cu directivele conducătorului ca să-şi acopere gestiunea curat frauduloasă de care toţi subalternii săi erau de mult conştienţi, insistînd asupra faptului că suveranul nu atsea politica de investiţii şi ajutoare, ci numai ceea ce se ascunsese sub această etichetă şi făcuse obiectul exclusiv al anchetei şi al avizului Curţii, povestindu-i numai pentru "guverna lui personală" efacerea terenului de la Predeal, pe care M.S. nu o releva, nefigurînd la dosar, ci o ţinea ca piesă de rezistenţă contra conducătorului doar pentru cazul cînd ar fi necesar a dezvălui în public genul "operelor sociale" preconizate de acesta şi cu realizarea cărora Manolescu făcea demagogie. Tot în secret, i-am mărturisit că mă dădusem peste cap pentru a-l ajuta pe rege să profite de prilejul descoperirii fraudelor ca să scape de cel mai de încredere aliat al mareşalului în sânul C.R. şi care urmărea mai

mult interesele chiar și politice ale acestuia decât acele ale coroanei -ceea ce nu era necesar să-i spună lui Maniu care dorea probabil tocmai să-l păstreze palatului în vederea ipotezei de colaborare cu Antonești pentru răsturnarea alianțelor, soluție ce nu-i încânta deloc pe suverani care doreau să scape nu numai de cotropirea germană, ci și de dictatura antonesciană. Aflând toate acestea, Buzel a luat asupra sa cu mai mare plăcere sarcina mea și aceea de a-l determina pe "Manitu" să amâne întrevăderea cu mine pentru altă ocazie, deoarece eram bolnav, surmenat și nu vroiam să lipsesc de la serviciu până la încheierea crizei interne de la C.R., deoarece nu era exclus ca și Toto să plece, în care eventualitate trebuia să fiu foarte vigilent ca să nu fie înlocuit cu cineva care nu ne-ar conveni. I-am pus în vedere însă a nu menționa nici această ultimă cauză, întrucât s-ar putea să mă-nșel și nu eram autorizat a pomeni nimănui despre neînțelegerile suveranilor și cu acesta, sporite substanțial de afacerea prietenului său Manolescu. Trebuie să recunosc că reproșul ce avea să mi-l facă Buzești, nu atunci când dintr-o conversație cu M.M.L.L. a aflat că proiectul acestora de a mă numi în locul lui Toto fusese vechi de vreo lună (iar eu nu-i spuseseam nimic nici în preajma înfăptuirii lui), ci mult mai târziu, cu ocazia primei noastre serioase altercații de după 23 August, când mă va acuza însă și de un lucru nedrept, anume că-i făcusem deja odată aceeași lovitură la numirea mea în Secretariatul S.N. fiindcă știam că el râvnea la acest post ce-i fusese promis de Titulescu (discuție la care voi fi silit să revin în legătură cu motivele mai importante care au pricinuit-o), era îndreptățit, dar numai în parte, deoarece nici eu nu credeam în probabilitatea realizării lui și din superstiție nu vroiam să mă "deochi" printr-un anunț pretimpuriu, nevorbind nici nevesti-mi decât în ultima clipă; apoi fiindcă tăcerea mea nu aducea colegilor mei nici un prejudiciu, iar lui Buzel avea dimpotrivă să-i asigure Ministeriatul Externelor - precum se va vedea - la vîrsta recordului Romîniei, dacă nu chiar mondial, de 35 ani pentru acest post, sărind din gradul proaspăt primit de consilier, fără să fi condus o legăție altfel decât ca însărcinat cu afaceri, peste cele două grade de ministru plenipotențial, direct pe virful piramidei politice externe și luînd-o înaintea lui Vișoianu și tuturor miniștrilor carierei noastre; iar, însfîrșit, pentru că nu făcusem decât

să-i plătesc aceeași monedă, întrucât el era și mai secretos pri-
vitor la cariera sa politică și socială (în special amoroasă) fiind
aproape ermetic în domeniul celei interne țărănistă și punându-mă
regulat în fața faptelor implinite și în celelalte domenii, cu ex-
cepția cazurilor și momentelor multiple când eu trebuia să-l ser-
vesc drept scară, de urcuș se-nțelege, pretindu-mă de altfel tot-
deauna la acest rol cu deosebită plăcere și adeseori din proprie
inițiativă, pe când inversul nu s-a produs din nefericire la nici
una din ocaziile prielnice.-

Deasemeni, recunosc că s-a achitat, în schimb, cu măies-
trie de acel prim serviciu ce mi l-a făcut pentru M.S., ca și de
marea majoritate mult mai importantelor sale misiuni ulterioare
pentru acesta pe lângă Maniu, care a renunțat atunci la orice altă
intervenție directă, dar nu indirecte numeroase, neuitând nici
să-mi reamintească de nenumărate ori "vina mea", cum a aflat că eu
fusesem totuși "capul răutăților", neiertându-mi-o și nici manevra
cu Buzești și încercând pînă la sfîrșit dar fără nici un succes să
mă-mpace cu Manolescu, prin Sever Bocu, Ică Georgescu (ginerele
acestuia), și chiar prin șeful M.M.C. Britanice, Vice-Mareșalul
Aerului Stevenson.-

De la Externe, am plecat "pușcă" la Sinsia ca să mai
prind pe M.M.L.L. la zilnica lor ședință de cinematograf, înainte
de plecarea M.S. la programul său seral intim la stîna și de re-
tragerea R.M. în apartamentul ei, spre a le aduce vestea bună că
Ică urma să le propună soluția preconizată de ele. În drum, mi-am
dat seama că uitasem un singur lucru: să-l rog pe acesta să mă
cheme ca să-mi comunice rezultatul sau să convin cu el asupra unei
date fixe, cît mai apropiate, de audiență a sa la suveran, ce s-ar
fi transformat în obișnuita invitație la masă cînd raporturile erau
pe îmbunătățite, cu care s-ar fi inaugurat noua perioadă de destin-
dere și la care se puteau ataca unele din "problemele pendinte".
Așa însă, el mă rugase să-l relansez spre a-l informa despre rezol-
varea căreia chestiuni? Aceea a demisiei lui Manolescu era ca și
rezolvată, perfectarea ei depinzînd doar de atitudinea lui Toto,
căci M.S. refuzase cererea de audiență "explicativă" a lui Mano-
lescu înainte de a-i vedea scrisoarea, iar Toto rugase pe suveran
să nu-l "demisioneze" pe Manolescu înainte de numirea noului M.C.,
dîndu-și astfel implicit demisia verbală de principiu înainte de
a fi prezentat-o în scris, cu vagă speranță că problema succesi-
unii sale s-ar mai târăgîni prin tratative cu Antonești, dînd și
lui Manolescu un răgaz pe care acesta sconta să-l exploateze întru
salvarea sa prin intervențiile lui Ică și Maniu. Deci, două mare-

șalul accepta propunerea lui Ică totul se rezolva pe loc prin anunțarea lui Toto că succesiunea lui era asigurată, pe cînd în lipsa unui răspuns sau unul negativ criza internă persista, fără soluție ce n-ar expune pe suverani lărgirii ei externe. Nu-mi iertam inadvertența mea, conchizînd că făcusem greșeala a nu fi sărit pe ocazia propunerii lui Ică pentru a o considera valabil formulată de conducere suveranului prin mine, ceea ce-i permitea acestuia să procedeze la numirea mea care constituia răspunsul cel mai prompt și explicit al acceptării implicite a propunerii, urmînd ca Ică să se descurce eventual cu conducătorul, dacă acesta n-ar fi de acord și i-ar reproșa imprudența, vicepreședintele trăgînd ponoasele unei săpuneli cu care s-ar încheia afacerea, întrucît "verba volant, scripta manent" așa că decretul regal publicat în M.O. nu se putea cere a fi retras, plătindu-li-se totodată Antoneștilor polița pentru lovitura ce o dăduseră Curții regale cu publicarea numirii lui Toto în locul lui Jeannot Rosetti, iar dacă voi ști să rezist, provizoratul avea șanse să se eternizeze sau să dureze mai mult decît acel al predecesorului meu. Făcusem prin urmare o prostie fenomenală, tăindu-mi singur craca de sub picioare și eram cu atît mai supărat pe mine pentru acest "lapsus mentis" de neiertat, cu cît știam prea bine că-l datoram doar ambiției stupide de a dori să par față de Ică "mai catolic decît Papa", ceea ce nu-l impresionase dealtfel aparent cîtuși de puțin pentru că era mult prea șiret ca să nu-și închipuie că totuși aveam să le comunic imediat M.M.L.L. sugestia sa, fără să mai aștept comunicarea ei directă, iar faptul că mă rugase în concluzie să-l țin la curent, în loc ca el să mă informeze de "rezolvarea chestiunii", mi se părea acum dovada certă că mă jucase fin și avea să-mi mai rezerve o surpriză. Plecasem vesel, ca să ajung abătut, dar la timp ca să povestesc suveranilor toate pătaniile ultimelor două zile și cînd am ajuns la răspunsul ce-l dădusem sugestiei lui Ică, trioul și-a pus mîinele la urechi și m-a huiduit, Ioani spunîndu-mi că-l confundasem pe acesta cu Mister Walters, iar maiestățile în "duet" că se vedea că n-avusesem încă destul de-aface cu Președinția și că "pierdusem una din cele mai bune ocazii să tac". Totuși M.S., care intenționa încă din 31 martie să-i achite lui Ică polița Toto, nu renunța la ideea de a o și plăti cu acest bun prilej, cînd încă se putea face fără prea mare risc, dar numai în cazul în care s-ar impune, prin faptul că am ști precis că răspunsul conducătorului va fi negativ, însă nu de la Ică, al cărui contact trebuia totmai evitat acum, atît în cazul acesta cît și

în acel al unei tărăgăniri, ci pe alte căi, ocolite, din care cea mai sigură și la îndemână era legătura de rudenie și prietenie între familia lui Ioani și a colonelului Davidescu care este cumnatul tatălui său, adică fie fratele d-nei Ioanițiu mamă, fie soțul sorei ei mai mici și se vedeau foarte des avînd case gemene sau vecine pe str.Paris. După cîte aflam acum, multe din mișcările conducătorului fuseseră parate prin trecut datorită acestei situații, mai ales de cînd colonelul devenise, din simplu aghiotant al generalului Antonescu, ce era la început, "Seful Casei Militare" a marelui și ajunsese să cîștige toată încrederea lui.-

Astfel aflarăm încă în seara acelei de a doua zile că propunerea lui Ioă nu i făcuse asertimentul lui Ionel, deja foarte necăjit de afacerea Manolescu, nemulțumit cu insuccesele și încăpățînările lui Solescu și supărat la perspectiva de a pierde dintr-o lovitură pe acești doi aliați ai săi devotați și de încredere, ce-i băgase în anturajul suveranilor și la conducerea treburilor principale ale palatului, așa că decise de a mai consimți pe deasupra și la situația inadmisibilă că întreaga C.M. a M.S. (inclusiv comandantul Batalionului de Gardă, care deținea puterea efectivă), compusă personal de el care alesese numai ofițeri superiori, cunoscuți lui, verificați politicește și decorați cu M.V. pentru acte de eroism în războiul anti-bolșevic, să fie subordonată unui secretar de legatie cl.III, care nu vroia să fie avansat de guvern pentru a nu se compromite cu politica marelui Antonescu și se bucura de "frumoasa reputație" despre care Bova Scoppa și Killinger îl preveniseră pe șleau în tren către Odesa, fusese calificată de "curată aberație", drept care se certase cu Ioă și se hotărîse a-i chema pe Solescu și Codreanu la consfătuire, întîi pe rînd, ca să-l determine pe primul a nu demisiona din cauza lui Manolescu și pe al doilea, spre a ști dacă se credea în stare să preia interimatul în cazul încăpățînării primului, iar împreună în cazul rămîinerii acestuia, pentru a le da directive clare și comune cu privire la viitoarele raporturi ale palatului cu lumea militară, fie germană din misiune sau de aiurea, fie romînă care se aciuia în jurul ei. În aceste împrejurări, M.S. s-a decis, în urma unei laborioase analize, cu R.M., Ioani și cu mine, a urmărilor ce ar putea să aibă acțiunea proiectată, a da lovitură în chestiune luînd-o înainte conducătorului. În consecință, l-a chemat pe Rosetti la Sinaia, înainte ca mareșalul să-și fi pus planul în aplicare, somîndu-l să obțină imediat scrisoarea demisiei lui Manolescu, pe care-i promitea să nu o accepte înainte de 1 iulie, dată pe care era determinat

a-l înlocui chiar și în lipsa ei și punându-i în vedere să se hotărască pe loc dacă-și menținea sau ba intenția de a se solidariza cu acesta, întrucât numirea mea în funcția de mareșal propusă de vicepreședinte ca soluție convenabilă guvernului, în cazul menținerii atitudinii de solidarizare a d-lui cu A.D.C. demisionat, trebuia efectuată înainte de acea dată, dacă acela dorea să nu fie responsabil de înlocuirea acestuia. Rugasem pe suveran a-l lua de scurt pe Toto, reproșându-i că nu-și făcuse datoria trăgându-și executarea unui I.O. și cerându-i să repare fără întârziere această omisiune neconformă îndatoririlor statutare ale M.C., somându-l pe Manolescu să demisioneze imediat în scris dacă nu vroia să fie demis în mod cu totul neobișnuit pentru-un In.Demn al C. și propusesem aceasta, atât ca să nu mai fiu silit a parlamenta cu dînsul, cu care nu aveam relațiile de prietenie ale lui Toto, cît și pentru ca acesta să se simtă constrins a pune capăt nehotărîrii sale și deci să-și dea și el demisia scrisă neîntîrziat, dacă nu vroia să stea. Si într-adevăr, măsura a avut întocmai efectul scontat, deoarece, simțindu-se nițel cu musca pe căciulă în afacerea neexecutării ordinului M.S. primit încă din ziua sosirii avizului Curții de Conturi, s-a dus glonț la Manolescu și a revenit cu scrisoarea lui în dinți, raportînd foarte emoționat și îmbujorat la față suveranului că astfel își făcuse toată datoria întrucît își menținea cuvîntul spus odată și ținea să-i prezinte și scrisoarea sa îndată ce ar avea timpul s-o scrie. Cum mă aflai la Poles, m-a chemat în biroul M.C. al apartamentului acestuia din așa zisă eripă nouă (fiindcă fusese renovată interior) și împreună am compus acea epistolă ce a prezentat-o regelui la Foișor înainte ca cerneală ei să fi fost uscată. Abia atunci M.S. i-a dat a înțelege că, deși încă se făcuse foarte a-l convinge pe conducător că numirea mea era cea mai adecvată soluție, s-ar putea totuși ca acesta să aibă unele aprehensiuni cu privire la susceptibilitatea colonelului Codreanu și a celorlalți membri ai C.M. în urma subordonării lor unui diplomat "mai tînăr decît ei" și la faptul că din cauza anilor mei de S.N., legația germană și-ar închipui eventual că schimbările de la C.R. aveau un substrat politic, rugîndu-l prin urmare, ca un ultim serviciu personal cerut de suveran acelaia care acceptase contra dorinței sale misiunea ingrată ce o îndeplinise cu multă tragere de inimă tocmai cu scopul aplanării tensiunilor între coroană și conducător, a uza de toată influența sa de prieten al acestuia spre a contribui în a-i spulbera aceste temei nejustifi-

(15)

cate, prin argumentul că în colaborarea sa cu mine s-a convins că aveam calitățile necesare pentru a mă înțelege cu C.M. și a mă face agreiat de misiunile germane, ceea ce s-a învoit a face, cu toate că nu avea de loc acea convigere și a dedus că eu mă-nțelesesem cu Ioă pentru a-l pune pe conducător în fața unui fapt împlinit, făcându-mi în conversația noastră din mașina sa în drum spre București o aluzie clară la această greșită impresie ce n-am avut însă interesul s-o rectific intrucît trebuia și așa să dăm vina pe Ioă în caz de scandal cu bătrînul zbir și nu vroiam să risc ca acesta să aibă cumva confirmarea realității de la Toto, care de aceea va vorbi a doua zi cu Iorgu și apoi cu Tonci în sensul arătat în cele ce preced. T.Rosetti-Solescu a dovedit însă și cu acest prilej a fi un adevărat gentleman și spirit sportiv, de mentalitatea occidentală atît de admirată de R.M. la toți acei ce-i erau simpatici, dar nedescoperind-o și acelor pe care nu-i putea suferi, ce a ce dealtfel nu m-am sfiit să i-o și spun înaltei doamne, care contribuisese cel mai mult la neînțelegerile fiului ei cu el și la plecarea lui, după ce am aflat cu toții din toate sursele directe și indirecte că dînsul mă susținuse cu mai mult elan decît Ioă - în fundul inimei cam supărat pe mine și pe bună dreptate - față de Ionel, calmîndu-l complet la prima și ultima sa "audiență de lucru" la vilă, din 28 iunie, de după apariția neașteptată și oarecum senzațională a demisiei sale și numirii mele în M.O. din acea zi și înăbușind astfel în fașe o altă criză ce ar fi izbucnit probabil altfel între acesta și "noul camarilia a suveranului". Norocul nostru a fost, pe de o parte, că Antonești nu se grăbiseră a căuta o soluție comună de a lor pentru succesiunea la cele mai importante două posturi de la palat, pentru că nu se putuseră pune de acord asupra ei și că deci amîndoi tărăgăniseră convocarea vreunuia dintre demnitarii lui în acest scop, interpretînd neinformarea lor în zilele următoare, despre criza internă a acestuia, ca un indiciu că ea s-ar afla pe calea de a se potoli fără schimbări, ceea ce le convenea de bună seamă și mai mult; iar, pe de altă parte, că Ioă nu prea putea să atace soluția pe care tocmai el o inițiasse, nici recunoaște că nu reușise singur a o impune patronului său, așa că, neavînd altă ieșire decît aceea de a face haz de necaz, și-a însușit-o luînd față de aceste toată răspunderea pentru succesul ei și prezentînd-o prin urmare și suveranilor drept opera și victorie sa, cu rezultatul foarte agresabil pentru el că aceștia, ca și tot anturajul lor au

./.

76

fost plini de benevolență, de grațioase "amenințați" și amabile surise față de el la dejunul de 16 persoane (toți demnitarii minus Manolescu, ambii adjutanți, Com.Bat.și Ioani, plus Bielle ca să nu fim 15 și din dorința M.M.L.L. de a sublinia atât față de Ică cât și de ceilalți demnitari una din cauzele ce pledeau în favoarea alegerii mele dintre ei) din 29 iunie, cu un plasmament supărător pentru Tonci ajuns la locul șapte ca să nu stea lângă Bielle care ca neambră a curții trecea la dreapta M.S., Elisabeta Ghica în stînga sa, Ică la dreapta și eu în stînga R.M. care prezida cu regele vis-a-vis în centrul mesei, Codresanu deci la locul cinci lângă Bielle, Nelly șase lângă Ică, Tonci lângă principesa iar Ullea lângă mine ș.a.m.d. în ordinea de precădere crucișe: Florian, Iorbu, Brătănescu, Oltesanu cu "monser" și Ioani la capetele drept și stîng ale "mesei suveranului" deci ale lui care e totdeauna nr.1 în țară chiar cînd regina ei prezidează cu el sau are capete încoronate, ori neîncoronate dar de state, în vizită. Astfel am evitat o explicație între patru ochi cu dl. vicepreședinte și șef al meu de la Externe, în timpul critic cînd ar fi fost mai greu să-l fac să-nghită cea mult mai tîrzie, cînd cu prilejul primelor noastre "nepotriviri" -căci am reușit să nu ne certăm serios nici în criza monarhică în care îl pusesem într-o situație foarte gravă și cu totul nemeritată, mi-a reproșat a fi indus în eroare și expus atât ^{de} M.M.L.L. cât și pe el prin "manevra iscusită din iunie 42" ce le-ar fi putut cauza lor mari ponoase dacă el n-ar fi luat toată afacerea asupra sa, iar lui i-a și creiat, pe lângă neplăcerile unor penibile altercații inutile cu mareșalul, ce i le-a și fi evitat dacă-l preveneam, acel dureros de a-i fi sdruncinat încrederea acestuia care îl bănuia acum de tendințe centrifugale și ambițioase intențiuni personale potrivnice poziției sale la conducere, față de care am invocat certitudinea ce mi-o dăduse că va fi o bagatelă pentru el de a-l convinge pe conducător și cea de a doua sugestie, de a forța demisia lui Rosetti care aștepta ca s-o dea la găsirea înlocuitorului său acceptabil pentru Președinție și ar fi complicat, dacă nu chiar compromis soluția d-lui vicepreședinte prin nesfîrșite negocieri cu mareșalul. Așa dar, grație atmosferei de dreptul calde întîmpinată de el pentru prima oară la Foișor -căci suveranii știau să fie f.atrăgători cînd erau bine dispuși și propuneau să cîștige simpatia unora susceptibili de a trece în tabăra lor- recepție vădit merită a-i dovedi contrastul cu primirile trecute, în societatea predeleilor, prin faptul că i se

făcuse una cu aproape tot efectivul curții și o masă excepțional de aleasă, bogată și rafinată atât în compoziția meniului (la care R.M. acceptase în majoră parte fericitele inspirații ale lui Tonci, degheizate ca sugestii ale prefectului) cât și în asortarea vinurilor (numai mari și străine, propuse fără-nconjur de marele vânător) și cu care prilej a cunoscut-o pe Bielle și văzînd simpatia de care se bucura pe lângă M.M.L.L. și toată curtea, a fost deosebit de atent și curtenitor față de ea și mine - ceea ce n-a lipsit să-mi ridice substanțial acțiunile în C.M. - Încă n-a lăsat să apară nici o umbră a vreunui resentiment pentru dezagrementele ce-i pricinuise actul prin care curtea își anunțase pentru întâia oară emanciparea de sub tutela dictatorului, primindu-mă în prima audiență de lucru la cinci minute după ora fixată (întrucît M.S. și Tonci vorbiseră la dejun de "balcanismul" nepunctualității naționale și R.M. adăugase că era doar o chestie de nițică bunăvoință și disciplină, considerînd proba ce-o dădea ireproșabila punctualitate a C.F.R.), ținîndu-mă exact două ceasuri, ce mi le programase, în cursul cărora n-am pierdut vremea ca de obicei pălăvrăgînd despre probleme ce nu puteau fi înfrînte de corifeii politicii românești, ci a examinat cu multă înțelegere primele din "chestiunile pendinte", cu perspectiva rezolvării lor în sensul favorabil nouă, dar explicîndu-mi foarte sincer că "nu reușise a obține mină liberă în toate afacerile palatului, deoarece-și uzase efectiv, pentru o oarecare vreme, autoritatea de care se bucurase înainte de incidentul grav ce-l avusese cu menajul Antonescu și entourage-ul lui apropiat pe subiectul politicii generale a guvernului față de coroană în seara de ajun al dejunului de la palat, în urma numirii mele importantă din dimineața aceea, ce-l luse și pe el prin surpriză, dîndu-mi a înțelege că era și o chestiune de gelozie feminină la mijloc (pe care eu m-am făcut a nu pricepe) și de intrigi ale celor din guvern mai extremiști decît însuși conducătorul său care încă nu se-mpăcasu cu rolul său de prim sfetnic al acestuia, de vicepreședinte și acum președinte a.o. al Consiliului" (căci preluase interimatul la 1 iulie cînd mareșalul urma să plece pe front, dar pentru rezolvarea personală a unor noi probleme militare ivite în urma cererii germane de a spori cu opt divizii efectivele combatante, avea să remită plecarea pe data de 15) și adăugînd că "acesta consimțise cu greu să accepte interimatul meu drept soluție provizorie, că de aceea ținea să păstreze controlul personal al tuturor chestiunilor importante privind coroana, cu excepția celor de politică externă ce intrau în competența responsabilului

(78)

și că prin urmare vroia să-mi vorbească personal înainte de "plecare", drept care Ică mă sfătuia să nu încerc a rezolva dintr-odată toate problemele, ci a le lua una câte una după ordinea de urgență și a nu mă opune dintru început angajamentelor ce mi se vor cere, întrucît conducătorul se va obosi repede de acest sector al preocupărilor sale și va renunța desigur și la el în favoarea președintelui interimar, cu care M.M.L.L. vor putea să ajungă în scurt timp la satisfacerea deplină a tuturor dezideratelor lor.-

Nu au trecut decît trei zile pînă la convocarea mea telefonică de către colonelul Davidescu, în cursul dimineții, pentru audiența la conducător pentru aceeași zi la orele 18, la vila Ionescu. Am sosit cu cinci minute înainte, singur, într-un costum negru, cămașă albă și cravată neagră, fiind deja în doliu pentru socrul meu, și ținînd în mînă un "atâche case" (port-hart), cu cîteva dosare susceptibile a intra în discuție. Din salonul mare de la etaj unde am așteptat cîteva minute, am fost introdus de Davidescu în biroul pătrat de vis-à-vis cu ușile mari deschise spre bibliotecă lungă, foarte bine concepută de decedatul Nae. Conducătorul, într-un costum bleu-maren și cravată fantezie sobră, britanică, m-a primit sculîndu-se de la birou unde scria și venind către mine mi-a întins mîna și m-a poftit să mă așez lîngă el la o meșigoară joasă rotundă cu mici fotolii împrejur, oferindu-mi cînd a văzut că-mi apropiasem o scrumieră, așezînd geanta pe meșigoară, țigări "Mareșal Antonescu" uscate rău, ce le-am fumat pe toate pînă la sfîrșit. Arăta slab, palid și obosit ("nesuportînd căldura mare din cauza sortei") dar bine dispus și, cum mă primise neobișnuit și mai ales neașteptat de drăguț, am fost cît se putea mai respectuos, manierat și atent a-i ghici dinainte intențiile, gîndurile și vorbele, spre a găsi cele mai potrivite răspunsuri scurte, clare și precise care să-l impresioneze favorabil și să-i amelioreze aprecierea relativă la numirea mea. A deschis conversația întrebîndu-mă ce "hîrtii" adusesem cu mine pentru el, la care i-am scos din mapă și înmînat o singură coală din cea mai bună hîrtie cu en-tetul "Casa M.S." scrisă pe o singură parte la o mașină cu litere mici de tipar și cuprinzînd un memoriu succint al întregii probleme a Fundațiilor Regale prezentată sinoptic, așa cum știam să-i plăcea, pe șase puncte din care patru, de volum inegal, descriau situațiile și activitatea de la actul constitutiv, statute, bunuri, directori și adminis-

tratori, volumul publicațiilor și extrasul bilanțelor până la zi
ale F.R. în ordinea lor cronologică, iar p.5 și 6 măsurile luate
și propunerile formulate de guvern prin derogare la legile de în-
temeiere cu rezultatele nesatisfăcătoare ale primelor și inconve-
niente ultimelor și respective revendicările C.R. bazate pe
propunerile directorilor respectivi, iar pe verso patru grafice
ilustrând prin câte patru curbe comparația între veniturile pro-
prii, donațiile benevole particulare, subsidiile C.R. și ajutoa-
rele statului, spre a dovedi, în felul pentru care bătrînul avea
o adevărată manie, că acele din urmă fuseseră neglijabile față
de celelalte. Văzînd că era scurt, a vrut să-l citească căutîndu-
și ochelarii pe care i le-am adus de pe birou și după ce l-a ci-
tit încet, atent și a studiat graficele, l-a împăturit tot în
patru și l-a băgat în buzunar, vizibil mulțumit cu acest sistem
de a lucra și nu prin lungi pledoarii verbale și că venisem cu o
singură, cea mai puțin importantă, urgentă sau jenantă, de satis-
făcut pentru stat, din problemele în litigiu (ceea ce făcusem
dinadins după avertismentul primit de la Ică) întrebîndu-l dacă
n-ar fi cel mai simplu să studiez amănuntele problemei cu acesta
pentru găsirea unei soluțiuni tranzaționale care să fie compa-
tibilă cu statutele, conforme cu îndatoririle și în cazul celei
de a patra Fundații cu dorințele M.S., dar tot odată să țină cont
de vederile conducerii relative la opera propagandistică a "Cămi-
nelor culturale" și la încadrarea activității celorlalte în po-
licita generală culturală preconizată de guvern în interesul
națiunii. Pînă atunci, toți reprezentanții C.R. de la 6 septem-
brie 40 încoace se menținuseră pe pozițiile de drept, vorbind
limbajul juristilor coroanei, care contestau statului orice posi-
bilitate legală de alterare a subiectului sau obiectului unor
persoane morale a căror existență și activitate era garantată
drept intangibilă prin Constituție și legile aferente, punct de
vedere perfect valabil și acum, dar totuși prea rigid dacă se
avea în vedere că și în cazul averilor minăstirești, care nu fu-
seseră mai puțin decît F.R. bunuri de mină moartă afectate unui
scop determinat, statul avusese cîștig de cauză expropriindu-le
pur și simplu în interesul superior al națiunii, iar recunoaște-
rea acestei primotăți politice asupra considerentelor juridice
prin faptul că și eu consideram absurd principiul că reprezen-
tantul viu al intereselor testatorului regal decedat nu ar putea
ameliora și adapta necesităților vremii condițiile de îndeplinire
a scopului urmărit prin constituirea legatului respectiv, l-a

(80)

bucurat foarte mult cind am adăugat că mi se părea o concepție anacronică, împinsă pînă la absurd de spiritul formalist mai mult decît tradiționalist al adepților dreptului roman, de a nu putea "instala băi, dușuri și closete moderne într-o clădire veche, bună și locuită, pentru că strămoșul nu le prevăzuse și o legase descendenților spre a fi păstrată intactă pe veci drept cuib al familiei". În acest sens explicai mareșalului atitudinea suveranului care trebuia să dea exemplul respectului legilor și mai ales nu vroia să froaseze sentimentele bătrînilor directori numiți de moșul său, dar tot odată era dornic să contribuie la complectarea și perfecționarea acestor instituții, astfel încît îmi aprobase propunerea menționată. Antonescu părea foarte mulțumit de ceea ce-i spuseseam întrebîndu-mă dacă aveam studii de drept. Aflînd că "nu și că regretam lacuna", a spus: "Să nu-ți pară rău: de aceea nu ești prizonierul mentalității imbecile a juriștilor: aveam prea mulți studenți de drept și avocați în țară, luîndu-ne după francezi și n-avem destui tehnicieni ai laboratoarelor și industriilor care aduc progresul lumii, nici oameni pricepuți în organizația și administrația statului. "Cît despre propunere, a răspuns că va da memoriul vicepreședintelui cu rezoluția de "a studia neîntîrziat problema și a-i referi". L-am rugat atunci să adauge mențiunea de a studia cu mine căci, dacă se limita la discuții cu directorii și mai ales cei doi bătrîni, ne vom "întoarce într-un cerc vicios", la care a replicat: "Voi scrie și aceasta". Apoi a pornit pe subiectul pentru care eram chemat, începînd cu o incursiune în trecut (ce se vedea a fi ajuns la el o veritabilă marotă) de care ținea să-mi vorbească deoarece eram destul de vîrstnic ca să știu de la părinți și tatăl adoptiv cum se trăise la palat sub fostele domnii, destul de matur și călătorit pentru a înțelege că în epoca noastră poporul nu mai accepta să fie condus de șefi "șatați și amoralii", la care am încercat să-i scurtez tîrda confirmînd că-mpărtășeam de dreptul teoriile d-sale pe acest subiect ce-mi erau bine cunoscute de la domnii Moosonyi, Ullea, Marinescu și Solescu, ba chiar de la M.M.L.L. care din fericire aveau caracter, concepții de viață și gusturi diametral opuse antecesorilor, așa că nu exista nici un motiv a presupune că nu s-a terminat definitiv cu mentalitatea și atmosfera curții din trecut, dar el nu s-a lăsat frînat pe tema sa favorită înșirînd dovezi că lucrările nu stăteau tocmai așa cum afirmam, întrucît R.M. nu a înțeles să în-

(81)

terziacă accesul la palat a lui Scanavi, "administratorul-amant al reginei Elisabeta" și o "scîrnăvie" (cum îl poreclise corect Stoicescu într-o pledoarie la un proces în Cernăuți), numai pentru că era grec și un învîrtitor de afaceri, în flerul economic al căruia avea încredere, iar regele continuă să aibă legături de prietenie cu Negropontii, tînărul Malaxa și Portocală, în loc să-și facă acum un alt cerc de intimi dintr-un mediu mai sănătos și cu totul străin camarilei carliste și nu și-a putut găsi o altă fată ca "ibovnică" decît tot o grecoaică, pe cînd "scandalul Vergoti" dovedea deasemeni că "M.S. trebuia să fie un om autoritar și cu prestigiu care să nu se lase subjugat de o femeie cu multe calități dar ajunsă la vîrsta periculoasă, nici condus de un flăcău care abia a început să se radă, profita de faptul că nu era oportun să frecventeze cursurile la universitate pentru a nu mai studia nimic și nu se ocupa decît cu automobile, dar avea în schimb deja pretenția să conducă țara și să critice politica unui guvern care avea de înfruntat cele mai mari dificultăți, de rezolvat cele mai complexe probleme și de luat cele mai grele răspunderi în timpinate vreodată în istoria neamului". Stia din "dosarul meu" (probabil tot cel vechi al SSI-ului) că fusesem contra vechiului regim și rău văzut de Carol, că și pătimisem de aceea la Externe și aveam bune intenții cu privire la schimbarea atmosferei de la palat, dar eram prea tînăr pentru acest post unde trebuia un om care să nu fie pe placul suveranilor și să le facă toate după fantezia lor, ci unul care să aibă autoritatea necesară pentru a-i contrazice și înfrunta cînd nu aveau dreptate, căci erau populari cei ce le spuneau da la toate, ceea ce era ușor și comod în general în viață, dar era necesar și important în interesul statului și al lor să te opui tuturor capriciilor lor și să ști cînd și cum să le spui "nu", cuvîntul ce displăcea tuturor în lume și era mai greu de spus în viață, pe care însă oamenii de caracter nu-l economiseau ca să-și evite neplăceri. Pentru moment, în orice caz, accepta interimatul, dar mă prevenea că n-ar tolera nici o deviere de la linia generală pe care o trăsese suveranului de la plecarea tatălui lui; avusesem deja ca secretar al M.S. responsabilități mai mari decît la Externe, dar acum răspunderea ce-mi incumba era mult mai importantă și grea, drept care nu trebuia să uit nici o clipă că nu mă aflam la palat într-o sinecură și viață de plăceri, ci într-un post ingrat și greu de menținut dacă eram hotărît să-mi fac datoria conștient tot timpul că mi-

siunea comporta îndatoriri mai mari față de țară decât de persoana suveranului, cel care ocupa postul său îndeplinea funcția de prim demnitar al C.R. fiind întâi de toate păzitorul intereselor generale ale națiunii la palat, iar apoi apărătorul acelor ale regelui; nici Carol I, care a fost într-adevăr un mare rege, singurul care s-a considerat primul slujitor al țării sale și a făcut întodeauna să treacă interesul neamului înaintea celui personal chiar când a trebuit să-și calce cuvântul dat Kaiserului și inima pentru a respecta acest principiu ce și-l trăsese, nu a înțeles altfel rolul lui Văcărescu și meritul lui cel mare a fost că a știut să se înconjoare numai cu oameni de caracter, la fel ca stăpînul lor, pe cînd succesorii lui s-au anturat cu oameni slabi sau chiar licheli în cazul ultimului suveran (se referea bineînțeles la Carol, căci nu-l socotea pe Mihai a fi încă rege în deplină posesie a prerogativelor și atribuțiunilor acestuia), potriviți caracterului lor, care răspundeau "da, să trăiți, la toate" mîndrindu-se a fi avocații M.S. și nu ai guvernelor, dar au fost proști apărători ai coroanei și trădători ai intereselor neamului lor. Firește că nu aveam nici un motiv sau interes să contrazic aceste opinii cu care eram și m-am și declarat total de acord, deși în sinele meu eram convins că nu avea decât 50% dreptate în privința regelui Ferdinand și mai ales a reginei Maria, dar căutam totmai să evit discuția inutilă despre această perioadă a istoriei noastre pe care o cunoștea mai bine decât mine și devenise calul lui de bătaie în judecarea urmașilor întemeietorului dinastiei, întrucît știam de mult că dînsul -care ca toți oamenii ce-mbătrînesc trăia cel mai intens în amintirile epocii aceleia în care el fuseseră la vîrsta cea mai frumoasă a omului, în plină activitate și ros de ambiții în parte decepționate și de aceea prea critic pentru mîrinile vremii -aprecia pe Ferdinand ca slăbănog iar pe Maria originea tuturor tendințelor ce au culminat prin egoismul feroce și destrăbălat al fiului ei prim născut, nerecunoscîndu-i "Reginei tuturor Romînilor" imensele incontestabile merite politice pe care abia cu trecerea timpului și o perspectivă mai vestă historiografică le vor redescoperi în arhivele secrete ale cancelariilor londoneză și pariziană și le vor da toată valoarea cuvenită, ci considerînd că "Unirea" fusese opera soldaților romîni în frunte cu Averescu (pentru care avea un adevărat cult, socotind că fusese nedreptățit față de Presan pe care-l ura post mortem, răsbunîndu-deci acum într-un fel pe primul față de dinastie) și urmat de el

însuși fiindcă maiorul I. Antonescu a fost acela care, tăind un singur cuvânt din telegrama lui Foch către Berhelot, la descifrarea traducerii, schimbase interdicția trecerii Tisei în aprobarea ei, ceea ce s-a soldat cu ocuparea Budapestei și descomunizarea întregii Ungarii de Est, fără de care era co vîns că aliații ne-ar mai fi cîștigat din concesii teritoriale făgăduite. Dar vrînd numai să-l liniștesc cu privire la unele impresii preconcepate și întemeiate evident pe informații S.S.I.-ste tendențioase, i-am spus că M.M.L.L. nu primiseră și nu intenționau să-l invite nici odată pe Scanavi la curte sau vînațori regale, lucru care dealtfel le era reproșat amarnic de principesa Elisabeta, dar că la Banloc, unde suveranii erau din cînd în cînd invitații ei, le era imposibil să-i interzică prezența acestuia și că același lucru se-ntîmplese o singură dată la București cînd Elisabeta și-a reintegrat domiciliul cu cîteva zile înainte de evacuarea lui de către M.M.L.L. care îl închiriaseră pentru jumătatea anului ce trebuiau să-l petrească la București că discutasesem chestiunea, tocmai în sensul restrictiv indicat de D-sa, cu regele în primele mele convorbiri ca S.P. și că fusesem asigurat atît de acesta cît și ulterior de R.M. că nu exista nici o dorință din partea lor de a-l vedea pe acest domn și că aveau să condiționeze viitoarele lor vizite la Banloc de absența lui sub pretextul că nu vroiau ca guvernul să-și închi-pue că prin intermediul lui s-ar mai păstra legături cu trecutele frecvențări ale curții regale; că în ce privea pe nepoții acestuia, feciorii bătrînului Negroponte -om foarte onorabil care nu putea fi băgat în aceeași ciorbă cu scîrnarul lui cumnat cu care nu era în bune relații tocmai din experiențe regretabile de afaceri ce le făcuse cu el- se părea (întrucît eu nu-i cunoșteam) că erau băieți foarte de treabă, dar cam lipsiți de interese intelectuale și de un nivel cultural extrem de limitat, M.S. fiind prieten doar cu unul, Vania, căsătorit cu fiica maiorului Edward Boxshall și a lui Elisa Spîrbey, văzîndu-l însă doar de două ori pe an la vînațoare și numai frecventînd deloc pe fratele acestuia, căsătorit cu SANDA TATARASCU (fiica lui Guță și mare adeptă a politiciii tatălui ei) dinadins ca să nu se creadă că păstra legături cu cercul cel mai carlist al societății bucureștene; pe tînrul Malaxa nu-l văzuse decît tot de vreo trei sau patru ori din septembrie 40 încoace, spunîndu-mi chiar că se simțea prost în urma reproșului pe care acesta i-l făcuse de a-și abandona relațiile personale din cauza părinților lor și de a nu-l putea frecventa mai des din ace-

(87)

leași motive politice, întrucît ar fi cu totul altfel decît tatăl lui și suferea de reputația de rechin financiar a acestuia, de autoritatea brutală a căruia suferise mult în toată copilăria sa; cît despre Portocală junior, știam într-adevăr că M.S. îl frecventa mult la Sinaia fiindcă acesta era prietenul intim al lui Mircea Ionițiu care mi l-a descris ca un tînăr de stofă bună și extrem de inteligent și serios, astfel încît nu socoteam necesar să-l rog pe suveran a-și restrînge relațiile cu el, cu atît mai mult cu cît aveam mare încredere în judecata lui Ionițiu pe care-l consideram un element excepțional de bine și un tip de român cu care ne puteam mîndri orișunde în străinătate, fiind de aceea de părere că ar trebui să intre în cariera diplomatică, pentru a putea reveni ulterior la palat într-un post de răspundere potrivit încrederii integrale ce nu numai suveranul, ci toată lumea putea avea în el. Dînsul -am spus conducătorului- mă liniștise total privitor la "prietena regelui", asigurîndu-mă că s-a nimerit dintr-o fericită întîmplare să cadă în mod neașteptat pe o "combinație ireală" pe care n-ai fi găsit-o mai adecuată situației din toate punctele de vedere dacă te apucai să o cauți pentru el, deoarece fata era total impermeabilă ideilor politice, serioasă, bine crescută, f. discretă și modestă, extrem de simplă, naturală și fără ambiții, fumuri sau pretenții de a i se da o considerație deosebită sau că ar putea juca vreun rol altul decît acela al unei camarade de tinerețe, fiind încă foarte tînără, fără vreo altă experiență a vieții decît scurta ei căsătorie cu un soț ales de părinți și care o dezamăgise, nu prea inteligentă, ci cam neivă și credulă, dar destul de fină și psihologă ca să-și dea seama că nici o doua ei experiență cu bărbații nu era sortită a dura; de aceea nu căuta deloc să se umfle în pene față de prietene, ci dimpotrivă se ferea de orice publicitate suferind nițel de hipohondrie și de frica de a-și pierde frumusețea înainte de a se fi putut mărita cu bărbatul definitiv, întrucît era foarte grecoaică stringăreață, casnică și prevăzătoare și spera desigur să se aleagă cu un cadou ce i-ar spori dote pentru măritiș. Am adăugat că totuși vorbisem și cu R.M. despre singurele mele temeri: prima, ca nu cumva M.S. să-i vorbească fetei despre cele ce afla de la Dsa (conducătorul) sau dl. vice-președinte -făcîndu-mă că suveranii n-aveau alte surse de informații politice importante și în general despre problemele curții și ale statului, iar a doua, ca regele, care mi se părea a fi un sentimental spre deosebire de tatăl lui, să nu se atașeze prea mult de această tînără, demnă de afecțiunea oricărui bărbat cum se cade și dintr-o even-

tură ce noi o socoteam o simplă "pasadă" să nu iese la urma urmei ceva mai serios. R.M. îmi răspunsese că nu exista nici o primejdie deoarece fiul său era un "mormint de discrețiune" verificat de ea în repetate rînduri, iar în privința duratei legăturii nu avea nici o teamă fiindcă el era ferm hotărît a se căsători cît mai curînd posibil după război și nu ascunsese fetei această intențiune. După cîteva zile M.S. a ținut să mă liniștească personal cu privire la ambele preocupări împărtășite mamei sale, cu care prilej vorbisem pentru prima și ultima oară cu suveranul despre chestiuni de această natură, mărturisindu-i că credeam mai bine pentru bărbați în general să-și facă nișel de cap cu sexul frumos înainte de a se căsători ca să nu fie tentați a face aceasta mai tîrziu cînd era întotdeauna cu consecințe proaste pentru fericirea casnică ideală, mai cu seamă după ce creșteau copii și responsabilitatea capului statului care trebuia să fie un exemplu pentru națiune și din acest punct de vedere, cum era actualul rege al Angliei venerat de poporul său pentru viața lui frumoasă de familie, pînă cînd ca flăcău nimeni nu l-ar critica dacă ar avea aventuri trecătoare, ba dimpotrivă factorii politici responsabili ar fi desigur mai liniștiți să știe că ar avea o duzină de prietene mai degrabă decît una singură, la care M.S. mi-a răspuns că regreta a nu fi în măsură a-i liniști sub acest raport, deoarece nu-i stătea în fire să aibă de-aface cu mai multe femei în acelaș timp, nesuferind tratarea problemei sexuale ca una de simplă necesitate fiziologică și adăugînd că și în această privință era o natură cu totul deosebită de tatăl său, întrucît idealul său era să se căsătorească cu o persoană potrivită, cu care să aibă mulți copii și o viață de familie cum nu a putut avea în copilărie și nici acum cu situația tristă a mamei sale. Mareșalul a fost destul de emoționat de ceea ce-i spusese foarte natural și într-un limbaj de o simplitate convingătoare care mi s-a părut a-i fi mers drept la inimă. Evitasem comentarea celor ce spusese despre Vergot și nici el nu s-a gîndit a mai reveni la acest subiect mai penibil pentru mine, fiindcă așa fi trebuit să-l contrazic după cîte aflasem de la soția mea și vroiam să evit a-i spune acel "nu" care-i era așa de drag atîta vreme cît era vorba să-l spun M.M.LL. dar mult mai puțin cînd dînsul ar fi trebuit să-i audă. Se gîndea să-mi spună tocmai că, printre altele, M.C. avea și obligația să vegheze asupra acestor aspecte ale vieții membrilor casei domnitoare, ale "aparențelor" ce trebuiau păstrate atît față de lumea din afară cît și înăuntrul palatului, unde era de dorit ca M.S. să se obișnuiască din primii ani de domnie, care erau hotărîtori

36
pentru stilul de viață ce l-ar imprima și celor următori, ca ținuta și tonul acelor ce se aflau constant în focarul optic al privirilor națiunii, care se răsfrîngeau în cea mai mare măsură și asupra opiniei publice mondiale despre ea -căci popoarele se judecau unele pe altele în bună parte după reputația conducătorilor lor- să țină cont mai mult de gusturile celor mulți, întemeiate pe datinile și orînduirile specifice obștești și mai puțin de manierele caracteristice păturii suprapuse din țările mai evolute, nepotrivite mentalității noastre, îndeosebi în faza dezvoltării ei actuale cînd poporul abia se trezea la conștiința valorilor naționale ce dorea să le poartă cu mîndrie față de obiceiurile "veneticilor", acestea pîrîndu-i-se dese ori stranii, necuviincioase și triviale, mai cu seamă modul de comportare sfidător și genul de înfățișare extravagant afișate de acei ce forțau nota "anglo-saxonilor" șocante ale "civilizației heteroclitice americane". Văzuse el în Anglia că mamele se îngrijeau perfect de prunci, dar nu-și mai băteau capul cu odraslele de la șapte ani în sus, lăsîndu-i pe băieți să fie educați unii de alții și numai de bărbați la școală și crescîndu-și prea liber și superficial fetele acasă, fiind ele înșile bune soții, dar mame rele și proaste gospodine; regina Maria fusese o tipică englezoaică cu privire la proasta educație ce-o dăduse copiilor săi, iar mai puțin caracteristică referitor la curățenia vieții sale conjugale, din ereditatea "singelui ei blestemat al Romanovilor anarhici" și pentru că fusese forțată a-l lua de soț pe un bărbat prea slab pentru a o domina și pe care nu-l iubise nici odată. Regele semăna cu ea și deși era incomparabil mai reușit decît tatăl lui, datorită mamei care avea sînge mai curat în vine și primise o excelentă educație, tîndea și el către acea lăbărțare molatecă, apatie și trîndăvie ce erau simptomatice indiciilor că va cădea cu vîrsta în metehnele unor ateisme de care numai stăpînirea de sine și bune influențe permanente îl vor putea feri. Rolul meu principal era deci să-l păzesc de acele persoane susceptibile a-i flata înclinațiile moleșitoare și să-l încurajez a-și crea un cer de prieteni care să-i trezească dragostea pentru muncă și ambiția biruinței propriilor scăderi, ca să poată apoi lupta împotriva acelor ale altora mulți cu care va avea de furcă în viitor. Aceleași ordine le dăduse șeful C.M. și "aghiotunților", în special relative la stimularea interesului suveranilor pentru activități serioase și folositoare. Pasiunea pentru secunda nu era dăunătoare atîta timp cît nu devenea un pretext pentru a se sustrage ocupațiilor mai importante pentru viitoarele lui înde-

toriri de cap al statului. Si Carol I lucrase două ore pe zi la "dulgherie", dar se sculase la 5 și se culcase la 11 și nu pierduse decât orele meselor pentru subiecte generale, avînd toată ziua programată riguros pentru a face față tuturor obligațiilor sale față de stat și coroană, folosind chiar și ora de călărie pentru vreo inspecție inopinată la regimente sau supraveghere de lucrări edilitare, pe cînd Mihai se ocupa de reparația mașinilor doar ca să-și poată satisface patima pentru viteză, care în sine nu era decât o formă de beție, întrucît deplasările sale cu diferitele mașini nu aveau îndeobște alte scopuri mai utile decât încercarea rezistenței lor și verificarea stării drumurilor, constituind însă în același timp un pericol permanent pentru viața sa și a tuturor care circulau pe ele. Se gîndea să-i permită la anul lecții de pilotaj, căci se părea că zborul devenise mai puțin riscant decât circulația rutieră, dar mă ruga să nu menționez încă nimic, fiindcă vroia să se convingă întîi că nici acest domeniu nu va deveni preocuparea principală a vieții lui. Scuza că nu era lăsat să se amestece în treburile politice, spre a se dezinteresa de ele, nu era cîtusi de puțin valabilă, deoarece nici un viitor inginer sau arhitect nu era autorizat să construiască poduri sau să clădească edificii înainte de a fi învățat cum se turna planșul de beton. Solescu trăise viața sa în țară unde cunoștea multă lume și avea un vast cerc de relațiuni serioase și temeinice, pe cînd eu eram cuasi străin de propria mea patrie din cauza studiilor și posturilor de peste hotare, așa că intenționase să-mi ceară suspunerea aprobării sale a tuturor audiențelor, vizitelor și frecvențărilor suveranului, dar acum, în urma celor ce-i comunicasem și întrucît era informat că atît eu cît și soția mea schimbasesm mult spre bine atmosfera enturajului suveranilor, își dădea seama că ar fi o precauție excesivă și tot odată greu de realizat, considerînd că el avea să fie de acum foarte solicitat de comanda supremă a operațiilor de pe frontul nostru, astfel încît se reaviza cerîndu-mi doar să păstrez într-un registru separat ce l-ar consulta din timp în timp, evidența tuturor întrevederilor suveranilor, indicînd numele și pronumele persoanelor, originea și caracterul relațiilor lor cu aceștia, inițiativa și scopul audienței sau invitației respective, ca și chestiunile obținute ori discutate cu aceste prilejuri. I-am răspuns fără o clipă de reflecțiune că nu înțelegeam să fac absolut nimic la curte fără știrea suveranului și că o asemenea evidență i-ar trezi suspiciunea că era spionat de guvern, ceea ce

ar anihila tot efectul străduințelor mele de a stabili relațiuni de sinceritate și încredere reciprocă între coroană și conducere, ce mi se păreau lesne de realizat îndată ce M.M.L.L. s-ar convinge că mareșalul Antonescu urmărea în mod cu totul dezinteresat apărarea intereselor reale ale coroanei, ce le dorea doar sincronizate mai armonios cu cele mai importante ale întregii națiuni. Ași putea însă foarte lesne câștiga aprobarea M.S. pentru înființarea unui sistem menit să le ferescă de tendințele oamenilor de a veni la ea ca să apeleze pentru tot felul de treburi personale, interesate sau fanteziste, nemulțumiri, plângeri, intervenții, propuneri năstrușnice, intrigi și denunțuri, pe care ele și așa nu le puteau suferi și erau dornice a le îngădi pe cât posibil, înființând regula fixă că nici o audiență să nu mai poată fi cerută decât în scris cu motivarea clară și precisă a scopului ei și punându-li-se în vedere apelanților că criteriile de admisibilitate ale audiențelor urmăreau tocmai eliminarea pretextelor pentru comunicări lipsite de temeiul importanței, necesității, seriozității și folosului acceptabile în interesul statului și al coroanei. În asemenea condiții, o mulțime de persoane obișnuite a veni în audiență fără vreun scop determinat ce le-ar justifica, ci doar pentru a se afla în treabă, a-și da o importanță ce nu o aveau sau ca să colporteze știri și zvonuri tendențioase, nu se vor putea plînge de a fi tăiate de pe lista primirilor la curte după prima încercare de a ocoli restricțiile prin anunțarea unor scopuri mărturisibile sub care vor fi încercat să contacteze pe suverani pentru alte motive nemărturisibile. Regele avea oroare de intriganți și va colabora cu mine fără îndoială făcînd un "veritabil sport" din prinderea celor care umblau cu "fofirlica". Natural că unele personaje ce se considerau îndrituite a molesta pe suverani cu părerile lor despre toate problemele, în chip de sfetnici intimi, se vor formaliza și ofensa de noua măsură: n-aveau decât să se supere și să nu mai dea pe la palat, căci nu va fi nici o pagubă. În schimb, M.S. va învăța să discerne mai bine valoarea interlocutorilor și a subiectelor pe baza cărora li se admiseseră audiențele. Nu ar exista, în consecință, nici un motiv pentru care acest registru, foarte util și ca "aide-mémoire" rezumativ, în lipsa "notelor de convorbire" cum se făceau la Externe, să nu poată fi consultat de guvern, în speță de conducerea acestuia, întru coroborarea informațiilor ce le primea direct sau indirect de la aceleași persoane. Și așa, chiar și R.M. ținea mereu să-mi comunice orice știre interesantă de caracter politic intern sau extern ce le afla

prin conversații neformale cu doamnele pe care le invita la ceariurile ei, dar dacă aș da impresia de a căuta să le cenzurez și convorbirile cu anumiți oameni cum erau de pildă von Langenhahn sau prințul Albrecht, Alice Sturza sau doctorii Gemoiu, Popovici, Cîrstea, Costinescu, Berceanu, Cahane, Blatt și Winkler, M.M.L.L. ar începe să-mi ascundă realitatea și să aibă dintr-odată rezerve față de încrederea lor totală ce ajunsese soția mea și cu mine să le-o cîștigăm într-un răstimp atât de scurt. Eram informat prin soție de tot ce gîdea și vorbea R.M. despre toate, întrucît devenise rapid confidenta cea mai intimă "a momentului" prin Ionnițiu de toate știrile ce le primeau prin cercul prietenilor lor de școală sau copilărie atunci cînd M.S. nu avea timpul să mi le spună personal, iar la audiențele aveam de cele mai multe ori să asist în viitor, cu excepția celor cu conducătorul și domnul vicepreședinte la care eventual n-aș fi admis, iar suveranul îmi comunica și pînă acum tot ce avea un interes din cele ce aflase în audiențe, astfel încît eram în măsură să știu tot ce se învîrtea în palat și puteam contracara orice eventuală manevră de culise a politicienilor sau aventurilor ce ar căuta să capteze pe suverani pentru mobile subversive interne sau externe. Pînă acum nu am putut constata din partea acestora din urmă nici o dorință altă decît să-și îmbunătățească condițiile de trai prea îngrădite și suspectate pe nedrept, de a i se satisfacă regelui justele revendicări relative la chestiunile pendinte și de a scăpa de spionajul unor agenți, care, prin nivelul lor intelectual redus și din lipsă de informații, desinformau guvernul prin crîmpei de observații prezentate tendențios și menite să producă efect, ca să-și justifice salariile. Era firesc și știut că informatorul pus să descopere elementele unui eventual complot, trăia într-o psihoză specială ce-l făcea să vadă în mișcările cele mai inofensive probe ale construcțiilor inspirației sale, care la oameni deformați de profesiunea lor și în plus dese ori de intelect mediocru și fără nici un orizont putea să aibă consecințe dezastruoase și cu atât mai regretabile cu cît acea psihoză contribuise pînă acum în cea mai bună parte la întreținerea unei tensiuni ridicole și novice între curte și Președinție. Susceptibilitatea suveranilor se datorise exclusiv acestor suspiciuni, iar Rosetti nu pricepuse încă deajuns această atitudine defensivă a lor iar nici cum ofensivă și nu avusese supletea suficientă pentru a li se pare un aliat și nu un nou dușman, pentru că abuzase de cuvîntul "nu" pentru toate fleacurile, în loc să-l rezerve pentru chestiunile mari,

(92)

cu toate că mă străduisem să-i lămuresc inconvenientele tactice sale și să-l determin a o modifica. Până aici, mareșalul mă ascultase foarte atent urmărind cu gândul tabloul ce-l schițasem mai plastic și mai viu decât l-am reproduce aici, ca să mă contrazică numai relativ la "Solescu care-l îndeplinise la perfecție misiunea, dar s-a lovit din capul locului de ostilitatea reginei, nemulțumită de alegerea lui în locul vărului său și de atitudinea lui hotărâtă în chestiunea îndepărtării lui Vergotti; dacă ea nu ar fi căutat să-i pună la orice pas bețe-n roate, el s-ar fi putut înțelege mai ușor cu M.S. - Trebuia să știu că nu d-lui Mihai Antonescu, ci d-lui Solescu îi puteam mulțumi pentru recunoașterea numirii mele de către el (conducătorul), deoarece acesta-i arătase cu câtă râvnă îl ajutasem să-și facă datoria în bune condițiuni și mă recomandasem călduros ca succesor cel mai indicat pentru perioada de tranziție până la vremea când palatul va trebui să joace iar un rol reprezentativ mai mare și în consecință și C.M. va trebui să fie înlocuită cu elemente de "paradă" mai importante decât actualii ofițeri "combatanți". Solescu pricepea foarte bine "psihoza suveranilor" dar nu s-ar fi convenit să intre în jocul lor, așa cum putea și chiar trebuia să facă S.P. - Misiunea lui fusese de altfel destinată a fi doar temporară - "Scoaterea lui Vergotti care nu prezenta pentru palat nici un folos, dar în schimb ponosul de a fi compromis buna reputație a R.M., acoperirea introducerii unor noi demnitari rău văzuți de nemți, din care eu eram în capul listei, dar nici prefectul și soția fostului ministru de externe nu erau persoane agreiate de ei, stabilirea unor relații mai cordiale cu aceștia și lămurirea conducerii asupra situației reale de la palat" - și se achitase în mod cât se putea mai mulțumitor de ea, deși ar fi fost și mai bine dacă ar fi rămas mai mult pentru a nu mă lăsa descoperit. Faptul că suveranii nu recunoscuseră valoarea omului și nu văzuseră în el decât un intrus nu avea nici o importanță pentru că se vor lămuri cu timpul. Solescu ceruse mareșalului să plece pe front drept combatant spre a-și face și acolo datoria ("de bun român ce era") și a se convinge personal dacă atmosfera "defetistă" din țară era justificată sau nu, întrucât refuza să fie propus pentru o decorație civilă pe care regele ar fi trebuit să i-o dea "proprio motu" dar nu i-o dăduse fiindcă era supărat de frumosul gest de camaraderie pentru Manolescu, despre care dsa. avea dreptate să nu fie convinsă că lucrurile stăteau chiar așa cum le orchestrase acest "intrigant" de Marinescu și toată "șleahța contabililor lui", dar va primi desigur bucurie

51

o medalie de război la care va fi propus cu primul prilej ce-l va putea oferi, conducătorul fiind însă decis a-l însărcina cât de curînd cu o altă misiune de legătură, cu Marele Cartier General al fûhrerului, de care era ferm convins că se va achita și mai bine decît de aceea de la palat. Eu am lăsat să trescă neobservată aluzie la dreptatea lui Manolescu, relevînd numai că mă bucuram pentru Rosett de perspectiva unei misiuni cu mult mai importante, interesante și utile pentru țară decît aceea ce o avusese la C.R., că M.S. intenționa să-l decoreze "proprio motu" cu comanda co-roanei după scurgerea intervalului uzual în cazul unor demisii de caracterul celor ultime neuzuale la palat, că va fi și mai fericit să-l poată distinge cu o decorație de război și regretam sincer plecarea lui pe care am încercat să o împiedic cît mi-a stat în putință fiindcă ne înțelegeam bine și că, într-adevăr, mă simțeam acum mult mai descoperit decît sub suspiciile lui, dar mobilizasem deja pe părintele meu adoptiv cu scopul de a-și întări frecvența la Clodius, Neubacher, generalii Hansen și v. Gers-tenberg ca să compenseze într-o oarecare măsură lipsa lui Rosetti și că mă voi strădui la rîndul meu să-l liniștesc pe Killinger prin intensificarea relațiilor mondene cu Stelzterii, intrucît îmi dădeam perfect seama că acesta era singurul punct vulnerabil al orînduirii noi din casa regală. Mareșalul mi-a spus atunci că nu socotea abil să ne agităm prea ostensibil în această direcție, deoarece avansuri excesive pentru a capta încrederea nemților ar putea dimpotrivă să le pară o confirmare a faptului că suveranul s-ar simți cu musca pe căciulă, dar că trebuia să evităm orice manifestație sau mișcare ce ar putea să-i ofenseze, să contravină spiritului alianței militare romîno-germane, să le pară suspectă și cu atît mai puțin subversivă și să punem capăt cît mai neîntîr-ziat atmosferei "defetiste" de care se plîngeau că dăinuia în ge-neral în țară și în special în cercurile însă neadaptate noilor curente politice europene. Cu sugestia mea relativă la stăvilirea și cernerea admisibilității cererilor pentru viitoare audiențe și tot ce spusese în legătură cu inoportunitatea restricțiilor și cenzurii relațiilor exterioare ale suveranilor, s-a declarat cu totul mulțumit și de acord, subliniind însă dorința sa de a vedea încetate "contactele indirecte cu elita tătarăsciană și cu gene-ralii carliști prin foștii aghiotanți și instructori ai marelui voevod". Am retorcat, de bună credință, că nu știam nimic despre acestea din urmă, dar că mă voi informa imediat și că putea fi

absolut liniștit că mă voi ține cu strictețe de "recomandările și dorințele" D-sale, dar nu prin subterfugii ci prin sincera lămurire și convingere a suveranilor de temeinicia și dreptatea acestor imperioase necesități. (nu puteam bănui că aveam să încep în curând aluzia privitoare la generalii carliști, de agitația cărora era deci prevenit "ante festum"). Simțind că audiența era pe terminate intru-înt ținuse aproape două ore și vrînd să profit de atmosfera și dispoziția lui favorabilă, am revenit la atac la tema utilității rezolvării cît mai rapide a problemelor litigioase din trecut, cu excepția celei a reorganizării curții care acum nu mai era acută, rugîndu-l să mă autorize a le examina pe toate rînd pe rînd în ordinea lor de importanță și de urgență cu dl.V.P. care să fie înzestrat cu depline puteri pentru a face contrapropunerile guvernului ca să putem ajunge prin desbaterea amănunțită a tuturor aspectelor lor și consultarea experților juriști și economiști respectivi la soluții definitive ce ar urma să fie puse în vigoare după prealabila aprobare a conducătorului; altfel, rezolvarea lor s-ar tîrăgăni cu lunile și poate chiar cu anii, spre desavantajul general, perpetuînd totodată umbrirea regretabilă a raporturilor armonioase de înțelegere reciprocă ce ar fi trebuit de mult să se stabilească între suverani și "conducătorii statului" și era timpul să fie încheiate acum cît mai curînd, drept care eram hotărît să țin contactul neîntrerupt cu dl. Mihai Antonescu în lipsa d-lui mareșal la Cartierul General și-mi permiteam să propun ca și relațiile viitoare între M.M.L.L. și familia d-sale. să nu fie atît de sporadice cum au ajuns să fie în ultima vreme, deoarece era natural ca această situație să fie remarcată de toți acei ce aveau avantajul să creieze neînțelegeri, intrigă și confuzii între ele, indiferent că era vorba de elemente le iresponsabile din opoziție ori de persoane interesate, din motive personale sau prin însăși meseria lor de agenți informatori ai guvernului, să adîncească în loc să netezească nepotrivirile și susceptibilitățile inerente situației complexe în care ne aflam cu toții în aceste vremuri excepțional de grave ce puneau nervii tuturor și cu atît mai mult ai celor răspunzători de "destinul neamului" la mari permanente încercări. Mareșalul a ezitat cîteva clipe să răspundă, uitîndu-se la ceas și pe geam, apoi s-a sculat ca să se plimbe prin bibliotecă în timp ce mă ridicam și mă tîm cu geanta-n mînă gata de plecare. Mi-a spus în sfîrșit că va discuta chestiunea cu "Ioă" -prima dată cînd l-a numit așa față

(93)

de mine - pe care-l aștepta la cină și avea pe semne să fie "din nou întârziat". D-sa nu dorea să renunțe în favoarea acestuia la contactele sale personale cu mine și cu șeful C.M. atâta vreme cât ar găsi timpul necesar și pentru acestea; era deasemeni doritor să-l poată vedea pe suveran nu numai în momente penibile, ca acelea ale ultimelor lor întrevederi, care desigur nu contribuiau la apropierea ce-și propusese deseori s-o realizeze cu acesta. Era firesc ca regele să-l considere pe dînsul ca un "zbir" și nu ca pe sfetnicul cel mai preocupat de viitorul țării și prin urmare și de al lui. Se așteptase să găsească în regină o persoană mai înțelegătoare care să-l ajute pe el în greaua sarcină ce i-o lăsase Carol s-o poarte singur fără nici un ajutor efectiv din partea opoziției. Maniu și Brătianu îl atacau și criticau oficial, îl aprobau în secret și totuși îl subminau clandestin prin diferite manevre menite să-și asigure viitorul pentru toate eventualitățile și ei erau încă cei mai potoliți și leali adversari. Tătăărăscu, care-i scrisese o duzină de scrisori ca să-l asigure de sentimentele sale sincere și patriotice, își pregătea și el pe ascunsesea tot felul de combinații cu socialiștii ș.s. și încerca chiar să-și repare reputația în cercurile extremiste de dreapta și stînga pentru a mai putea juca și mîine un rol politic. De legionari nici nu mai făcea să vorbească: toate încercările lui Ică de a-i aduce pe cei mai potoliți la rațiune și renunțarea poziției lor absurde, de răzbunare și luptă pentru redobîndirea puterii, eșuaseră lamentabil. În armată nu putea conta total decît pe elementele necontaminate de politică, adică pe subofițeri și cadrele active tinere sau cei din cele vechi care fuseseră sub comanda sa personală, căci mult dintre comandanții ei umblau deasemenea cu cîte o combinație politică sau intrigă la nești.- Caracterul era ceea ce ne lipsea mai mult în țară, fiindcă fostele regimuri nu făcuseră nimic pentru a-l recompensa, ci din contră îi persecutaseră pe toți acei ce-l aveau și nu-și încovoiaseră spinarea, iar tineretul educat la școala caracterilor tari, legionar, era din nefericire orbit de prostia comandanților săi mediocri, căci pe cei deștepti și talentați Carol îi exterminaseră prostete. Acum și Ică începuse să-i dea "nesincerități" care-l mîhniseră profund. Ar fi vrut ca suveranii și în special R.M., care avea atîta influență asupra fiului ei, să fi înțeles mai de vreme cîne le era adevăratul aliat și cîne nu încerca decît să le cîștige grațiile și încrederea pentru propriile interese de viitor, care poate că nu erau deloc și ale lor.-

(57)

În penumbra încăperii slab luminate în amurg de fereștrele dînd spre Răsărit, expresia feței răvășite a bătrînului ostaș ursuz dar fără doar și poate "un caracter", chiar de cele mai multe ori unul dezagreabil, ce nu se supărase însă azi desvăluindu-mi că era informat (desigur nu de prin budoarul R.M. unde se vorbea exclusiv englezește, deci prin ușa către coridor al micului birou din apartamentul M.S. de la Foișor, unde cu Ioani Mihai nu vorbea decît romînește) și de faptul că la palat era supranumit "zbirul", ci se plîngea, ce-i drept, puțin exagerat de lipsa ajutorului opoziției democrate (care-i înlesnise recent contactele cu aliații, de care nu-mi pomenise nimic), dar totuși în bună parte de dreptate de complexitoare sarcină ce-i purta singur în cîrcă de doi ani dintre cei mai furtunoși ai istoriei noastre contemporane, pentru că nu avea partid ca Hitler, Franco, Mussolini și Stalin iar nici armata nu era a lui, poate nici chiar jumătate, îmi inspirase sentimente de milă și compătimire, amestecate cu temerea că disenționarea lui cu Ică ar putea să ne dăuneze mai mult decît să ne folosească și pe deasupra să mi se spargă-n cap cînd va descoperi că totuși eu, iar nu acela, eram de vină pentru punerea lui în fața faptului împlinit, așa că mă hotărîi să clarific eventuala lor neînțelegere izvorîită numai din cauza mea, spunîndu-i: "Domnule mareșal, nu știu și nu mă privesc motivele ce v-au determinat să-mi destăinuiți dezamăgirea încercată în urma vreunei atitudini desigur neînțelese a d-lui Mihai Antonescu față de dvs., dar fiindcă ar putea fi în legătură cu reanșarea de la palat, la care nu vă dăduserăți sentimentul prealabil, țin să aduc la cunoștința dvs. spre înlăturarea oricărui echivoc și restabilirea adevărului, că nu dsa., ci numai eu pot toată vina pentru publicarea prematură a numirii mele". El s-a oprit din mers și m-a întrebat, vădit bucuros de ceea ce auzise: "Cum așa; i-a povestește-mi cum s-au petrecut lucrurile?". I-am relatat atunci în detaliu partea conversației mele cu Ică privitoare la sugestia acestuia, omițînd doar pasagiile critice la adresa lui Toto, sugestia cea de a doua referitoare la bruscarea demisiei lui și acele cîteva aprecieri asupra atitudinii conducătorului față de rege ce mi se păreau a confirma destul de limpede temeinicia suspiciunilor bătrînului față de tînărul Antonescu, cu rezultatul de a fi tras concluzia că neînfirmarea timp de trei zile de către acesta a cheazășiei sale pentru consimțămîntul conducătorului îmi permi-

4.7

sese să propun suveranului a pune capăt târăgărilor produse de intricarea lui Rosetti în problema înlocuirii lui Manolescu, în felul cum a acționat. Mareșalul s-a îmbujorat de bucurie și, oprindu-se în fața mea, mi-a întins mina spunând: "Îți mulțumesc, domnule Stîrcea, pentru sinceritatea mărturisirii tale. bărbătești și care-mi dovedește că Ioă și Solescu au avut dreptate să-ți susțină candidatura la conducerea palatului cu atita înverșunare" explicația mătăle îmi lămurește totul și te rog să uiți ieșirea mea la adresa colaboratorului meu cel mai intim, care s-a încăpăținat a lua asupra-și toată răspunderea publicării neașteptate a num.rii d-tale, spunînd că-n urma convorbirii voastre M.S. a avut tot dreptul să procedeze cum a procedat. Actul mătăle de curaj și lesitate te onorează, îți mulțumesc". I-am răspuns prompt: "Nici nu se putea să vă las să trageți concluziuni întemeiate pe premise eronate în detrimentul nimănui și cu atit mai puțin în acel al omului care vă este cel mai credincios și energic apărător și ajutor, în clipa în care am priceput că d-lui a avut gestul cavaleresc să-mi acopere complet greșeala de a mă fi pripit, înțelegînd perfect că nu o făcusem cu intenția de a vă pune în fața faptului implinit -care în caz de revocare ar fi fost și mai penibilă pentru mine- ci pentru că d-sa comisese imprudența de a-mi sugera o soluție de ventilat suveranilor înainte de a fi vorbit despre ea cu dvs., fiind convind că veți fi de aceeași părere". "Bine că s-a terminat așa; dar văd că nu vine.." a conchis mareșalul sparent grăbit să rectifice la rîndul său părerile și să-și retracteze acuzațiile exprimate probabil foarte brutal secundului, călit de asemenea faze de neîncredere ale patronului și deci nu prea impresionat de aceasta din urmă, dar care totuși nu se simțea, pe seama, la largul său, căci auzisem telefonul sunînd de cîteva ori și aveam să aflu ulterior de la el că nu-i plăcuse durată excesivă a audienței, temîndu-se de eventuale scăpări de ale mele ce ar putea să confirme în loc să infirme impresia bătrînului că și el se pregătea să comploteze cu M.M.L.L. contra șefului său și așteptase cu nerăbdare plecarea mea, nevrînd să se expună riscului unei incurcături explicative în trei. Nu mi-o va spune chiar atit de explicit, dar acesta era de bună seamă fondul temerilor sale. Mareșalul, din contra, ar fi vrut să rămîn cu ei la masă și a prelungit, în consecință, audiența pînă la anunțarea ei, întrebîndu-mă care erau problemele pe care suveranul ar dori să le vadă rezolvate cu precădere. M-am folosit atunci de excelente

ocazie ca să-i vorbesc de acea care era de fapt mai urgentă, dar pe care o băgam mereu în coada listei de frica unui refuz categoric asupra căruia ar fi pe urmă mai greu a reveni și care risca să periclitizeze și succesul soluționării favorabile a celorlalte de mare importanță și ele: lista civilă. Pentru a ataca cu sorți de izbândă necesitatea sporirii ei, trebuia însă s-ai iau de-a îndoseselea, nementionând-o "ex abrupto", nici coeficientul de sporire imperios necesară mai ales după dezastrul ce mă așteptam să fie și bilanțul pe a.c. al D.C., ci începând cu o amănunțită descripție a stărilor lamentabile găsite de mine încă în aprilie la casa regală, comparându-le cu acelea de la C.E.D., B.M.R., Litan, Nădrag, Călan și Ferdinand (ale lui Aușnit), Uzinele Malaxa, I.T.A. (Neuman), concernul Bragadiru, Romitex-Banatir Danubiana (ale italienilor) etc.. și arătându-i că era nu numai rușinos dar chiar foarte periculos din punctul de vedere al tentațiilor venale ca șoferul M.S. să aibă jumătatea salariului celui al tatălui meu (Stîrcea) sărăntoc pe lângă suveran, cameristul o treime din leafa fostului valet, tot al bătrînului meu, actualmente la legăția Franței, că toată domesticitatea de la Buftea, Bulci, Comănești și Mogoșovia era avantajată între 150 și 300% față de cea de la palat, iar discrepanța mai sensibilă și nu stît de primejdioasă sub acest aspect cît sub acel al prestigiului coroanei se găsea la funcționarii vechi de alte Cordonu (nu colonelul ci șobolanul cancelariei subterane a mareșalului) povestea căruia am narat-o mareșalului militar indignat de situația "nedemnă" a colaboratorilor celui civil al țării. Am arătat cu date cunoscute pe de rost și altele scoase dintr-unul din dosarele, pe care deci tot nu le adusesem degeaba cu mine, dilema în care se afla C.R. de la începutul anului, de care nu se putuse discuta din cauza crizei Vergotti și afacerea Manolescu care-l paralizase pentru orice alte preocupări mai urgente în așa hal pe Marinescu că nu cutezase să-și expună buna sa reputație de scriitor și poziția abia consolidată de supleant la Adm. Sec. venind să cerșescă bani la Președinție: reducerea cu încă cel puțin 30% a întregului personal, solicitarea demnitarilor avuți a renunța la orice remunerație, închiderea palatului din București cu excepția parterului aripei cancelariilor, mutarea tuturor la Sinaia unde și Peleşul trebuia definitiv închis etc. sau continuarea încă pe un an a menținerii situației necorespunzătoare actuale, de miserie aurită, astupînd gaura bugetului ca și în anul trecut, dar de această dată mai masiv în urma lecunei D.C., nu din venitul ci din ave-

rea mobilă particulară deja suficient de redusă (pentru un suveran) al regelui Mihai, ceea ce nu era o soluție corectă întrucât lista era salariul primului funcționar al statului și deci trebuia să-i scopere fără să depășească cîtusi de puțin spezele meseriei. I-am spus că M.S. nu se plînsese de situație ca să nu fie considerat interesat ca tatăl său, dar că eu l-am rugat să mă autorizeze a ridica problema dat fiindcă lista fixată în 40 fusese calculată pe greșita prezumție că D.C. ar continua să aducă veniturile din anii 1938-1939-1940, atunci într-adevăr enorme, precum și pe stabilitatea absolută a costului vieții care acuza acum deja o scumpire generală mijlocie de 80%. Mareșalul s-a declarat principial absolut de acord cu contrabalansarea amplă, în sensul de a se crea prin aceasta și o adevărată leafă a regelui, la care orice funcționar avea dreptul în afară de spezele de reprezentare, a bugetului general al cheltuelilor strict necesare, dar după reajustarea tuturor salariilor precum și a pensiilor nivelului cel mai înalt în stat, vrînd să-mi fixeze imediat o audiență cu Marinescu înainte de plecarea sa. I-am mulțumit pentru înțelegerea ce-o arăta pentru soluționarea, în spiritul civilizat al vremurilor moderne, a problemei reajustării salariilor și pensiilor ca și pentru promptitudinea cu care a binevoit să răspundă apelului meu pentru sporirea listei civile, dar îl rugam să amîne convocarea A.C.R. pînă spre sfîrșitul lunii, cel tîrziu începutul lui august cînd speram să fi găsit cu ajutorul tehnicienilor guvernului, ai administrației statului și ai marilor întreprinderi particulare pe un specialist de clasă I în chestiuni economice-financiare și industriale, dacă se va găsi, de preferință, unul cu doctoratul în economie națională din Germania, Anglia sau Harvard (SUA) și experiența conducerii unei bănci, industrii sau a unei direcții de la Finanțe ca să-l înlocuiască pe Marinescu stîtit la C.R. cît și la Adm.Bun.Part.ale M.S., întrucît eu nu puteam face cale lungă cu acest individ care reprezenta pentru mine chintesența relei și necinstitei administrații moldo-valahe din trecut, a ciurucurilor vechiului regim din palat și a spiritului de intrigant profesionist. Ion Antonescu a izbucnit într-un rîs violent care a culminat printr-o chintă de tuse seacă ce l-a silit să-l tempereze și ștergîndu-și ochii cu batista, m-a întrebat cu voce răgușită cum îmi închipuisem că voi putea să scap de acest "paiangen" de care nici el nu îndrăznise să se atingă la epurarea palatului din 40, fiindcă

(58)

mobilizase o armată de funcționari de la Finanțe, Agricultură, Economia Națională și Industrie și Comerț în apărarea sa și deținea toate itele lumii afacerilor oficiale și de bursă neagră în sertarele lui de la Jockey și Casa Regală, iar pe deasupra era omul cel mai de încredere al R.M. și principalul ei informator încă din timpul celor zece ani ai exilului ei de la Florența, oferindu-și dealtfel serviciile de această natură și "Președinției". I-am răspuns că știam de mult toate acestea și că speram că "Președinția", chiar dacă-i primise oferta, nu s-a luat după informațiile lui, întrucât preocuparea lui principală era să spioneze prin valetii și lacheii angajați de el cu demisia în alb, așa cum dl. Maniu recrutea noile cadre ale partidului (altă chintă de ris tușit), pe toți acei din personalul, "funcționarii și demnitarii V.R. care consumau cafele, dulceață, ba chiar și pîine, ținînd evidența ceștilor, lingurilor și feliilor și punîndu-i să le plătească printr-o scădere oficială din salariu dacă avea vreo "pică" contra lor, că-și pierdea vremea peste orice măsură inchipuibilă cu toate intrigile, certurile, combinațiile amoroase și de furtișag între oamenii de serviciu, reținea din salariile lor paharele și ceștile sparte sau nițel ciocnite, obligîndu-i să atîngă luminile ori de cîte ori părăseau o încăpere pe cîteva minute, dar punîndu-le la socoteală și becurile ce se ardeau mai repede cu acest sistem de false economii. Toate acestea -a răspuns mareșalul încă foarte invesezit de poveste- nu erau motive suficiente ca să-l strîng cu ușa. L-am întrebat atunci ce părere avea de următoarea mea descoperire recentă: ținea din 6 sept. 40 într-un sertar secret al biroului său de la palat, iar nu în casele de bani ale casieriei, necontabilizate nicăieri, întrucît erau socotite a fi fost "înăinate suveranului, treizeci de milioane și vreo patru sute de mii de lei în bilete de una mie", reprezentînd lichidarea averii personale a Marelui Voevod rezultată de mult din rente de stat ieșite la tragere, pachete de acțiuni vîndute la un curs favorabil, chiria unui imobil din capitală și venituri răslețe, pe motivul că în cazul unei plecări pripite de felul celei a lui Carol sau unor noi situații revoluționare ca aceea din săptămîna de 8-15 sept. 1940, cînd casele de bani au fost primul obiectiv al echipelor de controlori-investigatori care au scormonit toate uncherile palatului fără să dea de sertarul secret al lui Florian, M.A. n-ar rămînea fără bani, căci aurul și devizele s-ar confisca, iar acțiunile etc. nu se puteau vinde la iuțală, pe cînd leul era autorizat și s-ar schimba "la cursul oficial în străinătate".

Ori Marinescu nu era omul să nu știe că nu avea voie încă din 1934 să scoți din țară mai mult decât trei mii de lei înscrși în pașaport și că în străinătate nici măcar statele nu-ți cumpără lei la cursul nostru artificial, ci la acel al bursei libere, care la noi corespundea mai mult sau mai puțin cu acel al bursei noastre. În septembrie 40, această sumă făcea aproape un milion de franci elvețieni; acum corespundea cu vreo treime din acea valoare și pe zi ce trecea se devaloriza, fără a mai socoti că banii nu avuseseră în tot acest răstimp și nu aduceau nici acum nici măcar o dobândă minimală de 7% admisă oficial de stat, din moment ce era acea a B.N.R. Cu dobânda compusă, banii aceștia, ce zăceau nefolosiți și expuși focului de aproape doi ani, ar fi adus o sumă cochetă - de vreo cinci milioane de lei - pe care M.S. nu i le va cere nici odată lui Marinescu, dar pe care acesta ar fi foarte plictisit să fie amenințat tot de I.C.V. a le depune drept cauciune spre a scăpa de urmăriri penale, întrucât nu poseda nici o deslegare scrisă autorizându-l a reprezenta interesele mandatului său de asemenea manieră, iar mandatul lui general, pe care-l și studiasem cu Stoicescu, era unul de administrație și nu de dispoziție, nestipulând puteri mai intime decât acele clasice prevăzute de codul comercial, astfel încât din punctul de vedere strict juridic îl aveam deja în mână. Se năștea însă o altă întrebare: de unde scoatea el sumele mari cu care făcea "afaceri pe picior" pe cont propriu și care-i permisesse să achiziționeze de cînd era la palat și în special în ultimii doi ani, o fermă în apropierea capitalei, mică dar din acelea scumpe înzestrate cu toate instalațiile ultra-moderne și două sau trei imobile neimportante dar care-ă aduceau un venit mult superior salariilor ce le cumula acum din patru surse, dar din care nu putuse cumpăra obiectele achiziționate și nici din alte surse proprii, întrucât venise la palat fără nici o avere, soția sa nu era nici ea avută și amîndoi nu moșteniseră de născăpărie nimic. Ca să nu mă-nșel asupra moralității lui, îl consultasem foarte discret pe Barbu Catargi cu privire la aprecierea sa despre gradul de onorabilitate a lui Marinescu, judecat după experiența sa de la Jockey. Acesta mi-a mărturisit că nu-l considera periculos, fiindcă pornise prea tîrziu cariera sa afaceristă ca la sfîrșitul vieții să-și compromită pensia și poziția frumoasă, la care a ajuns, printr-o excocherie mare, dar că luase totdeauna "diferențe" la toate cumpărăturile de ovăz și furaie pentru caii grajdurilor de cursă, ceea ce era lucru obișnuit pentru intermediari, dar incorect pentru orice

102

administrator și mai ales acel al C.R. și B.P. ale M.S., rugându-mă însă a nu mă folosi de această informație într-o eventuală verificare a gestiunilor lui. Când i-am destăinuit, cu titlu de consultație strict secretă, povestea celor 30 milioane, a fost scandalizat, fiind și el convins că nu făcuse aceasta din naivitate, deoarece rule fiecare gologan propriu spre a-și spori cîștigurile și împărțind părerea mea că lucrase și lucra desigur cu acest capital pentru interesele sale personale, în loc să le valorifice pentru stăpînul său. Aceeași opinie avea și Stoicescu, cu concluzia că putea fi oricînd amenințat cu legea controlului averilor foștilor demnitari, la cererea unei anchete de către M.C. și era ferm convins că o simplă aluzie la această eventualitate ar fi suficientă pentru a-l face să se retragă de la palat, fără nici o dificultate și pretenție altă decît a nu-și pierde dreptul la pensie și a fi scutit de orice anchetă. Stoicescu nu credea nici el că Marinescu, ar fi susceptibil să facă adevărate malversațiuni în stil mare, ci că un avertisment serios l-ar determina să renunțe la micile sale ciupeli. Eu urmăream însă a introduce la C.R. un alt stil de viață și de concepții asupra îndatoririlor lor ale tuturor slujbașilor coroanei și cum Marinescu era și așa sortit să iese în cîțiva ani la pensie, preferam să nu mai aștept pînă atunci pentru a-l determina să plece imediat, ca să pot reorganiza fosta administrație pe cît posibil după sistemul și principiile moderne occidentale. Nu credeam că era o utopie de a-mi închipui că s-ar putea ajunge ca să nu se mai fure, atît la palat cît și în toată țara. Sub Carol I nu se fura, dar lefurile erau îndestulătoare. Furtul dogmatizat s-a născut după primul război și de consecințele acestuia (exproprierea, inflația etc...), dar s-a menținut și generalizat din cauza lefurilor de mizerie. La B.M.R. nu s-a ivit un singur caz de la înființare, pentru că salariile depășeau întotdeauna cu vreo 30% necesitățile de trai ale tuturor angajaților, care de aceea puteau fi selecționați după criterii foarte exclusiviste. Fără să se creieze o diferență exagerată față de celelalte instituții publice, C.R., trebuia să-și remunereze pe toți slujbași de așa manieră, încît să nu fie nici nevoiți nici tentați să riște pierderea slujbei și a pensiei și să se teamă de urmăriri penale dintr-o simplă neatență degredantă de pură cupiditate. Dar nu puteai sancționa în mod exemplar pe un lecheu sau ajutor de bucătar dacă-l prindeai ciupind cîteva kgr. de zahăr sau carne, cînd știai că directorul economiei fura

contravaloarea a tone de aceste alimente iar administratorul sub-tiliza cea a cel puțin cîteva vagoane. In afară de aceasta, Marinescu socotea administrația sa perfectă, totul trebuind să rămînă mai departe exact așa cum funcționa sub conducerea sa, prea anchilozat ce era de o viață întreagă de obiceiuri și sisteme de lucru învechite pentru a dori, accepta sau măcar concepe, necum aplica din ordinul altuia, îmbunătățiri, inovații și reforme, ci eventual abia vreo infimă schimbare în organizația gospodăriei sau modificarea rutinei activității sale. El nu vedea necesitatea reajustării salariilor, fiind dimpotrivă nenorocit că nu se mai puteau reduce, că le considera oarecum simbolice, deoarece opina că, oricît de mari ar fi, tot s-ar fura și nu ținea nici la sporirea propriilor sale lefuri, din care doar nu-și adunase ce posedă, vrînd oficial să pară omul care costa cît mai puțin pe M.S., din moment ce era și zgîrcit și preconiza politica micilor economii de care prin urmare trebuia să dea exemplul oficial, nefiind deci nici prea interesat să sporească pensiile, căci deși n-ar renunța la ea ori cît de mică ar fi (tot din zgîrcenie) nu se bizuise nici odată și nu conta nici acum pe ea pentru a-și asigura nevoile bătrîneții. Încercasem să-l prelucrez în favoarea planurilor mele, dar am renunțat imediat ce mi-am dat seama că era inutil să-mi pierd vremea străduindu-mă a cîștiga pe un om care tot nu era acel cu care puteam pleca la drum pentru răsturnările radicale ce se impuneau și care în plus administra prost, după același principiu de economie de chibrituri chiar și bunurile particulare ale M.S., drept care de pildă salamul de la Azuga era cu mult inferior celui al lui Dozzi de la Sinsia și cu atît mai mult celui al industriei tatălui meu adoptiv, de la Timișoara, din concernul magiar Herz. Mareșalul m-a întrebat cum descoperisem chestiunea celor 30 de milioane și dacă M.M.L.L. știau despre ea. I-am relatat pe scurt cum G.Ghica o aflase de la un subaltern al lui Marinescu, antagonist camuflat al acestuia, și mă pusese să-l întreb direct, la care mi-a destăinuit confidențial cele arătate, iar eu l-am încunoștințat îndată pe suveran care știa de existența acestei lichidități dar crezuse că era necesară drept capital de rulment, productiv, deoarece nu se pricepea în chestiunile bănești și avea ca și R.M. mare încredere în Marinescu, neputîndu-și închipui că le-ar putea cauza o asemenea pierdere, întrucît confundau spiritul lui de economie cu capacitatea lui de economist, R.M. fiind extrem de economă și educîndu-l pe rege de mic în aceeași mentalitate. L-au chemat și s-au convins de pierdere, primind exact același răspuns stupid pe care mi-l dă-

duse mie. M.M.L.L. procedaseră însă contrar avizului meu de a-l prinde cu suma incompletă, necerînd vărsarea ei imediat la casiere, ci acceptînd propunerea lui de a o investi în anumite acțiuni de achiziționat la cursuri fixe sau cu o insuficientă marjine, ceea ce s-a apucat să facă treptat, deoarece la bursa slabă din București o tranzacție atît de masivă nu se putea opera intr-o zi și cererea mare sălta imediat toate cursurile, astfel încît aveam tot timpul să completeze suma. Pierderea din trecut rămînea însă nereparabilă și nu le plăcuse deloc suveranilor, așa că în urma tuturor celorlalte elemente de apreciere a A.C.R., invocate de mine în sprijinul recomandării de a-l înlocui, au ajuns și ei la aceeași convingere, autorizîndu-mă a căuta în mod discret persoana cea mai potrivită pentru acest post și a proceda la acele măsuri de control interior al gestiunii trecute, menite a-l constrînge pe Marinescu a ieși la pensie, fără a încerca să se "cremponeze" de posturile de la C.R., ca să se evite orice scandal și să predea și plece în liniște, avînd în vedere că M.S. nu urmărea înlocuirea lui și la Adm. Sech. și vroia deci să rămînă în bune raporturi cu el. Tînusem să comunic toate acestea conducătorului cu rugămintea ca d-sa, să nu răspundă eventualelor apeluri ce i le-ar adresa Marinescu întru sprijinirea situației sale de la palat și ca să-i ajute pe suverani în căutarea unui personaj întru-adevăr potrivit pentru acest post de încredere și răspundere întrucît toate veniturile lor nete - ambele liste civile, încasărilor de la D.C. și B.P. - erau administrate de acest prim demnitar al C.R. (M.C., M. Maestru de Cer., M. Vin., A.D.C., S.D.C., S.C.M. și M. Doamnă de On., fiind mari demnitari, iar A.C.R., Mestru C., Pref. Pal., Secr. Part., Maestru de V., Sambelanul R., Adj. R. și doamnele de onoare: demnitari). Conducătorul m-a însărcinat formal să comunic M.S. că nu-l va primi deloc pe dl. Marinescu pînă la înlocuirea lui și în cazul descoperirii unor nereguli la preluarea gestiunii va cere înlocuirea lui și la Ad. Sech., iar dl. V. Pr. va sta la dispoziția M.S. pentru a-i prezenta persoanele recomandate de organele competente ale statului pentru acest post, candidați dintre care M.S. să-l poată alege pe cel care-i plăcea mai mult. Terminașem discuția cînd servitorul a anunțat servirea cînei la care mareșalul m-a putut să rămîn, dar m-am scuzat că nu puteam, cu regret, fiind invitat la elvețieni și mă temeam chiar să-ntîrzii trebuind să mă schimb. Cu acest prilej, m-a întrebat dacă adoptașem costumul n. tru de cînd cu numirea la palat sau eram cumva în doliu și aflînd cauza a spus că era bucuros să știe că

plecarea soției mele fusese deci întemeiată și surizînd s-a corectat spunînd că nu era bucuros pentru doamna, pentru care-mi prezenta condoleanțele sale, dar de faptul că sănătatea tatălui ei nu fusese un pretext, "așa cum se zvonise". Pe punctul de a mă retrage, și-a reamintit că uitase să-mi vorbească de "inspecția M.S. pe front": cunoștea "teza defetistă a palatului" care era împărtășită și de V.Pr., dar cu care d-sa nu era deloc de acord, căci suveranul nu mergea să viziteze Ucraina, ci trupa, în calitate de șef suprem al armatei iar nu de monarh și că ruga pe M.S. să înțeleagă că nu se putea sustrage acestei îndatoriri; vizita putea fi amînată dar nu omisă, urmînd ca d-sa să propună data și programul la întoarcere. Credea că nu trebuia remisă mai tîrziu decît sfîrșitul l.o., maximum începutul lui august și mă ruga să nu ebruițez proiectul, ca șefii democrați să n-aibă ocazia de a protesta anticipat, ci să-l conving pe rege că dl. Maniu ar fi făcut-o de mult dacă era Președintele Republicii și nu va protesta nici acum prin notă oficială, ci cel mult printr-un protest verbal secret. Spre a păstra vizitei caracterul ei strict militar, suveranul nu avea decît să fie însoțit numai de C.M., deși mi-ar face mie cel mai mare bine să profit de această bună ocazie pentru a mă "compromite puțin" față de opoziție și a-mi creia simpatii în rîndurile misiunilor germane. Era ora nouă fără un sfert, așa că nu-l mai aștepta pe Ioă și nu mă mai rețineam, iar eu vroiam să scap de vreo discuție în contradictoriu ce ar fi stricat tot succesul audienței, asigurîndu-l deci pe conducător că aveam să comunic M.S. întocmai cuvintele d-lui; fără să achiesez însă la cererea de a-i și susține teza. Cum cobora și el la parter unde se afla sufrageria, l-am însoțit pe scară, mirat cum umblă ușor și de faptul că nu simțise după trei ore nevoia urgentă ce o aveam să-mi "spăl mîinile" înainte de masă, iar la ieșire am văzut prin ușa întredeschisă a sufrageriei, "doamnele", care nu-l mai așteptaseră pe Ionel spre a se așeza la masă și cînd să mă sui în mașină, aceea a lui Ioă a intrat pe poartă, așa că am coborît ca să-i spun la repezeală că "totul era nu se putea mai bine, și pentru el și pentru mine" și că-l rugam să mă primească cît mai curînd într-o lungă audiență de lucru, iar între timp să invente vreun subterfug de amîinare a inspecției M.S. pe front, singura chestiune ratată pentru "noi". Mi-a spus "găsiți vr o boală, altă soluție nu vîd", mi-a fixat pe loc audiența pe 8 doua și la orele 22 și am plecat la olvețieni fără să mă mai schimb, "spălîndu-mi mîinile" acolo, unde n-am întîrziat nici înainte nici prea mult după dînele

(ca să dorm noaptea la Sinaia, să raportez totul dimineața și să mă-ntorc după dejun la București pentru pregătirea materialului audienței) dar m-am scuzat de ținută explicând cazul de forță majoră și chemându-l pe Bălăceanu ca să soap de geanta ce n-o puteam lăsa nici în mașină nici la garderobă. Suveranii au fost la culmea bucuriei, Ioă deasemeni foarte mulțumit, acordându-mi tot trei ore de lucru în care am înaintat mult spre soluțiile dorite de suveran pentru recuperarea întregii averi a fostei Fundații Carol, furiunea ei "de jure" cu cea a M.S., renunțarea la contopirea celor trei, ci găsirea unui organ de coordonare a activității lor, un fel de comitet al celor trei directori plus un reprezentant al guvernului din Min.Prop., restituirea yachtului regal și a bunurilor ilegal confiscate lui Carol, obținerea unui avans forfetar pe 2 tranșe a listelor a.c., urmând a fi scăzut din cele noi de stabilit cu noul A.C.R., în baza rectificării salariilor etc..., dându-i ridicând însă, în schimb, retragerea mandatului Stavăr, rezolvarea problemei terenului Predeal și propunerea ca M.S. să aleagă ca noul A.C.R. între Ghiolu, Tăutu și încă doi insp. renumiți "veroși" de la Finanțe, eu luând act de toate acestea numai "ad referendum". Vizita pe front părea deasemeni inevitabilă, nici dîndul nemi fiind dispus a insista prea mult față de Ionel cu care era acum din nou în faza de perfect unison. Am profitat în consecință de această armonie subită bilaterală pentru a-l prinde pe conducător la un dejun în patru, formația cea mai redusă și intimă, cu MM.LL. și Ioă, fără mine, ca să fac pe modestul care nu înțelegea să tragă vreun folos din prima "menșă" cîștigată înainte de a vedea cărțile următoarei "done", cu ocazia ultimului lui sfîrșit de săptămîină petrecut la Predeal înainte de plecarea în Ucraina: prînz foarte reușit atît ca meniu și băuturi alese pe sprinceană potrivit predilecției bătrînului "Biș" (noul sobrișet lansat de R.M. spre desemnarea secretă a fostei "bestii", ca să păstreze b-ul inițial drept smintire și precauție, la ieșirea de la acea recepție și descrierea ei, fiind prescurtarea cuvîntului "bijoux"-giuvaer, ce d-lui se arătase a fi dintr-odată încîntat de a putea lăsa liniștit interimarului hășurile guvernării, avînd de acum siguranța spatelui acoperit), cît și mai ales ca atmosfera de perfectare a noului armistițiu de mine negociat și încheiat, de "an-tantă cordială" stabilită prin "constatarea perfectei conformități de vederi a celor două părți contractante" și de concordanțe totală relativă la mijloacele de aplicare a noii formule de "modus vivendi", prin acordarea încrederii absolute și deplinei puteri

celor doi interimari, intru tranșarea tuturor problemelor pendinte și viitoare între curte și guvern. Se părea că, cu acest prilej, aprecieri f.măgulitoare fuseseră exprimate dintr-o parte și din cealaltă la adresa mea. Si dacă nu pot nega că nu m-au lăsat indiferent, stimulându-mi chiar energia mult peste limitele ei naturale, nu-i mai puțin adevărat că nici odată până atunci nu mă trusesem deopotrivă (nici măcar sub regimul de muncă istovitoare al istericalelor titulesciene de la preșungile sesiuni de toamnă ale C.și A.S.N., în clima dulce geneveză) dormind acum cel mult 6 și lucrând cel puțin 12, însă mai deseori 14 din cele totdeauna prea puține ore ale zilelor torențiale din acea iulie, ocupându-mă simultan de cele ami diverse treburi, ca "fată pentru toate" a stăpînilor, astfel că la întoarcerea nevastei ajunsesem la inversul kilogramelor admise, corespunzătoare cu cei 74 cm. peste sută ai înălțimei mele, dar arătam spre disperarea ei mai tînăr ca în anii de logodnă și mă simțeam ca pește în apă, căci capitala nu se golise ca-n alți ani la căderea canicuilor, Ică și el un țigănos ca mine, în elementul său în atmosfera asfaltului muiat de dogoarea soarelui și ministerelor de el mobilizate pentru "susținerea efortului ofensivei gigantice din Răsărit" furnicînd de afaceriști, permise de import-export, deblocări de materii prime de comercializare prohibită și tot felul de combinații acrobatice mintale spre dobîndirea fulger a unor exorbitante cîștiguri în marginea și chiar uneori în plin text de cod penal, de voiajori comerciali călătorind "în interesul statului" cu valize pline de mărci din "Transnistria" schimbate la Paris în fr.fr., la Geneva în fr.elv., revînduți la Istanbul pe crom și tanate cu înzecirea "ospitalului rulant" la "derularea" traficului efectuat la baza de plecare, sub scutul paspoartelor de serviciu și diplomatice cu toate laissez-passerurile necesare întocmite "din ordinul personal al Preș.a.i." la intervenția grațioasă a Ilenei Kerciu-Pocirovă-Lișteanu, cea mai frumoasă blondină națională și stăpîna inimii viceconducătorului, drăcușorul de Ică menținînd pînă și pe decanul de drept al C.D. în alertă, cu toți șefii de misiune la Snagov în loc să fie care de obicei la munte, băi sau mare, suveranii închirînd de aceea la sugestia "micului interimar" vila de pe malul lacului a doctorului Costinescu unde sub camuflajul sporturilor nautice vor avea loc contacte variate, utile și nesupravegiate. Dar pînă acolo și atunci cînd Bielle va sosi cu marea surpriză pentru R.M.-un voinic și feroce băutuș și splendid pekinez

roșietic, descendent micșorat printr-o prea lungă ascendență al imperialei încrucișări între balaurul chinezesc și leul peșterii munților Sin, cu alba sa mireasă mătăsoasă, ambii campioni și cu "pedigree"-uri mult mai celebre și selecte în ginta canină decît arborele genealogic al stăpînei lor în cea umană și un dosar cu complicate prescripții de regim alimentar și terapeutic -și pictura la mărime, din față și în profil, a proiectului de model "Michel I-ier de Roumanie" făcut de Pathek et Philippe cu toate chițibușurile cerute minus soneria deșteptătoare "incompatibilă cu precizia cronometrică exijată" (pe cînd Vacheron et Constantin refuzaseră să ia în considerare execuția sub numele lor a unei comenzi inestetice), aveam să -nregistrăm senzații și mai tari, cu o surpriză mai puțin pașnică decît apariția ducelui "Kong" și a principesei "Ling" și chiar lichidarea "Linkului" (rîsului) -cum era poreclit Florian Marinescu de către familia regală din cauza ochilor lui minunați de felin- și anume cu aceea la care conducătorul făcuse o vagă aluzie ce nu o putusem înțelege.-

În chiar ziua plecării aceluia, la integrarea biroului meu dimineața, Bălăceanu mă anunță că generalul Aldea cerea să mă vadă nespărat pe cît se putea mai discret, comunicîndu-mi aceasta pe șoptite în dreptul geamului mare a încăperii, către piața palatului, spre a nu vorbi lîngă birou, din cauza aparatelor de telefon ce bănuia că ar conține microfoane. Pe Aldea îl întîlnisem prima oară la Externe în toamna lui 40 înainte de plecarea lui la Moscova ca șef al Del.noastre trimise să trateze diferendele ivite cu privire la traseul noii granițe cu Sovietele. Se știe că misiunea lui nu a fost încoronată cu succes și că în urma unor reproșuri jignitoare ce i le făcuse conducătorul primindu-l la întoarcere și altercației extrem de violente ce le urmasse, acesta l-a demis din armată motivînd deblocarea în scris în termeni absolut scandalos de ultragioși, acuzîndu-l de incapacitate, nepregătire, timorare și chiar aluzii la onorabilitatea lui. Acestea făcuseră vîlvă în rîndul vechilor cadre superioare, Gen.Antonescu atrăgîndu-și atunci aspre criticii chiar și din partea unor ofițeri și generali superiori care nu-i fuseseră ostili și șocaseră deasemeni pe cei de la Externe care-l cunoșteau de mult pe Aldea sau avuseseră de-afacere cu el mai recent în legătură cu misiunea în chestiune din care făcuseră parte și diplomați din Dir.Frunteriiilor, toți apreciîndu-l dimpotrivă ca foarte potrivit pentru acele tratative, competent,

serios, dar într-adevăr cam moale și lipsit de entuziasm sau mai bine zis de încredere în succesul întreprinderii cu care fuseseră însărcinat, dar din lipsă de combativitate, ci din convingerea că pleca la un eșec dinainte asigurat cunoscându-i pe adversari și considerând momentul politic deosebit de nefavorabil pentru noi. Scoaterea sa din armată în acest fel, pentru motive cu totul alte decât acele invocate -întrucât era renumit pentru atașamentul său față de vodă Carol care-l acoperiseră cu onoruri, decorații, mari comenzi și inelul roșu ce nu-l dădea decât devotaților săi verificați și preferați- făcuse din Aldea, care pînă atunci nu era chiar printre căpeteniile carliste ale oștirii (Florea Tenescu, Mihai, Samsonovici, Sichițiu, Cihorski, Manu, Iacobici ș.s.tineri ca Paul Teodorescu etc., trecînd înaintea lui), dintr-odată marea vedetă anti-antonesciană căruiă nici măcar Rădescu nu reușea să-i dispute gloria popularității în acea "juntă", întrucât el nu fusese și nici n-avea să devină pro-carlist, fiind omul regentei și dintre foștii favoriți ai reginei Maria. Aldea nu-și ascundea sentimentele rebele prin primele ^{două} trimestre ale anului 41, dar se calmase nițel după rebeliune, deoarece se apropiase întrucîtva de legionarii în căutarea unor generali nemulțumiți, drept aliați de circumstanță pînă la trecerea punții, iar după epurarea masivă a armatei de toate rămășițele, prietene lui, pierduse nădejdea în subrezirea poziției Antoneștilor și cînd, însfîrșit, mai toată nația l-a aclamat pe generalul reîntregitor al provinciilor răsaritene cedate rușilor de Carol, s-a retras la moșioară și de atunci nu apăruse la București decât sporadic spre a nu pierde contactul cu ceilalți epurați și alți prieteni politici dintre care Vișoianu era unul vechi și destul de intim fiindcă se trag din aceeași regiune din Oltenia și se cunoșteau din tinerețe. Cum eu eram un alt prieten, mai tînăr și recent al lui "Vivi", cunoscîndu-l mai bine de prin primul lui an de Geneva din 1928 și devenind din ce în ce mai intimi după intrarea mea la S.N., unde fusese precedesorul meu, iar de la întoarcerea mea în țară îl frecventam des și din cauza pasiunii lui crescînde pentru vînătoare și faptul că eram împreună în societatea de vînătoare creiată de Tonci pentru moșia Balotești a Martei Bibescu, dejunasem adeseori la el, odată cu Aldea și Buzel, de două ori numai cu Aldea și sorii lui Vivi și-l întîlnisem pe general la aceasta de cîteva ori în timpător, discutînd împreună întotdeauna situația politică internă mai mult și externă mai puțin - în afară de desfășurarea

(108)

operațiunilor de pe frontul de Răsărit, în care era foarte interesat în legătură cu situația internă, în sensul posibilităților de răsturnare a regimului antonescian, poate, cu precădere față de acea a alianțelor - cu oarecare competență, multă ponderație, măsură și bun simț, fiind destul de bine informat asupra dispozițiilor unităților noastre și germane, pînă la regimente, atît pe frontul Sud ucrainian cît și în țară, ca și despre activitatea șefilor democrați, probabil prin Vivi, împărtășind dealtfel integral părerile noastre, fără să fi fost, la cunoștința mea, în curent cu problema tratativelor. Știa încă din 40 că M.S. mă ceruse ca S.P. și Antonescu se opusese și-mi spusese cu acest prilej că-l cunoștea de mult dar superficial pe suveran și că-i trimisese mesagii ocazionale de sărbători, cu încredințarea devotamentului său, pentru cauza regală și încurajării de rezistență față de regim, prin Tomescu cît mai fusese acela ordonanța M.S. și apoi prin Dămăceanu care, ca fost instructor militar al Marelui Voevod, mai era invitat din cînd în cînd la palat, dar conta mai mult pe mine, dacă reușeam totuși să fiu numit acolo, pentru menținerea unor legături mai temeinice și permanente de informare a suveranului despre curentele opoziționiste în sinul armatei și activitatea "rebelilor epurați". Nu-l mai găsisem însă la Vișoianu de vreun an și nici nu mai auzisem prin acesta despre el decît că se retrăsese la țară desgustat de evenimente, lăsîndu-se pe tînjeală dacă nu chiar păgubaș și mă mirai acum să aud că mă căuta direct iar nu prin Vivi, presupunînd deci că avea motive să se teamă de filajul intens de care acesta era obiectul, spre a stabili o altă cale de contact. - Era firește și el urmărit, mai cu seamă cînd venea la București, dar reușise pe semne să profite de un moment prielnic, de răgaz, pentru a intra la marelui palat prin intrarea directă de pe piața palatului cu alți petiționari, așteptînd rîndul de a-l vedea pe Bălăceanu care să-l introducă direct la mine fără știrea celorlalți demnitari, știînd cum se putea, întrucît cunoștea de pe vremurile lui Urdăreanu topografia ripei și se ferea în special a fi zărit de vreun membru sau funcționar al C.M., dar nu de polițiștii lui Dobrescu de care era sigur că nu l-ar denunța, dar nu reușise să mă vadă, deoarece eram în Sinaia în ziua aceea, așa cum mă lămurise Bălăceanu. Avea un pretext oficial pentru cazul în care ar fi totuși zărit de cineva indesezirabil și intenționa să repete figura azi disimulată cînd știa de la Bălăceanu că m-ar găsi la birou. Si așa venise să-mi comunice că majoritatea prie-

(103)

tenilor săi militari se aflau în capitală și doreau să se convingă personal de existența legăturii sale sigure cu M.S. prin mine și să mă cunoască și ei și că pregătiseră în acest scop întrunirea tuturor în după amiaza celei de a doua zile într-o sală a "Casei Oștirii" din str. Luterană (Fundațiile Stîrcea) unde Ullea sau Bălăceanu m-ar duce, mai discret, el, Aldea, așteptându-mă la intrare ca să mă introducă înconjurat de alți prieteni, toți militari dar îmbrăcați în civil, așa că prezența mea la sosire și plecare nu va fi remarcată. Nefiind prea entuziasmat de propunere întrucît nu vedeam utilitatea acestei întruniri prea mari oarecum conspirative și cu caracter prea demonstrativ, temîndu-mă că printre acești domni generali și colonei "rebeli" să nu fie infiltrați și cîțiva eroi de bîlcu, înamoi mai puțin radicali ai conducătorului și care î, preveniseră de ceea ce se discuta și se punea la cale de conspiratorii carliști, exprimîndu-mi această temere și relatîndu-mi conversația mea cu acesta în care-mi strecurase fraza aceea sibilină, neînțeleasă de mine atunci, dar care mi se lămurea acum la lumina agitațiilor cercului camarazilor săi, ce mi le lăsa să-ntrezăresc interlocutorul și de care-i dovedeam astfel că mareșalul era bine informat.- Aldea -care, precum aveam să constat adese ori ulterior, avea pofta pentru conspirații, fără să fie înzestrat cu talente ce se cer unui bun conspirator, întrucît era lipsit de simțul securității, calitatea cea mai indispensabilă succesului asemenea îndeletniciri indignat de prezumția mea, m-a asigurat însă că nici unul dintre tovarășii săi complotiști, care cereau imperativ să mă cunoască pentru a putea stabili la nevoie contacte direct cu palatul, ce s-ar putea dovedi necesare în decursul desfășurării viitoarelor "acțiuni", nu puteau nici cum să fie măcar bănuți a fi susceptibili de un joc de duplicitate, astfel încît am acceptat invitația, ca să nu par fricos acestor venerabili militari și așa întotdeauna suficient de neîncrezători față de civili și mai ales gata oricînd să ne acopere de critici pe noi, cei de la Externe. Așadar, Ullea - în curent cu afacerea și cel mai indicat ca vechi membru al acestui cerc de frecvențatori ai Casei Oștirii, dintre care mulți îl avuseseră sub comanda lor în armată și-l cunoșteau bine, să mă invite cîcă la o gustare la clubul său ducîndu-mă deci el acolo -preferînd totuși să-l delege pe Bălăceanu cu beleana, acesta m-a condus pe jos, amîndoi trecînd ca din întîmplare lângă clădire și intrînd subit, cînd am văzut că nu eram nici urmăriți nici observați de nimeni pe stradă fiind așteptat efectiv la ora fixă de Aldea care mă pîndea vorbind la intrare cu un grup de domni mai tineri, lt.colonei și co-

110

loei, nu chiar toți în civil, întrucît unii erau și acum în armată. Bălăceanu s-a retras, iar fără vreo prezentare am fost condus oarecum înconjurat de ei, care se fereau pe semne de anumiți alți membri ce se aflau la ora aceea la club, la parter, pe coridorul central din dreapta unde am intrat pe a treia ușă la stînga într-o odaie de mărime mijlocie -circa 9 sau 10 m. pe 7- cu două ferestre către curtea din spatele clădirii, încăpere literalmente ticsită de "42 ofițeri superiori și 27 generali" al căror zumzet se auzise deja pe sală dar s'încetase brusc la intrarea noastră, d-lor retrăgîndu-se nițel către dreapta ușii de intrare iar Aldea, după ce se asigurase de paza -la ușa și pe coridor- a ținut o scurtă alocuție de prezentare și introducere în sensul că această adunare urmărea să dovedească suveranului că adevărații comandanți ai armatei, deblocați samavolnic de către regimul trădătorilor interesului real al națiunii, infeudați cotropitorilor naziști, dușmanii de veci ai neamului românesc, și slujitori servili ai inamicului, care duceau țara la dezastru, acest "mic grup" de ofițeri patrioți și fideli coroanei din numărul mare de camarazi aflați înăuntrul și în afara cadrelor oștirii, în țară și pe front, ținuse să se întrunească pentru a primi în sinul lui pe tînărul demnitar pe care măria sa l-a ales la conducerea C.R. "fiindcă știa că avea și încrederea lor a tuturor", îl saluta ca reprezentant al suveranului și șefului suprem al armatei și-l însărcina să transmită acestuia următorul mesagiu pe care l-a scos din buzunar și punîndu-și ochelarii l-a citit încurcîndu-se cu punctuația: ofițerii generali, superiori, inferiori și subofițerii armatei regale române, adevărați reprezentanți ai acesteia și credincioși jurămîntului prestat comandantului lor suprem, capului statului și al oștirii, iar nu uzurpatorului conducerii națiunii la pieire și a țării la prăpăd, trimiteau tînărului vodă salutul lor ostășesc- Să trăiți, majestate- și-l asigurau pe regele lor iubit că stăteau scut în jurul tronului așteptînd primul semnal ce li s-ar da pentru a porni la lupta dezrobirii patriei de cotropirea dușmanului tradițional al neamului românesc și de răsturnare a tărâniei "trădătorului" care-și aroga dreptul să-l conducă spre înfrîngerea și nenorocirea lui. Din fericire mesagiul era tot atît de scurt și ușor de reținut cît era redactat de "Titu" Ionescu, cum mi s-a dat a înțelege- în termeni tipici teatrali-melodramatice scumpe castei militare pe care nu i-am putut reproduce întocmai M.S. întrucît nu-mi erau familiari și nu mi s-a remis vreun text din grija pentru

(117)

siguranța conspirației. Apoi s-a procedat la prezentările și pentru că erau mulți și mai toți necunoscuți mie, mi-am permis să-mi scot stiloul și un notes și să le fac lista alfabetică spre evitarea susceptibilității lor în stabilirea ordinii de precădere după rang și vechime, ceea ce s-a efectuat rapid datorită disciplinei ostășești în asemenea operații. Trebuie să mărturisesc spre rușinea mea că nu-mi pot aminti un singur nume dintre acei cu care n-am mai avut nici odată de-aface ulterior și nu mi-aduc aminte nici dacă Mihail, Costică Niculescu, Potopescu, Dragalina, I. Teodorescu și Dămăceanu au fost prezenți sau ba, dar cred că nu și mi se pare că, în schimb, am întâlnit printre ei totuși trei figuri cunoscute, nefiind însă sigur le dau cu toate rezervele: gen. Tătaru, col. Liteanu și vice am. Coslinski. Ulterior Robert Bossy a pretins că ar fi fost și el acolo, dar că eram prea ocupat de conversațiile cu ceilalți pentru a-l fi reținut și tot el a pretins că și gen. Paul Teodorescu și col. Virtojanu se aflau cu el, dar că n-am mai apucat să vorbesc și cu ei fiind asaltat de alți rebeli mai băgăreți. Conversațiile n-au avut nici un interes, ca de obicei în asemenea ocazii, fiecare recomandându-se deosebitei atențiuni a M.S., făcând cam aceleași fraze stereotipe asupra dezastrului ce ne pîndea dacă nu ne degajăm cât mai era vreme să o facem cu folos pentru aliații noștri de totdeauna din aventura catastrofală în care ne aruncase acest nebun de "cîine roșu". Cîțiva au ținut să-mi atragă atenția asupra faptului că erau informați că mareșalul urmărea lichidarea monarhiei și primul relativ succes ce l-ar mai avea în campania din Răsărit, iar toți au insistat să mă prevină că trebuia să-l ferească pe cât posibil pe suveran de membrii C.M., toți oameni 100% credincioși conducătorului și capabili să-l și aresteze pe rege la ordinul guvernului, sugerînd ca primă măsură de precauție, la care trebuia să ajut pe M.S., schimbarea lor cu oameni inofensivi, dacă nu puteau fi chiar dintre cei devotați coroanei, aleși de palat. Alții au încercat să țină și ei scurte alocuții mai înflăcărâte și plastice decît cea a lui Aldea, dar au fost reduși la tăcere de serviciul de pază nervos de mișcarea colegilor neconspiratori care s-au simțit atrași de misterul camerei cu galbene ci sure de fumul atîtor țigări cu geamurile închise. Dealtfel, tot în urma avizului acestuia, gîndința a fost ridicată prin plecarea mai întîi a unei grupe de recunoaștere și apoi treptată a altora, Aldea scoțîndu-mă cu la sosire în mijlocul uneia pînă spre colțul cu Stirbey Vodă de unde

112

m-am dus la Automobil Club unde cinam cu Iorgu căruia i-am descris în taină cele mărturisite și care nu era deloc încântat de această agitație imprudentă, prematură și oarecum copilărească, temându-se ca și mine de indiscreții periculoase pentru mine și mai ales pentru suverani, dat fiind amândoi de acord că era totuși o dovadă că lumea începuseră să adulmece mirosul stîrvului dihaniei germanice, întrucît cu un an înainte aceeași vajnici patrioți epurați sau din serviciul activ al armatei n-ar fi cutezat să riște o ședere mai prelungă la Tg.Jiu, ceea ce acum nu părea să-i mai sperie, ba din contră să-i atragă chiar pe unii doritori să-și reducă costul întreținerii și să-și mai poată poza ulterior în martiri fără să-și fi expus realmente pielea unor primejdii serioase. Firește că, așa cum promisesem lui Aldea și tuturor celorlalți conspiratori, am raportat M.M.L.L. cu primul drum la Sinaia povestea Casei Oștirii, regele fiind mult mai impresionat decît mă așteptam la văzul listei pe care a copiat-o personal într-un singur exemplar la mașina lui de scris mică și a băgat-o în casa de fier din camera de culcare unde ținea toate documentele ultra-secrete: mesagii de aceeași natură primite anterior prin Ioani de la diverși generali deblocați, notele de protest originale ale lui Maniu și Brătianu, scrisorile tatălui și altora confidențial, cu cîte o frază politică compromițătoare, din străinătate etc. și mi-a spus că el considera manifestația destul de simptomatică pentru insuccesul ofensivei, deoarece printre numele conspiratorilor se aflau generali serioși de-ai tatălui său care nu s-ar fi apucat să "miște" dacă nu aveau informații sigure că lucrurile mergeau foarte prost pentru nemți.-

Cred că dovada lipsei de la întrunire a generalului Niculescu e faptul că la nici trei zile după aceasta, el mi-a trimis vorbă prin Bălăceanu, pe care-l cunoștea din timpul cînd fusese adjutant regal, că ar dori foarte mult să mă vadă fără să vină la palat unde intrările erau mai supravegiate decît la vila Brîncoveanu în care era instalată Comenduirea Pieții Capitalei al cărei șef era. Bălăceanu știa cum se ajungea în biroul lui fără anunțuri protocolare, mai de vreme dimineața, așa că ne-am dus împreună acolo tot fără mașina palatului și la sfîrșit pe jos intrînd printr-un consemn la poartă și în clădire, unde am avut cu Niculescu o lungă și foarte instructivă conversație, acesta fiind la curent cu întrunirea dacă nu fusese chiar și el unul dintre participanți -ceea ce am omis să lămuresc, ca să nu par că l-ați fi putut uita în trei zile- și vorbindu-mi f.serios, judicios și

213

ferm de necesitatea pentru M.S. de a se gândi din timp la pregătirea tehnică a modului cel mai puțin constisitor și expeditiv de a rezolva răsturnarea regimului pe care el, Niculescu, îl servea doar pentru că nu era considerat de Antonescu ca un element compromis politicește cu cel din trecut, nici prea dinamic sau periculos și nici cu suficientă suprafață în armată pentru a consititui pentru conducerea actuală o primejdie la postul în care se afla, dar că nu era deloc omul devotat ei, ci M.S. ceea ce voevodul de altă dată știa desigur pentru că-l cunoștea destul de bine ca să-și poată închipui că nu și-a putut schimba sentimentele, ci acceptase postul tocmai pentru a putea fi de folos regelui la momentul potrivit.-

Astfel, am ajuns să analizăm, principal și în linii mari, premisele pe care se puteau baza la ora aceea ipotezele: în care Antonescu ar fi acela care ar opera "schimbarea la față" - ce nu i se părea probabilă generalului - ori ar consimți la răsturnare fără să se angajeze personal și activ în operațiune sau s-ar opune fie din convingere, fie pentru că s-ar afla direct sau indirect prizonierul angrenajului în care se lăsase antrenat prin satisfacerea cererilor maxime germane de efective încadrate pe front în dispozitivul general al sectorului Sud din care ar fi imposibil să se desprindă stăta vreme cât acesta se găsea la mii de legii îndepărtare de teritoriul național; în toate cazurile premiza esențială rămânând posibilitatea de a imobiliza din prima clipă cu efective interne trupele germane staționate în țară al căror număr acuza în ultimul timp o creștere accentuată față de anul precedent, ce-l îngrijora mult pe Niculescu, întrucât excludea complet accentuarea de către nemți a ieșirii noastre din război, atribuind chiar această sporire tocmai atmosferei defetiste de la noi, ce li se părea nemților cu atât mai paradoxală cu cât frontul era în plină mișcare ofensivă, astfel că o puneau în contul unor intenții prost disimulate ale președintelui interimar bănuît a fi dispus a face jocul opoziției la primul prilej favorabil pe care și ei îl învederau în chipul unei debarcări în Balcani. În legătură cu aceasta, Niculescu mi-a dat a înțelege că era în relații bune cu Maniu pe care-l văzuse recent și care era tocmai acela ce-i sugerase stabilirea contactului cu M.S. prin intermediul meu și numai prin Manolescu care, așa cum am înțeles, fusese până la înlocuirea sa la A.D.C. socotit de generalii rămași în cadrele armatei, dar cu atitudini politice deosebite de cele ale guvernului (pe care-l

114

serveau de ochii lumii și în vederea păstrării unor poziții cheie folosibile la ora H) drept reprezentantul lor cel mai de încredere la palat și agentul lor de legătură cu suveranul cel mai potrivit pentru oricare din ipotezele ce se vor dovedi până la urmă cea adecuată situației și mai lesne de aplicat. Stiam deja de la Buzzești că Maniu îl considera pe generalul Niculescu ca un simpatizant țărănist și conte pe concursul lui la o adică, dar nu-mi închipuisem, din informațiile ce mi le dăduse Tonci despre caracterul lui, că ar putea intra în considerare ca șef militar al "juntei" disidente guvernamentale. Aldea vorbindu-mi deasemeni despre dînsul în termeni nu prea admirativi în privința fermității, energiei și spiritului de inițiativă, ce i-ar lipsi. Din conversația mea cu el nu se putea deduce aceste scăderi pentru un ofițer ajuns la gradul și poziția lui, ci mai degrabă că era prea serios și ponderat ca să se aventureze în conjuncturi fanteziste și să trateze ușuratec și superficial problema gravă și foarte complexă ce ni s-ar pune în primăvara viitoare cînd credea că aliații vor fi ajunși la desăvîrșirea pregătirilor pentru debarcarea pe continent, pe care el o prevedea numai în Peninsula Balcanică, spre conturarea sistemului de fortificații de-alungul coastei Atlantecului și de pe Rhin, la care se lucra intens, propaganda Wehrmachtului făcînd din ce în ce mai mult caz de inexpugnabilitatea lor. Rămăsesem din contră mai bine impresionat de acest contact decît de întrunirea teatrală și puțin cabotină de la Casa Oștirii și m-am grăbit să-i comunic M.S. părerea că Niculescu mi se părea un factor mai apreciabil chiar decît Aldea, pentru cîmplul motiv că deținea un post de comandă important pentru asigurarea stăpînirii capitalei și chiar decît nu l-ar păstra, pînă la momentul fatidic, era de presupus că i se va încredința, în locul lui, un post de comandă mai important, din care să poată contribui și mai cu folos la succesul loviturii, pe cînd generalii deblocați, oricît de capabili și hotărîți ar fi, se aflau într-o situație mult mai dificilă pentru preluarea unor comenzi în care riscau să găsească multe elemente subalterne infeodate regimului sau chiar noi alianțe și care puteau să le saboteze comanda în primele clipe ce erau să fie desigur mai hotărîtoare. Din ambele puncte de vedere, suveranul era de altă opinie -fiindcă-și cunoștea mai bine generalii și reacțiunea armatei într-o situație incertă de genul celei de la rebeliune: Primul ministru, Ministru de Război, Șeful Marelui Stat Major și Ministrul Internelor plus Subsecretarii celor două departamente trebuia să fie oameni energici, hotărîți și autoritari, iar

115

Niculescu n-ar fi bun pentru nici unul din aceste posturi; nici un comandant de mare unitate și cu atât mai puțin al uneia mici nu va călca ordinele acestor autorități legal numite de coroană, cu excepția lui Antonescu care nu va fi urmat de armată împotriva I.O. decât dacă aceasta s-ar găsi în afara granițelor țării, împetrită cu unități germane superioare numeric și ca putere de foc și comandată de Antonescu care s-ar afla la ora H. în mijlocul ei la M.C.G. unde stat-majorității ar asculta de ordinele lui. Nici Aldea nu era, după părerea M.S., omul potrivit pentru unul din primele trei posturi, întrucât ceea ce el reproșa lui Niculescu, pe bună dreptate, era însă valabil și pentru dînsul. Generalul Mihail era personajul pe care regele îl socotea drept Hindenburg-ul plus Ludendorff-ul României, cel mai capabil dintre toți strategii armatei și cel mai autoritar, dinamic, energic, calm și hotărît comandant, dar din nefericire înacceptabil pentru Maniu, fiindcă era unul dintre cei mai devotați carliști, fost șef al M.St.M., apoi Ministru de Război și în sfîrșit vicepreședinte al C.de M. sub Gigirtu, așa că se și manifestase și compromisese politicește cu ex-suveranul, deși nu i se putea reproșa absolut nimic incorect sau criticabil în afară de faptul de a nu fi un adept convins al politicii opoziției democratice și mai ales al personagiilor conducătoare ale celor două partide istorice. Totuși, regele era ferm hotărît a-l impune lui Maniu ca Ministru de Război, întrucât nu concepea posibilitatea ca acest departament să fie condus în timp de război de către un politician civil, iar pe generali el înțelegea să-i aleagă și nu partidele democratice care nu avea ca simpatizanți în armată decât ciurucurile ei, cu excepția lui Iacobini care însă era nițel depășit, după opinia M.S., atât ca vîrstă cît și ca potențial dinamic, fiind o incontestabilă valoare militară, dar nițel cam tip de K.u.K., ceea ce ar constitui un handicap la conducerea armatei ce urma tocmai să lupte împotriva puterii moștenitoare ale tradițiilor Imperiilor Centrale și căror adepți sau cel puțin admiratori erau toți militarii transilvăneni și bucovineni din cadrele fostei armate austro-ungare, ceea ce eșea destul de vădit la iveală în războiul acesta. Dacă, din renumita-i încăpăținare, domnul președinte se va opune morții ministrării lui Mihail, suveranul era decis să-l impună cu orice preț la M.St.M., deoarece nici nu concepea putința de a întreprinde o acțiune de importanță aceeași învedereată, lipsindu-se de capacitatea acestui

militar ce-l ținea drept singurul genial dintre toți și necontestat de nici unul dintre colegii lui, în afară, bineînțeles, de Antonescu care-l ura fiindcă-i era prea din cale afară de vădit superior. Regele mi-a mărturisit că nu încetase nici odată să păstreze foarte discrete contacte cu Mihail prin Dămăceanu care era elevul, admiratorul și devotatul lui, iar mai recent prin Ioani, datorită faptului că generalul locuia o bună parte a anului în vila sa de la Sinaia pe drumul spre stână, Ioani având prieteni într-o vilă vecină, astfel încât îl putuse contacta de câteva ori pentru a cunoaște părerile lui despre situația frontului răsăritean. -

"Când vorbești de lup, lupul apare" zice un proverb francez și, cum unele proverbe se întemeiază pe experiența secolelor, acesta avea să se adeverască după numai două zile de la această discuție cu suveranul, în care fusese pomenit generalul Iacobici. Se știa că acesta își depusese mandatul și se retrăsese din armată primul dintre generali de mare valoare și totuși folosiți de Antonescu (care nu avea nimic să-i reproșeze și nu se putuse lipsi dintr-început de chiar toate corifeile vechilor cadre) în urma divergențelor lor în legătură cu comanda operațiunilor ce culminaseră prin cucerirea Odesei, consemnate într-un celebru raport mult comentat spre finele anului 1941 și chiar încă ulterior, când a început să apară din ce în ce mai clar că Iacobici avusese perfectă dreptate. Raportul său nu criticase numai greșelile strategice și tactice comise din ordinul personal al generalului Antonescu, ci și fondul premizelor unui război ofensiv dus de armata română dincolo de linia Nistrului, demonstrând toate cauzele perentorii ce pledau împotriva alăturării noastre acțiunii ofensive germane cu o armată mult prea redusă și total lipsită de mijloacele tehnice indispensabile noilor condiții ale războiului ofensiv și propunând, în consecință, dotarea ei de către Reich cu exact același armament și material rulant de care dispunea Wehrmachtul, întru evitarea pierderilor excesive în material uman ce trebuia necesarmente să rezulte dintr-o înaintare în același ritm cu acesta însă fără avantajile sale moto-mecanizate, în blindate, aviație și putere de foc. Concluziile sale fuseseră că oferindu-ne sau acceptând colaborarea cerută în aceste condițiuni de inferioritate ne-am afla inevitabil în curând în situația de a trebui să ocupăm un sector disproportionat de lung al frontului față de potențialul nostru redus, stit uman cât mai ales material, așa că aveam să constituim forțamente punctul vulnerabil al dispozitivului general

ofensiv unde inamicul va putea să opună cu succes maximul de rezistență și să treacă apoi la contraofensivă, riscându-se ruperea frontului sau în orice caz o pungă serioasă în sectorul nostru, cu pierderi permanente proporțional mult superioare celor ale armatelor germane, - "Memoriul" - căci astfel își intitulasă Iacobici raportul către conducător - nu conținea nici o aluzie la aspectele politice ale problemei continuării războiului alături de Marele Reich german, dar faptul că preconiza ca propunere concretă, susținută cu o serie de argumente de ordine militară asupra cărora nu-i cazul să mă lungesc aci, nedepășirea liniei Nistrului, fortificarea acesteia în adâncime pînă la Prut, după sistemul fortificațiilor liniei Siegfried și a zonelor de apărare rusești, mai ieftine și lesne de construit cu mijloacele noastre tehnice, iar mai ușor de apărut în sensul posibilităților de colmatare a unei breșe realizate de inamic într-un punct, prin elasticitatea apărării pe linii succesive, în locul rigidității liniilor Maginot și cele care odată străpunsese într-un loc nu mai aveau nimic în spate spre stăviliră pătunderii, apoi crucearea armatei și înarmarea ei la maximum cu orice sacrificiu bănesc în scopul păstrării ei intacte pentru ultima fază, defensivă, a războiului european și faptul că toate aceste recomandări nu difereau cu multe de acele făcute guvernului aproape concomitent de șefii opoziției democrate, precum și acela că generalul nu-și ascunsese nici odată excelențele sale relații cu dl. Maniu, deși nu era țărănist, dar ca orice naționalist român transilvănean un simpatizant al șefului necontestat al vechiului partid național, atribuiseră "memoriului" caracterul unei demonstrații și de substrat politic, așa că Iacobici devenise subiect extrem de popular nu numai în Banat (fiind bănățean din "fruncea" județelor bănățene, Severinul, dintr-o comună de lângă Marginea), Crișana și Ardeal (adică ceea ce numesc colectiv Transilvania), ci chiar în vechiul Regat, ca acela care - cu toate că-și făcuse datoria cînd fusese vorba de dezrobirea Basarabiei și Bucovinei de Nord - a îndrăznit să se opună "tiranului atotputernic" în mod leal, curajos, deschis, în scris și nu pe teorii politice discutabile și demagogice, ci pe însuși tărișul militar, "apenașul exclusiv al acestuia", care se credea infalibil în problemele strategice și tactice ale războiului; iar dacă Antonescu fusese tare vexat de acest așrînt, dar nu-l considera pe autor pentru atât nici în cea mai infimă măsură capabil să nutrească față de regim gânduri rebele sau subversive (deoarece-l cunoștea prea bine ca pe un gentleman de tip austriac, mult prea respectuos față de

"domnie" ca să se preteze la un rol de concurent neloial, cu atât mai mult cu cât Iacobici era un mare admirator al poporului german și hitlero-fob numai în limita problemei Ardealului de Nord), nu chiar aceleași erau simțămintele misiunilor germane mai ales civile față de el, după publicitatea excesivă ce o dăduseră memoriului: anturajul de pălăvrăgiști al d-lui prezident (care primise prima copie de pe manuscris și o folosisese nițel prea liberal în sprijinul tezei sale politice pe aceeași temă); indiscreții subalterni de la M.St.M., care-l comunicaseră tuturor generalilor din armată neîmpăcați cu noua conducere; rebelii epurați, în frunte cu Aldea și, în ultimul rând, dar nu cel mai neglijabil, B.B.C.-ul în repetate emisiuni adresate ascultătorilor români.-

Eu îl cunoșteam pe general foarte vag din iulie-august 1935 când, imediat după adopțiunea mea, Tonci m-a plimbat în toată Transilvania, începând cu regiunea noastră severineană, spre a mă prezenta ca fiul său și continuatorul tradițiilor politice ale "Mocioneștilor". Cu acest prilej, vizitasem printre primii "fruntași bănățeni" pe generalul Iacobici la Marginea, la nici două ore de Bulci cu mașina și ne întretinusem cu el mai mult pe nemțește, limbă pe care o vorbea la perfecție însă cu vocabularul cosmopolit și dublei-monarhii dunărene și un pronunțat și foarte simpatic accent vienez. Era dintre figurile cele mai reprezentative ale inteligenței bănățene și, dacă nu s-ar fi pasionat de mic copil pentru militarie, ar fi fost desigur un personaj politic de anvergură neobișnuită în Transilvania rurală, trăgându-se dintr-un vechi neam de fruntași ai comunei sale -ceea ce acum s-ar numi chisburi-fermieri mijlocași nu prea înstăriți pentru că regiunea nu-i atât de bogată, dar trăind civilizat și care dăduseră din fericire mai puțini preoți decât dascăli, primeri, notari și un alt militar, bunicul mamei generalului, pensionat însă cu gradul de colonel, ceea ce în Austria era deja mare cinste pentru o familie de țărani ortodocși și români, iar nu sârbi cum i se făcuse reputația familiei tatălui de către generalii ardeleni rivali, mult mai puțin dotați decât el, terminația numelui nefiind nici un indiciu pentru originea etnică în Banat, deși generalul se mândrea de altfel a avea și sînge sîrbesc în ascendența sa, ca cei mai mulți bănățeni.-

Către sfîrșitul săptămîinii de după întrunirea generalilor carliști -printre care dealtminteri d-lui nu se socotea- Tonci, care era un vechi prieten și admirator al lui Iacobici și-l primea

(119)

anual la Bulci în vizite prelungi ce le făceau acolo mai toți generalii transilvăneni (Pap, Boeru, Domăgnea, Dragalina ș.a..) ca și de altfel o colecție întregă de generali regăteni (dar nu concomitent), vrînd ca acești, care se află în București, s-o cunoască și pe Bielle, deoarece ratasem totdeauna pe Iacobici în timpul șederilor noastre la Bulci, se invitase cu el la noi la prînz numai în patru, intruînd dorea să vorbească despre "problema mare" ce începea și el s-o considere mai actuală și serioasă decît cu cinci luni în urmă, cam decepționat ce devenise în urma stilului, cu totul diferit decît se așteptase, al ofensivei generale de anotimpul uscat, cînd nu mai exista nici o scuză pentru nerespectarea giganticelor încercări din acel precedent. La masă s-a vorbit numai de generalități din cauza servitorilor, dar la cafele, Bielle retrăgîndu-se discret după ce ea mi le făcuse cu una din sferele de sticlă "Cons" nespate de S.S.I.-st, ce să nu constituie o piedică la "secretele" despre care s-ar vorbi, generalul ne-a făcut o expunere magistrală a situației frontului răsăritean întreg și parțial, cu concluziuni sinistre relative la viitoarea desfășurare a campaniei sovietice. Trebuie să mărturisesc spre rușinea mea cam tardivă, resimțită abia după lungi ani de pușcărie, cînd mi-am dat seama că militarul și vînătorul avusese dreptate, iar diplomatul, ce am fost, avea să se facă complet de baftă în aprecierea "psihologică" de atunci a politicii anglo-amerone- că n-am fost deloc cuprins de sentimentul desnădăjduit al sărmanului Tonci nici de îngrijorarea mai puțin disperată a lui Iacobici, ci dimpotrivă încîntat să aud, atît de științific analizată și expusă, confirmarea tuturor prevederilor mele din noiembrie trecută, bazate pe multe informații și raționamente dar mai mult încă pe intuiția că rușii îi vor veni de hac mașinei redutabile de război hitleriste și-i vor căsăpi pînă la urmă pe friți cum nu s-a mai văzut. E inutil să-ncearcă să restabili cu de-a-mînă tot ce ne-a descris generalul, mult mai profund și măgălos studiat decît aveam iaprosia că la putea concepe mintea neanalitică a fostului său șef, pe care-l prevenise corect cu aproape un an în urmă, multe din datele, argumentele și concluziile fiindu-ne deja cunoscute din descrierea călătoriei și șederii la Berlin. Ori de cîte ori spuneam un lucru pe care Tonci îl mai auzise de la mine, dar nu-i dăduse crezare sau importanța cuvenită îi spuneam încet "siete Auguste" (vezi Augusto - nicală bașliană), iar el îmi răspundea: "Nu jubila, căci n-ai deoc să te

(120)

bucuri; va fi sfârșitul nostru: eu n-o să-l mai apuc, dar tu ai să trăiești și ai să suferi mult!" Răspunsul meu a fost: "Mult în nici un caz, căci ocupația sovietică nu va putea fi decât vremelnică, iar până în Elveția sau Portugalia tot n-o să ajungă: vinde-ți acțiunile și industriile la care n-ai de ce să ții ca la moșii și instalează-te acolo până la trecerea furtunii, în loc să fi stăt de necăjit". Generalul dispunea, ca și Mihail, de toate informațiile M.St.M., pe care foștii săi subalterni i le dădeau pe șest și fiind în plus în excelente relațiuni personale cu Hansen și alți câțiva ofițeri, austriaci, dintre stat-majoriștii M.M.G. cunoștea și aprecieri autorizate germane despre dedesubturile problemelor Wehrmachtului și starea de spirit a comandanților și trupelor acestuia, pe care Mihail nu le știa. De aceea, după câte-mi spusese M.S., Mihail părea mult mai preocupat de greutatea ieșirii noastre din război prin întoarcerea armelor contra nemților decât auzeam acum că era Iacobici care considera problema realizabilă când rușii vor fi ajuns în preajma granițelor noastre, dacă Antonescu va putea fi convins să pregătească terenul în sensul corectării greșelilor comise și readaptării planurilor noastre la teza memoriului său, care dacă ar fi fost ascultat creia condiții optime pentru aceasta, întrucât contra-ofensiva sovietică s-ar fi lovit numai pe Nistru de un sistem de fortificații rezistent iar, pentru a nu se opri, ar fi continuat în spre Polonia, cu șanse mari pentru noi de a putea trata armistițiul în condiții acceptabile, dar în caz contrar socotea soarta noastră pecetluită pe multă vreme, întrucât nu credea într-o debarcare anglo-americană în Balcani și nici în posibilitatea occidentalilor de a-i mai scoate pe bolșevici din peninsulă dacă nu-și călcau principiile în picioare încheind pacea separată cu Reichul, ipoteză pe care o excludea; pe când Mihail conta ferm pe frontul inter-aliat balcanic și în cel mai rău caz pe voința și putința anglo-americanilor de a-i împiedica pe ruși să ocupe România, dacă aceasta capitula la momentul oportun aducând tot odată o importanță contribuție la accelerarea prăbușirii germane prin lipsirea acesteia de petrol și cereale. Iacobici era deci mult mai pesimist decât Mihail, întrucât socotea absurdă orice acțiune îndreptată împotriva lui Antonescu care în opinia sa nu făcuse și făcea decât să comită greșeli monstruoase, dar cu aceleași bune intenții de a scuti țara de ocupația sovietică, așa că nu ne-ar avansa cu nimic să-l doborâm prin forță din moment ce nici noi n-am putea accepta

condiții de capitulare mai proaste decât le-ar primi el. Prin urmare, în cazul când -cum se temea- anglo-saxonii s-ar dezinteresă de pericolul bolșevizării Balcanilor și Europei Centrale, urmărind efectiv, cum emisiunile lor radiofonice anunțau într-una, dărîmarea totală a țării noastre, nu ne rămînea altceva decât să luptăm în retragere pînă la Alpi, neavînd nici o altă soluție care să justifice abandonarea luptei pentru independența națională înăuntrul granițelor, ale Romîniei-Mari. Nu vroiam să-l contrazic pe simpaticul meu bătrîn musafir pe fondul problemei politice pe care combateră această teză, ce începuse deja să fie ventilată drept soluție "în extremis" de legionari și de adepții" alianței pe viață și pe moarte a statelor lagărului apărătorilor culturii și spiritului Sfîntului Imperiu" ca reprezentînd adevăratele tradiții curate europene în opoziție cu mentalitatea anglosaxonă extra-continentală, infeodată tendințelor internaționaliste de stînga ale oculte iudeo-masonice presupusă a fi în ultimă instanță dirijată, dacă nu era cumva chiar una și aceeași cu acea din forul suprem mondial al înțelepților autori ai "Protocolurilor de Sion" (dovedite apocrife prin procesul din 1934/35 de la Zürich), ar fi ridicat-o fatal, riscînd să alunece pe panta subiectului spinos al deosebirii fundamentale între concepțiile d-lor Maniu și Brătianu și acele ale ambilor Antonesci cu privire la scopul final al tratativelor (care va explica în cele din urmă destul de limpede misterul pentru stîlpii neinițiați în general și antonescieni în particular al desnodămîntului din 23 August), cu atît mai mult cu cît aveau toate motivele să credă că Iacobici și să știu că Tînci se aflau, în orice caz pe această temă de partea dreaptă, conformistă, oficială și reală guvernamentală a baricadei, pe cînd eu mă situam neîndoiește pe cea opusă, exclusiv în acest domeniu, de partea stîngă, opoziționistă și subversivă a acesteia, neputînd accepta ideea ca națiunea care nu putea totuși emigra, c-a-n vremurile străvechi ale migrațiilor atîtor neamuri, din Est și Vest cu pruncii și cățelul, să fie sistematic și planificat abandonată de pătura ei conducătoare și suprapusă, ce s-ar retrage în spatele armatei cu cadrele civile și militare ale statului, toată inteligența națiunii, tezaurul național, toate arhivele, obiectele de valoare intrinsecă sau istorică și cu toți acei ce ar avea bunuri mobile de salvat sau ar fi în măsură și dornici să aducă aportul lor la o diasporă modernă de stil mai mare decât cele ale polonezilor

124

după fiecare din cele patru împărțiri ale patriei lor. Si dat fiind că presimțeam că această divergență ne va mai da destul de furcă și în sinul "nucleului", deoarece liberalii nu se prea împăcau cu gândul unei soluțiuni ce ar implica riscuri prea mari pentru pozițiile lor economice, fără de care partidul, ajuns acum cel mai conservator, nu mai reprezenta nimic, iar "Gyula báci" (unchieșul Iuliu, cum îl desemneau între ei coregionaliștii lui ardeleni) era susceptibil, cum avea să și fie șovăitor pînă la ultimasecundă, am preferat să mă pretez la jocul de a abunda în sensul marelui (treck" (migrația în bejenie a burilor împinși de englezi spre Nord), încurajînd pe Tonci mai mult în glumă să accepte la rigoare oferta reiterată a grupului Clodius-Nenbacher-Langenhahn de a schimba bunuri imobile urbane și rurale, industriale și agricole-forestiere din România contra unor obiecte similare sau de altă natură, din Reich, cu scopul unei asigurări contra eventualității cele mai nefavorabile pentru soarta regimului proprietății în România (indiciu extrem de concludent ce ni-l dădea acești domni astfel privitor la o perspectivă pînă acum nici odată admisă de ei ca verosimilă) și crearea unor disponibilități financiare germane urgent necesare în România prin revînzarea acestor bunuri statului român la contravaloarea schimbului de clearing a celor cedate în Reich de statul german noilor săi proprietari funciari străini. Pentru ambele state operația era avantajoasă, cel nazist oferind în special bunuri evreești confiscate în Austria și din pădurile statului austriac (supraevaluate) pe care în caz de victorie ar ști să le recupereze rapid prin vreo măsură discriminatorie fiscală și chiar fără de aceea ta n-ar rezista timp de multe generații taxelor succesoriale din ce în ce sporite de regimul statist național-socialist, iar cel român preferînd să sporească averea funciară națională pe această cale comodă (tinzînd să le infravalueze) decît să importe mărfuri străine scumpe și nefolositoare sau să rămîna cu credite nevalorificate în contul de clearing romîno-german. Oricît de paradoxale acestea ne-ar putea pare acum, propunerea germană a întîlnit un foarte slab ecou chiar și în rîndurile Volksgruppei, doar cîțiva sași bogați și cu rudeni apropiate în Germania oferindu-și averile romînești frumoase contra unor re mult mai puțin valoroase dar în Bavaria, Württemberg și Steyrmark, iar dintre șvabii bănățeni și mai puțini se lăsa-seră tentați. Magnații ungari latifundiari din Transilvania

(125)

rămasă României s-au găsit puși de propunere în fața unei grele dileme, aproape totalitatea lor fiind anglofili ca și cei din Ungaria dar tot odată pesimistă cu privire la sprijinul Angliei în sectorul nostru european și descurajată de faptul că nici Hitler n-a vrut să le recunoască drepturile istorice asupra ultimelor revendicări teritoriale față de România, iar pe de altă parte totuși prea naționalistă, ovină și de altfel desfătuită de cancelaria pestană ca să se hotărăască a face din interesele particulare jocul românilor prin gestul de a renunța definitiv la speranța împlinirii visului magiar de reîntregire a Regatului Sfîntului Stefan. Se înțelege deci că nici Tonci nu se putea lăsa mai prejos și că, în consecință, m-a mustrat pentru însăși prezumția că s-ar putea învoi a face "una ca asta", iar cînd rude și cunoștințe bucovinene de ale mele au venit să-mi ceară sfatul, le-am dojenit la rîndul meu de a se gîndi măcar la această capitulare, abandonînd pozițiile strămoșești, mai cu seamă în regiunea cu populație mixtă sau în majoritate rutenă, unde statul român făcuse deja imensa greșală de a expropria pe boierii moldoveni în folosul improprietății din 1920 a țărănimii rutene și huțule mult mai puicase decît a noastră și acuzînd deci o continuă creștere proporțional mai mare decît aceasta. Datorită acestei atitudini de o concepție patriotică oarecum demodată și greșită în actuala dezvoltare a situației mondiale și avizelor date, atunci dintr-un exagerat optimism, ist ulterior din spirit de bravură, multor persoane drage la care țin enorm de mult, am nenorocit în acea conjunctură și aveam să mai prăpădesc pînă la urmă multă lume apolitică și nevinovată (dar și pe mine însumi), făcîndu-mi în cei cincisprezece ani din urmă constante repenșuri și avînd să duc cu mine în mormînt permanente grele remușcări pentru distrugerea fericirii lor pe cînd nici suferințele acestor ani de pușcărie nu mi le vor putea face iertată nici odată. Deasemeni, nu-i greu de înțeles cît de mult au fost agitate M.M.L.L. pe de o parte, prin manifestațiile premature și foarte imprudente ale generalilor de diferite nuanțe opoziționiste iar, pe de cealaltă parte, de insinuarile defeatiste făcute de Fips pe subiectul măsurilor de precauție ce "sfîtuia prietenesci" să fie luate din timp, "cît se mai putea în favorabile condiții, întru preîntîmpinarea oricăror neplăcute eventualități", atît pe regina de cîteva ori în conversații fără martori sau numai cu suveranul ca stare cu prilejul partidelor de ceaî intim la care "se invitase" în săptămînile

14

de oarecare efervescență creiată la leg. germană de remanierele interne de la palat, cît și de mine în inopinate vizite matinale la birou în aceeași perioadă, spre pipăirea pulsului nostru pe care ceilalți "doctori" ai legației îl presupuneau a fi prea accelerat și în orice caz cam neregulat, insistînd fără-nconjur a mă convinge "să nu fiu copil", ci să-l determin pe ambii tați, dar în special pe bătrînul meu, mult mai expus la Cîmpulungul Moldovenesc și Romîn decît Mocsonyi în Severin, Arad și Timiș-Torontal, a-și constitui ote o bază de rezervă nevulnerabilă în vesela și primitoarea Austrie pe care o îndrăgisem atît cu toții și unde amîndouă familiile au rude și mulți prieteni, el, Fips, asigurîndu-mă că n-ar da tot concursul său neprecupețit pentru găsirea unor interesante obiecte de schimb, forestiere în dulcea climă a Carintiei ori în Styria sau Tirol, agricole în Austria de Jos, de Sus, Salzkammergut sau chiar în Land Salzburg, iar imobile potrivite cu ote o locuință proprie și apartamente de închiriat, ca și industrii lucrative în Viena, Graz sau Lenz; nici că suveranii considerau acest limbaj drept provocare și sondaj al intențiilor noastre mai degrabă decît ca un indiciu, ce eu vedeam în el, al primelor simptome precursoare dezastrului pe care economiștii mai realiști decît colegii lor politici ai partidului îl presimțeau în pofida marilor cuceriri teritoriale înfăptuite în decursul iernii și care luaseră un avînd și mai pronunțat de la sfîrșitul primăverii tîrzii a anului de pomină 1942, căci nu trebuie pierdut din vedere că marea public nu era oțuși de puțin conștient de aceste, cert foarte paradoxale opinii separate în toiul euforiei comunicatelor răsunătoare Rador reproducînd în stil mai volubil și înflorit acele sobre dar la fel de lăudătoase ale D.E.B. și cu ochii ațintiți asupra hărții frontului arătînd căderea rapidă a Crimeei -cu excepția Sevastopolului care rezistase mai mult și bine și a debarcării diversioniste în colțul sud-estic al peninsulei, doveditoare a spiritului combativ implacabil al adversarului -tre-cerea Niprului și a Donului pe alocuri, cu virfuri înaintate spre Caucaz dealungul coastei și către Volga mai la Nord: atîtea mărturii aparent palpabile ale succesului ofensivei hotărîtoare hitleriste ce urmărea nefîndoicînic izolarea Sovietelor de Turcia și Iran și trebuia în curînd să le lipsească de marile lor rezerve de carburanți indispensabili ducerii războiului.-

Celălalt paradox nu mai puțin izbitor pentru mine îl

aloătuiau intensele mele ocupații de un caracter atât de inadecuat vremurilor preliminare marilor răsturnări ce nu se îndoiam că trebuia fatalmente să aducă, oricum s-ar sfârși gigantica înclăștare a majorității locuitorilor geoidului, încheierea celei de a doua tranșe a războiului mondial început în 1914, zbatându-mă cu aceeași înverșunare pentru dobândirea unui punct oricât de neînsemnat în avansul către țelurile fixate în problemele gospodărești ale C.R., pe care cu numai trei luni înainte aș fi refuzat să le acord cea mai minimă atențiune a clipelor mele de răgaz. Si culmea era că tocmai fiindcă nu ne fusesem deloc căciulile, ci aveam dimpotrivă f. lucid conștiința faptului că ne cam pieptenam ca baba în timp ce casa mirosea puternic a fum, dacă nu începuse încă focul să ardă chiar cu flăcări, mă sileam să mă achit cu aceeași răvnă și răbdare de toate măruntele îndatoriri ce-mi reveneau să le rezolv și meritau și ele a fi satisfăcute. Totuși, când la sfârșitul unei audiențe de lucru lungi și fructuoase la Foișor, M.S. m-a rugat foarte serios și grav să-i elaborez un proiect de nou "Regulament de organizare și funcționare a C.R." ținând seama de acele ale celor trei regi predecesori ai săi și ale curților scandinave, neerlandeză, belgiană și de la St. James, precum și de acele ale sale dorințe ce-mi erau deja cunoscute din discuțiile noastre în cincii asupra acestei teme cu R.M., Bielle și Ioani și pe care le intitulase "planuri trandafirii pentru vremuri senine" la care ne dedeam în clipele optimiste de voită uitare a umbrelor înconjurătoare cauzate de nouii ce se adunau la orizont și de necesară destindere a încordării ce dăinuise până nu de mult. Ne obișnuisem a numi acest soi de preocupări pentru mărunțișuri "spălarea dinților condamnatului la moarte în dimineața execuției sale"; dar de această dată, primind odată cu I.O. și un voluminos dosar din mîinele regale, în care M.S. adunase conștiincios tot ce găsisese demn de observat spre a ne inspira întru găsirea soluției "canonice", nu m-am putut abține să răspund că această problemă nu merita să figureze decît în coada tuturor celorlalte, drept care îl rugai respectuos pe stăpîn a nu se aștepta la un răspuns formal înainte de rezolvarea aceloră, promițînd totuși întocmirea unui ante-proiect într-un răstimp de un an. Cum Ullea tot nu avea aproape nici o activitate demnă de desemnare sub epitetul de muncă, i-am remis dosarul cu directive și lămuriri, rugîndu-l să porcescă, fără exces de zel, și luîndu-și tot timpul pentru un studiu preliminar metodic, la propuneri schematici ce le-am

reexamina înainte de a le da forma ante-proiectului de supus observațiilor M.S. - Regele nu era însă mulțumit cu "lipsa mea de entuziasm pentru chestiunile protocolare", întrucât urmărise codificarea atribuțiilor precise ale fiecărui demnitar spre a putea reduce la tăcere pretențiile vădit crescînde ale membrilor C.M. de a-și spori zona însărcinărilor tradiționale prin încălcarea atribuțiilor C.C. și în special ale mele, din care prevedea că se va isca un conflict, dar fiind că ei socoteau decăzut vechiul regulament al curții lui Carol Vodă și în lipsa altuia tindeau din ce în ce să se sustragă controlului meu și să se considere o entitate autonomă de sub conducerea șefului lor și activînd exclusiv în virtutea ordinelor acestuia pe baza directivelor primite de la conducător. Pentru a preîntîmpina, în consecință, eventuale fricțiuni, am întocmit cu Ullea "instrucțiuni privind obligațiunile membrilor C.R." prin care am delimitat scurt, clar și precis competența specială și exclusivă a fiecăruia și interdependența lor printr-un grafic arătînd tot odată ordinea de precădere și calea ierarhică de respectat în executarea atribuțiilor speciale. După unele modificări și adausuri neesențiale făcute de M.S., "noile instrucțiuni temporare" va abili pînă la apariția R.O.F. al C. Regelui Mihai I" au fost reneografiate și comunicate din I.O. tuturor membrilor ei, creînd în sinul C.M. o primă surdă dar perceptibilă nemulțumire. Prevenisem pe suveran că "mai binele este inamicul binelui" - după un bine cunoscut proverb galic - și că punerea punctelor de i riscă să dea focului zăgneață, pe cînd printr-o oareșicare imprecizie credeam să mă pot descurca mai lesne cu militarii, aplicînd în fiecare caz o altă tehnică diplomatică pentru a nu le exacerba resentimentele pentru umilința de a fi subordonați unui civil, indiferent de grad (căci aceasta a fost și va fi problema cît vor exista militari: George Washington și Congresul; Foch versus Clemenceau care spusese marele cuvînt că "războiul e un lucru prea serios pentru a putea fi lăsat pe seama militarilor"; generalul Wille și Consiliul Federal; Guisan "redivivus"; Hitler și comandanții Wehrmachtului; Stalin care a știut dece era prudent să ia titlul de general-îsîm; Churchill și Eisenhower, iar mai recent conflictul Truman - Mac Arthur...), dar din acest punct de vedere, al preciziei regulamentelor de care fiecare era dator să se țină cu sfințenie, Mike era totuși Sigmaringen mai mult decît "de Rosinie". E drept că, pînă la primele mai serioase diferende

127

cu nesupușii mei militari, instrucțiunile aveau să-mi ușureze mult rezolvarea problemei Marinescu. Aceasta s-a soldat până în urmă așa cum plănuisem și anunțasem conducătorului nu de altceva decât ca acesta să nu rămână și a doua oară cu impresia că-nțelegeam de acum să-l pun permanent în fața unor noi fapte împlinite, dar nu pentru că m-ași fi gândit serios să-i expun pe suverani primejdiei de a fi cumva obligați să primească neșăurat pe unul dintre candidații guvernului la postul de A.C.R.- Lucrurile n-au mers, în schimb, cu ritmul prevăzut, iar stăt lichidarea "linxului" cât și numirea succesorului au depășit cu aproape o lună termenul ce le fixam, ambele operațiuni întâlnind în drum mici hopuri ce s-a trebuit amortizate, fără de cheltueli alte decât luna pierdută care la noi nu costa cât în America. Înainte de a deschide ostilitățile, l-am chemat pe Florian pentru a-i anunța că interimarul Președinției avea de acum căderea să tranșeze și problemele financiare ale C.R. și că aveam promisiunea fermă a conducătorului de a satisface pe deplin nevoile bugetare ale acesteia cu condiția unor reforme radicale în toată politica administrativă a palatului, punând în gura marelui tot ce-i propusesem eu, dar cu care s-a declarat de acord. Marinescu era stupefiat să audă că acela care ceruse în continu economii, reduceri de personal și de cheltueli neindispensabile, era dintr-odată dispus să accepte, ba exija chiar imperios -cum eu pretindeam- ridicarea lefurilor și pensiilor la cel mai înalt nivel în stat, superior celui de la B.M.R. și comparabil cu salarizarea bogatei foste C. Euro-pene a Dun. și celor trei filiale românești de uriașe societăți străine -Stander Oil, Schell-Royal Dutch și Svenska Tändstrick- și neputînd crede că-l înțelesesem bine pe bătrînul Antonescu, mi-arăspuns că vroia să-l consulte personal înainte de a păși la lucrarea provizorie ce-i cerusem spre stabilirea unei baze de calcul de supus lui Ioă pentru fixarea quantumului avansului cerut și aprobat. L-am replicat atunci calm dar autoritar că nu-l autorizam să mai aibă în viitor autonomia din trecut ce i-o lăsasera antecesorii mei de a trata direct cu conducerea problemele Casei regale în numele acesteia, deoarece -conform "instrucțiunilor" ce nu făcuseră decât să reproducă exact aceleași dispoziții ale tuturor trei regulamente anterioare- relațiile cu guvernul de orice natură oficială în interesul și numele coroanei, suveranilor și C.R. intrau în competența exclusivă a M.C.- În schimb, îi ordonam să-mi pre-

128

zinte în termen de trei zile lucrarea cerută cu toate bazele ei din registrele oficiale urmînd ca s-o verific și aprob înainte de a-l trimite cu ea la dl.vicepreședinte care o aștepta neîntîrziat, din însărcinarea conducătorului. Stiam că "linxul" nu se va supune ordinului și așteptam curios să văd dacă și cum va fi trimis la plimbare de către acela. Marinescu se făcuse alb de furie înțelegînd că, în harța cu mine, nu s-ar descurca așa ușor cum se jucase cu Tonci, Rîmniceanu, Mardare și Toto, dar înghițise hapul cu mîerossă indulgență pentru "pornirile mele tinerești dictatoriale" de care-și promitea în sinea sa să le vine de hac cum, cînd și cît credea el că va ști să opereze spre a-mi plăti lovitura și îngrădi dacă nu chiar anihila puterile avînd, precum era încă ferm convins figuri mari de tot în jocul său- Nelly, militarii (căcora le ridicare substanțial paușalele de reprezentare), Mareșalul Antonescu cu care se-nțeleșese atît de bine pînă acum și "last but not least" Regina al cărei mandatar și administrator era și o știa capabilă să-l monteze pe rege împotriva mea- și s-a și apucat pe loc să-ncerce manevrarea primelor două piese fără obținerea nici unui rezultat, căci prevăzînd mișcarea, averizassem pe M.M.L.L. că nu trebuia să-mi producă nici o fisură în lupta strînsă cu acest vechi sforâr, ci să se facă surde la orice apeluri și neîngăduitoare față de verice intervenții neconforma cu "instrucțiunile", valabile și pentru Nelly. Mobilizassem dinainte și pe aliații mei: Iorgu care-l pîndea pe linx ca un brac de hățisuri dese; Ioani care se făcea că plouă, nerăspunzînd la cererile lui de "audiență urgentă pe chestiuni bănești vitale pentru M.S."; Ullea care-l urs de moarte din vechime și cu atît mai crunt de cînd cu înfrîngerea tare dureroasă și jenantă pentru el a cumnatului său Manolescu cu care locuia sub același acoperiș, alertînd pe iscoadele sale din administrație și personalul casei în sensul de a le da să înțeleagă că nu mai aveau de ce să se teamă întrucît stăpînirea lui Florian era pe sfîrșite, iar în fine "Dădă-cum a fost iute poreclit Negel de M.S.- care învățase repede de cine trebuia să se ferească dacă ținea să nu ajungă mai devreme sau mai tîrziu obiectivul principal al intrigilor aceleia care rîvnise și nu renunța la postul său de la Domeniu, era tare bucuros să aște de la mine că nu era cazul să se lase eventual captat a media pentru păstrarea colegului, lămurindu-l relativ

lăsa să se urmărea și era definitiv hotărât. Dealtminteri, Marinescu fusese din clipa ce căzuse trăsnetul ce-l lovise la publicarea numirii din 28 iunie, la care nu se așteptase deloc, cuprins de panică la gândul că pentru prima dată îi scăpaseră din mîini ițele invizibile ce pînă atunci numai el avusese apajul să le manipuleze: venise val vîrtej la mine să fie primul să mă felicite și să îmi spună că dînsul sfătuisese de mult pe stăpîni să-mi încredințeze conducerea "politică", rugîndu-mă acum deschis să-l desemnez pentru D.C. de unde ar fi și mai în măsură să-mi faciliteze greua sarcină de a mă zbate cu vreun străin tradițiilor și exigențelor C.R. în postul cel mai complicat pentru M.C. de controlat și dirijat pentru stăpîn, așa cum îmi era de acum, potrivit atribuțiilor, datorită s-o fac.: eu la palat și el "pe teren" eram să fim o echipă imbatabilă; experiența sa și energia mea înmulțite, nu adunate, ar rezista tuturor încercărilor dușmanilor externi și interni ai suveranilor de a le dăuna, cum avea informații că se punea la cale în mod ocult și mișcînd; dar nu trebuia pierdută nici o clipă pentru a realiza acest front comun intern profitîndu-se, înainte de sesizarea guvernului de vacanța postului ce să-și bage înăuntru Curții dumnezeiești ce fel de om poate mai periculos chiar decît acest nepriștit tîlhar de Manolescu, de ocazia unică și nesperată că protectorul lui pleca înainte de aceste iar eu aveam toată încrederea suveranilor și a lui Ioă. M-am vrut nici să-l mai duc numai cu cobza acum cînd nu mai era necesar, dar nici să-l provoc ca să-mi pună chiar din prima zi un băț mai gros în roate, așa că l-am sfătuit să nu se agite degeaba, întrucît Manolescu îl încondeieșe urît atît la vilă și la vicepreședinte cît și pe lîngă dl. Maniu, astfel încît "Rosetti" obținuse doar cu mare greutate și numai mulțumită prieteniei sale cu conducătorul acceptarea înlocuirii A.D.C. printr-un alt om de încredere totală a guvernului, un fost ministru al acestuia, sau general, pe care suveranii vor fi "siliți" să-l primească spre a nu mai risca tărăgănarea crizei și un eventual reviriment al atitudinii mareșalului în sensul păstrării lui Manolescu, ceea ce ar fi totuși o catastrofă și mai mare pentru el, Florian, în primul rînd. Eu personal nu mai puteam să iau asupra mea răspunderea redeschiderii problemei abia închise prin "acordul" atît de greu încheiat și-l rugam să nu uite că postul ce-l ocupa la palat era efectiv mult mai important din moment ce tot el avea să controleze tehnice din "ordinul meu" gestiunea D.C.

ca și-n trecut, ca să nu se repete greșeala de a rămâne iarăși fără un ban, în anul viitor. A.D.C. nu muncea în fond decât pentru ca A.C.R. să-i încaseze venitul și să dispună cum trebuia cheltuit sau investit. M.M.L.L. aveau nevoie de el "în casă nu pe teren, iar eu nici n-aș fi avut curajul să preiau funcția ingrată ce-mi va fi invidiată și mă va face detestat de toată lumea, dacă n-aș fi crezut că d-lui vroia să-și "păstreze postul", cel mai important fiindcă era de cea mai mare încredere, ca mandatar al ambilor suverani și gestionar al tuturor fondurilor "lichide", acceptând să lucreze și sub "controlul" meu, mai departe "la palat". Speram -așa ziceam- că ne vom putea înțelege tot așa de bine ca până acum, chiar după răsturnarea pozițiilor noastre respective, deoarece nu-mi puteam închipui că ar "prefera să se retragă" tocmai atunci când eram hotărât să obțin cu ajutorul lui mărirea listei civile, nu pentru a spori averea personală a suveranului printr-o administrație și gospodărie de "zgîrie-brînză" nedemne pentru capul statului, ci ca să nu se mai uite-n gura ta lacheii când te serveau la masa regelui și să te roage cu ochii a nu te mai servi a doua oară, în loc să fie suprasătui de cele mai bune mâncăruri, așa cum erau în casa așa zisului zgîrcit de Moosonyi, unde mîneau exact aceeași masă ca stăpîniți cu o oră înainte, tocmai pentru a nu mai fi tentați a-și băga degetele în tavă ca să ciupească ficăței de pasăre infipți sub picioare și să golească icrele din bli-niuri și trufele din "vol-su-vent". Economia cea mai sănătoasă era supraproducția, sporirea veniturilor mult prea mici ale "Bunurilor Particulare". Cu cele treizeci de milioane din ser-tarul secret trebuia fabrica de salam de la Azuga să fi produs și să producă de treizeci de ori mai mult salam, într-o climă în care se putea lucra din octombrie pînă-n mai, două treimi din an, fără necesitatea frigoriferelor și apoi multe altele de felul acestor: din ceea ce se arunca în Statele Unite, puteai hrăni toată China, pe cînd din sărăcie nu puteai să mai faci și economii. El, Florian Marinescu, era după cum îmi putasem da seama de cînd eram la palat, temut și urît de personal și în special de cel inferior; ori dacă nu-i păsesă să nu fie popular în lume, îl privea personal, dar nu trebuia să uite că nu administra averea, averea sa, ci aceea a M.S. și că această nesul-tumire, impopularitate și ură se răsfrîngea și asupra stăpîni-lor. În vremurile grele prin care treceam și mai aveam să tre-ceam, cînd propaganda radioului Moscova făcea ravagii în rîndu-

(124)

rile sărăcimii de pretutindeni, noi care eram vecinii imediați ai Uniunii Sovietice nu ne puteam permite imprudența unei asemenea politici economice. Dealtminteri, nu vroiam să-i mai fac, nici o critică pentru gospodăria strinsă a ultimelor 22 luni, pentru că aves într-adevăr în bună parte scuza măsurilor drastice cerute de conducător pentru a marca net diferența între curtea prea cheltuitoare a lui vodă Carol și sobritatea celei a tânărului monarh. Dar una era să nu construiești palate inutile sau prea luxoase, să nu obligi lumea să umble în alte uniforme cu zorzoane, pene și pomponuri la fiecare trei luni și să nu faci risipă prostescă în sectorul alaiului disproporționat cu venitul național al unui statuleț ce nu depășea cu mult populația New-Yorkului și alta era să pretinzi personalului și funcționărimii din anturajul imediat al căpeteniei națiunii prestarea muncii lor în optime condiții, cinstite exemplară și credință față de stăpîn, cînd nu le răsplătești serviciile nici măcar în așa măsură ca să nu fie obligați să fure sau să-și vîndă conștiința pentru a-și putea întreține cît de cît familiile. Ce a fost, a fost și n-avea rost să mai "plîngem după laptele vărsat" -cum zic englezii- dar de acum încolo trebuia să reorganizăm toată gospodăria pe alte baze, occidentale, așa cum doreau M.M.L.L. și cum aveam să-l conving și pe conducător că era "în interesul superior al statului" să fie reformată; n-am cere un ban mai mult decît ne trebuia, dar acești bani vor fi cheltuiți și nu economisiți pentru a zace în sertare secrete. Aveam asigurări serioase din partea vicepreședintelui că toate problemele litigioase între coroană și conducere vor fi soluționate treptat într-un viitor apropiat pe cît se putea mai potrivit dorinței suveranilor iar datorită înfrîngerii mari ce o avea asupra conducătorilor păstram speranțe bune că și chestiunea sporirii listei civile va fi rezolvată satisfăcător în curînd. Stiam, pe de altă parte, din discuțiile noastre repetate pe acest subiect că el -Marinescu- nu vedea lucrurile prin ochelarii mei. Trebuia totuși să se gîndească că nu era un administrator oarecare, nici măcar în calitatea sa de mandatar al suveranilor (ca persoane particulare) și cu stît mai puțin de cel al C.R. care în alte timpuri și încă acum în celelalte monarhii avea rang de Min. Pîn. cl. I dar chiar la noi fusese totdeauna și mai era primul dintre demnitarii curții, deci o personalitate care nu se putea înjosi să aibă reputația

justificată fiindcă ducea efectiv gospodăria răzeşilor, "vechililor boiereşti" sau a arendaşilor armeni, greci şi evrei de pe moşioarele moldo-valahe ciuntite de trei exproprieri din care ultima distrusese agricultura românească atât de radical încât România-Mare ajunsese importatoare sau în coada ţărilor exportatoare de cereale, pe când micul Regat fusese al doilea stat european exportator de grâu care în plus era renumit pentru calitatea sa. Îl rugam deci să înţeleagă că era dorinţa şi interesul tuturor ca el să renunţe la punctul său de vedere anacronic şi-l şi sfătuiam s-o facă cât mai urgent întrucât va fi şi pentru dînsul mult mai agreabil să se retrage, după cei cîţiva ani ce-i mai rămîneau pînă la pensionare, cu renumele acela care va fi lăsat în urma lui mulţumire, fericire şi recunoştinţă pentru opera sa binefăcătoare, în loc să moară înjurat de toată lumea mai rău decît Mochi Fischer sau Scanavi (pentru condiţiile de muncă grele introduse sub administraţia sa la moşia cumnatului său Negroponte, pe lângă Mărăşeşti): cu atât mai mult cu cît îl preveneam cîştigînd că nu trebuia să se aştepte la nici un fel de compromis cu mine pe această chestiune, căci eram cel puţin atât de încăpăţînat ca d-lui şi ar fi foarte regretabil ca "unul din noi doi" să fie silit să trage consecinţele imposibilităţii - la care nu vroiam să mă aştept - a rodniciei noastre colaborări, adăugînd pe un ton glumeţ (pentru că se cam întunecase la faţă) străvechiul banc cu Isac care a spus soţiei sale muribunde: "Sara, dacă s-ar întîmpla ca unul din noi doi să moară, eu voi pleca la Paris". Iar ca să mai tai niţel din bărbile ce fusesem nevoit să-i pune, pe lângă suficiente adevăruri lipite concomitent pentru cauza morală ce nu o pledam ci o şi urmăream, i-am mai spus înşfîşit şi acela că nu-l puteam recomanda M.M.L.L. şi conducătorului pentru D.C. din moment ce se opunea reformelor, preconizate de acesta în bună parte pe dreptate şi pe care prin urmare era de presupus că le va aprecia tot atât în Adm. Curţii şi chiar a Bun. Part. ce interesau guvernul, spre bună reputaţie a suveranului, în acelaş grad, deoarece nimeni nu i-ar fi reproşat acestea lui Manolescu dacă le-ar fi aplicat într-adevăr în loc să le saboteze în interes personal, dar că-i promiteam solemn să-i susţin ca candidat în viitor, dacă "înlocuitorul" acestuia, ce s-ar părea că guvernul vroia să-l propună M.S., nu va corespunde aşteptărilor acestuia şi dacă dînsul "Marinescu" se va fi dovedit între timp în palat capabil să se deşteze noului stil de gospodărire

de introdus și la D.C. unde -precum el însuși o spusese- pentru mine controlul aplicării efective și nu doar pe hîrtie a schimbărilor cerute era cu mult mai greu de efectuat. Linxul nu apăsese nimic din tot ce-i spusese și cel mai puțin povestea lui Sara pe patul ei de moarte. Ultimele sale două lungi audiențe la vilă fusese înfructuoase în privința planului său de a parveni la D.C., deoarece conducătorul nu acceptase încă nici necesitatea înlocuirii lui Manolescu, așa că se străduise să-i cîștige mai întîi acest punct esențial și vexase astfel atît pe mareșal încît nu îndrăzise să plaseze nici măcar genul de aluzii și insinuări ce le făcuse în zadar reginei, așteptînd ocazia raportului către M.S. și o a treia audiență la vilă pentru ridicarea problemei succesorului pe care nu o putea bănuî a fi deja rezolvată. Acum însă, în 28 iunie, după ce nu reușise a-l mișca deloc pe suveran și mai afluase de la mine că nu eram dispus a-l propune și că existe un candidat misterios al guvernului, s-a repezit să ceară lui Davidescu o audiență urgentă la conducător, ca să primească un refuz net pe motivul programului supraincîrcat al acestuia în preajma plecării sale, care de fapt știa ce urmărea petiționarul dar prefera soluția Regel, despre care Ioă îl înștiințase între timp. A doua mare surpriză fusese apoi numirea aceluia după 72 de ore de la a mea. Faptul că dînsul, care luptase -nu ca un rîs ci ca un tigru- pentru gonirea adversarului său personal, mai dîrz și orîncen decît oricare altul și -cum era firește ferm convins- reușise numai el să-l cîștige pe mareșal pentru acceptarea ei, se alesese doar cu "călduroase mulțumiri" exprimate însă, după ascultarea pasionantei sale relațări a luptei de la vilă, pe un ton destul de indiferent de către ambii stăpîni care, pe de altă parte, nu lăsaseră să transpire nici direct nici prin fidela sa aliată Nelly cea mai mică indicație relativă la amîndouă senzațiile ce aveau să se producă în sinul curții fără știrea lui și cum se părea nici a ei și a celor de la C.M., pe cînd toți ceilalți demnitari nu i se păruseră prea zguduiți, așa că el stîuseră dar tăcuseră, îl slăbise pe linx văzînd cu ochii, iar cînd simțise încă din ziua de-junului mare cu Ioă atitudinea mai rezervată a acestora față de el și parcă și a suveranilor, de cînd cu explicațiile vădit nemulțumitoare ce le dăduse cîteva zile înainte cu ocazia raportului, în legătură cu cele treizeci de milioane, aflînd pe deasupra la dejun că mareșalul își amînase plecarea cu două săptămă-

(134)

mini și ar fi putut deci să-i fixeze o audiență mai târzie, a început să presimtă că noua conducere de la palat îi era ostilă, ceea ce reieșea și din obraznicia crescândă a unora dintre subalterni și dușmanii săi mărunți din personalul canal, să nu mai doarmă liniștit, să se apropie de C.M. -sporindu-le retroactiv paușelele- și să încerce vechea manevră, fitile de bagat la vilă pentru a-mi submina alianța cu Ioă și poziția astfel consolidată prin contraofensivă desigur simpatică mareșalului, care să aducă pe S.C.M., "profund jignit de a fi ajuns sub ordinele S.P.", în locul acestuia la interimatul mareșalatului. Întâmplător și a doua cerere de audiență la vilă, pe calea oficială, avea să se soldeze cu aceeași fine de neprimire, ceea ce l-a alarmat și mai mult, anticipând în imaginația sa fertilă conjuctura măsurii ce mareșalul încă nu o adoptase, întrucât aceasta se petrecuse înainte de audiența mea, dar era pur și simplu de cancanurile curții cu care știa prea bine că Marinescu va veni la el, lăsându-le acum să fie ascultate de Ioă care și așa umbla după acest apanaj și vrînd doar să mă cheme pentru directive generale privind poziția politică a suveranilor și reporturile sale cu ei. Nici pe Codreanu nu-l mai chemase după ultima sa discuție cu Solescu care-l convinsese a-mi acorda toată încrederea și a nu-mi îngreuna din capul locului și fără rost situația destul de dificilă față de C.M.- Despre refuzurile celor două cereri de audiență aflase Ioani pe calea familială, iar tot așa aflai acum, după ultimatul ce i-l dădusem linxului de a-mi prezenta în trei zile estimațiile pentru Președinție, că ulterior unul dintre frații lui, mobilizat de el să-i ceară audiență prin intermediul d-nei măreșăloaie, tot nu cu multe zile înainte de plecarea eminată a soțului ei, primise răspunsul răspicat al acestuia că "în chestiunile administrative ale palatului nu mai avea ce discuta cu el, iar cele ale sechestrului putea aștepta întoarcerea sa". Dezamăgirea fu cu atât mai mare cu cît, făcîndu-mă că ași fi fost acuzat personal de vicepreședinte pentru supărarea cauzată conducătorului de a mai fi și acum plictisit cu doleanțele bănești ale C.R., după ce stabilise clar încă recent cu responsabilul ei procedura de urmat pentru rezolvarea tuturor chestiunilor pendinte, iar în special de încălcarea interdicției de a mai practica sistemul odios al intervențiilor pe căi lăturalnice, i-am ținut intrigantului bătrîn un aspru rechisitoriu pentru nerespectarea ambelor dispoziții primite, amenințîndu-l fără menajamente cu măsuri disciplinare la prime nouă

(135)

încercare de a-mi sabota activitatea, întrucît nu întocmise lucrarea cerută, ci se limitase la copierea listei tuturor salariaţilor cu o coloană indicînd propunerile şi una altă suplimentară ce urma s-o completeze potrivit aprobărilor lui Ioă (cu care se pregătea deci să discute toate amănuntele organizaţiei interioare a curţii ce nu-l priveau pe acesta dar în care i-ar fi convenit desigur să se amestece, iar Marinescu sconta să-şi creieze astfel terenul prielnic pentru prelungite tratative şi aranjamente în doi, ce l-ar apropia de vicepreşedinte, spre compensarea scăderii acţiunilor sale la bursa vilei conducătorului), plus situaţiile celorlalte cheltueli pe anul precedent şi curent cu deficitele aferente şi stipularea surselor de acoperirea respectivă, însă fără proiectul viitorului bilanţ cu previziunile bugetare pe cel de-al doilea semestru a.c., care era tocmai cea mai necesară piesă pe baza căreia urma să se discute plafonul listei şi quantumul avansului de cerut. Stratagema lui era atît de străvezie încît nu m-am sfiit să i-o descoper, rîzînd înveselit de turburarea lui de a-şi vedea mişcările parate şi tot jocul dat peste cap, deoarece se scuza acum de a nu fi înţeles ce dorisem, nici că "nu vroiam să arăt guvernului situaţia reală", dar că, din moment ce era lămurit, ar putea prezenta raportul în alte trei zile. I-am mulţumit pentru bunele sale intenţii prea tardive, întrucît ţineam să nu amîn audienţa şi l-am desărcinat atît de lucrare cît şi de tratativele cu Ioă, anunţînd că o voi face pînă diseară pe baza actelor ce mi le dăduse, plus datele de care s-ar putea să am nevoie, drept care rugam pe funcţionarii administraţiei să dejuneze estăzi la palat, iar dacă va fi necesar să recurg la serviciile sale, în cursul negocierilor la Preşedinţie, îl voi preveni în timp util. Furia lui la acest anunţ, n-a mai putut fi continuată: avea răspunderea problemelor financiare ale C.R. şi ea atare nu putea fi eliminat din discuţiile tehnice de care atîrna rezolvarea acelor şi nu admitea nici subminarea autorităţii şi dezorganizarea serviciilor sale administrative prin consultarea şi folosirea de către mine a subalternilor săi peste capul său. Aţînsesem prin urmare exact punctele sale vulnerabile: l-am poftit să se reaşeze şi calmesse în interesul său, scoţînd din birou "instrucţiunile" din care i-am citit pasajele referitoare la dreptul meu de a proceda cum anunţasem şi la obligaţia sa de a se supune acestor ordine, anunţîndu-l de această dată că luam act de faptul că le refuza şi deci păşise la al doilea act de "sabotaj" al activităţii M.C.

(186)

întru rezolvarea urgentă a problemei principale pendinte cu guvernul. Literalmente "fier" de siguranța calmă cu care întinpinam ieșirea sa, a bătut repede în retragere, încercând s-o dregă cu invocarea unei simple neînțelegeri asupra metodelor mele de lucru, "neobișnuite la palat", refuzând acuzația că s-ar opune vreo uneia din cererile mele și asigurându-mă de tot concursul său la întocmirea lucrării; dar vrînd să lungescă discuția pentru a mă aduce, prin fisticite declarații de mică simpatie, a restabili cu el "relațiile de intimă colaborare de odinioară", i-am tăiat scurt efuzia verbală replicînd că judecam oamenii după faptele și nu vorbele lor, că nu-i mulțumeam pentru colaborarea oferită cu atîta emfază întrucît era normal să-și facă datoria pînă la capăt "cît ar mai sta la palat" și m-am sculat ca să-i opresc o nouă efuziune de verbiaj cu remarcă glumeată că mă sabota și acum răpindu-mi din timpul scurt ce-mi rămînea pentru redactarea "memoriului" și rugîndu-l să nu-l rețină la "masă M.R." decît pe dl. Hurmuzescu (șef contabilul, mult mai capabil și expeditiv decît el) cu toate cheile caselor de fier în care se aflau cărțile de contabilitate vechi și noi. Apoi l-am concentrat și pe Iorgu ca să-l consult asupra indicilor de scumpire progresivă a costului vieții, după acel al produselor de necesitate publică sau mare consum de-a lungul ultimelor trei semestre, cu aplicarea coeficientului maxim progresiv pe acel în curs, precum și despre reajustarea salariilor la plafonul maxim admisibil, ținînd cont nu numai de creșterea proporțională a celor existente, așa cum le calculase Marinescu, ci și de rectificarea lor interdependentă, după criteriile cunoscute de el dintr-o prelungă rutină ca director al personalului la două mari societăți străine, deoarece existau pînă atunci la palat flagrante nedreptăți din cauza criteriilor de simplă oportunitate cu care se angajaseră cu contracte individuale la diferite epoci persoane ce îndeplineau aceleași funcții. Datorită rapidității cu care atît Hurmuzescu cît și Iorgu știau să manevreze cifrele și să calculeze, lucrarea a fost gata bătută la mașină, în cele trei exemplare tradiționale la palat, în aceeași seară și aici am avut prudența inspirației să-l pun pe Marinescu s-o semneze, spunîndu-i că-l delegăm tot pe el s-o supună și susțină singur în audiența fixată de Ioă pentru seara următoare, ceea ce n-a lipsit să-l încînte (neînțelegînd că-l punem astfel la o ultimă încercare) iar pe Hurmuzescu și mai mult s-o contrasemneze, la

rugămintea mea, pentru exactitatea cifrelor citite, eu aprobând-o numai prin adresa către M.S., la care am plecat în aceeași noapte pentru audiința de lucru de mâine dimineața în care aveam să-i aduc, pe lângă știrile interne de la C.R. și din țară, un teanc de rapoarte și telegrame primite de la Buzel, cu interesante date asupra disproporției accelerate a progresului înarmărilor taberei aliate față de cea axistă și răsturnării situației războiului naval, în domeniul interceptării convosiilor, tot în detrimentul agresorilor. Regele a parafat adresa și memoriul după ce-l citise cu atenție de trei ori și-l aprobase integral, conform cu aceeași părere a inseparabilului Ioani, iar Marinescu n-a fost puțin mirat să primească cu ușurință avansul cerut - vreo patruzeci și șapte de milioane - plătite la ordonanțarea Finanțelor de B.N.R. înainte de sfârșitul săptămânii, sumă cu care avea să-și petecesească găurile și să plătească între altele un spor de salariu pe iulie, calculat însă încă pe baza vechilor salarii, rectificarea cărora va fi efectuată sistematic abia cu începere de la 1 septembrie de către succesorul lui. Numirea acestuia se impunea fără îndoială cât mai curând posibil, deoarece până și Ioă -care în principiu aprecia tipul de fitiligiu de alde Marinescu, când se credea în stare să-i folosească exclusiv pentru interesele cauzei sale personale- n-a vrut să-mi ascundă impresia deplorabilă ce i-o făcuse acesta, încercând foarte abil să-i strecoare informații despre noile stări interne de la palat, într-o lumină defavorabilă pentru Negel și chiar pentru mine, insinuând că detoram mai mult afecțiunii R.M. pentru soția mea, decât aprecierii suveranilor asupra capacității mele, favorizarea acestora și pripita lor hotărâre de a-mi încredința o poziție pentru care nu aveam experiența nici tactul necesar ca s-o ocupă stăt de timpuriu și printr-o "nesănătoasă", fiindcă prea rapid, ascensiune pe care meritele mele din trecut nu o justificau și că în curând excelența sa și-ar da seama că alegerea mea nu a fost cea mai fericită pentru îmbunătățirea reală, iar nu doar aparentă, a relațiilor între M.M.L.L. și domniile conducători ai statului, deoarece făcuse cu mine experiența tristă că sub masca unei brutale sincerități se ascundeau două fețe: una de prieten, cât era necesară pentru atingerea scopului propus, iar cealaltă, de dușman, în clipa când scopul era atins, acesta fiind firește satisfacerea unor mari ambiții personale politice. Nu i-am putut mărturisi lui Ioă, mulțumindu-i pentru serviciul de a mă pune în gardă contra manevrelor intrigantului, pe care pretindea a-l fi pus la punct imediat și de care natural

(138)

nu aveam să mă folosesc împotriva acestuia, că socoteam totuși psihologia lui șmecherescă în parte mai valabilă (în ce privea persoana sa și acele ale d-ilor ce ținuse să-i avertizeze de nesinceritatea mea față de ei) decât ceea învățată de Petre Lazăr la Geneva, ci i-am reflectat doar că era totuși bine că dl. Marinescu nu înșinuse că-mi datoram numirea doar afecțiunii M.S. pentru nevasta mea și că regretam mult pentru dînsul decepția încercată de mine, dar care totuși se datora mai mult metehnelor sale incorijibile decât ingratitudinii sau perfidiei mele. Ică, la care eram în audiență tot pentru continuarea analizei situației Fundațiilor, m-a sfătuit a nu târăgăni alegerea înlocuitorului la A.C.R., crezînd că ar fi de dorit ca aceasta să se facă înainte de întoarcerea marelui, deoarece Eugen Cristescu îl informase că leg. germană era în curent cu intenția suveranilor de a-l schimba pe Marinescu-presupunînd că se făcuse la palat vreun "lapsus linguae" față de Langenhahn- și că v. Killinger avea de gînd să-l propună prin acesta reginei, prin Neubacher ministrului de finanțe iar prin doamna Goga conducătorului pe ginerele său "în spe", Orbonaș, unul dintre cei mai capabili directori sau consilieri (?) de la Finanțe, cu studii premiate în Germania sub auspiciile lui Sombart, dar un fanatic legionar și mai hitlerist decât Hitler. Deși era convins că mareșalul va fi ultimul să accepte o asemenea soluție ce nu i-ar conveni deloc, era preferabil să nu fie pus în situația de a-l refuza pe Killinger după ce acesta a trebuit să-nghite hapurile încă neuitate cu plecarea lui Solescu și numirea mea. S-a stabilit rapid a doua zi că din timpul acela, al remaniierilor de la palat, pe Fips nu-l văzuseră decât M.M.L.L., Tonci și subsemnatul, iar procedînd prin eliminare s-a ajuns la descoperirea că R.M. avusese o scăpare, din fericire în prezența M.S. care, nevrînd să cadă suspiciunea asupra lui Bielle care-l primise pe Fips în așteptarea mea și vorbise cu el vreun sfert de oră despre rase de oîni germane dar nici un cuvînt despre palat, pe cînd Tonci nici nu știa de intențiile noastre criminale cu răsmanul rîs, iar eu știam că nu-i dădusem nici un indiciu cu privire la acestea, mi-a mărturisit gafa micii, spre a nu-i mai face vreun reproș intrucît plînsese de ciudă că el o ameninșase cu încetarea confidențelor pe chestiuni serioase, decă nu era în stare să-și controleze pornirile comunicative cu un spion de teapa lui Fips. Eu n-am deschis discuția subiectului "tabu", dar ea a ținut să o invite pe Bielle la Sînsis pentru sfîrșitul săptămîni

drept amortizor pentru explicația ce vroia să mi-o dea și mie, povestindu-mi în amănunt cum în conversația relativă la neregulile de la D.C. îi scăpase o reflecție despre inițiatorul descoperirilor acestora, spunând "set a thief to catch a thief" (dacă vrei să prinzi pe un hoț, pune pe un alt hoț să-l pindească), iar Fips relevase pe loc remarca întrevînd-o de ce era ținut A.C.R. dacă nici el nu era corect. Regele îi făcuse un semn să repare greșeala, dar era prea tîrziu și ea mai adăugase că, dealtfel, nici A.C.R. nu avea să facă "long feu" (foc lung, adică să dureze). Fips profitase de prilej pentru a se plînge de dificultățile împlinite în descurcarea marilor sale afaceri în România din aceleași cauze de corupție și amintind M.S. că regele Carol I încredințase gestiunea intereselor sale bănești renumitului său secretar particular elvețian Bassar, cu întrebarea de ce nu s-ar putea să găsească, pentru A.C.R. și Bun.Part., dacă nu chiar pe un "Reichsdeutschen" cel puțin pe un sas sau șvab, care erau oameni foarte gospodari, buni organizatori și cinstiți. Regele, exasperat de gafa R.M. și subiectul neplăcut pentru el ce-l deslănțuise, a răspuns că Marinescu era perfect cinstit, dar cu concepții învechite ce se loveau de încercările mele de a moderniza organizația curții și în domeniul administrativ, cît despre decăderea moravurilor în domeniul afacerilor, era încredințat că era generală în Europa, probabil și în urma spiritului de aventură ce-l duceau cu ele în toate privințele războaielor. Cînd mi-a vorbit și mie, plină de remușcări pentru această inutilă furtă, eu am consolat-o spunînd că n-aveam dreptul să-i reproșez acest lapsus fără de importanță, după ale mele două ce ar fi putut să fie foarte grave dacă le făceam nu cu Tonci și Toto, ci cu Fips, recomandîndu-i însă a fi de acum și mai prudentă cu acest tîlhar care găsisse imediat mijlocul să încerce a trage un folos din informația obținută. Ar fi fost cu atît mai injust să facem caz de această balivernă, cînd tocmai regina fusese aceea care contribuise cel mai mult, efectiv și în mod strălucit la desinformarea nemților prin Fips și apoi liniștire lor în urma remaniierilor recente și prin explicațiile ce i le dăduse lui, după lungi și savante prelucrări ce i le făcusem cu M.S. și Ioani în sensul celor ce doream să creadă ei despre plecarea lui Toto, cît și prostului de Albrecht care venise în mod special să se informeze despre noile neînțelegeri-drame interioare ale curții ce alarmaseră cu atît mai mult misiunile cu cît Toto era o figură f.populară în sânul lor și stabilise mai

cu seamă cu cea militară așa de repede excelente relații.-

Despre reacția lor față de mine merită menționat că fusese tipic germană în materie de diplomatie hitleristă, nedeșărată încă de spășitoarea moștenire a politicii wilhelmine: în loc să-și mascheze nervozitatea și nemulțumirea printr-o regală nepăsare aparentă, chiar dacă de fapt și-ar fi dedublat vigilența în observarea relațiilor externe ale C.R. și în special a celor cu guvernul, care fuseseră și puteau să mai fie și de acum încolo pentru ei barometrul cel mai sensibil al climei politice bucureștene, s-au apucat "în corpore" să ne asalteze colectiv și separat, direct și indirect, ca să-și satisfacă îndată curiozitatea și probabil mai ales cea a Berlinului pe care fiecare se străduia pe seama a-l informa cât mai rapid, chit că valoarea raportului să sufere "din cauza vitezei", iar noi i-am ajutat să-și facă datoria, de urgență, în sensul ce ne convenea și profitând de asalt spre a-mi îmbunătăți reputația și relațiunile cu ei. A fost o reală nostimadă ce a constituit atât pentru M.M.L.L. cât și pentru menajul nostru partea distractivă și adeseori ilariană a acelor zile! Capul coloanei l-a format firește și de această dată Pips, care se obișnuise deja de la o vreme, datorită afabilei solicitări a lui Toto de a-l vizita la discrețiune, să intre neanunțat la Mareșalat și, cu ajutorul unor grase bacșișuri liberal distrăbuite printre lachei, să nu mai stea ca restul lumii, în așteptarea de a fi primit, în sala destinată acestui scop, ci în biroul meu, al S.P., la suetă cu mine -care tolerasem dinadins indiscreția lui ca să nu par că așa aveam secrete de ascuns față de el, oferindu-i regulat cafeaua și havana veritabile ce mai erau în stocuri mari la palat și câte un coniac Segarcea ce-l prefera cu mult celor trei stele ale lui Martel sau Hennessy, precum și punctul zilei din ajun în materie de aprecieri mincinoase asupra informațiilor interne și externe cunoscute oricui -adeseori însă și parcă de preferință chiar și în lipsa mea, când îl puneam pe Bălăceanu să-i comande consumațiile ca la restaurant și scotea printre hîrțile de pe birou, vădit decepționat dacă erau puține și fără nici un interes și pe care le lăsam expres așezate într-o anumită dezordine ce nu știa niciodată să respecte punindu-le la loc. De multe ori nici nu mai așteptase să fie primit și de Toto dacă era satisfăcut cu ceea ce aflase de la mine și avea impresia că acesta (despre incompetența căruia era destul de bine lămurit) n-ar putea contribui cu nimic la completarea informației în chestiune, după care

umbla de fapt și nu trecuse pe la el decât pentru "verificarea mea" când era vorba de chestiuni nelămurite pe care Toto avea de unde să le știe și le-ar "scuipa" mai lesne, nefiind pe semne prea greu de tras de limbă; iar cererile de audiență la R.M. fuseseră rezervate pentru problemele mai mari sau momentane importante când L.G. rămăsese în urmă cu informația ei pe canalul Langenhahn și nelămurită de notele lui obținute prin cele două surse obișnuite ale sale plus Tonci pe care-l contactase atunci în mod special la club sau când se petrecea ceva neprevăzut și care infirma tezele susținute anterior de Fipt. Acesta fusese cazul cu demisia lui Toto, total neașteptată pentru toți în afară de prea puținii inițiați din sinul C.R. și Ioă în penultimul moment, așa că Fips era zdrențuit de fiertură, fiindcă bănuelile retrezite subit la leg. germană contraziceau total rapoartele sale liniștitoare și că desigur fusese grosolăneste apostrofat de camaradul Manfred la publicarea numirii mele în buletinul de presă al legației și al postului radio-România înainte de a fi apărut în Bukarester Tagblatt și presa noastră. Sosise glonț, la palat ca să-i ceară explicații lui Toto, spre a nu-l mai putea vedea, deoarece terminasem cu predarea - preluarea în ajuns și nu mai avea nici măcar vreo corespondență particulară de ridicat acolo, unde nu avea de altfel să mai vină după audiența sa de la vilă și nici la Jockey, ci să cineze în seara acelei zile în aceeași formație ca în ajunul numirii sale la C.R., cu Iorgu și cu mine la Tonci acasă, ca să ne relateze toată convorbirea sa cu Antonescu și să evite totmai neplăcerea de a trebui să explice tuturor cunoștințelor sale din oraș aceeași poveste ce aveau să afle și așa de la alții în cursul zilelor următoare, așa că pleca a doua zi la moșie de unde va reveni abia după câteva săptămâni când toată lumea se va fi calmat. În consecință, eu am trebuit să-l primesc pe Fips și să pierd cu el jumătatea dimineții ca să-i scot din cap ideea că afacerea avea vreun substrat politic povestindu-i de la a. la z. toată desfășurarea cazului Manolescu cu urmarea regretabilă a solidarizării încăpăținatului de Toto cu acest vechi camarad, imposibilitatea de a găsi la repezeală un înlocuitor potrivit care să aibă deopotrivă încrederea și simpatia M.M.L.L. și ale Antoneștilor, deci interimatul meu propus de aceștia și acceptat de M.S., drept soluție provizorie convenabilă pentru că, în lipsa C. Ioă urma să-l suplezeze în toate, deci și pentru raporturile cu P. și rezolvarea chestiunilor pendinte între acesta și guvern, de dînsul

142

prefera să trateze prin mine, eu fiind subalternul lui la externe de unde nu eram decât detașat și-nsfârșit preferința ambilor Antonești pentru o soluție ce diminuea și mai mult importanța C.R. și a M.S. - Naturalitatea expunerii cursive și faptul că mă făceam a nici nu înțelege că L.C. bănuia ceva politic drept cauză a remaniierilor -căci i-am anunțat cu acest prilej, ca un mare secret, că Negel avea să fie numit la 1 iulie A.D.C. - ca și acel că Fips dorea ca lucrurile să fie așa cum spuneam, intrucît corespundeau cu previziunile sale și infirmau temerile lui Killinger, plus împrejurarea că mai multe coniacuri și cafele consumate și două havane fumate iar alte două băgate în buzunar în mod excepțional contribuiseră a-l convinge de veracitatea lămuririi misterului și-l făcuseră pe bătrînul spion să plece triumfător drept la Manfred care l-a reținut la prînzul întîrziat în ziua aceea la L.G. de redactarea radiogramei lungi ce o expediaseră înainte la Wilhelmstrase și M.C.G. al Fûhrerului, spre a nu fi chemați eventual direct de aceste, ceea ce mai întîmplase cînd nu l-au informat destul de prompt, ultima dată nu de mult cînd cu numirea lui Ică. Totuși versiunea mea dată lui Fips n-a fost considerată o probă suficientă, drept care trebuia coroborată cu acele ale altora. Așadar, încă în aceeași după amiază Fips a mai cerut, telefonînd lui Nelly la Sinaia (în loc să mi-o ceară mie dimineața) a o putea vedea cît mai curînd pe R.M., iar Albrecht i-o luase chiar înainte plecînd pentru cîteva zile "de permisie", nu la mare, ci tot după "aerul curat de munte" la Sinaia, descinzînd ca de obicei la "pensiunea Catargi" de unde și-a anunțat R.M. direct prezența și a fost deci imediat poțtit, cu un avans de 24 ore asupra lui Fips, la ceaiul ei și ședința de cinematograf. -

După aluziile epistolare ale sorei sale C. Törring și alte presupuneri bazate pe indiciile subtile pe care le au femeile în această materie, R.M. conchisese, încă de la numirea lui la M.M.G., că Albrecht fusese ales de serviciile Reichului, ținînd cont de toate calitățile lui ce-l desemnau, după criteriile lor, ca personajul disponibil cel mai indicat și susceptibil ca s-o "consoleze" de viața de austeră văduvie și singurătate ce o ducea și spăsa atît în România și această presunție o făcuse să reacționeze tocmai contrar speranțelor lui Adolf, de a-și putea băga astfel o iscoadă chiar în alcovul celeia care era considerată de el, pe bună dreptate, a avea cea mai mare influență asupra fiului ei. Albrecht era, ca 99% din Hohenzolern

înalt, bine legat, cu o robustă sănătate și dotat, după cum îi mersese vestea în Germania unde avusese și avea multe succese feminine, cu toate că nu-și neglija soția căreia-i făcuse o droaie de copii, cu renumita caracteristică disproporționat de masivă și voluminoasă a tuturor bărbaților acestui neam. Săten cu ochi mari și frumoși grii-fier bătînd în verzui, trăsături regulate și foarte bărbătești, fără un pic de acele simptome ale degenerescenței frecvente în casele princiare, cu singele nepriemnit prin prea numeroase încrucișări în aceeași castă restrînsă de familii înrudite, tip de frumusețe teutonică populară în Germania dar mai puțin în afara ei pentru lipsa de finețe și distincție ce-l deosebea îndeosebi de acel al celților și latinilor și, pe deasupra, înzestrat cu o (de asemeni f. caracteristic germanică) cultură istorico-literară și mai ales muzicală, romantice cîntînd binișor la pian și producînd compoziții proprii cu pretenții de valoare clasică dar de fapt tare slăbuțe, șterse și impersonale, avea cu ce să placă unor fete din lumea lui sau din cea a burgheziei mici și mijlocii a țării sale, fiind și la vîrsta potrivită pentru aceasta, a R.M., deci a bărbatului "cu experiență", dar nu pentru a-i putea place ei, care era chin-tesența rafinementului aristocratic cosmopolit european, avînd tocmai o sfîntă cruzare pentru tot ce era specific nemțesc și în special hohenzollernăsc. În consecință, evitase orice prea mare intimitate familială cu dînsul, invitîndu-l la dejunuri, ceariuri și la cîte un recital muzical -și chiar la acestea destul de rar, considerînd că erau totuși rude- dar nici odată să stea cu ei, nu la Foișor unde nu există loc pentru musafiri, ci nici la Peleş unde erau adeseori cazate vizitele interne și externe invitate pentru șederi mai lungi la Sînsia. Albrecht fusese deși constrîns, ca să nu se dea bătut și să-și rateze toată misiunea secretă în România, ceea ce ar fi însemnat întoarcerea la regiment și plecarea pe front, în loc să trîndăvească la M.M.G. care huzurea în București "ca dumezeu în Franța", a-și găsi un alt stabiliment în preajma Peleşului și-l găsi rapid cu tot ce nu reușise să găsească la Foișor: în persoana deosebit de ospitalieră pentru nemți a Marcelei Catargi, fiica mai mare a "Contelui Ari" (Heri) Catargi, fost M.C., deci sora excelentului pictor "Togo" Catargi, ca și fratele ei plin de talente pe care le-a dezvoltat însă mai mult în domeniul practic al vieții, fiind o și mai desăvirgîtă gospodină și bucătărească decît sora sa

renumiată pentru cunoștințele ei culinare. Cam de vîrstă și talia R.M., poate ceva mai mică în ani și mai mare în centimetri, foarte reușită în genul ei de frumusețe orientală, brunet închis de tot și o mare pasionată în amoriurile ei păguboase "Marcelle" nu se măritase fiindcă-și fixase țeluri prea înalte, la propriu și figurat, în floarea tinereții, refuzînd, cînd era tocmai bună și căutată pentru măritiş, într-adevăr frumoasă și de clasă mare în ce privea alura și eleganța ei, puțintel masculine (așa cum am cunoscut-o în iarna 1919/20 cînd locuiam în casa lor bătrînească pe Dorobanți, vis-a-vis de palatul Asan), pe toți piticii, sărăntocii și netitrații care o ceruseră în căsătorie și negăsind în societatea bucureșteană de atunci ceea ce căuta, s-a aruncat în brațele C.D. încurcîndu-se cu un holtei cu toate însușirile pretinse - înalt, frumos, f.bogat și ultra-titrat - dar care în cele din urmă n-a găsit necesar s-o ia și de nevastă. Si cum este științific, dar încă doar empiric, deci inexplicabil dovedit că ștampila primului dulău lasă amprenta sa pe progenitura din orice altă sămînță ulterior fecundată la cățele și că primul nobil diplomat amorează al Marcellei a fost de viță germanoidă, cei următori - Dornberg, Storch, Curtius etc... cu excepția penultimului, simpaticul C.de L.Yankeu Benton, venit de la și întors la Monrovia unde beția l-a omorît, dar nu a răspensulului, Tonci - au fost și ei germanici și toți înalți, bănoși, titrați sau cu situații mari și interesante pentru informația, astfel încît lumea a început să creadă că Marcela nu fusese chiar atît de neabilă ca să nu fi știut cum să-l agățe definitiv pe unul dintre amorezii ei cauzi oficiali, ci că ar urmări altceva decît cămnicia, fiind f.interesată în problemele politice, inteligentă și cu o excelentă memorie. În orice caz, după moartea părinților, sora trăind la Paris, iar Togo neavînd nici un interes pentru chestiunile de avere, Marcela preluase administrația bunurilor succesorale rămase în indiviziune și, practic cum era. Amenajase vila Catargi de la Sinaia, destul de apropiată Peleşului, într-o pensiune pe care o conducea personal, unde se mîncea cel mai bine în localitate, cu mult mai ieftin decît hotelurile, frumos mobilată și ținută ca o casă particulară îngrijită de stăpîni și unde "ips trăges regulat și-l adusesse și pe Albrecht iar cu acesta apoi toată protipendada M.M.G. și toți acoliții ei în vacanțe, vizită sau trecere în România. Astfel, Marcelle se-adrăgostise din nou și Albrecht de asemenea,

Fips patrona amozurile lor cu deosebită bucurie, căci avea de atunci asigurat postul de observație permanent la Sinaia, cu atât mai bine ales cu cât, prin soțul ei "Totiță", Nelly e rudă apropiată cu Marcelle și întreținea cu ea strânse legături, petrecând deseori serile ei la "pensiune", R.M. concediind-o regulat la orele 19, așa că-i era urât să stea singură în tristul și imensul Peleş, întrucât nu mai era de vîrsta și mai puțin cu fizicul care să-i fi îngăduit a-l ține de urît pe bietul "Adj. de Serv." care nu putea părăsi Peleşul dar dacă era burlac sau "neserios" găsea acolo destule "dive" printre cameristele alese pentru "alura lor plăcută", pe cînd "jos la pensiune" trăgea și Totiță cînd venea rareori în "week-end" la Sinaia, dar fără el veselie la vila Catargi era și mai mare, deoarece devenise clubul ofițerimei M.M.G. și cuibul iscoadelor civile de calibru, Iorgu și cu mine observînd curînd după intrarea noastră la P. că Marcelle se lipsea de conducerea pensiunii cînd M.M.L.L. nu se aflau în Sinaia, dar nu lipsea o zi de la îndatoririle ei menajere dacă S. erau întorși la Foișor și că, firește, amozul ei princiar urma mai mult sau mai puțin același itinerariu. Regele, R.M. și Ioani se lămuriseră de altminteri deja înainte de sosirea noastră relativ la aceeași ciudată coincidență, Ioani fiind avizat prin prietenii săi sinaioți că vila Catargi ținea chiar evidența mașinilor ce intrau și ieșeau pe pîrtaliul Peleşului. Nici Nelly nu era atât de naivă ca să nu fi fost conștientă de această situație și de pericolul ce-l putea constitui dacă ea nu era la înălțime și comitea vreo imprudență și fiindcă toți aveau toată încrederea în caracterul ei funciarmente credincios și devotat stăpînilor săi, dar mai puțin în acuitatea ei cerebrală, fusese pînă atunci mereu amintită a nu se-anghesui la joc și a se folosi cînd se ducea în "cuibul dracilor" de tăcere ca armă cea mai sigură pentru securitatea taberei înșerilor. De la sosirea mea se mai schimbase macazul prin faptul că eram curios să știu ce se vorbea în acest cuib de drăcușori neghiobi, pentru că-l cunoscusem între timp pe "unchiul Albrecht" și-l cîntărisem repede ca f.inofensiv, nu-mi închipuisem că, colegii lui militari puteau să fie mult mai breji decît el, în nici un caz de talia lui "Onkel Fips" și că, pe de o parte, vroiam să mă lămuresc asupra framului adevărat ce-l purta Marcelle pe care o știam mult mai deșteaptă decît majoritatea "fitrurilor" ei din trecut și în special decît acei

146

actual, iar pe de altă parte nu mă puteam împăca cu gândul să pierdem această splendidă combinație neamțescă pentru a o întoarce contra autorilor ei și a uza și abuza de ea întru desinformarea științifică a lor, încurajând-o pe Nelly să dea mai des pe acolo și învățând-o ce să răspundă la întrebări, să spună chiar neîntrebată și să întrebe cu naivitatea sa nesuspectabilă la rîndul ei. Nelly vorbea despre Marcelle că nu era nici un fel de agentă, ci pur și simplu îndrăgostită și interesată de cîștigul mare al pensiunii veșnic ticsită de pensionari foarte cheltuitori, deci într-atît germanofilă cît fuseseră americanofilă în anii ei de flirt cu Benton. Iorgu, mai sceptic întru aprecierea femeilor în general și a celor mai istețe în particular, o taxa spioasă sigură, dar nu era nici el elucidat dacă lucra pentru Cristescu, pentru englezi sau totuși, cum se părea, însă cam prea cusut cu sfoară roșie, în interesele supreme ale lui "Dolfi", tinzînd cu toate aceste tipice inabilități nemțești să incline în favoarea celei din urmă ipoteze, iar eu din contră spre cea de a doua, evenimentele de după 23 August adevărînd însă teza lui Iorgu. Pentru moment, aveam în orice caz că caut a-i da impresia că nu ne feream de ea și nici de princiarul ei amant, așa că-n săptămînile asaltului general al nemților am invitat pe R.M. s-o primească împreună cu Albrecht la unul din cearșeturile ei intime, iar fără să cădem deodată în ceaaltă extremă a unor subite avansuri excesive față de cei ce pînă atunci fuseseră ținuți mai la distanță, am inaugurat interimatul meu printr-un dejun intim al M.M.L.L. cu Albrecht, dulcinea, Nelly, Ioani și noi doi, iar apoi am reintrodus mai dese recitale muzicale cu Knescu, Giseking și alți artiști germani în turneu la noi sau de ei noștri prezentați de maestru, la care Albrecht era totdeauna invitat oșteodată solicitat să ne chinuiască cu operele sale, iar cum Marcelle nu putea veni și ea cu el la recepții oficiale, pentru că nu se cădea ca M.M.L.L. să patroneze chiar fățiș și ele amorul ilicit al unchiului regal căsătorit și încă cu o soție tare geloasă, mă aranjam să-i fac în schimb cîte o delicată atențiune, făcîndu-i naveta cu S.R.-ul meu înapre sau dinspre București cînd se-ntîmpla să fie fără mijloc de locomoție iar eu mergeam și așa în direcțiunea dorită și am umplut-o de bomboane și flori pentru o invitație la un ceai la vilă la care n-am avut timpul a mă duce. Toate acestea au avut avantajul de a-mi ridica substanțial acțiunile la nemți, Albrecht

descoperind că Bielle avusese din copilărie o Fraulein germană, că-și complectase cunoștințele de limbă și literatură germană timp de un an la Freiburg în Breisgau, în urma logodirii noastre, știind că în familia mea se vorbea mai mult nemțește decât franțuzește, că avea o sumedenie de prietene și cunoștințe în Germania, care fuseseră cu ea la școală în Elveția și dintre care unele erau cunoscute, altele chiar rudele lui, astfel încît au avut și acest teren comun printre subiectele de conversație în care se dovedise a nu părea deloc acea mîncătoare de "boches" care ar fi făcut din mine un mare germanofob cum avea reputația la L.G. cu rezultatul că Albrecht a fost încîntat de ea și și-a revizuit destul de mult părerea despre mine, impopular la Sigmaringen de cînd cu răspunsurile cam reci și protocolare (într-o germană ostensibil străină cunoștințelor lui Mike) și cu refuzul timbrelor gratuite ce le primiseră pînă atunci de la poșta română prin intervenția "illo tempore" a lui Carol. Raportul lui fusese deci desigur liniștitor. Concomitent cu acest tablou viu din actul întîi al relațiunilor C.R. cu aliații regimului antonescian, von Gerstenberg dăduse din mîini și din picioare spre a-l prinde pe Tonci la un dejun militar înainte de plecarea sa la țapii de le terenurile sale personale arendare lîngă Brașov și Sighișoara, din care vîna anual la începutul lunii iulie cîte trei din cei mai buni de fiecare teren ținut doar pentru aceste cuadrupede. Cum nu putea renunța la dejunurile din 29 de la Foișor și din 30 de la L. Italiei (și ea ahtiată a cunoaște din primă sursă cauza remanierii de la P.), invită la rugămintea mea pe G. la un țap brașovean, ceea ce constitui pentru Tonci o însemnată concesie întrucît deranja nițel programul vizitelor sale ardeleni, dar totuși un sacrificiu mai mic decît decît ar fi fost nevoit să-și amine plecarea programată pe ziua de întîi, iar pentru musafirul ocazia cea mai prielnică pentru a putea culege în conversația lungă și neformală din timpul drumului parcurs împreună în mașina oaspetelui - invitatul arangîndu-se a face calea întoarsă cu avionul - mai ample și mai concludente elemente pentru-un raport amănunțit asupra treburilor C.R. decît le-ar fi adunat în convorbirea la o masă și totodată avantajul aprecia-bil, pentru vîntătorul pasionat ce era, să-și facă rost de o pereche de coarne de "Karpathenbock" invidiate de V.K. și atît de prețuite în Germania unde podoba căpriorului e o miniatură față de cele subcarpatine. Tatăl meu adoptiv era, pe de altă parte,

(148)

stît de stăpîn pe limba sa, mai ales cînd vorbea germana, ce o ştia mai bine decît invitatul său, de care nu se temea de altfel ca adversar de aceeaşi forţă întru tragerea ei, încît îşi propunea cu el un instructiv colocviu privitor la situaţia frontului şi a războiului aerian occidental despre care acesta era particularmente bine informat, fiind general de aviaţie şi dintre cei mai specialişti ai Wehrmachtului. Si într-adevăr, partida lor, sugerată de mine, avea să fie încoronată de cuadruplul succes: al spulberării tuturor suspiciunilor trezite la minunile germane de dubla remaniere - întrucît, în chiar dimineaţa plecării lor, comunicatul înlocuibilii G.Manolescu prin D.D.Negel venise să confirme anunţul meu făcut lui Fips-; al doborîrii de către musafir, la cea de a doua pîndă din dimineaţa următoare, a unei piese cu care şi un nimrod veritabil s-ar fi putut fîli, iar acesta mai de paradă i-a rupt gura prietenului şef nazist; al ameliorării reputaţiei mele la L.G., dat fiind că Tonci a ştiut să explice abil alegerea mea şi nu a C.Codresanu prin sănătosul principiu, aplicat îndeobşte în cel de al III-lea Reich, al recunoaşterii că "valoarea nu aşteaptă numărul anilor", că prin urmare acest criteriu "der Tüchtigkeit" precumpănise în recomandarea mea de celălalt f.tînăr interimar pentru răspunderile grele ale poziţiei sale şi acceptarea ei de către M.M.L.L. şi C.din aceleaşi considerente, ca şi pentru garanţia ce o prezentam ca fiu adoptiv al oratorului, asupra mentalităţii tradiţioniste conservatoare central-europene a căruia spera că nimenea nu mai putea să stea la îndoială; iar, însfîrşit, al unor aprecieri interesante mărturisite confidenţial de interlocutorul lui, mai vorbăreţ şi comunicativ în dispoziţia mai intimă a companionului de vînătoare, cum că generalitatea germană considera în unanimitatea ei (minus cîteva elemente iresponsabile dintre "Draufganger", comandanţi S.S.), că "ofensiva 1942 era de pe acum total ratată, întrucît obiectul ei principal de a sparge frontul de maniera a produce bătălii de încercuire spre nimicirea armatei roşii europene şi ocuparea rapidă, înainte de căderea iernii a liniei Urali-Caucaz, a fost zădărnicit de prompta reac-sovietică pe toate punctele nevralgice de spargere şi strategia impecabilă a retragerii cu maximă economie a efectivelor şi armamentului, astfel încît, departe de a se mai putea în viitor re-itera stilul operaţiilor de la începutul războiului răsăritean, de la răgazul ce urmasse acestora şi pînă în prezent tabloul com-

parativ al pierderilor în cazualității, prizonieri și material irecuperabil înclina din ce în ce în favoarea inamicului, ceea ce pentru rezervele Reichului, de acum simțitor reduse și cu stăt mai limitate cu cât frontul se adâncea și se lungea, creia o situație extrem de îngrijorătoare și care periclita puțința apărării Continentului prin lichidarea imediată a unui cap de pod ce l-ar reuși să-l stabilească occidentalii pentru deschiderea unui al doilea front, care nu mai avea motive să întârzie mult din moment ce aveau acum superioritatea în aer și pe mare, iar pregătirile lor păreau să fie înaintate. La întrebarea dacă socotea chiar și războiul cu Sovietele definitiv pierdut, G. a răspuns evaziv în sensul că, dacă totuși se va reuși, înainte de atacul apusenilor, să se atingă linia U - C de "gîtuire a contra ofensivei sovietice", spre a o putea fortifica masiv în cursul anului viitor și arunca la mare printr-o acțiune fulger armata anglo-americană menită să prindă picior în Apusul continentului chiar și războiul general ar mai putea fi cîștigat dacă armele noi vor putea fi produse în timp util pentru a compensa inegalitatea potențialului industrial al taberelor respective, accentuată mult prin paralizarea progresivă a celui german în urma supremației crescînde a forțelor seriene inamice și consecința ei dezastruoasă asupra unui război definitiv dus pe mai multe fronturi îndepărtate la distanțe mari. Tonci a observat că erau cam multe "dacă" ce se cereau îndeplinite ca să existe o șansă de victorie, dar că nu înțelegea ce-l făcea pe G. să prezică o contraofensivă rusă ce ar trebui stăvilită pe acea linie scurtă între canatul natural al porții eurasiatice. Generalul i-a explicat atunci că grosul armatelor sovietice, fiind încă intact și în măsură a se replia pe acea linie, va putea contra-ataca îndată ce-și va fi completat armele ofensive pe care de un an a avut timpul să le producă nestingherită industria invulnerabilă europeană și asiatică situată la mari distanțe de front și că în afară de aceasta se știa din Teheran că ritmul ajutoarelor americane trimise U.S. prin Persia începînd încă înainte de sfîrșitul iernii, în materie de conserve alimentare, utilaj sanitar, autovehicule și blindate mari, era în creștere rapidă, lucrîndu-se intens la o autostradă legînd Golful Persic de Marea Caspică și că interceptarea acestora în regiunea muntoasă între litoralul sudic al Caspicei și granița ruso-persană implica un efort militar considerabil și riscul

(15)

ostilităților cu Iranul și Turcia ce trebuia evitate cu orice preț în actuala conjunctură a războiului. Perspectivele nu erau trandafirii dar nici atât de sumbre ca să justifice "defetismul excesiv" al acelor care nici nu cunoșteau aceste date, întrucât ceea ce nu s-ar realiza, cum se scontase, în 1942, se mai putea înfăptui în 43, iar cu cât se va putea amâna lupta decisivă cu armele existente cu atât se sporeau șansele perfectării celor inedite care vor revoluționa știința militară și constrînge pe inamici la capitularea fără de condiții de care tot vorbeau în propaganda lor. Pînă acum Anglia ar fi fost de mult la pămînt dacă nu se proceda la atacul "prematur" al U.S.: asta era ceea ce Hitler nu-i putea ierta lui Goering, ajuns "persoana ingrata" la Reichskanzlei și în partid, fiindcă din lipsă de curaj insistase atât pentru crutarea aviației încît Führerul sfîrșise prin a renunța la terminarea imediată a luptei cu englezii, iar arma aeriană nu se putea reînoui în ritmul pierderilor mult mai mari ce le-ar înregistra în Rusia dacă ar fi folosită din plin, așa cum s-ar cere pentru distrugerea spatelui frontului și străpungerea lui. Cu U.S. nu trebuia pornit războiul decît după asigurarea invulnerabilității Continentului prin ocuparea Insulei și Africii de Nord, apoi amenințarea Turciei și Iranului cu ocuparea, dacă nu se alăturau Reichului în viitoarea luptă cu Sovietele, ce trebuia mai bine pregătită prin încercuirea Rusiei întru atacul ei concentric simultan din Apus și de la Sud. Acum Turcia știa că nu mai putea fi amenințată și va fi un mare succes pentru von Papen dacă va reuși s-o convingă a-și menține neutralitatea pînă la sfîrșit. G.îl rugă însă pe Tonci a nu-l cita nici odată în exprimarea acestor păreri, căci și așa tensiunea între Wehrmacht și partid era destul de mare iar Hitler mai susceptibil ca oricînd la orice critică a politicii sale. Dealtfel, ar fi cea mai de neiertat lipsă de clarviziune și greșită apreciere a caracterului poporului german ce să se tableze pe disensiuni interne sau dualismul între cadrele armatei și cele ale partidului: critica generalilor era una constructivă, pozitivă și leală față de conducerea politică a Reichului și nici un militar german nu s-ar gândi vreodată să-ncearcă a sparge unitatea națiunii, ci dimpotrivă generalii care-l criticau pe Hitler îl serveau în același timp cu aceeași tragere de inimă și mai multă competență decît cei mai devotați și fanatici membri de partid. Ar fi de dorit ca toți românii să-nțeleagă

151

această realitate și să urmeze pilda solidarității poporului german și față de conducerea lor și față de Germania, căci orice disensiune în sinul lagărului condus de Reich nu ne putea aduce^{decît} /ponoase, situația noastră fiind și mai expusă decît cea a Germaniei, iar soarta ei în orice caz mai puțin primejduită decît a noastră în cazul înfringerii totale de către coaliția din care U.S. ar face parte pînă la sfîrșit ca Mare Putere victorioasă. În linii mari părerile lui Gerstenberg nu se deosebeau mai mult de acele ale lui Iacobici decît de cele susținute de Antonescu, iar în privința eșecului ofensivei pe care acesta încă nu-l vedea sau nu vroia să-l recunoască, ei se aflau exact de aceeași opinie și pe aceeași linie relativ la concluziile și consecințele de tras în cazul solidarității totale a taberei opuse nouă.-

Dar nici aceste căi prea bătute ale informației E.S. nu fură socotite mulțumitoare de către aceasta ca să-și încheie raportul personal în scris în lipsa unei luări de contact direct cu mine ce nu știa cum s-o înjghebe fără a veni să mă vadă la palat- ceea ce era sub demnitatea sa- și nici să mă convoace la legăție - ce iarăși nu putea să facă decît în cadrul unei invitații cu soția, lucru pe care, din motive ce n-am reușit să aflu clar nici odată, avea să omită pînă la sfîrșit- , așa că l-a pus pe Steltzer să-mi ceară la telefon o audiență pe care i-am fixat-o peste două ore, la 12, ca să-i arăt că nu înțelegeam să-mi schimb programul pentru dînsul primindu-l imediat, după cum ceruse, dar totuși în aceeași dimineață, însă dinadins la sfîrșitul ei, spre a putea limita convorbirea la 3/4 de oră, sub pretextul unui dejun la unu fix, deoarece mi se părea ciudat că nu căutase să profite de vizitele matinale uzuale ale lui Langenhahn pentru a-l însoți, ceea ce ar fi fost procedeul cel mai natural și normal, dîndu-mi pe loc de bănuit că ținea tocmai să evite prezența lui, așa cum dealtfel a și fost, căci Fips -iar din motive misterioase și cu atît mai greu de înțeles cu cît povestise R.M. de radiograma fulger "redactată mai mult de el", pîrînd f.mulțumit că se potrivea cu rezultatul corroborării celor două audiențe și fiind reîntors la București -totuși nu mai avea să dea pe la mine timp de vreo trei săptămîni. Steltzer nu motivase cererea fiindcă nu avea nici un motiv valabil, problemele interne ale C.R. nepriînd C.D. decît sub titlu de interes oficios, nemărturisibil, cît despre relațiunile de caracter politic știa că Antonescu nu le admitea, astfel încît a invocat stîngăciu, după ce ne așezasem în instalația de fotoli din centrul biroului (ca

să nu umilesc pe un vechi G.de L. dacă ași fi stat la birou ținându-mă prea riguros de protocolul funcției, pe care tocmai nu vroiam să-l subliniez), "că venea doar să-mi facă o vizită cu caracter privat ca să mă întrebe dacă după ridicarea mea neașteptată de subită (1) la atât de înalte funcțiuni, pentru care ținuse să mă felicite verbal cu prilejul prezent (spunînd-o rece, cu fața sa inexpressivă, dar pe un ton oleuțică ironic), Baronin Mocsonyi-Styrcea și cu mine am accepta totuși să le facem plăcerea a lua Juase (ceaiul) la ei înainte de sfîrșitul săptămîinii (era într-o marți, așa că era vorba de una din cele trei zile următoare), d-lor plecînd sîmbătă la prînz în turism cu mașina prin Ardeal spre a sta în vizită la prieteni timp de o săptămîină, lăsîndu-mă să le fixez ziua, întrucît era convins că trebuia să fiu acum foarte ocupat, spre a cunoaște cîteva menajuri tinere din cercul prietenilor lor care doreau de mult să ne cunoască dar nu avuseseră ocazia pînă acum (1), persoane cu care mă voiu înțelege sigur foarte bine pentru că erau austriaci și vînători, drept care intenționa să-l poftescă și pe Her von Mocsonyi pe care mă ruga să-l previn și că aveau să vină și logodații Hause, așa că ne-am simți en famille". Am acceptat imediat în principiu, declarîndu-mă absolut încîntat și am telefonat în fața sa lui Tonci vorbind -cum făceam foarte des cu el- nemțește și rugîndu-l să fixeze el ziua ca să nu-l alterăm programul sacro-sfînt, apoi lui Bielle pe franțuzește (pe care Steltzer o vorbea cursiv ca un abominabil accent de prusac) ca nu cumva să ne fi angajat pe ziua aceea fără știrea mea. Totul fiind aranjat în regulă, Steltzer a pornit, după metodele noi diplomatice inaugurate de cancelariile totalitare, fără nici o introducere merită să-nvăluie scopul ridicării chestiunii care-l interese, la un chestionar destul de metodic conceput pentru ca răspunsurile să nu poată ocoti problema centrală nici să împiedice înlănțuirea întrebărilor logice următoare dinainte pregătite pentru toate răspunsurile posibile ce s-ar da la întrebarea precedentă, în legătură cu inspecția M.S. pe front. Neașteptîndu-mă nici la vizita lui, nici la eventualitatea ridicării direct cu P. a chestiunii peste capul guvernului, m-a luat oam prin surprindere și am trebuit deci să improvizez, pe cînd el se pregătea sistematic pentru a-mi întinde această foarte periculoasă cursă. Fips și Albrecht nici nu menționaseră problema ca și cum n-ar fi știut de ea sau le-ar fi fost interzis a ne preveni prin sondeaje preliminare premonitoare și cu

153

efectul de a ne permite găsirea unor subterfugii spre a scăpa de ridicarea ei. Nu puteam nici să-i tai piuitul spunând fie că nu știam nimic despre așa ceva, fie că problema nu privea pe S. ci pe G., sau că nu aveam căderea să discut cu el chestiuni politice, întrucât era teza guvernului cu care M.S. nu era de acord, nici să mă angajez într-o discuție din care el să poată desprinde că dorința Führerului ne era cunoscută de mult, dar că M.S., încă și eu eram contra, Antonescu încă ezitând sau cel puțin nehotărât asupra datei, iar numai Toto și C.M. entuziasmați și doritori a o prezenta nemților și opiniei publice din țară, drept o inițiativă personală a S. nesugerată de nimeni, întrucât ar fi fost atunci convins că remanierele se datoriseră totuși acestui gen de probleme, iar nu povestii cu subita descoperire în iunie 42 că G. Manolescu fraudase D.C. încă din ianuarie 41 și că Solescu, nevrînd să creadă că I.C.C. se pricepea în verificări de gestiuni, demisionase din prietenie pentru un om de încredere al guvernărilor declarat pe nedrept pasibil de pușcărie de către cel mai înalt for juridic al țării sale. Însfîșit nu puteam nici să-l fac de baftă pe Toto în sensul de a-l demasca drept un idiot care nu pricepuse sau nu știuse să arate M.S. că i se dăduse limpede a înțelege din partea M.M.G. că A.H. dorea tocmai ca R. să ia inițiativa, pentru a forța mina C. nedoritor să-l pună în vedetă, fie pentru a nu-l compromite, fie din ambiția de a nu-i recunoaște hegemonia asupra armatei, lucru ce n-ași fi ezitat să fac dacă nu știam că Antonescu îi rezerva misiunea legăturii sale personale cu F., pentru îndeplinirea satisfăcătoare a căreia trebuia să poaseze încrederea acestuia în simțămintele lui 100% progermane și convingerea că avea totodată acea a R. și C. și nu era un zefzec ci un element capabil, serios și cel mai indicat pentru rolul acesta de intermediar între tustrei, datorită tactului și discrețiunii dovedite în funcțiunea lui precedentă; nici să încerc a-l convinge pe capul politic al L.G. (ce era indiscutabil Steltzer, ca Spitsmuller la francezi) că vizitarea frontului de către S. nu era oportună în faza actuală a desfășurării campaniei răsăritene, ci trebuia rezervată cu un ultim act galvanizator al spiritului combativ în armata noastră - necompromis prin gestul anterior propagandistic făcut întru susținerea morală a unei întreprinderi sortite unui eșec demoralizant și unor sacrificii reproșabile - pentru perioada apărării patriei de noua invaziune, teză ce iarăși n-ași fi ezitat s-o susțin tot în alte împrejurări decât acele

tare suspectă a numirii mele în locul lui Toto de care știa că credea exact contrariul, ceea ce ar fi confirmat în circumstanțele actuale toate aprehensiunile lui Killinger și în ultimă instanță ale lui Himmler și Hitler, când pe deasupra eram deja lămurit asupra faptului că Ică nu o mai susținea ca interimar de asemenea suspect acestora și îngrijat să-și păstreze postul din care va putea mai lesne opera răsturnarea, cu sau fără asentimentul patronului său, pe care o negocia tocmai acum în numele acestuia, așa că inspecția nu mai putea fi evitată și deci n-avea nici un rost să nu o declar față de Steltzer ca absolut oportună și f. binevenită M.M.L.L. - Așadar, la primele întrebări ale acestuia - cum se făcea că Rosetti - Solescu demisionase și dispăruse ca intrat în pământ fără să fi reușit să se achite de satisfacerea "promisă" a delicatei însărcinări ("Aufgabe") ce luase asupra sa, cel puțin la cunoștința L.G. și nici să fi găsit de cuviință a da vreun răspuns și o explicație a întâmplărilor de la C.R. prietenilor săi de la M.M.G., care erau îndrituiți să considere acestea ca dovada refuzului M.S. de a vizita frontul - am fost atît de surprins să aflu că Toto ne ascunsese poate (ce nu mi se părea verosimil, ci mai degrabă un blef al renumitei canalii ce aveam în fața mea, sau atunci o neînțelegere destul de posibilă avînd în vedere totală lipsă de experiență în asemenea manevre ale bietului meu predecesor) că se angajase eventual față de Hansen (căci Gerstenberg nu părea să știe nimic) a-l convinge pe R. de a insista pe lângă C. pentru a inspecta frontul Sud și că L.G. explică deci demisia lui numai din cauza nereușitei de a-l determina pe S. să consimtă la o vizită chiar la propunerea C., încît am reacționat instinctiv exact la un poker cînd mi se cerea "potul" ajuns cam mare și nu știam dacă voi relansa, plăti sec sau renunța la el; am suris discret ca și cum aș fi fost bucuros de ceea ce suzeam și amuzat de nedumerirea adversarului care nu putea ști ce joc imens aveam, lăsîndu-l să aștepte răspunsul nu fiindcă nu știam cum să blefez, ci cum să savurez mai mult momentul în care, perfect stăpîn pe jocul meu și sigur de cartea mea superioară, aveam să-i storc ultimul ban. I-am oferit o țigară, dar bestia nu fuma, așa că și mai amabil și curtenitor, m-am sculat ca să sun, spre neplăcută sa mirare, deoarece n-a înțeles imediat ce urmăresc, spunîndu-i după ce-mi aprinsesem o țigară și trăsese un sfert din fumul ei adînc în piept: "Das ist'ne heikle Angelegenheit die ich Ihnen nur auf's grosse Ehrenwort gütlicher Verschwiegenheit erörtern kann"! (Acesta este o afacere gingașă

157

pe care nu vi-o pot lămuri decât pe marele cuvânt de onoare a discrețiunii dvs. absolute!). Intre timp sosise lacheul și acum Steltzer a înțeles că doream să-i ofer o gustare, dar criminalul avea principii de dietetică și nu bea alcool nici cafea sau ciocolată înainte de masă, mulțumindu-se cu un panar cu apă și o dulceață, pe când eu am băut un coniac mai mare și o cafea mai mică, câștigând timpul necesar pentru a mă gândi rapid la ciocul ce trebuia să-i lipesc. Mă asigurase imediat pe cuvântul său de "național socialist" că ceea ce-i voi spune nu va fi divulgat de el decât E.S., la care am găsit abil să-l rog a-i spune acesteia din partea mea că-l socoteam pe Freiherr legat de cuvântul C. său, dat fiindcă nu țineam deloc să-mi complic misiunea și așa destul de grea și ingrătă, băgând zizanie între acei pe care și eu, ca și "prietenul meu" Rosetti, eram doritori și ne străduiam din răspuțeri tocmai ca să-i împac. Nerăbdător să aflu mari secrete, s-a pacientat când i-am propus să aștepte doar sosirea lachetului spre a nu mai fi deranjați. Și atunci, i-am explicat că Rosetti se achitase la perfecție de misiunea "în chestiune" și că M.S. a fost încântat de perspectivă și cu stîit mai nerăbdător să plece în cel mai scurt timp cu cât dorea de mult acest lucru, dar fusese mereu frînat "așa cum era îngrădit în orice mișcare și manifestație care-l puneau în vedetă". Rosetti comisese doar imprudența de a vorbi membrilor C.M. de acest proiect înainte de a se fi asigurat de părerea, ca să nu zidem aprobarea "bătrînului ostaș ursuz", iar aceștia, natural f. entuziasmați de a-l putea conduce pe tînărul stăpîn la camarazii lor și a-i arăta locurile luptelor la care s-au distins cu M.V., l-au ebruitat nițel prea devreme la M.St.M. și Reg. de Gardă Călare drept lucru hotărît și iminent și astfel afacerea a ajuns la urechile anturajului militar al C. înainte ca Rosetti să fi pregătît terenul. Era lucru prea bine cunoscut de inițiații în dedesubturile relațiilor M.S. cu Antonești - printre care știam că era și E.S., că "inițiativele" M.M.L.L. erau tocmai ceea ce exaspera mai mult pe bătrîn: dacă el ar fi propus inspecția, organizată și condusă de el, te pomenesti că R. o refuza sau trăgăna răspunsul, dar cum Rosetti "înțelese bine interesul ce consta în gestul spontan al tînărului monarh" și nu se așteptase deloc

(156)

ca prietenul său vechi să poată fi jicnit de impresia că i se dădea o mică lecție, întrucât el nu avusese până atunci inspirația fericită de a sugera un lucru ce s-ar fi convenit de mult, a târâgănat punerea la punct a proiectului în urma răspunsului neprietenos al M.A., în chip de hotărîre fără de apel, că din-sul judeca oportunitatea manifestațiilor regale și va aprecia cînd, unde și cum R. urma să fie condus de el într-o inspecție a frontului nostru din Ucraina. Aici Steltzer m-a întrerupt ca să-mi spună că această "versiune" nu corespundea cu "informațiile M.M.", că D. întîmpinase cu răceală toate invitațiile directe și aluziile indirecte ale M.C. și C.M. de a se decide la acest pas. Am retorcat pe loc rîzînd că a fost nevoit să potolească astfel exuberanța excesivă, ce se deslănțuise la început înainte de a fi cunoscut atitudinea C., imediat ce a înțeles că tactica adoptată fusese cea greșită și că cea contrară avea mai multe șanse de a duce la realizarea intenției sale de a vizita frontul fără a fi condus de acesta, ci singur și așa cum vroia el să-l vadă, nu de formă ci efectiv, "gründlich" (temeinic) și liber de a schimba programul la fața locului potrivit situației operațiilor în curs de desfășurare în zilele respective, întrucît dorea să ajungă în prima linie a sectoarelor interesante și să survoleze celelalte pentru a-și putea forma o viziune clară a caracterului războiului modern, ceea ce bătrînul nu i-ar permite dacă l-ar însoți, dar spera să realizeze în tovărășia celor cu experiența luptelor. Fi-rește că nu putea să invoce față de acesta adevăratele motive pentru care ținea neapărat să plece singur pe front, așa că am trebuit să intentăm unul valabil și anume acela că din moment ce nu putea să admită ca șef suprem al armatei interdicția sau îngrădirea unor inspecții ale acestuia din proprie inițiativă, refuza să meargă cu M.A. atunci cînd acesta va fixa data tocmăi pentru a demonstra că nu se conforma unui apel al acestuia, ci se ducea așa cum dorise dintr-început, adică "proprio motu". Cum însă această decizie -asupra căreia nu înțelegea să revină în nici un caz cu aceeași legitimitate în-păținare cu care se lupta cu C. și pe celelalte probleme în li-tigin între C.R. și Pr. ar fi riscat să amîne vizita "la calen-dele grecești", M.S. însărcinase pe Rosetti să-l convingă prietenește pe acesta, iar pe mine să-l cîștig pe VgP., cu care aveam bune relații din moment ce era șeful departamentului din

152

care făceau parte și efectuase detașarea mea la C.R., pentru acceptarea cât mai neîntârziată a inspecției regale în condițiile dorite de M.S. - Aici, Steltzer m-a întrerupt din nou, rîzînd el de această dată, pentru a remarcă destul de obraznic, pentru funcția ce o îndeplinea, față de interimarul Președinției, că se îndoia ca acesta, care făcuse și făcea mereu obstrucție la toate "cererile militarilor" de a spori efectivele armatei române de pe front, să fi susținut față de M.A. oportunitatea inspecției regale a acestuia și mai cu seamă din proprie inițiativă, adică în condițiunile pretinse de M.S. - Dat fiind că știam, din multe surse și unea absolut sigură care era Nicky Hauser, că în misiunea diplomatică germană Steltzer era acela care-l monta în continuu pe Killinger împotriva lui Ică, i-am replicat atunci instantaneu cu o expresie de arogant dispreț pentru o insinuare calomnioasă și pe un ton aspru și tăios de serioasă indignare, perfect simulată, că se înșela complet și era "prost informat" vicepreședintele avusese și avea întotdeauna o influență salutară asupra P., prin faptul că, dispunînd de autoritatea, prestigiul și curajul, precum și de latitudinea suficientă, datorită încrederii totale a acestuia în lealitatea perfectă și capacitatea excepțională ale primului său sfetnic și colaborator intim, ca să-i deschidă ochii asupra neajunsurilor unor măsuri impopulare și să-l împiedice a comite unele excese fatale și greșeli inerente dar f.dăunătoare regimurilor de dictatură personală lipsite de avantajul controlului conducerii de către opinia publică, constituia factorul critic și opoziționist necesar, ba chiar indispensabil într-un guvern fără de partid și fără parlament, iar în acest caz, ca și în multe altele anterioare, jucase rolul de prețios intermediar între M.S. și C. obținînd tocmai el, ceea ce "prietenul Rosetti" n-ar fi putut realiza atît de lesne și rapid, acceptarea formală a inspecției regale pe front pentru sfîrșitul lunii, cel tîrziu prima jumătate a lui august și foarte probabil în condițiile dorite de P., fiind totuși posibil ca dînsul să-l însoțească în locul M.A. - ceea ce nu-l deranja pe S. care și-ar impune programul și itinerariul elastice mai ușor tîndrului decît bătrînului Antonescu și-l va determina pe acesta să renunțe a mai merge și el - pentru a putea satisface prin acest compromis ambele desiderate și totodată a le mai închide gura dușmanilor săi montați de "militarii din guvern" (1) geologi de poziția sa de "brilant secund" și acum de "primus inter pares".

ce-i supăra foc, pentru că un civil și încă unul mult mai tânăr decît ei a ajuns să le comande, unor generali vîrstnici, ce aveau de făcut și cum trebuia să lucreze. Era, am adăugat, veșnica rivalitate între militari și civili pe care el, Steltzer, ca diplomat de carieră, ar trebui s-o cunoască și s-o înțeleagă mai bine cu atît mai mult cu cît ea dăduse și dădea "Führerului-Cancelar" destule dificultăți, începînd cu G.Schleicher și terminînd cu "nu se putea ști care dintre generalii Wehrmachtului". (nu-mi mai amintesc dacă Hitler acceptase deja sau era pe punctul să primească demisia S.M.St.M., dar știu că înlocuise din aprilie și pînă atunci o serie de comandanți ai marilor unități în luptă, printre care pe von Haufe cu von Manstein, pe un altul cu von Man teufel, pe Schobert, care mîrise destul de curios încă în 1941 tocmai în preajma disgrăției sale, cu unul care la rîndul lui a fost din nou recent schimbat etc...). Vorbeam acum cu prestanța cuvenită funcției ce o îndeplineam și nu în calitate de diplomat mai tânăr și mai mic în grad decît dl.Steltzer și spunînd desaltfel lucruri ce nu le știuse și-l surprindeau în bine, iar altele pe care totuși nu mai cuteza să le pună la îndoială, întrucît nu i-ar fi convenit să le repet Antoneștilor care puteau oricînd să-i ceară rechemarea, așa că a schimbat subit macazul asigurîndu-mă pe un ton de forțată gentilețe, menită să repare impresia neplăcută ce-mi lăsase ieșirea sa prea îndrăzneată, că șeful său va fi extrem de bucurat ("uberaus erfreut") să ia act de faptul - pe care mă ruga să-i confirm formal, nu personal, ca să poată face uz de comunicarea ce i-o făcusem - că vizita iminentă a R.pe front era deci lucru hotărît - ceea ce eu și făcui imediat - dar că tot nu înțelegea de ce atunci Rosetti a fost silit să-și dea demisia în împrejurările surprinzătoare și inexplicabile, fiindcă fuseseră atît de misterioase, în care remanierele de la C.R. afuseseră lon. "Um Gottes Willen, seid Ihr doch wirklich übertrieben argwohnic!" (Doamne dumnezeule, ce exagerat de bănuitori mai sînteți și voi într-adevăr) i-am spus cu prefăcută supărare, sculîndu-mă și ducîndu-mă în colțul opus ascensorului secret unde, în spațiile ușii simetrice cu cea a ascensorului, se afla safeul M.C. cu sistemul de trei cifre pentru deschiderea locușului principal, pe care l-am schimbat deci după plecarea lui Steltzer, întrucît l-am deschis sub nasul lui ca să extrag și să-i înafinez copia ce o relussem de la Ică, fiindcă prelusese în arhivă sa cea a bătrînului, de pe avizul I.C.C. adăugînd: Cred că ați

învăţat atîta romîneasă ca să-nţelegeţi ce scrie clar acolo
negru pe alb de către cea mai înaltă instanţă judecătorească
din ţară şi care nu ascultă de ordinele nimănui; nu vă pot re-
mite dosarul fără prealabila aprobare a R. dar cred că vă veţi
lămuri şi fără să-l traduceţi la legatie" şi l-am ajutat să
vadă importanţa, minuţiozitatea şi seriozitatea anchetei şi
concluziunilor, explicîndu-i în timp ce citea - căci şi vorbea
romîneşte destul de curăţel- că demisia lui Solescu nu avusese
nici o legătură cu problema vizitei pe front, cu atît mai pu-
ţin cu cît acesta se rezolvase în principiu deja înainte de
plecarea lui în sensul favorabil propunerii sale, ci exclusiv
cu afacerea Manolescu în care făcuse greşeala de a se încăpă-
ţina a susţine nevinovăţia acestuia, astfel încît obligase pe
S. să ceară ancheta I.C.C. peste capul lui, iar fiindcă-şi da-
torase numirea la C.R. în bună parte din cauza prieteniei sale
cu fostul A.D.C. şi-l apărase faţă de M.S. cînd s-a deschis
problema, anunţînd anticipat că s-ar solidariza cu el dacă ar
fi înlocuit, a ţinut să-şi respecte cuvîntul deşi S. încercase
în nenumărate rînduri a-l determina să-şi schimbe atitudinea
şi să nu se considere obligat a trage consecinţele solidari-
zării cu prietenul său. Rezultatul anchetei, fusese de altmin-
teri şi pentru M.A. o foarte neplăcută surpriză, deoarece şi
el avusese mare încredere în G.M. şi o afecţiune veche pentru
acesta şi încercase de asemenea, dar în zadar, a-l face pe
Toto să nu stăruie în atitudinea lui de cavalierism excesiv şi
oarecum demodat. Steltzer a citit foarte atent concluziile,
comparîndu-le cu trimiterile la paginile anchetei asupra prin-
ciplelor capete de acuzaţie şi a părut convins de seriozitatea
verdictului, întrebîndu-mă dacă, în consecinţă, Rosetti plecase
în termeni rău cu M.S. şi C., la care i-am retorcat că deloc,
ci dimpotrivă ambii îl considerau o victimă a caracterului său
ultra-intransigent şi corect, păstrîndu-i toată încrederea şi
simpatia, iar M.A. intenţiona să-i încredinţeze în curînd o
altă misiune mult mai importantă şi potrivit pentru mentali-
tatea şi însuşirile sale. La întrebarea dacă credeam că R. ar
consimţi ca dosarul să poată fi remis cu titlu confidenţial
reprezentantului Reichului pentru cîteva zile, l-am disuadat
să sugereze acestuia asemenea pretenţie, intrucît comisese deja
un abuz, arătîndu-i-l fără autorizarea M.S., care se mulţumise
cu plecarea G.M. de la C.R., dar îl lăsase mai departe la Adm. Bun
P.N., fiindcă era un vechi prieten şi devotat al acestuia şi

(142)

prin urmare vroia să-nmormînteze afacerea și să nu-i facă un "tor" deci desigur cu atît mai puțin ebruitînd-o și peste graniță. Mă temeam chiar că S. va fi nemulțumit de indiscreția ce o făcusem, rugîndu-l pe interlocutor să nu uite că-mi dăduse cuvîntul său de membru de partid de a păstra secretul absolut al întregii noastre convorbiri menite doar a înlesni lămurirea sa și a șefului său personală, pentru ca d-lor să știe pe ce teren stăteau, dar nu pentru informarea Wilhelmstrassei, întrucît, ca vechi diplomat, nu se putea să nu cunoască uzanța tradițională a diplomației clasice potrivit căreia un diplomat nu-și călca cuvîntul dat colegului străin nici pentru informarea guvernului propriu și nu desvăluia sursele confidentiale de informație, un șef de misiune trebuind să fie crezut de acel al departamentului și chiar al statului său, pe cuvînt și semnătură, cînd afirma și susținea un punct de vedere întemeiat pe dovezi din surse absolut sigure, fără a fi nevoit a le menționa nici arăta amănuntele argumentelor sau datelor unor comunicări secrete pe baza cărora își forma teza susținută. Existau, am adăugat insinuant surîzător, totdeauna mijloace de a verifica buna credință a confidentului care devenea rapid boicotat de toți colegii de meserie îndată ce dovedea a nu merita încrederea ce i se arătase! Il puteam asigura că, atît în vechea carieră diplomatică austro-ungară, cît și în a noastră actuală, rapoartele chiar strict secrete, numai pentru S., C. și M. de E., nu indicau niciodată sursele și elementele inutile, desvăluitoare ale lor, drept care diplomații noștri erau printre cei mai bine informați și eram sigur că diplomația național-socialistă avea tot interesul să procedem la fel. Se făcuse unu fără zece cînd am "ridicat ședința", conducîndu-l pînă la biroul alăturat al lui Bălăceanu care l-a însoțit pînă la ieșire. Eram mai mulțumit decît Steltzer de a fi reușit să-i spulber în mod vădit suspiciunile, dar trebuia să comunic la iuteală M.S. și mai ales lui Ioă convorbirea înainte de ceaiul de vineri, care era susceptibil de a masca vre-un alt obiectiv informativ al L.G. asupra unor probleme pendinte cu Pr. ce poate că nu le cunoșteam și putea fi folosit de mine în sensul dorit de acesta, iar pentru cazul unei reveniri asupra discuției precedente era de asemenea bine să știu în ce măsură puteam accentua povestea improvizată de mine relativă la proiectul lui de a-l însoți pe R. în locul C. în inspecția frontului. Bărbile ce-i pusese lui K. prin Steltzer nu erau chiar fără nici un temei, deoarece M.S. dorea de fapt să meargă singur, atît pentru motivele invocate de mine, cît și pentru a nu pare solidar cu M.A. în ceea ce privea răspunderea lui în declanșarea și conducerea operațiunilor ofen-

sive astfel cum se desfășuraseră din iunie 41 și până la zi, ^{16/11} pentru eventualitatea în care acesta s-ar opune morții unei vizite în lipsa oricărui reprezentant al guvernului, eu sugerasesm R. soluția de a-l propune pe Ioă ca însoțitor deoarece, pe de o parte, nefiind militar nu purta răspunderea directă pentru strategia antonesciană, mersul războiului și eșecul la care era sortită ofensiva 42 cel puțin în ochii combatanților, iar, pe de altă parte, putea să-și creeze o platformă în sinul armatei ca personajul cel mai apropiat și agreiat de S. dintre membrii guvernului, ceea ce nu era lipsit de interes și chiar de importanță în cazul când dînsul ar fi chemat să ia conducerea loviturii, cu conivența tacită a C., sau contra voinței lui și între timp, îi servea de alibi față de nemți, dregîndu-și reputația la M.C.G., al F. și în sinul misiunilor germane din țară, care toți îl acuzau a fi elementul cel mai defetist din guvern, rezistent față de cererile lor, influențat de tezele opoziției democratice și susceptibil a face o politică de duplicitate pe plan extern, în urma informațiilor culese de gestapou în rîndurile indiscrețiilor și imprudențelor membri prea vorbăreți ai C.D. bucureștean. Ideia fusese reținută de M.M.L.L. considerată excelentă de R.M. și Ioani, dar nu de Mike care tot mai spera că, opunîndu-se oricărei însoțiri guvernamentale, întregul proiect ori va fi tărăgănat atît încît va fi abandonat cu căderea iernii, ori va fi acceptat în condițiile optime dorite de dînsul, "ceea ce nu-l mai compromitea în aceeași măsură" și i-ar permite să ia contacte utile, direct și recontrolate de Antonești, cu comandanții marilor unități, cu scopul de a-și arăta independența și afirma rolul de căpetenie legală a oștirii în pregătirea ipotezei în care va fi silit să apeleze la ei la ora H. pentru răsturnarea prin forță a regimului antonescian. Credea că Toto exagerase importanța atribuită de nemți problemei și că, în lipsa unei cereri ultimative a Fuhrerului, nici Antoneștii nu se vor da peste cap pentru a grăbi executarea unei vagi sugestii a M.M.G. din țară, care numai ea avea interesul să se afle în treabă cu asemenea propuneri, spre a-și justifica trîndăvia și a-și camufla rolul mai mult informativ decît operativ la București, din moment ce nu părăuseră să insiste peste măsură la dejunul în patru din ajunul plecării lui Bij. Așa dar, M.S. răspunse sugestiei mele de a-l sonda personal sau a mă lăsa pe mine să-l testez pe Ioă ocazional și doar în treacăt despre ceea ce cunoștea din intențiile C. relative la itinerariul, durata, caracterul și componența inspecției regale și a nu ventila sugestia în chestiune decît dacă ne-am fi convins că vizita în condițiile exigente de S. ar fi cu totul exclusă, că prefera să nu ia nici o inițiativă

înainte de întoarcerea bătrînului și de cererea insistență a acestuia de a o face, întrucît Ică ar sări imediat pe această idee pentru a-și ridica acțiunile în ambele tabere (C.R. și guvern, resp. la nemți), iar în cazul însoțirii de către el, se temea că va încerca să facă o escală la Odessa în vederea unor primiri cu discursuri și festivități de către prietenul lui Alexianu, lucru pe care M.S. refuză absolut categoric, intenționînd să survoleze "Transnistria" fără a face nici o escală pe teritoriul ei. Aceasta era condiția "sine qua non" a acceptării întregului proiect, căci prefera să se expună la o nouă chiar și mai gravă criză cu Antonești și eventual chiar cu nemții, mai degrabă decît să se compromită iremediabil cu recunoașterea astfel deghizată a planului antonescian de anexiune a acestui ținut. Cu acest prilej, aflasem un lucru pe care nici R. nici Maniu nu-mi spusese nici odată și care era extrem de important și cu ocazia celei de a doua sale audiențe la S., Maniu îi comunicase că el și Brătianu pusese în vedere M.A. la convorbirea lor colectivă cu acesta, din decembrie 41, pe tema protestului lor împotriva declarației de război făcută Statelor Unite, că anunțaseră formal Ins. cu Af. american, în urma cuceririi Odesei și publicării primelor comunicate relative la ocuparea "Transnistriei românești", că partidele naț. țăr. și naț. lib. nu vor recunoaște nici odată anexiunea acestui și a nici unui alt teritoriu depășind granițele României Mari, stabilite și garantate prin tratatele de pace din 1919/20 și că, prin urmare, d-lor îl preveneau pe S. a nu face nici un gest și nici o declarație ce ar putea fi interpretate ca o recunoaștere a revendicărilor guvernului antonescian asupra acestei provincii, la care M.S. răspunsese că era absolut de acord și nu intenționase și nici nu avea să comită cel mai nefinsemnat act compromițător în contradicție cu această atitudine. Antoneștii părușeau să o aprobe în mod tacit, bătrînul făcînd R.M. prin ianuarie la Predeal, în perioada vizitelor frecvente între cele două vile, venind vorba despre "datoria R. de a vizita Basarabia și Bucovina de Nord", dar abia după reorganizarea lor și repararea distrugerilor cauzate de război, chiar o aluzie clară, la inoportunitatea ca M.S. să treacă granița Nistrului stît timp cît "noile hotare ale țării nu vor fi recunoscute și garantate prin tratatul de pace". Regina nu-și mai aducea aminte cum se exprimase tînărul într-o frază întortocheată spunînd atunci ceva în sensul că nu s-ar cere R. să se asocieze la sesiunea politică pe care guvernul era obligat s-o ducă în timpul războiului. Ori, da, Antoneștii atunci cînd totuși erau mult mai optimiști cu privire la rezultatul campaniei din Răsărit decît puteau să fie acum

(oricât ar blefa ca să-și ascundă decepția față de nemți și de elementele din țară mai germanofile decât ei, vroiau să-l ferească pe S. de compromitere cu politica lor, nu era de presupus că în împrejurările actuale ar putea să aibă alte motive, pentru a-și revizui decizia, decât constrângerea germană. Iar în cazul acesta, bătrînul era susceptibil să fie mai sincer decât tînărul: el ar erija fără-neconjur vizitarea Transnistriei anunțînd și programul primirii, dacă s-ar hotărî să se supună unei cereri imperioase a Fûhrerului, sau s-ar lăsa pîgubaș în fața unei rezistențe dîrze conjuncte a R. și a șefilor democrați, pe cînd Ioă ar promite una, ca să facă alta, schimbînd itinerariul în drum, sub un pretext oarecare, printr-o soluție care să-mpace capra cu varza, fiind specialist în materie de "expediente ieftine". Acum însă, eu anticipasem în convorbirea cu Steltzer soluția Ioă, fără autorizarea M.S. și fără să fi avizat pe acela, dar cu convingerea că vizita absolut singur, fără măcar prezența S.M.St.M. sau al "Subsecretarului pentru Armata de Uscat" ori Min. de Război, era o utopie și dat fiind că se dovedea că nemții nu renunțau deloc la ea, așa că devenea inevitabilă, iar în plus puneau remanierea de la P. în socoteala opoziției S. și a lui Ioă, găsisesem povestea improvizată la înțeleală cea mai adecuată pentru a tăinuî realitatea, a disculpa dintr-o lovitură pe amîndoi, prezentînd atitudinea lor în acest caz într-o lumină mai favorabilă decât cea a M.A. și încărcîndu-l pe acesta cu responsabilitatea nu a refuzului, dar a unei întîrzieri din cauze de prestigiu froasat; o minciună sfruntată, dar care nu-l aducea bătrînului vreun pones, intrucît părea f.normală, verosimilă și de înțeles, iar în ultimă analiză, dintre cei trei, dînsul era în orice caz acel care putea să suporte, cel mai ușor și fără nici o consecință neplăcută, supărarea misiunilor germane și chiar a Fûhretului, pe cînd celorlalți doi li s-ar fi atribuit imediat și pe bună dreptate intenția de a o zădărnici cu totul și nu pentru motive de prestigiu, ci de politică internațională: nu pe o chestiune de formă, ci pe cea de fond. Totuși, R. era f.necăjit că-l pusese în fața unui fapt implinit, fiindcă plănuiise a-l convinge personal pe Bij la întoarcerea acestuia, cînd spera să-l revadă în aceeași nouă atmosferă de "înțelegere cordială" inaugurată înainte de plecarea lui, ca să accepte o vizită neformală, cu avionul, organizată doar la fața locului de comandanții unităților vizitate, numai cu C.M. și Ioani, ceea ce i-ar da inspecției și o importanță mai mică, deci avea șanse să-i convină bătrînului mai bine decât una cu tîmbălău care i-ar umbri inspecțiile lui ante-

ricare. Nu-i plăcea nici faptul că-i arătasem lui Steltzer, dosarul Manolescu pentru că se temea că, indiscreți cum erau nemții, L. nu va putea rezista tentației de a-l cere ca să-l copieze pentru Hitler, spre a se fâli cu pătrunderea controlului său asupra politicii românești pînă în arhiva cancelariei C.R. și aceasta era un lucru inadmisibil care știrbea prestigiul suveranității Coroanei și a Statului: "ce ar zice dl. Hitler dacă Bossy ar cere să copieze dosarul unei anchete făcute lui Meisner sau intendentului vilei de la Obersalberg?". În principiu, S. avea perfectă dreptate, dar nu a putut să nu recunoască și aprecieze că salvasem reputația sa și a lui Ioă, încondeiate de M.M. cu toate amabilitățile ce i se făcuseră sub marelalut lui Toto, cu destulă prezență de spirit și că trebuia să nu pierdem din vedere că de fapt și guvernul dar și S. se abătuseră de la principiul reciprocității absolute în relațiile cu Reichul în probleme mult mai importante decît aceasta: noi nu aveam nici importante misiuni civile și militare și nici o armată de ocupație deghizată pe teritoriul german, iar A.H. nu putea fi constrîns să treacă pe la București în drumul său spre Italia și nici nu se gîdea să-ntoarcă vizita M.M.L.L. de la Berlin. Era mai important să ne consolidăm pozițiile pentru a nu risca debarcarea, în stilul celei a lui Carol, înainte de a fi în măsură să le dăm în cap cu toată alianța germano-romînă ce nu era decît o anexiune camuflată, decît să ne prevalăm de formalismul unei suveranități de mult inexistente. Era și aceasta adevărat, dar mă ruga totuși să refuz categoric în numele său ieșirea dosarului de la palat pe motivul că avizul consultativ al I.C.C. era un document secret atîta vreme cît nu figura într-o ședință publică a Casei, întrucît L.G. nu avea de unde să știe că dosarul fusese totuși comunicat în copie C., lui Ioă și lui Maniu: dacă K. ținea să-l citească, n-avea decît să vină la mine cu Steltzer care să-i traducă oral pasagiile concludente, dar copierea lui nu o admitea, știu că să nu rămînă o dovadă a faptului că P.s-a înjosit pînă a permite controlul efectiv al bucătăriei sale interne de către străini, cît și pentru că nu se cădea față de G.M. a se mai agita afacerea, din moment ce se convenise cu el a nu-i da vreo urmare dacă demisionea fără să pretindă la o spărare în justiție. Cu totul altfel ar fi fost cazul dacă acesta s-ar fi încăpăținat a accepta procesul și era condamnat pe baza unui dosar ce atunci devenea public iar L.G. îl putea găsi și la tribunal. Cît despre

ceea ce trebuia comunicat din conversația mea cu Steltzer lui Ică, dorea să nu i-o redau textual, ci de așa manieră încât să reiese doar că aceasta-i susținuse dintr-un început dorința de a inspecta armata noastră de pe front și obținuse asentimentul C., fără să menționez problema însoțirii, fiindcă am avea tot timpul să-i propunem participarea lui în locul acestuia sau a oricăror alte oficialități guvernamentale, dacă M.A. nu va accepta cealaltă propunere personală. Regina și I.ani s-au prăpădit de ris la remarcă mea că va fi amuzant când K.îl va felicita călduros pe interimarul Președinției pentru vizita regală a frontului cu participarea lui, iar Ică, deștept cum era, va accepta felicitările fără să crăcnească, întîmpinînd ceea ce va socoti a fi o formulă abilă germană, de a-l face să-nțeleagă că A.H. dorea ca și el să viziteze frontul, cu bleful că într-adevăr hotărîse să însoțească pe R. din proprie inițiativă, ca pe urmă să vină la palat pentru a nunța că nemții ceruseră participarea sa la inspecția regală. Așita vreme cît Killinger sau Steltzer nu i-ar spune și cum aflaseră vestea, totul era încă în perfectă regulă, iar dacă i-ar spune și aceasta, atunci abia i-am explica că, pentru a-l salva de acuzația ce i-o adusesse față de mine Steltzer, desigur din indemnul șefului său, am fost nevoit să le pun nemților acest cioc foarte favorabil pentru d-sea. Dar ca să nu-i omit într-o relatare anterioară tocmai punctul esențial pentru guverna lui, dîndu-i deci două versiuni diferite despre aceeași convorbire, trebuia să nu-l mai avertizez, ci să așteptăm, dacă și respective, pînă cînd se va întîmpla să aflu din altă sursă decît de la mine că era presupus a-l însoți pe R. Iar dacă mi-ar reproșa că nu l-am prevenit, puteam să spun că nu avusesem timpul întrucît era tot ce se putea mai neverosimil ca unul dintre membrii L.G. să-i mai precizeze și la ce dată Steltzer afluase știrea de la mine. Si chiar dacă ar afla toate amănuntele, nu avea de ce să se supere, din moment ce față de nemți era perfect acoperit. Culmea ar fi însă că Ică să răspundă nemțilot că n-avea nici o intenție să plece în vizită pe front; dar și atunci aface-rea s-ar aranja ulterior fie prin explicația că nu vroia să-și impună prezența cînd știa că R. dorea să plece singur, fie prin faptul că, plecînd totuși cu el sau eventual ulterior singur cu el, ar lămurii nemților infirmarea sa inițială pe motivul că nu putea anticipa asupra hotărîrii M.A. înainte de întoarcerea acestuia, cu atît mai mult cu cît eu nu anunțasem lui Steltzer însoțirea M.S. de către Ică decît ca o posibilitate mai puțin probabilă decît călătoria R. singur pe front. M-am conformat, în conse-

cință dorinței stăpînului în acest sens, necerînd să-l văd pe Ioă și așteptînd că, fie C. se va întoarce între timp rezolvînd chestiunea într-un fel sau altul, fie Ioă mă va chema sau cere o audiență la S. în urma unei convorbiri de natură a-l face să reacționeze în legătură cu problema; dar nici una din cele două ipoteze nu s-au realizat timp de vreo două săptămîni în decursul cărora am fost deci nevoit a face să stagneze celelalte treburi ce aveam de discutat la Pr.; aceasta însă contrar intuiției mele, căci susțineam față de M.S. că nu numai își făcea iluzii deșarte că va putea evita orice suită guvernamentală, ci nici nu era de dorit să plece de capul lui, fiindcă atît în opinia publică internă cît și în cea a țaberei democratice, căreia nu va scăpa în nici un caz această inspecție și nici măcar amănuntele ei, întrucît avea destule iscoade în țară și chiar pe front, în ambele armate, ca M.Churchill să fie informat în timp record despre ea, ar da impresia unei decizii "proprio motu", ce va mări precis buclucul cu Maniu, pe cînd, în compania lui Ioă, R.avea scuza față de toți că fusese forțat de guvern. Pe deasupra, mă simțeam f.prost față de "nucleu", deoarece în special Buzel nu avea să-mi ierte ușor că nu-l țineam în curent cu tot ce se-nvîrtise în jurul unei probleme care interesa și privea în cel mai înalt grad pe șefii opoziției democratice. Dealtminteri, nu prea dădusem pe la Externe de la numirea mea, din cauza programului meu atît de încărcat, iar primul contact cu Buzel s-a soldat cu o oarecare vremelnică răcire a relațiilor noastre de mare afecțiune reciprocă, din motivul ce l-am și menționat mai înainte. Dar ca să nu pierd firul cronologic al întîmplărilor trebuie să revin la ceaiul Steltzer de care mă temusem inutil, căci nu s-a mai pomenit nimic despre subiectele convorbirii noastre, d-lui vrînd să-mi arate poate cît de ermetic înțelegea să păstreze secretul celor discutate atunci de noi. Doar la plecare, cînd a putut să-mi strecoare două vorbe între patru ochi, în timp ce Bielle vorbea mai la distanță cu soția lui, mi-a spus laconic, dar scandînd cuvintele, ca și cum ar fi vrut să sublinieze importanța lor, dîndu-le totodată un caracter misterios și o nuanță de subînțeles complice - cu care trioul de la Foișor avea să mă tachineze multă vreme - fraza lapidară: "Der Chef war höchst befriedigt und lässt Sie freundlich grüssen".(Șeful a fost cît se poate de satisfăcut și vă transmite salutări amicale).

Scopul invitației a fost cu totul altul decît acel de a mă mai trage atunci de limbă, așa cum crezusem și anume de a-l introduce la palat pe C.Waldstein, drept care fuseseră invitați

și Tonci și simpaticul tânăr Graf Meran - S. de L. recent numit la București - și menajul în devenire Hause, toți vânători de marcă sau cel puțin f.pasionați. Waldstein era deja de vreo trei luni în București și făcuse tot felul de manevre pentru a mă cunoaște, instalându-se în mai, prin plata unei filodorme scumpe, într-un mult prea spațios apartament dintr-una din noile construcții vecine vilelor Brătianu și Nogues și se-avîrtea mereu în jurul nostru, așa că-l cunoașteam bine din vedere înainte ca să-mi fie prezentat acum. Il evitasem pentru că Nicky mă prevenise că era special trimis cu scopul de a ajunge prieten de vînătoare al R. natural doar spre a-l spiona, dîndu-mi tot "curriculum vitae" al personajului. Conții Waldstein - Wallenstein sînt ultimii descendenți legitimi în linie masculină, dintr-o ramură colaterală minoră, ai neamului de nobili cehi germanizați din care a făcut parte celebrul general al Imperiului, mai renumit prin trilogia schilleriană decît pentru victoriile sale asupra protestanților; dotat de pe atunci cu un imens latifundiu fideicomisar în Boemia, familia s-a înrudit cu toată înalta aristocrație austro-ungară și germană, dar tatăl acestuia, nefiind prim-născut și neavînd deci dreptul la moștenire, a optat pentru Austria în 1918/19, deoarece nu poseda nimic în Cehoslovacia, ci doar moșioara austriacă a soției sale, iar acesta - al cărui prenume-mi scapă dar că-i Felix - nefiind nici el primul băiat, se alesese la prăbușirea imperiului doar cu educația Teresianumului care în Republica d-lor Renner-Bauer Seitz nu-i deschidea ușile, astfel că trăise mai mult pe spinarea rudelor latifundiare din Boemia și Ungaria la domeniile lor, veșnic invitat și de cunoștințele acestora la vînătorile mari, plătindu-i-se cartușele întrucît era un acrobat al tirului la vînătoare ceea ce era natural f.apreciat acolo unde se urmărea recordul tablourilor, dar n-avea nici o armă proprie de valoare trăgînd cu Browning-Herstal cal.12 (cu 5 focuri), ceea ce-i desconsiderat de vînătorii clasici. În Ungaria se căsătorise cu o viitoare moștenitoare, contesă Hunyadyi, a cărei mamă e o principesă germană foarte bogată, W. avînd un fizic extraordinar de bătător la ochi (1,9 m.și ceva, extrem de svelt, bine făcut și elegant, cu un cap și "facies" interesant, ose, încheieturi și trăsături fine și hiper-aristocratice) dar un creier de pasăre și mentalitatea decadentă a conducătorilor fostei duble-monarhii, neadaptabilă Europei dintre cele două conflagrații mondiale: un

(169)

revizionist-reacționar "avant la lettre", care plăcuse neveste-si, mult mai inteligente dar urite, ca un gigolo, după îl trata, ținându-l cu banii pentru țigări, "cartușe" și consumații și nemai fiind nici prea geloasă de infidelitățile lui pe care le compensa și ea în altă parte, trăind mai mult separați, dar lucrând împreună în domeniul informativ. Înainte de Anschluss, el făcuse parte din "Heimwehren" al prințului Rüdiger von Starhemberg, șeful familiei și fiul celebrei prințese Fanny Starhemberg, reprezentanta Austriei la S.N. pentru problemele sociale. Cu Fanny, familia mea era prietenă, deoarece fiind fiica aceluia conte Meran care a fost timp de mai bine de un sfert de veac Guvernatorul Bucovinei, celebru pentru înaltțimea lui fenomenală (2,20), pasiunea pentru vânătoare și caracterul simpatice ce-l făcuse foarte popular printre bucovineni, își petrecuseră anii de copilărie și tinerețe pe la moșii boierimii plurinaționale a acestui fericit colț al Europei de atunci, cunoscând ale noastre mai bine decât mine, întrucât tatăl ei era arendașul vânătorii - faimoase pentru riși - de pe moșia noastră Valea-Seacă din Cîmpulung și o lua pe ea cu el la vânătoare, iar la Crasna Ilski, cuibul Stîrciștilor în timpul verii, făcuse primul ei bal, așa că deși putea să ne fie bunică, devenisem la Geneva prietenii ei favoriți și datorită ei foarte intimi cu Schuschnig, baronul Berger - Waldenech, M. de E. austriac și cu Delegatul permanent al Austriei la S.N. - Fiul ei E. era căsătorit cu o foarte bună și frumoasă actriță vieneză Ida Wolf, evreică, ca și verișoara ei soția contelui Coudenhove-Kalergi, autorul Pan - Europei, iar toate cadrele Heimwehrului erau sub înfruriri "iudeo-masonice" și tot ce se putea mai anti-naziste. Contele Waldstein se băgase însă în Heimwehr din pur oportunism, în timp ce soția sa, prin influența rudelor ei germane, devenise o înflăcărată pro-hitleristă; se credea chiar de tip "Fips". În ce măsură soțul i-ar fi codoșit pe Heimwehren înainte de Anschluss în folosul Gestapului prin intermediul soției - cum unii austriaci pretindeau - nu s-a putut stabili, pare-se, nici ulterior; dar pe cînd mai toți comandanții Hw. care au putut fugi peste graniță au făcut-o, W. a rămas la Viena, a fost arestat, ținut cîteva luni în "groaznice anchete", internat timp de vreun an într-un lagăr, dar apoi eliberat, după însăși spusele lui - firește sub sigiliul celui

(169)

mai mare secret - cu condiția de a lucra pentru Hitler: prevenind pe acei pe care-i considera anti-naziști și nu vorbi "public" în prezența sa contra regimului hitlerist și asigurându-i totodată că el se străduia din răspuțeri a nu face rău nimănui, dar fiind socotit de refugiații austriaci politici din Ungaria, România și de cei câțiva rămași pitiți în Cehoslovacia ca unul dintre cei mai culpabili denunțatori. Astfel, foarte probabil din cauza lui, Nicky pășise următoarea neplăcere: în timpul secretariatului meu la palat, L.G. hotărîse a mi-l băga în circă, dar, cum fusesem avertizat, nu acceptasem nici o invitație la care eram prevenit că ar veni și el. Fips sosise de cîteva ori cu el la Mareșalat, dar așteptîndu-mă la această figură, îl pusesem pe Bălăceanu să-l intercepteze cu oamenii lui, arătîndu-i-l pe stradă, așa că scăpasem de două ori în ultima clipă, trezind suspiciunile lui Fips care atunci mi-a spus deschis că dorea să ne cunoaștem, că erau rude îndepărtate dar prieteni apropiați, avînd în plus interese comuna de "afaceri mari în România", unde se va stabili pe tot timpul războiului, că era rudă prin soție cu Hunyadyi de la Săvîrșin, vecinii și prietenii lui Tonci, mare vînător etc...etc...., la care i-am răspuns că eram încă prea ocupat atunci cu preluarea unui serviciu cu totul nou și necunoscut pentru mine și l-am rugat să amîne prezentarea pînă cînd voi fi mai liber, ca să-l invit la o vînătoare sau vreo mondenitate ce l-ar amuza mai mult decît cinci minute de conversație între două apeluri telefonice. Fips n-a insistat, dar a reușit să-l prezinte lui Tonci care a fost încîntat de "alura" lui și l-a pus pe lista vînătorilor la redeschiderea rețelor, invitîndu-l între timp la un dejun cu cîteva domni vînători și știutori ai limbii germane, fiind însă și ei preveniți de mine asupra celor aflate de la Nicky Hauser. Fips l-a prezentat apoi tuturor prietenilor săi bucovineni dintre care cîteva erau și ei mei, încercînd aceeași lovitură cu un dejun la care W. a fost invitat după ce-l acceptasem, dar întîmplător am trebuit să-l dezic în ajun, fiind efectiv poftit la acel al M.M.L.L., uzanța cerînd anularea ori căror alte invitații acceptate anterior în afara celor din cursul zilei respective. Firește că nu eram atît de naiv ca să-mi închipui că va putea fi evitată multă vreme întîlnirea cu el, nici că aceasta trebuia să sîbă neapărat cine știe ce urmări, neplăcute pentru mine sau chiar atît de primejdioase pentru M.S., dar lipsa mea de ospitalitate era justificată de

(m)

obrăznicia arogantă a individului care împinsese indiscreția până a pîndi pe Bielle cînd ieșea din casă ca să-și plimbe ciul, încercînd să între-n vorbă cu ea pe tema cîinilor, căci plimba și el un dulău de împrumut, cunoscut nouă ca bătaș, cu care al nostru se bătea regulat, iar pentru a le da nemților de înțeles că nu se aflau într-o țară ocupată și că intimidările, presiunile și insistențele lor exagerate mă lăseau rece, am ținut să marchez în cazul Waldstein, printr-o mică lecție de maniere, că un om subțire ar fi trebuit să simtă că politețea exija să aștepte a fi agreiat, iar nu să caute a forța din contră lacătul porților scelora ce-i le țineau închise. Dealtminteri, hotărîrea de a-l face să aștepte mult și bine avea să fie întărită după ce într-o bună dimineată Nicky m-a trezit din somn ca să-mi anunțe catastrofat că primise concomitent cu anunțul anulării mobilizării sale pentru lucru la societatea Holerit - pe care el o ajutase mult să se desvolte în România, fiind adevăratul "spiritus rector" și animatorul ei - și ordinul de chemare la unitate ce se găsea în zone operațiilor intense de pe front, explicîndu-mi în grabă că vroia de mult să-mi vorbească de necazurile sale, dar nu îndrăznise, negăsind de cuviință să mă plictisească cu ele de cînd eram atît de ocupat și de teama alterării bunelor noastre relații, cunoscîndu-mi natura "ultra-bănuitoare". Fusese solicitat încă din epoca schimbării de regim și de atunci în repetate rînduri prin diverși cunoscuți din cercurile austriace ale misiunilor și coloniei germane din București, a "colabora", dîndu-i-se a înțelege că, acceptînd să lucreze informativ pentru Reich, acum cînd era stăpînul Romîniei, putea să facă avere cu "marile afaceri germano-romîne" în curs de dezvoltare, fără nici un pericol pentru dînsul intrucît ceea ce i s-ar cere să facă nu era nici riscant nici greu de realizat, datorită multiplelor sale relații în societatea bucureșteană, pe cînd, în caz de refuz, ar fi vulnerabil sub regimul antonescian din cauza anilor de studii și stagiu în U.S.A. și de activitate la Holerit în țară. Fiind atunci deja cuasi logodit cu Liesl al cărei tată fusese toată viața în serviciul consular austriac, iar acum preluat de nemți la consulatul lor din București, îi ceruse sfatul, ajutorul și protecția, mărturisindu-i că nu vroia să lucreze contra principiilor și convingerilor sale, fiind devotat Romîniei-Mari în care se afla moșia strămoșească din Banat, avînd majoritatea ru-

delor și prietenilor săi în țară unde toată lumea îl primise cu brațele deschise la întoarcerea sa din America și, pe deasupra el era un "business-man" și abora politica, temându-se indeosebi de spionaj care se termina întotdeauna tragic, iar cu atât mai mult de acel în favoarea Germaniei, de prăbușirea căreia era ferm convins cunoscând puterea industrială formidabilă a Statelor unite, așa că orice serviciu, chiar cel mai inofensiv de informație economică etc... prin statisticile Holeritului, ce l-ar face L.G. risca să aibă consecințe dezastruoase pentru viitorul său și al lui Liesl. Socrul "inspe" intervenise atunci, printr-un cunoscut al lui mai influent la Legație și cu prestigiu în cercurile serviciilor secrete germane ca să nu mai fie molestat viitorul său ginere, reușind astfel să-l ferească timp de vre-un an de orice alte presiuni. Dar de când se-mprietenise cu mine - și-mi mărturisise acum că sperase astfel să poată la o adică beneficia de ocrotirea S - fusese din nou atacat și, de această dată, nu numai de emisari de ai L.G. ci și de acei ai S.S.I.-ului, cu amenințarea frontului care-l speria mult mai puțin decât celelalte perspective. De S.S.I. scăpase mulțumită prieteniei tatălui său cu G.IACOBICI care avea mare priuă asupra ofițerilor din acel serviciu și intervenise de asemenea pe lângă C.BORCESCU, șeful "Biroului Mobilizărilor" la M.St.M., pentru prelungirea scutirii de concentrare pe a.c., dar la Legație tatăl lui Liesl nu mai avea propeteaua anului trecut, iar de când cu sosirea lui WALDSTEIN, fusese asediat pe o singură chestiune: asigurarea introducerii acestuia în cercul cunoștințelor sale din C.D. și romine influente, în special din cadrele Externelor și ale C.R., promițându-i-se că nu i s-ar mai cere niciodată altceva decât W. ajungea să fie primit la palat, respectiv la vinătoriile regale. Insistențele deveniseră atât de repetate și amenințătoare, încât se temuse ca acesta să nu fie cumva însărcinat cu un atentat, deoarece știa de mult de la socrul său că la legație se comenta des faptul că R. nu prea părea bine păzit, dar în realitate dispunea de servicii informative și de pază internă și externă extrem de bine organizate și ermetice în jurul său și că se atribuia neinvitarea nici unui neamț a vina cu M.S. precauției de a se evita putința unui "accident de vânătoare". La sfatul socrului, îl invitase pe W. împreună cu tineretul monden al societății și C.D.-ului ce-l frecventau Liesl și el, avertizându-l însă pe cei cu funcții politice a fi prudenți cu acest perso-

(172)

nagiu misterios și suspect, așa cum procedase mai amănunțit și cu mine, dar când Gestapoistii au văzut că eu nu eram chiar atît de solicitat prin noile mele ocupații de S.P. ca să nu-i frecventez în continuare pe diverși diplomați romîni și străini plus alte cunoștințe printre care destul de des și pe HAU-SERI, dar evitam ostensibil să-l întîlnesc pe W. au dedus că NICKY mă prevenise, în loc să fi aranjat de mult ceea ce i se ceruse și i-au dat apoi un veritabil ultimatum. Atunci, într-adevăr, precum îmi reamintii acum, el organizase cu Liesl un "cocktail party", dinadins pentru întîlnirea noastră cu menajul W. - ea fiind sosită de la Pesta, pe semne spre a-l ajuta în cariera lui mondenă bucureșteană, cu vești de la rudele lui Tonci din Ungaria, astfel încît și acesta fusese invitat și acceptase - dar tocmai fiindcă aceste vești priveau mai mult pe Tonci și noi aveam programată o altă mai interesantă și utilă întîlnire cu TRUELLE, de care nu vroiam să-i vorbesc lui NICKY, pe care îl consideram dintru început susceptibil a lucra pentru nemți, drept care amîndoi nu vorbeam niciodată nimic serios cu el, refuzasem și această încercare de prezentare în favoarea căreia acesta insistase suspect de mult spunîndu-mi că-i făceam un mare serviciu să-l scap de asaltul tuturor ce-l bănuiau a-l îi încondeiat pe W. față de mine, ceea ce-i putea crea mari neplăceri, fără să-mi destăinuiescă însă cele ce le aflam acum. Mai recent, BORCESCU îl prevenise prietenește că ar fi mai prudent și patriotic a face servicii informative ce ar putea să fie prețioase pentru țară, decît să riște anularea scutirii ca să plece neinstruit în linia întîia sau, doamne ferește, să fie asimilat "Volks-gruppei" în care caz n-ar mai putea beneficia de protecția ce i-ar crea S.S.I.-ul și ar ajunge la cheremul nemților care se părea că-i făceau aceste mizerii, iar după cîteva zile soorul său a fost chemat de un ștab gestapoist - al cărui nume nu-l rețin, dar care era o figură cunoscută în barurile capitalei și trăia cu frumoasa evreicuță timișoreană "Zsoki" FEHER (WEISS) căsătorită cu un bucureștean CRISTEA, asociatul tatălui ei - care i-a pus în vedere că ginerele trebuia să aleagă rapid între "moartea pe front" sau viața plăcută ce i se oferise de mult în siguranța Hinterland-ului cu condiții materiale excepționale sub ocrotirea serviciilor Reichului. Liesl, care era prietena intimă a fetei mai mari a lui NEUBACHER - AGLAIE

Chapeaurouge - mobilizase pe acest important nazist (fostul primar general al Vienei și acum responsabilul pentru problemele "economice", adică informative căci era clei în materie economică, ale întregului sector balcanic, cu rangul de Min. Plen. cl. I-a și sediul la Belgrad și București, dar știind mai mult la noi decât în Sîrbia) pentru scăparea lui NICKY, cu rezultatul că acesta-i promisese formal că va dispune să fie lăsat în pace, Liesl, mai inteligentă și șmecheră decât NICKY, luase vina atitudinii negative a acestuia asupra ei, cutezînd a mărturisi lui NEUBACHER că ea era aceea care nu-l lăsa să se compromită, socotind războiul pierdut pentru tabăra axistă și promițîndu-i că-n clipa în care evenimentele vor dovedi contrariul, ea va fi prima să se angajeze cu soțul ei în serviciul secret german. N-a rîs cu poftă replicîndu-i că atunci Reichul nu va mai avea nevoie de ei, iar Liesl, că d-lui recunoștea deci implicit că situația momentului nu dovedea aceasta. NICKY se liniștise și de aceea nu se mai gîndise a-mi vorbi de toate acestea, cînd deodată acum, după abia cîteva zile de la asigurările lui N. pățise neprevenit de BORCESCU trimiterea pe front în 48 de ore; eu trebuia acum să-l salvez, sfătuindu-l ce să facă: să riște "moartea pe front" unde poate că-l pîndea vreo surpriză josnică gestapoistă sau eventual din contră va reuși să se descurce cu comandantul român pe care-l știa a fi un om de treabă; să-ncearcă a-și oferi serviciile S.S.I.-ului, soluție preferabilă Gestapoului întrucît era un serviciu legal al Statului său, ori dacă ar fi refuzat acum din cauza unor temeri ale lui E.CRISTESCU de a dispune pe nemți să accepte totuși marele risc de a lucra pentru aceștia? Totodată mă implora să nu fiu bănuitor, să am încredere în el, să fiu convins că nu-mi întinde vre-o cursă făcînd "dublu-joc" și dacă puteam să-l scap, fără a mă expune pe mine sau C.R. unor neajunsuri cu guvernul său L.G., să fac tot ce puteam neîntîrziat pentru el. Venise cu motocicletă ce-o lăsase lîngă vila Miculescu pe care o frecventa, așa că nu se putea crede că era un alibi și trecuse peste terenul viran pe jos intrînd la mine neobservat pe la spatele vilei, așa că am cutezat să telefonez de acasă lui GALIN cerîndu-i să-mi aranjeze de urgență o întrevvedere de un sfert de oră maximum cu V.P., el promițîndu-mi că dacă veneam la 9 fără un sfert îmi garanta întrevvederea înainte de începerea audiențelor. Lui NICKY i-am spus

(177)

ce urmăream: intervenția personală a lui ICA la M.St.M. și S.S.I. pentru anularea ordinului de chemare și revalidarea celui de mob. p.lucru la Holerit, nelimitată și irevocabilă fără aprobarea expresă personală a V.P., căruia aveam să-i propun folosirea lui NICKY pentru informarea "noastră", adică a lui prin mine, despre tot ce se vorbea la L.G., M.M.G. în C.D. și de toate persoanele interesante ce le întâlnea despre S., C.R., C., V.P., guvern armată, pol.int. și ext. și mersul războiului precum și despre verice alte știri economice etc. sau evenimente neprevăzute importante și interesante pentru România, adăugând în ris că l-ași fi scutit bucuros și de această belea, dar că ICA nu era omul să facă vre-un serviciu dezinteresat și că era preferabil pentru el să-l împuște Gestapoul pe frontul intern decât rușii pe cel din Ucraina, dar că nu se putea aștepta la nici o răsplată alta decât o decorație post mortem și pînă atunci la ajutorul meu particular, la nevoie, întrucît eu luam toată răspunderea garanției probității lui și că pînă la pace trebuia să se considere mobilizat în cel mai înalt serviciu "onorific" al Statului. Fără să-și dea seama, dacă ne va fi de folos, după război toate ușile i se vor deschide pentru cariera sau întreprinderea la care va aspira. Lisei putea fi informată abia după nunta lor, cînd va fi devenit cetățeană a țării, între timp să creadă doar că i-am făcut un serviciu de prietenie. Eram atît de convins că voi reuși, încît i-am luat ordinele și l-am obligat să stea pe loc ca să-mi aștepte răspunsul, spre a nu ne mai vedea timp de zece zile ca să se calmeze serviciile și să nu se știe cine a intervenit pe lîngă ICA. M-am reîntors abia la 11, fiindcă ICA a întîrziat să vină la birou, m-a reținut o jumătate de oră peste sfertul cerut, iar apoi am trecut la Cab.Ext. mai pierzînd și scolo aproape un ceas citind ultimele telegrame, colecționînd rapoarte și vești verbale de la băieți pentru guvernul M.S., iar spre și mai marea bucurie a lui NICKY i-am adus vestea minunată că V-P. aflînd că baronul HAUSER junior era un funcționar indispensabil firmei Holerit, care deservea B.N.R., C.F.R., Poșta, Telef., C.A.M., C.A.P.S., INS, 4 departamente și multe mari industrii de interes național și că suferea cu totul pe nedrept de persecuția unor elemente slugarnice sau inconștiente de anumite stări abuzive, incompatibile cu prestigiul și dăunătoare intereselor Statului, situație cu atît mai inadmisibilă cu cît avea încrederea M.S. și a demn.C.R. (cînd îl asigurase de garanția lui Tonci și a mea), dispuse întîi te-

(125)

lefonic și în scris cele trebuincioase la M.St.M. și l-a chemat apoi la telefon în fața mea pe EUG. CRISTESCU convocându-l la Pr. pentru orele 13 și spunându-i că, între altele, avea să-i vorbească despre afacerea baronului HAUSER, în care îi ordona să se revină imediat asupra măsurilor luate, fără ca eu să fi fost nevoit a-i sugera ideea șantajului la care aș fi recurs numai în extremis. Pentru a nu fi singurul bănuț de nemți de a fi intervenit, întrucât aveau desigur antenele lor bătute la Președinție, deși intrasem și eșisem prin anticamera de așteptare, l-am pus pe NICKY să viziteze în văzul tuturorora timp de 48 de ore pe toți grangurii ministerelor și instituțiilor cu care lucra pentru Holerit spre a le cere verbal aceeași intervenție la M.St.M. în interesul instituției respective, l-am scos pe nevăzute din casă cu mașina depunându-l tot așa în oraș, iar rezultatul a fost că la birou și-a găsit deja anularea ordinului de chemare, și noua mob.p.lucru, că GEORGES MIGLESCU, întors într-o permisie de pe front, a fost avizat de vecini că NICKY petrecuse o noapte și o zi la soția lui lăsând în tot acest timp celebra sa petaradă în fața casei și că serviciile secrete și oficiale "aliante" au turbat de ciudă că nu puteau dibui cum se făcuse că acest mucos de NICKY reușise să le contracareze măsura luată desigur pentru a-l determina să capituleze în favoarea lor. Nici soorul lui nu a știut cine îi salvase ginerile, căci era un om cumsecade dar timorat și Liesl știa că tatăl ei nu era de talie să înfrunte la vîrsta lui intimidările gangsterilor consulatului și legației dacă ar fi știut secretul. Folosul mare pentru mine dar și mai mare pentru S. și chiar aceeași pentru ICA, a fost că, nesilit de nimeni, menajul HAUSER, neuitîndu-ne niciodată acest serviciu, avea să aducă țării și nouă altele mult mai mari, LIESL devenind cu timpul principala mea sursă sigură de informație în viesparul hitlerist al Capitalei. Si cum avea un creier excepțional de bine organizat și în plus pasiunea răzbunării pentru numeroasele mizerii, măgării și jigniri ale naziștilor de care suferise și suferea familia sa și adoratul ei NICKY, a ajuns să fie o agentă pe care multe M.Put. ar fi avut interesul s-o poată cumpăra pe greutatea ei în aur. Acum, la ceaiul STELTZERILOR, trecuseră vre-o două luni de la acele sale emoții și f. sigură de a fi redobîndit o poziție peste oară mai bună decît cea din trecut, de simplă fată cam bătrînică pentru mărișă a unui consul în pragul pensionării, se

(176)

comporta și aștea discuțiile pe subiecte spinoase politice la ordinea zilei, conversând abil și cu poante subtile, menite a ne pune în valoare față de membrii legației, cu mult mai mare dezinvoltură și efect decât gheboasa purcelușe de Steltzerovale, născută contesă Bombelles (strănepoata lui Marie-Louise cu al treilea ei soț, după Napoleon și Neiperg), inteligentă și ea, dar suferind de tripla deformare a dezechilibrului glandular - sexual - basedowian ce o umflase adipos și o făcuse sterilă, al celui provocat de antagonismul între ștampila imprimată asupra mentalității ei de stupida educație primită la internatul mănăstiresc catolic al fetelor din nobilimea austriacă și aceea pe care soțul ei, mic-burghez protestant trecut la noua dogmă Notanistă, drept corolar al ideologiei naziste, încerca să-i impregneze și înfine al celui produs de lupta groaznică internă între conștiința clară și rozătoare de a fi trădat tot ceea ce Austria reprezentase și mai constitua în lume și mai ales în cea germanică (în opoziție față de spiritul neumanitarism arhaic și barbar al Prusiei militariste și mult mai efectiv absolutiste) și vinovata inconștiență în care încerca să-ngroape evidența că se vinduse trup și suflet nu numai cauzei abstracte ce dezlănțuiseră groaznicul nou măcel de care pătimea o lume întreagă, ci și concret cumplitelui îns ce și-l găsiseră ca luminarea vie spre a-i dezmiarda osînzile, cu toate că știa mai bine decât oricine că executase "proprio manu" cu 13 luni în urmă pe un coleg nevinovat, trăgându-i laș peste birou în burta moale trei gloanțe de calibru 7,65, pentru a-i dovedi "șefului" că, deși diplomat "nefemist", era un "Parteimitglied" tot atît de credincios Fûhrerului ca el. Cei informați despre trecutul lungă-nului ce semăna și-ntregime într-adevăr cu o luminare, dar nu de ceară naturală ci de stearină de "Ersatz", credeau a fi știut că nu acesta fusese debutul crimelor responsabilului politic al L.G., astfel încît nici unul din participanții la sindrofie nu părea cîtuși de puțin sincer compătimitor pentru "profunda sa durere", de a fi aflat în presajun că fratele său mai mic căzuse în luptele de pe Don.

Aflasem vestea abia după ce mă răsbunasem pentru suferințele îndurate cînd trebuise să-l ascult pe ALBRECHT chinuînd prin redarea tonală a dragostei pentru MARCELA BECHSTEINURILE Peleşului, reproducînd la rîndul meu din ariile folklorului ger-

(128)

germanic, dar mai mult austriac, ce știam să cînt cu oareșicare ușurință, spre a ilustra un argument dintr-o discuție pe această temă cu tînărul MERAN, nepot de văr de al lui Fanny și rudă îndepărtată dar de sînge cu d-na Steltzer (prin faptul că și Meranii sînt produsul unei uniuni morganatice dar tot legitime a Hasburgilor: a arhiducelui Johann cu o celebră frumusețe de țărăncă din Tirolul de Sud) și găsind Blüthnerul oaspetilor nou nouț și proaspăt acordat, dădusem și eșantilioane din teme personale de prosență germanoidă, dinadins ca să probez acestor reprezentanți nereprezentativi ai adevăratelor valori ale năzuințelor poporului german că eram mai accesibil decît ei nuanțelor intime ale sufletului acestuia, cu rezultatul că veselul NICKY m-a pus să cînt și șlaghere vieneze, ca LIESL să mă salveze de mai rău și anume gershwiniaadele cerute de AGLAIA melo-și nimfomană, anunțîndu-mi doliul oaspetelui. M-am grăbit să mă scuz față de acesta și să-i exprim toată compătimirea noastră pentru greua și atît de recentă pierdere încercată, întrucît cu trei zile înainte nu-mi spusese că era în doliu, la care el, primind condoleanțele mele în poziție de drepti și părăind astfel lîngă mine a sta pe picioroange (Steltzer însemnînd tocmai piciorong), mi-a mulțumit inexpressiv invitîndu-mă a continua să cînt fiindcă nu exista doliu în acest război pentru membrii de partid și numai dansul era interzis tururilor cetățenilor germani "pînă la victorie", situație cu care nu se mpăca d-na CHAPEAUROUGE, deși soțul ei se afla în luptă, ceea ce-i atrăsese deja cîteva aspre muștrări ale șefului misiunii. AGLAIA - ca și maică-sa și soră-sa mai mică, o frumusețe tipică austriacă - se măritase la 17 ani în 40 la București cu predecesorul lui Steltzer, simpatie hamburghez de origine hughenotă, dar nițel prea bleg ca să rămînă multă vreme neîncornorat, mai ales după absențe lungi între concediile de pe front unde fusese expedit, cu toate proptelele socrului, spre a se reabilita de reputația prea cosmopolită ce i-o făcuse succesorul chemat a-l dubla cînd, după schimbarea regimului, legația din București avea să devină un adevărat minister; se făcuse și mai frumoasă după nașterea unui CHAPEAUROUGE junior și acum, plină de draci și de dorințe de a contribui cît mai intens la apropierea germano-romînă pe tărîmul cel mai propice și agreabil în care, după cum LIESL ne spunea, omologase deja cîteva victorii și dacă nu s-ar fi temut de invidia cucoanelor mai dezavantajate pentru asemenea

(M)

colaborări și de fulgerele șefului, mai puțin îngrijat de propria sa ținută și purtarea fiicei sale vădane de război, încurcată înainte de expirarea anului de doliu cu ORBONAS, decât de flirturile mult comentate în C.D. ale frumoasei gmundeneze (NEUBACHER fiind de obârșie chiaburească de lângă Gmunden pe Traunsee) întru păstrarea prestigiului guvernatorilor oficioși ai României, ar fi făcut hecatombe de victime ale "frăției de arme" printre tineretul "ambuscat în spatele frontului" din societatea noastră bucureșteană, căruia K. îi reproșa, nu fără oareșicare dreptate, a fi germanofob, dar austroman și anglofil, ca și mult râvnita lor Aglaie, precum era de altfel și fiica sa mai mică, rivala ei fără succese înfrățitoare, căci arăta serioasă și austeră ca mama ei, dar învăța englezește, asculta radio Londra și purta "kilturi" scoțiene tare scurte, mândrindu-se cu originea familiei. Era și ea prezentă, ca ambasadore personală a tatălui ei, vădit interesată de Meran care părea să nu se lase încălzit de perspectivele unei alianțe sileziene, fiind tirolez ultra-catolic și în sinea lui mai mult ca sigur un convins anti-anschlussist, taciturn și f.vigilent a nu se da de gol, vorbindu-ne de intenția ei de a se apuca de zbor și întrebându-mă când va începe R. să se lanseze în acest sport. Dar "cuiul" recepției - cum desemnează francezii atracția centrală a oricărui eveniment - l-a constituit perechea WALDSTEIN, fizicește foarte nepotrivit asortată, dar mentalicește evident o echipă bine antrenată la dublu-mixt, ea în special jucând strins la plasă, iar el acroșind toate mingiile de fond, dar servindu-le în schimb slab și ostensibil tăiate, așa că erau ușor de prins și de întors plasate între ei. Discuțiile nu merită a fi redată pentru că chiar și acele politice nu au adus nici lor nici nouă vre-un aport sau indiciu nou în judecarea reciprocă a aprecierilor respective asupra situației generale și speciale a războiului în Est, tatonările lor fiind spre-criptibil menite a nu ne speria dintr-unocput, ci a crea atmosferă cea mai prielnică pentru înfiriparea unor relațiuni mondene cât mai frecvente și intime între noi. Totuși nu ne-a scăpat nici nevastă-mi nici mie constatarea, făcută simultan din capul locului, că el era un jucător de serie a doua și rânduindu-se chiar către coadă în clasamentul general al agenților provocatori deoarece nu s-a putut reține a face oțeva boacăne remarcii insinuante a sentimentelor sale neconformiste ce nu se îndoaia a fi și ale noastre, cu toate că ne opintisem indignați la prima

și că soția sa l-a dojenit scuizându-se față de noi pentru "veșnicile imprudențe ale incorigibilului sau bărbat învederat anti-nazist" și dându-i pe șoptite, dar dinadins auzibil pentru noi, a înțelege că de aceste lucruri vom avea timpul să vorbim pe-ndelete când vom fi singuri, dar nu aici în casa și sub nasul oaspei renumit fanatic hitlerist, unde o altercație ar fi atât de penibilă pentru sărmana lui consoartă, destul de necăjită și așa de rolul ei ingrat și situația imposibilă în care era pusă atât de des. BIELLE a fost, mai mult decât mine, obiectul atențiunii și avansurilor lor flatoare deosebite, ei închipuindu-și de bună seamă că ea trebuia cucerită mai întâi, fiind - cum credeau toți nemții, după câte LIESL dibuise - factorul dominant în căsnicia noastră și cheia cea mai potrivită pentru deschiderea sertarului secret al simțămintelor și aspirațiilor mele ascunse și reale. Eu m-am făcut că plouă în cursul pasagiilor mai gingașe ale răzlețelor comentarii despre mersul extrem de favorabil al expansiunii japoneze în Insulinda anglo-neerlandeză și spre Birmania, al celei germano-române către Volga și Caucaz - insistându-se întru slăvirea lui ANTONESCU asupra ajutorului apreciabil și unic al micii dar f. valoroasei noastre armate în lupta gigantică dusă altfel singur de Reich contra colosului bolșevic, întrucât ceilalți aliați ai săi dădeau cu gura și mai aveau încă și pretenții de formulat la masa verde, dar erau incapabili sau mai bine zis nedoritori să furnizeze mai mult decât patru divizii fiecare și de proști combatanți - și despre perspectivele minunate ce urma să deschidă cucerirea Caucazului cu eliberarea mîndrelor popoare de munteni care nu se lăsaseră abrutizate ca ucrainenii aceștia de corcitură proastă, ci așteptau cu nerăbdare momentul de a se ridica împotriva cotropitorilor sovietici și a se alătura armatelor eliberatoare spre a-i respinge dincolo de Caspică în sălbăticia deșerturilor și codrilor unde vor muri de foame înainte de a fi urmăriți și decimați. Era mai consult de a vorbi de viitoare din moment ce Tonci fusese invitat anume ca să-l cunoască în afară de N. și pe un alt promițător nimrod dintre acei ai misiunilor germane, C. Meran, care avea deja la activul lui vre-o două duzine de cecoșei de munte tirolezi și era tare curios să-și încerce talentele la această frumoasă specializare în

140

munții noștri unde auzise că speciemenle erau în medie mai mari așa că nu-i venea să-nțeleagă cum așii noștri preferau să-i vîneze cu glonte de mic calibru, ceea ce în Tirol ar fi considerat o curată erezie, pe cînd Tonci explica, dimpotrivă, că fiind acum la noi mai rari decît în Alpii Austriei, dar totuși mai accesibili din cauza atitudinii mai mici a Carpaților și deci și a limitei superioare a pădurilor, însemna să-i cruți, ferindu-i de alicie și trăgînd nu cu tirul aproximativ pe ținte vagi mascate de jneperiș sau ierburi și învăluite de ceața zorii, ci pe una mai îndepărtată dar clar vizibilă prin lunetă cu rezultatul excluderii rănilor, căci ori îl atingeai și nu scăpa ori îl speriai și scăpa nevătămat chiar cînd pierdea cîte o pană: era și mai sportiv, căci mai greu, dar și mai științific, întrucît cu arma specială Greifelt 5,6 x 35 nu făceai zgomot, nu alungeai găinetul, iar deseori nunta reîncepea pe același loc după scurt timp. S-au discutat și multe alte probleme de specialitate: interzicerea alicelor la dropii, babițe, lebede și egrete, fără a mai vorbi de rarisimul flaming, a poștelor de căpriori și mistreți; rațiunea diferenței între metodele consacrate pentru vînarea caprelor negre și a sitarilor la noi și în Apus; tendința necesară de a se diminua calibrele cu mărirea vitezei proiectilelor; necesitatea înființării unor "parcuri naționale" întru păstrarea "nec varietur" a regiunilor cu floră și faună unice sau excepțional de rare și de rezerve regionale de vînațoare; măsurarea trofeelor după noile criterii științifice, etc...

WALDSTEIN nelipsind nici aici să bage fitile relative la terenurile regale de la Lăpușna - Gurghiu preluate de Horty care-și construisese imediat în 41 un castel de vînațoare la L. mai dihai decît acel făcut de Carol, ce se păstra însă intact drept monument istoric și despre faptul că măsurătoarea internațională acceptată de coarnele cervideelor era totuși a unui ungur, la care Tonci a replicat "pardon, german, căci se cheamă Nadler și de altfel n-a inventat nimic nou, ci doar a sistemizat și coordonat toate metodele răslețe vechi. Fiind preveniți de Hauseri că W. vroiau să organizeze un prînz pentru noi, le-am luat-o înaintea invitîndu-i noi întîi, pe ște, cu HAUSERII, ca să nu fim obligați a-i pofti pe toți ceilalți, întrucît țineam să-i încadrăm cu o categorie mai grea de pugiliști dintre prietenii noștri care să-i knock-outeze în prima repriză, fiind dejunul pentru sfîrșitul săptămînii următoare, cînd BIELLE

avea să fie însă prea bolnavă pentru a-l putea menține, astfel încât s-a amînat cu mult, tocmai pînă după întoarcerea ei de la Geneva. Era deja gripată rău, dar încercase să reziste, cînd am fost după cîteva zile la o recepție a Ministrului Finlandei, în urma căreia a și căzut la pat. Pe acest teren, aproape neutru din moment ce Finlanda încetase lupta cînd micuța, dar destoinică ei armată a atins pe toată lungimea lui hotarul istoric al Careliei întregite, ne-am întîlnit cu menajul von KILLINGER, cunoscîndu-ne astfel soțiile pe care nu le văzusem înainte nicăieri. A mea i-a plăcut vădit mai mult decît a lui mie. Baroana K. era cu un cap mai mare decît el, vînjoasă și bronzată de soare, brunetă cu ochi căprui - deschis bătînd în gălbui, un nas prea mare acvilin și o falcă masculină de boxer, părul lung ce-l purta în coc sub o pălărie imensă de Panama călcată în forma acelor de cercețas, cu o panglică lată în culorile tricolorului german, purtînd o rochie de șantung, prost croită și tipică de gust german, purtînd un trandafir alb agățat cu o broșă demodată de aur roșu între mamele voluminoase greu reținute de sutien să cadă pînă la talie ce-o mai avea nefiind grasă, ci multă-n oase și în carne cu niște gambe mușchiuloase și picioare mari încălțate cu pantofi de antilop alb semi-ortopedici ce le făceau să pară și mai butucănoase. Lipsa oricăror sulimene, vopsele pe unghii și a pudrei, ca și de parfum, căci mirosea a levănțică de a drogheriei ARSE-NESCU și a săpun de rufe, era în avantajul ei, dîndu-i un aer de sobră simplitate ce ar fi putut s-o facă simpatică dacă nu amintea prea mult a "Fraülein-Gouvernante" ce chinuiseră de vecuri atîția tînci de boieri din care fusesem și eu unul care nu le-am putut niciodată suferi.

Dar la o mai atentă analiză, chiar dacă ai fi vrut s-o ierți pentru generațiile de copii torturați, nu mai puteai cînd deschidea gura ca să-ți vorbească și descopereai că era mult mai dură decît soțul ei, care de altfel lîngă ea părea un mieluşel timorat, prognatismul accentuat al feței și ochii mari holbați gălbui trădîndu-i originea speciei: de bugă mare sau ciugurez răpitor nocturn. Era - cu pretindea CHEFNEUX - mai pasionată decît Manfred pentru vînătoare și dealtminteri o "pușcă" incomparabil superioară lui, avînd pe lîngă calitățile răbdării, supleței și vitalității feline, caracteristice femeinilor și setea după sînge și pofta de a-și satisface cruzimea prin însuși actul de a omorî. Vorbea numai nemțește, considerînd un balast mintal reținerea graiului altor popoare, subînțe-

legându-se : sclave sau sortite pînă la urmă a le deveni; moșioș-
ra ei constituia centrul Sileziei și Silezia, iar nu Boemia, înima
"das Kernland") Europei care la rîndul ei era buricul lumii,
așa că nu-și bătuse capul nici odată cu studiul limbilor, fiind
dealtminteri scutită a merge la școală, căci fusese crescută de
tată la moșie și învățată de el să-nhame orice glosă năvălească, să
călărească toți armăsarii zburdalnici, să-i bată la fund cu cravaș
pe freții ei mai mici și să-i trezească pe argați dis de diminea-
ță croindu-le și lor cîte una cu biciușca cînd întîrzieau por-
nirea muncii. Manfred, care-și limpezise ochii pe pieptul plin,
nesusținut și renumit de arogant al lui Bielle, silindu-se să-
face convenție mărentă pe tema "frumuseții Mont-Bland-ului" ce-l
crezuse a fi în Elveția pentru că-l vedea cel mai bine de la
Geneva unde fusese și el, în voiaș de nuntă, trăgea cu urechea
simultan la ce vorbea matroană-sa, ce să remarcă cu umorul sec
tip Wilhelm Busch: "Cu asta am avut curajul să mă căsătoresc ...!"
Si-ntr-sdevăr înțelegeai, văzîndu-i împreună, că-n caz de victo-
rie hitleristă, ea și nu el avea să fie "Gauleiter" al "Belkants-
test"-ului. Mai pricepeai și că acum tot ea purta nădragii în
intimitatea vilei din Snagov și că multe din suspiciunile și apu-
căturiile lui guvernatoriale erau originate de "Freifrau" v.K. și
însușite doar de Freiherr, așa că n-ai puteai să-i faci puțină curte
în sensul de a mă interesa despre performanțele ei "vînătorești,
subiect periculos fiind că mă expuneam unor reproșuri, că "Oberst-
jägermeister" (care nu era prezent și cu atît mai ușor criticabil)
nu vroia s-o substituie soțului la dreptul de a mai răi rîndu-
rile căprioarelor multe ce le vedea mereu pe la liziera codrului
de pe șoseaua națională. Știam deja de necazul ei pe Tonci, de la
Vasile care îl tot pisa să-i dăm de împușcat cîteva sterpe și
un țap din via de bucătărie, ce trebuie eliminată din oficiu de
către personal, dar T. știa cît de shtiată era această diavă
silexiană și că se pricepea din copilărie la selecțiunile "vîna-
tului roșu" de care și crîngurile țării ei erau ticsite, așa că
nu era să se mulțumească, odată ce-i dădese accesul pe teren, cu-n
exemplar de popotă, ci avea - cum a și făcut-o după intervenția
mea directă a S. "în interesul superior al cauzei" mai importante
decît cea de a nu scăpa peste frontieră vre-un "capital" re-
zervat M.S. care n-avea nici o periușă pentru acest blînd și pres-
domesticit vînat - să aleagă mai bine decît știuse soțul ei vara
trecută, dintre țapii bătrîni eduși încă prin anii douăzeci de pe
cele mai bune terenuri ardelenne și bucovinene și care, mulțumită

183

lipsei de lupi și hrănitoarelor bogate lesne de controlat, la treizeci de km. de str. Columb, dăduseră deja câteva recorduri regățeme. Dar nici nu terminasem să-i promit drepturi egale pentru sexul ce, în acest caz, nu-l puteam califica nici slab nici frumos ci de superior, din moment ce-l concursa cu succes pe acel opus "pe toate terenurile", când am fost înhățat de Manfred și tras către buget ca "să lăsăm pe d-amele să se încălzească în lupte lor între pasiunile lor opuse, pentru persecuția și protecția animalelor, în timp ce-am vorbi despre acele ale oamenilor, mai importante și actuale, răcorindu-ne nițel cu o băutură potrivită pentru căldura noastră infernală, comparabilă cu cea africană". Oaspetele nostru-suedez din Finlanda și ca stare mare băutor și el - îi promisese un "punș rece", gustos dar prea dulce și tare ca să aibă efectul scontat, așa că rumenul feminist îmbujorat și transpirând "ca o mireasă de iunie" - o vorbă englezescă - abandonă această "nitronadă" pentru "aquevit"-ul ugrilor, mai slab decât cel norvegian dar tot atât de bine distilat și din care a băut într-o jumătate de oră vreo semi-duzină de "păhărele" făcându-se leosercă, pe când eu mă simțeam uscat cu un salam bînd ceea fierbinte spre indignarea lui care-mi spuse glumind: "Iată o probă-n plus că sînteți angloman!" la care i-am retorcat că englezii au învățat de la induși metoda suverană de a combate căldura prin căldură și că Indiile erau dimpotrivă anti-britanice. M-a întrebat ce știri avea V. P. de la M. A. și când era așteptat să se întoarcă aceste eu neputînd să-i satisfac curiozitatea. Apoi l-am interesat să știe ce părere ne făcusem despre mesajul Waldstein, desvîluind prin urmare faptul că le atribuis protecției de către el și persecuției de către mine a acestor specimeni o importanță și actualitate mai mare decât a celor ale jivinelor, ceea ce i-am spus la rîndul meu în glumă, asigurîndu-l că nu avusesem efectiv răgazul necesar în ultimul timp ca să-mi și mai lărgesc cercul cunoștințelor, dar că de acum aveam să-l invit la vînători și pe amîndoi la petreceri, deoarece din cîte i-am putut judeca prin acel prim contact la Steltzeri ni se păresu f. simpatici și susceptibili de a face "furor" în societatea romînă, întrucît nu eram să-i spun că n-aveam dimpotrivă nici o șansă a fi primiți cu brațele deschise, după felul cum fuseseră introduși și în special din cauze ei, care ca maghiară șovină și revizionistă dublată de hitlerofilie, era cît se putea mai prost aleasă pentru a-l secunda pe medicul său consort ce-mi convenea de minune să-l am în iacodă, de semnă supravegherii M. S. prin filajul mesajului decât pe un agent de mare anvergură. Părea să fie sincer bucuros

că-i reușise și această lovitură, iar eu eram tot atât de mulțumit, chiar meduzat să-l văd așa radios, la gândul îmbucurător al acestor noi constatări ce-o făceam ca un popor de optzeci de milioane, cu o putere combativă care singură reușise să dezechilibreze cumpăna globului, era total lipsit de diplomați și agenți secreți demni de acest nume, așa că totuși nu putea constitui un pericol pentru națiunile mai mici și mai slabe, atâtea vreme cât n-ar remedia acestei deficiențe capitale. Puteai avea cea mai dezvoltată industrie și cea mai formidabilă armată terestră, aeriană și navală, dar dacă nu erai informat, tot nu făceai cinci parale ceea ce rămânea valabil și pentru Statele Unite, așa că până la probe contrare două Puteri aveau să-și dispute întâietatea în lume, Anglia și Rusia.- Noi eram mai amenințați de Rusia, fiindcă ne este vecină, deci pentru a ne apăra de ea trebuia să ne rezemăm de Anglia și să nu pierdem încrederea, prietenia și interesul ei, până la dovezi peremptorie a neputinței sale de a ne proteji, nu scum când era angajată pe planul militar în lupta pentru existența proprie, ci la ieșirea din război, dacă va reuși să-și salveze încă odată integritatea Imperiului. Era bine că nu existau încă mașini pentru citirea gândurilor, căci interlocutorul meu, crezând că rămăsesem cu ele asupra celor ce vorbisem, m-a întrebat aproape la ureche și șoptind, așa că cei mai apropiați vecini din C.D. și musafirii români s-au uitat cu interes și mirare necamuflete - în special elvețienii și Ministrul George Lecca de la Externe - dacă n-ar fi cazul ca, profitând de prilejul inspecției sale pe frontul Sud, R. să-l viziteze pe F. la M.C.G. ce se afla în apropierea frontului, spre a putea vizita cu dânsul sectorul Nord și central al acestuia, "Alte-n fundul popii" mă gândii căutând fulgerător să parez cât mai natural posibil această surpriză ce simțisem că mi-o cecă L.G. de la invitația lui Steltzer. După minutul de reflecție concentrată și gravă, perfect normală și chiar de rigoare, în asemenea chestiuni serioase ce nu se cuvenea să fi bagatelizate, i-am răspuns tot la ureche, ca să dau în vileag pseudo-intimitatea mea cu vișoara primă hitleristă din România, întru mistificarea odoșilor ce se țineau mereu după călcăile mele: "Das muss erst gründlich Überlegt werden, aus zweierlei ernstern Bedenken". (Acesta trebuie întâi chibzuit temeinic, din două serioase considerente). Mi-a replicat pe loc ceva mai rece și esant: "Welche wären jene zwei Bedenken die es dagegen einzuwenden gäbe?" (Care

(185)

ar fi acele două considerente ce s-ar putea invoca drept obiec-
țiuni?) Am arătat atunci că Antonescu n-a fost nici odată invi-
tat de Hitler să inspecteze împreună frontul, ci doar la trata-
tive pe chestiuni concrete, la ordinea zilei, de discutat în
doi la M.C.G. al acestuia și că, în consecință, ar face un
stac de cord dac M.S. ar fi poftit la aceasta, înainte sau chiar
împreună cu el, întrucât se considera, pe dreptate, a fi o somi-
tate militară capabilă să comande ansamblul operațiilor ofensi-
ve ale războiului sovietic, pe când R. avea doar pregătirea unui
căpitan de infanterie și deci, prin prezența sa, ar da cel mult
un caracter politic propagandistic vizitei, ce i-ar umbri bătri-
nului poziția de Conducător al Statului român și tot odată i-ar
scădea din prestigiul și autoritatea în armata noastră, dat fiind
că vizita n-ar mai avea aspectul unei consultații militare.
În schimb, invitația M.A. singur la o inspecție tehnică i-ar pă-
stre personal toată valoarea reputației și înaltei sale competențe
de specialist în problemele strategice și tactice ale războiului
și vizitei toată seriozitatea acestui eveniment important și
oportun din punctul de vedere militar. Prin urmare, spre evita-
rea jicnirii lui și înăspzirii relațiilor sale acum iarăși mult
mai bune cu M.S., ar trebui el invitat întâi și singur, iar după
aceea câștigat pentru ideea unei vizite de un caracter mai neform-
sal și intim al R. la M.C.G. prezentându-i-se aceasta mai mult
ca o excursie instructivă pentru dînsul. Al doilea considerent,
tot atât de important, ar fi după părerea mea acel al inițiativei:
în acest caz (cu totul diferit de acela de față în care S. putuse
"proprio motu" să ceară a-și însuși armata al cărei șef suprem
legal era și totuși întâlnise oarecare piedici și îngrădiri izvo-
rite din susceptibilitatea C.) ar fi absolut imposibil ca R. să
ridice problema în chip de dorință personală, nici direct prin
intermediul L.G. sau al M.M., ceea ce ar provoca o criză gravă
între C.R. și guvern, nici măcar printr-o sugestie făcută M.A.
care s-ar opune imediat cu siguranță unui proiect ce l-ar sili
să ceară F, fie prin misiunile germane din România, fie prin
cele noastre de la Berlin, a fi el invitat întâi și apoi R. a
vizita condus de H. tot frontul, avînd expresie să cerșesea al-
tora orice ar fi, așa că nici nu era consult cu E.B. sau G. Hansen
să-i ceară lui direct a lua o stare inițiativă. Rămînea deci doar
o singură soluție: invitația F. prezentată direct C. prin inter-
mediul M.M.G., iar nu de către R., ca să nu pară o problemă
politică ci una strict militară, care să nu poată fi pusă de el

în legătură cu cea de a doua invitație care trebuia, în schimb, să fie făcută pe calea diplomatică, dar nu introdusă la București, ci la Berlin prin Ausw. Amt lui Bossy iar apoi urmărită aici de E.S. întru stabilirea programului etc., tot ca să se evite suspiciunea că P. sesizase direct de L.G. și-ar fi însușit proiectul fără prealabila consultare a Președinției. Așa și chiar numai așa, afacerea avea cele mai bune șanse a se putea înfăptui. Fiind înghesuiți de afluența lumii la bufet și de indiscreții sau lingăi de ai noștrilor care, nepresupunând că vorbeam lucruri confidentiale, întrerupseseră conversația noastră, K. umplându-și un pahar de apă cu aquavit și invitându-mă să-i imit exemplul, pe care l-am și urmat ca să-i fac plăcerea, a propus să ne izolăm croindu-și calea spre grădină, ca să putem continua discuția fără să fim ascultați sau deranjați, unde am terminat să-i expun cele arătate. El a fost fără îndoială f. interesat de argumentele mele și mi-a declarat că era extrem de bucuros că se hotărâse, în urma celor aflate de la mine, prin Stiltzer, a-mi vorbi mie și nu lui Ică de acest plan personal al său, rugându-l de aceea pe colegul său finlandez a ne invita împreună și cerându-mi scum cuvântul de onoare a nu vorbi cu nimeni în afară de R. despre acest proiect pe care nu-l puteam sugera, P. înainte de a ști care ar fi reacțiunea M.S.I. am dat cuvântul, stipulând însă că și R.M. trebuia încunoștințată, intrucât R. nu avea secrete față de ea. (Tinuseseră să-i spun aceasta ca să rămână convins că informațiile obținute de Pips la cesiurile R.M. reprezentau cea mai perfectă oglindire a situației de la P.). L-am rugat și în schimb, pentru a nu mă pune într-o eventuală situație penibilă viitoare față de guvern și în special de șeful meu direct, al Externalor, a păstra la rîndul lui discreția convorbirii noastre, putînd să-l informeze verbal pe F. de faptul că avea asigurarea acordului S. în cazul asentimentului C. L-am desființat de asemenea a ventila față de V.P. ideea invitării M.A., repetînd că credeam că acesta nu o putea refuza, ci dimpotrivă s-ar simți desigur f. mîngulit de a fi cusesă consultat asupra aspectului tuturor sectoarelor frontului, așa că E.S. nu mai avea, după credința mea, pe nimeni de convins în România, ci doar pe F. la cartierul său general unde ar fi cel mai consult să-l viziteze personal ca să evite rapoarte scrise ce nu puteau reda ca într-o convorbire ca cea de față nuanțele acestei situațiuni complexe de susceptibilități ce aveam cu toții interesul a le atenua și nu din contră a le stîrzi și spori. I-am spus, înfine, că făcuse f. bine de a nu căuta să dea Pr. impresia

187

de a urmări contacte personale directe cu P. întrucât știam că și în cursul rebeliunii și în perioada ce a urmat-o imediat, acestea au dat naștere la neînțelegeri și interpretări greșite care, în ultima analiză, au pricinuit numai M.-M.I.L. și C.R. suspiciuni și neplăceri ce au contribuit încă multă vreme după aceea la încordarea raporturilor între ele și Antonești. Puteam fi absolut sigur că răspunsul ce îl dădusem avea să fie și acela al M.S. - Totuși, înțelegeam că ar vrea să i se confirme aceste, așa că-i propuneam spre evitarea unei întâlniri speciale în acest scop, dacă nu vroie - după cum presupuneam - să-i dau drept răspuns doar un mesaj laconic și indescifrabil, în sensul că-i confirmam întocmai cele așteptate, prin Langenhahn, Steltzer sau chiar Waldstein, să ceară o audiență M.S., fie înainte de întoarcerea C. fie după ea (conform urgenței ce dorea s-o atribuie realizării proiectului său, audiență care era f. explicabilă din moment ce E.S. nu mai fusese de vreo cinci luni la C.R. și între timp se schimbaseră doi M. și C. și majoritatea componenței cadrelor reprezentative ale P., în urma căreia cereri va fi invitat cu Freifrau la prânz, ca de obicei, spre a se da primirii un caracter protocolar și nu politic, iar înainte sau după dejun M.S. se va aranja să-i vorbească între patru ochi de atitudine față de propunere. Am adăugat că, după modesta mea opinie, nu vedeam de ce ar trebui să se grăbească îndeplinirea acestei f. judicioase idei, dat fiind că ar risca să-ntîrzie prea mult puțința S. de a vizita între timp frontul din Ucraina și că M.A., care acceptase deja această dorință, se va fi obișnuit după aceea cu principiul asemenea inspecției regale, așa că nici a doua, mai cu seamă la invitația F., nu va avea de ce să fie obstructată. Dacă nu intenționează să plece la M.C.G. înainte de întoarcerea M.A., îi propuneam chiar să nu mai ceară audiență, întrucât M.S. l-ar invita curând după prima sa întrevvedere cu acesta și era preferabil ca E.S. să nu vină la P. în lipsa C., din același fel de considerațiuni lămurite anterior. Mi-a propus atunci și a rămas astfel stabilit că numai în cazul în care M.M.L.L. nu ar împărtăși întocmai vederile mele și ar avea vreo altă sugestie cu privire la acel proiect, să-i dau de veste imediat printr-un apel telefonic către nevastă-sa pe orice subiect de vânzătoare, până sîmbătă la ora 12, iar în acest caz d-lăi ar cere audiență în cursul săptămînii următoare, nu chiar la începutul dar înainte de sfîrșitul ei, ca să poată fi primit pe cît posibil într-un interval de o săptămînă de la semnalul meu. Dacă nu-i telefonam nevastă-si, pînă sîmbătă la 12, înseamnă

197

că nu avea ce să mai afle în plus de cele discutate cu mine și
er aștepta în consecință invitația M.S. după întoarcerea C. Am
mai profitat de această "rarisimă ocazie de a-l vedea" pentru
a-l ruga să nu menționeze nici insinueze lui Ică nimic din
cele ce comunicasem lui Steltzer, deoarece M.S. spera să-l con-
vingă personal pe M.A. chiar la întoarcerea lui, să-l lase să
plece însoțit numai de C.M. și prietenul său nedespărțit Ioani-
țiu. Killinger mi-a promis formal că nimeni în afară de F., el și
Steltzer nu aveau de ce și nici nu vor afla comunicarea ce i-o
făcusem, așa cum înțelesese că-i cerusem de altfel și lui cuvântul
ce mi-l dăduse deja Steltzer, adăugând cu un râs jovial că-l
înțelegea f. bine pe R., întrucât nici el n-er vrea să facă o
asemenea inspecție în societatea "pres vorbărețului și agitatu-
lui" de V.-P. Era momentul să punem capăt convorbirii, care ți-
nuse de când se separasem de cucoane (ceva peste o oră) și ca să
nu se pară că fusese știut de importanță încît eram grăbiți să
plecăm pentru a le da șefilor noștri respectivi raportul despre
ea, am rămas și ei și noi, încă peste știut, spre a face conver-
sație mondenă cu o sumedenie de persoane. Ministrul Finlandei,
încîntat că putuse să-l servească pe R. pentru care avea o mare
afecțiune, înțelegînd că trebuia să fie vorba de spulberarea
suspiciunilor germane trezite de numirea mea și văzînd că și K.
și eu păream f. mulțumit de rezultatul convorbirii, m-a obligat
să mai "skolez" (skol se spune cînd ciocnești peharul cu acel
în sănătatea cui trebuie să-l și golești) cu el un alt păhărel
serios de cea excelentă vodcă finlandeză, iar Lecca, Vischer,
Fred Nano, Reuterswörd, la Garda, Nova-Scoppe (furios de a nu fi
putut schimba un cuvînt pînă atunci cu neșul său exist), Merry
del Vel și Ulles, dar mai ales acele destul de numeroase cucoane
din societatea noastră, care erau prea entiate să afle și să
tragă cu urechea ceea ce vorbeau diplomații, îndeosebi cînd se
izolau în discuții lungi și aparent confidentiale, ca să nu fi
fost în solda vre-unui serviciu de informație, m-au înșfășat
spoi pe rînd ca "să-mi tragă viermii din nas" - după urita ex-
presie franceză - dar tuturorale-am dat aceeași f. plausibilă
explicație (ce-mi convenea a-o auză și suite de tineri diplomați
cu care veniseră Gauleiterii: Meran, Mirbach ș.s.), că repre-
zentantul Marelui Reich nu mă mai văzuse de la călătorie la
Berlin din noiembrie t. și a fost cu știut mai doritor să facă
cu mine "un larg tur de orizont", extern și intern, cu cît între
timp devenisem S.P. și mai recent f.f.M.C.R., fără să se fi putu

lămuri complet anterior asupra cauzelor remanierilor de la P., o f. legitimă preocupare, "considerând că România și Germania erau strîns aliate în lupte contra hidrei comuniste", așa că m-am silit să-i expun toate lucrurile ce-l interessaseră în mod deosebit spre a-i limpezi perfect nedumeririle, ceea ce a ținut ceva mai mult decît un "schimb de informații obișnuit între oameni de aceeași meserie", cunoscută fiind meticulozitatea "germanică" cu care să achităm de îndatoririle mele și că eram amîndoi bucuroși de a constata că vedeam situația absolut la fel. Firește că Reutersward și mai cu seamă Vischer n-au prea crezut tot ce le spuneam nici că le spuseseam tot ce a-și fi putut spune, dar nu era nici locul nici momentul să le declar altceva și mai mult. I-am pus, în schimb, pe Ulles, Lerche, Neno și Vischer să asculte dacă și cum explică K. această lungă convorbire, mai ales pentru dînsul care era renumit pentru lipsa sa de prolixitate și răbdare de a asculta lungi perorații și am aflat că exact la fel. Natural că faptul n-a trecut neobservat în cronică modernă a capitalei stit a săptămîinii acelea cît și a celor cîtorva următoare, "băieții" fiind primii alarmați de independența politică prea mare, emanciparea prea rapidă, lipsa de comunicativitate și atitudinea misterioasă ce le păreau să afișez de cînd cu vertiginoasa și chiar pentru ei neașteptata mea ascensiune la înalte funcțiuni ce-mi permiteau să discut cu Antonești, Killinger și ceilalți șefi de misiune așa cum lor nu le era atunci posibil. Și cum, chiar între cei mai buni prieteni, ba deseori și între frați de sînge, invidia și gelozia sînt sentimente umane tare greu de stîrpit, de înfrînat și controlat, aveam să fiu cîtăva vreme obiectul unor aluzii, insinuări, recriminări, reproșuri, critici, acuzații și chiar scene mai violente care, luate separat și considerate toate la un loc, mi-au întărit odată-n plus în vîrstă convingerea că spiritul de solidaritate a colectivității și a tuturor colectivelor chiar cînd e vorba de oameni de elită va rămînea pe vecie o mare utopie și hotărîrea că, în ce mă privea, nu mă voi lega niciodată a face parte dintr-un partid sau dintr-o organizație asemănătoare.

Susceptibilitatea "băieților" debutase într-o oarecare măsură încă în april/mai, în urma numirii mele ca S.P., convenindu-se dînsinte între noi, că, atunci cînd a-și ajunge totuși să ocup acel post, să primenesc încetul cu încetul și în mod diplomatic vechiul anturaj intim al S. creîndu-i o nouă serie de cunoștințe cu care să se poată împrieteni din ce în ce, vîsînd sin-

gur diferența nivelului persoanelor frecventate în trecut cu
acel al noii categorii de frecvență, din care firește se
așteptau a fi ei printre primii recomandați și introduși. Acest
f. judicios și legitim desiderat întâlnise deslătuiri acentu-
mentul tuturor personajilor regaliste bine intenționate și în
special anti-carliste care, din clipa în care s-a știut că
M.S. mă ceruse ce S.P., au găsit de cuviință să recomande acce-
ta atât M.M.L.L. cât și lui Tonci și mie personal, iar aceștia
erau din capul locului nu numai convinși că era un lucru emina-
mente dezirabil și avantajos pentru Cor., dar și cei mai dor-
nici a ieși din izolarea și mediul plicticos în care trăiau
contrar voinței lor de la începutul noii domnii, R.M. și Tonci
fiind de totdeauna adepții unei cât mai ample lărgiri a cer-
cui cunoștințelor R., iar acesta chiar f. curios și nerăbdător
să poată discuta personal cu acela destul de multe persoane
despre care suzise adeseori vorbindu-se în termeni elogioși și
pe care tot nu avusese posibilitatea a le primi, din cauza
restricțiilor impuse de Antonești foștilor conducători ai C.R.
Buzel, îndeosebi, își propusese să devină decanul acestui
cerc, prevalându-se de împrejurarea că, Maniu, Stirbey, Cretzia-
nu, ș.a. considerau această latură a îndatoririlor mele ca cea
mai importantă, întrucât experiența lor le dovedise că legă-
turile personale contau enorm în lume, că majoritatea stărilor
criticabile din trecut, izvorsiseră, în ultima analiză, din
frecvențele nepotrivite cu care se obișnuiseră din anii de
tinerețe foștii domnitori și că, prin urmare, se impunea ca
alegerea "obișnuirilor" să fie luată f. în serios după crite-
rii exclusiviste, înțelegând să poată avea un oarecare control
asupra ei, dat fiind că viitorul monarhiei ar depinde în bună
parte de mentalitatea bună, justă și adecuată a noilor sfetnici
mai intimi cu care tânărul monarh urma să pornescă pe drumul
accidental al viitoarei sale domnii efective. Toți aveau abso-
lută încredere în bunele mele intenții și chiar una destul de
mare în psihologia și intuițiile mele, dar socoteau cu perfectă
dreptate, ca și Antonescu și eu însumi, că trebuia să mă con-
sult cu prietenii mei și să mă las sfătuit de cei mai de în-
credere dintre ei și mai cu seamă de acei crescuți și trăiți
în țară și care deci cunoșteau lumea de la noi mult mai bine
decât mine crescut și trăit în străinătate și cu f. puțină expe-
riență a societății noastre. Atâtea vreme cât Cretzianu ar ră-
mânea la București, n-ași fi putut găsi un sfetnic mai bun de-

cît el, iar cînd ar pleca, Buzel i-ar lua succesiunea, în orice caz pentru aspectul politic al criteriilor de admisibilitate din moment ce, pe plan extern, urma să păstreze poziția cheie la Dir. Cab. în umbra paravenului creiat de G. Davidescu, urmaș la Secr. Gen. iar pe scel intern era desemnat de Maniu a ține legătura permanentă a șefilor democrați cu P. prin mine, pe cînd în domeniul celorlalte sfere și criterii aveam în Stoicescu și la nevoie în bătrînul Lupu pentru lumea juriștilor cu care sînt înrudit, în Georges Cretzianu și Nicky Chrissoveloni pentru cea economico-financiară, în familia Pogoneanu pentru toate generațiile de intelectuali și profesori universitari și de licee, în Tonci pentru cercurile militarilor de vază și ale protipendadei, în general, sfetnici destui și competenți pentru a mă putea ghida, spre evitarea unor greșeli ce s-ar fi putut produce din lipsa mea de legături întinse în societatea romînească. Firește că, pentru generația noastră și cea a M.S. mă bizuiam mai mult pe Buzel, Pichi și Ioani; dar pe cînd primul reproșă celui de al doilea - care cunoștea mai bine și infinit mai multă lume decît el, fiind o figură f. populară și avînd o natură extrem de sociabilă, ceea ce nu era cazul lui Buzel - a fi lipsit de psihologie și prea lesne dispus a aprecia toată lumea, prea tolerant, indulgent și doritor a găsi tuturora calități, dar fără a le vedea și condamna scăderile, Pichi răspundea la acestea cu oarecare dreptate că, dacă ne-am lua după Buzel M.S. n-ar mai vedea pe nimeni în afară de el sau cel mult o f. redusă și unilaterală nouă camarilie de clienți de ai lui, deoarece nu seafia să-i spună verde, bunului său prieten și șef, că era prea din cale afară de ambițios, erivist și egocentric, considerîndu-se buricul pămîntului și geniul secolului, drept care avea atît de mulți dușmani și puțini prieteni și aceștia numai dintre persoanele care aveau totmai însușirile ce li le critica, de a-l tolera și lui aceste mari scăderi, fiind că socoteau calitățile sale mai însemnate decît acelea. Astfel Pichi a înțeles mult mai ușor decît Buzel că frecventarea lor de către menajul nostru era sortită să treacă printr-o nouă fază, diferită și mai calmă decît cea precedentă, cînd ne vom vedea nu numai zilnic la Minister, dar și la domiciliile noastre respective cel puțin de două-trei ori pe săptămîină și că această schimbare nu era numai consecința firească a greutăților inerente readaptării mele unor funcțiuni neobișnuite, a separației fizice, a serviciilor și deosebirii sferelor noastre de interese respective și a unor ocupații astri

gente, intense și permanente cu dese deplasări în capitală, ci și recomandabilă în interesul cauzei, în special în urma suspiciunilor ce le trezise numirea mea în sinul misiunilor existente și despre care șefii acestora nu se jenseră să profereze amenințările directe și publice ce le fuseseră raportate de elvețieni și confirmate de însăși Antonești. Dar mulțumită încrederii nelimitate de care se bucura atât din partea lui Cretzianu cât și din cea a lui Maniu, Buzel tablind pe înțelegerea noastră prealabilă, dar și pe faptul că-l consultasem întotdeauna, cât fusesem împreună fie la Geneva, fie în centrală, asupra tuturor chestiunilor de importanță întâmpinate în activitatea mea profesională - se așteptase ca această situație să dăinuie, considerându-se oarecum îndrituit să păstreze un anumit control asupra activității mele politice de la P. și a-mi cere socoteală în orice caz de hotărârile mai însemnate luate în orice problemă cărui se putea atribui și un caracter politic. Eu însă înțelegeam să-i rezerv și chiar din ce în ce mai mult - pentru a nu-l contacta direct pe Cretzianu, ceea ce ar fi fost socotit de serviciile secrete ca un indiciu și mai evident al unei legături ascunde a R. cu elementele opoziționiste din cariera diplomatică și ale politicii interne - numai apanajul problemelor externe, dar nici cum exclusivitatea dreptului de supraveghere a politicii generale regale, ținând bunăoară să-l consult ori de câte ori era util să-i cunosc părerea, dar fără nici o obligație dacă nu se simțea nevoia, întrucât nu împărtășeam punctul lui de vedere, că S. ar fi dator să devină un simplu instrument al politicii monarhiste, ci dimpotrivă trebuia pregătit să poată juca rolul convenit monarhului constituțional care a destinat tocmai să păstreze o poziție de perfectă neutralitate, imparțialitate și obiectivitate în judecarea diferendelor și divergențelor politice interne, să nu se lăse scaparat de o singură parte a opiniei publice și să nu îngăduie nimănui știrbirea dreptului său de arbitru a vieții politice a națiunii.

Deci, în măsura în care Buzeshti - care atunci încă nu destăinuise intenția sa de a se lansa în politica internă, nici că se angajase față de Maniu, drept membru de partid neoficial, să se supune integral comenzii acestuia - se arată dispus să-l sfătui pe R. în calitate de consilier tehnic al Cor. și prin urmare în mod nepărtinitor, eu țineam neapărat să-l consult și chiar să accepta propunerile lui, dacă nu mi se părău ori mă așteptam să fie prea influențate de interesele exclusive ale

șefilor democrați; dar când simțeam că d-lui s-ar socoti dator a cere deslegarea lui Maniu într-o problemă ce nu-i trebuia neapărat comunicată sau supusă, ori se cerea tocmai ascunsă acestuia, cunoscându-se dinainte atitudinea lui neconformă cu ceea ce M.S., nu mă decideam să-i vorbesc lui Buzescu despre ea decât după ce, din curiozitate de a o cunoaște, se angaja pe cuvântul său a nu-l informa pe Maniu și doar atunci când știam că nu-i împărtășea opinia sau bănuiam că ar fi susceptibil să aibă ori să adopte un punct de vedere diferit de cel cunoscut sau presupus a fi conform tezei clasice partinice. Acesta fusese cazul în cea de a doua gafă cu Toto pe care nu i-am destăinuit-o decât după 23 August și în afacerea Manolescu despre care i-am vorbit mai amănunțit abia în ziua în care Maniu îi cam spălase capul pentru că nu aflase de la mine nimic despre ancheta I.C.C., nici că M.S. hotărâse schimbarea A.D.C. și ne convocase împreună pentru a protesta într-o chestiune ce nu-l privea și în care pe deasupra nu avea deloc dreptate. Până atunci, redusesem de asemenea substanțial întâlnirile noastre, Bielle invitându-l la dejunuri și cesiuri, la care deseori lipseam, ca să-i transmită unele vești ce judecam necesar să le coroboreze cu ceea ce afla Cretzianu de la Antonescu, existând în schimb invariabil la secole de caracter monden, când era mai normal să fie invitat împreună cu diplomați străini și rezervând vizitele mele matinale sau pe-noapte la Csb. Ext. pentru ocaziile rare când aveam câte un elibiu și profitam de el pentru restituirea documentelor citite, preluarea altora și discutarea vreunei chestiuni urgente sau mai importante: și toate acestea numai cu scopul de a nu compromite prea de timpuriu legătura noastră ce trebuia ferită de întretăiere eventuală, în vederea vremurilor când puteau să devină vitale pentru acțiune. Ori, Buzel se așteptase să-i aranjez cât mai curând întâlni ea cu M.S., care nu avea însă nici un rost în ceea ce privea, când Cretzianu putea la rigoare să-i ceară o audiență cum și făcuse, fără a trezi suspiciunea L.G., iar eu nici nu ajunseseam încă să cunosc și să stăpinesc itele C.R. suficiente ca să risc ca o întrevvedere "mai discretă" să fie descoperită de codoși și prezentată natural ca un eveniment de natură subversivă, absolut contra-indicată în ceea ce privea epocă. Pichi era cu totul de părerea mea și a contribuit mult la potolirea pornirilor de neîncredere și irascibilității șefului său în urma citorbenicilor diferențe de ele lui cu mine înscrise din secole

divergențe de vederi și mai ales atunci când Buzel și-a cre-
zut aprehensiunile justificate de bomba ce a fost și pentru
Cab. Ext. anunțul înaintării mele, știu de repede, la condu-
cerea C.R.. Si tocmăi spre a-i dovedi cât de nejustificată
fuseseră și de nedrept mă judeca, am ținut din acea zi cu toa-
te că eram și mai intens filat să-i informez constant și în
detaliu - adese ori personal întilnindu-l de acum mai des
secret, dar și prin Bielle, Pichi, Coti, odată chiar prin Tonci
despre tot ce am arătat în cele ce preced, cu excepția "ches-
tiunilor pendinte" ce-l interesau mult mai puțin, a inten-
ției mele de a-l înlocui pe Marinescu - fiind că Maniu fusese
contrariat de a nu fi fost consultat pentru alegerea noului
A.D.C. și ar fi fost desigur doritor să-și spună cuvântul și
în acea a noului A.C.R. și a problemei vizitării frontului,
pe care mă rezervam să i-o comunic în clipa în care va fi prea
târziu ca protestele Maniste s-o poată împiedica și aceasta
nu numai pentru că-i făgăduisem C. a nu ebruița afacerea toc-
mai în acest scop, ci și fiindcă eram convins că Buzel l-ar
mobiliza și pe Cretzianu pentru a încerca să-i determine pe
Antonești a se opune categoric acestei cereri germane și nu
credeam că va reuși decât să creeze o zarvă inutilă și inopor-
tună într-un moment când abea reușisem să-i adorm pe nemți și
să înjgheb cu ei relații f. prețioase pentru consolidarea po-
ziției R. și a C.R. de care era pentru mine neîndoielnic că
avea să depindă, în primul rând, putințe de a pregăti siste-
matic și imperceptibil condițiile indispensabile reușitei
răsturnării alianțelor. Izbutisem cu chiu cu vai să-l capa-
citez pe Buzel, mulțumită ajutorului necondiționat al lui
Pichi, a-l determina pe Maniu să nu insiste a cere să mă vadă
înainte de aplanarea totală a agitației misiunilor germane pe
chestiunea remaniierelor de la P., lăsându-mă pe mine să aleg
momentul și refuzând argumentul, de fapt perfect valabil, al
șefului opoziției că L.G. nu se putea supăra decât și el ținea
să fie lămurit asupra cauzelor ce pricinuiseră acele remaniieri
cu contra-argumentul că eu credeam că tocmăi d-lui era autorul
acestora și prin urmare nu ar înghiți povestea neverosimilă,
deși era reală, că nu știuse nimic despre ele și cerea lămu-
riri. Buzel se lăsase știu de greci convins să pledeze pentru
mine, nu pentru că ar fi ținut așa de mult la această audiență
în care spărea acum în noua-mi calitate (care deși era spre
avantajul lui, îl jena mai întâi fiind că i-o lusesem înainte

și apoi deoarece se temea că nu voi putea rezista ca interimar pînă la ora H. și că atunci cînd voi cădea nu voi putea rămîne la palat nici ca S.P., ce mai eram și acum, așa că opoziția prin el ar pierde legătura cu M.S.) și la care el nu fusese poftit să asiste, ci intrucît ținuse f. mult ca "Marele Manitu" să-mi potolească tendințele autonomiste pe care Buzel nu mai avea după cum se plînsese față de Pichi, autoritatea suficientă a mi le îngădi și convenise de aceea cu bătrînul ca acesta să mă cheme la ordine și să mă pună indirect sub controlul său politic prin Buzel. Faptul că reușisem să cîștig încrederea lui Ică, apoi chiar și cea a C., că M.S. cutezase să-i pună pe smîndoi și tostă lumii în fața unui fapt implinit destul de îndăznet dovedea că aveam un ascendent a rios asupra M.M.L.L. și reușisem fără consultarea lui și aparent a nimănui să-mi creez o situație cheie și oarecum independentă ce putea să-i complice pe a lui, intrucît făcuse și la Geneva experiența cu mine că nu mă lăsam manevrat multă vreme de nimeni și aspires mereu la poziții în care să scap de tutelă, stît la M.I. cît și la S.N. unde mă degejașem înții de controlul Legației, iar apoi chiar și de acel al Statului. Pichi, totuși mai psiholog ca Buzel, deși mă cunoștea mult mai recent și puțin, înțelesese din capul locului că nu căutam nimic pentru folosul meu personal, ci urmăream doar accelerarea organizării C.R. și emancipării R.Bielle, care se-aprietenise cu maică-sa și era f. iubită de toți Pogonenii, îi explicase clar situația și îl convinsese pe deplin că eram preocupat în cel mai înalt grad de pregătirea terenului pentru a nu ne afla surprinși de evenimente și incapabili de a acționa, într-un palat ticsit de elemente fie la ordinul guvernului, fie șovăitori și fricoși, sau mai rău, cum era cazul lui Tonci, convinși că nu trebuia lucrat decît mină în mină cu C. care știa ce făcea și urma să facă el ce s-ar putea face și va trebui făcut, numai că se considera că nu ar implica riscul unei atari răsturnări ce s-ar solda cu ceea ce întregului edificiu statal și a regimului monarhic și social. Intenționasem să amîn întrevăderea cu Maniu pînă la momentul cînd tot ar cere să mă vedă din nou spre a se opune inspecției frontului și cînd nu mai m-aș fi dus la el pe ascunselea, ci dimpotrivă cît mai ostensibil și ebruitînd apoi cît mai mult, ca să ajungă din toate părțile la urechile misiunilor germane, că epășasem cu succes punctul de vedere al S., care, precum dealtfel s-ar vedea, nu se sînchisea

196

de protest, ci pleca totuși să-și viziteze oastea. Acum însă, după noua propunere a Freiherrului, despre care tot nu puteam fi siguri că era, cum pretindea, invitația lui și nu cumva, ca cealaltă, iar o propunere voalată, generată de O.K.W. sau poate doar "sondă" de a lui Hitler, cum putea fi, bine să fie înțelesă oare una personală a "frăterului de K." pentru a pipăi mai apăsător pulsul C.R., - simțeam nevoia unei consfătuiri cu băieții, pentru că pe de o parte, noul proiect era absolut inacceptabil și trebuia interzis C. de către Maniu, iar pe de altă parte nu eram chiar stît de sigur că avusesem dreptate să-l descurajez pe C. a încerca să lege inspecția regală, iminentă și cuasi hotărîită cu proiectul celeilalte, mult mai complexe și greu de pus la punct în scurt timp și care poate - dacă era în realitate o emanatie a minții lui inventive, indiferent de scopul ei, nu va conveni deloc Făhrerului, așa că risca de fapt să-ntîrzie prima eventual suficient ca să nu mai poată avea loc în a.c.. Eu mă pripisem să disjung cele două vizite, de frica acceptării de către M.A. a conjugării lor, la prima presiune mai puternică a marelui aliat, dar și întru "relansarea relansului" L.G. în potul Steltzer, căci trebuia să continuu bleful fără de care devenea evident că și "dorința arzătoare a M.S. de a vizita de mult frontul nostru" fusese și mai era o cacialmă : căci ar fi fost total lipsit de logică a limita dorința exclusiv la frontul Sud pe care mai bine de trei sferturi din efectivele globale erau tot trupe germane. Faptul că trăsesem și această mai mare cacialmă și mai periculoasă în sensul că Hitler putea, dacă vroia desăpărat să-l compromită pe Mihai prin vizita lui la cartierul său general și a frontului întreg în suitea sa, fără să țină cont de dorința sa de a fi menajat, cu privire la secretul acceptării lor anticipate, față de Antonescu, să-l șantajeze pe acesta cu acestea, era în orice caz un punct cîștigat întru consolidarea tronului pînă la ora H. ca și de altfel obiecțiile ridicate pentru că întîrzieau și împiedicau în mod imperceptibil mai mult decît să accelereze și înlesnească realizarea noului proiect. Dar poate că ar fi fost și mai bine să fi propus lui Maîfred revenirea asupra primei sugestii pe motivul că F. prefera ca și inspecția "sectorului sudic al frontului general" (întrucît el nu recunoștea existența unui "front românesc" autonom) să aibă loc după vizita M.S. și A.C. - împreună sau separat - la M.C.G. și în prezența sa, sub formă unor tatonări ale atitudinii lui Ioan și apoi a M.A. ceea ce ar fi asinat scedente plecării R. în Ucraina "sinadie". Dar nu era vîrziu nici acum să i se sugereze tocmai

192

ce răspuns al M.S.. Freiherrului cel puțin cererea introdusă la V. Pr. și reiterată C. la întoarcerea lui de remitere a inspecției regale intrucît M.C.G. ar avea alte propuneri de formulat în legătură cu aceasta, drept care trebuia să plece acolo pentru a se lămuri personal despre ce era vorba fără să-și dezvăluie proiectul înainte de a obține agreementul F. Aceasta l-a obligat eventual să-l cîștige pentru noua sugestie pe G. Hansen, intrucît prime fusese făcută prin intermediul lui. În cazul acesta, ea telefona Dianei sileziene cît mai tîrziu (dar nu chiar sîbătă la 12 !) că M.S. a binevoit să-i aprobe un țap la Gheorghită sau l-a lăsat pe soțul ei să aștepte invitația la dejun mult după întoarcerea C. spre a trăgăna cît mai mult comunicarea contra-propunerii Regale, izvorîte din impresia dobîndită prin discuțiile cu acesta despre inspecția Ucrainiană. Desigur că "brain trust"-ul Foișorului, va contribui din răsuputeri la cîntărirea argumentelor pro și contra celor două alternative care mă răscoleau în drum spre Sinaia, dar contribuția celui de la Externe n-ar fi liniștit mai mult, cu stît mai virtuos cu nît nici Buzel și nici măcar Maniu nu s-ar mai opune primului proiect, dacă s-ar convinge că prin realizarea lui - prezentată acestuia din urmă drept termenul cel mai favorabil al alternativei principale, cel de al doilea ar cădea baltă sau să fi refuzat categoric de Antonești ori cel puțin ar putea fi amînat la paștele cailor.

Dealtminteri, Foișorul a recunoscut de această dată că aveam dreptate a propune jesuitismul de a nu-mi călde cuvîntul dat Freiherrului dacă-l informam din I.O., iar nu de la mine putere pe Buzel, care, în schimb, trebuia în prealabil să se angajeze a nu uza de vreun șiretlic de jesuit asemănător spre a-l încunoștiința la rîsul său pe "generalul" acestora despre dilema în care ne aflam cu problema cererilor hitleriste, intrucît M.M.L.L. erau convinse, cum am ajuns să fiu și eu după mai matură chibzuire, că Freiherrul nu era atît de frsier cum riscăm să fim cu toți dacă ne închipuim că gangsterii aceștia naziști nu lucrează fără nici o excepție din ordinul exclusiv al F. tot mînd în mînd, dar totmai mult mai uniți și solideri decît noi, așa că nu trebuia să le îngăduim nici să le dăm posibilitatea de a ne juca pe unii împotriva altora și a ne sparge frontul comun chiar cu Antoneștii, într-un caz în care și ei erau desigur hotărîți să reziste și cu stît mai mult cu Maniu, urmînd însă a nu ne pripa cu informarea lor înainte de momentul cel mai indicat, nu de altceva decît ca să eliminăm pe cît posibil riscul unor agitații

inutile și premature, cât și a unor fute, gafe sau neînțelegeri ce ar complica și îngreuna situația suficient de complexă și dificilă a sceluia pe care urmăream cu toții să-l ferim de orice compromitere. Avantajul mare de care dispuneam în această epocă, în care Buzel încă nu ajunsese să contacteze personal pe M.M.L.L. și pe Ioani, era scel că n-avea cum să-mi verifice spusese, astfel încât nu a fost necesar să convenim în cuartet a nu ne "tăia" prin declarații divergente și a ne ține de aceeași minciună. De altfel, nu i-am spus nici una, dar - spre a nu-i frosea susceptibilitatea - am ois să-i arăt cât de veche era problema, el rămânând convins până la urmă că fusese doar ventilată vag în ajunul remanierilor și că abea acum se punea efectiv și în mod acut. Se lovise tocmai bine că dînsul mă căuta spre a ști ce învîrteam cu "nemții mei", intrucît aflasem de la doamna Manica Crupenschi, născută Arion, o prietenă comună f. lansată în societatea există a Capitalei, de cesiul Steltzer, iar de la Lecca și Nano mult comentata mea convorbire cu K. la L. Finlandei și era f. curios să cunoască amănunțit tot ce discutasem cu aceste ocazii avînd acum dubla satisfacție să i se încredințeze de către S. rolul de stație de triaj, dacă nu chiar terminus cel considera pe Maniu, a tuturor transporturilor de mărfuri politicii pe care eu nu avusesem în fond decît însărcinarea subsidiară de a i le concentra în chip de scar, deci tot subaltern lui, precum și să constate cu acest prilej că, pe deasupra, mă îngrijisem conștiincios a nu-mi scăpa nici un vagon, chit că-i ce-m înghesuisem gara cu sosirea simultană a tuturor trenurilor de stit de variete ororii și viteze, dar numai ce să nu expun comunicația nici unuia interceptării de către observația conjunctă a flotilelor inamice. Mai satisfăcut a fost însă Pichi de a fi astfel marcat din nou un punct în mîciul lor psihologic și de a vedea în chiar ajunul călătoriei sale medicale la Paris Geneve, în care putea pleca decît liniștit desăvîrșit reabilită veches Uniune, cînd Buzel - care avea totuși în natura sa bogată și completă și o puternică vîină sentimentală, iar pentru mine o reală efectiune - plin căință și de remușcări pentru suspiciunile sale neîntemeiate vruse emoționat și lăcrimînd să mă-ab țigaze după moda franco-rusă cu o frază demnă de romanele proustiane, dar eu, cu indeoscinerazia mea, mai mult educativă decît congenitală, pentru efuziunile romantice, i-am stopat elanul cu expresie consacrată de defunctul nostru bun prieten comun Nicu Rîd pentru asemenea ocaziuni: "bui stiri coane!" Reconsolidarea alie ței țăpartite s-a soldat cu un mic festin nocturn improvizat la căpătîiul neveste-mi "auribunde", dar nu stit ce să nu fi vrut

(197)

să-și dea și ea cu părerea despre clenciul eventual în strategia urzită de noi întru fraierirea Freiherrului, alianță cu iere de morun proaspete și udată cu câteva sticle de Gremant, Z. indicată pentru constituții și probleme gripate. Freiherrus a rămas să aștepte aprobarea masecrului citorva cervidee mărunte, eliminabile, până la dejunul ei la Poișor de compoziție intimă, numai cu Neli Tonci, Ioani și mine - după care ultimii doi am păzit colectivul M.S. cu Manfred, pilât de amestecul multor băuturi neobișnuite, din care abuzase înaintea și în timpul mesei și cu atât mai radios să afle din nemțească șubredă și ezitantă a interlocutorului regel că nu-l indusesem în eroare, că M.A. nu acceptase nici emînarea Inspecției regale, nici "minimalizarea ei prin neînsoțirea căpeteniei formale a castei de nici un reprezentant al autorităților", dar se lăsa bucuros înlocuit de V.P. pentru această treabă întrucît revenise estenuat din șederea sa la C.G. și de repetate inspecții pe frontul nostru, stabilind cu aceste ocazii și programul celor propuse R. și la modificarea căruia se lucra acum la C.M. cu P.R., M.St.M. și M.M.G. conform dorințelor regale. În timp ce p rimii doi vorbeau cu R.M. și diana Wilhelmină despre performanțele ei cinegetice trecute și previzibile în urma invitației regale de a vîna la Periaș, cu care era încîntată, E.S. s-a putut bucura de cea dintîi a sa mai lungă și satisfăcătoare conversație cu Z. care i-a răspuns la observația că, după cum era informat dl. Maniu se pregătea de proteste împotriva călătoriei regale în Ucraina că avea să mă trimită la el peste câteva zile pentru a-l face să înțeleagă greșeală ce se comite de a judeca prinprisma politicii partidelor de opoziție un act ce nu privea decît armata care-și făcea datoria și de soarta căreia seful ei suprem nu avea dreptul să se dezinterezeze și a-l dete mine în consecință să nu atribuit prin proteste inoportune și deplasate, îndeplinirii "constituționale" și normale a funcțiilor acestuia un caracter politic ce nu-l avea cîtuși de puțin. Ioani și eu mine am asistat la această parte a convorbirii, așa că rumenul roșcovan, uitîndu-se la mine cu ochii săi și reți sticlind de veselie, a spus : "Und das Alles wollen Sie ihm Segen ? Na, dies wird ihm wohl nicht recht behagen!" (și toate acestea vreți să i le spuneți ? Apoi, nu prea are să-l convină ?) Am rîs cu toți cînd Gauleiterul hazliu a adăugat ironic, cu prefăcută duioșie că nu trebuia să-l bruschez pe "alten Herrn" (bătrînul domn), avînd în vedere că era "dintr-un alt secol și complet depășit de "timpurile noi". Totuși, am convenit, reflectînd după plecarea lor despre cele ce discutase între patru ochi cu Mike, că la acea dată H. v. K. părea dispus să creadă că

M.M.L. și enturajul lor intin actual erau departe de a fi atit de infurite de tezele maniste cit erau presupuse a fi de către serviciile secrete germano-romine ce-l informau asupra atmosferei de la palat. Ceea ce ni s-a părut ciudat a fost, în schimb, faptul că nu vorbise M.S. de "proiectul său" cu entuziasmul ce mi-l arătase mie, ca și cum nu l-ar mai fi considerat atit de actual sau ceva intervenise în contre-timp cu acesta frinându-i graba de a plece la M.C.G., deoarece răspunsese evaziv la întrebarea R. relativ la data plecării lui acolo, întrebând însă la rândul său dacă M.S. dorea să-i încredințeze vreun mesaj pentru F. și sugerând o altă audiență în ajunul ei spre a lua cunoștință de aceasta. la care S. i-a răspuns că-l ruga doar să-i transmită salutările sale și ale mamei-si, ceea ce nu păruse să-l mulțumească, dind astfel R. impresia că era în căutarea unui nou pretext pentru-n report verbal la șeful său, celălalt fiind poate socotit la M.C.G., în urme vre-unor eventuale comunicări radiofonice, insuficient pentru a-i justifica deplasarea. Mă speriasem oarecum degeaba, dar totuși nu complet pentru că-mi verificasem astfel reflexele, dovedite a fi fost cele bune, din moment ce și șeful trustului creierilor nucleului de la Externe încă la București, dar și el în ajun de plecare, la Ankara de unde-i venise deja agrementul numirii - împărțind svizul băieților apreciasse răspunsul meu drept cel valorabil și mă felicitase pentru succesul diplomatic de a fi parat prompt ceea ce considera a fi fost mai degrabă fente de ale nemților locali, solicitanți desigur a pătrunde mai adinc dispozitivele ascotite mai vulnerabile ale bastionului rezistenței noastre față de exigențele și politice lor pentru a dibui intențiile reacțiunii de s-ar reflecta asupra C.R., cu atit mai normal într-o clipă în care remanierele într-adevăr suspect de neașteptate justificară neliniștea lor și cind spatle mai apropiat al unui front subrezit prin extinderea sa nemăsurată trebuia răsverificat și întărit. Tustrei atribuisem sugestiei personale a Freiherrului aceeași țintă, fiindcă li se părea neverosimilă intenția F. a-și desvâluși față de Wehrmacht slăbiciunea de a parada în fața rindurilor lui atit pe seful simbolic cit și pe comandantul efectiv al celor nici 30 de divizii ale micului său aliat, cind era bine știut că nu primea nici sfaturile comandantilor săi cei mai celebrii a sute de divizii de altă calitate și cu alt potențial, ca să se potă conchide la putința dorinței sau acceptării chiar "pro forma" a unei consultații tehnice militare asupra ansamblului operațiunilor. El nu se incurca cu formalisme și

nu dădea cinci bani pe aparențe, mai ales acum când fiecare clipă a zilei lui era umplută de grave preocupări practice ce-și asuma să le infrunte singur de când era certat cu toți generalii săi. Pe Hitler nu-l interesa dacă era popular sau nu în afara granițelor Reichului și efectivelor S.S.-ului și Wehrmachtului, nici cât de mult sau de puțin eram pro-germani ori țineam la alianța de ocazie cu Reichul în lupta lui cu restul lumii, atât timp cât era asigurat că ne temeam să nu prestăm efortul militar și economic ce ni-l cerea și să ne-nuimetăm a schița cel mai vag gest de sabotaj, de răzvrătire sau de trădare a alianței militare ce ne era impusă pînă la capătul războiului. Killinger găsea decît o singură misiune de îndeplinit la București: vegherea atentă ca nimic să nu poată contraveni executării cît mai prompte și perfecte a tuturor exigențelor germane ; restul nu-l interesa decît tangențial spre aprecierea atmosferei și a limitei răbdării și supunerii noastre. El știa precis ce se gîndea și ce vorbea despre P., el și toți ai lui; de aceea nici nu se sinchisea de protestele formale și teoretice ale opoziției și-și putea permite atitudini indulgente și sere protectoare față de efii lor de care nu se temea, pe cînd era de o vigilență extremă în observarea activității acelor cu poziții cheie, deci îndeosebi a politicii Antonestilor, te îndu-se de Ică mai mult decît de oricine și judecînd de aceea importanță urmărirea mișcărilor S. susceptibil de a fi captat pentru acțiunea de răsturnare a guvernului și alianțelor, mai cu seamă de cînd cu infiltrarea mea la P. și prelusarea conducerii lui. Negocierile antonesciene ajunseseră la un "dead-lock" (punct mort). Aliații dîndu-și seama că guvernul păstra rezerve doveditoare ale atitudinii sale de du licitate, în special cu privire la inconsecvențe asigurărilor date în sensul reducerii contribuției militare cu actele săvîrșite ulterior în contradicție flagrantă cu acelea. Plecs la Ankara hotărît a redeschide calea tratativelor opoziției și a plede cu vehemență în favoarea planului unei debarcări în Balcani. Avea aceeași însărcinare și din partea M.A. care s-ar angaja să-ntoarcă armele în clipa cînd virfurile armetelor anglo-americe ar stinge culmile acestora, dar refuza să ia în considerare orice propunere de armistițiu în situația triumfului actual germano-ruso-român; nu putea accepta capitularea armatei noastre din Ucraina în mâinile Sovietelor nici trecerea ei sub comanda lor, iar degajarea ei din luptă și retragerea către țară erau excluse în

202

prezenta fază a operațiunilor ; cât despre efectivele teritoriale, ele nu ar putea face față nici celor germane de ocupație deghizată și cu atât mai puțin armatelor maghiară și germană staționate în preajmă graniței de Vest. CRETZIANU considera inspectia regală utilă pentru reafirmarea rolului R. de comandant suprem al armatei și ridicarea prestigiului regal în rândurile ei, dar cu condiția ca să nu se lase antrenat la vizitarea Transnistriei și nici la manifestații politice în cadrul discursurilor de recepție și răspunsurilor lui la comenduirile unităților. Sefii opoziției erau de aceeași părere, ceea ce avea să-și stipuleze în mod expres Maniu, La Buftes, unde Cr. aranjase ca Barbu să ne invite împreună la un prinz. Mă ruga să-l previn de data plecării M.S., întrucât și a lui se apropia și ținea neapărat să-l vadă pe S. cât mai spre limita acestora, în audiența de încredințare a noii misiuni în numele M.S. spre a-i putea comunica eventualele ultime rapoarte asupra negocierilor din Apus și expune mai pe larg situația generală externă și de ansamblu a acestora, punându-mă în vedere ca să-i rezerv din timp din programul R. spațiul necesar unei convorbiri mai lungi. Dejunul de la Buftes a avut loc după câteva zile, într-o duminică, Maniu fiind adus cu mașina Stirbeylor, iar Buzel conducându-mă cu Buickul său cu plăci suedeze cu care la întoarcere am revenit tustrei, dl. Președinte fiind încântat să circule și el odată într-un "roadster" deschis cu două locuri. Principesa, deși imobilizată de stihia ani prin melodia ei, a avut deosebite gentilețe să țină a prezide masa cu veșnic tînărul și frumosul său bărbat, flancat de cele două fete preferate, pe cînd Maniu și cu mine am fost plasați în dreapta și la stînga ei, iar între capetele mesei lungi și înguste Cretzianu și Buzel - care devenise deja aproape un membru al familiei - erau separați de noi prin generația a treia a florilor stirbeylori: o masă bună, agabilă și sobră cu vinurile lor și mîncărurile clasice tipice românești, înainte de și după care s-a făcut conversație generală apolitică în salonul mare, iar mai tîrziu cei cinci băbeți am fost lăsați de cuccane să ne retragem în bibliotecă unde sub forma unei conversații politice interne și externe am avut una dintre cele mai interesante convorbiri cu Maniu, întrucît era deja bine prelucrat de Buzel, iar prin însuși faptul că Barbu, Alexandru și Buzel erau prezenți, d-lui nu a fost singurul să-și susțină propria-i teză, întrucît toți vedeau problemele exact la fel ca d-lui. Ar însemna să

mărește mult volumul declarației de față ce să redea tot ce s-a spus atunci și n-ar contribui în aceeași proporție cu lămurirea acelor mai însemnate constituind obiectul ei : mă limitez în consecință numai la punctele esențiale. Convorbirea a debutat prin informarea lui Maniu de către Cretzianu secundat de Buzzești, despre acele rapoarte și telegrame ale legațiilor noastre, ce nu i le comunicaseră și comentaseră pînă atunci, trecîndu-se de aci la o expunere magistrală făcută de Buzzești, la invitația lui Cretzianu, asupra evoluției generale a războiului la lumina declarațiilor principale ale factorilor responsabili ai ambelor tabere, a situației globale a fronturilor și a perspectivelor schimbării ei în detrimentul Axei învederate de observatorii neutrii pe baza calculelor statistice ale producției industriale în cele două tabere. Cifrele cele mai concludente le furnizau americanii, tonajul flotei lor comerciale depășind prin construcțiile ultimelor douăsprezece luni de două ori și jumătate acel britanic din 1939. Kayser scotea deja un vas de zece mii de tone pe zi și una să scoată 3 în 48 de ore în cursul viitoarelor șase luni. Ritmul creșterii flotei de război era și mai mare, iar cel mai fantastic salt semnregistra la cea seriană unde un vînător așez pe oră și vreo zece din celelalte tipuri de avioane de diverse categorii mai grele pe zi. Nu rețin cifrele producției de oțel, țitei și alte minereuri necesare mașinei de război, dar știu că ne-au făcut să ridem comperîndu-le cu cele germane și britanice și că Cretzianu s-a supărat cînd am spus că ar putea să fie umfite, conform spiritului de reclamă comercială, tot de producție yankee la origines ei, deoarece făcuse ani de Washington și "cunoaște mai bine mentalitatea și posibilitățile americanilor". Un semn grăitor al potențialului deosebit formidabil al St. Un. era putința lor de a spori, concomitent cu înarmarea lor, livrările de armament și toate celelalte materiale și mărfuri adiacente peste oceane în Anglia și URSS, ce și aces de a echia o armată de patru milioane pentru Europa, în timp ce mai luptau în defensivă pe frontul lor principal în spațiul Pacificului. Aveau să iasă din război mai puternici decît restul națiunilor globului împreună deci în măsură să dicteze "peces lor". Totul depinde însă de gradul de clarviziune al consilierilor Casei Albe sub influența cărora stătea și pilotes baron Americii Fr. Roosevelt, extrem de bine intenționat, dar prea puțin expe-

(207)

rimentat în treburile internaționale și mai puțin documentat și lămurit decât fuseseră Wilson și House în 18 asupra problemelor europene. Astfel, dacă va înțelege că restabilirea granițelor din 38, ce figurescă printre scopurile principale ale războiului, va reclama și prezența efectivă a forțelor americane în Europa după sfârșitul lui și pînă la reorganizarea ei și regăsirea noului ei echilibru, existau șanse pentru noi să ieșim doar epuizați și sărăciți de un efort disproportionat cu potențialul nostru uman și material dar repuși și garantați în granițele vechi, pe cînd dacă va repeta figura americană din 1920 lăsînd pe europeni să-și descurce singuri diferențele ancestrale, situația noastră va fi cu mult mai critică decât ar fi fost în 1918 dacă și Rusia s-ar fi aflat printre P.P.A.A. ce au pus temelii Europei și lumii de la Versailles... Antonescu avea deci dreptate în principiu de a nu se hotărî a lua angajamentul unei răsturnări necondiționate de existența unui front anglo-american balcanic ce l-am face să se prăbușească pentru nemți cuasi concomitent cu deschiderea sa, dar s-ar putea să greșească în fapt dacă în lipsa acestuia ei s-ar afla pe punctul de a capitula fără ca noi să fi încercat a ieși din război pe garanția integrității noastre teritoriale ulterioare, cu tot riscul unei ocupații vremelnice sovietice, căci ceea ce părea de acum evident și ineluctabil era imposibilitatea pentru Reich de a lichida frontul răsăritean înainte de a fi ajuns la istovire și că, deja conștient de această realitate, Hitler nici nu căuta să josce "le tout pour le tout" în Rusia, ci să-și rezerve posibilitatea de a șantaja pe anglo-saxoni cu comunizarea Europei, dacă nu acceptau să trateze cu el.

Era de altfel greu să-i ceri a face jocul occidentalilor sleindu-și potențialul militar total pentru deborîrea U.S. ca apoi să se predea lor. Așe dar, departe de a fi acceptat teza M.A. de a arunca toate efectivele Reichului într-o uriașă ofensivă întru căutarea obținerii unei hotărîri la Răsărit, acum cînd nu exista decât un singur front european iar anglo-saxonii erau încă incomplet pregătiți de debarcare, ținea aproape jumătate din ele drept rezervă pe teritoriul german și al țărilor ocupate sau semi-ocupate, în vederea anihilării armatelor anglo-americane destinate deschiderii celui de al doilea front, neprimenind decât la extremă uzură sau

205

în caz de forță majoră diviziile răsăritene istovite și demoralizate de o încordare excesiv de prelungă, pe motivul că ar fi aclimatizate și obișnuite cu terenul și stările din Rusia, pe când nouă ne cerea aplicarea tezei antonesciene, cu argumentul că nu vom avea de luptat pe nici un alt front și deci nu era necesar să păstrăm rezerve pentru asemenea eventualități. În schimb, nu le cerea și ungurilor același sacrificiu, lăsându-i să constituie rezerva noastră pentru apărarea cercului Carpaților când contraofensiva sovietică îl va fi atins și tot odată jandarmul plasat în coasta noastră spre a ne sili să continuăm a ne sacrifica total și să nu curvăm cutoșăm a capitula sau întoarce armele în cazul deschiderii unui nou front în Balcani. Antoneștii adoptaseră de la început o tactică complet greșită față de nemți, de totală sinceritate și chiar de servilism față de ei, pentru a-și consolida pozițiile amenințate de concurența regională, chiar atunci când nu erau amenințate iar ei nici nu fuseseră șantațați, oferind colaborarea dincolo de linia Nistrului și acceptând apoi sporirea contribuției noastre militare la aproape limite disponibilităților noastre. Acestea se știau în Occident și nu era deci de mirare că nu se avea acolo mare încredere în ei și se negocia cu guvernul doar fiindcă, deținând puterea, se credea că ar fi mei în măsură să opereze răsturnarea cu ajutorul întregului aparat de stat, decât opoziției, pe capacitatea căreia de a acționa altfel decât prin proteste verbale nu se punea prea mult temei. Lipsa oricărei indicații cu privire la posibilitățile unei debarcări în Balcani nu se putea atribui însă celei de neîncredere în Antonești, căci altfel nici nu s-ar fi tratat cu ei: atâtea garanții prezentau ca să se știe la Londra că ar fi primii dispuși să facă "volteface" pentru a-și salva pielea deasă, prin apropierea de Dunăre a unui front inter-aliat balcanic, ar avea condiții optime pentru a o efectua cu minimul de risc pentru ei față de nemți. Dealtminteri, dacă ar exista intenția realizării proiectului balcanic, Aliații s-ar fi grăbit să răspundă la primele propuneri ale opoziției cel puțin în sensul de a se interesa de sugestiile concrete ce li s-ar fi putut face în scopul acesta și de condițiile locale ce ar exista sau s-ar putea crea spre a o înlesni. Nimic nu ne permitea să presupunem că propunerile întâmpinaseră interesul necum esențialul lor. În caz contrar ar fi fost imposibil să nu aflăm ceva care ne-ar fi dovedit

(206)

că problema era studiată pe baza tuturor informațiilor ce le-ar fi putut culege prin antenele lor - agenții camuflați și legațiile neutre - și atunci nu s-ar fi jenat să ceară atât opoziției cât și guvernului toate datele necesare ce i-ar fi putut interesa, chiar dacă proiectul nu s-ar înfăptui, dacă n-ar fi decît pentru a le oferi Moscovei în schimbul altora. Nu puteau exista decît trei cauze pentru această indiferență față de propuneri: primo, frica unor indiscreții ce ar putea compromite "elementul surpriză", factor extrem de important pentru reușita unei întreprinderi neexperimentate încă pe scară mare în istoria militară contemporană, și care deci putea fi luat în considerare ca explicație a misterului; secundo, condițiile neprielnice ale terenului și lipsa de căi de comunicație rutiere și feroviare suficiente și în bună stare, necesare desfășurării primelor operațiuni penetrative ale unei armate mari debarcând pe un litoral accidentat și strîmtoș de munți, într-un cuvînt impedimente tehnice; iar tertio, neaprobarea proiectului de către Soviete care, ca aliați în toată puterea cuvîntului, nu puteau să nu fie informate despre el. Această din urmă ipoteză părea cea mai verosimilă și tocmai din aceea situația noastră viitoare risca să fie extrem de critică. Propaganda intensă ce se făcea armatei roșii și U.S. în general în Anglia și St. Un. dovedea că guvernele acestor țări erau hotărîte să joace cartea rusă în reorînduirea lumii și prin urmare nu se vor lăsa convinse a face un act socotit ostil de către Stalin, pentru a precipita capitularea unui stat de rangul României, care pe deasupra era acum f. rău văzut de opinia publică mondială în urma ajutorului neprecupețit ce-l acordase și continuă să-l dea Germaniei hitleriste. Trebuia să ne așteptăm la consecințele tuturor greșelilor de neiertat săvîrșite de un militar obtuz și un avocat șiret și îngîmfat care nici unul nu avea ideile de politică internațională și-și închipuiau primul că ne aflam tot în împrejurări comparabile cu cele din 1916/18 iar celălalt că se va putea descurca, după metoda ce i-a reușit pînă acum pe plan intern, cu șmecherie. Nu avea însă rost să anticipăm asupra atitudinii anglo-saxonilor față de noi, pentru că în curînd Cretzian avea să ne poartă lămuri mai clare decît reușise s-o facă pînă acum Coste de la Lisabona, post de observație ajuns o infundătură, în urma ermetismului englezilor supraprudenți din cauza grijii de a se apăra de pătrunderea spionajului german în Insulă. Cu el urma să plece Dimi Popescu (vărul lui Pichi și S. de L. II care fusese sub Gafencu la Moscova, împrietenindu-se cu Amb. St. Un.).

semit, Speinhart și mei sles cu soția acestuia, actualmente la Ankara) ceea ce va putea înlesni legăturile clandestine cu americanii. Ei trebuiau convinși, mai mult decât englezii care ne cunoșteau situația și necazurile mai bine decât oricare alții, dar care nu mai domneau politica taberei aliate ca în primul război mondial. Dar trebuia, în orice caz, să ne așteptăm la f. puțină simpatie și înțelegere în cercurile Casei Albe și a fi primiți și tratați destul de prost, întrucât toți foștii noștri aliați - regionali - cehii, polonezii, jugoslavii, grecii și fericiții de turci care au putut rămâne neutrii - și chiar cei doi dușmani - ungurii și bulgarii - se purtaseră sau se purtau mai bine decât noi care, deși am fost mutilați direct sau indirect de către nemți, le dădeam cel mai mare ajutor dintre toate popoarele lumii în lupta lor contra aliaților noștri și dușmanilor lor de totdeauna : fapte pe care majoritatea românilor și chiar a oamenilor politici din țară pierdeau complet din vedere când analizau situația internațională și poziția României față de ea în perspective păcii. Dacă ne angajam atât de ușuratic a ne sacrifica așa cum făceam pentru o cauză pierdută și care nu era a noastră, nu trebuia să ezităm a face un sacrificiu și mai mare riscând singura șansă ce ne putea aduce salvarea. Era, după părerea lui Buzescu, fundamental greșit de a ne așeza pe poziția adoptată de Antonescu de a negocia de la egal la egal de l-er prezenta trecerea celor circa 20 de divizii românești dintr-o tabără în cealaltă, dar chiar tăierea petrolului, care era indiscutabil cartea cea mai mare în jocul nostru, punând tot felul de condiții ce ar putea și chiar păreau să fie irealizabile, întârziind totodată pregătirea condițiilor interne propice pentru întorsătură și care fuseseră posibile de efectuat, ba dimpotrivă perseverând, între timp, a contribui din ce în ce mai radical la încercarea disperată de a obține totuși cel puțin o victorie parțială la Răsărit înainte de anul debarcării, întru asigurarea utopică a neputinței rușilor de a ne cotorosi către sfârșitul războiului general și diminuând astfel prin întârzierea voltei toată valoarea ei, întrucât pe zi ce trecea aportul ce l-er constitui întoarcerea armelor în faza actuală a războiului și care i-er sili pe ruși să accepte ajutorul ce ni l-er de desigur anglo-americanii (în lipsa unuia sovietic încă imposibil) devenea mai neînsemnat, chiar neglijabil pentru ei care se pregăteau de mult să-i strivească pe nemți la debarcare prin mijloace atât de copleșitoare

(208)

Încă nu li se mai pune problema contribuției a citorva zeci de divizii istovite și prost înarmate, nici a posibilității pentru Luftwaffe, care era sortită să rămână la pământ chiar dacă ar dispune de câteva mii de tone de carburanți în plus decât în minus, de a putea împiedica valul lor compresor să înainteze spre inima Reichului și a Europei. Ceea ce trebuia să negociem era doar ajutorul efectiv într-adevăr strict necesar ca lovitura noastră cât mai neîntârziată să fie executabilă iar nu acel ce s-ar dovedi exclus din interese generale superioare pe care ar fi naiv să ne închipuim a le putea înfrun-
ri cu forța și situația noastră. Dacă guvernul nu era în stare să-nțeleagă acest comandament sau dispus să se apună riscului sigur f. mare ce-l implice, opoziția nu mai avea dreptul să șovăie, să aștepte și să lase pe mine M.A. sarcina de a scăpa națiunea de dezastre atunci când el va socoti că totuși trebuia s-o facă, dacă ea nu vroia să piardă încrederea Put. de-
mocrate în sinceritatea și probitatea ei. Maniu ascultase toată expunerea lui Buzel - din care n-am redat nici zece la sută - cu cea mai încordată atenție, deoarece vorbise excepțional de bine, încheget, plastic, fără căutarea unor efecte ieftine sau flori de stil și spre sfârșit, a spus că și cum el l-ar trimite pe Cretzianu la Ankara și cu acest prilej i-ar reproșa lui Maniu de a se fi lăsat pe tînjeală și de a se arăta prea pasiv față de Antonești, nu pe chestiun a atitudinilor sale oficiale și formaliste, ci pe aceea a c ntrolului negocierilor guvernului pe care el le înlesnise și patronase deci indirect, nemai căutînd să-i reameneze pe listă, fie pe aceeași fie pe altă cale, de cînd fusese informat nu de Antonești ci prin Buzescu, că ele lîncrezeau învîrtindu-se în acel cerc vicios. Acum luă cuvîntul spre a răspunde în special cu vedere la acest punct ce-l făcuse să cam "tîcheze": Dl. Brătianu și cu el sesizaseră pe Aliați în condițiile cunoscute nouă tuturor încă din anul trecut, arătîndu-le clar și detaliat poziția identică a partidelor liberal și țărănist, întemeiată pe opi-
nia majorității alegătorilor, astfel cum au putut să le sta-
bilească prin organizațiile de partid, față de politica guver-
nului: pe cînd națiunea fusese absolut unanimă a sprobe trecere
Prutului în 22 iunie 1941, pentru că nu știa că Molotov
ne oferise Bessarabia și Bucovina de Nord, recunoscute și garan-
tate României definitiv de Uniunea Sovietică, dacă renunțam la

război și încheiam un tratat, consfințind granițele vechi și relațiuni amicale între cele două popoare, de la momentul în care în loc să ne oprim pe Nistru. așa cum se așteptase toată lumea, am continuat războiul pe meleaguri străine, în condițiuni extrem de grele și cu mijloace cu totul inferioare celor germane, întâmpinând o dîrză rezistență a armatei și populației inamice, cu rezultatul unor sacrificii colosal de grele și de cele mai multe ori neînțelese de trupă cum a fost cazul luptelor catastrofale de constituire în viață omenescă și material de război pentru ocuparea Odesei și teritoriului între Nistru și Bug, o și mai mare parte a poporului român a fost decepționată de faptul că era chemat să continue un război al cărui scop nu-l mai putea pricepe. Propaganda anti-bolșevică făcută prin organele statului pînă și în școlile primare nu a prins în masa populației ci a avut în bună parte un efect contrar, pentru că era legată de una pro-germană, purtînd în consecință amprenta unei născociri străine menite a tăia realitatea : că toate sacrificiile erau cerute de nemți (dușmanii de totdeauna ai romînilor și care și acum, cînd se dădeau drept aliații noștri, nu ne restituiau jumătatea din Ardeal și din Dobrogea ce ni le fuseseră pentru amicii lor maghiari și bulgari), făcute numai în folosul, lor și aceasta nu numai degeaba, ci și cu temerea că puteau să atragă asupra noastră în viitor și mai mari sacrificii, pierderi și nenorociri. Regimul Antonescu și politica lui de alianță militară cu Germania, deveniseră prin urmare din ce în ce mai impopulare, așa că răsturnarea lor va întruni aprobarea și mulțumirea celor mulți. Aparatul de stat va asculta de ordinele celui numit de R. pentru a-l înlocui pe C. și nici armata nu va ezita să asculte de porunca S, mai cu seamă dacă prin încetarea luptei cu rușii nu va ajunge în prizonierat ci în situația de a vedea sfîrșitul războiului apropiindu-se. Depunerea armelor sau întoarcerea lor împotriva nemților în Rusia era însă de neconceput, pentru motivul că riscul de a cădea prizonieri în ambele ipoteze era prea mare ca soldații să nu prefera să continue să le păstreze și să lupte pînă la clipa în care s-ar putea retrage nevătămășiți la căminurile lor. Trebuie în consecință ca M.A. să poată fi convins a reduce treptat, în loc să sporească, numărul diviziilor angajate în războiul sovietic și aceasta s-ar putea produce fără îndoială dacă ar învedera putința de a înfrunta pe nemți, unguri și bulgari cu șanse acceptabile

de reușită, fără a arunca toată națiunea în situația dezastruoasă a Poloniei și Sirbiei și chiar acea din Grecia. Situația ar fi cu totul alta îndată ce s-ar deschide un front în Balcani cît mai aproape de Valea Dunării, înspre care armata și populația ar putea retrage în cazul imposibilității de a rezista nemților pe teritoriul național. În cazul acesta nici n-ar fi nevoie să se procedeze la răsturnarea dictaturii antonesciene, schimbarea ce totuși era preferabilă să se evite stîta vreme cît existau trupe germane numeroase staționate pe teritoriul țării și datorită cărora nemții ar încerca să-l susțină și impună, riscîndu-se sciziuni în armată la unitățile încadrate de cea germană sau imobilizate de forțe copleșitoare în preajma lor. Fără nici un ajutor exterior, răsturnarea alianțelor era imposibilă, nici partidele democratice neputînd lua răspunderea unei asemenea hotărîri care ar echivala cu un dezastru național în împrejurările actuale ale războiului și le-ar știrbi total prestigiul în opinia publică, îngroșînd rîndurile partidelor de dreapta germanofile și în special celui mai extremist: mișcarea fascistă legionară, ajunsă după rebeliune foarte impopulară. Dealtfel, nici un general cu suprafață în armată nu ar accepta să preia comanda pentru întoarcerea armelor împotriva Germaniei în situația actuală, cînd peste trei sferturi din efectivele sub arme se aflau angajate în războiul din Rusia, la mare îndepărtare de teritoriul național. Propunerea concretă cu care se terminase ultima convorbire avută de Coste în numele M.S. și șefilor blocului democrat era aceea a unei debarcări în Dobrogea sau în Bulgaria, pentru întîmpinarea căreia Antonescu ar fi ușor de cîștigat să reducă efectivele din Ucraina și să concentreze în țară forțele ce ar interveni imediat pentru sprijinirea celui de al doilea front european ce s-ar deschide astfel în Balcani cu mari perspective de a întoarce radical situația războiului. Se adăugase că - potrivit părerilor unora dintre generali din cadrele armatei ce se aflau în legătură cu șefii opoziției - chiar și o debarcare în Jugoslavia cu direcția înspre valea Dunării superioare ne-ar permite să intervenim în cel mai scurt timp de la pornirea ei și să oferim avantajele reactivării rezistenței sîrbești cu care a, stabilit neîntîrziat un front comun, unei mai mult decît probabile întorsături politice și în Ungaria care n-ar accepta în nici un caz să lupte împotriva anglo-americanilor și a neutralității Bulgariei ceea ce n-ar fi ușor determinabilă să intervină împotriva noastră sau a sîrbilor fără nici un motiv și nici un obiectiv valabil de urmărit. Aceste date, relative

. / .

la atmosfera politică din Ungaria și Bulgaria, emansu de altfel din informațiile primite de dl. Brătianu și d-lui de la Externe Cretzianu a confirmat numai că ipoteza unei intervenții bulgărești în privința noastră era neverosimilă, mulțumită tratatului de la Craiova pe care Sofia n-avea nici un interes să-l anihile, deoarece soluționase definitiv în favoarea ei problema Cadrilaterului pe care numai în cazul unei noi agresiuni bulgare ar fi îndrituiți să o redeschide, înțelegând altfel să o considere valabilă rezolvată în interesul permanentizării unor relații de prietenie între cele două popoare. Bulgaria se arătase și rămânea de altfel rezistentă față de nemici și în problema războiului cu Uniunea Sovietică, refuzând să i-l declare, cu toate că semnase Pactul Anti-Komintern. Dar în cazul unei debarcări în Jugoslavia, problema se complica pentru bulgari din cauza revendicărilor sârbești asupra teritoriului pierdut anul trecut și pe care poate că nu l-ar retroceda de bună voie. Cât despre Ungaria, era de presupus că ar tenta lovitura, dar s-ar alege cu ocuparea totală imediată, întrucât constituia poziția cheie și placa turnantă pentru operațiunile militare ale unei campanii central-europene, mai ales azi când blindatele jucau rolul cavaleriei de altă dată și cîmpia panonică oferea condițiile ideale pentru desfășurarea manevrelor unor armate motomecanizate. Maiu continuă atunci să arate că englezii totuși au dovedit interesul ce-l dădeau propunerii, prin însuși faptul că au consimțit să reia discuția problemei cu Antonescu pe care-l socoteau deci demn de atenția lor, desigur fiindcă ținea puterea și comanda armatei într-o singură mână și avea șanse de a reuși o lovitură mai lesne decît un eventual înlocuitor fără experiența conducerii politice și militare în conjunctura actuală, cu toate că fuseseră avertizați că dînsul nu s-ar prete la schimbare fără să se putesc bizui pe ajutorul ce l-ar primi prin deschiderea celui de al doilea front în vecinătatea noastră, astfel încît să putem beneficia și de sprijinul aviației anglo-americane.

Nu șefii opoziției întrerupseseră tratativele, ci dimpotrivă rămăseseră și erau și acum f. surprinși de lipsa oricărui răspuns și contact ulterior comunicării prounerii lor și nu aveau interesul să "conturbe" acele ale Antonescilor înainte de a cunoaște rezultatul lor definitiv, din moment ce încă pleca la Ankara trimis de guvern tocmai pentru a le înviora și a le putea da o întorsătură favorabilă și avea pe

22

desupra însărcinarea opoziției de a veghea ca ele să nu fie târăgănite, iar la nevoie substituite prin noi propuneri ale acestora în sensul celor expuse de dl. Buzzești care le concretizase perfect, conform vederilor conducerii partidelor democratice. M.S. urma să fie pusă în curent cu această situație de către dl. Cr. înainte de plecarea sa și trebuia să se opună oricăror încercări de ale germanilor sau velleității posibile ale V.P. de a da inspecției armatei chiar și cel mai neînsemnat caracter politic, survolând Transnistria la dus și la întors și evitând a vizita în Rusia altceva decât obiecte militare ale armatei române, ca să nu dea impresia a face o călătorie a unui Cap de Stat într-o țară cucerită. Am anunțat atunci știrii încă necunoscută în afara palatului că încă programase oprirea la dus pe o zi în Odesa și la întors pentru o dimineață pe un mare aerodrom din Transnistria, cu scopul vizitării unor ferme model administrate de români, dar că R. a refuzat categoric ambele itemuri tăindu-le de pe program, spre nemulțumirea C. și câteva zădărnice apeluri ale V.P., care eu trebuia să accepta însă punctul de vedere al M.S., adăugând că M.M.G. propusese la rândul ei vizitarea Catinului ce a putut fi refuzată mai ușor fiindcă nu se afla pe rută. Fiind eu totuși deja în curent cu substratul contractelor mele cu L.G. nu s-a mai fost cazul să le relatez, menționând doar convorbirea M.S. cu v. K., care le-a confirmat impresia că proiectul vizitei la H. și a celorlalte sectoare ale frontului germano-sovietic fusese doar "un balon de încercare". Un alt indiciu în sprijinul acestei interpretări îl furniza filajul meu intens decât oricând ale cărui ținte deveniseră persoane și locuința mea de la plecarea soției, ceea ce dovedea cât de îngrijorate erau serviciile germane de atmosfera spășitoare ce plana în vara celui de al doilea an de război sovietic asupra Capitalei noastre. Acest fapt mă făcuse să nu folosesc mașina S.R. spre a-l aduce pe M. cum fusese rugat și să nu ebruiez întâlnirea de la Buftes, căreia L.G. putea sădea un înțeles mai grav decât avea și în orice caz mai însemnat decât o simplă audiență la acesta, pe care i-o anunțasem lui Killinger. Barb., care tăcuse până atunci, m-a întrebat dacă Tonci avea în vedere vreun candidat pentru șefii C.M. pentru momentul când va fi de dorit ca S. să dispună de un om de încredere și cu suprafată în armată, la care i-am răspuns că avea o listă-ntregă de candidați din care însă prea puțin

(23)

intrau în considerare, fie pentru că Antonescu nu s-ar lipsi de ei - cum era cazul generalilor Tătăranu, Teodorini, Racoviță, Avramescu, Potopeanu, Dragalina, Dumitrescu ș.a. - fie pentru că R. nu-i agrea (Macini, Mansfu, Mociulschi, etc...), adăugînd că eu mă gîndeam că cel mai potrivit ar fi Sănătescu, deoarece avea încrederea lui Antonescu, deci ar putea fi acceptat de el, era prieten bun cu Pantazi cu influență asupra lui, ceea ce putea fi de mare folos (cum auzisem din conversații cu cei de la C.M. care serviseră sub amîndoi), îl cunoșteam încă de la Londra și m-ași înțelege de minune cu el și pe deasupra avea și rangul maxim pentru C.R., prestigiu și popularitate în armată - unde se părea că era dintre puținii generali fără dușmani printre camarazii lui de același rang - și în sfîrșit era subțire și simpatic, cu manierele unui "homme du monde". Maniu mi-a spus atunci că-l văzuse recent pe G. Niculescu care-i vorbise în termeni f. elogioși călduroși despre mine. Am spus că am fost și eu încîntat să-l cunosc și să găsesc la el atît de judicioase aprecieri, pentru-un militar, asupra situației politice internaționale și de mult bun simț în judecarea celei interne, adăugînd că-mi făcuse impresia unui element prețios pentru colaborarea la acțiunea ce se urmărea de S. și șef i. opoziției, fără să mai menționez însă rezervele acestuia față de părțile negative ale caracterului prea placid al aceluia pe care Maniu părea să-l recomande astfel indirect prin menționarea lui în legătură cu candidaturile în chestiune. A urmat o discuție ce s-a ținut pînă la ora cesiului, despre raportul de forțe între armata "teritorială" și cea germană staționată la noi, conștizîndu-se că aveam totuși încă o superioritate incontestabilă față de ocupanți, dar numai pentru acele cîteva zile pînă cînd efectivele Wehrmachtului aflătoare în rezervă între Tisa și Dunăre, în Galiția, Bulgaria și Sîrbia ar putea să fie aruncate concentric asupra noastră, fără a socoti că, în cazul unei acțiuni nepriținute de aproierea unui front anglo-american, ungurii nu vor ezita să se alăture germanilor pentru a ocupa pe loc Transilvania noastră și eventual a se substitui menților chiar și pentru menținerea ordinii în vechiul Regat, ca să i scutească de o sarcină în plus, într-o misiune mult mai convenabilă politicii horthyiste și potrivită calităților necombative dar de renumiți jendarmi ale Honvedului decît ceea ce noi o luasem asupra noastră și o îndeplineam cu atîta sîrguință din miopia politică

a M.A.- Erau cu toți mult mai bine informați decât mine asupra datelor problemei și păreau înțeleși a le furniza Alianților prin Cretzianu la Ankara în cazul unei înțelegeri cu aceștia cu privire la ieșirea noastră din război, în schimbul sceler pe care în special englezii vor trebui să nu le dea asupra situației militare, vorbindu-se despre necesitatea introducerii în țară, în felul ce ar urma atunci să fie hotărât de acesta, de sparete de recepție-emisiune radiofonice cu care s-ar lucra numai în cazuri de forță majoră, întrucât stabilise deja în detaliu cu Buzel toate codurile, cheile și convențiile speciale prin care urmau să-și comunice prin cifrul Externelor tot ceea ce nu s-ar putea desvălui Antoneștilor dacă aceștia vor stăruia pe poziții diferite de cele ale opoziției. Sistemul era f. simplu : sceler și telegrame în cifru prevăzute cu numerele lor de ordine și pe subiectele curente respective vor fi lungite cu textele clandestine necesare indescifrabile pentru toți diplomații legației în sferă de Alexandru și Dimi, iar la Externe de Buzel și Pichi. În caz de texte lungi sau care n-ar suferi întârzierea așteptării următoarei telegrame a lui Ică, cerându-se repetirea celei anterioare "indescifrabile sau neclare", Buzel va da drept telegramă repetată cea clandestină de cam aceeași lungime, adică de același număr de grupe. Chiar dacă Gestapoul sau S.S.I. aveau dicționarele noi și vechi cu care se lucra la Cifru și chiar cărțile de chei suprapuse sau mașinile suedeze, le-ar trebui ani de zile ca să descopere convenția unei singure telegrame, dar nu și cea a celorlalte, întrucât prin varierea totală de fiecare dată a premizelor unor convenții unice și independente de sistemul cifrului matematic folosit și de dicționarele de stare, se putea chiar să nu mai fie restabilibilă de înșiși autorii lor decât uitau un singur element din compoziția respectivă. Cert că un spion băgat fie la Legația noastră din Ankara, fie în Dir. Cifrului ar observa în scurt timp faptul că sceler telegrame cifrate sau descifrate numai de către cei patru nu s puteau citi prin nici una dintre metodele cele mai secrete și complicate cunoscute atât funcționarilor care creiaseră dicționarele și cheile cât și celor care le foloseau, iar Poșta, Telefoanele și mai ales Dir. Contabilității Ext. ar putea remarca creșterea volumului cheltuielilor înscrise nu numai din numărul disproporționat de comunicări ale Ext. cu Ankara față de celelalte capitale și de activitatea anterioară, ci și frecvența enormă a repetițiilor. Faptul că chiar și Bob Negulescu și

245

Petrică Blaga, aveau să observe că Ministrul lor "lucre (cică) direct cu Ică", pe chestiuni ce "nimenea altul" n-avea voie să le cunoască, nu comporta un inconvenient major atâta vreme cât "S...-istul" Legăției nu afla și el despre acestea ; ori toți diplomații L.A. erau elemente verificate, pînă și Blaga care (deși "fost simpatizant legionar"), lucrase tot timpul la Dir. Cifrului și nu dăduse niciodată prilejul celor mai mici bănueli de indiscreție voită fiind pe deasupra, vinderat de mult de germanofilis sa din studentime, iar procedeul însuși nu era nici nou nici excepțional sau măcar neobișnuit într-o mare legăție și în timpuri de război sau deosebită tensiune, știindu-se din a.b.c. darul diplomaților că în asemenea cazuri "o mînd nu trebuie să știe ce face cealaltă". La Cabinet lucrul era și mai curent și nu avea să fie remarcat decît de însuși Ică, dar abea către sfîrșitul celui de al doilea sa de practică cuasi permanentă. Dealtfel, pentru nedetectarea sporului cheltuielilor de P.T.T. pe linia Ankerei, majoritatea rapoartelor în locul telegramelor cifrate lungi urmau să fie transmise pe cît posibil prin curier. Cesiul ne-a fost oferit de Elise Boxshall - stăpîna casei retrăgîndu-se în izolarea sa imediat după masă - care în calitatea sa de cetățeană a două țări (fiindcă nu renunțase la cetățenia română prin căsătorie cu Captain "Eddy" B. de atunci, ajuns acum colonel și șeful I.S. pentru problemele românești la Londra) și veră primară preferată și din copilărie-ndrăgostită de "frumosul Alexandru" a cărui soție va deveni prin dispense lui Puiu Viserion în anii 50, n-avea să-l lase singur multă vreme în "turcie", ci să-l viziteze la Istanbul și Ankara de cîteva ori, educîndu-ne unul din sperste și pătînd, din fericire cu altă ocazie, o rîre la Zvilengrad de către Gestapou, cu eliberarea dintr-o "reținere perchezi-anchetatoare" f. periculoasă (căci avea totuși bilețele bine ascunse asupra ei) nu ei oltunită promptei intervenții personale a M.A. pe lângă M.G. cu tîmbălău și scandal față de Freiherr rămînînd după a treia sau patre plecare definitiv cu el și făcîndu-i nu numai marele serviciu de a conduce gospodăria legăției și de a primi lumea împreună cu un senaj oficios - ce n-a lipsit să șocheze din rîrunchi nuntietura apotolică - ci și scel de a-i înlesni enorm de mult legăturile cu I.S.-ul, în ciuda faptului că nu mai ținea să rămînă soția unui dintre grangurii acestuia și posesor a milionului de lire sterline 1938 culese de el în România, decarece Barbu a emigrase de mult în Elveția cumpărîndu-i "Hôtel Bellevue Palace"

26

-ul renumit din Berna și mai dotînd-o anticipat cu partea ei a moștenirii sale viitoare, spre completarea celei de a cincea parte a averii Stirbey: vreo cincisprezece milioane de franci șviterieni, pe care ea le va pune la dispoziție karierei politice a celui de al doilea său soț. După cesa, și Barbu s-a retras, la ora de lectură și radio cu bătrîna sa Nădăge, noi rămînînd în cinci, cu Elise, să mai pîlăvrăgim despre diversele știri comunicate și comentate de B.B.C., Heromünster, Sottens, Monte Ceneri și R.C.A., pe care toată știrbeimea le asculta de dimineată pînă-n seara cu nesat, pînă cînd Buzel mi-a dat semnalul că "M.M." dorea să-mi mai vorbească singur "unele chestii" ca dl. Prezident și cu mine ne-am instalat în biroul mic din dreapta ușii de intrare, ca să lăsăm tineretul să poată juca ping-pong în bibliotecă, iar acolo am înțeles rapid, ceea ce bunisem, că mi se cerea urgentarea contractului direct al M.S. cu Buzel și consultarea acestuia mult mai puțin sporadică, fiindcă de acum încolo evenimentele aveau toate șansele să se precipite din ce în ce pentru noi și era bine ca S. să-l cunoască din timp și cît mai bine acum cînd, la plecarea lui Cretzianu, d-lui rămînea acel ce-i lăsa locul, din punctul de vedere practic, căci Davidescu "era un "distins diplomat pentru care avea toată stima" dar nu se putea compara cu șeful său de cab. în care-mi repeta că avea o desăvîrșită încredere nu numai pentru caracterul lui minunat, dar mai ales pentru mintea și energia excepționale de care ne putusem da seama și cu prilejul expunerii de azi. Nu era necesar să mi-l mai laude, fiind că "doară" îl cunoaștem mai de mult și mai intim decît d-ss, dar se-întîmpla ca oameni de aceeași vîrstă să nu se poată judeca cu aceeași obiectivitate cu care-i putea cîntări un om mai bătrîn și ca buni prieteni să aibă și moment în care nu se aflau co-tutîl de acord asupra mijloacelor de a atinge același țel, povestindu-mi cîteva din experiențele rele pentru unitatea partidului și asigurîndu-mă că, dacă ar fi putut să reînceapă viața sa din nou, ar fi știut să evite multe mici greșeli ce și le reproșa acum la bătrînețe. Am vrut să-l întrerup dar nu m-a lăsat, spunînd că știe deja de la B. că avusesem perfectă dreptate de a proceda cum procedasem pînă acum, evitînd să trezesc și mai mult vigilența observatorilor străini și că aflase de asemenea cît de "abil manevrasem" pentru a le adormi suspiciunile: nu era necesar să-i mai explic nimic din toate cele trecute întrucît era perfect lămurit și ținea chiar să mă felicite și pentru "subtilitatea" / .

cu care reușisem să soluționez în modul cel mai "fericit" pentru R. și conducerea partidelor democratice chestiunea succesiunii d-lui Rasetti, dar vrois acum să-mi des cîteva sfaturi și să-mi facă cîteva cereri ce mă ruga să le ascult cu răbdare și să nu le uit fiindcă voi vedea în curînd că d-se a avut dreptate. În primul rînd, nu era bine să fiu singurul a-l "consilia" pe S. în probleme ce ar putea să pară de mică importanță politică momentană, dar care totuși riscau să se dovedească a fi fost destul de însemnate pentru a merita să fie f. atent și minuțios studiate înainte de a se lua o hotărîre. Din fericire, chestiunea cu proiectul șșe zis personal al repr. Germanici părea să se fi rezolvat în mod satisfăcător și prezența mea de spirit a fost f. fericită și de admirat. Dar, în general, nu trebuia să mă-ncred prea mult în inspirațiile unei clipe, care puteau să fie tot stît de "nefericite" cît fusese "norocoasă" cea în chestiune". În cazuri similare era cel mai "comult" a nu răspunde nimic, ci a lăsa pe oponent să-și bată capul căutînd să dibuie le ce te gîndeai, iar după lungi tăceri a spune numai că vei raporta și comunica răspunsul în timp util. Curtea nu era obligată să accepte nici un fel de cereri ultimative adresate ei direct de străini, mulțumită a tușiei constituționale speciale decurgînd din actele de la 6 și 7 sept. 40 L.G. nu trebuia lăsată să-și bage antenele în sinule ei, erau deja suficienți observatori camuflați în jurul tronului ce să nu se mai îngăduie sporirea lor prin frecventarea deasă a tot felul de persoane suspecte și neserioase ca dl. Langenhahn, sau prințul acela - "să mă ierte Măria Sa că vorbesc șșe de un unchiu" - care trăia cu o d-șoară din înalta societate, iar acum contele vinător de cere-i vorbise de asemenea dl. R. - Lupta adevărată, pe viață și pe moarte, pentru noi și pentru nemți și între noi și ei, iar nu izolată, începuse de fapt abia acum și ei știau acest lucru tot șșe de bine cum îl știau și ei noi: ea nu putea să nu devină necruțătoare și fără scrupule marelui în partea lor. Nimic nu trebuia deci lăsat în seama improvizăției, ci chibzuit cu cea mai răgușoasă atenție, precauție, minuțiozitate și seriozitate. Un om cu experiența vieții știs că nici o hotărîre mai însemnată nu era bine să fie luată la rep zeală: viața nu era stît de scurtă ca să se merite a fi stricată din grebe unei deciziuni pripite ce ar fi cerut un minimum de 24 ore pentru a fi cîntărită înainte cît mai precis, iar patru ochi vedeau mai mult decît doi și cu cîte perechi în plus priveau o problemă cu stît mai sigură era justa ei observare. Acestea era tocmai forța și valoarea supe-

ricară a democrației față de autocrație. Toate greșelile mari comise de dictatură - și noi aveam destule exemple în fața noastră cu Mussolini, Czar I, Hitler și mai aproape chiar Antonescu, ca să nu ne îndoim de acest adevăr - erau actele săvârșite în urma unor hotărâri individuale, pripite și nesupuse judecării nimănui. Regele era încă un copil, ca și f. simpaticul și cumin ele său tovarăș Ionnițiu, dar R-M o bună mamă, dar o femeie fără nici o pricepere și experiență politică, așa că toată răspunderea cădea asupra mea și aceasta era prea mare chiar pentru un om du dublul vârstei și experienței mele, ba de fapt pentru oricine dacă nu-și verifică opiniile cu vederile altora. Si așa eram f. puținii, chiar prea puținii care știam de dilema mare ce se punea acum din ce în ce mai urgent, în urma tratativelor deschise și care nu puteau fi abandonate în nici un caz, pentru viitorul țării. Aveam marea fericire și cinste a fi unul dintre aceste puține persoane și mă bucuram de încrederea tuturor factorilor responsabili în ceea ce privea corectitudinea și abilitatea mea, dar trebuia să înțeleg că, pentru succesul acțiunii și binele cauzei mari ce o serveam și urmăream cu toți, se impunea să nu risc a comite nici o greșală și singurul mijloc de a evita vreuna consta în a nu mă baza numai pe propriile mele puteri. De aceea mă ruga să nu las treburile secundare de interes gospodăresc ale C.R. să mă preocupă într-o măsură egală cu cele de caracter politic oricât de neînsemnat le-ași considera a fi, nici să se adune fără a le discuta cu bunul meu prieten Buzescu care nici el nu se lipsea la rândul său de sfatul celorlalți. Nu eram atât de mulți ca să îngreuneze luarea unei deciziuni mai urgente consultarea tuturor și eram totuși destul ca să putem găsi pentru M.S. soluțiile cele mai potrivite. În consecință mă ruga să-i promit în mod solemn a-i satisface și respecta aceste câteva dorinți într-o linie tirea sa, ceea ce am făcut firește imediat, arătându-i cum mă gândisem de mult să procedez pentru întrevederile, nu numai ale lui Cretzianu, de manieră ca ele să nu fie prea bătătoare la ochi. Nu exista nici un motiv ca să nu fie primiți și oficial, dar asemenea invitații nu puteau fi atât de dese cum le dorea dl. Preșident, așa că trebuia să recurg la o grămadă întregă de aranjamente gradate intermediare între primirea oficială și cea absolut clandestină pe care și așa trebuiau organizate din timp și pentru d-lui și dl. Brătianu, generalii care vor trebui consultați și alte persoane ca eu țineam neapărat să fie primite de S. și oficial dar și ocazional cu oarecare discreție, așa cum era de

pildă întâlnirea noastră de față, întrucât nu am avut nici o intenție să-l izolez sau scaparez pe R. care, de altfel, nici nu mi-ar îngădui o stare încercare, din moment ce dorea din contră să spergă grățiile în care a trăit până acum și ținea f. mult să cunoască personal și nu din auzite o serie de persoane și păreri le lor, relatându-i cu acest prilej partea relativă la această problemă a convorbirii mele cu M.A. - Pentru a merge însă că nici M.S. nici eu nu înțelegeam a ne lăsa scapați de conducătorii sau emiserii unui singur partid, bloc sau grup politic și angrenați irevocabil în sistemul lor, ci a păstra o cât mai mare independență și libertate de acțiune în ce privea consultarea opiniei publice și a unor personalități cu suprafață, reprezentativ ale elitei intelectuale românești, dar fără de partid, într-o epocă în care poporul nu mai fusese consultat de multă vreme, așa că oricine putea să pretindă a reprezenta punctul de vedere al majorității și aceste întru menținerea rolului canonic al unui monarh constituțional care era dator să rămână neutru, imparțial și obiectiv față de toți supușii săi și de ideologiile lor, arătase acestes și adăugasem imediat că M.S. mă însărcinase încă de la numirea mea ca S.P.-am să mențin legăturile cu acele pe care le cunoșteam și a căuta să-mi lărgesc cercul cunoștințelor interesante sau utile din orice mediu al națiunii cu scopul de a i le putea prezenta treptat atunci când se va putea și ar fi de dorit. Atins în foale, bătrînul a sărit imediat ca să mă întrebe care erau de pildă unele dintre persoanele din acea "serie" cărora M.S. ținea atât de mult să le cunoască personal părerile iar eu vroiam neapărat să i le prezint. I-am înșirat atunci lista băieților "buni" de la Externe din generația mea pe care R. avea tot interesul să-i cunoască cît mai devreme întrucît peste puțini ani el urma să-l reprezinte în străinătate: Gigi Anastasiu, Burilănu, Dinu Cantemir, Brutus Coste, Camil Demetrescu, Grigoriu, Titu Pogonaru, Dimi Popescu, Liviu Pop, Florin Roșu, fratele meu, Timiș, Paul Zănescu, etc., și apoi urcînd scări trecînd printre cei cam puțini ceva mai bătrîni "valoroși" - Manole Krupenski, Bilciurescu, Cotlarciuc, Emil Opreșan, Bob Negulescu ș.a. cîtiva pe care încă nu-i cunoșteam pînă la miniștrii Georges Lăceș, Const. Antonie, Eugen Filotti, Ionel Christu, Edmond Ciuntu și Costel Vășoianu, pe care nu-i văzuse în viață se iar înșirîm chiar și Savel Rădulescu, Vasile Stoica, Reoul Bossy și Vasile Grigorescu - pe care-i întâlnise doar de două-trei ori cînd era prea copil ca să fi putut sta de vorbă cu ei pe-a-delete și să le apreciez

valoarea excepțională. Vroia să ridă de fapt că intenționat să prezint R. tot M. de B. din care mulți funcționari se aflau peste hotare, dar când am ajuns serios și imperturbabil la Vișoianu și următorii, risul i s-a oprit în gât: cunoștea din tineret numai pe Cantemir "fiind- că era membru de partid", dar nu știuse că ar fi la Externe. (I-am explicat confuzia: Dinu era vărul strălucit, al lui Ionel Cantemir, f. simpatic dar tot ce se putea mai puțin strălucit, cu tot regretul meu pentru partid, iar la Externe n-aveam nici un membru al nici unui partid fiind că eram tehnicieni și afacerilor internaționale și nu politicieni, ceea ce ne era interzis de lege). Nu aprecia deloc intenția mea de care se mira dl. Buzescu nu-i vorbise, întrebându-mă dacă aveam sentimentul lui. I-am replicat că nici nu mă gândeam să i-l cer, fiind că mă așteptam să se opună, ca să păstreze exclusivitatea specialității, în opoziție doar cu Ică pe care nu-l puteam elimina, dar că Victor Pogoneanu împărtășea total punctul meu de vedere că informarea cât mai amplă, variată și completă a M.S. - și aici i-am întors argumentul cu cele cât mai numeroase perechi de ochi în locul uneia - era eminent necesară și nu avea nici o legătură cu problema secretului tratativelor. "Ea are una și încă f. mare, căci ceilalți domni ai carierei diplomatice ar putea să nu vadă lucrurile la fel ca dl. B. și prin urmare să-l influențeze pe S. creindu-ne greutăți" Dl. Pogoneanu și cu mine nu aveam dreptate? Acest program era bun pentru vremuri normale, după revalidarea Constituției din 68 plus amendamentele din 1923, când va fi indiferent pe cine R. i-ar consulta, de ce și pentru ce chestiuni întrucât parlamentul va hotărî politica țării dusă de guvern în numele M.S., dar nu pentru situația actuală, cu totul anormală, când era să fie destul de greu să contracarezi toate influențele potrivnice tezei opoziției democratice ce se vor exercita desigur asupra S. în presajul ceasului hotărîtor. Pentru a-i cunoaște și aprecia la justa lor valoare pe viitorii săi reprezentanți și pe acei actuali ai guvernului ce ar continua să ocupe marile posturi din străinătate în virtutea meritelor lor trecute și prezente M.S. va avea tot timpul "dacă și când vom fi ajuns cu bine să apucăm alte timpuri" (!), dar ca să ne jucăm acum cu focul, ris când a ne arde fără nici un folos prezent, nici o nevoie urgentă și nici un motiv valabil ca să poată fi înțeles de nemi decât P. căuta să primească dintr-o dată pe toți diplomații noștri de valoare era o f. mare greșelă pe care s-și fi făcut-o dacă nu-i vorbiam acum despre acest proiect cu totul inoportun.

I-am replicat că, cu excepția lui Savel și Stoica care erau f. timorați și susțineau morțiș politica guvernului, -poate mai mult din oportunism decât din convingere - toți ceilalți ar întări mie în sută teze care de altfel nu era sponajul partidelor democrate din moment ce, în cap cu S. mii de oameni - ca să nu arunc cu cifre mult mai mari ce nu aveau cum să le probez - o susțineau mai radical și erau mult mai extremiști, antiguvernamentali -, decât partidele democrate, deoarece mă îndoiem că majoritatea membrilor acestora ar sprobă-o dacă ar cunoaște intențiile șefilor lor, mai toți liberalii și țărăniștii întilniți de mine, fiind adepți ai războiului din răsărit. Am adăugat că singurul argument valabil invocat de d-ss era efectul asupra L.G. dar că de aceea mă gândisem tocmai la debutarea prezentării a unor tineri fără posturi de răspundere sau cheie ca acele ale lui Buzăștii și Victor Pogoneanu mai ales după plecarea șefului lor direct tocmai la Ankara unde von Papen "era plătit să știe" ce se trata în Turcia și că diplomații români erau toți mobilizați pentru lucru în aceeași măsură și situație juridică ca și militarii și n-ar mira ca Hansen să se supere dacă R. ar invita la masă unul după alții pe mulți dintre generalii, colonelii, și maiorii activi ai armatei noastre. Am înțeles - în sinea mea - f. bine că ce-l supăra era mențiunea lui Vișoianu, fiind că deși Buzăștii era în termeni f. cordiali cu el, că și Maniu sfârșise prin el primi, din 6 în 6 luni, nevrind să-l respingă categoric și să-l sibe ca dușman pe acest al doilea Titulescu al României, el nu-l iubea din cauza "Frontului Renașterii" din Carol, făcuse parte pînă la desființarea lui și a flirtului cu care ce-i drept doar temporar, dar totuși tocmai după debarcarea lui Titulescu, (care-l ridicase din situația de "student veșnic" la Paris, la rangul de Min. Plen.) ceea ce-l făcuse pe Vivi să nu aspire a intra la țărăniști ci să rămână o personalitate politică independentă, proțărnănească, dar negativă în anturajul d-lui Preșident, care în mod normal ar fi trebuit să-i ofere marea și sarea ca să-l sibe ca M. de R. permanent al partidului dar se temea de prea marea independență a unui cap politic cum n-avusese niciodată tot partidul, înfinit superior Președintelui (fără a mai vorbi de Mihaleche) și care deci ca Titulescu, ar fi impus politica sa externă acestuia și în plus nu ca Titulescu, ar fi fost mai puțin riguros în respectarea "Legei liului față de șeful permanent necontestat" și bănuie de acesta a fi susceptibil să aspire și să ajungă, fără sprobarea sa, la succederea șefiei poate chiar înainte de momentul ce l-ar alege

pentru a ceda lui Mihalache, iar aceste poste lui Ionel Pop. Buzesți îi convenea mult mai bine, fiind înaintea de toate într-adevăr total necompromis cu trecutul, ba dimpotrivă unul din cei persecutați, apoi mult mai tânăr și mai mic în grad, deci mai supus și dirijabil, totuși comparabil cu Vișoianu ca anvergură, valoare și calitate, politică, nu chiar atât de subtilă, ponderată și mlădiesă, dar în schimb incomparabil mai dinamică, poate chiar nițel prea impetuoasă, drastică și tăioasă, iar pe deasupra cu perspective moștenirii la moartea bătrînilor Stirbey a unui sfert dintr-o imensă avere - pentru România - interesantă printr-un partid f. mare, dar tot atât de sărac. Fetă de Vișoianu, Buzesți avea multă simpatie și respect, mărturisind nu numai mie, lui Pichi și altor prieteni intimi, ci chiar destul de public că-l invidia pentru un singur lucru : inteligența lui ; recunoscându-i deci această superioritate. Nu era însă nebun să renunțe la ocazia de a i-o lua înaintea la Secreteriatul Externelor, dacă într-adevăr se va putea, ceea ce nu era deloc sigur, fiindcă nimic nu era niciodată hotărît dinainte la Maniu care nu-i promisese nimic formal, dar oglindea această imagine atât în fața lui cât și a altora, dintre care era chiar și Vișoianu, ținînd zăhărelul sus pentru ca fiecare să-și dea maximum de randament în vederea răsplății. Era aceasta o f. veche practică a Dăsei Lamei, care nu-l prea agita pe leneșul, șiretul și deșteptul oltean care - cu experiențe sa, mult mai mare decît cea a lui Buzel, a conferințelor internaționale, ce sîna dresptă a "Patronului" în toate Delegațiile de la Geneva, după ani cu merite renumite în sinul Secreteriatului S.N., iar apoi cei de la Haga - era mult mai indicat decît V.V. Pella și Buzesți împreună pentru a negocia pacea și toate problemele noi S.N. în naștere și deci convins că Maniu va fi silit să recurgă la el ca "outsider" specialist pentru Externele (așa cum fusese Titulescu ani de zile pentru liberali și în guverne de fabricație carlistă, fără să aparțină partidului respectiv. Gafencu de esență) cel puțin pentru prima fază a epocii post-belice. Marele Manitu îl cultiva prin urnare în sensul acesta, dîndu-i a înțelege că ar conta pe el pentru marile tratative hotărîtoare pentru viitorul țării, fără a preciza și deținerea Secreteriatului, pe care Vivi era s-o pună evident ca o condiție sine qua non la momentul potrivit; îl cultiva însă și mai mult pe Buzel pentru motivele arătate, dar și una altă în special pentru că el se afla în poziția cheie la Externe, pe cînd Vivi era șomer.

423

Pe de altă parte, se temea să-l impună partidului, la 35 de ani și în gradul de Secr. de Leg. I., ce mai era atunci ca M. de R. și nici măcar ca "outsider vremelnic de ocazie" și ce membru de partid, deci cussă permanent, când se aflau stîlția avocați flămînzi în sinul lui cu doctorate în drept internațional, iar tradiția Romîniei fusese de a-i prefera pe aceștia diplomaților de carieră (Take Ionescu, Disescu, Titulescu, Mironescu, Gafencu, Victor Antonescu, Istrate Micescu și Ică), așa că se gîndea la o ascensiune mai lentă trecînd prin Secretariatul General, Subsecretariatul de Stat înainte de Ministerul A.S. în plin. Buzel n-avea însă timp de pierdut : leucemia lui incipientă prin anii 1932-1933 progressa cu toate regimurile alimentare și tratamentele, așa că știa că zilele sale erau numărate și de aceea vroia să ajungă rapid la toate culmile - politică specială și economică - erzînd pe cît posibil toate etapele. Așadar, era rivalul implecabil al lui Vivi care nu bănuia însă nimic, cum nici eu nu știam în iulie 42 la ce aspira Buzel, dar observasem că-mi supraveghea cu deosebită atenție relațiile cu Vivi, fiind - cum credeam a fi interesul țării, astfel încît nu îndrăsnise să-mi destăinuiească nici angajamentele sale partinice față de Maniu, nici ceea ce seconta să atîngă prin acestea. În consecință, vorbisem de mult cu Vivi de faptul că transferarea mea la C.R. mi-ar da prilejul să-l introduc în cercul intimilor S. grație vinătorii, ceea ce Tonci omisese să facă pînă la numirea mea în f. de M. fiindcă, pedent cum era, îl socotea prea slabă pușcă pentru vinătorile regale unde se urmăresu recorduri sau considerațiuni de oportunitate politică ceea ce nu era cazul actual pentru Vivi extrem de suspectat de nemți ca element periculos pentru ei și chiar de a putea fi un agent britanic sau francez fiindcă fusese în Secretariatul S.M. la Secția de Informație sub Comer renumit pentru reputația lui, de dublu agent franco-britanic și care ticsise secția de persoane f- suspecte pentru Axă, din acest punct de vedere. Vivi știa f. bine și de reputația sa la L.O. și de reticențele lui Tonci care, în schimb, îl invita la frumoase vînători particulare ca să-l antreneze, din îndemnul meu, la performanțe sporite, căci nu-i ascunsese intenția mea de a-l pune în contact cu R. ca un extrem de prețios sfetnic pentru viitor. Acum așteptam doar să-mi consolidez poziția la P. și deschiderea vînătorilor, după vizita pe front și îmbunătățirea reputației mele în tabere există pentru a-l invita pe Vivi, M.S. fiind de mult în curent cu această intenție și nerăbdător să-l cunoască. Prin

24

urnare, i-am spus d-lui Maniu că nu puteam renunța în nici un caz la introducerea lui Vișoianu și primires ori de câte ori va veni la București a reprezentanților noștri la Berlin, Roma, Budapesta (Filotti), Bratislava (Gigi Eliterescu) și Zagreb (Mitilincu), care-mi erau prieteni cu care mă și înțelegeam așa și de care răspundeam personal, întrucît dacă erau acreditați pe lângă aceste state, ele teberci axiste, nu puteau fi suspectați de L.G. pentru atitudini neconformiste, cum nu aveam să renunț nici la introducerea clandestină cu primă prilej favorabil al G. Aldea și altor militari care se adresaseră mie și nu C.M. pentru a fi în contact cu M.S. și eventual primiți, dacă aceste n-ar constitui un prea mare risc. Bătrînul a fost extrem de contrariat, dar (cum avea să reacționeze întotdeauna în asemenea cazuri) nu s-a enervat și dimpotrivă, mai amabil și aprospe jovial, a sugerat ca să amînăm hotărîrea în această chestiune pe care ar desbata-o cu d-nii Cretzianu și Buzescu, care-mi vor da răspunsul său înainte de plecare. Eu m-am făcut atunci a înțelege că era vorba de plecarea noastră de la Buftes, propunînd ca să profităm de prilejul unic de a ne afla împreună pentru a "vida efacerea", fiind că știam precis că Cretzianu ar fi în orice caz de părerea mea cu privire la diplomați și că Buzel n-ar îndrăzni să susțină în fața mea că Vivi și Aldea nu trebuiau primiți. În plus, i-er fi greu să-l contrazic pe Cretzianu iar dacă ar facea și aceste s-ar relia opiniei lui, nu m-aș sfii să-i spun lui Alexandru ca să priceapă Maniu că R. era foarte călare pe prerogativele sale și că șefii de misiune fiind numiți de el, nu va admite să i se cenzureze relațiile cu el, întrucît nu-i ierte pe acei care aflîndu-se în capitală nu se prezentaseră la palat. Nici nu li s-ar putea refuza cererea de audiență pe care o făcuseră ca și d-lui cu știrea lui Ică și nu vedeau cum a-ș putea să-i explic lui Bosny sau Găgoreas o asemenea năstrugnicie. Maniu avea probabil intenția să discute chestiunea numai cu Buzel pentru că a răspuns și mai suav că era așteptat în oraș și nu mai avea deci acum timpul să discute probleme împreună în mod anunțat sculîndu-se ca să plecăm. Eu însă nu m-am lăsat ci pe parcurs, stînd toți trei în fața, fiind că Buzel scosese partele din "spider" ca să aibă loc pentru valize, i-am spus lui ceea ce vroiam să-i răspund lui Cretzianu înainte și am avut cî-

225

tig de cauză, doar că a retorsat în glumă că Elefterescu ar trebui atunci să vină săptămînal la palat deoarece a sea săptămînal în București din cauza dragostei sale pentru și cu o cucoană măritată și că, din fericire, Mitilineu nu era susceptibil să facă pres des navete (urme abia să plece) cînd, fricos cum era, avea să aflu că Simplonul era mereu interceptat de cetnici (linia fusese de cinci ori aruncată în aer iar chiar trenul internațional interceptat de două ori între Vîncovceși Zagreb). Buzel nu-l putea suferi pe Mitilineu pe care-l poreclise "regele germanofililor tîmpiți", dar nu avea dreptate cu privire la germanofilia lui, deoarece nu era decît o stratagemă iar grecul șmecher și zgîrcit ajunsese astfel în sfîrșit ministru și într-un post unde putea face economii pentru zilele vitrege pe care le prevedea și el și de unde avea să-ni dea informații interesante asupra subrezimii dominației germano-italienilor a spațiului jugoslav și aprecierea că nu se putea lipsi de nici un soldat de scoală în eventualitatea unor tensiuni în țările vecine sau o debarcare în Balcani. Cît despre Aldea, am căzut de acord că pentru moment contactul nu avea încă nici un rost și că urma să studiem împreună la timpul său "problema militarilor".

Mareșalul Antonescu se întorșese de la șederea sa la C.G. obosit, necăjit, mai enervat și irascibil decît înainte de plecare și vădit aplicat să-și ascundă preocupările pe care V.P. ni le confie pe șoptite a fi mult mai pesimiste decît se așteptase. Aceste venise să explice M.R.L.L. că de aceea seful ruga să fie scuzat dacă nu venea imediat să le vadă, fiind supraincărcat cu treburile urgente și sugera să vină, singure, pentru a deține cu el în cerc restrîns duminică la Predeal unde spera să se refacă peste sfîrșitul săptămîinii, nesimțindu-se bine cu sănătatea. Cu acest prilej, se conveniseră cele arătate relativ la inspecția regală, dînsul considerînd că era bine ca ea să se facă acum, cît timp traseul frontului s-ar mai afla în formă, iar unitățile, a căror vizitare o programase la fața locului, în casele și dispozitive și amplasamente în care le lăsa, pîrînd a o socoti drept bine de care M.S. avea deci interesul a se achita cît mai curînd iar dînsul bușuros să scape prin substituirea sa de către Ică la însoțirea acestuia și neascunzînd cușfirilor regali neînțelegerile sale cu von Mannstein, în special în legătură cu faptul că F. se băga constant peste capul acestuia în ciurma conducerii operațiunilor

(124)

chiar parțiale și de detaliu a sectorului nostru, dînd contra-ordine nepotrivite și nevrînd să priceapă mai ales incongruența pretențiunii sale de a ne "ocroia ținerea unei porțiuni mult prea întinse și importante pentru efectivele noastre și puterea lor de foc" cu cea de a împinge la maximum înainterea în direcția generală către Stalingrad, cu rezultatul că în cîutul Donului linia noastră era atît de rărită încît grupele puteau abia să păstreze contactul între ele. În cazul unei presiuni serioase a inamicului pe această secțiune, f. expusă și vulnerabilă, nici noi nici nemții n-aveau rezervele strategice necesare disponibile pentru evitarea spargerii frontului pe flancurile virfului și a încercării ce ar putea decurge din aceasta, G. Sănătescu refuzînd să mai ia răspunderea situației, Manstein sces de a scurta tot frontul prin abandonarea liniei Donului, împotriva ordinii M.C.G., iar el, Antonescu, de a mai spori, prin dezestrarea și mai accentuată a efectivelor din țară, cele de pe front, ce era de fapt vizibil strategica urmărită de Hitler, împotriva căruia se dovedea a fi destul de montat, cu toate față de generalii noștri sîfîrșise prin a-i susține planul în ciuda propriilor sale a rehenșioni și a convingerii intime că ei, încep cu Sănătescu, vedeau just.

Mai explicit avea să fie cu Cretzianu în audiența de plecare a acestuia, precedentă celei la palat, insistînd de mai multe ori asupra utilității ca Aliștii să cunoască refuzul său de a mai trimite o singură nouă unitate pe front și tendința sa de a reduce treptat, de acum încolo mai substanțial, cele angajate în acțiune, prin retragerea diviziilor descompletate sau uzate pentru reîncetarea lor în țară, ca dovadă a intenției sale de a lua din timp măsurile preliminare necesare în vederea ieșirii noastre din război. De-altminteri, toată convorbirea lor îi făcuse impresia că Manu avea dreptate să spere că totuși în cele din urmă C. va risca întorsătura chiar în cazul cînd nu s-ar putea îndeplini condițiile exterioare optime ce ne-ar pune la adăpostul consecințelor dezastruoase ce era fatal să sîibă prezente numai a unor forțe militare sovietice pe teritoriul țării, cu toate că persista în a afirma contrariul, punînd totuși greutatea argumentelor de invocat față de anglo-americani în favoarea imperiozității unei debarcări în Belcani (căreia-i garantas succesul deplin chiar dacă nu ar fi cea principală pe care

tinent, ci doar una destul de masivă pentru a forma un cap de pod inexpugnabil care să ancoreze Statele balcanice a se elibera și să le asigure tot ajutorul material tehnic indispensabil - în special blindate grele, artilerie motorizată, autovehicule și sprijinul aviației - cu care singure vor duce lupta, Aliații netrebuind să contribuie cu forțe mari, ci cu numărul strict necesar de divizii speciale, de șoc, de care duceam lipsă, iar restul trupelor lor ar putea fi mai mult simbolice) pe împrejurarea că nici un guvern român, bulgar și mai ales maghiar nu va accepta capitularea în mâinile bolșevicilor, nici întoarcerea armelor alături de aceștia contra Germaniei, neputând lua răspunderea pătrunderilor spre Vest ce ar echivala cu ocuparea de către ei a Sud-Estului și centrului Europei și comunizarea acestora, pe când le asigura Aliaților în schimb cu certitudine răsturnarea politicii acelor state și alăturarea lor la războiul împotriva Axei în clipe în care s-ar deschide cel de al doilea front european în Balcani. Pentru debateres tuturor problemelor izvorînd din această propunere, Cretzianu urma să se bazeze absolut pe competența, capacitatea și pregătirea specială ca și seriozitatea și discrețiunea excepționale a G. Teodorescu, Ateșatul Militar (poreclit "Ankara" fiind că era de mult acolo, fusese în excelente relațiuni cu Atatürk, se specializase în problemele militare ale Înțelegerii Balcanice, le cunoștea cel mai bine dintre toți generalii noștri și avea toată încrederea și simpatia turcilor și întinse legături în cercurile nu numai militare, ci și politice și "diplomatice" - informative" în Turcia) pe care Antonescu i-l lăuda extraordinar, drept prieten personal și om de încredere de al lui. Darea de seară sămănțită asupra stadiului în care se aflau negocierile Antonescilor cu Aliații făcută M.S. de Cretzianu nu rețeva nici un element nou sau deosebit față de cele cunoscute anterior, cît despre părerile și recomandările sale relative la poziția de adoptat de către S., ele corespundeau întocmai cu vederile expuse de Mănu la Bufta. Alexandru a ținut, infine, să-l recomande cît se putea mai călduros pe Buzăști, pe care-l dăduse ca înlocuitorul său la centralizarea tuturor legăturilor și informațiilor externe și interne ce urma să le raporteze R. personal sau prin mine, rugîndu-l să-l considere cel mai de încredere sfetnic politic mai ales în ceea ce privea sămănțele problemei răsturnării aliaților.

Despre inspecția regală a frontului nostru nu știu mare lucru pentru că R. a discutat și stabilit personal tot itia

rariul și programul acestora cu Ică, Codreanu și Adjutanții, iar la întoarcerea lor, deși timp de câteva săptămâni s-a povestit și vorbit mult despre toate pătaniile călătoriei, relatările nu au fost destul de sistematice ca să fi putut afla și reține mai mult decât frânturi și clișee, fiind la drept vorbind și vinovat că nu mă fi interesat suficient despre ea. Suveranul a vrut să mă ia cu el, drept scut, când a văzut că se urmărea compromiterea sa și Ică m-a încurajat de asemenea, ca să nu fie singurul civil în afară de Ioani în suite M.S., dar pe de o parte eram stit de ocupat cu treburile P. pe care mă temeam să-l las pe mîna lui Ulles înaintea de încheierea "procesului Marinescu" cu care eram acum în plin conflict și care totuși reușise să obțină în sfîrșit o audiență la Președinte pentru afacerile Adm. Secch. și profitase bineînțeleas de prilej pentru a se plînge de conducerea mea și a mă vorbi de rău, iar pe de altă parte simțeam că de mult ținea C.M. să-l aibă și ea odată pe S. în întregime în grija ei, încît rugasem pe stăpîn să-mi acorde un scurt răgaz și însărcinasem pe Ioani să vegheze ca să nu se întîmple ceea ce Maniu ceruse insistenț să fie evitat cu orice risc de a indispuce pe nemți și pe V.P. Aveam însă să regret amarnic această imprudență, întrucît dezideratele Delai Lamei nu au fost respectate întocmai : din vina lui Ică, a nemților și a C.M., iar într-o anumită măsură și din slăbiciunea celor doi tineri care nu au știut să reziste și să-și impună voința față de asaltul conjunct al suitei și al diferiților lor oaspeți germano-romîni. Prima abatere de la acestea s-a produs chiar la plecare : sub pretextul unei situații serioase, primejdioase (total trasă de păr, căci toți aviatorii noștri se jurau că incursiunile serioase sovietice nu depășeau niciodată cu mult spatele imediat al frontului, în afară de misiuni izolate nocturne pentru parașutări de agenți și subsidii la partizani) inventată de nemți după zisele lui Ică și de acesta în colaborare cu Subsecretarul Aerului G. Jinescu și cu Guvernatorul Transnistriei Alexianu din porunca secretă a M.A., după spusele nemților (adică Gerstenberg ulterior), avionul a aterizat pe un aerodrom militar secundar în proximitățile Odesei ca să aștepte clarificarea situației : "de Luftlagemeldung" trăgînd, iar Alexianu sosind remarcabil de prompt la fața locului pentru a asluta pe S., a da raportul și a propune exploatarea timpului pierdut întru vizitarea "incognito" a orașului cu mașinile sosite simultan în acest scop, Ică l-a convins ușor pe R. să nu-l refuze, șoptindu-i că ar face o impresie f. penibilă tuturor romînilor "Guvernămintului sau stabilită cu

ocupării în Odessa" când ar afla că M.S. a stat cu cեսurile pe un aerodrom la doi pași de oraș fiindcă refuzase să-l cunoască, așa că au vizitat timp de câteva ore frumusețile orașului, făcându-se cea a mesei pe care "înălții oaspeți" iar n-au putut a refuza din moment ce li se făcuse foame, nu mai puteau ajunge la cեսce-i aștepta la unitatea destinată și că prinzul oferit în mod "oficial" la reședința Guvernatorului era "improvizat" de acesta, ca și discursul lui scurt dar substanțial la jumătatea de oră a toasturilor citi i-a trebuit totuși lui Ică spre a răspunde f. laconic pentru ei, în numele Voievodului iubit de locuitorii moldovei și străini și acestei ținut române, care nu putea uita că era urașul dean al nu știu câtor Domni ai Moldovei ce stăpîniseră cu mîndrie în vremi istorice nu prea îndepărtate înainte de a le fi fost răpite de hanii tătari oșpiti-lierele meșaguri ale Bugescului, cit de emoționat era de entuziasmul manifestat spontan de locuitorii perlei porturilor Pontului Buxin la recunoașterea tînărului lor stăpîn și răspîndirea ce fulgerul a veștii fericite că se afla întîmplător printre ei. Regele și Ioani se uiteu în timpul pronunțării acestor cuvinte bine, profund și sincer simțite la muștile ce roiau în jurul lustrelor de cristal și bombardau de acolo fața altfel îneculată de minunat în alb ca neaș transilvian a mesei lungi și impozant îngreunate de toate bunătățile guberniale ce o acopereau în belșug, gîndindu-se că acestea aveau să le fie scoase de gît de bătrînul Lema și că fuseseră duși în stil mare de ceilalți giuvaer, ceea ce nu le-a scăpat cu vederea constatînd cu ironie amăruie cit de înduminecat întoliți erau nasole de orășeni ce le făcuseră în port și la intrarea pe pista palatului rezidențial și aveau să le-o surclăzeze la ieșirea din aceste manifestații de o spontanietate vădit orchestrată și comandată din așun, decă nu înainte, de frica atentatelor posibile. A doua, chier mai gravă încălcare a programului inițial stabilit printr-un sdes de ultimă oră din insistențe rachetă a G.Pantea și Steflea susținută imperativ de Predeal și pe care M.S. mă regese în clipe plecării a-o explic, celor să drept de a-i reproșceptarea ei, ce un obiect militar național (intrucît acei de mii de romîni își lăsseră nasole în atacul pozițiilor cussu necuceribile din jurul Sevastopoșului), deși promisese pe aș R.M. că va vizita și fotografia spre a i le putea descrie amănunțit palatul țarilor și școl al cեսului Vorontov de lîngă Yalta, a fost excursia regală crîmă, nejustificabilă prin existența nici unui fapt mărturisibil, decerece școl intern

(12)

contra partizanilor din munți, încă nelichidat la ora aceea, era ascuns cu grijă opiniei publice din țară și minimizat în sfîrul armatei, cu toate că-i dăduse și dădea încă destul de multe greutăți și ne cazuri. Dacă Odesa și în special portul ei plăcuseră deja mult S., apoi Crîveea l-a încîntat de-a binelea, radioasă și strălucitoare cum a găsit-o în irumescența naturii sale din anotimpul ei cel mai mediteranean, parcă mai izbitor prin contrast cu măturile proaspete și vii ale cumplitelor distrugerii întîlnite în zonele proaspete și vii ale cumplitelor distrugerii întîlnite în zonele luptelor crîncene din toamnă, iarnă și chiar primăvara trecute, reprezentanții Wehrmachtului ținînd a-i arăta și amplasamentul tunului său unic și misterios gigantic, ce hotărîse soarta apărătorilor eroici și ultimului reduct, altfel de neînfînt, sculpînd asupra lui de la mare distanță proiectilele sale cu aer lichid-fiet. O altă încercare în domeniul nepermisului a fost vizitarea celui de al doilea mare zăgaz din lume la pragurile Niprului lîngă Dniepropetrovsk, dinamitat la centru de ruși la retragere și acum în plină reconstrucție de organizația Tot-fărăste că secesă dovea a uriașelor realizări și înaltei capacități ale inginerilor sovietici a impresionat profund pe cei doi toneri exploratori. R. făcîndu-mi remarcă interesantă că nemții care ne păresu coloși în România, i se păruseră pitici în ambianța imensității rusești. Îi impresionaseră de asemenea distanțele enorme chiar între unitățile inspectate, deși le parcuseră cu avionul, de acum nevoiți într-adevăr la cîteva reprize a le schimb a traseul și orariul din pricina rezidurilor apneii seriei sovietice mult mai active decît se recunoștea la M.St.M. în București. Dar dacă nemții îi apăruseră din colțurile îndepărtate ale acestui adevărat continent european rusesc diminuați prin răsăritul lor relativ mai frapant decît a noastră, peste coclaurile acelor cîmpii fără de sfîrșit, o rămășiță de aspect al forței neîntinse teutonice i-o dăduse vizite neopînată pusă la cale de Teodorini la divizia fostă de "Totenkopf"-Russen" al Kropinzului și G-lui von Mackensen, acum total și greblindată, de sub comanda unui adevărat uriaș (2 m.15), Freiherr von Alvensleben, care i-a pătut mult S. pentru că, în ciuda înălțimii lui cam anormale, neamțul era perfect normal și bine proporționat și un atlet complet care sărea peste Volkswagen fără avînt și nu intra în vehicule decît săltînd ca să nu pierdă bunele obiceiuri, iar în divizia lui domnea o atmosferă de

(24)

"Galgenhumor" (umorul spânzuraților), "băieții lui" având totuși conștiința inutilității efortului și sacrificiului ce li se cerea, dar luând cu veselie războiul ca un sport, întrucât nu știau în ajun unde vor fi băgați în luptă dimineața, fiind mereu trimiși de colo încolo pe punctele în care frontul trebuia cîmpit și avînd voie și predilecția de a vorbi francezește și mai ales englezește la "mesa" ofițerilor, în comentarea liberă și fără de fașoane a știrilor B.B.C.-ului pe care le ascultau în tancurile lor mai mult decît minciunile goebbelsiene ale lui Deutschlandsender în care de f. mult nu mai credesem. Natural că aceste mici fortărețe de șenile, cu aparatele lor de ochire, recepție-emisie și dirijare, cu vizibilitatea indirectă telescopică a conducătorului, motoarele, suspensiile și amortizoarele lor ciudate ș.a. detalii de construcție mecanice au reținut mai mult atenția M.S. decît poveștile peregrinațiilor unității și că nu s-a lăsat pînă ce ne fost poftit să facă o raită, conducînd diferite tipuri de Panzerwagen și Panzerjäger. Vizitele la unitățile noastre erau mai formaliste, R. trebuind să des, acolo unde poposes peste noapte, era primit cu onorurile șefului suprem al armatei, i se dădea raportul și se discuteau pe teren și la masă sau în biroul comandantului, aplecați peste hărți la scară mare, probleme de ansamblu și cea particulară a diviziei sau corpului armată, impresia că era, cum și era de fapt în parte la curent cu ele și dovada că-și lua inspecția f. în serios. Comandorul UDRITCHII - fiul fostului șef-veterinar al C.R. pe care S. îl cunoștea din anterioare călătorii serioase, drept pilot oficial atîtist al său fiind tot el cerut ca stare pentru deplasările M.M.L.I. cu avionul, de preferință față de Bîzu, Max Manolescu (tot o rudă a fostului A.D.C. ca și sectorul), Perju și de ceilalți a-și mai mărunți și eripelo romîne și si LARES-ului, a pilotat și de această dată avionul cu care s-a făcut toată inspecția, rămînînd astfel tot timpul în suite R. care s-a hotărît definitiv cu acest prilej să-l ia ca monitor la primăveră și, cînd se va putea schimba în sfîrșit C.M. cu scop de elegere a personală, ca Adj. Reg., reprezentant al aviației la P. Inspecția unei brigăzi de tancete nenorocite de ale noastre, tinichele la folosirea cărora trebuia să fii erou numai ca să te bagi în ele, l-a făcut să-l întîlnească pe unul adevărat, stîns în plin de trei ori în raba lui respectivă și totuși cu succese în lupte cu cele superioare inamice, rănit și decorat cu M.V., bărbat înalt, voinic și f. simpotic: Col. IONESCU EMILIAN. Si cu tanchetele noastre s-a plimbat R, aflînd cu inte-

res despre acțiunile brigăzii și aventurile lui EMILIAN IONESCU și propunându-și de asemenea a-l cere și pe el ca A.R., reprezentant al armei blindate în C.M.- Dar cea mai fermă hotărâre lustră de S, cu acordul deplin al primului și celui mai intim său șef de etnie cu care se consulta întotdeauna imediat ce-i venea vreo idee, insparabil Ioani, în urma călătoriei instructive, interesante și totodată folositoare (din acest punct de vedere și multe altele), de-a lungul și de-a latul șesului Rusiei meridionale, a fost aceea de a-l avea pe SANATESCU cât mai curând posibil ca S.C.M., felicitându-mă pe loc la întoarcere pentru temeinicia propunerii mele făcute de mult M.M.L.L. de a-l alege pe el ca cel mai indicat pentru acest post. Stătuseră trei zile la comandamentul Corpului IV Armată și le plăcuseră ofițerii, subofițerii și soldații cu care SANATESCU știuse a se antura, rînduiala bună dar nu excesivă și atmosfera nescrobită prusacă, ci de gen mai mult romino-britanic pe găsiseră acolo. Îi înjura pe nemți olteneste, de mama focului, îi trata de sus și se făcea că nu știa limba lor "ce seamănă a tuse măgărească", deși o înțelegea destul de bine și rușea chiar curățel pe nemțește dacă vroia să-i facă lui "Minăstireanu" (cum era poreclit de cartierul său G. von Mannstein fiindcă "era bun de călugăr sau popă, mai degrabă decît de militar, de vreme ce nu știa să-l pună la punct pe dobitocul lui de Führei) tot felul de greutăți, punîndu-l pe eghiotantul său să-i răspundă la telefon, fiind căutat din cauza R. Spune-i că sîntem pe linie și ne-toarcem pe-n noptate". Singurul avantaj pe lângă atîtea pînose ce-l vedea în apropierea de colinele subesucziene erau minunile livezi și mai cu seamă pruniștile de care aflate că dăduseră cele două regimente de roșiori de ai lui, acum mai mult descălecați, care luptau în capul vîrfului înaintat către acestea, reflectînd cu setea gorjanului, transhumat în năbușeala căldurii zilelor năbușitoare ale verii acele petrecute pe cîmpia ucraineană, că omenii ar putea să mai fiarbă o țuică, dar care dînsul ducea lipsă nesuportînd (cu boala sa de rinichi, de care însă nu vorbea, tro-tînd-o cu indiferență) rachiul tare local, nici "romul sintetic nemțesc" și nefiind amator de vinurile captoase și șampania dulceagă din Crimeea ce le primea la subsistență. Nu prea respecta instrucțiunile secției aeronautice de la C.G. cu privire la camuflaj, așa că pătise cîteva vizite nocturne ale bombardierelor sovietice care (totuși!) veneau destul de des pînă la el și-și clociseră ouăle în chier rădînițe căsiciului în care-și ina-

telesse comandamentul și primes acum pe înaltul oaspete căci pe el încă-l trate în anexă neglijabilă - arătându-i griurile saînci în care se băga muieretul ordonanțe or cînd mai avea timpul, căci sistemul detectării raidurilor incursive era tare anevolos iar "Nachtjagerii" cam rari pe aici, probabil fiind că erau concentrați în Apus. Si stînd la teifas în grădinița comandamentului, tîrziu sub cerul smîntîniu înstelat al "stepei roșii" a lui Joseph Kessel - pe care Ioani o citea pe apucate și de aceea o ducea cu el în buzunar - de nesomnul nervilor excitați de oboseala zilelor de inspecții toropitoare la care îl dusesse generalul, acesta îi expunea tocmai pe larg tînărului șef suprem al oștirii dextrastrategiei neghioabe a nebunului începabil de la M.C.G., cu toate punctele ce avea să le înșire în curînd într-un raport celebru - pe al cărui original îl va trimite S., iar prima copie lui Antonescu - mai drastic acuzator pentru acesta decît acel al lui Iacobini de care era legat ca urmare a criticii greșitei politici militare a comandamentului înalt al armatei romîne drept care își cerea înlocuirea la comanda corpului, oaspetele regal și mai înfricoșatul său însoțitor guvernamental au avut ocazia să se convingă personal de adevărul unuia din afirmațiile interlocutorului lor "pesimist", fiind siliți a se refugia în "priză directă" în adăpostul primitiv, de pămînt bătut peste niște birne vechi recuperate din dărîmăturile unor case din timpurile de mult uitate, antebolșevice, construit la iuteală pentru vizite regale de imperturbabilul Sănătescu care i-a însoțit numai din politete fără să-și stingă înșă țigara. Ioani l-a pus pe V.P. pe gînduri susținînd că era convins ceea ce spusese doar "de sanchi" - că prin colaborarea I.S.-ului cu R.K.V.D-ul prezența lor în zonă era detectată și că n-ar fi exclus să se repete reperarea popesurilor mai sîr piate de linia frontului. Narațiunile acestui fel de întîmplări interesaseră pe R.M. mai mult decît acele despre greșelile strategice și tactice comise de von Mannstein din ordinele Fûhrerului date peste capul comandamentului mai mult teoretic al frontului Sud, ce era formalicește Antonescu care le aproba "post festum" pentru că n-avea înco-tru și o făcuseră să-l îndrăgească anticipat pe anticul critic al acestuia, deși tot de la el sîla acum prin Micke vestea catastrofelă că toată munca ei și a celorlalte sute de doamne mobilizate de ea din octombrie și pînă-n sărbătorile Paștelui pentru a tri-cota și croșeta (vreo trei mii) de pulovere și (zece mii de) cio-rapi și bonete din cea mai pufoasă și călduroasă lînă pentru sol-dați, nu servise chier la nimic, dar nu scopului urmărit, intru-ei

(154)

armata suzise de ele dar nu primise un singur obiect, tot transportul împotmolindu-se la Odese, unde a fost subtilizat de administrația exemplară guvernamentală. În schimb, primise regulat pachetele alimentare grele cu toate bunătățile D.C. și țigări "Mihei" trimise pe calea aerului, așa că Sănătescu propunea ca lăneturile și țigările, mai ușoare decât alimentele, să fie expediate treptat numai cu avionele, ca să nu riște alte interceptări și să sosescă în cursul iernii sau mai bine la începutul ei în viitor, iar nu la primăvară când nu mai aveai nevoie de îmbrăcăminte caldă, iar pachetele alimentare cu vaporul. Așa dar, primul contact direct al M.M.L.L. cu Buzel, invitat la un prânz redus (numai cu Nelly, Brătănescu, Ioani și mine), la scurt timp după sosirea M.S. din Rusia și încă înainte de întoarcerea nevaste-mi cu Pichi din Elveția, a fost marcat de reproșurile "lemeniste" la adresa mea pentru că nu-mi făcusem datoria și-l lăsasem singur pe S. să lupte cu scăastă eșfirlează" de V.P., cu "mărginiții" de la C.M. și "interesații străini", iar la aceea a R., dar și a lui Ioani, întrucât se abătuseră de la cele convenite în chiar ziua plecării, permițând astfel Min. Prop. să strecoare nu cotidianele dar unei reviste ilustrate hebdomadare din Capitală ce se găsea de vânzare în țările neutre fiindcă era redacția pe franțuzește, o fotografie tocmai a vizitei regale în Odessa, pe care M.S. zâmbea vorbind cu Alexianu, iar Ică părea dimpotrivă marțial încruntat, reproșuri de care sârmănușul Buzel, plictisit și el de a trebui să inaugureze relațiile personale cu stăpînul cu scăastă ingrată misiune ce mă scutea în schimb de o nouă întrevvedere imediată cu pe tronul său, s-a făcut purtătorul cu multă suplețe și mai mult tăc decît la penultima sa întrevvedere din 1947 cu M.S., dar fără a-i manifesta susceptibilitatea, în cursul lungii lor convorbiri în prezența mea și a lui Ioani continuată la ora ceeiului R.M. și transformată la cea cinescică într-o conversație generală pe subiecte mai agresabile pe care Buzel s-a ratrapat dîndu-i o turnură veselă prin verve sa spirituală cu care s-a arătat M.M.L.L. și sub aspectul de "causeur" amuzant ce putea să fie cînd era bine dispus și le-a lăsat eu o excelentă impresie despre persoana sa și capacitatea sa mintală excepțională, "multilaterală și fermecătoare".

În tot răstimpul lipsei M.S., a nevaste-mi și a lui Pichi, îl frecventasem iarăși f. des pe Buzel, întîlnindu-l la cîteva dejunuri excelente (gătite sub suspiciile delui mai expert "gourmet" și chiar mare șef - bucătar al corpului nostru diplomatic, Min. Plen Telesac, fratele d-nei Stoicescu, înlocuit de

(235)

Gretzianu la Ankara și acum în disponibilitate) la Coti cu care și Buzel era f. prieten stit din legătura prin Telemac cit și pe. cru că Liviu Cicio-Pop de la Conop care se căsătorise cu fiica mai mare a lui Coti, fiind unul din cele mai valoroase elemente transilvănene tinere de la Externe, era protejat de Gretzianu și Buzesti și acum cu soția în concediul anual, proaspăt sosiți de la Berna cu multe știri interesante din tabara anglo-saxonă. La Berna - unde funcționea ca el II-lea S. de L. sub Pella și Gigi Anastasiu - cercurile "informate" politice-diplomatice se așteptaseră la debarcarea anglo-americană la începutul verii pe Coasta de Azur și erau destul de mirate și cam decepționate că nu se produsese nimic în Europa, ci doar în Africa de Nord pe care se părea prin urmare că Aliații socoteau necesar a-o curețe de nemici ca să-și creeze baze puternice înainte de a putea pași la deschiderea celui de al doilea front european, ce se așteptau a fi deci mai degrabă sudic, mediteranean. decât occidental, atlantic, sau balcanic, acesta din urmă venindu-le prea peste mână stita vreme cit Turcia se-răpăține a rămâne neutră iar întințarea unei baze serioase în Siria sau Liban de pornire și aprovizionare a unui front în Grecia sau Bulgaria, întâmpina multe impedimente și inconveniente tehnice navale, terestre și seriene militare și geo-politice economice. Buzesti persista din contră în a crede că tot numai dezacordul Sovietelor de a se deschide un front prea apropiat de Rusia, spre a le veni în ajutor, era piedica principală și poste chiar unică la debarcarea în Balcani, iar nu impedimentele descoperite de statmajoriștii bernezi, întrucit flota militară italiană de suprafață era inexistentă în toată Mediterana iar bazele navale militare britanice de la Alexandria și în Cipru, ba chiar și aceea din Beirut, mult mai importante la un loc decât Gibraltarul și Malta și propice pentru a le veni de hac celor citorva submarine italo-germane ce mai periclita navigația în Egee; "conducts" de petrol irakian ce abutisează la Haifa le permites să se lipsescă de transportul carburanților peste Atlantic, prin instalarea unei rafinării mai mari, acolo, iar Asia Minoră era un aerodrom mult mai edipostit interceptării de către aviația germană și italiană și mai apropiat de Balcani decât Africa de Nord este de Franța, Italia și Coasta Dalmatiei, cit despre forțele terestre, M.A. avea dreptate că le-ar trebui mult mai puține în Sud-Estul decât în Sudul Europei, stit din ce se sportului mai serios ce l-ar constitui armatele Statelor balcanice decât aceea italiană și chiar franceză, acum total de-

zarmetă și cere, chiar dacă s-ar reînarma, era demoralizată și comunizată, cît și din considerente topografice, ale Peninsulei Balcanice, pe care nu se cerea masarea de forțe mari pentru a prinde picior și a înainta spre Valea Dunării.

Il văzusem însă pe Buzel, acum cînd, după plecarea lui Alexandru, devenise șeful adevărat deși ocult al Externalor și ținea să-l informeze pe R. prin mine mult mai "a giorno" și complet decît în trecut, nu stît la vila Brătianu unde venise de cîteva ori să cîneze cu mine în doi ca să citească o parte din hîrtioagele ce nu mi le putea lăsa definitiv sau pe durată mai lungă, ce comporta ducerea lor la Sinsia și readucerea lor, în timp ce el lucra la altele și amîndoi rîdeam sticlele pivniței mici dar selecte ce mi-o constituise Tonci din imensele sale rezerve de la Bulci, nici la palat unde iarăși mă vizitase intrînd, cum îl învățasem, pe șest, prin intrarea Administrației direct la Bălăcișu, ci mai des la Cab. Ext. unde eu știam cum să ajung drept la el peșterate, pe scara de serviciu, fără a fi zărit de nimeni, pentru că - cum am mai spus - eram supravegheat de nemți și de agenții noștri, ai Siguranței, cred mai mult decît ai S.S.I.-ului, de o manieră de-a dreptul plictisitoare și chiar scandalosă, ceea ce m-a determinat să renunț nu mult după întoarcerea soției, cu mare regret, la domiciliul nostru stît de agresibil și sînătos de pe malul lacului Tei și să-mi instalez un apartament cu trei intrări oficiale și alte două clandestine - peste gardul vecinilor - în casa Stircea de pe șosea. Cauzele acestei eroice decizii au fost următoarele. Deja mult înainte de suspiciunile noi trezite la L.C. de plecarea lui Bielle și întîlnirea ei cu Pichi la Geneva, servitorimea noastră dăduse acele semne abia perceptibile pentru stăpîni neobișnuiți a fi urmăriți pînă-n pinzele albe de serviciile de spionaj, dar care pentru mine, din copilărie, iar pentru nevastă-mea de la nunirea mea la M.I. erau "istorie antică", La părinți, încă în vremurile ante-belice "maître-d'hôtel-ul și cameristul tetei, ce și dealtfel camerista mamei, erau întotdeauna aleși de serviciul secret austriac care, metodice cum lucra, nu înțelegea să ia riscuri inutile și ținea să-și "păzească" - respective spioneze - demnitatea K.u.K.-Cu toate acestea, faimosul "Leibjäger" prusac al tatălui meu Ferdinand König, pe care-l avusese încă înainte de a se căsători, făcuse apoi Berlinul, Atena, Constantinopole de două ori, Madridul și chiar America de Sud cu dînsul și plecase abia în 1913, după 18 ani de "serviciu" cînd tata a cerut punerea în disponibilitate pe motive politice retrăgîndu-se pînă-n 1916 la Văleni, în Regatul vecin, a fost prins în 1915 într-o altă casă "interesantă" lucrînd (de treiseci de ani)

ce dublu-agent pentru francezi; iar după Unire, în dezordinea mândro valahă a României-Mari abia înjghebate, s-au infiltrat rînd pe rînd și totuși au fost prinși pînă la urmă: un camerist și un șofer în- crînd pentru polonezi, un șofer "bolșevic", un altul elvețian pre- lustrat de la Cons. de Leg. de Bourg tocmai fiindcă era "valeisien", gușat din fundul munților și prostuț dar conștiincios mecanic, cuno- cînd bine numai mașinile Pio-Pic din care aveau tocmai una, infor- mîndu-i pe francezi și două cameriste lucrînd una pentru Peste, fru- mose și nevoie mare și de aceea mult apreciată de bătrîn, iar scela- tă pentru Berlin, prin intermediul Consulatului german din București la rîndul meu, dar fără ajutorul poliției elvețiene căreia dimpo- trivă eu i-am adus serviciul de a-i detecta două agente, prinsesem la Geneva o ticineză, ducînd la Consulatul General al Italiei, unde erau fotografiate - cum s-a stabilit ulterior - documentele de altfel neinteresante ale M.I. ce le aduceam acasă spre a le citi peste noapte, iar cînd am intrat în Secr. S.M., o vieneză, tot cameristă, făcînd același lucru cu documentele C.S. - scoțîndu-le din casa de fier cu cheia mea copiată de mecanicul ei - fără să se fi putut stabili, din dîrzenia ei, dacă lucra cum era bănuită pentru unguri sau germani. Toate aceste experiențe ne învăța- seră să dresăm pentru complicata meserie de servitori bine stilați pe flăcăii și fetișcanele de la Valea Seacă, Văleni sau Bulci - făcînd schimb de serviciu cu Tonci - dar în mai multe cazuri, după ce se emancipaseră la București prin contactul cu colegii și cole- gele lor din alte case, cădeau în mrejele dacă nu a serviciilor străine atunci în acele mai abuzive ale Siguranței sau S.S.I., respective Biroul II românesc, din care acesta s-a izvorît. Metodele Siguranței erau de obicei cele mai conștiente dar prost mascate: oamenii erau chemați sub un pretext oarecare la poliție și bătuți măr în mod preventiv și preparatoriu ca să accepte a ne codoși, iar "schimbarea lor la față" era atît de vizibilă, încît noi știam imediat cînd li se puneau chestia de încredere și nu-i mai păstram dacă observam că se pretau la joc. Cei devotați și curagioși veneau să ne-o spună și atunci ieșeau cu scandal la Min. Af. Int. Astfel, odată cînd un brilliant de valoare mare dispăruse din camera de cul- care a mamei-mi iar anchetele familiale nu dăduseră nici un rezul- tat, tata recursese la ajutorul Siguranței, cu unul și mai prost: inelul n-a fost regăsit nici odată, deși era greu de vîndut în țară fără să fie recunoscut, iar desigur nici cînd servitorimea nu se-n- cumetase să fure obiecte de mare valoare ci doar eventual mici sume de bani lăsate prin noptiere, dar în schimb toți servitorii

(88)

a i le fură sau fotografia la Casa Nouă sau Foișor, M.S. obișnuia să treacă în fiecare dimineață în biroul S.C.M. stăt la palat cît și la Peleş pentru citirea situației + raport și studierea hărții, neoprindu-le decît excepțional pentru 48-72 de ore dacă avea intenția să-l cheme pe S.C.M. (cînd era la Sinaia) pentru lămuriri și observații sau să mi le arate și să le discute cu mine pe-ndelete cînd soseam acolo (regulat cel puțin de două ori pe săptămînă), iar dacă mă aflam întîmplător la Sinaia cînd "situația" sosea, de obicei chiar cu Adj. care intra în serviciu (căci făceau cu schimbul), R. mă poftea întotdeauna să vin cu el la deschiderea plicului și examenul frontului, ceea ce nu le plăcea deloc celor trei membrii ai C.M. Deitfel, S. le impusese și prezența lui Ioani care în fond nu avea nici o calitate ca să cunoască nici secretele M.A.N. nici acele ale M.A.S., dar din moment ce M.S. asuma răspunderea informării personale a prietenului său, nu avuseseră cum să se opună, față de voința șefului suprem al armatei. Pe același considerent, R. vroise să-l oblige formal pe Codrescu să-mi comunice mie situația la primirea ei, întrucît stînd mai mult la Sinaia, iar eu mai mult la București, pierdeam circa 2/3 din ele cînd nu erau prea deosebite de cele precedente și deci nu merituau reținute peste 24 de ore. Eu îl rugasem înăd dinatins să nu pună problema fiindcă se putea să fi primit Codrescu și un ordin personal al M.A. în această privință și atunci mă temeam că s-ar naște inutil un nou început de conflict între demnitarii aleși de M.S. și cei impuși de C., ce trebuia evitat pentru chestiuni secundare, întrucît și așa avea să devină cu timpul de neevitat pe cele principale. Deci, în principiu și chiar de fapt, C.M. nu se supusese unuia și celui mai important punct din îndatoririle ei stipulate în instrucțiunile regle, iar dintr-o tăcită păsuire nici eu nu-mi impusesem față de ea toate drepturile și nu mă achitam de toate însărcinările decurgînd din atribuțiile M.C. fixate prin acestea, ceea ce avusese efectul că militarii o consideraseră, pe oserecere dreptate, ca un semn de slăbiciune ce înțelegeau să o exploateze treptat întru emanciparea lor totală de sub tutela mea. Așa dar, văzînd că "nu fusesem admis" la inspecția regală -cum interpretaseră ei lipsa mea în suite R. de i. lă, tot civil, îl însoțise - fiindcă nu crezusem necesar să-l rog pe stăpîn sau pe Ioani să le arate că eu cerusem să fiu scutit de o participare neîndispensabilă și inoportună mie, au revenit din Rusia cam aroganți, umflați în pene și hotărîți a-și spori de acum atribuțiile

importanța și participarea la programul vieții particulare mai intimă a M.M.L.L. Era exact cazul șoferului unui director de industrie, care după o excursie sau un drum mai lung cu petronul își închipuia că trecea de acu, însotit subdirectorului și tuturor funcționarilor întreprinderii, fiindcă devenise mai intim cu "domn director" ajutându-l să se desbrace și văzându-i "pielea" goală: se apropiaseră firește mai mult ca la palat de M.S. împărtășindu-i toate emoțiile din timpul vizitei pe front, arătându-i pe unde luptaseră ei și camerazii de ai lor și întovărășindu-l peste tot toată ziua, cu toate că, de pildă, la convorbirile mai importante cu generalii mari și în special la acele confidențiale cu Sănătescu nu asistaseră și că, după cum Ioani mă informa la întoarcere, fuseseră de câteva ori nițel frosșați de a constata că R. continuă și aici să-i țină totuși la o oarecare distanță. Intorși la palat, au fost mai decepționați, plânați, mîhniți și chiar vexați să vadă că totul intra din nou în normal, în acel "statu quo ante" de care suferiseră înainte și care le era acum și mai odios. Cert că, timp de vreo câteva săptămîni, subiectul cel mai comentat a fost călătoria, așa că A. de serviciu participa mult mai activ la conversația de masă, fiind întrebat de R.M., Nelly, dar și de mine să povestescă, explice, descrie și lămurască punctele incomplet sesizate sau prea confuz relatate de Mike și Ioani, dar nu exista la o masă sau oră de program intim în plus pentru aceea, decît înainte, nici la cesiurile R.M. iar cînd Killingerii au venit să dejuneze fără C.M., nici măcar cu prezența A. de S. - pe care eu, care făceam programul și plesamentele cu aprobarea M.S., îl eliminasem dinadins fiindcă-mi încurca colocviul confidențial de după masă - cizmarii au început să mîrîie, să se adune în haită la speriașii mei, să-și bage botul lingă bot în statură concentrice plănuită sau în străchini străine, din ce în ce mai obraznic și rău voitori față de mine, stît prin tîrcoalele ostile ce mi le dăduseră pe la spate, cît și prin mușcăturile lor incisive și arătarea colților amenințători pe zi ce trecea mai vădit chiar și în față. Cel mai puțin agresiv, fiindcă și cel mai blag, rămînea și acum Codresanu, simplă păpușă manevrată de ambii săi asistenți și cum aceștia nu se concertau îndesajuns asupra traseului eforturilor, mișca, juca și vorbea prost, sacadat și nesigur, slab figurant al scenei C.M. încurcîndu-se mereu și riscînd să se spînzure cu funiile, în loc de ițe inefabile publicului, de care era gros de cei doi

(240)

amatori mecanici din culise. Cel mai agresiv, - căci, ca și bietul Urdărescu, crede și el în tactica armei sale, scum demontate și demodate, de atac și contra-atac permanent-era Olteanu, chiar dincolo de limitele pertinentei, nu totdeauna dar mult prea des, atunci când își amăla de la start într-un galop prea întins mărtosga impur singe ce-l trîntea totuși din șes la fiecare obstacol mai mare pe care-l întâlnea la Bielle mai des decît la mine, fiind concurist slab fără suflu, fund și fond așa că-l trimeteam regulat să-și caute alte rozinante. Primise sau își alesese singur misiunea de a ne provoca la declarații pacifiste, defetiste, pesimiste, germanofobe sau cel puțin anti-naziste, probritanice ori entantofile, critice față de regim, guvern, conducerea politică și militară și în orice caz democratice, deci ostile totalitarismului și detractoare ale spiritului militarist, dovada peremptorie a faptului fiind toate subiectele de conversație ce le alegea pentru noi sau veșnic aceeași turmură ce-i dădea chiar cînd nu o pornise el pe verice altă temă ca să abutizeze totuși la acea răsplată unde fatal am fi siliți a rămîne logici și consecvenți, angajîndu-ne pe celea convingerilor noastre intime pe care insistam că nu aveam curejul a le mărturisi și susține în mod dîncer și cinstit. La început nu le-am atribuit provocărilor nici o importanță, dîndu-i a înțelege că nu discutăm cu militari politică cînd insistă și invităm în glumă să-și găsească parteneri de joacă la casarmă, deși credeam a ști că politica era interzisă în armată, iar în acele conversații generale la masa R. sau a M.C. ce o prezidem ori de cîte ori mă aflam la Sinsia și nu cinam în oraș, cînd dec trebuia să le duc în mod efabil și diplomatic, nu-i furnizam nici un material pentru rapoarte și nici Bielle nu-i facilita mesele, intrucît amîndoi eram prea obișnuiți cu ea ca să-o învățăm de la d-ului. Din acest punct de vedere, Brătulescu era mai abil, fin observator și periculos adversar în discuții, pentru că nu le iniția, nu participa la ele decît în momentul potrivit, nu contrazicea, ci dimpotrivă avea permanent aerul de a fi de acord, iar pentru a pare și mai convins de justetea celor afirmate de alți, se făcea cîteodată a nu fi priceput tot gîndul oratorului sau anumite nuanțe ale spuselor lui și cerea lămuriri confirmînd ce auzea cu capul, căci era gras și jovial și bea și minca mult și încet, preferînd deci să asculte ore întregi răbdător mai degrabă, decît să vorbească, dar nu rata ocazia de a releva singurul lucru important și oarecum hazardat, înprezent, interpretabil sau revelator de idei sau fapte din care

se puteau trage concluzii contrare sau deduce interesante indicii asupra altora nemărturisibile. Cu el comentam adeseori acele ştiri identice ce le citeam în buletine, străduindu-mă totuşi s-l desăvîşesc cît mai perfect asupra fondului părerilor şi speranţelor mele, deoarece presupuneam că numai dînsul din ei trei putea să fie informatorul principal al S.S.I.-ului la palatul Scoalii de Război, lungi stăgii la M.St.M. şi fiind singurul intelectual dintre ei cu însuşiri cerebrale mai adecuate pentru munca Biroului II. Credeam aceste şi pentru că mă frapaseră diferenţe de tactică ce o adopta în conversaţiile cu fiecare în parte, abilitatea sa de a cîştiga simpatia şi încrederea neveste-mi cu care era deosebit de atent, comunicativ şi compătimitor pentru sentimentele ei umanitariste, în special că s-o liniştisea relativ la tratamentul prizonierilor şi splicet să afla discret de la ea ceea ce nu mă întreba pe mine, precum şi faptul că nu-l potolea pe Olteanu, ci-l patrona şi secunda tacticos cînd acesta pornea la atac.

Erau fără îndoială un trio tare antipatic, iar cînd i se adăuge în cîştucă cea de a patra posă (selecţionată de Bij din cavalerie pentru a comanda un batalion de vînători de munte), ceea ce se-ntîmpla mai rar la mesele regale, dar ori de cîte ori S.C.M. venea la Sineis cu "schimbul" şi, înainte de plecare "schimbul" mai cîna, ce să n-o piardă, la masă M.C. la care Com. Bat. de G. Loc. Col. Georgescu "Monşer" (cum era cunoscut în armată fiindcă, fără să ştie o boabă de franceză, se adresa tuturor camerazilor cu "mon cher") lua toate patru servicii zilnice, nervii mei erau supuşi unei încordări suplimentare, dar rezistam totuşi mai bine, căci luam situaţia cu oarecare filozofie, decît acele ale soţiei mele care pur şi simplu declarase război burtoşului major-instructor, fiindcă Olteanu îi băgase în cap, tot ce s-o provoacă la vreo ieşire violentă şi contra armatei, ce banc ce ea socotea însă a putea fi adevărat, că Rusia împuşcase răniţi şi prizonieri, iar pe acei ce nu-i putuse stîrpi îi ţinuse infomeţaţi şi în bădă şi mai fusesse şi pe hingher băgînd toţi cîinii la cîzanul lor. Monşer protesta moale contra acestor scuzăţii, fie pentru că era rolul său în banc, fie că-i plăcea să pară a poseda celităţile corespunzătoare fizicului său. Scund şi bondoc, constituia o masă rotundă f. asemănătoare cu forme, capul şi celelalte caracte-

(42)

ristici ale mistrețului sedentar al grădinilor zoologice, cu ochii mici, injectați cu sânge nu din lectură ci din beție, exvessivă, sticlind de vieclenie dar nu de răutate, deși Bielle - care în urma prieteniei sale cu familia profesorului Guglielmo Ferrero, a cărui soție este fiica marelui Lombroso, credea în reabilitarea teoriei scostuie în sensul că rămînea valabilă în general și nu era informată decât prin excepții ce confirmau regula - îl socotea a fi pore și la figurat și chiar unul mare, intrucît Puffy - ciul nostru care a fost și el odată invitat la Peleş - îl dușmănea, cum nu-l agrea nici pe Marcel Olteanu pe cînd îl accepta pe Mircea Brătianescu, iar "Puffy" nu se înșela". La rîndul său, Monșer contribuia la provocări, care către sfîrșitul verii ajunseseră plictisitoare și de-a dreptul enervante, așa că într-o bună zi, prezentîndu-mi-se ocazie favorabilă ce o pîndeam de mult a uneis prea străvezie și necuviincioase făcută public de Marcel, la un prînz regal, duminică cu Ică la care participau Codreanu și Monșer, dar martorii civili - exceptînd M.M.L.L., Ioani minor, Ică și mesajul meu în cauză - erau în majoritate (Tonci, Negel și Nelly), într-una din acele ciudate clipe de tăcere generală, pe care francezii o atribuie "tăcerii unui inger", calm, scurt, clar și casant, în stilul și cu tonul autoritar al șefului, ce nu mai permiteau o replică, dar în termeni destul de măsurați ce să nu fie de-a bineles jicnitore, l-am pus la punct odată și pentru totdeauna invitîndu-l să renunțe definitiv a ține la pelet un limbaj "provocator" ce nu cedra cu demnitates ce o "ocupa" și nici cu competența d-sale, nu-l svanteja în ochii "nimănu" și ne era "tuturor" de mult perfect oțios. Liniștes ce a urmat ar fi permis mai multor ingeri să se oprească pentru a gusta din mincăruri: vorbind fixasese încrunțat pe imprudentul călăreț-care deslțfel și la propriu călăres lamentabil - și apoi pe ceilalți doi în ordines de precădere, tustrei făcîndu-se roșii ca tunicile lor istorice, ce să-i arunc înafîrșit lui Ică o ochiadă, el răspînzîndu-mi cu-n suris de înțelegere. M.M.L.L., Bielle Iorgu și Ioani, care se așteptaseră de mult la această lovitură ce le-o anunțases, s-au uitat sub gene la cei trei vizuți, R.M. repornind conversația cu Ică, în timp ce M.S., care-și făcuse un sport din a o tachina pe Nelly, care se făcuse pînă la grunex roșie ca reul de jună pentru Marcelică și ceilalți mili-

tari pentru care avea o slăbiciune venerică din cunoscutul complex al cizmelor, întrebînd-o dacă-nghițise un os, căci își scoperise roșeața decolteului cu șervetul de gură, se oferî să bată la ceafă. Si Dede se-nroșise de emoție, fiind la limita epoplexiei cu peze 122 kg. cît cîntărea la 1,85 m de stat și spsima ce-o avea de orice altercație, iar Tonci mi-a aruncat priviri reprobatoare, neputînd înțelege ce mă spusese. Săracul nu putea prevedea, ca de altminteri nici unul dintre noi, dar prezințes și intuia că ostilitățile astfel virtualmente deschise între civili și militari de la palat aveau să contribuie mult la marea criză cu C., victima definitivă căreia nu eu ci el va fi. Si-ntr-adevăr Olteanu nu va lua ieșirea mea ca un afront personal, nu va căuta să se scuze, explice sau să-și justifice purtarea ori să-mi ceară lămuriri sau "explicație", nici să releve incidentul și nici măcar să și-l amintească ulterior, făcîndu-se a fi uitat "una din numeroasele mele butade" sau faptul că m-aș fi "enervat" pentru că m-am simțit "vizat de una de ale sale". Dovada că nu-l va uita niciodată avea să fie însă purtarea lui cu totul deosebită după acel moment: în primul rînd, a renunțat cu desăvîrșire la clasicele sale provocări, schimbîndu-și tactica radical după exemplu colegului și îndrumătorului său Mircea ; apoi, pe față, va deveni de o gentilețe și atenție aprospe mai jenante pentru că false, decît provocările cu Bielle și cu mine, încercînd să-l întreacă de departe pe profesor, iar, în sfîrșit, îl va monta pe acesta, dar și mai mult pe Codreanu și Monșer, din umbră, atît de mult împotriva mea, încît din faza de relativă înțelegere și liniște internă intrăm acum într-una nouă de încordare surdă, intrigă, delatțiuni, sabotaje și chiar de hărță mai mult sau mai puțin camuflată, deschisă chiar cînd este demascată, între C.M. și Mareșlat. De prin septembrie pe octombrie începînd și pînă la februarie pe martie, timp de aprospe șase luni, mi se va alcătui un dosar cu mult mai voluminos și grav în acuzații pentru Tonci, Iorgu și mai toți invitații suspecti (S.S.I.-ului și Siguranței), la vînturile regale din acest răstimp, decît dosarul Vergotti, dar de exact aceeași factură mincinosă, calomniosă, insinuantă, tendențioasă, neprecisă, inexactă, ieftină, sabotină, de prost gust, dar mai ales semi-doctă și desguștătoare, într-un avînt tripartit: polițienescă-militară-antonesciană. Si, exact ca în cazul sfacerii bietului

(247)

Jac, dosarul fabricat de C.M. la cererea lui Bij în urma se-
sizării lui de către aceasta de încordarea crescândă a rele-
țiilor ei cu mine pe bază de permanent codoșlic direct și in-
direct tot al ei pe lângă vila Ionescu - adică prin rapoarte
verbale de ele lor Codrescu și Olteanu și note informative su-
gerate de ei S.S.I.-ului și chiar Siguranței - va fi înmă-
nat de dînsul M.S. drept act de acuzație contra mea menit să
produce "destituirea și trimiterea pe front pentru rehabili-
tare", în chip de pedeapsă; de fapt însă, precum se va vedea,
ce simplu pretext montat printr-o vulgară dar sistematică in-
scenare care să mascheze cu totul alte scopuri, cauze și mo-
tive cu mult mai grave, importante și complexe. Dat fiind că
piesele din dosar sînt mult prea numeroase, mărunte, mîșchine
și fără nici un interes ca să-mere a le înșira pe toate, mă
voi berna să descrie numai faptele reale principale pe care
se-ntemeiază partea din ele care n-a fost inventată integral,
ci truceată prin răstălmăcirea, deformarea și ciuntirea ade-
vărului ce urmează cronologic "in extenso", pe cînd versiunea
dosarului va fi menț onată aci în completare la locul ei.

Una din cauzele și desigur nu cea mai neînsemnată
care su contribuit la exacerbarea urii celor patru ofițeri an-
tonescieni împotriva menajului nostru a fost creșterea și
respective descreșterea invers proporționale ale curbelor afi-
nității MMML pentru noi și pentru ei. În mintea lor obtuză, f-
tul că intrasem cuasi concomitent la C.R. ar fi trebuit să
conștientescă aceleași drepturi și deci beneficii egale pentru
ei și noi, ca și cum ar exista în general în lume dreptul la
simpatii întemeiat pe alte mobile decît acele ale afinităților
elective : chiar vietățile cele mai inferioare știind de la
începuturile regnului lor că singurul lucru ce nu se poate
impune cu silă este dragostea. Si chiar dacă n-ar fi așa,
ci - cum pretinde "știința psihologiei" - criteriile obiec-
tive ale rațiunii pot fi aduse prin educarea sentimentelor
(drept ultimă etapă spre civilizarea naturii) de la înfrurire
treptată pînă la înlocuirea totală a impresiilor nebuloase și
strășnicei subiective primitive, așa că dragostea cu timpul
va putea fi nu numai siluită, ci chiar produsă în mod știin-
țific și sintetic de forța rațiunii, ceea ce părinții moderni
și regimurile politice extremiste se străduiesc în zadar să
introducă în tratamentul pseudo-egalitar ce-l aplică copiilor
și respective cetățenilor de soțete și grija cărora se pre-

(45)

supun și respective pretind că au răspunderea, iar amândouă părțile să fi plecat de la start cu drepturi egale la simpatia M.M.L.L., ceea ce parăși nu a fost cazul din moment ce noi fusesem aleși de ele pe bază de considerațiuni f.obiective, pe când ei fuseseră impuși pentru motive, dacă nu exclusiv, în orice caz covârșitor de subiective, trebuia forțamente ca ambele genuri de criterii să poată și în continuare fi cîntărite în cumpăna dintre noi, a aprecierii celorla în drept a ne judeca permanent, după acestea. Ori, ei nu au făcut nimic pentru a câștiga încrederea și afecțiunea stăpînilor, întrucît acceptaseră și acceptau să-i cedezească din ordinul și în folosul guvernului cu care știau prea bine că aceștia trăiau în dușmănie și să se străduiască să-i capte pentru o cauză politică pe care erau preveniți că aceștia o aborau fiindcă o socoteau contrară intereselor națiunii și ale lor ce și principiilor majorității omeneirii civilizate, pe când noi înțelesesem din capul locului a ne dedica neprecupețit cauzei ce le era dragă, cum ne era și nouă pentru că deopotrivă o consideram a fi cea dreaptă și conformă tendințelor progresului civilizației lumii întregi și deci ale țării și ne aileam să lea dovedim din ce în ce mai practic această atitudine, dobîndindu-le, în consecință, pe fiecare și ce trecea, mai multă încredere, apreciere și simpatie. Dar dacă noi și - o spun fără falsă modestie - eu mai lesne decît Bielle, eram mai obiectivi decît MMIL în judecarea mentalității taberei adverse, neconsiderînd drept "trădători de țară neam și rege" pe membrii trofăului enorm al eudrofolicular al C.M., deoarece înțelegeam mai bine decît ele că ei erau doar victimele prestiei lor dar nu ale relei credințe cînd susțineau că victoria Germaniei era în interesul lumii, al Europei și al Romîniei și că, prin urmare, trebuia făcut orice pentru a facilita, sau cînd credeau că serveau mai bine Statul, poporul și pe monarhul lor minor căruia-i juraseră credință, supraveghindu-l și spionindu-l pentru C., în patriotismul și "geniul" căruia aveau o cerbă încredere, pe cînd erau convinși că tabara opoziționistă se compunea din cîțiva iluminați, mulți vinduți și un rest de infeodați, prin educație, rudenii, prietenii, legături și interese de această capitalistă cosmopolită, Apusului democrat decadent și inconștient de pericolul comunist ce-l păștea și ar duce prin urmare țara la ruină dacă s-ar apuce să contracareze politica guvernului și să-l aspiciteze pe S. a provoca răsturnarea aliaților, M.M.L.L., în schimb, iar în special M.B. taxau neexecutarea I.O., contravenirea dorințelor și mai ales

spionarea lor drept acte de înaltă trădare.-

Cazul tip al nerespectării dorințelor regale și chiar al încălțării și refuzului executării a unor I.O. de către C.M., l-a constiuit sfacarea curelarului - cizmar al Batalionului.-

Regele Carol interzisese, odată cu promulgarea constituției și a codurilor civil și penal ce-i poartă numele, bătaia în armată, pentru motive asupra cărora voi reveni în relatarea sintetică a unei serii de conversații avute singur și în prezența neveste-mi, lui Ioani, Nelly și chiar de câte-va ori a lui Buzel cu ambii S., dar mai des numai cu R., despre trecutul lui, regimul carlist și complexitatea caracterului, mentalității, concepțiilor politice și a doar speranțelor incongruente între reacționarismul și progresismul ideilor și practicelor ce și ale măsurilor, înfăptuirilor și planurilor tatălui său. La scurt timp după trecerea Nistrului, A. Antonescu a reintrodus pedepsele corporale în armată, sub formă de bătaie la fund din 5 în 5 până la 25 de lovituri reglementate f. vag, la număr și în intensitate, pentru anumite delicte, astfel încât aprecierea aplicării lor era lăsată prea mult la discreția comandașilor de batalion dând acest "ordin pe armată" fără aprobare, nici încunoaștințarea șefului ei suprem, fiindcă știa precis că acesta era categoric contra acestei măsuri, întrucât Antonescu vroise s-o ia cu mult înaintea și-i vorbise M.S. care se opusese energic pe motivul că "este o rămășiță" a barbariei vremurilor trecute, incompatibilă cu demnitatea ostașului modern, mai degradantă pentru cei ce o aplică decât pentru acei ce o primesc și dăunătoare prestigiului și popularității armatei care de aceea era urită de popor, adăugând că tatăl-său își făcuse cu desființarea definitivă a bătaii o imensă popularitate în popor și armată, toată soldătesimea și ofițerimea progresistă salutând-o cu entuziasm și înfrățind critice, nemulțumiri și opoziție surdă numai a minorității cadrelor învechite, campusă din subofițerimea abuzivă și înrăită și din comandanți reacționari, de școală și mentalitate prusacă". Chiar și Hitler nu o adoptase în S.M. și nu o introdusese nici în S.B., iar apoi o abolise, și în Wehrmacht pentru a de soldaților celui de al treilea Reich național socialist o demnitate și mândrie pe care acei ai Kaiserului celui de al doilea Reich german, abrutizați de teroarea unei

148

discipline excesiv de rigide și ridiculizate pe tot globul pământesc, nu le avuseseră. La eșecul de la maiorul DUMITRESCU și ordinului abuziv pentru că ilegal al reintroducerii lui "257 R. îl chemase la palat pe G.A. prin Mardare pentru a protesta contra unei măsuri luate fără a-l consulta și în cunoștința opoziției sale și a cere retragerea ei imediată întrucât nu admitea ca toată lumea să creadă că era mai puțin democrat decât tatăl său și să-i poată reproșa că sub domnia și șefia sa supremă oștirii s-a revenit cu voia sa la această practică reacționară barbară și odioasă tuturor. Generalul Antonescu a răspuns atunci, că ordinul fusese dat în numele său personal și nu în al celui al capului armatei și motivat de situația excepțională peste hotare ; că deci nu angajează răspunderea și reputația regală mai mult decât declararea acestuia ; că toată armata știa acest lucru și prin urmare toată țara avea să-l știe în curând ; că lua bucurie singur răspunderea acestei măsuri datorită căreia armata română nu urmasse pilda celei ruse de la noi în 1917/18, ci o dezarmase și nu se lăsase bolșevizată nici în Ungaria lui Bela Kuhn, ci înfăptuise România-Mare; R.n-avea decât să ridice măsura după război, în timpuri când nu va fi nevoie de ea, dar nici Carol, nici el nu avea dreptate, fiindcă nu-și cunoșteau poporul și nici armata. Țărenului român nu-i plăcea să se îndepărteze de căminul său: de aceea dezerta de la regiment și-n timp de pace, în anii de cătănie, când știa că nu putea fi împușcat și mai ales de când eflase că nu-l mai aștepta 25-ul, singurul lucru de care-i era groază"; "nu-i războinic ca neamțul, sîrbul, turcul și scoțianul, ci se luptă doar silit și căutînd primul prilej ca s-o ștergă scasă sau tupilat prin vecini". Dacă era vorba să-și apere glia contra cutropitorului, mai mergea; dar pe meleaguri străine, când trebuia să-mainteze în lupte grele pentru a cuceri pas cu pas pămîntul ce știa că nu va fi al lui, prefera să se rănescă singur, trăgîndu-și un glonț în mîină sau în picior, decât să lupte și numai frica de a fi împușcat de dușman, decât se preda, sau de a-și săi, decât dezerta, îl menținea pe loc. Cu toate acestea aveau prea mulți desertori, automutilați și chiulengii. Românul n-avea conștiință datoriei și încrederea oarbă în ofițerii săi și în conducere ce o avea soldatul german care la un semn al Fûhrerului ar pleca fără nici o șovăire și la cucerirea Americii. Se dădea și la acte de sabotaj al materialului, ce să se poată pitula în loc

44

să urmărească fără răgaz pe inamicul în retragere. Unde am
ajunge dacă ne-am apuca să-i împușcăm pe toți acești criminali
și delinvenți mai gravi ?! Iar dacă nu dădeai destule exemple de
pedepsă capitală, n-aveai cum să-i mai sperii și să-i ții în
frâu, căci de carceră sau pușcărie le era dor acuma. De bătaie
în schimb se temeau toți ca de dracu și aceasta era în orice
caz mai umană, mai puțin "barbară" și incomparabil mai puțin dă-
nătoare interesului conservării națiunii decât moartea iar, în
plus, singurul mijloc de a îngrădi și delictele mai mărunte de
furt, distrugere sau deteriorare a bunurilor armatei, ce consti-
tuiser și ele o stevilă la înaintare și în lupta necrutătoare ce
trebuia dusă pentru zdrobirea rezistenței sovietice. În conse-
cintă, nu puteai lua răspunderea conducerii armatei dacă era să
revină asupra acestui ordin. Regele a sugerat atunci să nu re-
tragă ordinul, ci să-l completeze printr-unul stipulând că
această măsură excepțională era valabilă numai pe front sau în
sferă granițelor țării, dar Antonescu a răspuns că războiul mon-
dial, hotărîtor al soartei lumii pe milenii, era și urme să fie
pînă la capăt unul total, neîngrădit de frontiere nici de fron-
turi. frontul intern era tot atît de important ca cel extern
și dimpotrivă extinderea măsurilor disciplinare era să fie pînă
la urmă, dacă nu în curînd, necesară și în sfera cadrului arma-
tei uniformizate, pentru toți mobilizații pentru lucru. Bătaia
rămînea mijlocul de coerciziune cel mai propice și inofensiv ca
să li se vină de hac și sabotorilor civili interni și să mai
potolească agitația, propaganda și alarmismul defetistilor, paci-
fiștilor și ațîțătorilor contra regimului, guvernului și fră-
ției de arme romîno-germană. În pușcării și legăre era deja in-
trodusă cu succes iar nici poliția și jendermeria nu trebuia
să-i lipsească de corecțiuni corporale bine meritare pe detrac-
torii luptei pe viață și pe moarte împotriva bolșevismului și
pe toți dușmanii interni camuflați ai națiunii. Discuția avusese
loc în biroul mare de la Foișor în prezența lui Mardare, înainte
de prînzul la care fusese invitat C. ca să nu refuze a veni în
audiență sub pretextul programului său încărcat, iar la masă
continuesse să susțină binefacerile pedepselor corporale ca me-
todă educativă pe care civilizații de englezi nu o considerau o
barbarie din moment ce o aplicau nu numai în școlile lor, dar și
în academiile navală și militară, marină și armată iar, pe deas-
upra, chiar și ce pedepsă la care orice cetățean putea fi
condamnat de justiție pentru delict și crimă, întrebîndu-l

pe comeseni : " de ce am fi mai progresiști decât ei ? " Aceasta se petrecuse într-o vreme de relativă destindere între M.M.L.L. și Antonești, la care Mardare, Pestie și Andronescu contribuiseră din răspunderi și aceștia rugaseră mult pe stăpîni să nu strice tot efectul operei lor printr-un nou conflict scut pe o temă ce nu era de importanță covârșitoare, cu atât mai mult cu cît G.A. promisese solemn că nu se va abuze de măsură ca în trecut, căci dăduse ordine secrete personale ca să nu se aplice decât în cazuri greve, în chip de exemplificare și sperietoare și nu ca procedeu de a menține disciplină obișnuită, iar în Bat. de Gardă ei garantau că nu se va introduce decât cu aprobarea prealabilă expresă a R. care nu a încetat însă a vorbi tuturor ofițerilor romîni cu care venea în contact de "profunda sa indignare față de această înjosire a demnității ostășești și decădere a nivelului și prestigiului pe care tatăl său le dăduse armatei", întîlnind tacita aprobare a unora dintre comandanții marilor unități, dar dezacordul altora și clasificîndu-i deci după acest criteriu. Pe comandantul Reg. de Gardă Călare l-a prevenit că în cazul aplicării unei singure bătăi în regiment, dînsul nu va mai pune în viața lui picioarele la palet. Aceasta neținînd deloc să mai vină la C.R. pe care o socotea sortită dispariției, a crezut de cuviință să-l informeze pe prietenul său intim Antonescu despre acest I.O. și cîțiva dintre generali activi, cu care R. vorbea, la fel, așa că prin septembrie - octombrie 41, C. l-a chemat pe Mardare ca să se plîngă de "atitudinea neloială a M.S. care se face bine să nu dea pilda răzvrătirii contra conducerii statului și a armatei și să înceteze a-i submina prestigiul și autoritatea prin intrigi nedonnie de un rege "iar la prime sa vizită la palet l-a rugat desigur de amenințator și categoric pe S. "a nu se mai amesteca deloc în treburile armatei". Deoarece Pestie era de serviciu și R. îl rugase să asiste la convorbire pentru că-l știa mult mai energic apărător al cauzei regale decât Mardare, întrebasese rizînd pe amîndoi membrii ei C.M. dacă socotesu compatibilă prezența formulată de C. cu Constituția și regulamentul armatei. Mardare tăcuse, pe cînd Pestie răspunsese M.S. așa cum era de așteptat, că totuși țara recunoștea pe R. drept șeful oștirii iar acesta jurase credință și ascultare lui, așa că nici nu se putea pune problema considerării dorinței G.A. decât ca o rugăminte de a lăsa pentru moment chestiunea abrogării acelei deciziuni neaprobate de S. în suspensie, ceea ce sfătuisă și el pe M.S. să facă. După mai puțin de o lună, Pestie a venit să ceară R. să-l lăse să

plece pe front, deoarece fusese avertizat de camarazii de la M.St. M. că G.A. intenționează să-i "provoace înlocuirea la C.M." și că preferă să i-o ia înainte, scutindu-l de grije de a-i fabrica un dosar care i-ar rămânea veșnic agățat de memorie stricându-i-l ceea ce vroia să evite intrucît era pînă atunci virgin de orice observațiuni negative. M.M.L.L. l-a regretat enorm dar au înțeles punctul lui de vedere, iar ca răspuns la noua amenințare de inmixțiune în afacerile interne ale P. s-a aranjat cu Pastia și Mardare pentru numirea lui Petre Lezăr pe care-l cunoscuseră între timp și care plăcuse mult R.M. În ziua plecării lui Pastia, nemi avînd aceeași încredere în Mardare fiind că acesta nu-l secundase pe Pastia, cum ar fi trebuit și putut considerînd că avea încredere și prietenia G.A., M.S. a dat un ordin scris și semnat de mîna sa Com. Bat. de G. peste capul lui Mardare, interzicînd aplicarea măsurii relative la pedepse corporale și punîndu în vedere lui Anton Dumitrescu că răspundea personal pentru conformarea șefului lui la acest I.O. Cînd Mardare a venit să protesteze contra faptului că nu fusese nici consultat nici informat, R. i-a răspuns că n-a vrut să-l expună și pe dînsul unei situații de felul celei a lui Pastia. Nu s-a știut niciodată cine l-a informat imediat pe C. de ordinul scris al S., dar Mardare s-a jurat că nu el, nici că ar fi scos fotocopia originalului I.O., care va figura la dosarul R. alcătuit de A. în timpul crizei monarhice. În schimb, chemat la Antonescu pentru a se explica, acesta i-a cerut o copie de pe I.O. pe care Mardare a trimis-o lui Davidescu după ce luse pentru aceste sprobare M.S. și s-a lăudat din contră față de M.M.L.L. a fi reușit atunci să evite izbucnirea unui nou conflict convingîndu-l pe C. să renunțe la redeschiderea unei discuții inutile, intrucît S. n-ar consimți în nici un caz să revină asupra acestui ordin. Totuși, după cîteva săptămîni, cu ocazia următorului dejun antonescian la palet, bătrînul a cerut R. retragerea I.O. pe motivul că toată armata s-fuse de el și-l considera "nefavorabil pentru prestigiul Cor.". M.S. i-a răspuns că nu C.R. că Pr. purta răspunderea pentru ebruitarea unui I.O. intern deci secretă că era convins (ca să nu recunoască faptul că era informat precis), că armata considera ordinul său "favorabil Cor". și chiar în cazul contrar tot nu înțelegea să revină asupra lui decît decît primea cuvîntul de onoare al G.A. că va anula măsura în ziua ocupării Odesei, ceea ce i-ar permite s-o facă în mod onorabil, fără să-și cîștige prestigiul, motivat prin victoria armatei noastre mulțumită bravurii "soldaților

români". Generalul s-a gândit mult la propunere, răspunzând înăfîr-
șit că va mai reflecta asupra ei, dar n-a mai insistat pentru re-
tragerea necondiționată a I.O. Regele crezuse deja a fi cîștigat
"bătălia bătăii", dar speranțele sale nu aveau să se îndeplinească:
precum încă i-a mărturisit ulterior confidențial, bătrînul a vrut
să-l retragă în condițiile propuse de M.S., dar enturejul său
feminin și militar l-a oprit cu argumentul că toată lumea ar con-
sidera acest gest ca o capitulare față de R. Așadar chestiunea nu
mai fusese stinsă nici în discuțiile cu Antonești nici în inte-
riorul C.R. pînă la schimbarea din aprilie-mai a C.M., cînd M.S.
a reamintit C. Codrescu în chiar ziua prezentării sale și apoi tot
personal lui Monșer la preluarea Batalionului existența acestui
I.O. prin care înțelegea să excepteze cel puțin unitatea din preaj-
ma sa și care-i păzea securitatea personală de la măsura introdusă
de G.A. împotriva vederilor și voinței sale, aceștia luînd act
de ordinul M.S. cu răspunsul reglementar : am înțeles, Să trăiți
Majestate ! Adjutanților nu le mai vorbise de chestiune, deoarece
ea nu-i privea direct, trebuia ca ei să cunoască "ipso facto" toată
arhiva C.M. și pe de altă parte nu mai ținea să reactualizeze
acest subiect spinos prin pâlăvrăgeli inutile. Nici el nu l-au
comentat niciodată în prezența M.M.L.L. dar le plăcea să-l agite
indirect în cadrul provocărilor față de mine și mai ales de Bielle
care, ca membră a societății geneveze, elvețiene, românești și
a Com. Int. pentru Prot. Animalelor, este o feroce luptătoare con-
tra lovirii chiar a animalelor și cu atât mai mult a ființelor
umane, drept care eu am mîncat în vîrstă cîteva bătăi de la că-
ruțași și birjari din țară, opîindu-i să-și bată caii cu succes,
din ordinul soției care mă făcea laș dacă nu le rupeam biciul sau
parul și pentru a o apăra pe ea de minia și insultele lor - pove-
tindu-ne deseori, iar ei dinadins cu lux de smînunte, bătăile la
care supuseseră pe soldații de sub comanda lor și exagerîndu-le
desigur, pe ale lui Monșer "specialist în materie", drept glumă
tîmpită, cum credeam, așa că nici eu nici M.M.L., cărora le pove-
team în detaliu toate provocările, nu le-am luat în serios, iar
numai Bielle persistă în a crede că ele constituiau "săpunirea
însintea rezului", urmărind oarecum a bate șeaua, se aram noi, ca
să priceapă iapa, ce risca să fie chiar M.S. Ei, ca de obicei,
înțînîșis ei era mai sănătoasă decît rațiunea noastră, ceea ce avea
să se dovedească în curînd și cu ocazia afacerii cîmarului cure-
lar și curelît al Batalionului, cu care C.M. a deschis ostilită-
țile direct față de M.S.

Nu-mi pot aminti cu precizie când s-a întâmplat acel incident, dar cred că nu mă-nșel situându-l între deschiderea vânătorii la caprele negre și onomastica M.S. (15 octombrie - 8 noiembrie 1942) căci reculeg că numai Brătănescu, de serviciu, a participat la dejunul festiv din acea zi, S. refuzând să primească felicitările personale ale celorlalți membri ai C.M., dar primind în schimb acele ale Batalionului prin intermediul lui Anton care a fost reținut la prinz, în locul lui Monșer, toți demnitarii civili fiind invitați de mult la acesta. Stiu de asemenea că în dimineața bătăii cismarului, începuse a burnița sub un plafon de nouri joși și de primă ceață deasă lădănoasă, după o lună și ceva de timp minunat, senin, secetos și presă cald pentru sezon, Iorgu și Basile așteptându-mă la birou pentru a programa o descindere regală la Mănăstirea unde începuseră să pposească primele cîrduri de giște mari. Abia sosit, Bălăcianu - mare milos și pacifist, veșnic revoltat contra abuzurilor clasice militare-politienestii - cu o mutră desfigurată de furie albă și indignare, a sosit în trombă în biroul meu ca să-mi anunțe că alături în biroul lui venise să-și arate răni-le și să se plîngă apelînd prin mine direct la M.S., conștient de gravitatea actului de a nu se conforma disciplinei militare, sesizînd pe S. nu pe calea ierarhică a Batalionului ci prin Mareșalul, dar avînd acest curej fiindcă știa că ceea ce pățise nu mai era legal și avea încredere în dreptatea R., întrucît fusese bătut și în plus pe nedrept, în fața companiei, cu 25 lovituri de centirom cu cataramă pe spatete gol, în așa fel încît leșinase de două ori, dar fusese trezit cu găleate de apă rece și avea tot spatetele numai în răni. Nu-l cunoscusem pînă atunci pe caporal, întrucît nu venisem în contact cu trupa decît în măsura în care-o întâlneam ca port-arme la vânătorile regale, necunoscînd dealtfel nici pe subofițerii și ofițerii subalterni ai Ajutorului de Comandant al B.de G. decît cu aceleași prilejuri sau cînd dădeam de cîte unul la garaje, pe coridorul C.M. sau la schimbarea și controlul sentinelenor, deci nu mai în minimă parte, deoarece nu mă duceam decît cu M.S. la Batalion, ca să nu trezească vreo bănuială a conducerii C.M. că aș căuta să-mi bag nasul în treburile lor. Bălăcianu îi cunoștea, în schimb, pe toți îndată ce sosiseră și îi știa pe nume și după localitățile din care se trăgeau, dat fiind că-și făcuse serviciul militar în Batalion, păstrase legături cu cei nepriemnici încă din vremea aceea, avea un frate militar cunoscut

53

ofițerilor de la palat și frecvența familiile celor căsătoriti. Ori, el mă asigură că, în afara faptului că se-nodăcase manifest și voia I.O. inte zicind bătaie, printr-o veritabilă demonstrație, ordonată probabil de C. și în orice caz montată de S.C.M. cu Com. Bat. de așa manieră încât Anton și deci M.S. să nu poată grinde de veste și opri executarea sentinței, cizmarul era complet nevinovat, dar nu vroise să denunțe pe numeroșii vinovați în esp cu megezionerul Bat. și imensa majoritate a șefilor săi subofițeri și ofițeri, care toți abuzaseră de buna sa credință că d-lor vor obține și plăți bonurile pentru pieles și talpa consumate pentru comenzile, modificările și reparațiile încălțămintelor lor de serviciu și particulare. Praticile tradiționale ale ofițerimii și subofițerimii armatei noastre de a folosi de meseriașii buni descoperiți de ei printre soldații unității lor pentru a le lucra tot felul de obiecte folositoare gospodăriei lor particulare, scutindu-i de serviciul de cazarmă și instrucție pentru a nu-i plăti sau a-i despăgubi pentru munca lor cu țigări, hrană de la subzistență și câte un poș sau doi plus permisi și concedii excepționale și mai lungi, cum minaseră sub regimul lui Mardare - așa cum am descris situația la capitolul lui așa fel încât la preluarea megeziei de materiale ale Bat. de către Monșer - ceea ce-mi explică acum în parte "marile complicații ale predării C.M. și Bat.", ce întârziaseră atât numirea și intrarea la palat (ce la civili se efectuasă toți împreună aceeași zi) a cadrișoiului de poame antonesciene ale C.M., megezionerul ajutat de fostul comandant făcuse ce făcuse pentru a nu se cîntări chiar tostă talpa, măsura pînă la ultimul fus pieles de "bizon" etc...etc... și a nu se observă că lipseau deja atunci, cîteva zeci de kg. de talpă și cuie, cîteva metri pătrați de piele, ștaif, căptușeală, pînă și kilometri de ață, iar de atunci, în loc să se înlocuiască lipsurile, acestea mai crescuseră, astfel încît la un recent control, izvorit din triple - dorință de a scăpa de eventuale viitoare urmări ale adevăraților culpeabili de la Bat., de a compromite Casa Civilă (întrucît mulți funcționari ai Adm.Econ., Mar., Pref. și oameni ai personalului gospodăresc figurasă și ei printre clienții excelentului meștru - curelar și cizmar), iar înafirăit de a-l teroriza într-atît pe acesta ca să nu cumva îndrăznească a descoperi realitatea printr-o b tăie exemplară care să conșfințească totodată supremația C. asupra M.S. și indirect a C.M. asupra celei civile - poate, cum credeam cu toții la palat, că din indemnul M.A. Monșer descoperise căci doar acum neregule

267

lile magaziei de pielărie, îl anchetase personal și brutal, lovindu-l deja în anchetă, numai pe caporalul cizmar, dar nu și pe plutonierul-magazioner, încercând să-l determine a scuza de lipsuri tocmai pe civilii care plățiseră sau furnizaseră materialul din drepturile lor de la palat ca să nu denunțe pe camarazii săi din Bat., iar cizmarul înghesuit preferase să ia vina asupra sa, angajându-se a plăti din banii săi contrevaloarea într-o lună deoarece nu se temea de carceră sau dare în judecată și spera a să-și procure sumele de la cei ce le dădeau, nebănuind că risca 25-ul, la care altfel nu s-ar fi expus, ci s-ar fi încumetat să-și arate adevărul, chit că-și făcea astfel o sumedenie de dușmani. Monșer ne declarase deseori că un om care mîncase 25 la fund nu-și mai ridica privirea în fața celor ce aveau puterea, dar se-nșelase cu smicul nostru caporal. Iorgu, prezent, care de obicei tindea mai mult să mă calmeze decît să mă ațîțe contra dușmanilor noștri comuni, de această dată a găsit cazul prea grav ca să continui a mă lăsa pe tînjeală față de militari. Trebuia să accept provocarea și să reacționez prompt, hotărît și brutal. În consecință, l-am poțit pe cizmar în biroul meu ; l-am tratat cu coniac, cafea și un pachet de țigări, i-am inspectat rănile ce-l împiedicau să se așeze, așa că l-am culcat pe burtă pe canapeaua mare (pe care Pichi avea să doarmă în noaptea de 23/24 August) și i-am pus pe el, pe Bălăcianu și pe Iorgu să-i redacteze plîngerea către M.S. cu toate amănuntele adevărate ale metropazlicurilor Batalionului, asigurîndu-l că nu mai avea de ce să se teamă, întrucît era nenorocita victimă a primului și ultimului caz de bătaie în Bat. Regel. Toți, căci și Ulles, Vasile, Basile și Ioani (ultimul întîmplător în vizită la părinți în București și sosit la palat ca să ia curierul pentru Sineia) au aflat de poveste de la Bălăcianu și au venit să-și satisfacă curiozitatea în biroul meu, am comis greșeala de a nu ne fi gîndit să chem pe un medic-legist care să fi făcut o declarație asupra stății victimei carea avea rani adînci și carnea tumefiată de faptul că fusese lovit numai cu ceterame. Odată terminată declarația bine ticluită ca să nu pară a fi opera unor intelectuali, dar scrisă la mașină de moș Codrescu, cîcă sub dictarea caporalului, l-am pus s-o semneze, am remis-o lui Ioani poțindu-l să asculte cu Iorgu din biroul lui S.P. convorbirea mea cu C. Codrescu și am trecut pe toți ceilalți în biroul lui Bălăcianu. Apoi i-am telefonat lui Codrescu să vină imediat la mine. A sosit pe loc. L-am ținut în picioare, fără să mă ridic de la bi-

(56)

rou, întrebându-l întâi dacă știa de cazul bătăii cizmarului, uitându-mă la el, gata să-l omor. S-a bîlbîit încercînd să spună că nu știa exact cum s-a petrecut. I-am replicat că știa precis și mințea, întrebându-l dacă ținea să-și mențină minciuna în scris. Atunci, s-a înroșit și a spus că știa că primise 25, dar că fusese necesar spre a stăvili furturile. I-am întrebat dacă știa de I.O. interzicînd bătaia în Bat. Mi-a răspuns că da. I-am întrebat dacă înțelegea să recunoască că el dăduse lui onorare aprobare. A ezitat, la care i-am spus cu dispreț că pentru-un cavalier M.V. nu-mi prea dovedea că-și meritase decorația. Atunci a încercat să-mi taie vorba cu scuzarea că-l jicnisem. M-am sculat și m-am apropiat amenințător de el. Este un omuleț pe care-l puteam bate cu stînga, nefiind stîngaci, iar eu eram stît de pornit că la prime obrăznicie l-aș fi pocnit. Simțea scesete și s-a retras cu cîteva pași: i-am spus atunci că dînsul merita să fie bătut ca acest om nevinovat, că vinovații erau subofițerii și ofițerii săi de la Bat. care nu-și lățiseră datoriile și pentru a-i descoperi un caporal mincase bătaia ce o merita el. I-am mai spus că făcuse C.M. și Bat. Reg. de rușine și că mă purtasem pînă atunci prea indulgent față de el și subalternii lui. A vrut să mă-nterupă, dar atunci mi-am ridicat vocea, țipînd la el ce la un hoț de cai, făcîndu-l tîmpit, incapabil, mincinos, de rea credință, nedemn de postul ce-l primise, pe semne pentru a discredita prestigiul Coroanei, - și al M.S. nu ar avea decît o singură scuză: dacă primise ordinul expres al M.A. de a căuta un pretext mai mult sau mai puțin valedic pentru a călca I.O. dar atunci trebuia s-o spună acum cînd nu era tîrziu căci dacă-nțelegea să-l scopere pe C, luînd vina asupra-și, trebuia să tragă consecințele. Insultase direct pe R, și era posibil de C.Martielă: cariera lui cu tot M.V. s-ar termina imediat ce S. va intra în toate drepturile sale legitime. Rămînea pătât definitiv în "România nouă de după război", care nu era departe. Se făcuse alb și galben la țipetele mele ce se suzeau în toată eripa Maresalului. Cu vocea mică și tremurîndă, mi-a răspuns că nu se considera obligat a-mi explica situația de care va da socoteală direct M.S. I-am răspuns răspicat că se făcea vinovat acum și de insubordonare, cerîndu-i să sîibă curajul a-mi declara în scris că refuză să mă recunoască drept șeful său direct. Mi-a răspuns că recunoștea situația subordonării sale față de mine, dar mă ruga să-nțeleg că în acest caz nu-mi putea răspunde mie ci numai M.S. Am rîs în obrazul

247

lui spunându-i că se-nșela dacă spera să scape mai ieftin de furia și desgustul R. pentru faptele lui josnice și trădătoare. Trebuie să recunosc că mă stăpîniseam prost și mă montasem în așa măsură, de toată ura înmagazinată de luni de zile împotriva lui, a lui Olteanu și Georgescu și care acum la văzul spatelui aceluia meseriaș cuminte, care avusese ghinionul să fie ales pentru Bat. R. din cauze înălțimii lui (comparat cu înfățișarea desguștătoare a piticului vierme decorat - cum eram acum sigur - doar pentru faptele soldaților dar nu ale lui și protecția cîinelui roșu care-l protejase și proteja pentru servilismul lui de ordonanță, era totuși un aspect mai apetisant) mă adusese într-o stare de furie în care cred că s-și fi putut să-l împușc ca pe un dihor pătușos, iar ideea că-ntr-adevăr Bij putea să fie făcut M.S. accesată măgărie m-a făcut să-nțeleg într-o secundă cît de multă dreptate aveau M.M.L.L. de a-l ura așa de intens și a dori mai mult decît orice să-l vadă răpus, strivit și demascat de leutic, nebun și criminal de totuși era în fond, iar nu eroul de bilci cabotin și admirat doar de neghiobi ca acest "neam prost din piele strîmbă" ce aveau în fața mea. Astfel, cînd acesta, revenindu-și un pic, a vrut să se lege de ultimele mele cuvinte pentru a-mi reproșa insultele ce nu-mi permites să-l le arunc în față așa că la un servitor", i-am retorcit și mai tare:

"Servitor? Nu le vorbesc asa; nu te-asi lua ca servitor pentru nimic în lume, nici ca porcar; hai, ieși afară dacă nu vrei s-o pățești!" și m-am repezit la el ca un moten sălbatec, așa că s-a sperit și a deschis repede ușa gres lovind în cap de doi lachei care ascultaseră totul. Am izbucnit atunci în rîs la văzul lor, îmbujorați jenați. El s-a întors în pragul ușii ca să-mi arunce o vorbă ce însă nu s-a mai putut suzi căci i-am trîntit ușa în nas și am plecat la Bălăceanu ca să văd dacă și el ascultase scena. Nu o putuse asculta deși euzise țipetele mele și ar fi vrut dar trebuise să răspundă la telefoanele mele ce le bracasem pe biroul lui. Iorgu a fost încîntat, dar Ioani, pe care-l reținuse cu greu ca să nu intre peste mine pentru că să nu pot continua cu insultele mi-a spus într-o engleză ce am corectat-o imediat "Sir, you have been too strong!" (domnule, ai fost prea tare!) iar eu "Too hard on him" (expresia corectă). Se putea să exagerasem, dar pregătisem bine terenul pentru M.S. care nu trebuia însă de această dată să mai capituleze: era ocazia unică pentru a scăpa de Codreanu și a-l cere pe Sănătescu care ar lichida apoi treptat pe ceilalți, primenind toată ofițerimea necredincioasă S. Avem

(55)

intenția să-l vorbească imediat lui Ică pentru a para atacul lui Codreanu la vildă. Pe Ioani îl rugam să povestească tot exact cum ele s-au petrecut M.S. pe care-l rugat insistent să-l concedie pe Codreanu la sfârșitul audienței în mod cesant, grav, disprețuitor și irevocabil, dacă se-ntimpla să-l primescă înainte de sosirea mea, ce va urma imediat după audiența la Ică. Pe Monșer intenționam să-l chem la mine abia după eventualele demisii ale lui Codreanu, căci știam de acum că avea să-mi răspundă că primise ordinul lui Codreanu, socotind deci că era scopul, întrucât nu putea discuta cu ordin de al superiorului său direct, presupunând că acesta avea aprobarea M.S. Era dealtfel suficient să scăpăm pentru moment de Codreanu pe care refuzam să-l mai se-lut, așa că-l rugat insistent pe Ioani să-l îmbărbăteze pe S. pentru o răfuială serioasă cu guvernul, asigurându-l că o va câștiga ca și în cazurile Manolescu, Rosetti și Marinescu. Ioani nu era însă chiar atât de sigur, fiindcă, credea că Biș montase totuși afacerea și deci nu-și va abandona fără lupte grele slugile credincioase. În cazul acesta, ceream M.S. boicotarea totală și ermetică a lui Codreanu și a celor din C.M. care se vor rîndui de partea lui, chiar dacă ar însemna să trăim cu lunile într-o scută criză internă și externă cu Biș, asigurându-l pe Ioani că mă făceam forte să-l mențin pe Ică de partea S. și să câștigăm bătălia pentru schimbarea C.M. Propuneam chiar "aplicarea sancțiunilor după sistemul rezoluțiilor interpretative din 1921/22 ale art. 16 al Pactului S.N.", prin interzicerea oricăror raporturi de serviciu și particulare între toți civilii C.R. în cesp cu MMLL (inclusiv personalul de serviciu, șoferii, etc..) și cei patru ofițeri antoneșcieni, deci neprimirea lor de către MMLL la nici o masă, tăierea paușalelor și cererea la M.St.M. de învinuire a plieului cu situația etc... mie iar, dacă va refuza, personal M.S. prin curier special : astfel vor rămâne ca o barcă pe uscat, fără mașini etc... și în imposibilitatea să-și facă serviciul. S-ar putea chiar refuza servirea lor la masa M.C., obligându-i așa să mănince la popote Batalionului. După inspecția regelă a frontului și noile mele relații cu L.G., nu aveam deoc să ne mai temem de o criză gravă de regim. Cine știe dacă Freiherrul n-ar putea fi captat pentru înlocuirea Antoneștilor cu un guvern pur militar condus de un general ce-l apreciau ambele misiuni germane și care avea și încrederea R, cum era de pildă Tătăreanu. Cu aceste ca Prim Ministru, obținut - fără titlul de "Conducător al Statului", deci redobândirea de

258

către M.S. a prerogativelor pierdute prin actele de la 6 și 7 sept. 40 - și Sănătescu la palat puteam da lovitură la primul moment cât de cât favorabil ?! Cu condiția că se desolidarizează de Bij, Ică ar putea fi păstrat mai departe la Vice-Presedinție, Externe și Propagandă, dacă nemții nu se vor opune, ca să ne faciliteze debarcarea jevrei bătrâne - care nu ne mai putea șantaja cu negocierile guvernului și tratativele opoziției fără să se autosucuze - iar dacă nu vroiam să mai audă de el, Grigorescu la Externe și Vojen la Propagandă, pentru a da o speranță satisfecție legionarilor, dar de fapt a-l rupe oficial din tabera celor din Germania, sau orice militar ori civil cuasi germanofil și șmecher - de pildă un avocat dintre scoliții lui Micescu, dacă n-ar vrea să se compromită chiar bătrînul Istrețe, la apelul S. - ar putea soluționa problema. Nu credeam că vom ajunge pînă acolo, deoarece eram convins că Bij, va ceda, dar era bine ca M.S. să nu se teamă a porni lupta, cu aceste soluții în rezervă pentru orice eventualitate, la care nu s-ar recurge însă decît "in extremis". În nici un caz nu se mai putea mușamelizea conflictul cu C.M., deoarece dovedise acum limpede de ceea ce era capabil, așa că păstrarea ei cu speranța de a o prelucra pentru scopurile noastre ultime era o utopie criminală ce ne putea costa f. scump. În timp ce discutam cu Ioani cerusem convorbirea telefonică personală cu Bijet și înainte de plecarea lui la Foișor vorbisem în prezența lui cu acesta, rugîndu-l a mă primi cât se putea mai neîntîrziat intrucît aveam să-i comunic "o chestiune f. gravă și stricte secretă ce nu putea suferi nici o amîinare, stît în interesul M.S. cît și în al al guvernului". S-a sperit crezînd că era o nouă cerere germană și deci m-a întrebat dacă era o chestiune politică sau economică, la care i-am răspuns "eminamente politică". Nu mă putea primi dimineața fiind angajat cu audiențele diplomatilor deja amînate odată, dar dacă se putea să-i las două ore de somn, căci era frînt de oboseală - ce acceptai natural - la începutul orelor sale de lucru de după amiază "adică la șase", așa că nu l-am mai reținut pe Ioani care altfel și-ar fi amînat și el "urcarea" pe după masă. Si a fost bine așa, căci între timp Bălăceanu - care avea încredere se la centrale telefonice a palatului, ne-a anunțat că Codrescu și ceruse la Peleş lui Olteanu, care era de serviciu, a fi primit de S. și plecase la Sinaia înainte de a fixa ora. Prin urmare, am cerut legătura telefonică urgentă prin firul direct cu M.S. sau R.M. Mike era plecat cu mașina, precum mi-a răspuns R.M. căreia i-am explicat în mod pe englezește - căci aveam deja un

(15)

limbaj convențional f. bogat și bine pus la punct - că Codreanu nu trebuia primit la masă nici în audiență înainte ca M.M.L.L. să-l fi ascultat pe-ndelete pe Iosni care venea cu "o bombă ce prefera să nu-i anunț la telefon". S-a speriat firește și ea, dar am liniștit-o, rugînd-o însă să-l susțină pe H.M. (M.S.) în lupta mare cu Bij ce se deschisese în dimineața aceea și despre care Iosni avea să le formuleze cererile mele "imperioase" ce trebuia ascultate numai dacă doreau să biruim "cu ajutorul lui Bijlet". A vrut să știe mai mult, dar am rugat-o să-l aștepte pe Iosni. Acesta a bătut în ziua aceea recordul Fordurilor 8 cil. în V. pe șoseaua jilavă de bură în cîmpie și de plosie fină pe Valea Prehovei, între București și Sîneasa, ajungînd într-oră și jumătate (cu o medie de peste 80 la oră) la Foișor și cu vreo zece minute înainte de sosirea la Peleș a mașinii S.C.M. pe care o depășise șoferul Poponete - unul din cei mai buni ai S.R. - în virajul de la Posada, spre bucuria deosebită a stăpînului.

Ică a fost f. mîrst de ceea ce afla de la mine, făcîndu-mi impresia că nu-i atribuia C. un amestec direct și premeditat în afacerea încălcării ordinului regal și în nici un caz a fi știut ceva în legătură cu o eventuală stare intenție. Fără să-i fi redat textul temerării cu care-l copleșisem pe Codreanu, îi arăta imposibilitatea pentru mine de a mai colabora cu acesta după "schimbul de vorbe" între noi și refuzul lui de a-mi da o explicație osrecare a cauzelor ce-l determinaseră să calce în picioare prestigiul S. în însăși C.R., ceea ce mă obligase să-i reproșez "purtares lui necalificabilă în mod categoric ostil, brutal și violet". Nu i-am ascuns lui Ică nici faptul că M.M.L.L. și toată Casa Civilă îl considerau pe C.Codreanu ca un "minus habentem", toți cei ce aveau de a face cu el neînțelegînd deloc cum a putut C. să-l aleagă și recomandă pentru-un post "ce i se potrivea mai prost decît scaunul pontifical unui haham din fundul Galiței" ; că nivelul lui intelectual era acela al unui plutonier - major și încă nici măcar a oricărui, căci dl. Bîlă, care se îngrijea de armele M.S., era mult mai inteligent, citit, civilizat și fin decît el, că numai dîneul împiedica puțințe de a se ajunge la o adevărată apropiere între S. și C.; că tot Palatul era literalmente revoltat nu numai de afrontul manifest ce-l făcuse M.Sale, dar și de "porcăria" schinguirii unui om nevino-vet "ce să mușamelizeze abuzurile și fortisagurile unor ofiteri subofiteri incorecți și senevolnici" i-am dat să citească o copă

460

a plîngerii cizmarului, ce a vrut s-o păstreze pentru a o arăta M.A., dar nu i-am lăsat-o pe motivul că l-ași nenoroci și mai rău pe vietul caporal, deoarece i se va reproșa de a se fi adresat S. prin mine în loc să treacă prin C.M. "care niciodată nu i-ar fi admis-o". În sfîrșit, i-am demonstrat că, după acest incident pe care MMLL îl socotea mult prea grav ca să poată fi iertat celora ce se vor dovedi a fi autorii lui, dintre care Codresanu recunoscuse deja a fi unul, toată C.M. trebuia neapărat și încă rapid schimbată dacă M.A. și adevărații lui prieteni doreau să nu se ajungă la o criză mult mai gravă și profundă decît cele din trecut între Cor. și Guvern, ce ar zădărnici toate efortările noastre în direcția contrară în mod definitiv și iremediabil, apelînd "la simțul lui politic și sentimentele devotate și leale ce dovedise a le avea față de MMLL, întru rezolvarea satisfăcătoare a remanierii necesare".

Încă nu știa că nici nu vorbisem despre problemă cu M.M.L.L. ci credeam că veneam la el din partea lor, așa că m-am rugat să le arăt că dînsul n-a fost niciodată de acord cu alegerea lui Codresanu găsind "ridicol călăreț limbut și incapabil să se exprime pe înțelesul lumii" și că i-o spusese de cîteva ori lui Ionel după ce-l întîlnise pe Codresanu la palat. Făcuse figură de rădicol și în inspecția frontului, Olteanu știind să se poarte și să vorbească mult mai bine, deși nici el n-avea prea mult în cap, cel mai inteligent pîrîndu-i-se Brătănescu: "Cum de a putut acesta să-l lase pe Codresanu să facă ceea impar-
donsibilă prostie ?" I-am explicat că nu-l văzusem încă pe B. care nefiind de serviciu nici nu venea azi la palat, dar chiar de ar fi venit nu i-ași fi vorbit de chestiune, ca să nu-l pun în situația de a-și susține șeful contra convingerii sale. Nu voiam să vorbesc nici cu acea brută sinistă de grăjdar, ce ni-l băgase M.A. la un bst. de vîn. de munte, pînă la plecarea lui Codresanu, ca să nu mi se poată reproșa că înțigeseam cu subalternii lui la insubordonare și revoltă. Credeam că-mi dădea dreptate dl. V.P. că procedesem impecabil trîgîndu-l la răspundere numai pe C.S.M., dar cu stît mai ferm și hotărît cu cît acesta nu respectase niciodată și nu înțelegea să se supună nici cum ordinii ierarhice stabilite de regulamentul C.R. Era un rebel căruia M.S. și cu mine îi tolerasem numai din managemente față de C. o atitudine de mult inacceptabilă și de altfel, cu excepția lui Brătănescu, care era mai potolit și corect în raporturile sale cu M.M.L.L. și demnitarilor civili ai C.R., ceilalți trei

461

ofițeri numiți de C. se purtaseră și se purtau tot timpul totă de toți civilii și mai ales de mine și soția mea ca "cei mai ordinari agenți provocatori", drept care mă folosisem de prezența E.S. pentru a-l pune în locul lui pe Olteniu în mod demonstrativ la secol dejun din septembrie. Brătăsescu ar putea să gereze C.M. până la numirea noului șef, dar M.S. cerea înlocuirea tuturor patru, întrucât după sfîrșitul grav ce-l suferise nu mai dorea să fie înconjurat decît de ofițeri aleși personal. Regele dovedise C. că nu vroia să-i creieze grătăți cu Hitler : a acceptat călătoria în Rusia, compr mițindu-se cu esca la la Odessa și excursie în Crimeea, ca și cu vizitarea unor unități germane, atîtea gesturi de care ar fi fost în interesul nostru general a-l scuti, dar nu i se putea cere să mînce și să fie silit a avea zilnic frecvența cu oameni ce-l provocau la fiecare frază și care îi erau perfect adîși. Cum s-a împăcat M.A. cu obligația de a fi anturat în locuința sa de patru ofițeri carliști care l-ar bate la cap toată ziua cu propagandă iudeo-masonică ? Ar ajunge să-nnebunescă în cîteva săptămîni, pe cînd M.M.L.L. și noi toți ne păstresem nervii calmi și maniere civilizate de șapte luni cu acest cuartet de temnicheri. Nu-mi puteam închipui ca acum, după această josnică și desguștătoare insultă ce-o făcuseră cu toții M.S., C. să mai poată pretinde continuarea acestui curent martiraj ? Dar dacă nu va înțelege situația, atunci să nu se mire că S. va reacționa de această dată cu singurele mijloace civilizate ce-o mai rămîneau la dispoziție ce să nu se ajungă la un conflict acut oficial ce ar risca să degereze într-o adevărată criză de regim: vom aplica sancțiuni progresive merind de la întreruperea raporturilor de serviciu pînă la înțetarea oricăror relații particulare cu acei membrii ai C.M. ce vor avea obrazul să-și impună prezențe nedorită la palat. Vom trăi ca nemții și englezii ce se-ntîlneau în hotelurile elvețiene, cu acea mică diferență că acest "Palace Hotel", fiind, cum pretindea M.A., "un cuib anglofil", nemții "noștri" nu vor avea succes nici la sufragere regală nici în ceea ce M.C. și nici dreptul de a se folosi de automobilele hotelului, putînd circula cu taxiuri între Sinaia și București. Dacă această situație va conveni guvernului, să se aștepte a fi comparat la B.B.C. cu secol al d-lui Quisling, iar R. Mai cu Christian al Danemarcei, care a răspuns Fîhrerului la o f. căldurosă și respectuoasă telegramă de felicitări de ziua sa : "Ich danke Ihnen - Cristian Rex"

(vă mulțumesc). Vice-Presedintele a fost destul de plictisit de ceea ce-i spusese: era perfect de acord cu M.M.L.L. că situația lor devenise acum intolerabilă și întregea că întreruperea relațiilor cu C.M. era să fie f. penibilă pentru guvern deoarece capitala nu va putea să nu zărnăie de comentarii, agitații și polemice nocive regimului și mai ales C. personal, căci el - Ionel - nu s-ar sfii să declare deschis Consiliului de Miniștri că M.S. avea dreptate. Pe de altă parte, era f. sceptic cu privire la posibilitatea sa de a-l convinge pe Ionel să admită schimbarea unei C.M. la care ținea enorm de mult fiind că trei din patru erau "argății lui de la regiment" în care avea totală încredere, drept care îi și alesese numai din cavalerie și aceleași regimente de război ce le c mandase ani de zile, în afară de un singur ofițer de St. M., "ca să aibă pe un scrib printre ei". Am înțeles din felul cum spusese ultimele cuvinte că Brătăsescu era deci S.S.F.-istul și că de aceea aluzionase la păstrarea lui eventual chiar ca nou S. al C.M. și nu-i plăcuse ideea schimbării întregii C.M. cerută încă, cum îi arătasem, de către S. Mă ruga deci să liniștesc pe M.M.L.L. și să le recomand a avea încă puțină răbdare. D-se va face tot ce-i va sta în putință spre a-l convinge pe Ionel, dar nu mai vroia să-mi garanteze reușita anticipat, ca în cazul lui Solescu. Zimbise spunând acest lucru nițel ironic. Avea destule dificultăți cu guvernul și C. Statului. Viața sa devenise un chin adevărat de când era P.M. Toți îl puneau pe dînsul să intervină pe lângă M.A. cu care nu se puteau înțelege direct, iar cei ce se înțelegeau perfect cu el foloseau aceste relații personale numai ca să-i creieze P.M. dificultăți enorme. Știam că nu era agreiat de L.G. (întrucît îi relatase de mult, dar mai diplomatic, aprecierile Freiherrului despre persoana lui), ceea ce facilita substanțial jocul intrigilor ce se treceau "la vilă" împotriva sa. Pe deasupra, era convins că membrii C.M. aveau ordinul expres al M.A. de a nu se lăsa "demisionați", așa cum se lăsaseră Manolescu și Rosetti. Dacă, în consecință, M.S. se grăbea cu măsurile de boicotare a ofițerilor palatului, risca să-l încapătineze mai dincoace pe Ionel. I-am răspuns întreruindu-l că, pe de altă parte, R. nu putea lăsa fioriul să se răcească, ba mai mult să-l arunce roșu și să-l bată apoi la rece după săptămîni sau luni, cu atât mai mult cu cît atunci i se va scoate argumentul c-l putea folosi turtit în continuare dacă nu-l bătuse cît era cald. În plus M.S. vroia să rezolve toate problemele C.R. acum, cît timp era E.S. interimarul Președintelui și nu cumva un

263

general ca Dobre, Pantazi sau Popescu, deoar ce avea f. multă încredere în persoana d-lui și prea puțină în ceea ce C. Statului.

În acele fracții de secundă cât mi-a trebuit ca să pronunț ultima frază, Ică și-a schimbat și reschimbat culcarea feței din galbenul obișnuit în alb și apoi roșu, de emoția dublă de a fi înțeles că se știe la palat, poate mai mult decât fi raportaseră iscoadele personale, despre subrezimea poziției sale și încercările lui Killinger de a obține substituirea lui prin unul din acei generali ce-l menționaseră exact în ordinea primejdiei ce constituiau pentru interimatul său și că M.M.L.L. îl apreciau pe el ca pe un aliat și om de încredere cărui nu le-ar fi teamă să-i încredințeze toată puterea, căci cu reflexul unor feline staccate de canini și-a pus câteva scurte întrebări fulgerătoare, înproșcându-mă din cauze vitezei cu care vorbes, ca să aștepte dacă M.M.L.L. aușiseră de acele manevre ale L.G. prin prințul Albrecht, von Langenhahn sau din surse feminine, prietene comune cu stăpînii palatului și cei ai vilei, dar liniștindu-se rapid cînd i-am spus că doar însuși d-ss le vorbise de această sabie a lui Damocle ce-i stîrnea mereu deasupra capului - lucru ce nu era tot adevărul, căci el le vorbise de f. mult și numai de Dobre, pe cînd diferendele lui și amenințările bătrînelui cu ceilalți doi miniștri, prostiți, începabili și de aceea mult apreciați de acesta și de neamți, erau din sursă fips și confirmate în parte de Alice Sturza - și apoi cam de-mi spusese stăpînii ca să fi putut deduce că știau "cît de mult ar vrea să-i poată servi altfel decât din postul cel mai ingrat ce ți-l putesă închipui: numai muncă și răspunderi pentru cele ce nu reușeau, dar nici o recunoștință și satisfacție reală de a putea plămădi soarta țării după concepțiile și înguițiile proprii ce nu se potrivesc cîtusi de puțin cu acele ale Marelui". - Atinsesem coarde sensibile și vroiam să-mi vibreze mai intens în favoarea loviturii cu C.M. De aceea am spus f. încet și uitîndu-mă spre ușa din spatele biroului la care ședea și la cele patru aparate telefonice rînduite impresionant pe el în fața noastră, ca și cum m-aș fi temut de urechi indiscrete și microfoane (despre care se vorbea mult atunci că neamții le introduseseră, prin specialiști în solda lor de la fosta societate de telefoane, acolo unde aveau ce asculta), că M.M.L.L. își dădese f. bine seama de situația complexă a R.S. și mai ales de rolul ingrat ce-l juca, dar care risca să se dovedească chiar fatal dacă nu va ști din timp să se descotorosească de anumite obligații și să se descătușeze de legături prea oneroase pentru-un

464

cap politic de anvergura și talentul d-sale ce meritu să-și poartă de roadele în alte condiții, situații și vremuri de care un om de vîrstă H.S. avea tot dreptul de a nu se feri și substrahe iar țara sa de a nu se lipsi. Înșurubarea nu putea fi mai clară, în special pentru mintea așezată a interimarului care în consecință a fost pus pentru odată în imposibilitatea de a răspunde imediat. Era, așa zice chiar, încurcat în gândurile ce-i țineau concomitent din toate ungherele circonvoluțiilor meningiene și, în lipsa unui cristalizat și propice, a ridicat brațele în aer oftînd în semn de disperare pentru dilema grea în care se afla constant și acum chiar mai mult ca oricînd din moment ce înțelesese limpede ce i se cerea și cît de regretabil ar fi ca să piardă ocazia acestei mult căutate asigurări pentru viața și cariera sa mare și lungă viitoare pe care numai tînărul iar nu bătrînul său stăpîn i-ar putea garanta. I-am ușurat manifestarea orală, adăugînd în aceeași ordine de idei că R. avea o memorie excelentă și nu uita nici unul din serviciile pe care i le făcuseră și făcuseu cei ce nu-l abandonaseră în anii de restriște cum nu era să trescă cu vederea nici persecuțiile și umilirile de care a suferit și mai pătimea și acum. Ar fi păcat să nu-i dăm în momentul de față, cînd se simțea profund jicnit de noua palmă aplicată prestigiului regel, tot sprijinul de care avea urgentă nevoie spre a putea respira nestingherit cel puțin în casa lui. A fost destul de înțelegător și conciliant ca să nu mai ridice abolirea bătăii în toată armata care-i jure credință și în regulamentul căreia fiecare ostas citea că R. era șeful ei, cîtoste că măsura fi era pur și simplu odioasă, numai ca să nu i se poartă reproș că din cauza încăpățînării sale ar fi fost împușcați mai mulți fugari sau saboteuri, dar facultatea de a-și pedepsi propria gardă în mod uman, demn și civilizat era într-adevăr condiția minimă la care avea dreptul, ca să nu repună în discuție toată problema. Nici Christien al H-les care era prizonierul efectiv al nemților nu era ținut să accepte adjutanți ce-l provocau, spionau și insultau, căci incidentul cîmarului era o curată și obresnică insultă, iar da eu, care eram un biet S. de L. refuzam să-l mai salut pe autorul ei, nu se putea cere H.M.L.L. să-l mai considere demnitarul CR., să-l primească la masa lor și să fie obligate a-l susține prezența în casa lor. Tineam să-l revin că eu nu puteam să-l consilies pe S. să adopte și acum o atitudine de toleranță, fiindcă nu-l sfătuisem niciodată contra convingerilor mele de ceea ce era

465

interesul lui și pe deasupra mi-ar fi imposibil să mai mențin autoritatea mea în C.R., dacă, după scena de evvusesem cu S.C.M. acesta continuă să-și facă de cap în pofida I.O. și a regulamentului sub prescripțiile cărora funcționez. Nici M.M.L.L. nici eu nu provocasem C.M., dar provocarea ei, de-a dreptul revoltătoare și trădătoare, aveam datoria și curajul să acceptăm. Nu trebuia întinsă coarda relațiilor între M.S. și M.A. peste măsură, căci dacă plagues nu se știa, nici în situația nenorocită pentru suveranitatea țării în care am ajuns, dacă Führerului i-ar conveni să tolereze în spatele imediat al frontului o criză în care indiscutabil majoritatea românilor nu vor ezita să fie alături de Cor. și nu de guvern. Regele nu dorea această criză și de aceea mă trimisese imediat și direct la P.M. "responsabil de situația politică a țării" ca să nu se ebruiteze afacerea, să nu ajungă în gura străzii și în literatură protestatară a opoziției: rufele murdare trebuiau spălate în familie, cum zice francezul și era pentru guvern o cinste de a se putea considera tratat în acest spirit de familiaritate națională de către capul familiei naționale de care-și dăduse joc până acum. Nu-i ceresem P.M. în numele M.S. decât să-și dea cuvântul că în această problemă va susține până la capăt cauza regală, cu riscul de a fi nevoit să se desolidarizeze de un prieten vechi, dar căzut în greșeală dacă ar stărui în ea.

"Comparison n'est pas raison" (comparația nu-i rațiune), dar totuși pu departe de ea: degeaba îl scuzăm pe Rosetti de a fi susținut pe Manolescu din prietenie contrară rațiunii, dacă acum îl imitam ! În timp ce îndrugam nu chier verzi și uscate, dar un potop de argumente țintind singurul scop de a-i smulge angajamentul formal de a-l trăde pe Ionel în caz de nevoie, Ică, al cărui ochi jucasu în cap ogindind tot felul de gânduri răslete și mult îndepărtate de subiectul inițial, revenind la acesta mie-spuse infine pe un ton teatral : " Pentru a câștiga prietenia Regelui nu voi ezita să jefesc oricare altă, căci este datoria noastră a tuturor să subordonăm orice îndatoriri secundare celei principale față de simbolul viu al națiunii, vă rog să comunicați această M.M.L.L. Nu mai puteam insista prea mult după această frază posesivă care însemne totul dar nu valorează nimic decât evocatul era de rea credință, dar mă consolem cu gândul că nici cuvântul de onoare nu m-ar fi evansat cu mult decât tot intenționa să nu-l respecta.

Vroiam să obțin însă o soluție practică, spre a nu mă depleasa până la Sinsis doar pentru a le comunica M.M.L.L. că

166

Bijlet promitea să ne susțină. Pentru a accelera procedura i-am propus o convorbire telefonică cu M.S. din care să pot afla rezultatul audienței lui Codrescu, după care Dl. V.P. să-l asigure personal pe S. de tot sprijinul său. Nu părea bucuros că eram stî de grăbit, simțind desigur că-ncercam să-i forțez nițel mîna și a pretextat nesiguranța secretului convorbirilor telefonice, chiar pe firul peletului, spre a sugera o întrevdere cu R. după ce va fi vorbit cu C. Eu nu l-am slăbit încă ca să bat și eu fierul roșu ci l-am rugat atunci să mă autorizez a vorbi cu Ioani din biroul d-sale, ca să știm amîndoi dacă M.S. l-a primit sau ba pe S.C.M. și dacă i-a dat a înțelege că trebuia să plece de la C.M. și cum a reacționat acesta. Era doar necesar ca M.S. să cunoască situația exactă, înainte de a-l sesiza pe M.A.! Asta l-a încântat, fiindcă era și el curios să afle amănuntele dramei interne a peletului, fără însă a se angaja prea normal și precis alături de acesta într-un nou fapt implinit pentru bătrînul, față de care și eu mă angajasem, desltfel, personal, a-l consulta pentru viitoare remanieri, eventuale. A cerut deci convorbirea pentru mine și, cum mă așteptasem, Ioani era în apartamentul R; vorbind chiar lîngă el, ce să-mi spună că-l montase stît pe M.M. (His Majesty) "ca să-l acordeze după diapazonul meu de dimineața" încît fusese mai violent ca oricînd în viața sa, făcîndu-l pe Codrescu de cîinci parale. Acesta se epărase f. slab: cu aceea că nu făcuse decît să aprobe cererea insistență a lui Monșer de a se status un exemplu necesar pentru a întări disciplina mult prea relaxată în Bat. de G. față de acea în toată armata, datorită faptului că soldații se știuseră launi de pedepse corporale și că el și Georgescu speraseră că M.S. nici n-ar afle acest fapt divers "neimportant". Firește că această explicație l-a supărat pe H.M. mai mult decît tot ce suzise de la Ioani, așa că atunci cînd Codrescu a încercat să se plîngă de felul cum fusese insultat de mine, ca să anunțe M.S. că nu mai accepta, în consecință, să se considere subalternul meu și că de acum încolo C.M. avea să lucreze prin intermediul său direct cu R, aceste i-a răspuns că știa cuvînt cu cuvînt tot ce-i spusese lui Codrescu și imi dădea perfectă dreptate, găsind doar că spusese încă prea puțin. Cît despre "impertinența lui" de a-și aroga dreptul să calce I.O. recunoscînd că sperase să nu afle S. și de a încerca să reorganizeze C.R. după bunul său plac contra I.O., l-a anunțat că d-lui și Com. Bat. de G. se puteau socoti demisi din funcțiile lor din ora aceea, C.M. urînd a fi condusă de A.R. la Bat. comandă de

(L64)

pînă la numirea noilor titulari, concedindu-lă din audiență fără
să-i răspunde de salut. În timp ce Ioani îmi vorbea, traduceam pe
șoptite lui Ică, iar la sfîrșit H.M. a intrat pe fir ca să mă-ntre-
be ce făcusem acolo unde mă aflam. I-am transmis comunicarea cu
care mă-nșărcinase V.P. (vorbind firește ca și cu Ioani în terme-
ni voalști pe englezește) adăugînd că-i tradusesem, fiind lingă
mine, tot ce-mi spusese Ioani și că ar fi bine să-i vorbească per-
sonal mulțumindu-i călduros pentru promisiunea lui, cerîndu-i
"free hand" (mîină liberă) de obținut pentru înlocuirea celor doi
eliminați "proprio motu", fiindcă nu se putuse altfel, avînd în
vedere explicația incalificabilă a "șefului" și invitîndu-l mîine
la prînz pentru răspunsul C.

M.S. m-a întrebat întîi : "Ce zici despre ceea ce am
făcut și apoi ce figură face Bijlet la suzul eliminării vinovaților?"
L-am felicitat la superlativ spunînd pe romînește că nici
nu m-așteptam la așa ceva și am adăugat pe englezește că el
(Bijlet) e cam perplex și trebuie "injectat", trecîndu-i corne-
tul cu cuvintele: "M.S. vrea să vă vorbească:" Ică ere într-ade-
văr cam plouat și mirat că nu putuse sesiza o boabă din englezeș-
tea mea cu Ioani și S., dar luă receptorul cu un larg suris și-l
salută pe R. cu entuziasm și flori de polițete. Se-înțelegea din
vorbele lui, în sensul că se simțea copleșit de atîta bunăvoință
și nu merita mulțumirile M.S. înșinte să fi reușit ceea ce se
urmărea, că S. îi exprimase cam laconic dar afectuos gratitudinea
sa pentru mesajul ce i-l transmisese, apoi că-l sondase privi-
tor la perspectivele succesului întreprinderii și dacă n-ar fi ca-
zul să-l poftescă și pe M.A. la dejunul de s două zi pe care să-l
poată accepta în caz favorabil și refuza sub pretextul sănătății
în caz contrar. După convorbire, V.P. a fost deja mai emulat și
eu am continuat să-l stimulez cu argumentul că era inevitabil
ca buba să crepe în curînd și preferabil că plesnise pe un motiv
atît de valabil, căci față de justificarea sa de timpîină a
faptei, C. nu-l mai putea susține pe protejatul său nici să-l
scuze pe R. de a fi acționat sub impulsul unei porniri nehibzui-
te. Ică a rîs de neghiobia scuzei invocate de un om care urma să
fie avansat peste un an sau doi la gradul de general: nici un
copil prins asupra unei pozne nu s-ar gîndi să o justifice cu
argumentul că nu se aștepta să fie descoperită. În schimb, bătrî-
nul Antonescu a dat dreptate lui Codreanu pe toată linia purtării

468

lui. I.O. nu mai era valabil întrucât nu urmărise a crea o discriminare între întreaga oaste și un singur batalion al ei, ci retragerea măsurii pedepselor corporale și cum aceasta n-a urmat iar R. se-mpăcase cu o situație excepțională izvorită din interese superioare de stat pe durata războiului de care atârna soarta națiunii, ar fi trebuit să-l retragă de mult. Iată ce confuzie se creia prin nepotrivirea atitudinii C.R. cu cea a guvernului ! Vins inițială era deci a M.S. care creia o confuzie în mintea Com. Bat. de G. Rămănea doar de văzut dacă pedeapsa maximă nu fusese excesivă pentru vina caporalului, ceea ce trebuia să stabilească o anchetă a M.A.N. respective a Trib. Mil. local. Caporalul recidivase în indisciplină, insubordonare și încălcare a legilor și dispozițiile regulamentare ale armatei adresându-se peste capul tuturor superiorilor săi M.S. prin Mareșalatul civil al C.R. care n-ar fi trebuit să primească și mai puțin să-i dea curs plîngerii. Pe deasupra, eu n-aveam dreptul să mă amestec în treburile interne ale C.M. și Bat, subordonarea S.C.M. față de M.C. civil nefiind decît una "de formă exterioară". Codreanu și ceilalți ofițeri ai C.M. nu se amestecaseră niciodată în afacerile Casei Civile și se ținuseră de obligația subordonării lor interimarului M.C. pentru toate problemele cele mai numeroase ale P. ce, nefiind militare, ieșeau de sub competența lor. În consecință, eu mă făcusem vinovat de o inadmisibilă inmixtiune în problemele armatei și pe deasupra insultasem grav pe un demn reprezentant al ei care merita recunoaștința națiunii pentru faptele sale de arme ce-l fuseseră recunoscute prin ridicarea la rangul de cav. M.V. tipînd la el ca la un servitor în suzul lacheilor palatului. Un M. al C. cu oricît de puțină experiență a organizației de stat și a uzanțelor naționale iar nu numai a celor diplomatice internaționale, nu ar fi comis niciodată o asemenea greșală care se datora și ea numai confuziei create de acel nenorocit I.O. Col. Codreanu care era prea respectuos de legile țării și regulamentul armatei ca să le încalce provocîndu-mă la duel - cum ar fi făcut alți ofițeri mesericioși, - vroise să mă dea în judecată, dar fusese oprit de M.A. care-l rugase să-mi ierte inexistența și greșala comisă de bună credință în apărarea sa ceea ce crezusem a fi stîrbirea prestigiului R. și M.C. pentru a se pune capăt neînțelegerii între C.M. și C.C. - R. trebuia educat și nu el să aduce anturajul său de oameni mai experimentați decît el și să

(169)

se apuce, cum făcuse, a clătina orînduirile statului întemeiate pe străvechi datini (bătăie), înainte să fi ajuns măcar major. Toată afacerea ar fi fost un fleac dacă nu ar fi concediat fără preslabilă incuviințare a conducerii statului pe cei doi mai reprezentativi și valoroși ofițeri și cadrelor tinere ale armatei, într-o clipă de justificată supărare și pînă copilărească: ea nu trebuia ebruitată ci uitată, căci nu admitiese nici o schimbare a C.M. și îl ruga pe R. să retragă I.O., să speleze la mine și la Codresanu pentru împăcarea noastră și încheierea oricărei tensiuni între cele două Case ale C.R. Il ruga deci pe S. să-l scuze la dejun, fiind supraincercat cu programul său dar nu bolnav. Va cere să fie primit de MM.LL după ce va fi aflat că totul a intrat în ordine la palat. Ică venise galben - verzui la Foișor, exasperat de "mentalitytes obtuză" a M.A., cu o oră înainte de prînzul în șase, cu Bielle și Ioani, fără Nelly și Brătănescu, care au dejunat cu Monșer (la masa M.C. de la Peleş), în așteptarea soartei acestuia din urmă care părea f. afectat de hotărîrea R. din ajun, căci nu cunoștea încă rezultatul favorabil al audienței lui Codresanu din dimineața aceea. Dovadă că M.A. fusese informat de tot incidentul pe o altă cale decît aceea a acestuia ne-o furnizase și nouă și lui Ică faptul că ținuse deja același limbaj și știuse esența întîmplărilor de la palat la cina din ajun, cînd Ică a venit cu versiunea sa a incidentului. Săve-ranii ca și dealtfel ceilalți comenseni erau f. abătuiți de insuccesul misiunii V.P. care a mai fost reținut vreo două ceasuri după dejun pentru concertarea noastră asupra replicii de det. C. Ca de obicei M.S. a rămas neclintit și aceasta dădea nici o influență de a R., de a mea sau a lui Ioani în acest sens, pe pozițiile luate : refuza 1). retragera I.O.; 2) ancheta vreunui organ exterior C.R., hotărînd a o face personal; 3). contracte directe cu și deci participarea la masa regală a celor doi ofițeri pe care el nu-i mai recunoștea ca făcînd parte din C.M. și 4). împăcarea mea cu Codresanu, ce nu o puteam nici cere nici arbitra din moment ce nu mai era "judecător" ci "parte" în litigiu. Ică l-a implorat să adopte o cale de mijloc, nebolcotîndu-o așa cum îl anunțasem că vom proceda, ci discriminînd între Codresanu care nu trebuia iertat și Georgescu care putea fi iertat într-o anumită măsură deoarece era juridiceste acoperit de faptul că ceruse a robarea pe cele ierarhice regulamentară pentru o simplă propunere și o primire. M.A. nu

240

va insista asupra anchetei vreunui organ extern, deoarece nu avea nici un interes să mai facă prea mult caz de un incident care isvorise într-adevăr - cum el însuși judecă - din incompatibilitatea celor două ordine contradictorii date unei unități a armatei, cu atât mai mult decât M.S. persista în a-l menține pe al său. În consecință, sfătuia pe S. să facă ancheta peste capul lui Codrescu, direct cu Georgescu, și Dumitrescu de așa manieră ca, până la schimbarea întregii C.M. să nu cunoscă suferența M.S. printr-un conflict de putere în sinul Batalionului R. și pentru a consfinți ca practică provizorie raportul direct al Com. acestuia către R. sau renunțarea la orice anchetă și rezolvarea problemei tot în raporturi directe cu Georgescu care era și mai prost decât Codrescu deci inofensiv și acceptabil pentru a se supune de acum ordinelor directe primite de șeful suprem al armatei. Trebuia doar să raporteze și lui Codrescu înaltele ordine primite cu titlu informativ și acesta nu se va putea opune dreptului M.S. de a se ocupa personal de treburile Batalionului. Pentru toate celelalte probleme, R. putea lucra exclusiv cu cei doi Adj. R. care și așa erau acei ce țineau contactul între M.S. și S.C.M., prin faptul că trăiau în entourage restrâns și permanent în preajma S. Ei vor informa pe Codrescu de ordinele primite de el să nu se poată plînge a fi fost pus în imposibilitatea de a cunoaște ce se petrecea în sectorul militar al palatului. Va trăi cu speranța de a recâștiga grațiile M.S., iar cînd va vedea că rămîne un simplu figurant fără nici o activitate și răspundere efective și boicotat în mod consecvent de MMIL și de mine, va cere singur M.A. să plece și atunci va fi mai ușor a nu se primi un nou S.C.M. pe care R. nu l-ar alege personal. Dacă, în schimb, le-am tăia orice masă, pensiunile și dreptul de a folosi mașinile S.R., ar protesta "la vilă" și diferențul neînsemnat actual ar degenera într-un conflict acut. Sfaturile V.P. au fost reținute și aplicate în cea mai bună măsură. Regele a făcut totuși ancheta, dar sub formă secretă cu ajutorul lui Anton Dumitrescu și primindu-l la sfîrșit pe Monșer într-o "audiență de lucru", care în lunile următoare avea să se repete rar, doar ori de cîte ori se simțea nevoia absolută. În schimb, îl primea cel puțin săptămînal pe Anton pentru treburile curente ale Batalionului și chiar excepțional, de multe ori, cînd se puneau probleme de pază cu prilejul deplasărilor

la vânători sau călătoriilor. Culmea a fost însă că, pe când Codreanu a acceptat cu stoicismul și răbdarea încăpăținateților izolarea totală de MMIL și Mareșalat (eu răspunzând totuși la salutul lui, dar numai în prezența altora, pentru păstrarea speranțelor și făcându-mă a nu-l vedea când îl întâlneam singur la palat sau în oraș și primindu-l o singură dată în audiență când a cerut imperios să mă vadă în februarie 43), iar nici el nici Monșer n-au avut "victoria arogantă" ci dimpotrivă se comportau extraordinar de retrași, modești, politicoși și chiar cam servili față de toată lumea, deoarece la palat toți îi evitau ostensibil și se fereau de ei, aplicându-li-se așa dar sancțiuni morale ce păreau să-i afecteze și pe care se străduiau fie din ordinul "vilei", fie din cauza perspectivelor din ce în ce mai subre ce aveau să se deschidă în curând pe orizontul militar răsăritean, a le vedea ridicate, dar în zadar (întâmpinând chiar și în armată afronturi, critici și ironii din partea ofițerilor inteligenți care-și băteau joc de faptul că cei doi proști nu știuseră să profite de prilejul unic ce li se oferise pentru a câștiga simpatia și nu ură și neîncredere șefului, căci toată armata a aflat de pășeniile lor, simpatizând cu S), în schimb A.R. și mai cu seamă "Marcelică" în urma victoriei stăpînului lor asupra M.S. și faptul că se considerau de acum inamovibili și chiar indispensabile M.M.L.L. de când cu izolarea lui Codreanu și creșterea subită și f. binevenită a importanței lor, puteau a îngîmfare, satisfacție, triumf și o trufie ieftină, mai enervante decît fostele provocări. Si cum trufia duce la prăbușire, după un renumit proverb german pe care nemții îl înveță în copilărie ca să-l uite regulat la maturitate ("Hochmut kommt vor dem Fall"), de unde li se va trage și de această dată prăpădul, Olteanu și Brătănescu vor comite toate greșelile posibile din postul lor de observație", furnizînd lui Codreanu, ca și de altfel Monșer, restul materialului menit a-mi săpa groapa în care ei vor cădea în urma marelui bătăliei din primăvara următoare cu M.A., ce totuși M.S. și subsemnatul avem s-o câștigăm contrar tuturor așteptărilor. Rezultatul atitudinii lor va fi că, de unde sperau la începutul noii epoci de permanentă încordare și luptă subterană între civili și militari C.R., să-și impună mai lesne prezența și influența în anturajul imediat al M.M.L.L., vor ajunge și ei din ce în ce mai boicotați și ținuți la distanță stît de acestes cit și de colegii lor civili, ceea ce va contribui la exacerbarea resentimen-

tului lor față de mine, Tonci și Iorgu, de Bălăceanu din ce în ce mai mult și natural de neștă-mee, căreia pe față îi vor arăta însă un mase străveziu de curtenitoare și excesive amabilități, în special după schimbarea lui Codreanu și apoi a lui Monșer. Astfel, curelarea bietului curelar - care a primit un concediu prelungit și o secretă despăgubire din șetula M.S., ce i-a scoperit toate pierderile materiale și morale suferite, așa că la întoarcerea sa m-am pomenit cu o cam butucănoasă dar indestructibilă pereche de pantofi de vânătoare, cadou de la d-șă flute acasă (iar nu la Batalion) cu complicitatea lui Bălăceanu care-i dăduse măsurile mele cadou pentru care, la rîndul meu, i-am făcut unul ce n-a vrut să-l accepte mai întîi, crezînd că vroiam să-i plătesc prea scump pantofii - a transformat destul de mult viața internă a C.R. și radical relațiile de incipientă destindere, înțelegere, cordialitate și încercare de apropiere între Mike și Rij în raporturi de tensiune crescîndă, neîncredere reciprocă sporită, răceslă abia voelată și de preparative pentru o ciocnire hotărîtoare, ambele tabere urmărind seceșii fel: punerea celeilalte în imposibilitatea de a deține puterea la ore H, sîdică de a o dobîndi și respective menține.

Îcă nu pomenise bătrînului, iar H.M. și Ioani "uitaseră să-mi povestescă mie (ce și delatfel R.M. care nici ce nu-mi spusese nimic) despre întîlnirea lor cu Jac Vergotti în cursul călătoriei regale în Rusia. Cum Bielle se întorsese-n țară la cîteva săptămîni după inspecția frontului, cînd topica aventurilor ucrainene nu mai era la ordinea zilei, am aflat tîrziu de la ea, care credea că știam de mult despre acea întîlnire și scopul ei și de aceea nu mi le comunicase drept noutăți, cele ce i le destăinase R.M. întîmplător și mai mult dintr-un "lapsus linguae" ce trebuia lămurit ce să nu fie greșit interpretat. M-am făcut față de nevestă a ști tot, dar a discuta cu plăcere acest subiect ce să ne comparăm și completăm impresiile din diferitele variante sunte cu știu mai mult cu cît asemenea teme îi erau dragi pentru a-mi sublinia frumusețile marilor iubiri platonice drept dovadă că există în lume mai mult decît dragostea trupestă, căreia eu eram presupus să-i atribui întîietatea în univers, iar eu vroiam să nu-mi cumva ascundă vre-un smînșunt pîcant care să-mi permită a trece concluziuni antonesciene despre natura relațiilor între Elena și Jac, ce personal, totuși încă nu le exclusesem total din cauze "naturii" mele hiperbănuitoare și mentalității mele materialist incorrigibil dar firește de o agreabilă nuanță

"imperialist - capitalistă" și "aristocratic-decadentă".- Astfel aflai că R.M. îl pusese pe Jac să-i promită M.S. în ajunul separației lor "tragice" din aprilie, când toți pomii fructiferi înflorescu iar numei scel al iubirii ei pentru tânărul jandarm eferisca să nu se mai polenizeze - "spiritual" se-nțelege și deci să rămână fără roade, a-i scri regulat "de pe front" stăpînului, de care ea va avea grije să-l scoale din cunoscuta lui lenevie epistolară și să-l oblige a-i răspunde tot atît de regulat, ca să nu cumva cadă în adormire fragede lor camaraderie bărbătescă - pe care R.M. o înjghebase și o matrona cu stîta pasiune, drept "înfrîmîre binefăcătoare" pentru fiul ei - și să-i poartă urmări pas cu pas viața eroică pe la colhozurile din zonele de operație polițienească și că, în urma acestor făgăduieli solemne, primiseră la început aprospe zilnic, apoi săptămînale și mai tîrziu abia lunare descripții ale interesantelor pregrinații ale felnicului locotenent de jandarmerie. Răspunsurile fuseseră invenții proporționale, fiind că la început nu se știa unde trebuia adresate nici cum puteau fi transmise prin mîini sigure, pe cînd de la anunțul necesității inspecției regale a frontului - de care prin urmare R.M. a fost din capul locului o adeptă infocată - se impunea imperios stabilirea posibilităților de înfrîmîre a unei întîlniri pe plaiurile ucraînene, cu scopul de a putea plasa comandantului legiunii de jandarmi respective o vovodă recomandată a nu uita că cele șase luni de "campanie" ale subalternului în chestiune expirau în octombrie. Aceasta fusese prin urmare una din cauzele și desigur nu cea mai neînsemnată pentru care a fost stît de important ca M.S. să nu accepte orbește orice program și mai ales itinerariu propus de Ică, M.St.M. și M.M.G. și să păstreze inițiativa fixării acestora și în plus o suficientă latitudine ca să le poartă modifica la fața locurilor, potrivit situației și oportunității momentane, locale și de interese neprevăzute, ceea ce implica și o osrecare margine de timp intru putința satisfacerii unor curiozități inspectative excepționale. "Inima iubitoare păstrează nădejdea". (A loving heart keeps hope apart) iar aceea e R.M. avea "rațiuni lipsite de rațiune". ("Le coeur a des raisons que la raison n'a pas") ca să tot mai spera că Mike și Ioani vor reuși, în atmosfere de mai mare înfățișare palatină - prezidențială prilejuită de călătorie, să-și cîștige pe Biglet și pe suite membrilor C.M. și a comandantilor unităților de combatanți și paznici din regiunea în care se afla Vergoti ca să-l detașeze pe acesta sub o formă osrecare și pe o durată nedeterminată în suită, astfel încît la întîmpinarea

fiului ei la serogara Băneasa să-l vadă flancat de, acum încolo, nedespărțiții săi prieteni. Ioani și...Jaci Ori, decât nu mă-nșel, să aranjaseră a-l preveni la timp ca să se afle pe traiectul lor pe la Teganrog și reușiseră a-l ține câteva zile în suite lor, dar nu mai mult, așa că inima nădăjduitoare a R.M. suferise amarnica decepție de a nu-și vedea visul împlinit la sterilizarea Lockheed-ului. Fusese, desaltfel, o speranță naivă și necorespunzătoare obișnuitelor intuiții feminine de a-și închipui că tocmai Ică, care contribuise mult la îndepărtarea efebului pentru motive bine definite de ale lui, era să-și compromită printr-un atare "pas greșit" șansele realizării aceluia nemărturisibil celeilalte Elene, mai tinere și blonde, sau că cel bine instruit de Bij ca să vegheze f. atent pentru nerepetirea situației din sinul C.M. de sub șefia predecesorului său ar fi fost în stare să comită greșeala mare de a uita tocmai motivul principal ce-i procurase numirea în postul de încredere, răspundere, odihnă și de deosebită cinste, de la palat. Adjutanții fură însă mai șmecheri decât el, înțelegând rapid cum stătea chestia și profitând deci de prilejul întâlnirii cu Vergotti și superiorii lui locali, precum și cu "băieții de la Secția Inf. a C.G." ce să-și mai completeze datele aflate la centrala Bir. II de la M.St.M. și din notele S.S.I. comunicate numai Președinției despre versiunea ce o răspîndea jurnalele relativ la cauzele surghiunului său și după cum Iorgu aflate din surse sigure de ale lui, iar Nelly din ale ei de pe la pensiunea Catargi frecventată și de ofițerii noștri, aceștia susțineau morțiș și colpotau discret cu osrecare insinuantă obraznicie care raportată prompt și fidel R.M. de confidente sa devotată creiașe justa indignare a Foișorului - că tânărul vorbea cam mult și nu tocmai ce trebuia ca să infirme zvonul dragostei sale clandestine cu augusta-i doamnă, lăudându-se a fi, ceea ce desaltminteri și era, intimul MMLL și în special al R.?, oftînd și lăcrîmînd în societatea mai puțin idealistă a noilor săi camarazi și în decursul relațiilor mai puțin poetice cu noua sa profesoară de limbă rusă, decât acei și acele de la Foișor, după sosirea fiecăreia din numeroasele scrisori primite de acolo prin bunele oficii ale unor persoane atît de secretease încît puteau avea toată siguranța că pînă și Siguranța le cunoștea textul și-l fotografiaspre a nu fi nevoită a-l învăța pe de rost, de așa manieră că P.S.-urile (post scriptum) inițiale mai discrete și leconice, apoi din ce în ce mai lungi decât textele lui Ioani care scria pentru Mike și înăfrîșit ajunse la epistole lungi și independente, cînd

nu mai erau de acum post-scriptate de cei doi băieți, circulau pe frontul colhozurilor bohole din mină-n mină, citite fiind mai cu plăcere decât acele ale lui Madame, de Sévigné, dar înțelese mai greu din cauza scrisului cuneiform necitit și a multor cuvinte mici convenționale care lăsa neîndoielnica impresie generală că proza nou născutei poetese în arte epistolară amoroasă era de-abinelea izvorită din consumarea incompletă a unei dragoste f. prozaice și materiale cu tânărul jendarm amoretat de ea. Se-nțelege că această versiune, antonesciană, a purtării locotenentului surghiunit - despre care și Ică avea să-mi vorbească la un moment dat pentru a-mi revalida teza bătrînului și impresiunile sale personale ce mi le insinuase dintru început, precum și ca argument contra acelorși aluziuni semestriale ale MMLL la resabilitarea reputației și deci la puțința întoarcerii lui Vergotti la palat - a reținut mai bucuros și repede atenția societății bucureștene decât cea în care credeau sau vroiau să creadă anturajul intim al R.M. în cap cu fiul ei și toți prietenii, credincioșii și aderenții monarhiei, dinastiei, Coroanei și reprezentanților lor, actuali, iar faptul că membrii C.M., dar chiar și Bijlet, care se declara deodată hotărât să se alieze taberei regaliste și regale în unele împrejurări chiar contra vechiului prieten și protector ce-l trăsese după el și-l împinsese, înaintea tuturor acoliților săi mai vechi și poste gloriei, contribuiseră după întoarcerea lor din Rusia la "reactualizarea ponegririlor infame" ce se acreditaseră în public de la începutul anului, tocmai ei care prin pozițiile lor suspuse și apropiate de MMLL și prin participarea la acea călătorie ar fi fost cei mai indicați și datori să nu le ridice sau să le infirme, va explica mai limpede de ce, pe de o parte, M.M.L.L. personal, mai mult ca anturajul lor rastrîns, vor respinge hotărât pînă la urmă pretenția V.P. de a i se acorda totuși încrederea și rezerva succesiunii Conducătorului, iar pe de altă parte vor refuza să facă o discriminare între A. și ceilalți doi antonescieni ai C.M. ca și de a le accepta avansurile pentru raporturi mai intime sau să le tolereze măcar prezența peste măsura strict necesară. Va fi cîteodată chiar jenant pentru Bielle și mine de a vedea cu cîtă consecvență și regală indiferență rece MMLL se vor retrage după un dejun sau o plimbare de după masă la care întîmplător A. de M., ori oîndoi în cazul excepțional al invitației unor ofițeri romîni sau germani veniți cu filme de război inedite, etc...., după ce

216

anunțaseră nouă și lui Ioani, deseori și lui Nelly, Iorgu sau Vasile, iar uneori tuturora în sferă de A, că eram așteptați la ceai și vizionarea filmului interesant respectiv, sau plecau fără să fi anunțat nimic fiindcă fusesem preveniți personal înainte, ori ne chemau după cinci minute și trebuia deci să le urmăm în apartamentele lor, după cele în total zece minute de rigoare pentru "spălatul mișilor" și aranjatul cucoanelor, lăsându-l sau lăsându-i pe A.R. să plece singur sau împreună pe jos sau cu un S.R. când ploua, până la Peleş să-și ia ceaiul acolo, ascultând la radio și să ne înjure. Una din "loviturile joase" - cu mult sub centură - le-a fost dată cu ocazia invitației lui "Pol" (Zănescu) peste zi la Sinsis. Cum am văzut în iunie 41, plecase voluntar pe front în acel regiment de roșiori (desființat de RPR înainte de toată cavaleria azi inutilă, fiindcă se destinsese prea mult în companie de la Răsărit) din care făcea parte ca ofițer activ cumnatul meu Ghiță "Flo" (Florescu) și care poartă numele "Principesa Elena". Scrisorile lui către maică-sa (născută Iahovary și soră mai mică a lui Marthe Bibescu) purtând pecetea talentului de scriitori al membrilor acestei ramuri a familiei, mici capodopere - ca tot ce scria Pol - în genul lor de artă epistolară franceză și românească amestecate ici colo cu engleza și care pe deasupra sînt documente obiective interesante ale istoriei marelui război sovietic, ce ar merita să fie cunoscute cînd patimile generației noastre de "fosile" vor fi înmormîntate, iar urmașii ei mai fericiți vor rîvni după cunoașterea adevărului istoric, trecuseră din mîină-n mîină camarazilor de la Externe și numeroșilor prieteni și bietului nostru neuitat amic aventurier dezinteresat de mare anvergură și minunate calități, ce și cele cîteva mai lapidare adresate lor, din care unele fuseseră citite MMLL intrucît R.M. își patronea conștiințios regimentul urmărindu-i rute și peripețiile și luînd un viu interes la pătaniile celor din efectivul lui care, datorită temperamentului lor zburdălnic, îndrăzneț și combativ, se-vidențiaseră prin fapte vitejești remarcabile. Pol fusese de la plecare și pînă la descurcarea sa definitivă printre aceștia și poate chiar în capul lor, se scoperise cu toate "tinichelele" (pe care ca rezervist și combatant amator nu le primise prin proptelele activilor, desemnați dinainte pe listele Comandamentului și C.G. la decorare după primele trei contacte cu dușmanul) în sferă de N.V. pe care de altfel nici nu le ambiționase fiind interesat exclusiv în ceea "nou

277

experiență" personală și mai avusese și norocul (sau ghinionul, căci va muri în 46 luptând zădărnice, fiindcă nu știa să- noate și de aceea se aventurase în larg, cu refluxul Atlanticului pe o plajă din Normandia) să nu găsească moartea de erou ce-o căuta și nici măcar o rană din schijele numeroase ce l-ar fi putut isprăvi. În inspecția regală, Mike nu-l putuse vizita pentru că escadronul lui era dintre acelea ce mîncau prune băratece la poalele Caucazului dar nu aveau timpul nici liniștea necesară ca să fiarbă țuica la care vise Sănătescu. Acum era demobilizat și în concediu din ordinul personal al M.A., contra voinței sale, căci ar fi vrut să-și adape celul în apele Volgăi și să se scade în Caspică. Dar "cîinele roșu" n-avea inimă de cîine pentru viteji și hotărîse că loc. Zăinescu nu trebuia să moară, ci să-l informeze despre situația din Nordul Franței ca diplomatul nostru cel mai potrivit pentru a raporta asupra organizării spatelui liniei Atlanticului, cu experiența sa a frontului rusesc, numindu-l deci Consul Gen. la Paris, unde Pol era ca acasă, căci copilărise acolo, bătuse recordul "Marilor Scolii" franceze luîndu-și bacalaureatul la "Louis-Le-Grand" sub vîrsta de 17 ani, doctoratul la "Sciences-Po" după cinci ani (în care mai lichidase și școala de cavalerie de la Sibiu cu gradul de sublocotenent) și în aceeași materie la Oxford încă unul, după alți doi meniți să-l facă să-și perfecționeze engleza și să cunoască poporul ce l-a dat pe Shakespeare dar și pe Rudyard Kipling.- Pol se-mpăcase cu ideea, deși îl dureau să se-ntoarcă în "Paname"-ul său iubit sub ocupația hitleristă, cu toate că luptase tot la cot cu "friții" și primise de la ei o tinichea cu-n vulture, dar asta n-avea nici o legătură, căci nu luptase pentru ei, pe care-i știa sortiiți pieirii, ci pentru frumusețea stepii roșii văzute de pe cal și nostalgia neîmpăcată a lui Hélène Iurievici, pe care însă era de seamă decia s-o uite, drept care se recăsătorise înainte de plecare cu Ibi Golineanu, fostă soție a lui Ionel Ghica (fratele decedat al lui Iorgu), apoi a lui Ionel Gantemir și care după moartea lui Pol se va remărita cu un bogătaş titrat englez în timp ce fiica ei cu Ghica va deveni d-na Eroll Flynn, care fiind întrebat de reporteri în voiaj de nuntă dacă va continua să facă filme, a răspuns: "Ask her, she's the boss (Întrebați-o, ea-i șeful)". Dar pentru moment Ibi era îndrăgostită de Pol care era slab ca un țir, cu pielea tăbăcită de soarele și vîntul stepii, mai bine fizicește ca oricînd, cu nutre sa de boxeur, dinții de seter și ochii mari scînteind de spirit de aventură.-

278

Fusese invitat la sosire de Bij și mult admirat de doamnele anturajului, iar Bucureștii mondeni îl primiseră cu atîta entuziasm încît abea putuse da și pe la Externe, cavaleriștii săi ținîndu-l cîteva nopți de-a rîndul în chefuri, intrucît era nu numai rezervistul cel mai popular printre ei, dar și "protejatul Maresalului". Ai noștrii de la palat îl cunoșteau toți și-l țineau în mare stimă, crezînd natural că era și adeptul "frăției de arme", iar cînd au știut că ține la palat pentru a povesti MMLL de cele văzute ulterior vizitei pe front în vîrfurile lui cel mai înaintat, au făcut bale la gură pentru a-i pregăti o primire ostășească demnă de Mășaradul lor cu care luptaseră în aceeași brigadă pînă la numirea lor la palat. MMLL vroiau, în schimb, să-l audă povestind și ceea ce nu ar fi spus în compania coloneilor Codrescu, Olteanu și Monșer, adică ce realmente văzuse, apreciasse, analizase și conchisese cu ochii nu a cavaleristului rezervist cutezător și brav, ci cu acei ai diplomatului, reporterului și agentului secret ce era în fundul inimei sale rudyardistul de "Popol". Și cum, în plus, Olteanu sperase să profite de acest unic prilej al primei recepții la care va trebui să fie poțitiți și "ciumații" ca să se-njghebe atmosfere prielnice iertării lor și pornirii unei epoci noi de împăcare și destindere și bătuse în acest scop pres mult și pres de timpuriu toba fanfarei gărzii călare, R.M., în calitate de petroasă a regimentului lui Pol, a fixat dejunul pe o zi de serviciu Brătănescu ținîndu-l la formule minime de opt cu aceasta ca să nu-i pară ciudat lui Pol că nu vede pe nici un militar la C.R. dar nu pentru a ne feri de reportul nefavorabil al C.M. către Bij, decîci nici unul dintre membrii ei n-ar fi participat, intrucît Pol nu era militar ci diplomat - Nelly, Ioani și noi doi, iar după prînz, la care s-a vorbit "pro domo" sau mai bine zis "pro villa" despre război și situație internațională, dar s-au ascultat mai mult poveștile hazlii despre colonelul regimentului R.M., un amestec de tip valeh între Bramble al lui Andrei Maurois și Blimp al caricaturilor de batjocură a coloneilor britanici de modă veche, cu care spiritualul Polux ne-a făcut să rîdem cu hohote spre stupefacția lui Brătănescu care crezuse că el era un mare militarist, așa că oaspetele s-a simțit dator să-i explice că nu și-ar fi permis desvăluirea acestor secrete ale cavaleriei decît dl. sghiotant regel ar fi fost cavalerist, ceea ce ne-a amuzat și convenit și mai mult. După prînz, nu s-a tîrăgănat ca de obicei în salon cu cafelele, ca să avem tot timpul să-l descoase mai amănunțit în intimitatea budoarului RM unde nici Nelly n-a fost poțtită. Aici Pol ne-a brosat un tablou extrem de viu al stărilor situației, vieții și mentalității frontului, iar nu cum decurgeau din

(284)

dările de seamă ale M.St.M. și reportajele presei. În primul rând rețin cât de impresionat am fost să auzim că pierderile noastre în viața omenească, despre care se știa și se vorbea puțin în țară, erau atât de importante : regimentul R.M. lupta cu o treime din efectivul normal și acesta nu se mai compunea din ostași cu care începuse campania nerămînînd decît o șesime din aceia, adică jumătate din efectivul actual. Militarii calculau și vorbeau mereu în termeni de divizii, ca și cum cele vreo 24 ce figurau pe harta celebră a situației zilnice existau efectiv, altfel decît prin numerotația lor. Divizia trebuia să aibă între 18 și 22 de mii de suflete, ceea ce ar însemna că am fi avut pe front vreo jumătate de milion de soldați. Ori, eu credeam că eram optimist reducînd cifre combatanților la jumătate, din care peste o treime erau primeniți. Cu alte cuvinte, eram convins că pierdusem deja cel puțin trei sute de mii, în morți, dispăruți (prizonieri), invalizi definitiv și răniți irecuperabili pentru front, căci toți cei care nu erau grav răniți nici nu reveneau în țară, ci vedeau frontul în scurt timp. Cu toate acestea, moralul trupelor era mai bun decît la începutul campaniei, din obișnuință, fatalism, abrutizare, faptul că la mii de km. de țară nu te mai puteai uita înapoi, ca și marinarii care deveneau cu atît mai indiferenți cu cît se îndepărtau de portul lor de bază. Dar nimeni nu mai credea de mult în victorie și ciuda contra nemților creștea constant, pentru că tot ce se găsea ca alimente era scaparat de ei prin organizația "Fachs", că-și crușau materialul uman mai mult decît noi, avînd pierderi absolute incomparabil mai mari decît noi, dar relativ mai mici, fiindcă dispuneau de mijloace de luptă cel puțin triple față de ale noastre, fără a se socoti că nu umblau pe jos, numai ei foloseau trenurile și erau acum mai prost decît la început, dar totuși încă 80 % motorizați, că organizația subzistenței lor funcționa impecabil, pe cînd a noastră schiopăta mereu și în sfîrșit avista lor nu ajungea ca să sprijine suficient nici unitățile lor, așa că era invizibilă în sectorul nostru și nu intervenea decît la mare ananghină. A noastră era calitativ excelentă, dar cantitativ nu mai conta aproape deloc, pe cînd rușii aveau acum în aer permanent de cinci ori mai mult decît la trecerea Nistrului. Rușii făceau o foarte abilă și intensă propagandă prin megafone, care la începutul campaniei nu fusese ascultată nici luată în serios, deoarece speakerii vorbeau mai toți cu un puternic accent de evrei basarabeni - figuri tot ce se putea mai impopulare în armata noastră de cînd cu poveștile despre

WFO

atrocitățile săvârșite de aceștia la retragerea ei din Basarabia în iunie 40, și în plus ceea ce spuneau nu li se părea atunci soldaților noștri a corespunde cu realitatea. Formulele sloganurilor stereotipe mereu repetate deveniseră cu timpul cunoscute pe de rost ca poeziile învățate de copii mici care le recită fără să le priceapă. Când însă oamenii au ajuns să gândească și să spună singuri cu alte vorbe aceleași lucruri, ca apoi să-și dea seama că se potriveau cu acele ale propagandei sovietice, aceasta a început să fie ascultată și chiar așteptată cu interes de când devenise mai variată și executată de prizonieri sau transfugi din băieții populari, deștepți și cunoscuți pentru vitejia lor, care vorbeau improvizând ca într-o conversație telefonică, cu vocabularul și expresiile acreditate în limbajul convențional creat de război în linia întâi, pentru a spune, în special, că fuseseră bine primiți sau tratați la capturare, că nu era nici vorbă de bătaie sau înfometare, că nu duceau lipsă de mâncare nici de vodcă și mahorcă și aveau să primească în curând conservele americane mult laudate de ardeleni (din care foarte mulți aveau rude sau cunoștințe în USA), că pentru ei războiul era terminat și apoi, ceea ce se știa fiindcă se constata peste tot teritoriul cucerit, că rușii nu ne urau, deoarece erau informați că ne purtam frumos cu populația civilă și nu duceam războiul contra lor decât siliți de nemți, pe care ne incitau să-i abandonăm soartei lor înainte de înfrângerea lor totală care nu putea să mai întârzie mult, întrucât erau sleiți și demoralizați. Si această propagandă făcea adepți din ce în ce mai numeroși, nu printre ofițerii activi care se temeau să fie scoși din cadrele armatei în caz de înfrângere și să fie mai prost tratați de bolșevici în prizonierat, dar în rândurile trupei și rezerviștilor conștienți de cataclismul final. Nemților li se făcea aceeași propagandă pe nemțește, tot de către soldați de ai lor, dar ea nu prea prindea, pentru că nu-și făceau nici o iluzie asupra soartei ce-i aștepta, după ce se purtasera și se mai purtau în felul barbar cunoscut față de prizonierii sovietici și de populația civilă, chiar și feminină. R-M vroia să știe dacă era reală povestea violurilor sistematice și dacă POL fusese martor ocular al unora, la care el a răspuns rîzînd că lupta creia această psihoză de care fiecare bărbat se simțea fatal cuprins și că nici femeile nu erau imune de sentimentul posibilităților neașteptate ce li le ofereau riscurile războiului

și în special acel de a rămânea locului în întâmpinarea cucerito-
rului, dar că acele puține tinere și frumoase ce totuși rămăse-
seră erau suspectate de misiuni secrete și înhățate imediat de
nenți care procedau sistematic cu ele mai mult în cadrul anchete-
lor ne mai pomenit de brutale la care chiar ei spuneau că ele
erau supuse iar cele ce scăpau neîmpușcate treceau în majori-
tate în bandele organizate de Gestapou pentru S.S. și Wehrmacht,
f. puține, care erau crezute a fi într-adevăr rămase pentru a
scăpa de bolșevici, reușind a scăpa de ambii termeni ai alter-
nativei și de prizonierat efectiv, întrucât se părea că erau du-
se în Germania pentru a fi instruite și folosite de serviciile
secrete ca traducătoare sau anchetatoare de alți compatrioți
suspecți. Noi încercam, în schimb, să șapăm de nenți tot muie-
retul "acceptabil" și mulți ofițeri și subofițeri ascundeau și
trăiau cu câte o frumusețe, burlacii așteptând doar ocazia de a
le putea aduce în țară ca să se căsătorească cu ele, fără a mai
vorbi de trupă, f. populară în populație. Pe alocuri se-ntimpla-
se ca toată populația să fi rămas pe loc din cauza rapidității
operațiunilor de înaintare sau pentru că retragerea ei ar fi în-
curestăcea a armatei roșii ale căror interese primau natural.
În general familiile de chiburi, care erau încă destul de nu-
merose nu numai în ținutul cazacilor de pe Don ci și în așezări
le compacte de maloruși de colonizație militară țaristă veche,
în regiunile cu populații asiatice, de pildă între Tereg și Cau-
caz, nu prea plecaseră cu armata roșie, ca să-și păzească gospo-
dăriile înfloritoare și fiindcă nu se prea temeau de nenți, cre-
zând că mai erau ca acei din 1917/18, buržoși, bonomi și respec-
tuoși de avuția particulară a cuceritului, așa că regimentul
său dăduse de comune absolut intacte, trăind într-o oareșică
autonomie, sau cel puțin mult mai mare libertate, contrastând
în mod straniu cu regimul celorlalte, colectivizate împrejur,
într-un belșug și pe un standard de civilizație comparabil nu-
mai cu gospodăriile șvabilor - bânățeni: cu trei - șase vaci de
fiecare gospodărie, din cele roșii mari de origine elvețiană, cu
porci și orătării de toată frumusețea, case mari și impecabil
ținute și mobilate și livezi unite, cu fructe cum POL nu gus-
tase nici în Franța; gospodinele întrecându-se cu compoturi de
cireșe mari cât prunele mici, de mirabele și renolode (vine
de la Reine Claude pe care nenții au stiloit-o în ringlode) și
o vișinată care bătea Cherry Brandy-ul englezesc, l'eau de ce-
rise de Normandie, vișniovkă poloneză și vișniacul rutenilor

292

bucovineni. Lipseau de acolo numai bărbații recrutați de armata roșie, care trebuia să fie toți uriași, judecând după băieții pînă la 16 ani și moșnegii rămași să păzească muierile din care puține erau sub 1 m.80: o rasă nemai pomenit de solidă, sănătoasă și frumoasă, așa că toți holteii noștri hotărîseră să vină acolo după război ca să pețescă fete, de care nu îndrăznise nimeni să se lege, căci soldații noștri erau lîngă ele ca niște pitici. Colonelul n-a mai putut să urnească din loc regimentul din acest colț fericit și paradisiac al lumii care trăia fericit la marginea Europei total necunoscut de ea. Intelectualii germani cu care POL avusese momente de discuții în decursul aceluia an și jumătate de război sovietic, erau și ei profund dezgustați și critici față de politica integral greșită aplicată de Hitler în Rusia. Făcuse tot posibilul ca să le alieneze nemților oricare sentiment de admirație și stimă nedum de simpatie al poporului rus, menținînd colectivizarea "ce-i era odioasă" și folosind-o pentru a-l lipsi și de "puținele mijloace de trai ce le avusese înainte de război". Astfel, în cele mai bogate regiuni agricole ale Europei, privind în jurul lor lanurile nesfîrșite de grîu, hoholii ca de altfel și cazacii, (cărora nu le dăduse autonomia la care rîvneau atît de mult și-i înșela înrolîndu-i într-o armată ce trebuia să se sacrifice mai mult chiar decît noi pe vagi promisiuni în care nu mai credeau, drept care începuseră să treacă la bolșevici și au fost deci scoși de pe front și duși în Jugoslavia și Boemia) mureau literalmente de foame, primind 1 kgr. de pîine neagră pe zi pentru trei inși și jumătatea rației pentru copii, nici o grăsime sau proteină, lipsindu-i total de produse lactate ale șeptelului colectiv și supunîndu-i, pe deasupra, la predări de ouă și orătării pe care oamenii abia puteau să le întrețină, dîndu-le drumul pe holdele și miriștile colhozurilor. Ura împotriva Germaniei a tuturor rușilor, inclusiv cei care speraseră să scape la începutul războiului de regimul comunist, era atît de mare și de nepotolit încît avea să îngreuneze mult organizarea Europei de după pacea finală. Pînă aici POL ne spusese f. puțin despre luptele la care participase și numai lucruri mai mult sau mai puțin cunoscute, raționale și valabile, dar cînd a fost să tragă concluzii asupra acelei reorîndiri europene post-belice, a început să "bată cîmpii", din lipsă de informații politice internaționale, crezînd încă posibil un compromis, socotînd înfrîngerea totală a Reichului o greșală pe care numai

"tîmpiții de americani" ar putea s-o preconizeze din cauza problemei evreiești, dar pe care bărbații de Stat britanici erau -cum credea dînsul - mult prea "matter of fact", adică realiști, ca s-o admită, ceea ce i se părea că ar confirma nedeschiderea celui de al doilea front european, întrucît anglo-saxonii urmăreau doar slăbirea ambelor mari armate europene ca să-și impună condițiile unei păci de nou echilibru continental favorabil lor, dar nu atît Uniunii Sovietice. Aceasta avea desigur să iese mult mai puternică din cel de al doilea război mondial decît din primul, dar nu era să fie lăsată nici în situația de a domina Europa, căci altfel tot războiul ar fi fost cu totul inutil! În consecință, împărțirea într-o bună măsură teza M.A., cu singurul corectiv că-l critica pe tema contribuției maxime în concurență cu Ungaria, pentru a-și creia merite de valorificat la masa verde. Cu bine cunoscuta-i îndrăzneală, POL i-o spusese verde în audiența de înainte de dejunul de la vilă și nu fusese contrazis cu atîta vehemență, cît se așteptase a stîrni la bătrîn. Misiunea sa pariziană era deci pe această linie, a dibuirii indiciilor ce s-ar desena pe orizontul politico-militar apusean cu privire la atitudinea Aliaților de Germania, în marginea propagandei oficiale în care Antonescu nu vedeau adevăratele țeluri urmărite de aceștia. Era fără obiect ca să-l contrazică prea radical, întrucît și așa dînsul era cu siguranță cum și avea să-și revizuiască fundamental vederile după scurt timp de ședere la Paris. Fără să intrăm de aceea în destăinuirea problemelor noastre interne și externe pricinuite de neînțelegerile cu guvernul, l-am descusut relativ la aprecierile sale despre cei trei cavaleriști ai C.M. absenți în acea zi. POL nu-i cunoștea destul de intim ca să-și fi putut forma o părere sigură și definitivă despre caracterul și mentalitatea lor, dar prefera pe Monșer dintre ei, ca un om lipsit de orice discernămint politic și concepție altă decît aceea a datoriei sale de a executa prompt și energic ordinele primite și regulamentele armatei legalmente valabile pentru el. Nu era în nici un caz anti-monarhic, din moment ce monarhul era șeful suprem legal al armatei, dar ar fi tot atît de bun executant al ordinilor ce le-ar primi de la superiorii săi ierarhici chiar dacă aceștia s-ar întîmpla a i le da în interesul unui guvern sau regim de dictatură militară personală sau republican. Nu vroia să accepte nici o înfrîurire politică și să nu fie ținut a avea, cum nici nu era cazul, idei, necum concepții politice de nici un fel: deci nu era un om periculos atîta

194

vreme cît nu i s-ar pune problema de a trebui să aleagă între două ordine contradictorii. POL auzise deja, ca toată lumea în cavalerie, despre diferendul cu M.A. în urma I.O. exceptînd Bat. Reg.de pedepse corporale. La "4 Roșiori" nimeni nu se expusese a primi nici o lovitură, în schimb la 13 R. un dezertor mîncase 25, pentru dezertare, în loc de împușcare, ca după o lună să treacă probabil la inamic, iar un caz hazliu se-ntîmplase la un bat.de vîn.de munte: bănuît de a fi "ajutat" pe răniții grei să moară ca să-i devalizeze de obiecte de valoare ce le colecționa de la toți morții, avînd chiar curajul să plece noaptea dincolo de linie cînd știa că anumiți inși căzuseră aproape cu vereghete și ceasornice asupra lor, un sergent țigan, extrem de viteaz și bun combatant, de două ori rănit și decorat, fiind grîns cu ceasuri și stilouri cunescute, urma să primească 25, cînd s-a jurat pe cruce că va înceta să practice sportul său nocturn și preda comandantului spre a fi remise familiilor respective, cu indicația originilor date de el, toată colecția sa. Comandantul a oprit executarea și în curînd toată unitatea a putut admira un săculeț de piele, destul de măricel și f. greu cu sute de plombe dentare de aur și argint, inele, ceasuri, stilouri, creioane și cruciulițe cu lanțuri, plus alte obiecte ca bricege, butoaie de manșetă, două rigle de calcul etc. și mii de lei și mărci, o adevărată mică comoară care ar fi fost desigur pierdută dacă nu ar fi colecționat-o cu riscul vieții sale, așa că în aplauzele tuturor a fost grațiat și de atunci a devenit una din figurile cele mai populare a regimentului fiindcă organiza cu echipe expediții oficiale cu scopul recuperării obiectelor pentru familiile decedaților. Despre CODREANU, POL avea o mai bună opinie decît despre OLTEANU, considerîndu-l un militar "cum scrie la carte": brav, hotărît, combativ, dîrz, încăpățînat peste orice măsură închipuibilă, calm, descurcăreț în situații grele, avînd grije de oamenii lui, bun comandant pentru timp de război și mai slab în timp de pace, neintrigant și bun camarad, dar totuși impopular pentru că nu bea, nu fuma și era "sub papucul" neveste-si. Meritase fără discuție M.V., dar va fi un prost general de m ai mare unitate, deoarece era de o lipsă de inteligență notorie și incapabil să mai facă școala de război sau să-și sporească cunoștințele și să-și modifice concepțiile asupra tacticii caveriei și organizării ei. Ceea ce nu știam, iar M.S.aflase, dar uitase să mi-o spună și mi-l făcea acum mai simpatic era faptul că nu avea liceul, ci se urcase încet și fără nici o protecție

25

de la trupă și pînă la gradul de colonel numai pentru că memoriul său era virgin de orice blam și că-și făcuse totdeauna datoria cu o punctualitate, meticulozitate și pedanterie cu totul contrare tradițiilor unei arme în care marea majoritate a ofițerilor erau "filfizoni" de tipul lui Marcelică: afemeiați, eleganți, cheflii, jucători, scandalagii și îngîmfați fiindcă făceau parte dintr-o armă cu tradiții izvorîte din evul mediu. OLTEANU era fiul demn al tatălui său, ajuns pe vremea sa cel mai tânăr general de cavalerie mulțumită protecției lui PREZAN și pentru a se da o satisfacție morală ardelenilor, întrucît bunicii se refugiasse din Tîrnave în Regat. Singurul merit ce s-ar părea că avusese G. MARCEL OLTEANU era acel de a fi amuzat pe toți cavaleriștii cu bancurile sale, din care știa pe de rost cîteva mii. MARCEL junior era mai inteligent decît părințele său pensionar, dar își datora totuși cariera rapidă mai mult proptelelor acestuia și a prietenilor bătrînului. Avea printre camarazii săi reputația de intrigant, arivist, chiulan-giu, lingău abil și gmecher și nu era iubit nici de subalterni și trupă. Cum își luase M.V., POL spunea cu un aer de a nu dori să birfească, nu se știa prea precis, dar era lucru știut că-l "linsese" din clipa ce a ajuns la putere pe C. tocmai fiindcă acesta era la început pornit împotriva sa din ranchină contra G. OLTEANU pe care-l desconsidera doar pentru faptul că fusese dintre protejații lui PREZAN. POL insistă asupra faptului că nu garanta pentru exactitatea informațiilor ce ni le dăduse, dat fiindcă nu se bazau decît pe ceea ce auzise în cercurile cavaleriei, dar nu pe experiență proprie. Aceste informații au avut, în orice caz, darul să-l încurajeze pe R. a-l ține pe OLTEANU la distanța reglementară și a se feri de el și a adopta o atitudine mai binevoitoare față de Monșer și chiar de CODREANU atunci cînd la rare ocazii va fi totuși nevoit să-l aibă în suita sa, ori să-l vadă la palat în cadrul anumitor recepții, cum avea să fie cea de Anul Nou. Dacă POL ar fi fost primit așa cum proiectase MARCELICA, este probabil că n-am fi avut prilejul să discutăm mai pe-ndelete și să cunoaștem deci și aceste aprecieri care cred că se potrivesc destul de mult cu realitatea.

Vizita lui POL a mai folosit și la posibilitatea pentru mine de a reactualiza propunerea de a-l prezenta pe PICHI M.M.L.L., fără ca aceasta să pară ceva suspect. Le era bine cunoscut din auzite, întrucît eu vorbisem f. des M.S. despre tot

U76

ce discutam cu el la Externe, Bielle povestise despre toți POGONENII, călătoria ei cu el și rezultatul negativ al consultărilor lui medicale; R.M. interesându-se în mod deosebit despre cazul lui. Dealtminteri, relatasem amândoi de mult și revenisem deseori la povestea legăturilor noastre vechi cu toată pleiada tinerilor "titulaxi" din care, după întoarcerea noastră în țară, rămânerea lui NICU HIOTT muribund într-o clinică geneveză și apoi moartea lui, plecarea lui GIGI ANASTASIU la Berna și nerevinerea în centrală a lui BRUTUS COSTE și DINU CANTEMIR (nefiind necesare după aceea a lui BUZEL de la Riga) el devenise mai recent preferatul lui Bielle și f.intim cu noi, astfel încît - de n-ar fi fost atît de prieten cu BUZEL - acesta ar fi fost mai gelos decît era și așa de faptul că, înainte de numirea mea la palat, ajunsesem să-l frecventez mai des pe PICHI decît pe el, pentru simplul motiv că lucram cot la cot la Cifru, că lucrasem înainte tot într-o aceeași încăpere la Dir.Pol. cu el și fratele lui mai mic TITU (plecat apoi ca Secr.III la Berna sub V.V.PELLA - care, deși mult mai în vîrstă, este nepotul băieților POGONEANU - și, după răsturnarea monarhiei, la New-York unde a intrat prin concurs ca funcționar internațional în Secr.O.N.U.), că de la instalarea noastră în vila lui Ena Brătianu eram f.aproape de vila Pogonenilor construită tot de Doicescu pe Lacul Tei și că Bielle se ducea f.des să-și petreacă ziua la aceștia. MMLL și în special R-M doriseră să-l invite pe PICHI la dejun (încă de la sosirea lui Bielle de la Geneva cu pekinezii) sub pretextul de a-i mulțumi pentru ajutorul ce i-l dăduse ~~nevestei~~ mei cu acest prilej, dar acesta nu se putuse, cu toate insistențele R-M. și ale lui Bielle, pentru că pe de o parte - precum am arătat - serviciile secrete germano-române turbaseră literalmente din cauza acelei stranie coincidențe și nu erau liniștite încă multă vreme după aceea, dîndu-ne un oarecare răgaz de filaj abia după dejunul cu Waldšteini și mutarea noastră în noua locuință, iar pe de altă parte BUZEL ținea morțiș "să-și consolideze autoritatea" necontestată de prim și - cum ziceam noi - unic sfetnic al M.S., pentru problemele politice în general și acele conspirative în special, înainte de a-i mai băga pe fir un numai pe VISOLIANU dar chiar și pe PICHI care cu "mintea sa profesorală și spiritul său de contradicție" ar contribui mai mult să zăpăcească pe MMLL în loc să-i susțină întocmai tezele, ceea ce găsea cu atît mai inutil și chiar inoportun cu cît PICHI îi era subaltern și colaborator direct și "n-avea dreptul să-i taie din sau adauge la tezele politice, mai ales în domeniul sfacerilor

28

externe" în care îl și consultase și deci ținuse deja cont de avizele lui divergente. Acum însă, după primirea lui POL, am găsit momentul cel mai favorabil, nu pentru că era necesar ca M.S. să audă aceleași puține vești ce aveau de la ALEXANDRU comentate cu o abia perceptibilă nuanță mai puțin anti-guvernamentală și poate ceva mai obiectivă decât cea a lui BUZEL, dar fiindcă vroiam ca "serviciile" să se obișnuiască și cu accesul lui PICHI la palat, pentru ca ulterior, atunci când eventual ceva l-ar împiedica pe BUZEL să-i vadă pe Suverani (o boală sau un filaj prea intens ori, doamne ferește, pierderea poziției cheie dintr-un conflict cu ICA), să i-l putem substitui pe PICHI care, datorită anilor săi de la Leg.noastră din Berlin unde-și făcuse bune relații în cercurile de la Reichskanzlei și Auswärtigen Amt, era incomparabil mai bine cunoscut la L.G. decât BUZEL, care, într-o atare eventualitate, ar continua să dirijeze treburile din umbră, dar folosindu-l pe secundantul său pentru a mă dubla întru susținerea argumentelor sale lângă M.S. Cum chestiunea îl privea direct pe BUZEL (în urma insistențelor d-lui MANIU și recomandării lui ALEXANDRU) n-am vrut să purced la invitație înainte de a-l consulta între patru ochi, cu rezultatul că m-a rugat f.mult să nu destăinuiesc nici MMLL nici lui PICHI că dorea ca prezentarea acestuia la palat să fie amânată la anul, pe motivul că pentru moment nu avea nici un rost, ar complica misiunea sa și ar redăștepta suspiciunile serviciilor secrete asupra scopului călătoriei lui PICHI în Franța și Elveția, unde se știa și așa că avea pe fratele și nepotul său la Berna, iar el fiind la Cab. Ext., deci cu permanente posibilități de comunicări cifrate cu ei, trebuia să fi avut o problemă importantă de tratat ca să se deplaseze totuși personal, dacă nu era crezută cauza reală a voiajului medical ce-l făcuse. M-am conformat dorinței lui BUZEL cu toate că nu-i împărtășeam temerile invocând numai acest din urmă argument față de MMLL și de soție în vederea amânării prezentării lui PICHI M.M.L.L. care aveau să-l cunoască așadar abia în 1943 după ce ne vom fi instalat la Bulci. Cu VISOLIANU a fost aceeași poveste, dar cu invocarea unui alt impediment: acela, cam tras de păr, că nefiind vânător de vânat mare, deci neînvățat a trage cu arme ghintuite, ar părea suspect dacă l-am invita la capre negre și preferabil a camufla convorbirile lui în doi cu R. la vânătorile mari la care l-am invita dinadins împreună cu Waldstein sau Gerstenberg, drept martori "alibiști" ai caracterului vânătoresc apolitic al contactului său cu M.S. - Waldstein, pe care, între timp, îl primiserăm cu soția întâi la dejunul (amânat din cauza plecării lui Bielle) de după întoarcerea

197

ei, încă în vechea noastră locuință, cu sora mea al cărei soț și cumnat erau pe front, Buzel cu Cathrine Stirbey, Pichi și proaspătul menaj Hauser (căsătorii recent la St. Andrei), tocmai pentru ca să se poată vorbi nemțește, întrucât sora mea (crescută la Dresden), Catherine și Pichi stăpâneau la perfecție limba germană (numai Buzel vorbind mai slab) și ca să-i dovedesc că nu mă sfiam să-l introduc în cercul familiei care-și dădea contribuția la război, în timp ce el făcea afaceri la București și al celor doi intimi de la Externe atât de ređutabili nemților dar care odată cunoscuți de aproape pierdeau cu totul nimbul unor adversari feroci, prezentându-se sub unghiul lor cel mai susceptibil a-i fermece pe interlocutori, iar ulterior la "house warming party" (recepția de inaugurare a noului domiciliu) în Pictor Mirea 3, cu toți prietenii mei vînători în plus de ceilalți (Costel Vișoianu, Const. Suto, Sandu și Bidanu Racotă, Grégoire Sturza, generalul G. Manu, cu soțiile, Iorgu și ceilalți colegi civili de la palat, etc...), astfel încît Freiherrul nu se mai putea plînge că nu-l introdusesem pe protejatul său "negociant în cereale" atât în societatea romînească, cît și în cercurile C.R., a făcut toate aluziile posibile ca să fie invitat la vînătoarea regală la capre negre, dar Tonci - întors după cura de la Herculane și vînătorile la turturele de la Foeni, pentru sezonul bălților dunărene și deci și el prezent - s-a făcut "că plouă", nevrînd nici măcar ca aceasta să se țină pînă la anul viitor, întru expirarea celor cinci ani de protecție ce le fixase pentru refacerea și înmulțirea lor la maximum după boala ce le rărise în 1936-1938. Era, firește, și o îndrăguită precauție de a nu-l expune pe Vodă riscului "glontelui rătăcit" al contelui suspect, ci a-l limita la acel al unei aliciri mai greu de încercat cu reflexele fulgerătoare ale S. și campionilor noștri ce-l încadrau la vînătorile mari, iar povestea cu protecția avea să se dovedească un scrupul supra exagerat după rapoartele sosite către sfîrșitul lui septembrie din munții Făgărașului. Deja în anul precedent, ele arătaseră că, după trei ani de pază riguroasă, stîrpierea totală a lupilor pe tot imensul teren de vînătoare regal, înmulțirea sărăriilor pînă pe podișurile înalte dintre crestele munților și a hrănitoarelor de iarnă pe locuri ferite de vijelia viscolelor, avalanșe (lavine) și innămețire, masivul se repopulase atât de repede și simțitor încît "s-ar fi numărat lesne și în repetate estisus, distincte și separate, matii" de la douăzeci de ciopoare în sus, cu o "tărie" variînd între duzina și două duzine de bucăți, cu tendința de a gravita peste "graniță" (înțelegînd cea veche, cu ju-

22

dețele Argeș și Muscel) și către Simbăta și Viștele la Răsărit, iar către Schmutzler spre Asfințit (care ținea pe 25 de ani în arendă masivul Negoiului - Moldovanului cuprinzând lacul Bilea), ceea ce-nsemna că nu le mai ajungeau pășunile de baștină și "hoinăreau" la vecini în căutarea suplimentului de hrană proaspătă pe golurile de munte mai slab "populate" situație f. îmbucurătoare dacă era adevărat că se atinsese din nou plafonul de 300-400 de pie-se cît putea să hrănească fostul domeniu Teleki (cel mai mare din Ardeal) și cam cît avusese în anii lui de glorie și acei ai celebrului său proprietar (renumit pentru frumusețea sa ce o cucerise lui Franz-Josef pe Impărăteasa Elisabeth, îl costase exilul, îi adusese recordul de atunci al nimrozilor africani dar și moartea concomitentă cu aceea a ultimului leu vînat în chiar ziua îmbarcării pentru întoarcerea definitivă) situație în care Tonci însă nu vroia să creadă, fiindcă o mai pățise des, chiar și cu numărulul caprioarelor atît de simplă, concediind de aceea pentru prima oară în viață scos din țîțîne și personal, ce nu făcuse nici n-avea să mai facă nici odată, pe șeful paznicilor de vînătoare de la Bulci, tirolez adus special pentru instrucția personalului, iar la capridee știa din propria-i experiență cît de anevoioasă le era "inventarierea". În consecință nu se hotărîse a "selecționa" nimic în 41, dar nici să controleze personal dacă în adevăr se realizase ceea ce urmărea: tiosirea centrului cinegetic al munților stîncoși cel mai propice pentru această faună cuadrupedă - "Kernlandul" carpatin dar și mondial al caprei negre, întrucît de la primul pînă la al douăzeci și patrulea record al speciei, pe tot globul, numai al doilea e din Bucegi, al cincilea și șaptelea din "Retiezat", al șaptesprezecelea și optsprezecelea de la Zakopane și respective din Tatra, iar toate celelalte din masivul Gîrdomanului, cu vre-o 5-7 de pe Cremene și Podrag - întru creiarea parcului național drept "rezervor" din care să se "reverse" asupra terenurilor dimprejur acest vînat prețios cu care erau slab populate, fiindcă societățile de vînătoare cu prea mulți membrii dădeau fiecăruia dreptul să-mpuște cîteva bucăți, dar nu făceau mai nimic pentru cruțarea, ocrotirea, hrana și justa selecționare a caprelor, nestîrbind lupii, vulpile și cîinii "ciobănești" braconieri, nici mai ales pe acei vînînd în două labe. Raportul anului curent era și mai concludent, dovedind chiar că selecțiunea se impunea spre a nu se ajunge la corolarul bine cunoscut al suprepopulării la oricare specie, boala și degenerescența; dar Tonci vroia să ne repete figura anului trecut, fiindcă avea pasiunea terenurilor

290

ticsite de vînat și apelor mișunînd cu pește și pentrucă vîna-se atîtea capre, avea deja atîtea recorduri și ajunsese greu de urnit la urcuș, așa că nu-i prea surîdea să-l ducă pe junele monarh vîna-tor, încă virgin la capre negre, dar și mai leneș la cățăratul pe povârnișurile abrupte ale "stîncușilor" noștrii, în anul acesta al cărui orizont politic îl demoralizase și-l făcuse să se simtă, pen-tru înfrînta dată în viața sa sănătoasă de vînat, îmbătrînit și obosit.

Cum se știa însă că musca zburînd în jurul căciulii sale brumării și cum Iorgu și cu mine nu-l slăbeam (de ahtiați ce eram să ne completăm colecțiile respective cu cîteva trofee superioare, invocînd două argumente valabile, pe deasupra celui al necesității eliminării veteranilor și sterpelor ce opreau tineretul să-și facă nunțile după pofta lui, anume că nu se putea ști ce va fi, unde vom fi și dacă vom avea răgazul să vînam la anul și că i-ar face "un munte de bine" M.S. să-și mai pună nițel și gamba la contribuție în loc să stea toată ziua cu fundul în fotolii și pe pernele mașinilor, Tonci m-a delegat în locul său să organizez vînătoarea regală intrucît după el și poate nici măcar-eram cel mai specializat la acest vînat după vre-o optsprezece ani de ex-periență în Alpii Elveției, Franței și Austriei, unde vînatul e mai rar și condițiile de apropiere sînt incomparabil mai grele, trebuînd să fii într-adevăr obișnuit cu varapa ca să urmărești un țap sau o capră de vîrstă și dimensiuni admise pentru eliminare pe cînd Chefneux habar n-avea de vînatul de munte și cel mare în general, în afară de mistreți și lupi de cîmpie (neavînd nici o dată cervidee, capridee, urși, rîși, cucoși, marmote, jderi, vul-turi, etc.), iar Iorgu începuse abia de cîțiva ani cu caprele, de cînd intrase împreună cu mine, în 1935, în societatea "Retezatul", unde însă nu luase nimic, ci doar la Viștea două piese slabe. Deși plăteam de opt ani cotizația exorbitantă a Soc. Ret., nu fusesem o singură dată pe teren acolo, din cauza sesiunilor S.N. și ghinionu-lui comisiei dunărene în 40 și a mobilizării la Cifru în 41 tocmai pe timpul bocănitului (ceea ce la Geneva se mai repara prin sfîrși-tul săptămînilor la Samoens, Chamonix, Bogève, Mégève și St. Gervais toate la vre-o 80 km. pe șoselele asfaltate), astfel că nu vîna-se capre în Carpați și Tonci mă prevenea de aceea a nu uita că ale noastre sînt de mărime dublă, atît ca talie cît și la coarne, așa încît să nu mă las furat de ochi în aprecierea exemplarelor, fixîn-du-ne un maximum de 10-15 bucăți, adică 2-3 de căciulă, dacă rapoar-tele corespundeau realității și avînd grija să nu eliminăm decît c

251

capră la doi țapi și nici o plesă sub 15 cm. înălțimea coarnelor verticală. Nici M.S. nici Tonci și deci nici eu nu ne hotărâsem încă să cumpărăm ultimul rîcnet în balistica europeană și tocmai cel mai indicat pentru caprele negre, dropii, mufloni, gazele și vînatul extra-european de acest calibru ce se trage la țintă fixă pînă la 475 de m. cît bate razant proiectilul supradimensio-
nat la maximum de calibru 22 long rifle modificat de vom Hofe (Suhl) în 5,6 x 75 (în loc de 5,5) mm, cu o viteză inițială de 1198 m. pe secundă, adică mai rapid cu aproape 200 m. decît recordul britanic de pînă atunci al lui Holland & Holland cu "Apex" de peste opt m/m și cu un glonț proporțional mai greu și masiv și nu ne hotărâsem fiindcă se zvonea că țeava se decalibra după sute de focuri deși era garantată pentru 250, nemții neavînd acele metale necesare pentru aliaje elastice, așa că așteptam să cunoaștem rezultatele celor cîțiva avangardiști dintre vînătorii noștri - mai cu experiență și mai puțin subiectivi decît menajul Killinger care-și comandase imediat o pereche drept reclamă pentru știința și tehnica germane "superioare celei englezești" - ca să ne decidem a renunța la Mannlicher - Schoenauer 6,5 x 83 ce-l folosisem pentru acest vînat. Reprezentantul lui vom Hofe, care știa pe bună dreptate că cine încerca "Superexpresul" îl și cumpăra, lăsese lui Basile trei arme de încercare ca să ni le plaseze la palat, pentru sezonul caprelor. Regele nu vroia însă nici să meargă decît dacă timpul boncănitului s-ar întimpla a fi perfect senin, ceeace-i părea improbabil întrucît dl. Topor anunța o depresiune atmosferică cu averse și ceață-n șes și ninsoare la munte tocmai cu începere în presajma deschiderii vînătorii la capre negre (15 octombrie), iar dacă totuși vremea s-ar îndrepta la timp nu era să-și riște norocul cu o armă nouă la un vînat nou (după superstiția vînătorească) cînd avea Apexul cu care se obișnuise și Iorgu la fel, fiind vînător de marcă cu două arme (una cu alice Coxwell & Harrison cal. 12 cu țevi de 81 cm, un veritabil tun cu care mergea și la prepelițe și pe care făcuse greșeala de a o desperechea cedînd unchiului său, tot mare vînător, Costa Caragea, tatăl Tandei fostă acum dar atunci încă soție a lui Mitu Bragadiru, perechea armei, fiindcă chiar la vînătorile regale mari cu o densitate de tir fantastică sau la baltă prefera să-și arză degetele reîncercînd-o singur, decît să aibă pe un încercător la sapte "care-i speria vulpile", din care avea la catastif vre-o două sutare cu care acoperise paturile numeroaselor sale "dameze" iar pentru tot vînatul de împușcat

fură anchetați "științific" cu stîta bătaie încît cei mai slabi
au fugit a doua zi la țară ca să se lepede de serviciul în case
boieresti, iar cei căliți și totodată f. credincioși bătrînului
au venit să-i spună că nu înelul interesase siguranța, ci anga-
jarea lor în slujba ei. Candaul tatălui făcut atunci E.S. de la
Interne pentru barbaria metodelor noastre polițienesti, în prezen-
ța lui V. Carol care era și el un dușman al bătaii, cu stîit mai
mult cu cît sesizînd Sig. stipulase în mod expres că interzicea
ce servitarii să fie maltratați ci doar chestionați în mod inteli-
gent, se soldase cu aceea că de atunci în 1931 și pînă la fuga lui
"Carlică" (cum îl chema Duduș) casa Stîrcea fusese scutită de
orice încercări a e serviciilor noastre secrete de a capta per-
sonalul ei. Dar cu schimbarea regimului, reîncepuse dădănuș
însă în alt stil decît anterior: bătrînul, nemai fiind la C.R.,
nu mai interesa pe nimeni, dar eu, în schimb, la cîfrul externelor
fusesem vizitat de un domn inspector de poliție, care a ținut să
mă prevină a fi atent cu o basarebească pe care ~~o~~ angajase soția
mea, întrucît Sig. o bănuia de a lucra cu Leg. Sov. dar n-avea pro-
be suficiente și mă ruga deci să-l ajut a o prinde eventual. Era
o persoană f. deșteaptă, frumuseală și extraordinar de gospodină
și evident intimă cu Bielle. Că era anti-germană și ținea cu
"menglezii" ne convenea nouă, așa că n-am prea contribuit la prin-
derea ei cu ceva palpabil, iar în nopțile de 21 spre 22 iunie 1940
a dispărut de la noi și probabil din țară, cu un costum, cămașă,
pantofi, etc. de ale mele pentru un domn care venise în ajun s-o vi-
ziteze în salopete de mecanic și care avea pe deasupra mărimea mea.

Ori, unul din numeroasele mari avantagii ce le consti-
tuise instalarea noastră în vila lui Ene fusese tocmai faptul că
trebuise să-i preluăm personalul casnic nou, compus din trei ar-
deleni de Nord refugiați la București în august 40 din sentimen-
te patriotice și oameni excepțional de cum se vede: bucătăreasa,
camerista și rîndășul, tustrei din comune născudene vecine intru-
cit personalul vechi, mult mai stilat, pe care Ene îl avusese de-a
lungul aproape al tuturor anilor și de căsnicie cu Alexandru, opta
se pentru el la divorțul lor, desigur din interese de serviciu in-
formativ mai mult decît din fidelitate pentru boierul lor, fiind
de pe la Pătule, moșia stîrbească a mamei lui Cretzianu, soră
cu Borbu, Ene ne rugase a face orice sacrificii pentru a-i păstra
pe acești trei ardeleni cu care ^{era} f. mulțumită și vroia să-i gă-
sească neapărat la întoarcerea ei din State Unite, pe care o

evalua mai rapidă decît avea să se dovedească, prin prelungirea războiului cu petru în loc de doi ani cum crezuse. Totuși, n-am fost în stare să-i îndeplinim dorința decît 30 %: camerista a fost prima să dea acele semne caracteristice atunci cînd am intrat la C.R., după ce fusese chemată de cîteva ori la Sig. întru verificarea cauzelor ce o determinaseră să plece din Ardeșul de Nord. De fapt, venise după un flăcău mobilizat atunci și deci retras cu armata noastră, cu care, desaltfel, avea să se mărite după război. Prea dintr-o bucată ca să se preteze la spionarea noastră, preferase să se angajeze într-o casă "mai liniștită" unde avea o rudă în serviciu care o asigurase că acolo poliția n-er mai căute s-o plictisească, ca în casele diplomaților, dar promițîndu-ne formal să reveni la d-na Brătianu imediat ce conșta se va întoarce din America. Apoi bucătăreasa ne-a făcut exact aceeași figură tocmai în preajma plecării neveste-mi, iar acum rîndașul, un timp minunat de "boangă" mîndru, a cărui familie suferise multe neazuri cu "jandarmii maghiari" încă pe vremea austro-ungară și avea să-ndure mai grele persecuții sub noua ocupație, drept care era mare mîncător de hîm, venise recent la mine, umflat de bătaie, fiindcă tot refuza să spună la poliție cine intra și ieșea la noi în casă și rugîndu-mă să intervin ca să fie lăsat în pace. Dat fiind că Bielle ținea la el ca la ochii din cap pentru că era un specialist în boli de cîini și-l vindecase pe cîiau e exenă, ceea ce toți veterinarii mari nu reușiseră și că intențione să-l ceară definitiv lui Ena la întoarcerea acesteia, am studiat problema cu Marcel Dobrescu care a intervenit discret pe căile lui pentru sistarea acestor procedee și cu același prilej și el și Mihai Breban (rîndașul) m-au sfătuit să-mi mut domiciliul într-o casă mai puțin expusă supravegherii. Același lucru mi-l recomandă Nicky, care socotea situația vilei Ena chiar periculoasă pentru mine în caz de mai mari tensiuni viitoare cu Gestapoul: izolată cum era, cu o singură vilă adiacentă, a lui Drina Romanescu-Beliu, n-ai avea cum să cap de urmărire în cazul încercării unei arestări sau "kidnapări". Nici nu bănuiam cît de judicioasă avea să fie această prem niție ce mi se părea atunci exagerată de pesimistă, dar s-a dovedit suveran de salvatoare în criza monarhică din primăvara viitoare. M.M.L.L. ne propuseseră casa frumușică, proprietate particulară a M.S., de pe alnea Modrogan ce prezenta avantajele de a fi mult mai mare, cu încăperi mai numeroase, mai spațioase și adecuate pentru recepții și mai ale

197

mai reprezentativă pentru M.C. decât apartamentul foarte practic dar modest ce-l vizasem în acea a tatălui meu, iar în plus și avantajul că era gata mobilată și tot gratuită, R.M. vrînd să mai schimbe din mobilier și să ne-o aranjeze după gustul ei. Dar acea casă avea ceva ce nu ne era simpatic, dintr-o impresie psihică greu definibilă, prea mare pentru a putea fi ținută perfect îngrijită fără mai mulți servitori și pe deasupra incomparabil mai expusă supravegherii decât cealaltă locuință, unică din punctul de vedere al intimității, întrucît numai ferestrele camerei de baie și a bucătăriei dădeau pe strada Pictor Mires, dar celelalte toate în curtea și grădinițe interioare, fiind deci excepțional de claustrată și ferită de privirile indiscreților, iar Bielle era de mult sătulă de a sta în mobile ce nu erau ale ei, căci ne lăsasem toată instalația și tot ce posedam la Geneva în pivnițele Palatului S.N., unde foștii funcționari internaționali nu plăteau chirie, drept cazarmament pentru alte posturi diplomatice la care reflectam după război. Așa dar, la întoarcerea ei, ne-am apucat de amenajarea și mobilarea treptată cu ajutorul contribuțiilor mobiliere ale ambilor tați și ale anticarilor bucureșteni și brașoveni a locuinței din Pictor Mires 3, în care ne-am mutat abia la data sfîntului la care se fac mutările după tradiția romînească, vara primară a lui Ena îngrijind de substituirea noastră în vila acestuia cu niște rude de ale lor, Breban rămînînd la ele, pînă cînd, după decesul lui Tonci și instalarea cartierului nostru general la Bulci, va intra în serviciul nostru și rămîne acolo, M.M.L. primind asigurări liniștitoare pe chestiunea reprezentativă, întrucît tatăl meu ne punea toată casa la dispoziție pentru recepții mai mari, iar Bielle fiind încîntată de noul nostru cuib mai intim, ușor de întreținut cu o singură servitoare (faimoasă ei nouă prietenă Paulina Bochiș, tot ardeleancă refugiată din Beclean, recomandată de Breban și o sdevărată perla) și mult mai călduros, decât vila cam răcoroasă a lui Ena, pentru cea de a doua tot stît de greu și aspră ca prima iarnă de război sovietic. Suveranii vor fi în curînd cu stît mai mulțumiți că am preferat această soluție cu cît aproape concomitent cu mutarea noastră, noul A.C.R. va putea integra casa de pe Modrogen, ce nu a contribuit cu puțin la decizia lui de a renunța vremelnic la Direcția Casei de Depuneri și Consecuțiuni prin detașarea sa la Palat în locul ambelor posturi deținute acolo de FLORIAN MARINESCU.-

255

Il descoperisem prin aceeași consultații întreprinse și pentru găsirea lui Negel, cu diferența că pentru alegerea lui nu s-a mai procedat prin calculul matematic al probabilităților bazat pe frecvența apariției numelui său pe listele diverse ale candidaților propuși, ci prin cunoașterea lor, ceea ce a fost și mai ușor pentru că erau puțini iar dînsul - Vasile Vasiliu - de departe cel mai potrivit dintre toți: fiu de țărani săraci dintr-un cătun de munte din județul Neamț, ajunsese ca premiat de la școala primară și pînă la universitate, mreeu primul în clasă și pe băncile facultății, cu burse de la Stat la una Rockefeller și un doctorat la Harvard University's Business School "magna cum laude" în domeniul științelor economice cu specialitatea problemelor financiare, vorbind corect engleza cu un acceptabil accent american iar binișor franceza și germana și fiind căsătorit fără copii, cu una din cele două fete ale prof. Tașcă, veches noastră somitate în materie de studii economice și național-țărănist de f. bună calitate. Cu fizicul simpatic al muntenilor nemțeni, de talie mijlocie, bine legat, mușchiulos și fără o uncie de grăsime nesănătoasă, blond închis cu ochii grii-oțel, o frunte înaltă de intelectual, nasul lombar și o falcă mare, puternică, de om cu voință și niște dinți albi regulați ca de proteză, un surin de țărănciș și ret și glumeț la colțurile gurii, Vasile mi-a plăcut din prima clipă, iar cînd am mai văzut că și înțelesese dintr-o doară tot ce urmăream ca reforme la palat și era dispus să renunțe, dar nu definitiv, la conducerea C.D.C.-ului ce-l interesa mai mult, doar din plăcerea de a reorganiza și pune pe picioare noi și sănătoase antichitatea de administrație a C.R., n-am ezitat să-l recomand călduros M.M.L.L., cu toate că avea și el un punct vulnerabil și anume acela de a fi socotit, cum și era, anti-exist, deși nu făcuse și nu făcea nici un fel de politică, nici măcar simpatizant-țărănistă, dar fusese elevul și admiratorul lui Megearu și el socrului său și nu putea să nu se simtă democrat după ce cunoscuse Occidentul și văzuse mai ales cum se trăia în America. În afară de teza sa de doctorat, avea cîteva alte lucrări tipărite și cunoscute în străinătate și era considerat ca unul dintre elementele cele mai promițătoare pentru viitorul finanțelor și economiei românești. Antoneștii nu puteau nici ei să-l caute mod în papură din moment ce era un înalt funcționar de stat, la conducerea uneia din marile instituții financiare ale acestuia, post de mare răspundere și

(246)

utilitate publică. Foarte tânăr și el pentru cariera rapidă ce o făcuse la Finanțe fiind născut spre mijlocul primei decade a secolului - energic, ex editiv și ambițios, dar în special cu o capacitate de muncă renumită, sporită poate și prin viața regulară și sobră ce se știa că o ducea - nu fuma și nu bea, dar în schimb admira mult femeile mai frumoase decât nevastă-sa, ceea ce se pare a nu fi un "păcat mortal" și stimulează energia bărbaților - era f. apreciat de ministrii Fin., Econ. Naț. și Ind. și Com., dar totuși și de Ică cu care avusese de asemenea de lucru pentru treburile instituției ce-o conducea, astfel încât alegerea lui a fost primită de acesta și de bătrîn ce o scrisoare de la poștă, fără nici un fel de obiecțiune, dar cu remarcă nițel amăruie a primului că ne știusem descurca de minune și fără ajutorul guvernului - întrucît candidații lui de la Finanțe nici n-au mai fost primiți spre a fi cunoscuți măcar de M.S. - iar a celui din urmă că iar s-a mai adăugat un anglofil la "cuibul acestora".

Cum am reușit să-l fac pe "linx" să vină într-o bună dimineață în biroul meu ce să-mi anunțe că era decis să-și dea demisia în scris din ambele posturi de la palat, doar cu condiția ca M.S. să-l accepte oficial ca "Adm. al Bun. fostului Suveran" și să-i recunoască dreptul și acorde pensie maximă, ca și cum ar mai fi servit cei câțiva ani pînă la limita prevăzută de regulamentul casei de pensii a C.R., e o poveste prea lungă și fără haz ca să merite a fi redată ca amănunte. Pe scurt mă apucase să-l controlez din ce în ce mai penetrant, zăgălos și critic toată Administrația C.R., găsindu-i multe lucruri reprobabile dar nimic condamnabil pensl. Ii creiasem însă cu acest prilej atîtea vexațiuni fățișe față de subalternii direcți, încît aceștia simțiseră net că mult temutul lor călău era pe ducă și că ei ar avea tot interesul să mă ajute a-i scurte agonis ce nu le venea greu de ghicit că urmăreau (din moment ce i clătinașem prea mult prestigiul și-i subminașem suficient autoritatea ca să mă mai pot mulțumi cu paliativele cu care el încerca acum să astupe gura nemulțumirilor și mai ales "mania neîncetărilor verificării"), prezentîndu-mi în consecință o listă lungă și precisă a tuturor neapăsăturilor lui.-

(24)

Acestea erau într-adevăr curat penale, dar prea mărunte pentru a putea face obiectul unei anchete a I.C.C.: nu prea plătitese ani de-a rândul decât cota oficială a lemnului, alimentelor, băuturilor și altor "bunuri și necesități" de consum și utilitate gospodărești ce-i fuseseră transportate acasă și pe la rude apropiate, cu mult mai neînsemnată decât cea neoficială, mai cumpărase și "la negru" pe prețuri de nimic ciment, cărămizi, țigle, scinduri ... calificate drept rebuturi, stricte sau refuzate ca necorespunzătoare de comisia arhitecților - ingineri constructori ai palatului; nici nu plătea laptele "Fermei Regale" de la Băneasa, peștele, racii, ouăle, etc. de la înăstirea și mai comercializa chiar din pieile, pânzeturile, borangicul, dopurile ș.a. pe care punea în vânzare și le cumpăra personal, tot ca rebutabile, la zece la sută din valoarea lor și cu trucajul cantităților, ca să aibă un act că plătitese ceva pentru a-și însuși regulat iarăși cam de zece ori mai mult decât plătea. Ca să-i fi deschis o acțiune de dare în judecată, ori măcar una preliminară, de anchetă și amenințare cu parchetul, ar fi trebuit să apelez la multe zeci de martori din care cei mai mulți nu mai erau la palat. Valoarea totală cu care numai acești funcționeri putau dovedi că plătitese C.R. (existând multe alte mici pagube ce le știau ei sau alții mai vag, fără dovezi), nu era importantă pentru un exoroc de anvergură mare, ce hotărât că linxul nu era, considerând pozițiile cheie economice și financiare de le ocupa de suficientă vreme la palat, dar în orice caz una ce se rînduia în capul listei micilor potlogării la A.C.R.; iar dacă ar fi fost meschin ca M.M.L.L. să facă mare caz de ele, întrucât nu atingeau nici de departe pierderea cealaltă a neinvestirii celor trei zeci de milioane, erau totuși mai mult decât destule pentru a-l distruge definitiv în ochii R.M., care avea nițel mentalitatea pe care englezii o califică de "penny wise and pound foolish", adică ieftină la măsuri și scumpă la țărișă. Totuși, am ventilat față de el existența unor probe ale acestor "incorectitudini grave pentru un demnitar al C.R.", fără să-i detașinuiesc mai mult decât trebuia ca să-și dea seama că i le decoperăsem fiindcă fusese denunțat. Astfel, când i-am anunțat continuarea verificărilor mele extinse de acum la întreaga lui gestiune a bunurilor particulare ale M.S. care era f.veche adăugând că tot ceea ce m-aș înțelege din lipsă de suficiente cunoștințe tehnice contabilicești sau mi s-ar parea suspect de a semăna în stil mai mare cu "celelalte incorectitudini de

258

la palat" va fi supus avizului I.C.C., s-a făcut galben ca lăsmia și m-a întrebat, transpirând de sudoarea rece, ce urmăresc prin această persecuție a persoanei sale. I-am răspuns deschis, să plece imediat total de la palat, prezentându-și demisia motivată cu imposibilitatea sa de a face față noilor cerințe ale reorganizării ambelor administrații, fără să menționeze cea sechestră care nu-l interesea direct pe R., cerindu-și drepturile maxime la pensie ce i se vor acorda. I-am dat 24 de ore de gândire și alte 24 pentru a-și prezenta scrisoarea personal M.S., ținând să-l previn că nu va fi primită demisia decât pe data terminării predării ambelor gestiuni în perfectă regulă, în vîinile succesorului lui: dl. VASILE VASILIU, directorul C.D.C. Căci avusese dreptate, căci a doua dimineață, înainte de expirarea termenului, Florian Marinescu a venit să-mi anunțe capitularea cu acceptarea condițiilor impuse plus rugămintea, dar nu condiție formală, a recunoașterii legalității situației sale la Adm. Sechestră, lucru la care ținea evident de frică de a fi scos și de acolo, ceea ce știa că M.S. n-ar face în nici un caz decât se angajează să-l lăsa în acel post pînă la sfîrșitul războiului, respective al regimului antonescian care înființase sechestrul. În obiar după amiaza aceea mi-a înmînat și scrisoarea, rugîndu-mă pe mine să-i obțin satisfacerea acelei cereri, urmînd a se prezenta M.M.L.L. în audiențe de plecare după terminarea predării. Săracul era fîrt derosemnat și a doua zi Vasile, pe care-l prezentasem M.S. și fusese reținut la dejun cu o săptămîină înainte, a preluat într-o singură ședință de vreo opt ore de lucru aproape consecutive toată gestiunea C.R. - Cealaltă neputîndu-se efectua atît de ușor fără a plece la fața locului, iar M.M.L.L. nevrînd să-i facă linxului efortul de a nu-i descărea și gestiunea particulară pe încrederea că o va preda în celeșși bune condițiuni, Vasiliu a fost numit iar Marinescu pensionat a trei ani pînă la restul în cursul săptămîinii următoare. Drepturile pensiei i-au fost recunoscute așa cum ceruse, dar cuantumul urma să fie mult mai mare decît se așteptase, întrucît Vasiliu a introdus în decurs de o lună, după scurte și fructuoase tratative cu Ică și Ministrul Finanțelor, noua salarizare și noile pensii, așa că linxul s-a ales cu o pensie mai mare decît aceea unui Min. Plen. Cl. I: vreo șatrzeci și cinci de mii de lei cu care ar fi putut trăi ușor fără să mai muncească. Cît despre cealaltă cerere, a primit personal și direct cuvîntul M.S.

(29)

că nu-i va cere înlocuirea, dar nici nu putea să-i recunoască situația ilegală instaurată de guvern asupra bunurilor particulare ale tatălui său, astfel încât abia mult mai târziu, după noua destindere ce va urma crizei monarhice, eu voi obține, cu ajutorul tehnic al lui Coti și Vasiliu, ridicarea sechestrului și "recunoașterea de către M.C. (iar nu M.S.), a mandatului provizoriu de administrație a bunurilor d-lui Carol Carei până până la momentul când col. Stavăr, mandatarul legal al acestuia, va putea prelua gestiunea lor". Astfel aveam, cât am rămas în f. de M.C., un ascendent serios asupra linxului, cărui nu-i ceream personal nici o socoteală de felul cum administra averea fostului rege, lăsându-l mai departe să-și dea raportul trimestrial direct S., întâi pentru a-l obișnui pe acesta să se ocupe efectiv de ceea ce urma să fie odată averea lui, iar în al doilea rând spre a marca că nu înțelegem să profit de o situație inventată de Coti doar ca să-l feresc pe R. de repercusiunile eventuale a procesului intentat Statului de Stavăr contra sechestrului și pierderii mandatului său și atribuirii lui ilegale stăruie care acum era Marinescu, numit de Stat, ci doar recunoscut, oarecum de fapt, dar nu de drept, de către S. prin mine. Totuși am tras un anumit folos din această ciudată situație: când se știa la Minăstires că veneam la vânătoare chiar fără a-l însoți pe R. sau pe Tonci, mi se pregăteau dinainte pentru cină un munte de pilaf de pui ori cu cozi de raci sau un "bise" de raci dacă nu intervenea ciorba pescărească, fiecând de gîscă "saute" sau "Madère" (pentru care lăsasem acolo cîteva sticle de Madeira și Porto), crap la proțet sau "florentine", dacă nu cădeau în plasă cegi ce le ceream resol, reci cu maioneză, sau "meunière", ori șalăi din care soția directorului moșiei știa să facă niște "chiftelute franțuzești" (quenelles lyonnaises), de-ți stătea cressul, fără să mai insist asupra altor meniuri cu pui, boboci de rață, etc... și la sfîrșit sarlote rusească sau beclavalele ce erau de asemenea specialitatea dămnesei, iar pe la patru din minăstires, înainte de a pleca cu lanternele pe baltă spre a ajunge la postul pazei spre fundul "Cepilor" sau pe grindul cu un nume urît de pe balta Boian, renumite gos-odină ne gătea un "breakfast" englezesc cum nici un englez n-a visat să mănînce, cu bunăstări strășnice și ne mai dădea picnicuri în pechețele, pentru vînătorii flămînzi după șase ore de tir, ce trebuie uitate.

200

Dacă lui Vasile Vasilu i-am stricat tot sfârșitul
verii aceluia an, ce l-a petrecut robotind ca un bivoli în loc
să-și poată lua bine meritatul concediu ce-l avusese programat
la C.D.C., cei de la palat s-au bucurat, în schimb, de a-l ve-
dea pe acesta transformându-se cu ochii pe zi ce trecea de așa
manieră încât personalul morocănos și abătut de altă dată deve-
nise vesel și săltăreț, spunându-mi când întrebam pe câte un
funcționar sau om de serviciu "ei, ce ziceți de noua adminis-
trație": "Așa ceva n-am crezut că-o să mai apucăm la palat; e bu-
nă vorba că omul sfintește locul!" Iorgu, care desalt inter-
fusesse primul să-mi vorbească de soțul lui "Codi Tașcă drept
omul ce ne trebuia la Curte, cu toate că era socotit a fi cam
republican de stînga la Curte, cu toate că era socotit a fi
cam republican de stînga în cercurile în care-l întâlneau (căci
Iorgu cunoștea pe bărbați mai mult prin soțiile sau drăguțele
lor), avea acum cu cine să colaboreze și să-și realizeze,
însfîrșit, planurile sale în sectorul atribuțiilor Prefecturii,
care pînă atunci se loviseră permanent de piedicile linxului,
iar R.M. înflorise de-a dreptul și nu mai putea fi deviată din
subiectele reformelor administrative. Și pentru mine, achiziția
lui Vasile a fost o adevărată binefacere, fiind că-mi luse de
pe cap nu numai problema listei civile, dar și absolut toate
preocupările de caracter gospodăresc. Aveam impresia că dintr-un
hotel de provincie de tip românesc, cu păoșnițe și cearceafuri
în care alții dormiseră și fuseseră doar călcate fără să fie
spălate, ajunsesem în cîteva săptămîni într-un hotel american
unde toată lenjeria se primește zilnic. Noua salarizare depă-
șea cu mult speranțele mele : cea mai mică leasă netă, din care
nu se mai scădea nici reținerea pentru pensie nici impozitele
fiscale, era de vreo 16 mii de lei, din care un sfert era plă-
tibil - adică facultativ iar nu obligatoriu - în natură, într-o
proporție degradată cu cît categoria de salariu sporea, ceea
ce însemna de fapt că cele mici erau relativ mai mari, întrucît
bunurile achiziționabile "ad libitum" pînă la contravaloarea
sfertului leii - și de care tot personalul inferior ținea deci
să beneficieze, chit că burlacii fără de obligații familiare
comercializau produsele și se socotesu la prețul de cost, erau
de primă calitate, ieftine și în bună parte de negăsit pe piață
(cafea, ciocolată, orez, grîș, zahăr, făină albă, talpă, piele,
stofe de lînă curată, pînzeturi de in, bumbac, cîneapă, borangio-
niere, ouă, unt, etc... precum și lemne de foc). Nu rețin sala-

riul la care ajunsese moș Codrescu, dar știu că a ținut să vină ca să-mi mulțumească mie cu lacr mi în ochi fiindcă mă ținusem de cuvânt: "era transformat, în haine noi și fuma acum prea mult, dar și lucra cu o altă trageră de inimă, văzând că și pensiile se urcaseră la fel. Eu care avusesem vreo 45 de mii am fost săltat la plafonul lefurilor cu vreo 135 de mii din care 80 erau salariul propriu zis iar restul "fraiș de representation". Firește că saltul listelor civile permisesse această sporire substanțială, dar și aici Vasile dovedise mentalitatea sa progresistă și totodată competența sa în domeniul economic, căci nu-l augmentase în proporția creșterii salariilor și pensiilor, scontând să balanțeze diferența dintr-o administrație mai chibzuită a bunurilor particulare, adică printr-o producție mult mai intensă și comercializare mai avantajoasă. Marea lovitură ce o mai dăduse era trecerea fondului de pensii de Stat, cu scopul și rezultatul că tot personal, funcționarii și demnitarii C.R. deveneau astfel asimilați cu cei de stat, ca să poată fi transferabili de la ministerele și instituțiile acestuia la C.R. și vice-versa, fără nici o înfrîurire asupra drepturilor lor la pensie doar diferența între acele de stat și cele mai ridicate de la palat urmînd a fi suportată de acesta printr-un sistem savant și complex ce nu l-aș mai putea explica. Simpatice erau și atitudinea lui Vasile față de M.M.L.L. și raporturile lor cu dînsul, care le trata f. cuviincios și respectuos, dar ca un "business manager" vorbind cu "board of directors": lua în considerare dezideratele lor, dar nu ca I.O. apodictice și irevocabile, căci nu ele dictau, ci comandamentele economice ale situației financiare, cifrele le contraziceau, nu dînsul. Dintrînceput, Vasiliu a ținut să-și marcheze astfel poziția de expert tehnician, fără nici o velleitate de a face o carieră politică sau de curteen, ci dimpotrivă f. gelos de independența sa. Nu încerca să flateze, nici măcar să placă, ci doar să se aprecieze că avea dreptate cînd susținea necesitatea unei măsuri sau renunțării la alta. Nu primea mulțumiri servile de la personal, ci răspundea că nu lui ci Statului datorau corectarea unei situații greșite din trecut. Pentru el, economia primea asupra politicii, iar ca dovadă dădea exemplul Statelor Unite cu o populație de spolitici condusă de oameni la fel de nepricepuți în politică, dar siliți de împrejurările economice a acționa potrivit comandamentelor momentului. Omul era un capital în sensul că-l creșea, dar devenea automat o funcție a creșterii sale, nemai putînd să o desființeze - "n-ai voie să-ți

arzi casa și nu se mai poate renunța la cuceririle științei" - așa
că disprețuia concepția deșuetă a stăpînului absolut al unor
bunuri și considere "ipso facto" pe Barbara Hutton, dar și pe
Touci pe pe ridicole figuri anacronice, fără să le invidieze sau
urască, ca un comunist, ci ca un doctor care se uită la un pacient
lovit de o boală incurabilă, cu o oarecare milă, chiar simpatie,
mult interes și un minimum de politețe sau mai bine zis menaja-
ment, căci Vasile frola politețea sau respectiv impolitețea cu
o oarecare brutalitate sinceră ce se simțea stît la el în compus
din atavism și imitație a "culturii" americanești. Natural ne
aflem și ne aflăm - căci sînt convins că trăiește și chiar f.
intens - la antipode, dar aceasta nu ne-a împiedicat să ne în-
țelegem de minune, fiecare rămînînd stăpîn în domeniul lui, să
colaborăm perfect fără nici o divergență sau fricțiune și chiar
să ne împrietenim, nu chiar stît cît ar fi fost posibil în alte
timpuri și împrejurări, căci amîndoi eram stît de ocupați încît
ne vedeam f. rar și doar cîteva clipe, avînd cam același dispreț
pentru bărbărie inutilă și efuziuni sentimentale. Dintre toți
colaboratorii mei de la palat era în orice caz cel mai cepabil,
dînsic, competent și deci util și regretăm doar să constat că
nu se lăsa înrîurit de noul său gen de viață pentru a putea fi
susceptibil să-și schimbe intențiunile cu timpul și să rămînă
unul dintre stîlpii solizi ai acestuia, căci chiar dacă perspec-
tivele monarhiei ar fi fost alte decît cele cunoscute după
23 August Vasile n-ar mai fi rămas curtean o zi mai mult decît
a fost, necăutînd - cum ar fi fost tentat oricare altul - să
profite de popularitatea la care a ajuns rapid în presajna M.M.I.L.
cîtuși de puțin a se apropia suflătește de stăpînul pe care-l vi-
zite numai cînd era solicitat expres de el sau avea nevoie ab-
solută să-i vadă pentru bunul mers al treburilor încredințate lui
In consecință, dacă la început, cît a găsit necesar să discute
cu ele și mai ales cu R.M., smănuit reformele preconizate și a
fost socotit de ele absolut indispensabil C.R. pentru realizarea
lor, trecîndu-i-se cu vederea pretenția de a nu se lăsa condus,
ci de a-și impune politică economico-administrativă cu aerul de
a spune "Dacă nu vă convine, găsiți-vă un nou Marinescu, căci eu
nu țin să stau" și de a fi totodată cam surd, neînțelegător,
neastent și chiar recalcitrant față de unele dorinți ce le conside-
ra, pe bună dreptate, a fi nejustificate, nepotrivite, ba uneori
"capricii", cu timpul și pe măsură ce toate marile probleme se
rezolvaseră mulțumită numai energiei, sîrguinței și priceperii

lui, realizările erau din ce în ce uitate, dar numeroasele mici veto-uri nu la fel de lesne, rapid și total, așa că - fără a deveni decepționat, întrucât nu se aștepta la recunoștință, mulțumiri și onoruri, ci dimpotrivă plecase la drum fără să-și facă, din fericire, nici o deșartă iluzie, cum i-o făcusem eu care am experimentat după înfăptuirea lui 23 August, pe propria-mi piele adevărul cuvintelor puse de Schiller în gura lui Don Carlos : "der Moor hat seine Schuldigkeit getan, der Moor kann gehen!" (meurul și-a făcut datoria, meurul poate să plece) - Vasile îmi suridea, la comentarea fiecărei noi confirmări a dreptății neîncrederii sale țărănești în boieri și a-originei preferințelor sale congenitale pentru munca în slujba obștiei față de aceea în șerbia relațiilor de interdependență individuale de tristă milenară amintere neo-feudale, cu faldurile colțurilor gurii adâncite parcă mai pronunțat într-un desen acru ironic și cu toate că-l asiguram că se înșela și că viața lui plină de victorii nu-i dădea dreptul la atita scepticism și neîncredere în oameni, în sinea mea nu puteam să nu-i dau din ce în ce mai mult dreptate.

Nici eu nu m-am putut gândi la vacanțe, de care a-și fi avut către sfârșitul acelei minunat de calde veri 1942 nevoie chiar mai mare decât Vasile, deși ca ursul presimțeam că, subțiat, slăbit și jегărit cum ajunsese, nu prea aveam să pot sta la birlog la iarnă, iar dacă el, cu blana lui, nu se ferește de raze soarelui zilelor descrescînde, eu cu atît mai puțin n-ași face bine să nu profit din plin de grațioasa invitație a M.M.L.L. de a ne folosi de vila de la Snagov, chiar și în lipsa lor, ori de cîte ori am avea ocazia, întrucît nu eram membri ai Yacht Clubului Regal Român. Si de cînd dînsul sosise ca să mă delecteze de toate angheralele gospodăriilor regale, iar burtosul "conu Dede" asuda ca o fată mare (ce se părea că mai era, după zisele cînicului Iorgu care nu reușise să-i descopere nici o legătură feminină, nici masculină, sau sodomică în tot răstimpul anilor lor de rudenie prin alianță) spre a căuta să-l imite la D.C. ca să nu fie prea frepantă discrepanța între cele două administrații găsisem timpul ca de vreo două ori pe săptămînă să putem trage o fugă la Snagov ca să ne tolănim casele îmbătrîninde în bătaia razelor infraroșii mersănătoase și clocitoare de după amiază spre rumenirea nevastă-mi de pigmentație bălsie și înegrirea rapidă a pielii mele de țigan. Găsind că era păcat ca Mike să nu profite și el mai mult de chiria vilei Costinescu, ca să mai piardă vreo lo-

15 kg. ce le avea de prisos de cînd iarăși nu mai făcea nici o mișcare (cu toate că încă din mai îngrijiseră la cererea R.M. de punerea la punct a terenului de tennis excelent de la Sinsia, jucasesc cîteva single cu ea, care avea un stil frumos și reflecție mirător de rapide pentru vederea ei defectă, cu scopul de a-l ambușona și pe el să se lase antrenat la duble cu Ioani care era și el amator pasionat și buniceț, propunînd chiar angajarea campionului profesionist al României care era atunci trener la Tennis Club, dar toate în zadar), au pornit ofensiva pe tema sporturilor nautice, reușind aici mai bine pentru că erau bărcile cu motor la mijloc, ce fuseseră aduse de la Constanța și cu care îl amuza să sperie pe vislași și înotători, mergînd cu viteze mari (40-60 km. pe oră) cu barca Rolls-Royce, fostă a R.Maria, ce o primise cadou de la ea, sub pretextul "planing-ului și al skiului pe apă, ce prefera însă să-l lase pe alții să-l practice iar el să-i facă să cadă prin vireje bruște. La început, fiind regulat poftiți pentru sfîrșitul săptămîinii la Sinsia, plecasă de acolo la Snagov duminică dimineața cu picnicul și ne-terceau la Foiș r pentru cesiul și cinematograful inevitabile, ceea ce-i mai sporea plăcerea R. de a se strădui să-și bată recordul de viteză pe parcursul Cîmpina-Ploiești și retur, sau ne-ntîlneau la Snagov sîmbătă la prînzul picnic și reveneau a doua zi dacă era frumoasă și Mike nu se săturase de lec în ajun. Cum bărcile erau "muate" în "casa bărcilor regale" din fundul golfoletului dintre Yacht C.R.R. și Clubul Astre Romîne, dacă zăresc la Yacht pe Vania și Ioana Negroponte trecînd spre vila Costinescu ce se află pe țărmul opus, îi poftesc regulat în barcă și la dejun, iar deseori și pe alți cunoscuți de ai lui ce se găsesc în societatea Negropontilor în ziua respectivă, iar dat fiind că țineau ca el să stea cît mai mult în apă, instituiau înainte de pornirea mersului pe scîndurie (plank) jocuri cu mingea de polo, de luptă pentru a ne scufunda unul pe altul, de întrecere la înot pe distanțe din ce în ce sporite, izbutind să-l aduc la traversarea lăcului de-a latul lui, dar rămînînd singurul pe parcursul lunginii, intrucît nu fusese niciodată invitat din copilărie să-și încerce limitele rezistenței și în loc să caute epuizarea care e tocmai, așa zice, viciul adevăratului sportiv, evita obosala, cu toate că era cu mult mai voinic și rezistent decît noi toți, doar Vania și în anul următor Nicky Hauser, care erau de talie și - Vania dar nu Nicky - de greutatea lui și înotau mai bine, reușeau să-l scufunde, pe

305

cînd Ioani și cu mine împreună - avînd laolaltă sub douăzeci de kg. mai mult decît el, care cîntărea permanent între zece și cincisprezece kg. peste cei 187,6 cm. înălțime - izbuteam f. greu să-l obligăm s. bea nițică apă și eram mai deseori trageți de el la fund. Regele era într-adevăr colosal de voinic, masiv clădit, cu o forță naturală excepțională, pe care nici unul din predecesorii săi nu o avuseseră la vîrsta lui, nici Nicolae care făcuse multe sporturi spre a și-o spori, în plus avea o capacitate toracică mare pe care exercitiul ar fi putut-o mult mări și o rezistență la frig din cauza grăsimii ce-i acoperea toți mușchii uniform distribuită, așa că era un prototip de frumusețe sovietică, dar prea gras și cu trupul neprelucrat după concepția britanică care pretinde că bărbații trebuie să trăiască și să moară la adînci bătrînețe "fără nici o uncie de grăsime pe trup". Buzel avusese dreptate cînd spusese acelei doamne "ecdoșe" la Geneva între alte critici la adresa lui Carol ce figuraseră la dosarul fatidic care-l costase vremea-nie diagrafia regimului, că Marele Voievod trebuise trimis la școală în Anglia sau Elveția pentru a nu ajunge un elefant ca tatăl său la patruzeci de ani. Dar acum era tîrziu să-i schimbi mentalitatea și obiceiurile, deși n-ar fi fost prea tîrziu ca să-și mai facă un corp de atlet complet. Ajunsesem să-l enervez cu "faceești placă" și cum îl știam de acum a fi încăpățînat și destul de susceptibil, mă feream să produc efectul contrar celui urmărit, participînd cu entuziasm și la ceea ce nu-l obosea nici cînd: "viteza pe apă cu driblajul necesar al obstacolelor, dar eu de preferință în coada funiei, fiindcă vroiam să storc acolo rare ore de aer liber, soare și apă maximă de beneficiu după viața sedentară, enervantă, nesănătoasă și - cum sînt convins - producătoare de cancer ce eram silit s-o duc acum. Regele se lăsa și el "într-o sfoară" la capătul funiei și era chiar f. dificil de răsturnat din cauze greutății a reflexelor sale, extrem de rapide și a faptului că nici unul dintre noi nu știa să imprime bărcii acele opturi, zigzaguri și schimbări de iușală, tîind de-a curmezis valurile ridicate de încrucișarea brazdelor elicei, care să-l prindă pe pluteș în off-side, așa că revenea rapid la cîrmă și mă supunea de preferință pe mine chinurilor ce le inventa, decorece cu vechea experiență a sportului acesta, practicat din anii de copilărie pe Lacul Lemn în spatele unor hidroglisoare mai rapide, ajunsesem neabordabil dacă mă țineam de sfoara nică, iar greu de torpilot chiar neagătat de nimic. R.M. și cu Belle vroiau în schimb să mă cruțe de aceste prelungite "torturi regale"

găsind că eram prea slab, intrucît seamănăm nițel a Gendi cu toate coastele numărabile, inventînd pretexte de discuții și propunînd contacte, resimțite folositoare, cu diplomații străine (care mai toți aveau în vîrstă aceeași vîrstă închiriate pe malul lacului și doreau săntilnesscă pe MMLL în acest cadru neformal), ca să mă mai odihnesc stînd cu ele și cu ei de vorbă la umbra parasolului ce o feream de bronzaj. Dealtfel, cum am mai spus, la vila Costinescu au fost primiți în acest fel, aduși de barcă "pe neve" francezii, elvețienii, suedezii, ba chiar odată și spaniolii care prinziind atunci mișcarea fiind că erau prin vecini, se-anghesuiau și ei la joc, iar de la București sau Buftes, venind pe drumușul de țară ce nu trecea pe lîngă celelalte vile, așa cum îi arătasem să ajungă la noi, Buzel de două sau trei ori și odată chiar și Ică avuseseră privilegiul de a putea discuta cu Suveranii probleme de o gravitate ce contrastau ciudat cu cadrul vesel, sportiv și cîmpenesc și mai ales cu costumele de baie în care ne găseam, față de îmbrăcămintea lor camăpă protocolară pentru o vizită la țară și în care ni se păreau ca niște deputați de modă veche în turneu electoral. Cu una din aceste ocazii, Buzel aflase de la M.M.L.L. că hotărîseră încă din mai mareșălires mea (tăi-nuță lui). Dar, pe de altă parte, mă tot temeam să-i las prea multă vreme pe veselii pirați să zburde cu barca mare, mai cu seamă duminică după masă cînd lacul se ticsese de bărcuțe, se țineau și regate de Staruri și de-a lungul malului către bufet se găseau destul înnotători speriați de valurile bărcii și de impresia că puteau fi călcați de ea, pe cînd din contră Mike se delecta în special de a scăpa de plute, funia lungă și călărețul care rulantissu cu mult viteză maximă a Rolls-Royce-ului cîștigînd liber vreo 15-20 km. pe oră și căutînd dinodins greutatea de a trebui să evite cît mai numeroase obstacole fără să diminueze prea mult sau chiar deloc viteza. Il prevenisem deseori să nu exagereze sportul acesta intrucît ceilalți, cu excepția R.M. și neveste-mi, îl încurajau protește, iar parte din publicul tînăr și sportiv din bărci și în apă la fel, fiind că nu-și dădeau seama de pericolul destul de mare ce-l riscau și de consecințele deplorabile ale unui eventual accident, considerînd că cealaltă parte a publicului, de oameni mai în vîrstă și veniți ca să petrescă liniștit, în cadrul odihnitor al naturii, alina în care nu munceau, nu părea să prea aprecieze gluma și șoferul meu de la pelat, Ispas, un om cuminte și cu bun simț, cu care vorbeam mult ca să mai dibui ceea ce se comenta și zvonea în popor, îmi străsesse atenția asupra faptului

că lumea nu era mulțumită să fie deranjată în acest fel și că se critica mai mult decât să se admire această manie a vitezei la M.S. comparând-o cu aceeași meteahnă ce-i adusese P. Nicolae reputația lipsei de seriozitate, lucruri ce le spusese R.M. și lui Ioani pe șleau iar S. cu oarecare menajamente.

Pe uscat, cu mașinile, nu era același lucru : acolo conducea tot cu maximum de viteză, dar colosal de prudent, neluând niciodată vreun risc oricât de minim, nici măcar obiceiul meu de a tăia virsjele când drumul era liber, ca să nu se obișnuiescă cu tehnica anti-centrifugală folosită în curse și să nu fie tentat deci să o risca chiar când nu s-ar vedea dacă virajul era liber până la capătul lui, așa că și R.M. sărea în apărarea fiului ei când sugeram reducerea vitezei, invocând argumentul că nu conducea nebunește ca Nicolae care avusese atâtea accidente, ci lute dar tacticos, drept care nu avusese nici unul și că ea se credea total în siguranța lui "dormind lângă el la o sută pe oră", spunându-ne apoi pe șest că mulțumită acestei stratageme reușise să-l ambizioneze să fi mult mai prudent decât fusese când a început să preia volanul. Pe lăc, în schimb, lua toate riscurile, deși bărcile cu motor nu se pot frâna, iar tehnica pe piste lichidă nu-i chiar aceeași, semănând mai mult cu aceea a schiului în zăpadă mare moale, ce nu prea o posedă. În consecință, Bielle, Nelly Ioani și chiar R.M. își dăduseră seama că aveam dreptate și schimbaseră tactica rugându-l să mă asculte, cu rezultatul că, dacă eram cu el în barcă, se potolea, dar când după picnic rămâneam cu cononetul invitat la conversații politice sau la orele cafelelor R.M., interminabile, a siestei cu doamnele noastre la teifas, atunci "pirștii" plecau cu vântul în pupă și profiteu de lipsa mea și de autoritatea lui Ioani să-și facă din nou și mai dihai de esp. Astfel, într-o duminică de la mijlocul verii, după o zi întinsă de nebunii scuetice, prelungită de estă dată fiindcă MMLL aveau să stea la noapte la șosea, R.M. trebuind să-și viziteze spina-lui luni dimineața și vrînd deci să nu mai facă inutil sprospe de două ori în plus distanța București-Sinaia, tocmai în timp ce Bielle și eu mine ascultam la umbra parasolului povești din viața ei din tinerețe, de scurtă căsnicie, de văduvie sub Regentă și apoi din exil, inepuizabilul Mike și "secundul" său, Ioani, plecați în doi de peste o oră, după cesașul lăst excepțional în

ziua seces la Snagov, intru terorizarea multimei ce ticsea literalmente locul, s-au intors deodată pușcă în linie dreaptă de pe la mijlocul lungimii lacului mare, strigându-mi încă înainte de a scosta să viu repede cu ei căci s-s-ntimplat un accident și nu știau ce să facă. Erau amândoi albi ca creta și R.M. înțelegând din vorbele lui Ioani că era lucru grav căci lângă spanioli călășaseră un innotător și că fugiseră de răspundere, a început să tremure de emoție și de ciudă, ordonând fiului ei să se-ntoarcă imediat în ajutorul accidentatului și rugându-mă să-l ajut a aranja totul cât mai repede și bine ca omul să nu moară iar afacerea să fie mușamelizată ce să nu iese cu scandal și sesizarea lui Bij. Bielle, care are cunoștințe de infirmieră, o inimă de samariteană și lucrase de la începutul războiului și pînă la Crăciun (cînd se-mbolnăvise de o primă serioasă gripă cu pleurezie) la spitalul la care prietena ei d-na Robert Bossy îl asista pe doctorul Fărcășanu la îngrijirea răniților sosiți de pe front, a lăsat-o singură pe R.M. și s-a suit cu noi în barcă strigându-i să ne trimită mașina și scos a Siguranței la vila Merry del Val, unde el și cu Mercedes plus fiul Cass Roja, cînd am ajuns acolo, abia izbutiseră să-l scoată pe "rănitul" din apă, pe care ei îl sălvaseră de la înec cu barce lor la vreo cincizeci de m. de mal. Merry s-a dovedit a fi la înălțime, căci el plonjase după victimă cînd dispăruse și-l scosese pe nenorocit împiedicîndu-l să mai ie apă și ținîndu-l la suprafață pînă cînd ceilalți doi au ajuns la fața locului cu barca ce trebuiseră s-a contrabalanteze cu greu, dar nu s-a sfîit să-mi spună că R. n-ar fi trebuit să fugă, ci să se oprească pe loc și să-l ajute personal la salvarea omului, din moment ce nu se putea să nu îi simțit că-l lovide și văzut că nu mai apărea. Bielle a avut prilejul să-și valorifice instrucțiile școlii de infirmerie elvețiene, somîndu-l pe R. să-l ridice pe semi-leșinatul de picioare ce să-i ușurăm întîi vîrsarea apei, ceea ce s-a produs numai parțial, dar în schimb a reușit să-l trezească de durere mai iute decît respirația artificială, întrucît era lovit la coloana vertebrală ceea ce-l paralizase și-l făcuse să se scufunde rapid în adîncime. Corpul lui nu purta nici o rană, zgîrietură sau contuziune vizibilă, deși sărmanul se plîngea că-l durea nu numai spinarea, ci și umărul stîng și bazinul la dreapta și laba unui picior. Era de vîrstă mijlocie și bine legat, inima revenindu-și imediat

aşa că pentru a-l mai calma niţel, deoarece striga în continuu "vaileu, am să mor lăsând-o pe nevastă cu doi copii mici" Merry i-a administrat un pahar mare cu whisky ce l-a făcut să se vaite şi mai rău, căci îşi lăsase hainele şi uneltele de pescuit într-o barcă închiriată pe care S. o evitase dînd însă peste el care era invizibil în spatele ei şi speriat de barca cu motor se aruncase tocmai în partea greşită pe unde trecea şi lovit de chilă n-a mai ajuns să fie atins de elice, ceea ce ar fi fost desigur mai fatal şi se temea să nu le mai găsească. Ioani s-a dus imediat după ele, le-a găsit şi adus la Merry în timp ce noi îl bandajam pe pacient cu cearceafuri, după indicaţiile neveste-mii, ca să nu-şi poată mişca spatele, dar în zadar, căci la urcarea în maşina mea, un Lesalle cam înălţuţ, bietul om a făcut o mişcare atât de dureroasă încît a zburat pînă la spital unde Bielle l-a dus şi internat pe loc, în timp ce eu am plecat la postul de jandarmi pentru a face procesul verbal al accidentului, relatîndu-l exact cum s-a produs şi semnînd garanţia plăţii tuturor spezelor şi daunelor de către A.C.R. Era dintr-o comună între Snegov şi Bucureşti, muncitor la o industrie de pe la Băneasa sau Otopeni (cred că e lui Mătaş) şi obişnuia să pescuiască cu undiţi şi plase peste sfîrşitul săptămîinii la Snegov. Luîndu-i adresa, m-am dus la el scesă spre a încunoştiinţa pe soţia lui de cele întimplate şi s-i lăsa zece mii de lei cît aveam asupra mea, asigurînd-o totodată că soţul va fi îngrijit cum nu se poate mai bine şi va fi desăluşat regal. A fost cam greu s-o convingem că nu murise sau era pe moarte, din cauza banilor şi promisiunii, dar a doua zi avea să se convingă că soţul ei va ieşi bine vindecat. R.M. s-a dus şi ea a doua zi să-l viziteze şi să se asigure că nu va rămîne infirm, iar Marinescu, care încă nu plecase de la pîslă, a fost pus serios la contribuţie cu plata tuturor delicatelor atenţiuni, îngrijire exemplară şi sume forfetară cocheta ce i s-a destinat de S. atunci. Adevărul a fost că omul avusese zile, căci avea o fractură a coloanei vertebrale, una la omoplat şi două la picior, iar tot trupul lui fusese rău contuzionat ceea ce nu s-a putut vedea decît a doua zi dimineată. Pentru M.S. a fost o lecţie bună pe care nea mai uitat-o de atunci, renunţînd total la sportul driblării bărcilor şi limitîndu-şi viteza cînd circula pe lac, unde mergeam acum pe cîm se putea în cureul săptămîinii, pentru a evita tocmai ceea ce căutase însăşi. Crezusem că mă schite-

210

sem corect de sfecere, conform dorinței exprimate de R.M.: la insistențe mea cerere, spaniolii n-au ebruitat versiunea reală și au minimalizat vina R. în accident. Totuși, a fost imposibil să nu se știe nimic de întâmplare, întrucât multă lume văzuse ciocnirea iar vilele vecine asistaseră la toată pățania. Atât la postul de jandarmi, cât la spital dispusesem de asemenea să nu se ebruiteze cazul, dar nu mă gândisem, într-adevăr, să-l scopăr total pe S. luind vina asupra mea cum se părea că s-și fi trebuit să fac pentru motivele că fuseseră prea mulți martori oculari ca minciuna să nu fie evidentă, apoi că nu-mi închipuisem atunci că accidentatul era atât de serios stins încât va trebui să lipsească trei luni de la serviciu până la completa lui restabilire, fiindcă Mercedes și Ioani susțineau că nu fusese lovit ci doar șocat și că-și scrântise un mușchi, dar nu putea să aibă dureri, iar vaietele nu însemnau nimic, deoarece era o veche dătină poporană românească de a striga soaleu și vai chiar pentru dureri de măsele și, înăfîrșit, deoarece consideram că nu strica să fie nițel speriat R. ca să-l mai pot potoli în general cu mania vitezei și eventual și cu proiectul pilotajului avionelor cu care ne tot amenința pentru primăvara următoare împlinirii majoratului său. Adjutanții R. aflând însă povestea de la însoțitorul militar al mașinii Siguranței, i-au raportat M.M.L.L. că făcusem declarația prea realist în loc să susțin că victima era vinovată, dar R. totuși dornic s-o despăgubească din belșug, la care acesta le-a răspuns că toată lumea văzuse contrariul și că nușca de acord cu procedeul tradițional de a disculpa întotdeauna persoana sa chiar cînd era vinovată în mod manifest, cu lozince ridicole că "S" nu pot greși", dîndu-mi dreptate pentru felul occidental în care procedam. Atunci eu declarai că ei, dacă ar fi fost prezenți sau în locul meu, dar nu el lui Ioani care fiind minor era și el iresponsabil, ar fi luat vina asupra lor declarînd că un A.R. condusesse barca, țică cu care R.M. s-a declarat de acord, spunînd că și în Grecia s-ar fi făcut la fel, întrucît - chiar dacă martorii oculari și intimii M.M.L.L. știau realitatea - pentru opinia publică R. trebuia întotdeauna disculpat sau scoperit. Mie nu mi-a spus atunci nimic, dar Iorgu a aflat rapid că linxul și C.M. colportau această părere drept cea a subilor S., iar mult mai tîrziu, într-o discuție despre loialismul și îndatoririle devotaților M.S., cu Bielle, R.M. i-a insistat că nu procedasem potrivit tradițiilor și spiritului de cavalerism aristocratic, nobilimea trebuind să dea tuturor celorlalți su-

puși și R. pilda datoriei lor de a-l acoperi și să-și facă o deosebită cinste de a se putea sacrifica în locul lui. Trebuie să recunosc că greșisem și că mi-am dat seama de aceasta la suzul scelor comentarii, dar nu o făcusem din lașitate, adică de frica răspunderii sau lipsă de cavalierism ci spontan, din obiceiul ce lusesem la Geneva unde ajunsesem oala neagră a societăților de asigurare pe care am trebuit să le schimb de trei ori tocmai fiindcă nu-mi spăram sau mai bine zis nu le spăram cauza, declarându-mă de cinci ori vinovat de accidente cu cicliști când ei fuseseră de vină și ar fi trebuit să plătească sume mari, nefiind asigurați decât pentru polițele lor cicliste cu mici plafonuri de despăgubire, urmînd deci să le suporte persoanel. Tatăl meu și Tonci, cărora le-am spus cazul, povestindu-le în detaliu toată pățania și întrebîndu-i cum ar fi procedat în locul meu, fără să le spun nimic despre opinia R.M., au judecat exact la fel ca ea, reproșîndu-mi a nu fi acoperit pe R. ceea ce ei ar fi făcut fără ezitare în orice situație similară, chiar și mult mai gravă.

A fost deci și o bună lecție pentru mine, pe care eram hotărît să n-o mai uit nici eu și care avea să mă coste mult mai scump decât dacă mă declaram impudentul și ghinionistul pilot al bărcii mari regale. Vasile era, în schimb, pur și simplu indignat de această "stupidă concepție medievală", total nedemocratică, susținînd că era convins că R. Suediei, Norvegiei și Danemarcei ar refuza însăși prezumția ce cineva să fie tras la răspundere și să suporte consecințele unei greșeli sau vine de de a lor, făcîndu-și dîmpotrivă o datorie de onoare din asumarea răspunderii pentru conduite lor, ca orice alt cetățean. Am reflectat cătuși nu credeam că Stalin ar cădea sub rigorile legii dacă ar cădea un copil cu automobilul din imprudență sau dacă și-ar împușca soția din gelozie, la care Vasile mi-a răspuns că un zîmbet semnificativ de a-mi fi înțeles provocarea că se putea ca C.C. să găsească mai folositor să fie exemplat de urmărire în interesul superior colectiv, din moment ce era ales ca să conducă pentru meritele și capacitățile lui, dar că nu se prealalegeam în republici la conducere persoane susceptibile de a cădea în asemenea greșeli sau crime iar, dacă totuși se dovedea că odată ajunse cu asi imune și-au schimbat conduita, nu erau lăsate multă vreme să calce mulți copii și să-și împuște toate nevestele, adăugînd că un Președinte al Statelor Unite s-a sinucis, cînd a știut că poliția federală descoperise conținutul sa cu o bandă de

512

gangsteri și că nu-și închipuia ca Poincarre să fi fost iertat pentru omucidere de enturajul său și încă mai puțin de poporul francez. I-am dat dreptate, însă în sensul concluziilor mele că tocmai de aceea, în interesul superior al națiunii noastre care și-a ales drept formă de stat monarhia constituțională ereditară trebuia ca eu să fi mușamalizat total afacerea de la Snagov acoperindu-l pe R. cu persoana mea întrucât era la primul său accident de circulație și probabil ultimul du hidrovehicule motorizate, iar în celelalte ordine de idei și constituția noastră prevedea punerea înlocuirii unui monarh nebun sau criminal, ceea ce fusese cazul lui Carol, dar nu era acel al lui Mihai. Mareșalul Antonescu s-a supărat foc la auzul poveștii, raportată pe larg de S.C.M. și de Siguranță și umflată pe deasupra de către cucernicele doamne din enturajul său, dar fiindcă-l prevenisem pe Ică - care de la călătorie cu R. în Rusia devenise "zahăr și miere" pentru S. și C.R. astfel încât la sfârșit - Bij. n-a mai făcut caz de afacere, bornindu-se la prima lor revedere a-i spune părintește M.S. că era sigur că această experiență va fi fost cu folos pentru potolirea patimii vitezei, întrucât era informat că jocurile acelea primejdioase încetaseră complet, spre mulțumirea tuturor. În schimb, podoska opoziției m-a poftit la o vizită tot la Snagov într-o vilă pusă la dispoziția sa de un membru de partid și situată mai către insulă nu prea departe de locul accidentului, despre care aflușe de la pescarul care-i aducea zilnic pești și vești locale. În chiar duminica următoare, în care M.M.L.L. su renunțat să vină la Snagov, Buzel m-a condus acolo, dar în mașina S.R. cu scopul de a se ști că fusesem chemat pe această chestiune, despre care evident tot C.D. vorbea iar L.G. fusese dintre primele informate și din primă sursă de către salvatorul neafregiatului și al prestigiului monarhic în particular și general, cu toate că scopul audienței n-a fost numai acela presupus, de protest împotriva "practicilor sălbatice ale tinerilor neseioi care, în timp ce alții de vîrsta lor mureau pe front, se jucasu cu viața excursioniștilor de duminică, de care se știa deoră că erau în majoritate oameni modeste, din popor", ci chiar mai mult tot pe reproșul transmis prin Buzel, dar și acel de prea mare intimitate a M.M.L.L. și a mea cu Vice-președintele care, cum reieșise din nou lipede cu prilejul inspecției frontului, iar R. fusese suficient avertizat, nu merita să fie considerat de toată lumea "persoane gratissime" la

(513)

palat și nici să ajungă efectiv a vedea prea des și a învăța să cunoască prea bine "slăbiciunile domnitorilor", căci riscau să fie exploatați de el în detrimentul lor când, cum și în ce scop nu se putea ști cu acest "aventurier". Era în adevăr, cum își povestise Buzel pregătindu-mă dinsinte în preajun, f. vexat că M.A. refuzase pentru întâia oară să-i acorde o audiență după ce ceruse prin C. Davidescu să cunoască motivul ei, ceea ce era cu totul neadmisibil, iar când a aflat că era vorba de nerespectarea "înțelegerii" asupra caracterului strict militar al inspecției regale, l-a delegat pe Ică să-l primească în locul lui pe considerentul că acesta rămânea mai departe până la noui ordine Prim Ministru interimar și răspundea de altfel personal pentru actele sale, Ică îl primise cu aere superioare "nepotrivite pentru un om politic de vârsta lui" și-l supăraseră mai rău, odată prin explicațiile suplimentare considerentelor invocate de C., cum că acesta nu înțelegea să mai fie plătisit cu veșnice proteste inoportune contra oricărui amănunt al diviziunilor sale, ci doar pe probleme politice importante, când ar simți și el nevoia de a cunoaște părerea șefilor "fostelor partide", iar pentru contactele curente P.M. răspundea în viitor de toate chestiunile privind politica guvernului, iar a doua oară printr-un fel de amenințare a celor ce-și arogau prea pretențios dreptul de a vorbi în numele țării, insinuând că opinia publică s-ar fi schimbat f. mult de când n-a mai fost chemată la urne și că se întreba cine ar avea acum mai mulți aderenți și mai multe voturi decât M.A. s-ar hotărî să-și creeze un partid. În sferă de aceste "impertinențe" - cum le numise lui Buzel - punându-le în oarecare legătură cu vorbele mele similare de la Buftes. Îmi păruse să fi adălmecat ceva ce ar fi transpirat din misiunea oficială a lui Alexandru la Ankara, folosind termeni ultragianiți la adresa ingraților politicieni ce-și datorau zilnic de doi ani viața și liniștea protecției regimului "său", ce să-l ponegrească, discrediteze și submineze peste hotare prin supralicitarea nepatriotică a ofertelor în vederea colaborării la răsturnarea politicii, în loc să sprijine în aceste vremi de răscruce a istoriei un guvern care, sub aparențele unei dictaturi pro-axiste, reprezenta perfect și tot atât de secol al d-lui Churchill caracterul unui de uniune națională și aspirațiile poporului întreg. Maniu se întreba, în consecință, dacă nu cumva în cursul călătoriei dl. Ionnițiu sau însuși R., în-

144

formați cum erau de cele discutate la Buftes, nu scăpasera o vorbă, sau poate eu, care-l mai văzusem de câteva ori pe Ică înainte și după aceasta, nu mă aventurasesem cu el într-o discuție din care să fi putut desprinde că opoziția urmărea într-adevăr acum din nou să-și spună cuvântul deosebit și energic în tabara Alistilor, ei. În ceea ce mă privea, nu era greu să-i răspund net și categoric că nici nu atinsesem de f. multă vreme cu Ică discuția negocierilor guvernului și cu atât mai puțin ale opoziției, despre care nu credeam că știa nimic mai mult decât celebra propunere rămasă fără răspuns și despre care eu nu-i vorbisem niciodată ; cât despre conversațiile politice din timpul inspecției regale nu știam nimic ce mi-ar permite să cred că se făcuse cu el vreo gafă în acel sens : aveam să mă informez mai precis și să-i trimit rezultatul prin Buzel, dar eram sigur că va fi negativ, întrucât și M.S. și Ioani mi-ar fi spus ceva dacă s-ar fi vorbit în legătură cu Cretzianu de acest subiect ce mă interesa mai presus de orice, iar pe de altă parte, nu vedeam de ce o indiscreție nu s-ar fi putut face la Buftes între numeroasele surori și soții lor în curent mai mult sau mai puțin cu ceea ce urmărea Alexandru la Ankara, sau eventual chiar în entourageul d-lui Preșident. Maniu avusese însă și aici dreptate, nu chiar știu ce în cazul aprehensiunilor sale relative la comprimarea R. de către Ică în Transnistria, dar totuși într-o minimă măsură : acesta le pusese în repetate rânduri f. subtile și insinuante "cole" ca și cum ar fi știut precis că audiența lui Cretzianu la palat avusese un scop secret ce i se ascundea lui și care dovedea deci că opoziția și S. urmăresc împreună soluții alte decât cele mărturisibile guvernului, iar interlocutorii săi tăcuseră chitic, prea vizibil surprinși și jenați de întrebările și aluziile lui - cum că tăcerea nu-i totdeauna de aur - și evident că repetase figura cu Maniu.- La întrebarea mea nițel ir nică dacă și cu Ică aplicase subiectul conversației". A fost deci clar pentru mine și aveam să-i și transmit această părere concluzivă ce era și convingerea lui Buzel că ieșirea V.P. nu fusese decât un vicloșug ca și sondajul tinerilor săi tovarăși de călătorie, întemeiat pe logice prezumții pe care sistemul tăcerii n-a făcut decât să i le confirme și întărească.

Pile băgată de C. Codrescu contra mea la Predeal au
ocazia accidentului și aces a secundanților săi pe lângă Torgo.
nu au fost primul cum nu aveau să fie nici ultimul act de asti-
litate a C.M. față de mine. Atât toate vechile regulamente de
organizare și funcționare a C.R. cât și "noile instrucțiuni" pre-
vedeau că M.C. era răspunzător față de S. și de guvern pentru ac-
tivitatea și purtarea tuturor membrilor C.R., stipulând chiar
în mod expres că, în consecință, avea nu numai dreptul, ci și
obligăția a fi ținut în curent cu acestea și a le cunoaște. Totu-
nu întâlnise nici o rezistență sau obstrucție din partea mili-
tarilor P. în privința informării sale de către aceștia - cu
care era în mare prietenie - despre toată munca lor. Cu mine
însă n-au înțeles să procedeze de aceeași manieră, cu toate că
mă purtasem din prima oră a preluării conducerii extrem de cur-
tenitor, prevenitor și chiar folositor față de și pentru ei,
obținând de pildă pentru C.M., adresate toate în plicuri sepa-
rate șefului ei, aceeași zilnice note informative ale S.S.I.-
ului, Siguranței, buletine de presă ale Dir. Presei a Min. Prop
ale agenției RADOR, de radiosculptare a emisiunilor în limba
română și în cele străine, ce le primeam și eu în trei exemple-
re - unul pentru M.S., unul pentru S.P. ce-l subliniam în di-
verse culori și-l trimeteam, spre a nu mîșgăli originalul
regal, împreună cu acela lui Ioani care decupa pasagiile subli-
niate și le lipes în dosarele S.P. ce mi le continuau "pe pro-
bleme", așa cum le pornisem de la sosirea mea, după sistemul
Externelor și S.N., iar al treilea pentru M.C., care era pă-
strat integral în arhiva Conc. Mar. după ce-l citeau Ullea și
Iorgu - pentru ca militarii să poată fi informați concomitent
cu civilii C.R. de ceea ce se petrecea în lume, întru lărgirea
orizontului lor f. restrîns. Ba, le dădusem și dădeam, destul
de regulat, de citit în împrumut rapoarte ale consilierilor și
atașatilor de presă de la legațiile noastre și chiar străine
de la București, cînd erau cu tîlc și vroiam prin urmare să
afle ceea ce scriau alții, ca să nu le spun eu ce de la mine
păreau. Astfel, sub pretextul că în împrejurările excepționale
create de starea de război, "situația zilnică a frontului"
cu harte aferentă și rapoartelor strict secrete ale M.St.M.
nu puteau fi comunicate decît R. personal, acestea erau stîdiate
de Codrescu și transmise R. prin A.R. de serviciu iar apoi
restituite pe aceeași cale M.St.M. "spre evitarea vreunei pos-
ibilități de spionaj". Ca să nu tenteze serviciile străine

46

cu glonțul avea o carabină Mauser 7,92 "bună la toate" dar eu care încă nu făcuse mare ispravă) n-a vrut să audă de von Hofe, dar eu și Basile am hotărât să le dăm o șansă pe Gîrdoman. Și într-adevăr, în 12 oct. neaua d-lui Topor a început să pice pe înălțimi și ploaia pe podișul Ardealului cu o ceață deasă și bură fină pe Valea Prahovei, dar nici un strop în Bărăgan, iar în 14 omătul era de trei palme la cabana Tîrîței și caprele ascunse-n văgăuni, așa că nunta mare părea compromisă în orice caz pentru moment și invitații vînători, iar dacă frigul ținea trebuia remisă la anul, astfel încît la telefon cu Sinaia Tonci sfătuiuse încîntat pe S. să renunțe la un boncănit ratat "pe apucate" - ceeace întîlnise dealtfel asentimentul tot atît de bucuros al leneșului nimrod încoronat - propunînd și primînd aprobarea regală, cu scopul de a-și bate joc de noi (care eram furioși dar nu capitulasem încă, telefonînd de trei ori pe zi la Institutul Meteorologic și la Arpașul de Jos) ca să-mpușcăm cota globală dacă tot mai țineam să căutăm țapii înzăpeziți și reușeam să dăm de ei. Frîntă de oboseala muncilor de instalație a vizuinei noastre, la care contribuise cel mai mult personal, Bielle era invitată de R.M. a sta la Sinaia cît timp ar dori, așa că nici eu nu rămîneam la București decît peste zi, timpul strict necesar pentru lichidarea îndatoririlor oficiale, dormind cînd întîrziem prea mult ca să apuc ceaiul și cinematograful Foișorului sau să se merite a-l separa pe Ispas de familie pentru o noapte în aerul de munte, la palat în apartamentul M.C. (ce ni-l pusese la dispoziție pentru orice eventualitate MMLL) fiindcă Bielle profitase de prilej ca să-i dea un repaus total Paulinei. Dar și așa petreceam aproape totdeauna împreună sfîrșiturile săptămînilor la Sinaia, eu aranjîndu-mă să le extînd de vineri seara pînă luni la prînz rămîinînd acolo chiar și în timpul săptămîinii, dacă prezența mea la București nu era absolut necesară și rezolvînd hîrțile curente prin curier. Cum prevăzusem - cu drum cu tot și neprevăzute - o săptămîină de vînătoare în munții Păgărașului, încheiasem toate lucrările de birou spre a putea lipsi în liniște pe acest răstimp, iar cînd se apucase a ninge la munte am plecat totuși cu tot echipamentul de vînătoare la Peleș, pentru a fi mai aproape de Arpaș, cu personalul paznicilor căruia, ca și cu Iorgu și Basile la București, am rămas în contact telefonic cu scopul de a-l urni din loc pe Vodă la primul semn al spargerii

(92)

nouirilor, care s-a pomenit în noaptea de 16 pe 17 când vîntul s-a schimbat, a încetat să ningă iar barometrul s-a urcat cu saltul brusc obișnuit și distrugător de sorte al climei noastre continentale. Cu noaptea-n cap, Basile a ajuns cu Iorgu dormind încă în Fordul rablagit al Reșiței (unde Chefneux era tot dir. al Vîntătorii și primise drept remunerație folosința unei mașini ce-o întrebuinta și pentru Serviciul V.R. ca să cruțe cele ale S.R. pe drumurile proaste pe care circula) la Peleş, ca să-l mobilizăm pe R. pentru a ne deplasa la Arpaș, dar le-am spus că-l treziserăm de mult degeaba întrucît refuza să plece "pe neve" fiind convins că timpul nu va fi favorabil, dar rugîndu-mă să nu ne sinchisim a porni fără el întru verificarea serioasă a rapoartelor și cu permisia de a ne face cota "dacă vom putea". Am luat mașina mea ca să ajungem mai repede în Arpașul de Jos și, dacă - cum ne anunțase prim paznicul prin telefon - vînatul continua să miște în chip de început de boncănit, ceea ce am afla din rapoartele de seară asupra rondelor de dimineață la care nu mai aveam timpul să participăm, să-i telefonez S, înainte de a ne urca, spre a-l convinge a veni neapărat în cazul cînd vom avea siguranța unei frumoase vînatări în condiții optime, care erau de prevăzut, căci se-nseninase bine de la Făgăraș încolo, piscurile văzîndu-se ca-n palmă pe la amiază și acoperîndu-se numai parțial către asfințit, așa că zilele următoare puteau fi destul de însozite și calde ca să mai topească din zăpadă și să creieze acel șoc de căldură după frig- care trezește-n capre "frigurile căldurilor" și produce de obicei efectul cel mai prielnic pentru nunta ideală pentru ele și vînat, fiind perfect vizibilă pe fundalul alb al pantelor înzăpezite. Nici noi nu ne-am urca pe o vreme încetșată ceea ce n-ar avea nici un rost; dar dacă porneam mergeam ca să vînam și nu-mi venea să-i împușc unui tînăr monarh pasionat de vînatore, dar încă fără experiență în acest sector al ei, cîteva piese bune din vînatul său în lipsa lui. Coechipierii mei erau de aceeaș părere, iar previziunile mele aveau să se adeverească pe deplin, ba chiar să fie depășite mult, atît în timp cît și în rezultate, pentru mine. Am fi vrut să dejunăm la cîrciuma cochetului și f.curatului hotel ce aparținea și era condus de o familie de arpășeni plecați săraci în tinerețe din Austro-Ungaria în USA și întorși bogați (cu cîteva zeci de mii de dolari) în România-Mare, cu care nu mi-a fost ușor să mă-nțeleg pe englezește fiindcă vorbeau o limbă de a lor, înțelegîndu-ne însă mai bine la băutul țuicii excelente de fabricație a

"casei lor", așteptând pe paznici care au sosit rînd pe rînd cu re-
poarte din ce în ce mai îmbucurătoare de prin diversele "revire"
ale domeniului. Aceasta nu s-a putut însă căci, aflînd că n-am
poposi la el la noapte vrînd s-o petrecem la cabană unde plecam du-
pă sosirea paznicului de pe Gîrdoman, dl. Moldovan, fost notar
public și om de încredere a familiei Teleki, la care trăsese ră pe
vremuri toți magnații unguri cu musafirii lor de marcă, lorzi și
prinți ruși ce-i știa pe nume și acum, pe care Tonci-l cunoștea
din tinerețe și mă rugase a nu cumva uita să-l vizitez întrucît
era fruntașul comunei și șeful ei spiritual și trebuia periat
nițel pentru a face S. o presă bună deoarece nu-i prea iubea pe
regățeni - fiind socotit de țărăniști un mare "magiaron", ne invi-
tase la masă și ne-a tratat cu țuici mai bune și vin greu de
Tîrnăve și multe bunătăți ardelenesti culinare, în casa sa spa-
țioasă și bine îngrijită, pentru-un văduv bătrîn, ce o punea în
întregime la dispoziția Măriei Sale ori de cîte ori ar pofti
să vîneze la Arpaș, invitație grațioasă de care aveam cu toții
să ne folosim, abuzînd chiar de ospitalitatea lui pentru a
treia noapte. Între timp, prînzul copios și servit cu lungi
intermitențe ne-a cam întîrziat telefonul cu Foișorul și plecarea.
A fost tare greu să-l conving pe R. și n-am reușit decît mulțumită
apelului făcut întîi neveste-mi și R.M. pe care le-am deranjat de
la un ceai de cucoane ca să intervină energic pe lîngă Mike ambițio-
nîndu-l și arătîndu-i că ar fi păcat să scape din comoditate oca-
zia poate unică de a însugura vînătoarea la capre cu un nou record
mondial, căci entuziasmat de vremea caldă însorită, țuicile multe
și repoarele "babane", exagerasem puțin tabloul perspectivelor,
spre regretul nostru ulterior, propunîndu-i să vină imediat fără
picnic și alte angarale inutile, căci fiecare dintre noi luasem
unul suprasuficient pentru o expediție canadiană, urmînd cu Chefn-
ux și Iorgu să plece înainte la Tîrîța pentru a pregăti cina și
culcușurile iar eu să-l aștept cu șef-paznicul la Arpaș ca să ne
urcăm călare, pe-nserate și răcoare, scăpînd de muști și tăuni și
rugîndu-l să ne aducă mai multe "flașuri" (flash-lights, reflectoa-
re de mîină), întrucît era singurul obiect prețios ce-l uitasem cu
toții să-l luăm cu noi. Totuși nu s-a lăsat convins să plece decît
după ce-i vom fi comunicat rezultatul primei noastre zile de vînă-
toare, convenînd însă pînă la urmă a veni mîine după masă chiar
fără de acesta "dacă barometrul nu cădea", căci era la "timp varia-
bil". Așa dar, am plecat și eu cu toți ceilalți în ambele mașini -
căci între timp sosise, cu tot ce trebuia la cabană, raba lui
Basile-pe un drum înglodat clisos de ploile ultimelor zile la

89

Arpașul de Sus unde în curtea mare a gospodăriei frumoase a șef-paznicului ne așteptau șapte căluți: trei de samar, trei înșăuați pentru "domnii ce nu știu să urce oblu la munte", plus cel, de cap de filă, al uneia din fetele paznicului (căci feciorii lui mari erau pe front), care în afară de celelalte munci gospodărești făcea vara, toamna și iarna, oficiul de ghid cu sau fără cai pentru excursioniștii și vânătorii de capre sau de păstrăvi ce se urcau spre lacurile Podrag și Bîlea, pe Podrag, Negoii și Moldovan. Săraca a fost trezită de tatăl ei dintr-un f.scurt somn căci dusesse cu alți cai - din care gospodăria lor avea vre-o duzină pentru aceste scopuri - în zorii zilei pe "d-l. Schmutzler cu Ministrul Germaniei și d-na lui vânătoriță și pe un neamț lungan cică mare vânător de capre" la Bîlea și se-ntorsese singură cu toți caii abia de câteva ceasuri. Aranjându-și năframa, frecîndu-și ochii ce nu avuse timpul să și le spele de somn și îmbucînd ceva dintr-o "straiță" originală dintr-un țesut bicolor de lînă casnic, s-a suit în amazonă pe căluțul de "frunce" singurul cu căpăstru și pocnînd din limbă ne-a spus: "No hai să merem că-i tîrziu"! Rar mai văzusem undeva în viața mea o fată mai frumoasă: ceva mai scundă decît Iorgu, Basile și mine - care sîntem cam de acelaș stat - cu o talie de silfidă dreaptă și armonioasă ca un brad, un sîn plinut și tare ce nu sălta la hopuri și în formă de mere, șolduri subțirele, picioare mici în bocanci de munte și ciorapi scurți albi de lînă ce contrastau nițel cu catrința și ieă de port făgărășean, blondă ca spicul grîului și cu ochii mari albaştrui și un năsuc subțire acvilin într-o față ovală cu o guriță-n inimioară, dinți albi lucioși și o bărbie ascuțită dar nu prea mult, fiica mai mică - căci am aflat în curînd că mai avea o soră mare măritată și un al treilea frate mic încă la școală și că bunica din partea mamei era "nemțoană" ceea ce explica în parte acest reușit amestec de sînge "dac" și germanic, gospodăria cea mai înfloritoare din Arpașul de Sus, ca și ciorapii albi - a istețului prim-paznic ne-a împiedicat pe tustrei să ne uităm la drum, așa că n-așii mai putea regăsi cu aceeaș ușurință cărăruia pe care ne-a condus prin pădurea comunală de goruni, fagi și jugăștrii, descăleciînd la cotiturile mai "cable", iar apoi prin acea fostă grofială de brad și molizi mai rari către plaia Tîrîței, cu care n-așii mai încumeta să sar pîrleazul "cășii" ce urma s-o capete în zestre la nunta ei și pe care Iorgu a ținut ca ea să ne-o arate la întoarcere, pentru orice eventualitate ce nu se știa ca pămîntul cînd și cum s-ar putea prezenta, deși du-

(520)

duia noastră - ce am numit-o lady ca să nu știe când vorbeam între noi despre "Măriuța", deoarece ar fi putut oricând în alte strais să fie prezentată la St. James, drept care l-am și sfătuit pe Iorgu s-o pețască pentru a pune capăt înfrigurii nefaste a damelor sale ce-i făceau doar buclucuri și ponoase - nu era prea dispusă la conversații și confidențe, trebuind științific descusută ca să ne destăinuiască în fraze tot laconice puținul ce-am aflat: că n-avea cum să știe când o fi aceasta (nunta) căci deocamdată trebuia să-i ajute-n casă pe părinți; că n-avea pe nici un iubit la regiment, căci avea 16 ani când au plecat flăcăii la război; cum era să se teamă de bărbații pe care-i conducea noaptea prin pădure, când doară nu se ducea singură cu unul ci cu mai mulți, nici de ciobani, căci erau toți ai satului, dacă nu se temea de urs și nici de lupi, când aveau cai de mîncat; că se speriaseră în dimineața aceea de un urs mare care trecuse în fața ei peste drum dinspre pădurea abruđenilor către Arpaș și de care i-a și spus tatălui că trebuia să-l urmărească, dar că de lupi fi era groază iarna și de aia nu mai vroia să plece la drum fără cai, de când văzuse leșul unui sătean din Sîmbăta din care nu rămăseseră nici hainele; dar de umblat umbla mai bine noaptea, căci calul ei o conducea, nu ea și de poticnit nu se poticnea nici odată, așa că dormea călare fără frică de a cădea de pe el, iar de n-am ține-o de vorbă, ar dormi și acum. La încercarea lui Iorgu de a-și începe curtea spunînd că ar prefera s-o mînce pe ea decît pe cai, deoarece credea că avea carnea mai dulce decît ei, Măriuța s-a făcut că nu auzise și cum în codrul brazilor arpășeni începuse să se-ntunece, am lăsat-o să așipe. Dar curtea lui nu a avut succesul pe care eu l-am înregistrat fără să-i vorbesc, decît pentru a refuza grațios dar hotărît să-ncalec, mergînd pe jos de la plecare și pînă la cabană între căluțul ei și al meu pe care astfel ea l-a putut încăleca cu schimbul ca să-mi mai cruțe iapa preferată fiindcă-o ducea pe toate cărările de munte cu ochii închiși. Acolo am ajuns după vre-o patru ceasuri, pe întuneric, pe la nouă și jumătate, dînd de zăpadă ceva mai jos de limita pădurilor, dar care pe Tîrîța era mai groasă decît de trei lățimi de palmă lată și cu tot soarele de sfîrșitul lunii avea să rămînă în anul acela spre bucuria schiorilor și amărîciunea caprelor și altor ierbivore bara omătului înalt ce va acoperi munții dar și câmpia Europei în cursul iernii lungi și aspre a celui de al doilea an de război sovietic. Cabana - pe care o știe toată lumea, căci era folosită din învoirea C.R. vara și iarna de toți turiștii

cu obligația Touring Clubului Român (al cărui preș. era ing. Al. Stefănescu de la Romfiofir) de a repara stricăciunile cauzate de acestia - fusese curățită lună, dar era neacrisită și neacrisibilă decât prin ușa, putea a mușca și cîine plouat și era în plus, de fapt, ticsită de purici așa ziși "de iarbă" cică din saltelele ce fuseseră umplute de fîn din ultima coasă) dar f. asemănători cu acei de care numai ciobanii de la stîna instalată la 50 de m. mai la vale înspre pîrîul Podragului, așezați în jurul unui foc imens de vreascuri rășinoase la care s-a aciuit Măriuța înghețată de nesomn așa că și noi ne-am pitit lîngă el și ea, păreau a fi total imuni datorită cămășilor lor impregnate cu zer. Cu noi veniseră, pe jos și ei, cei trei paznici aleși de tatăl Măriuței spre a ne servi de ghizi, fiecare în "revirul" lui, la pornire pe teren în zorile dimineții. Cum știau cît de trudită era fata, au pus pe ciobani să-i frece, adape și hrănească "mîțele" în timp ce Basile și ei ne instalau cabana iar baciul ne gătea un balmuș ce ni s-a părut a fi pentru 50 de guri flămînde, dar din care n-a prea rămas nimic pînă la sfîrșit, în orice caz după părerea cîinilor ce tot mai dădeau din coadă în spatele ciobanilor după ce primiseră resturile reci și tari, care sînt pare-se și mai bune reîncălzite a doua zi. În timpul acestei delicioase cîine, care a fost bine udată de țuică locală și înecată apoi cu coniac de Segarcea pe care toți avusesem grijă a-l aduce în cantități industriale știind cît de apreciat era peste tot, după fixarea planului bătăliei și tragerii la sorți a revirului în care urma să vîneze separat fiecare dintre noi - mie căzîndu-mi ultimul bilet cu Gîrdomanul, așa că fusesem sfătuit a mă culca devreme după urcușul efectuat, fiindcă acel teren e cel mai accidentat - discuția despre vînatul pe terenurile vecine adusesse vorba despre Schmutzler pe care toți îl lăudau pentru rînduiala gospodărească de pe terenul lui și grija mare ce o avea pentru vînat, spunînd cum cheltuia o groasă de bani pentru întreținerea cabanelor, iezeritul pîraielor - căci ținea și pescuitul fiind mare "vînător" de păstrăvi - stirpirea lupilor, capcane pentru micile răpitoare, hrănitoare, etc., astfel încît era un bun vecin și chiar concurent, căci avea și el la vre-o două sute de bucăți, ceea ce era mult considerînd în el multe goluri spălate de lavine și fără de pășune, iar numărul mult mai mare de excursioniști, alpiniști și schiori ce gravitau spre masivul Negoii decît spre Podrag contribuia simțitor la gonirea caprelor și că totuși mai ambiționa să-și bată recordul (avea al patrulea sau cincilea în lume iar un alt Schmutzler, cred

că tatăl lui, primul mondial!) pe acest teren, drept care selecționa f. atent ce trebuia eliminat. Măriuța, care se pricepea și ea în aceste probleme fiindcă crescuse și trăia acasă în acest mediu vânătoresc, a spus că de aia dl. Schmutzler nu o pusese să-i ducă în dimineața aceea la cabana la care stătea când mergea fără musafiri și din una în alta pomenise iarăși pe lunganul de care acum Iorgu și cu mine ne-am declarat deadreptul geloși, ca să-mi vină dintr-odată ideea de a i-l descrie amănunțit pe Waldstein și fata să ne spună: "Apoi se vede că-l cunoașteți, căci chiar așa-i cum spuneți. Firește că acum am avut cu ce s-o necăjim mai dihai pe Măriuța, care a trebuit să recunoască înfine atât că s-a cam dat la ea, cât și că i-a plăcut neamțul din moment ce se uitase destul de mult la el ca să-l poată recunoaște după descripția mea. Băuse și ea din țuică și gustase coniacul dar vroia acum să plece, iar noi o disuadam să riște reîntâlnirea cu ursul și-i ofeream încăperea mică a cabanei numai pentru ea. Dar nu s-a lăsat convinsă ci s-a sculat ca să-și adune caii, când deodată cîinii și-au ciulit urechile tăiate (ca să audă mai bine când dorm și să fie mai răi) și au dat alarma zbughind-o toți lătrind așa cum ne primiseră la sosire în direcția cărării pe unde venisem și n-au trecut nici trei minute pînă cînd M.S. cu Ioani însoțiți de tatăl Măriuței cu un tînăr și f.frumușel ajutor de paznic (nou angajat de acesta fiindcă mai avea doi ani pînă la cătănie) plus indispensabilul Bîlă și doi jandarmi locali au fost printre noi, sosiți cu numai patru cai, dar unul cît două din mîțele noastre, pentru R, altul și el mai acătării pentru Ioani și doi de samar: toți nemîncăți și-nfomețați ca lupii iar Mike și Ioani înghețați. Natural că acum Măriuța nu mai era grăbită să plece, căci nu se așteptase să-l poată vedea vre-odată atât de aproape pe Maria Sa. Bîlă, și el de prin regiunea munților făgărășeni și de aceea pasionat de vînătoare și alpinist înnăscut, nici nu simțise urcușul, iar tînărul paznic se uita lung la Măriuța ca și cum ar fi fost gata de joa. Nici tatăl ei nu părea cîtuși de puțin istovit, pe cînd jandarmii, din care unul - plutonierul - major șef de post de la Arpașul de Jos - era cam pîntecos, păreau lihniți stergîndu-și frunțile de sudoare și respirînd ca focile. Trebuia înviorat focul dîndu-i zăgneală multă și gătît un balmuș nou, dar prim-paznicul nu s-a mulțumit cu atîta, ci l-a pus pe veteranul paznicilor care venise cu noi și-i căzuse la sorți lui Iorgu - unul din cei mai mari experți în vînătoreea la capre și deci păstrat în serviciu mult peste limita de

vîrstă, deși îl începuse "la 18 ani ca flăcăul aista, la groful Teleki" și o comoară de moșneag sfătos și hazliu care înghesuise mai mult decît noi pe Măriuța cu povestea lui Waldstein și avea să ne amuze mult a doua seară - "să fiarbă cîteva kile de crampă, căci aveam doară vinars și zahăr destul, dar de am sta mai mult la Tîrîța, Măriuța ne-ar aduce tot ce trebuie și mirodenii pentru crampa - adevărată, de jos". Pentr-un ajun de "deschidere la capre" am băut cam multă din excelența crampă a bătrînului, limbile deslegîndu-se de minune și petrecînd cu prea multă voieșie, căci ne-am culcat cam tîrziu, cu toate că Măriuța ne-a stricat nițel cheful plecînd imediat ce se terminase repetirea operației cu îngrijitul csilor, singură cu 11 gloabe din care cele două mari nu cunoșteau și nu se-nțelegeau cu celelalte, în ciuda invitației M.S. de a sta cu noi pînă la faptul zilei și argumentînd cu tata că doară nu putea să ocupe singură "hodaia" mică din cabană rezervată pentru Măria-Sa și nici să doarmă înghesuită cu atîția bărbați la stîna sau cu tata în fînul podului cabanei, căci, dar nu s-a mai știut de ce, fiindcă toți au izbucnit în hohote de rîs și Măriuța înroșită s-a întors pe călcîie și dus-a fost. Regele și Ioani rămăseseră impresionați de frumusețea și personalitatea fetei, așa că după ce i se mai strigaseră glume cu ursul și oferta promptă a tînărului paznic de a o însoți, s-a mai vorbit despre ea, tatăl ei explicîndu-ne că semăna cu mama soției care se hotărîse a lua pe un român de dragostea munților pe care copilărise ca fată de "feșter" (Fërster) neamț al grofului, ceea ce făcuse vîlvă și scandal pe vremurile magiare cînd nu se mai pomenise căsătorie în regiune între romîni și germani. Pe Maria a vrut s-o dea la școală la oraș, căci era deșteaptă, dar n-a vrut ea să plece de acasă, iar acum cu războiul ista mare ce ne-a luat toți feciorii era bucuros că rămăsese-n gospodărie și-i ducea toate transporturile de excursioniști mai bine decît un bărbat, iar bătrînii ce-i lua așa i le lăsa ca să-și mărească zestrea. Bătrînul paznic a interpolat că n-avea ea nevoie de zestre cu frumusețea ei, dacă s-ar duce la oraș, dar prim-paznicul i-a tăiat vorba spunînd că fata sa vroia și era să fie tot soție de paznic-vînător la domeniul, ceea ce l-a făcut să se cam înroșească tînărul frumusețel la care toți s-au uitat cu înțeles spunînd: apoi să fie cum vrea ea!". Se ridicase însă o adiere glacială care făcea ca focul să ne sfume sau să nu ne mai încălzească deloc, astfel încît Basile a propus R. să intrăm în cabană pentru a stabili programul vînătorii pe hărțile de Stat-Major, intrucît prin sosirea M.S.

și lui Mircea nu mai era valabil planul nostru. Regele hotărîse ca Ioani - care pînă atunci participase ca spectator la toate vîntările cu alică și doar la Mînăstirea venea cu-n plic pentru bîtlani și cormorani, fiind pasionat doar de tirul cu ghintuitele cu care trăgea destul de precis - să-nceapă odată cu el vîntoarea serioasă mare, la capre, cu drepturi egale cu ceilalți vîntători, iar cînd a mai și auzit că, la propunerea mea de a nu mă lăsa avantajat cum vroise Basile din cauza funcției mele, ci să tragem la sorți cum se făcea de către toți vîntătorii sportivi în Occident, trăsese și-mi căzuse Gîrdomanul iar lui Iorgu Podragul, revirul aproape cel mai slab, s-a rîs de ghinionul meu de a trebui să mă expun unei noi trageri, căci M.S. a hotărît cu acest prilej că nici el nu mai vroia să accepte vechiul sistem al avantajării sale nesportive și s-a bucurat ca un copil de a ne fabrica cinci bilețele de exact aceeași mărime pe care a scris personal cu stiloul cinci din sectoarele programate în afara rezervelor ale domeniului vîntătoresc, apoi alte cinci bilețele identice cu numerele pînă la cinci, care au fost trase întîi pentru a ști în ce ordine aveam dreptul să tragem celelalte bilete din căciula bătrînului paznic care ne-a prezentat-o închisă. A fost o extraordinară coincidență ce nu m-a supărat cît m-a impresionat ca un "semn cabalistic" (din înmăscuta-mi superstiție!) ciudat și atunci încă inexplicabil - dar care după părerea mea s-a explicat perfect a doua zi - cînd invitat de S. să trag eu primul biletul numărului, fiind aici nu în calitate mea de M. al C. ci de invitat al său, iar Iorgu al doilea, Ioani al treilea, el însuși al patrulea, fiindcă Basile era singurul în funcție pe teren, am tras nr.5 și apoi cînd acesta, adică biletul rămas în fundul căciuliței, a fost cel mai prost revir, Tîrîța iar ghidul meu tînărul ajutor de paznic în slujbă abia de vre-o șase luni. Iorgu a tras Gîrdomanul și prim-paznicul, oferind imediat schimbul cu Mihai care trăsese Cremenel, dar l-a refuzat net, iar apoi cu mine sub pretextul (care era de fapt și un adevărat motiv) că nu-l lăsa inima să urce pante abrupte și că avea cel mai lungdrum de ținut pînă acolo, convîndu-mă deci sincer să aibă Tîrîța, dar natural că și eu l-am trimis la culcare. Ioani trăsese Podragul iar Basile Arpașul și erau amîndoi f.plictisiți pentru mine, deși credeam că nici fața nici purtarea mea nu au trădat vre-o decepție, spunîndu-le de altfel și convins că a doua sau a treia zi, voi avea șansa să mă ratropeș. Regele nu era nemulțumit, căci îl avea ca ghid pe bătrînul cu cea mai mare experiență dintre toți; în plus studiase bine harta și

56

văzuse că revirul său era cel mai central, tot atât de celebru pentru media vînatului împușcat și mai puțin îndepărtat și prăpăstios decît Gîrdomanul; în sfîrșit era tare bucuros de a se fi totuși decis a veni și că găsisese un timp minunat față de acel lăsat în Bucegi și atmosfera veselă și primitoare a ghizilor în cap cu frumoasa Măriuța ce o comparase cu vădit interes față de mai puțin interesantă frumusețe ce o lăsase singurică la stîna regală atunci cînd îl trezise pe Ioani la Foișor ca să-l anunțe în fătul nopții pe Mike la stîna că trebuia să vină neapărat cu noi la Arpaș. În consecință, ne-a mai tratat cu un "night cap" (bonetă pentru noapte - adică ultima băutură) din a sa preferată: King's Randsome, un whisky dealtfel f., dar nu cel mai bun după gustul meu, din care a oferit și ghizilor, spre marea mulțumire a bătrînului care mai băuse whisky în anii săi de glorie la marile vînători ale lorzilor și magnaților, dar nici odată înainte de vînătoare, ci abia după ce le asigurase cîte o pereche de coarne conform celor ce le puneau soțiilor lor.

După un somn prea scurt ca să fim bine odihniți, dar pentru mine (obișnuit din iarna 1917/18, de cînd am rămas cu astmă contractată în urma gripei spaniole, a dormi tot anul și pe orice timp cu geamurile, oricîte ar fi, complet deschise) un chin prea lung în aerul greu îmbiosit de fumul țigărilor din ajun și exhalăția de carbon și alte emanații sulfurice ale atîtor orificii omenestii, neprimenite, am fost treziți de prim paznic, iar M.S. de Bîlă, cu multă cafea fierbinte dar prea dulce și grasă, căci o făcuseră cu lapte de oaie, ne-am spălat ca pisicile cu apă cam zgîrcit turnată de ghizii noștri respectivi și am urat lui Iorgu "Hals-und Beinbruch" (să-și rupă gîtul și picioarele), primind la rîndul nostru răspunsul g-ralului Cambronne la Waterloo, intrucît numai astfel de urări sînt permise după superstițioasa tradiție vînătorească, iar dușmanii care îndrăsnesc a pomeni ceva cit de vag în legătură cu contrariul ghinionului riscă bătaia, pe cînd nenorocitul ce pronunță însuș cuvîntul fatidic (care e astăzi f. popular ca salut) nu merită nici glonțele vînătorului, ci doar să fie spînzurat cu propriile sale mîțe. Plecase cu noaptea-n cap ca să poată ajunge-n zori de zi pe poteca de apropiere (internațional cunoscută sub denumirea germană de "Pürschsteig"), iar R. cu Bîlă și bătrînul după trei sferturi de oră cînd abia mijea a se crăpa de ziuă, urmați după vre-o ju-

mătate de oră de Ioani, căruia eu trebuia să-i las un mare avans, intrucît pînă la pîrful Babei mergea pe "Pürschwegul" meu, iar Basile, care nu era grăbit să-mpuște, ci mai mult să observe, cu speranța că prima vînătoare de sub direcția sa va eși bine (directorul V.R. pentru Transilvania, cu specialitatea vînă-tului mare, fusese pînă la cedarea Ardealului de Nord Bibi Popescu, rămas la Reghin pentru interesele moșiei și ca Adm. al Castelului de vînătoare regal de la Lăpușna) și că totuși voi accepta să schimb măcar cu el revirul ca nu cumva să mă aleg cu o simplă "plimbare înarmată", alegîndu-se el, în schimb, prin neacceptarea mea a f. drăguței lui oferte cu ceea ce se va vedea pînă la urmă, a luat-o spre regiunea destinației sale după încă un sfert de ceas. Eu însă mai avînd încă aproape o oră de pierdut pînă la plecare, m-am așezat la taifas cu tînărul meu ghid ca să studiez pe harta mea a M.St.M. (ce o scosesem pentru mine personal pentru tot domeniul de vînătoare de la Inst.Geogr. al Arm.) planșele revirului de care tînărul avea paza și ce-mi căzuse la sorți și să analizez ce-și propusese el să facă spre a mă prezenta unui patriarh de ciopor mai acătării. Intenționase inițial să-l plimbe pe clientul său pe drumeagurile bune și pe cărări nu prea înzăpezite ca să-l ferească de zăpada mare ce se așternuse pe alocuri prin viscolire și de urcușuri și cobo-riri alunecoase și grele, făcînd oarecum ocolul revirului, așa cum fusese instructat de ceilalți paznici mai bătrîni "că trebuia conduși domnii neobișnuiți cu cătărări și rupere de postave scumpe". Auzînd însă cum urcasem lesne în ajun și văzînd echipamentul meu, singurul bine potrivit condițiilor zilei atît la culoare cît și ca rezistență, intrucît îmbrăcasem pantalonii impermeabili ai trupelor de schiu elvețiene ce la distanță nu se disting de zăpadă, Windjack-ul la fel de rezistent și impermea-bil de o nuanță și mai deschisă, peste puloverul subțire cu mîncă lungi și gulerul înalt de albul "Floarea Reginei" și încălțasem bocanci de varapă "Goysera" cu tălpi groase și moi de cauciuc anti-derapant, iar cînd pe deasupra îl anunțai că eram dispus să-mi rup toate casele alunecînd pe pîrțiile caprelor sau căzînd în vre-o văgăună decît să ne facem de baftă revenind fără un țap "ba-ban" băiatul mi-a arătat pe hartă locurile unde "nușai să dăm de ele dacă eșim de pe cărări". Dar socotînd, după numeroasele mele aventuri de boncănît "pe apucate" și în împrejurări simi-lare cînd soarele, apărînd dintr-odată, topea din plin

neaua primă după zile și nopți de viscol și de ger, că animalele, ca omul, căutau căldura expunându-se ultimelor raze calde ale soarelui de toamnă înainte de cețurile noembriei și decembriei și piruetau în consecință ca floarea soarelui în jurul masivelor, de la povirnișurile răsăritene însorite dimineața către pantele sudice bătute tare de soarele amiezii și urmărindu-l spre Apus pe cele expuse razelor asfinținde, l-am întrebat pe viitorul paznic, poate chiar "prim", unde ar boncăni el de ar fi țap: la umbră sau la soare. În nici un caz n-ar sta acum la Nord, așa că ne-am pierde vremea ocolind vărsantul nordic al Tiriței și trebuia să mergem țintă către cel de miazăzi, fiindcă nu mai aveam timpul să ajungem dimineața pe cel răsăritean, iar decât să ne grăbim ale căuta la întâmplare, cum tot eram cei mai întârziți, făcea să mai pierdem câteva minute în plus pentru a fixa cu precizie calea cea mai scurtă și totodată acoperită ca să ajungem la prima căldare cu expoziție sudică. Băiatul era inteligent, căci a priceput pe loc "pîlul" și s-a orientat perfect pe planurile prost imprimate (relieful terenului nefiind bătător la ochi), ci trebuind citite atent cotele de nivel ca să nu ne încurce liniile isometrice), nepierzînd perspectiva punctelor cardinale, astfel încît am găsit rapid că Fundul Babei era primul loc cel mai prielnic apropiat de cabană, avînd dealtfel și pînă acolo - dacă n-o luan pe cărarea pe care Ioani plecase și pe care vroiam și așa s-o evit, intrucît el îmi deranjase desigur tot ce s-ar fi putut găsi în drum și era expusă Apusului acum la umbră - câteva pante sudice pe Seaua Tiriței de controlat pe după colțul stîncilor dacă ne cățărăm sub șea, umblînd mai greu dar scurtînd cu mult distanța. Am desenat pe hartă cu creionul roșu traiectul ideal ce trebuia să-ncercăm a-l menține, am renunțat la ambele Rucksack-uri mari și grele, băgînd numai esențialul pînicurilor noastre, în geanta mea de vînătoare mică ce urma s-o poarte el, eu ne păstrînd asupra mea decît Superexpresul cu luneta (Henshold) și după gît binoclul meu Zeiss "Silvarea" (6 x 36) iar în buzunare cartușele, cuțitul și plosca plată cu coniac și cu țigările, de consolare. Așa dar am plecat, ce-i drept cam tîrziu, pe la omle opt și jumătate trecute, voioși și hotărîți a lupta contra soartei vitrege a numărului 5 căruia-i rămăsese terenul schiorilor Făgărașului și a transforma - după vorba poporului mercantil britanic - o afacere proastă într-una cît mai bună, umblînd tacticos, încet la pornire și

528

apoi treptat mai repede, așa că în mai puțin de o oră am atins primul colț de sub penultima cută Sudică a șelei Tîrîței, după care s-ar putea vedea dacă previziunile mele erau justificate și, ca în basme, visul s-a realizat: într-un "vîleag" deschis către Sud-Est în formă de triunghi conic, la ochiul liber pă-rînd ca puricii de zăpadă cînd se topește primăvara, dar prin binoclu bine perceptibile, astfel încît și eu și băiatul am putut număra 14 bucăți, un ciopor de capre negre ce putea însă fi și mai mare, adică de adunătură, întrucît nu-i văzusem avangarda ce dispărea încet, una după alta, peste un dîmb al buzei sudice a vîlceleii, se mișca alone către "Tîrîța Podragului cum se numește, din lipsa de imaginație a ciobanilor noștri, tot spatele muntelui pe care ne aflam pe partea lui opusă Podragului și care formînd falduri, ca fustele croite-n "cloche" (clopote), nu permite a se vedea decît de pe Podrag, poate și de pe Spinarea Boului, ansamblul gurilor și capetelor acestor depresiuni în eventaliu, N-aveam deci cum să ne apropiem fără a fi zăriți de capre decît cu soarele la spate, deci tot cam pe acelaș traseu pe care îl luaseră, ceea ce ar fi însemnat să ocolim, coborînd mult mai la vale, un arc de cerc de peste 45° ca să ne urcăm din nou în apropierea lor cînd poate nici near mai fi acolo: o strategie ce o respinsesem tocmai dintr-început. Ne-am așezat un pic înainte de a porni la executarea deciziei eroice de a urca drept în sus peste coama Tîrîței, cu scopul de a le tăia calea sau de a le ataca de sus în jos după metoda zisă tiroleză; căci soarele reverberat de nea și lipsa de antrenament mă-ncinseseră prea mult ca să păstrez windjackul, ce i-am dat feciorului ca să nu se așeze pe omăt, deoarece lodenul brașovean al uniformelor de paznici ai V.R. era f.gros, solid și frumos, dar nu prea impermeabil, iar eu vroiam să lepăd și "sweaterul" pentru efortul ce ne aștepta, dar dintr-o intuiție de ultimă clipă n-am mai făcut-o, cămeșa fiind prea verzuie pentru anotimp, adică față de nuanța ierbii ce reapăruse pe alocuri sub zăpadă. Si bine mi-a venit, căci n-ași mai fi avut răbdarea să-l reîmbrac cînd, după exact o oră de cățărare, și descindere, am ajuns la marginea unei prăpăstii ce ne deschidea vederea asupra unei văiugi neînsemnate pe plan și pe unde nici ghidul meu nu fusese niciodată, ca să zărim la nici trei sute de metri de noi, dar nici mult mai puțin sub noi cioporul, sau altul, sau parte din el, căci nu erau decît opt bucăți, capre pe semne, întrucît unele pășteau iar două stăteau

tolănite la soare, coarnele neputînd fi distinse așa cum le priveam, iar căpitanul lor, ce trebuia să le păzească veghind de pe un promontoriu, nu se putea afla, dar părea să fie mai sus spre dreapta - adică spre Apus - fiindcă erau atente în direcția aceea care nouă ne era ascunsă de stînci și arboret. Băiatul necunoscînd locul la care ne aflam decît din vedere de pe fundul căldării ce știa că trebuia să fie în dreapta noastră puțin mai la vale, iar harta neputîndu-ne lămuri asupra amănuntelor topografice (fiind relevată încă din vremea austro-ungară), am explorat terenul, eu mergînd de acum înainte, ca să coborîm spre acea căldare. După vreo cincizeci de m. în acea direcție, am dat de o pîrtie proaspătă de capre și urmînd-o încă pe atît am ajuns la punctul de pornire a unui jghiab de avalanșe pe care ne-am putut lăsa în jos și cînd am ieșit din el ca să ne apropiem de ciopor, la adăpostul unui dîmb, am văzut amîndoi concomitent țapul stînd imobil la stînga pe o stîncă la înălțimea noastră și o distanță de cel mult 225-250 m., de profil și perfect reliefat de fundalul alb al munților, cu coarne cam neîncîrligate dar frumoase, de veteran. Privea nu către ce văzusem din ciopor și ne eram acum ascuns de stîncă, ci către dreapta de sub noi unde nu puteam descoperi nimic. Am încărcat țeava domol și l-am ochit prin lunetă fără intenția de a trage încă, deoarece bănuiam că în căldare trebuia să fie un alt ciopor mai mare cu un țap mai bătrîn de care ne puteam apropia de aceeaș manieră și ale cărui coarne să le pot vedea mai clar cu soarele în spate, dat fiind că nu uitasem avertismentul lui Tonci și mă temeam ca acesta în fața mea să nu fie destul de bun comparativ cu alte exemplare ale regiunii, cu atît mai mult cu cît nu-i puteam vedea contra soarelui grosimea coarnelor la bază nici dacă avea sau ba spicul bărbiei și al părului de pe ceafă ca neaua sau gălbuie și destul de lung, acestea fiind micile desavantagii ale fundalului alb. I-am șoptit băiatului că era sigur un țap mai mare cu cioporul celălalt la dreapta noastră și că nu vroiam să sperii tot vînatul de pe valea Tîrîței pentru-n țap cam slab, propunîndu-i să ne retragem încît pe aceeaș cale către dreapta ca să nu speriem nici pe acesta, dar în acea clipă țapul s-a uitat spre noi și a început să fluiera, mișcîndu-și picioarele de dinapoi gata să salte, iar companionul meu, roșu de emoție mi-a spus într-o doară: "Trageți că sare și că ăsta nu mai găsim aici....!" L-am luat la țintă și am pus "stecherul" ca să-l pot lua absolut sigur în plin "Blatt" și văzîndu-l acum mai bine prin luneta f. puternică și luminoasă, am sărit și spicul alb și matitatea bazei coarnelor din frecatul pe trunchiuri rășii-
..//.

noase, așa că-n clipa-n care mi-a prezentat din nou un blat perfect am tras și țapul nici n-a mai săltat ci s-a prăbușit în genunchi și pierzînd echilibrul a căzut în față peste cap de pe stîncă, rostogolindu-se la vale de cîteva ori în neaua moale care l-a dus apoi ca sania încă nițel pînă ce-a dat de un bulgăr de piatră și s-a oprit. Dar marea surpriză a băiatului n-a fost această lovitură simplă și neglorioasă, ci faptul că avusesem dreptate: în secunda în care împușcătura, deși subțire, seacă și mai slabă decît a ghintuitelor mai lente de calibru superior, de felul sunetului unei pocnituri de bici, a umplut valea de ecouri, din dreapta și din stînga noastră au sărit cîteva ciopoare deferlînd la vale într-un nour de zăpedă sub noi, căci cele opt din stînga au luet-o drept la vale, iar vre-o treizeci de capre cu țapi mai mari decît victime sau întîlnit cu ele luînd-o spre stînga, adică de unde veniseră, către Gîrdoman. Băiatul, care încă nu avea "ochian" și căruia-i dădusem binoclul ca să privească țapul cînd încărcasem arma, a numărat în total 42 de bucăți fugite, iar eu cu ochiul liber numai 38, fiindcă urmărisem atent locul unde se oprise ultimul "Schuss" involuntar al bietului nuntaș. Ne-am prăvălit după el și l-am găsit ușor: coarnele negre ca abanosul, tari, lucioase și totuși bine încîrligate, de vre-o 17-18 cm. după ochi, cu un inel împietrit de rășină zgronțuroasă sub păr, relativ subțiri la bază față de înălțime, nu acuzau nici o urmă de zgîrietură a stîncii prin cădere, iar nici pielea nu purta un semn de leziune altul decît minusculea gaură a "Einschussului" și cea de diametrul unui dop de sticlă de un litru a "Ausschussului", trecînd exact cum țintisem spre a-i atinge blatul (cordul) la ieșire. Curcă (armurierul cel mai bun din capitală pentru ghintuite) reglase cătarea și luneta la perfecție, iar arma trăgea indiscutabil milimetric la o distanță ce n-aveai nevoie s-o mai apreciezi, căci comparasem înainte de a trage ambele dispozitive de ochire. Nu auzisem nici un foc de armă pînă la al meu, așa că am rîs cu poftă de perspectiva de a fi primii cu o piesă omologată. Uitasem să mă uit la ceas după ce trăseseam, dar acum era 11 fără 20. Eram bucuros să constat că animalul era greu al dragului și că în orice caz bătea tot ce vînasem în Alpi și cum țineam să-l curăț singur de frica să nu-mi strice pielea și să-l și duc în cîrcă, întrucît vîndul se spăla ca o batistă și nu-mi păsa să fie pătat de sînge, am propus să-l ducem la primul jneapăn ce să avem cu ce-l umple și lega, căci trebuia golit imediat de bășică și "pungă" spre neîmpușirea cărnii cu gustul "țapului", chiar dacă am goli restul la cabană, întrucît la umbră zăpada nu se topea și-l puteam urca într-un brad de pe

371

drumul pe care am hotărît să revenim, fără nici un risc de împu-
țire din cauza căldurii soarelui; dar tânărul m-a rugat să nu-l
golim aici, ci pe cărarea Podragului ca să-i fie mai ușor de ve-
nit la pînda vulpilor ce vor trage în zilele următoare la mațele
țapului, promițînd a-l duce el cu grijă ca să nu se reverse nimic
pînă acolo, intrucît la întoarcere tot trebuia să mergem pe că-
rare ca să nu ne apuce noaptea în teren prăpăstios; iar golirea
tot el ținea s-o facă fiindcă era meseria lui și se pricepea la
ea, garantînd că va avea o deosebită grijă să-l și jupoaie f. atent
îndată ce am ajunge la cabană. Dealtfel ne-am obosi prea mult
și degeaba ca să trecem din valea Tîrîței în cea a pîrîului
Babei aici peste deal, ajungînd mai repede pe fundul văilor, căci
acum, cînd "știam precis" că vom găsi și acolo vînatul la scare,
ne-am putea urca pe povârnișul opus numai către capătul ei unde
se ținea de obicei vînatul. Nu l-am mai contrazis, fiindcă nici
nu mai eram prea ahtiat să-mpușc altceva, dar ași fi vrut să
ajung a vedea lacul Podrag pînă unde aveam dreptul să mă depla-
sez fiind limită revirului Tîrîței. Eram convins de asemenea că
nu vom mai da de nimic din cauza împușcăturii, fiind obișnuit cu
văile imense ale Alpilor unde un foc de armă se aude la zeci de
km. și face să se prăbușească lavinele. Ghidul meu mi-a dovedit că
nu aveam dreptate, căci își cunoștea bine munții și mă asigura
că focul nu s-a putut auzi decît în valea această și pe acea a
pîrîului Podrag. Pînă acolo am mers ușor în mai puțin de un sfert
de oră, căci cărările pe fundul văilor erau toate umblate tot
anul și ușor practicabile, chiar parțial întreținute și prevăzute
cu podețe naturale de bolovani sau trunchiuri abătute peste pîraie
pentru trecerea de pe un mal pe celălalt. După ce golise țapul
cu dibăcie și-l urcase într-un brad de pe cărarea mare către
Podrag, însemnînd arborele printr-o creangă băgetă în partea
opusă unde nu erau pomi, drumeagul urmînd tocmai liziera pădurii,
am pornit la iuțeală în susul cărării, dînsul mai ales fiind
acum f. stimulat de succesul nostru și tare curios să vadă ce
vom găsi pe pantele sudice mult mai mari și ferite de pe valea
Babei. Aceasta este extrem de pitorească avînd cotituri la fie-
care cincizeci de m., așa că nu poți ști ce vei vedea la proxima
cotitură. Am mers f. prudent, aproape tiptil, pînă ce nu bino-
clam cu grijă vărsantul înșorit, iar la a patra sau cincea cotitu-
ră, la care se vede pînă spre fundul văii, am sărit purici nume-
roși chiar deasupra punctului cascadei ce nu înghețase ci cădea
cu zgomot ce se auzea pînă la noi. Am fost încîntat de peisagiul

32

ce seamănă în miniatură cu acel de lângă cascada de la Lauenen în munții bernezi iar cascada însăși cu cea de la "Pisse - Vache" din Valais. Dar acolo trebuia să te urci la 3.500 m. peste mare ca să ajungi în regiunea caprelor și să le cauți cu zilele ca să vezi la kilometri câte un ciopor sărac de cinci-șase bucăți. Această nouă apropiere de nobilul vînat a fost mult mai palpitantă decît prima, deși mai ușoară, fiindcă nu caprele ne-au invadat, ci noi pe ele. Ambele vărsante fiind în pantă "dulce", urcușul pe acel opus taberei "băștinașelor" - căci flăcăul lui anunțase încă la cabană că "avea trei ciopoare sigure" pe valea Babei cu doi țapi frumoși, unul chiar f. bun și mai multe capre bătrîne mari cît țapul lor - a fost floare la ureche față de ceea ce urcasem pînă atunci și nici nu ne-am grăbit ca nu cumva să producem o cît de mică alunecare a maselor de omăt aparent mai mari pentru că era și afînat deci alobod ce căzuse aici și mișca ușor sub pașii noștri, deoarece pufoasa pătură rebelă de mușchi și iarbă groasă mătăsoasă pe care oile nu fuseseră lăsate să pască, întrucît era rezervată ca cea mai bună fineșă pentru nutrețul caprelor nu ajunsese a fi cosită a treia oară și pămîntul cald de octombrie ajute scarele să le topească mai lesne decît stîncile reci ca s-o mai scoată la ultima coasă pentru băștinașele lui. În lipsa oricărui jneapăriș de acoperire - căci de milenii ciobanii noștri îi dădeau foc oriunde îl întîlneau pe pășunile lor - am trebuit să facem o roată mare ca să ne apropiem din nou de zgomotosul pîrîiaș în dreptul cascadei. La pornirea urcușului, am crezut că tînrul ghid se-nșelase sau că "pierdusem Nordul" ori noțiunea terenului, vrînd să scot harta, căci - pe semne din cauza cotiturilor vîlcelei - nu băgasem de seamă că aici (contrar situației anterioare și normale) caprele se aflau pe povîrnișul sudic, expus Nordului, iar noi ne urcam la stînga pe malul nordic, drept al pîrîului (care curge de la Est la Vest) tocmai spre inversarea operației la care mă așteptasem, din moment ce pe această vîlcea îngustă, mai ales către capătul ei, vroiam să-ntîmpinăm vînatul de pe poziția opusă, iar nu pe acelaș povîrniș. Aveam să pricep, după cele nici douăzeci de minute cît ne-a trebuit ca să ieșim la locul ce domină cascada pe dreapta ei, că sălbaticile jivine în primul rînd, dar și paznicul lor aveau mare dreptate, iar harta incorectă, care mă-nșelase, mă făcuse să greșesc: pîrîul Babei curgînd aproape paralel cu linia creștelor Carpaților Făgărașului, ca de altfel firește mai toți afluenții mici lăturalnici ai rîulețelor și

333

marilor piraie ale acestui masiv muntos și vărsându-se tot doar aproximativ perpendicular în Arpaș respectiv Podrag (căci localnicii numesc rîulețul de la esirea sa din lac și pînă la codrul Tîrîței tot Podrag, deși adevăratul Podrag e pîrîul principal care adună apele mntelui ce alimentează lacul amîndoi respective tustrei cu acelaș nume), așa că natural malul stîng al pîrîului Babei (zis "stîngul Babei"), adică tot povârnișul, e mult mai înalt decît cel drept (sau cum ne va învăța moșul dîseară: "stă mai sus decît dreptul ei"), iar tocmai în fața căderii pîrîului - care acuma se numește oficial "Fîntînița Babei - formează un podiș măricel, pătrat și destul de orizontal, dar a cărui margine este ridicată ca cea de tîgaie și domină punctul dominant de pe malul opus, la care ajunsesem pe șest, cu vre-o cincizeci de metri iar cascada cu cel puțin încă-odată sfîit. Așa dar, unde stăteam era imposibil să vezi ce era pe fundul tîgăii și cum noi nu zărisem apropiindu-ne nici o jivină pe pantele de peste și din jurul acestui platou, băiatul îmi explica acum pe șoptite că tot vînatul ce văzusem de jos din depărtare trebuia să fie concentrat la pregătirea boncănitului în spatele promontoriului. Am așteptat nițel sperînd că în curînd va trebui să auzim sau vedea vre-o mișcare, dar după cinci minute încheiate ce mi s-au părut o veșnicie, conchizînd că domnișoarele erau mai dornice de siestă decît de petrecere, am hotărît să le-o deranjăm, cu planul de a coborî pe furis, drept spre cascadă, să trecem pîrîul ceva mai jos, pe prima punte naturală de pietrosie ce se vedea la capătul celui de al doilea iezor format de căderea apei, chit a ne uda un pic, căci pîrîul era umflat de ploile recente și topirea zăpezii, iar dincolo să stacăm podișul dinspre Răsărit, fiindcă nu ne puteam sui direct din valea de sub cascadă, pe podiș decît f. greu și cu riscul de a face să scrișnească cojița omătului ce n-ajungea la soare decît după amiază, pe cînd lîngă cascadă aveam cum să ne urcăm de pe o piatră pe cealaltă pe scara pescarilor și vom putea să ne apropiem de ciopor cu scarele în spate. Planul era perfect, după cum au opinat toți paznicii bătrîni în seara aceea și fusese conceput de alții cu mult înainte, dar și de această dată acel element "tabu" în lumea vîntătorilor a tras mai mult în cumpănă decît meritele noastre: abia își terminase expunerea ce nu putuse fi auzită în nici un caz de paznicul celălalt cuadruped, al caprelor în vîietul mult prea asurzitor al apei ce cade de la vre-o zece metri și, dintr-o nouă premoniție a

subconștientului, încărcasem carabina contrar prescripțiunilor și obiceiului (punînd însă ambele piedici) și-i înmînasem iar companionului binoclul ca să-și poată recunoaște veteranii mult lăudați și să mi-i indice, simțind că ne apropiam de cel de al doilea foc, cînd - perfect distinct de bubuiturile din fundul iezelui adînc de sub cascadă - amîndoi am auzit acel lătreat al țapilor ce doar la cervidee mari justifică cuvîntul onomatopeic de boncănit (pentru chemarea la marea întrecere a masculilor spre redobîndirea anuală a dreptului la femele, multe și cît mai tinere, ce se soldează deseori mai tragic decît turnoaurile medievale creiate întru imitarea regelui codrilor), apoi zgomotul unei busculade și tropoitul multor mici copite pe un loc ce trebuia să fi fost deja cu zăpadă bine bătută de gabele fine ale jucătorilor la hora din ajun, ca de odată să apară și să se oprească brusc, frînînd pe toate patru labe, la marginea prăpastiei din față, că o săgeată ce se-nfige-n țintă, un țap sau capră mult mai mare decît cel ce-și începuse "hodina de veci" în pom. De această dată n-am ezitat și n-am avut nici un scrupul: într-o fracțiune de secundă slobozi amîndouă siguranțele și epolai imperceptibil, "ca la vulpi". Cu ochii liberi mi se păruse un exemplar excepțional, dar în lunetă încadrat de cercul negru ce scotea mai în evidență luminozitatea imaginii, tabloul colorat al celui care avea să rămînă campionul "ex aequo" al caprideelor cronicele vînturilor vieții mele m-a impresionat atît prin frumusețea, puterea și vioiciunea sa, încît mi-a rămas întipărit în minte mai clar și inestompabil decît toate celebrele pînse ale Louvre-ului, lui Național Galleri și ale "Pinakotheken" ce le privisem atîtea ori ceasuri întregi. Tinteam însă drept în direcția Sudului și într-un unghi de vre-o douăzeci de grade cu linia orizontală, în toată reverberația puternică de pe suprafața albă a întregului cîmp vizual, pe care soarele bătea din fericire cuasi perpendicular la ora 12 și jumătate, cam cît era atunci, așa că ochirea mă orbea totuși mai mult decît la primul țap ce-l împușcasem la orizontală și înspre Est-Nord-Est și eram prea preocupat acum de a nu-l rata sau răni, căci făcea mișcări cu capul în semn de aprobare și trebuia să-l ating destul de sus în aortă, riscînd altfel dacă ținteam pieptul prea jos, să-l "ștraifuiesc" (Streifschauss) la burtă și să-mi dispară, cu vitalitatea mare caracteristică speciei lui, tîrîndu-și națele pînă-ntr-o vîgăună unde fără cîine nu l-ași găsi și mi l-ar hali vulpile pînă mîine. Toate aceste considerații trecuseră

331

prin mintea mea ca fulgerul, astfel încît nici n-am mai observat că avea coarne groase la temelie dar nu atît de drepte ci mai în forma literei V, nici că-n lunetă părea relativ mai mic decît la ochiul liber și absolut mai scund decît celălalt întrucît îl vedeam din față la circa 330 m. (cît Vodă, Iorgu și Ioani mi l-au calculat după măsurile terenului date de toți paznicii) și pe deasupra am uitat complet de Stecher, trăgînd deci fără aceeaș perfectă imobilitate a mîinii drepte (căci trăgaciul simplu era mult mai dur la detenție decît la arma mea 6,5), fiind deci convins că-l rănisem în pîntece, dat fiind că la plecarea glontelui degetul trăsesse țeava cu o fracțiune de zecime milimetrică mai jos. Minunea minunilor s-a întîmplat atunci, mai remarcabilă însă decît tot ce citisem în literatura de specialitate ori auzisem din poveștile aparent fantastice ale altor vînători cu privire la acest vînat; sărmana bestie a făcut un salt în vid cu toate forțele sale, în sus și în față ei, drept către noi în prăpastie, atingînd panta de peste 45° de sub abis, ceva mai jos decît mijlocul ei și declanșînd o clasieă avalanșă minoră cu un nauraș de "Pulverschnee" (zăpadă pulbere) ce a făcut-o să dispară cîteva secunde din vederea noastră pînă cînd lavina a ajuns să se verse în pîrîu scuipeînd-o ca din gură de triton, în ultima clipă, la suprafața ei în chiar marginea apei. Tovarășul meu n-a mai putut sta să privească un alt spectacol grandios ce l-am văzut doar eu: din talgerul podișului au apărut fugind împrăștiate ca nebunele, așa că mi-a fost greu să le număr, dar toate în direcția generală Sud, peste coapsa și șoldul ridicate ale Babei, deci în spre Bou și lacul Podrag, iarăși vre-o treizeci de bucăți - deci efectivele a cel puțin două ciopoare, iar eu inclin să cred, după experiența mea alpină mai degradă a patru sau cinci - cu asemenea viteză încît într-un minut n-am mai putut vedea decît dîrele de pulbere unite într-un nor care a recăzut peste linia orizontului f.încet din cauza aerului cîld nemișcat de nici o adiere al unei zile cu soarele suspect de arzător. Filmul acesta feeric mă-mpiedicase să mă precipit, cum ași fi făcut cu zece ani în urmă și încă mai dihai la vîrsta flăcăului, la vale după el ca să-mi admir, să-mi pipăi și desmierd cea de a doua și desigur mai prețioasă victimă. Cînd mi-a strigat cu mîinile la gură: "nu-i țap, e capră din cele mai bătrîne, sterpe și ați lovit-o drept în inimă", am avut un moment de desnădejde la gîndul că mi se va reproșa că nu mă ținusem de consemnul sacro-sfînt (pentru Tinei mai mult decît pentru Mike) că nu trebuia să ne stin-

336

gem de capre decât după asigurarea selecționării a doi țapi exact ca și la vânătorile mari la fazani când nu începi să tragi cota de 10% găini decât după ce ai ajuns la suta de cucoși iar nu la cîte zece: regulă ce dealtfel o găseam absurdă în special pentru cazul de față, deoarece ar fi fost stupid să cruț o stearpă ce se cădea să fie notorie și evidentă, deci eliminată care făcea din gelozie mult mai mult rău decât țapul bătrîn, fertil adeseori pînă la adînci bătrînețe și după ultimele teorii biologice, în general, mai bun reproducător decât masculul nematurizat. Dar legea-i lege și față de băiat, care știa de ordin, n-aveam să-ncerc a mă scuza cu teorii personale. Mi-am aprins o "Lucky-Strike" (lovitură norocoasă) căci acum nu-mi mai păsa de tabuul cu norocul ce nu trebuie pronunțat nici învederat, coborînd încet spre pîrîu pe care junele-l trecuse cu capra pe umeri, după gît. Mi-a arătat cu admirație și o mîndrie sportivă - ca și cum el ar fi tras în locul meu ce n-a lipsit să mi-l facă și mai simpatic, găurica infimă exact în coșul pieptului la stînga și nici o altă rană (glonteale oprindu-se, cum vom vedea acūși, în splina moale ce l-a frînat și stopat întorcîndu-l cu nasul jos în unghiu drept) animalul fiind în adevăr o piesă magnifică, cu părul sur în partea gîtului și coamei și coarne de cel puțin 20 cm. vertical măsurate (de fapt 21,6 cum vom măsura la cabană), groase de tot la bază, lăcuite cu inele late și conice de rășină întărită ca piatra și bine deschise în V. la vîrfurile lor ascuțite dar încîrligite în afară, neputînd deci fi folosite contra adversarelor și lupului decât izolat. Am insistat și am fost lăsat s-o golesc singur spre a nu pierde obiceiul și a mă autopedepsi, contrazicînd dinadins pe tînărul ajutor de paznic pe chestia vinei care spuneam că era numai a mea și nu și a lui de a nu mă fi oprit să trag, întrucît n-avusese timpul și insistînd chiar asupra faptului că M.S. va fi f. supărat pu mine, cu atît mai mult cu cît eram vechi vînător de capre și așî fi trebuit să fiu mai atent, ca să dau exemplul altora. Nu exista decât un singur mijloc de a-mi repara greșeala, dar scel nu mi se părea posibil: dacă așî reuși să mai impușc un țap mai mare sau cel puțin cît primul în aceeași zi, căci și atunci așî spune tot adevărul, chiar dacă n-aveam martor "ca să mă spună", dar mi s-ar ierta mai ușor întrucît rezultatul tabloului ar fi fost același: o capră bătrînă la doi țapi bătrîni! Unde, dracul, am mai putea da de vre-un clopor?! Harta mă lămurea exact ca și spusele flăcăului: "Ca podișul de

peste Fintinița Babei nu mai e nici un loc în tot revirul meu". Doar așa să avem "nărocul" să ne pice o bucată răslețită de împușcături sau chiar să ne vină spre asfințit ciupoarele ce trag la povârnișurile apusene ori gonite de focurile din celelalte revire de la Răsărit. În clipa aceea am auzit un foc de carabină, dar băiatul m-a lămurit imediat că ecoul venea de la terenul lui Schmutzler. Am notat ora: era exact 1 și 11 minute. Am suit bătrina mea pe o creangă groasă însemnând locul cum făcuse el și încasând laude pentru faptul că "eram adevărat vânător". Ar fi fost timpul să-mbucăm ceva, deși nu-mi era foame și nu simțeam nici o oboseală: din contră o surexcitație ce mi-ar fi permis să mă urc pe Podrag. L-am întrebat pe el dacă vroia să mîncăm acum sau cînd ajungeam la lac, primind răspunsul că nu simțea nici o foame și că, de am mîncea acum, ni s-ar muia picioarele. Deci am pornit pe un tempo chiar exagerat, eu mergînd înainte cu arma încărcată pentru orice eventualitate, fără nici un pericol, deoarece cărarea era bună de bicicletă pentru zăpadă sau săniuță, parcă am fi fost într-un parc. Intr-o oră și ceva am ajuns astfel la cascadele Arpașului-Podrag de eșire din lac, curgînd atît de jos sub nivelul cărării și încadrate de codrul minunat de sălbatec, cu ferigi și trunchiuri de brad uriașe prăvălite peste subarboret, încît nu se puteau vedea nici pîrful nici coada lacului. Fiind inutil să mai descriu peisagiul măreț și unic în felul lui întîmpinat pe un drum de munte cunoscut tuturor excursioniștilor din țară, nu voi mai pomeni decît ultima și cea mai extraordinară pătănie din toate analele cinegetice ce su înregistrat vreodată cronică caprelor negre. Ajunși la "Piciorul Boului", descurajat să aflu că pentru a vedea bine lacul ne mai trebuia vre-o oră de mers sau escaladarea periculoasă a rîpei în dreptul Coastei Boului, ceea ce nu mă avansa întru nimic căci n-ași vedea de acolo decît nici o treime din tot lacul, iar ca să mergem pe drumul obișnuit pînă la capătul lacului de partea nordică a Boului, ne trebuia încă cel puțin două ceasuri și n-am mai fi avut timpul să ajungem la cabană pe lumină, iar eu uitasem bine înțeles din nou lampa electrică (americană, prea mare și rotundă) ce mi-o adusese Mike, așa că riscam să nu regăsim vînatul, am hotărît să escaladăm doar rîpa cea mai apropiată ca să pot arunca o privire asupra capătului Podragului de sub noi. Această operație a fost aproape mai grea decît ceea ce făcusem dimineață, fie pentru că eram totuși slăbit de efortul neobișnuit, fie că terenul era într-adevăr mai prăpăstios și îndeosebi mai lunecos decît în altă

538

parte. Acolo unde am eşit deasupra malului, nu era chip să ajung la nivelul apei, ca să pot spune că băusem apa şi din acest lac minunat şi sălbatec care m-a atras întotdeauna de când l-am văzut pe hîrţi şi mi-a fost descris - avînd dealtfel din copilărie pasiunea lacurilor de munte mai mult decît a mării. Cînd ne-am întors nu pe acelaş loc, ci unul ales de băiat ca cel mai ferit de adierea ce se ridicase de pe faţa apei, pentru a ne opri şi minca, deoarece acum ni se făcuse amîndorura foame, ne-am oprit pe un platou înconjurat pe trei părţi de pante împădurite şi acoperit de un covor de muşchi atît de gros şi cald încît nu păstrasem pic de zăpadă, fiindcă acest colţ fusese toată dimineaţa şi mai era şi acum bătut de soare. Mi-am rezemat arma de un brad mititel, ca nu cumva s-o pătez de rugină, nefiind încă proprietatea mea. Ne-am aşezat apoi, după ce amîndoi fusesem nevoiţi a îndeplini o funcţie fiziologică pentru care omătul era bine-venit, deoarece uitasem şi hîrtia igienică în Rucksack iar tot picnicul meu era ambalat de Bielle în cutiuţe şi celofan, aşa că neurcasem în direcţii opuse spre locuri înzăpezite. Menţionez acest amănunt sordid numai pentru a evidenţia mai plastic faptul că "bătusem" suficient împrejurimea ca să fi fost gonite jivinele ce s-ar fi putut afla pe aceste meleaguri înainte de a ne instala la "masa verde" în cursul căreia dealtminteri am vorbit tare timp de vre-o 1/2-3/4 oră poate şi mai bine, despre capra mea bătrînă sură şi căpruţa lui bălaie tînără care cutreiera aceeaşi munţi în două gambe nu mai puţin solide şi graţioase, primejduind mai mult decît surorile ei negre liniştea tînărului paznic dar şi acea a mai vîrstnicilor vînători, precum reieşea din reticenţele acestuia de a-mi recunoaşte intenţiile posesive ce le nutrea asupra ei şi frica ce o avea ca nu cumva un braconier străin să-i "fure" această cea mai frumoasă şi scumpă "bucătică" din tot vînatul Făgăraşilor, am mincat cu acea poftă vecină cu lăcomia ce n-o simţi decît în cadrul paradisului pierdut (de primul om şi democrat cînd s-a luat după bucătică-sa progresistă ca să n-asculte de porunca dictatorului, de atunci invizibil, al universului), făcînd fireşte comunism intrucît brînză şi clisa lui fiartă şi ardeiată, cu usturoi şi ceapă crude, sare şi pită neagră de secară îngreunată cu cartofi mi se păreau mai gustoase decît veşnicul pui fript, sandvici cu Herz şi jambon, cutii cu sardele, biscuiţi de casă, cu anison şi tăbliţe de ciocolată plus cîteva mere ale picnicului meu clasic ce-n schimb a fost mult apreciat de d-lă şi făcînd cu deschiderea conservelor de sardele

339

și scoaterea unui capac de cutie metalică zgomot destul ca să sperie un pahiderm. Dar abia când am ajuns la mărul Evei, aprinzând un al doilea Lucky-Strike, ce le-am și aruncat rapid neconsumate, flăcăul, care era așezat cu soarele în spate, privind deci către Gîrdoman, iar eu invers în fața lui, uitându-se ca la o vedenie peste umărul meu drept, mi-a șuierat cu o expresie ce m-a speriat: "Iute, arma; țap mare!" Intr-o doară am fost la pomulețul de Crăciun din stînga mea ca să-mi iau și despiedic carabina și uitându-mă în direcția cu pricină am văzut la nici 50 m. tot pe Piciorul Boului (ce domină podișul pe care ne aflam, care de fapt, face parte integrantă din el, doar cu vre-o 2-3 lungimi de om), ridicîndu-se abia acum în toate patru labele din poziția clasică pe șezut ca iepurele, un țap ce nu mai putea fi confundat cu o capră și mult mai masiv decît a mea, patriarh veritabil căci, vizibil ca din palmă, iluminat în plin de soarele ce-l orbea și-l împiedica să ne distingă bine dacă nu mișcam, prin lumență îi vedeam reflectele gălbui-roșietice ale "luminilor"(ochilor) barba mare și aspră de pe gușe, coarnele drepte, paralele, mate și atît de groase încît păreau bonte (fiindcă virfurile tare încîrligate înapoi scurtau partea lor superioară subțiată) și puteam percepe clar că animalul era nedumerit asupra originii zgomotului ce-l auzise și mișcărilor ce le zărise pe platoul nostru la deșteptarea sa și inconștient de prezența omului în apropierea sa imediată, intrucît își mișca "lingurile"(urechile) în direcția noastră și nările în chip de dorință de a culege un supliment de informație acustică și olfactivă și holba ochii spre noi, vădit nemulțumit că nu-l ajutau să se lămurească despre ceea ce-i oglindeau anevoios, deschizîndu-și botul umflat sau doar mai lat decît al caprei cu care-l comparam și cu ceva asimetric la buze (cea superioară se-nțelege căci cea inferioară e retrasă la capre), astfel încît tot aspectul lui trăda bătrînețea, simțuri scăzute și starea de letargie din care păreau să se trezească abia acum cu greu. Sansa mea era atît de inesperată și fantastică încît ideea de a o scăpa m-a făcut să tremur de emoție cu arma în bătaie cînd am tras Stecherul și apoi să aspir adînc înainte de a-i ținti moșului caprideu "Brustblattul" cu o mai mare concentrare decît oricînd, dar în același timp cu-n sentiment de rușine din cauza prea scîndăloasei inegalități a șanselor: el nu ne putea vedea cum ar fi trebuit la această minimă distanță, fie pentru că era orb, fie că, după o zi de somn adînc și bine meritat în urma gerului trecutelor nopți în căldura odihnitoare a

40

a colțului acesta ideal expus toată ziua razelor arzătoare ale soarelui, acestea îl orbeau acum mai mult bătându-i drept în ochii abia deschiși somnoroși și încă neadaptați luminii, pe când eu, cu vederea de vulture ce o aveau atunci, soarele în spate și o lunetă ce mi-l apropia de opt ori, îl vedeam ca la zece pași normali, iar glonțul meu îl atingea într-o treizecime de secundă! Trebuia împușcat, căci nu mai era de cîtiva ani bun pentru reproducție, iar în curînd era să cadă pradă ușoară nici măcar lupilor ci oricărui vulpoi ce ar avea norocul să-l întâlnească, ba chiar și jderilor de ale căror urme dădusem de cîteva ori pe drumul nostru, dar lovitura însăși la care mă pregăteam nu mai era "sport" ci o crimă josnică, dacă nu-i dădeam o cît de mică șansă. Acuma nu mai tremuram fiindcă știam că nu-l puteam rata decît din neglijență, ce nu-mi puteam permite în prezența unui martor cu atît mai critic cu cît era ahtiat să-mi asigure cel de al doilea țap ce ne lipsea ca să-mi repar gafa cu capra, dar vroiam totodată să-i dau flăcăului un exemplu al noțiunii "fair play" care în fond e singura scuză pentru pasiunea vîntorii cu mijloacele actuale ale omului. Braconierul împușcă și iedul sau cerboacă "plină" ce le-ar găsi dormind, pe când vîntorul trebuie să-i dea și unui lup bătrîn sau bolnav o ultimă șansă. Deci am fluierat, ca să văd cum va reacționa, dar în loc să se sperie, țapul s-a supărat, bătînd covorul de mușchi pe care stătea acum majestuos și arogant cu copitele anterioare, exact ca ruda sa îndepărtată, țapul roșu (căpriorul nefiind caprideu ci cervideu). Băistul, care la cinci metri în stînga mea, la locul mesei noastre unde-l lăsasem, fixa țapul cu binoclu, mi-a spus cu vocea scăzută: "Nu vă jucați, că saltă și-l scăpați!" Dar eu am mai fluierat odată, cu rezultatul fericit de a-l întoarce de profil spre Sud către panta abruptă pe care coborisem la Podrag. "Jamais deux sans trois" mă gîndi fluierînd a treia oară mai subțire: atunci bătrînul solitar a socotit totuși mai sănătoasă rușinea de a fugi decît curiozitatea de a ști cine-i deranjase somnul și continua să-l provoace și arcuindu-și cele patru gambe, pe semne încă bine antrenate la "Schuss", a primit pe al meu în plin "Hinterblatt" (ca primul), dar fie că voința de a sări a fost mai tare decît oțelul "mantalei" proiectilului, fie că-l lovide într-o coastă ce l-a făcut să devieze și să nu-i atingă un organ vital, a făcut un salt de toată frumusețea care

34

pe o trambulină de schi s-ar fi înregistrat cu vre-o cincisprezece metri și aterizând în stilul lui Olef Osterud, a repetat săritura în mai scurt și direcția cascadelor, dispărînd în cîteva secunde din vederea noastră. Tovarășul meu îl urmărise cu vinoclu și f. amărît mi-a spus: "Vedeți dacă v-ați jucat cu el de ce l-ați mai lăsat să salte?" Am rîs, dar nu cu poftă, explicîndu-i chestia cu sportul, în timp ce ne strîngeam lucrurile, deoarece trebuia să-i căutăm urma, eu nefiind deloc convins că-mi scăpase definitiv. O pușcătură ne-a făcut să tresărim deși era îndepărtată, dar răsunase tare, amplificată de refracția pe căldarea lacului încastrat de jur împrejur de perețele înalt al munților stîncosi. Nici ghidul n-a putut răspunde la întrebarea unde fusese trasă, dar ridicîndu-și privirile a zărit și mi-a arătat o pereche de "șobolani de piatră" (marmote) adormecînd și parcă mîncînd ceva pe locul unde veteranul se odihnise. "Îi mîncă balega culcușului" îmi explică tînărul scîrbit, dar totuși mai mult de rezultatul lamentabil al "spiritului sportiv" ce-l invocasem în apărarea mea pentru al treilea fluierat ce i se păruse o neghiobie, dar o califica în termeni reverențioși. L-am lăsat să strîngă și reîmpacheteze resturile picnicului nostru întrerupt de o manieră atît de extraordinară, eu cred că unică, ceeace n-am mai subliniat prea mult spre a nu-i întări dezamăgirea de a fi gonit norocul bătîndu-mi joc de el atunci cînd mi s-a prezentat în forma sa superlativă, ca să privesc mai de aproape obraznica perechiuță: exemplarele carpatine chiar și ale acestei specii sînt mai mari, mai grase și de o culoare mai frumoasă (gri-castaniu) decît acele alpestre (grej-murdar). Abia cînd am fost la nivelul lor, au zbughit-o dispărînd într-o gaură sub mușchi, unde-și aveau desigur galeria aprovizionată pentru lunile grele ce-i așteptau pînă la primăvară pe acești cei mai drăguți dintre toți rozătoareii. Feciorul, care mă urmăse, mi-a dovedit uitîndu-ne la locul unde șezusem că nici țapul, nici șobolanii nu erau orbi, ci orbiți cum eram noi acum de unghiul și mai jenant pronunțat cu cît treceau minutele în care soarele bătea asupra f. simpaticei "Picior al Boului", care - desprins probabil încă de la începutul cuaternarului de blocul imens de stînci vecine ale "Boului" - a fost ros în decursul sutelor de mii de ani, de săpadă, ghiață și ploi, acoperindu-se de cel mai frumos mușchi ce l-am văzut vre-odată și formînd un fel de cetățuie naturală. Culcușul cald al solitarului (căci altfel la focul armei ar fi

sărit speriate alte capre!) nu era unul ocazional, ci probabil cel semi-permanent al sezonului căci avea paturi multe de schimb ce le abandona când le cam murdărise, iar marmotele îi țineau curățenia, autoremunerindu-se din ceea ce găseau păcat de aruncat. Ultimul pat de pe care flăcăul îl văzuse ridicându-se complet din poziția culcată - după părerea lui din cauza fumului țigării și nu a conversației noastre - era deosebit curat și lucios, de nuanța mai închisă a mușchiului ferit de decolorarea și uscarea prin razele puternice ale soarelui amiezii, iar faptul că dormise mult în aceeași poziție o dovedea forma perfect desenată a trupului ce călcase mușchiul. L-am rugat să se înapoieze la masa noastră și să vorbească cum vorbisem acolo și apoi să fluiera. Vorbele se auzeau abia iar fluieratul (prin care eu mă străduisem să imit pe acel al țapilor), putuse f.bine să-l inducă în eroare, crezând că era fie un țap fie marmotele flămânde, căci ele fluieră mai tare chiar decât țapii. Am inspectat direcția saltului de pe trambulină, apoi am coborât și amîndoi am început opera grea a urmăririi. Că nu-l greșisem era clar și pentru companionul meu, deoarece, mai ales la cei 70 de pași mari respective 45 m., glonte se auzea net când pătrundea, față de acel care-și lua zborul mai departe. Eu mai aveam însă și convingerea de a-l fi lovit perfect în cord, fiindcă-l prinsesem încă în poziția inițială și știam că mina nu-mi mișcase absolut deloc, așa că eram sigur că bătrînul nu mai fugise mult, ci trebuia să poată fi găsit în apropierea noastră. Această credință m-a făcut să nu mă las descurajat de insuccesul primei ore de cercetări, în cursul căreia nu numai eu ci și flăcăul ne-am făcut learcă, ne-am rupt cămășile (căci am lăsat tot lestul în ultimul loc sub 45°, restul traiectului avînd în medie o înclinație de vre-o 60), ne-am zgîriat bustul, fața, brațele și minile la sînge și ne-am umplut bocancii de omăt și am avut doar norocul să nu neșterintim un picior ca să revenim tuți la locul bagajelor și cu ele îmbrăcate și în spinare să mai încercăm odată a vedea unde greșisem urma (căci tot vărsantul sud-vestic al Piciorul-Boului era ticsit de urme absolut proaspete de capre mari, mijlocii și mici), iar tocmăi cînd eram pe punctul să renunțăm, ca să nu ne prindă noaptea pe aceste sălbatice meleaguri, eu am găsit prima urmă de sînge și în cîteva minute alta mai roșie, ca după încă vre-un sfert de oră să dăm de țap, mort într-un brădet atît de des încît n-am mai avut curejul să-l golim

343

lo din lipsă de lumină. Trebuie să fi avut de la 25 kgr. în sus, căci 15 duceam ușor în spinare la ascensiuni alpine, pe cînd Țapul mi-a tăiat picioarele pînă la Pîciorul Boului, așa că de acolo mai departe l-am cedat feciorului, care devenise înfine mai fericit decît mine de tabloul nostru de vînătoare. Era plictisit de un singur lucru, că nu știuse de acest solitar în revirul său nici de existența stîtor capre în partea de Nord a lacului, simțindu-se oarecum vinovat de a nu-mi fi propus din capul locului plecarea într-acolo, iar apoi preocupat de gîndul că nu vom ajunge pe lumină pînă la primul Țap. Pierdusem peste o jumătate de oră cu expediția spre lac; ne așezasem la masă pe la trei; împușcasem pe nemuritorul solitar în jurul orei 4 și apoi ne zbătusem aproape două ceasuri pînă ce l-am găsit și scos la drum; așa că am ajuns la capră cînd se-ntuneca și am avut doar datorită zăpezii încă destulă lumină pentru a tăia și lega crengi de bresă într-o săniuță

destul de mare și rezistentă ca să putem tirî amîndoi după noi cînd am ajuns cu bine să-l găsim și pe primul Țap pe tustrei de manieră a nu le strica nici blana. Flăcăul se temuse că nu mă vor ține picioarele ca să umblu în pas accelerat cu sania și a rămas încîntat de faptul că m-am ambiționat să fugim cu sania după noi pînă la cabană, într-un trap din ce în ce de mai întins cu cît ne apropiam de țel, unde astfel am ajuns primii și ne-am apucat la focul ciobanilor să golim pe veteran găsindu-i glonțul în inimă, cînd Iorgu a sosit cu prim-pasnicul la vre-o zece minute după noi, amîndoi complet demoralizați: văzuseră toată ziua în total 14 bucăți, odată 8 și apoi 6 capre la distanțe de peste 1 km. fugind către Apus. Nu auzi-seră nici un foc și erau convinși că nici M.S. nu făcuse nimic, căci dacă ar fi tras, l-ar fi auzit, după cum pretindea tatăl Măriuței. Basile a sosit la scurt timp după Iorgu, nu numai cu mîinile goale, dar și cu o inimă de purice, fiindcă văzuse urme multe dar nici o coadă de capră și era și el incredințat de ghidul său că nu se trăsese un foc în Gremene. Cînd a văzut cele trei piese, una mai frumoasă decît cealaltă, a fost convins că Iorgu le ciupise pe Girdoman și cum acestuia-i plăcea să glumească, l-a lăsat să creadă că erau ale sale. Apoi a sosit Ioani cînd începusem jupuirea primului Țap: văzuse trei ciopoare nici la distanțe stît de mari încît își permisese gluma să tragă un foc asupra codasei celui de al treilea ciopor zărit la o distanță la care glonteale armei sale vechi de

547

împrumut (8,6 x 35) ajungea abia s-o mîngîie dacă o atîngea. Iorgu l-a pus în secretul mistificării lui Basile ca Ioani să-i facă la rîndul său aceeași glumă, M.S. care a sosit ultimul după alte douăzeci de minute, mort de oboseală și furios că nu făcuse și nici nu văzuse absolut nimic, în afară de urme multe proaspăte dar probabil din ajun. Cum pe deasupra nu auzise nici un foc de armă, era convins că cel puțin nici noi nu realizasem nimic. Cînd l-am văzut venind de sus pe cărarea comună de plecare din sudul cabanei iluminată de lămpi, am părăsit stîna ca să-l întîmpinăm, spunînd flăcăului să-mi ascundă caprele. Așa dar Ioani l-a făcut să creadă pe Mike, spre a-i potoli "furia albă" că nimeni nu împușcase nici nu văzuse vre-o capră vie. Cel mai pliotisit era însă Basile că R. nu acceptase schimbul "cu Iorgu". S. s-a retras ca să se spele și schimbe pentru masă fiindcă transpirase toată ziua ca într-o baie de aburi și noi am profitat de moment ca să-l imităm și să ne punem lucrurile în ordine. Bîlă, care era specializat în a curăța armele și o făcea cu o grijă și conștiințiozitate ca nimenea altul, a fost rugat de Ioani și mine să ni le curețe pe ale noastre. Regele, găsindu-l în operație, a ghicit că i se făcuse un banc, descoperind astfel rapid printr-o anchetă personală între paznici realitatea, și cele trei piese. Ioani, care nu avusese nici o pretenție și pe deasupra ținea f. mult la mine fiindcă-l tratam de la egal la egal recunoscînd, din clipe în care-l cunoscusem, valoarea caracterului și inteligenței lui, s-a bucurat din capul locului enorm de succesul meu și al tînărului ajutor de paznic pe terenul considerat tocmai cel mai prost, iar Basile ar fi preferat natural ca M.S. să fi fost norocosul, dar nu era mai puțin încîntat că onoarea vîntătorilor și victoria primei sale de vîntătoare propuse și organizate de el fuseseră salvate de mine. Iorgu, în schimb, a avut sinceritatea să recunoască în rîsul paznicilor că-mi invidia cele trei piese, iar M.S. a făcut tot posibilul ca să-și ascundă gelozia felicitîndu-mă că duros dar neuitînd acea zi nici odată, ceea ce avea să fie însă tot spre folosul meu. Mi-a măsura cu Iorgu coarnele după tăierea craniilor cu ferestreul special de către prim-paznicul, potrivit indicațiilor mele conforme cu noile reguli adoptate de C.I.V.: veteranul avea 23,4, capra 21,6 iar primul țap 18 cm. în cap toate cifrele ca și data zilei de 18 octombrie, dînd adunate m. mărul 9, de noroc pentru mine). Dacă în zilele următoare ceilalți vîntători nu reușeau să mi le bată, aveam șanse mari să dețin recordul anului cu primele două trofee, întrucît capra era de

345

valoare egală cu țapul, luându-se la ea în considerare și criteriul lungimii coarnelor înșile. Pe deasupra, mai aveau și "norocul" că tustrele animale aveau piei splendide fără răni vechi prost vindecate și nici o leziune vizibilă în afară de găurile minime ale gloanțelor plicului Supraexpres, cărui aveau să-i fac de altfel o reclamă monstră (comandându-mi imediat unul după măsurile și dorințele mele speciale cu privire la nici anunțate la care țineam f. mult pentru toate puștile mele) chiar și față de vânătorii britanici întâlniți după 23 August, spre nemulțumirea lor la început, dar mare mulțumire după ce și ei își procuraseră această minunată armă. Firește că am fost sărbătoritul zilei la cina cabanei, la care s-a mâncat creier, ficat și bujenită de a primului țap, cu carnea cea mai fragedă, afumată pe loc cu funul cald al crengilor verzi de brad și jneapăn, trebuind acum să povestesc tot ce am relatat mai sus și fiind absolvit unanim de păcatul cu capra având în vedere frumusețea și vîrsta coarnelor ei). Am ținut natural să-mi împart victoria, meritul și laudele cu tânărul paznic al cărui prestigiu a crescut substanțial în mijlocul colegilor lui și avea să-i aducă în curînd avansarea la rangul de paznic într-un timp record, propusă de mine în seara aceea. Dat fiind că-mi făcuseră "cota" și deci "nu mai aveau ce să caute pe teren", îi dăduseră încă înainte de cină spre fericirea lui treiseci de bilete noi ale B.N.R. (de una mie se-nțelege) și cușitul meu special de la Springer-Viena pe care-l admirase cu jînd, iar tot ce a trebuit să bea cu fiecare dintre vânători și paznici în sănătatea Măriuței l-a făcut atât de vorbăreț și exuberant încît versiunea sa a pășaniilor noastre a fost mai obținută și ascultată cu și mai mare interes decît a mea. Cînd s-a ajuns la amănuntele vînzării caprei cu descrierea mea entusiastă a peisagiului, bătrînul paznic, care era nițel făcut și f. spiritual în tot ce spunea, m-a întrebat cum intenționam să scriu numele locului împușcării ei pe tăblița trofeului, iar eu i-am răspuns "Fîntînița Babei", la care el a replicat că acesta nu era numele adevărat. Toți paznicii au rîs cu poftă iar Ionu și mai mult, fiindcă pe harta lui veche tot de M.St.M., dar austriacă, locul era însemnat greșit la ortografie dar clar ce înțeles și cum o studia atent pentru zilele următoare cînd el urma să ajungă în acest revir cu atîta succes, le arătat lui Ioani chibotînd amîndoi. Regele a vrut atunci să știe de la noi cum să numește de fapt cascada, dar bătrînul i-a răspuns: "Să mă ierte Mărie-Sa, dar la vîrsta mea nu se mai cuvine să-i spun pe nume".

adevărat, dar să vă spună prim-paznicul care e dator să raporteze M.S. exact numele locurilor de pe terenul regal". Prim paznicul deși încursajat de toți n-a vrut nici el să ne lămurească iar Iorgu a refuzat să arate harta ca să-i oblige pe paznici să-i scrie locului pe nume, așa că tot bătrînul, care vroia doar să fi mult rugat ca să poată scoate ce avea dintr-început pregătit pe limbă, a spus în sfîrșit: "Apoi cînd Măria Ta ai să vezi mîine cum chie apă răsfirea, ai să pricepi de ce tot satul de la noi îi zice de cînd îi lumea așa cum scrie pe harta veche, căci de ar cădea toată-ntr-un fir i-ar fi zis.....a fetei". Moșul a fost unanim aplaudat și a trebuit să mai bea toastînd cu fiecare pentru tactul finețea și abilitatea diplomatice cu care se achitase de misiunea delicată dar voluntară de ambasador oficios al arpășenilor pe lîngă Voevodul lor pentru a-i face cunoscut că, oricum s-ar scrie pe noile hărți, ei tot vor spune acelei căderi de apă în vecii vecilor așa cum fosta Domnie, mai respectuoasă a tradițiilor poporului, nu s-a sfiit să scrie pe toate "cărțile" oficiale, deși știa prea bine ce-nseamnă acel cuvînt atît de scump graiului nostru. Astfel, Iorgu n-a mai avut încotro: a trebuit să despătore planșa și să-i arate S. că, într-adevăr, oamenii aveau dreptate susținînd că "bunicul lui" (căci la plecarea R. călare din Arpașul de Sus în ajun, cel mai bătrîn sătean a ținut să vină ca să-l salute spunîndu-i că era fericit a fi putut vorbi înainte de a muri și cu "tînărul împărat", pe bunicul căruia - Franz Iosef - îl salutase ca primar al comunei cînd acela a vizitat Ardealul) a știut de cascada cu pricină sub numele ei adevărat, local: Pi-do Babe. - I-am mulțumit în mod special moșului de a mă fi oprit la timp să comit greșeala de a nu ține cont de tradiția unei regiuni căreia datoram una din zilele cele mai fericite ale vieții mele, promițîndu-i formal și m-am ținut de cuvînt - a scris pe tăblița "F.B." cu mențiunea "vezi numele adevărat pe verso" iar pe dosul ei numele cu toate literele și ortografia corectă, din același motiv ce-l oprise să spună M.S. numele popular al cascadei pe șleau. Întru respectarea principiului adoptat drept nouă regulă în ajun, ar fi trebuit să pășin la noui trageri la sorți, dar mult după miezul nopții, ciobanii ne-au anunțat schimbarea vremii și moșul care s-a dus să le controleze spusese, apoi prim-paznicul la fel s-a revenit cu aceeași tristă veste: cerul se acoperea din ce în ce cu nori grei de "plouă" care la munte însemnau o coajă de nea nouă. Era de așteptat, după căldura excesivă a zilei, ca barometrul Foșului să fi avut dreptate. Cum însuși faptul de a fi înpușcat prim-

341

lovituri perfecte "la apropiere" și nu "la vânătoarea cu bătaie" (practicate de Habsburgi la marile ocazii oficiale pe terenuri ticsite de capre la Ischl și în Tirolul de Sud, iar pe Retezat și Girdoman de Ferdinand și Carol al II-lea) trei capre negre într-o zi, ba mai mult, într-un răstimp de cinci ceasuri și jumătate, era o performanță rarisimă, poate chiar recordul absolut, ce trebuia în orice caz comunicat de Dir. Vîn. a M.A.D. forului internațional (C.I.V.), indiferent de valoarea trofeelor, dar care și ele aveau să se adevărească drept cele două recorduri ale anului 1942 și cum pe de altă parte din analiza strategiei celorlalți vânători și paznici, a reeșit că aceștia nu ținuseră deloc cont de factorul condițiilor excepționale ale zilei, ci au mers pur și simplu la locurile unde știau că vînatul se ținea de obicei, deși desigur și în revirele celelalte ar fi găsit caprele pe povîrnișurile înscrise (pe care le evita la boncănit pe vreme caldă uscată și fără de zăpadă), fără a mai vorbi de alte greșeli ce le făcuseră - umblînd pe cărări și poteci comode, mai mult în fundul văilor, deci "neacoperite" adică vizibile caprelor de pe înălțimi și nebăgîndu-se nicăieri chiar pe coclaurile lor, întrucît obosiseră deja pe potecile obișnuite f. accidentate ale celorlalte revire (Regele, prea comod, fiind condus tocmai de un moș de șaptezeci și cîțiva ani, care în plus băuse prea mult în ajun, iar Iorgu refuzînd propunerile prim-paznicului de a eși de pe cărări, ca să nu se expună la eforturi suplimentare, pe cînd Basile și Ioani recunoscuseră a fi vorbit tot timpul în drum și a nu fi făcut nici un plan sau efort special ca să dea de vînat), pr-stigiul meu de vînat "științific" crescuse atît, încît am fost solicitat să arbitrez diversele teze ce se băteau cap în cap cu privire la programul zilei de 19 octombrie: Basile și Iorgu, ca și toți paznicii fiind contra trasului la sorți, ci pentru vînarea revirului Tîmțai de către M.S. dacă timpul nu se strica de tot, Ioani putînd să-și aleagă singur revirul, întrucît ei renunțau la acea zi de vânătoare, Iorgu vrînd să-și odihnească inima, iar Basile să "pregătească pînda M.S., pentru una din nopțile următoare, la ursul mare întîlnit de Măriuța". De fapt, era un pretext deghizat pentru a se odihni și el o zi: paznicii pădurii comunale (arendată și ea de C.R. drept zonă de protecție contra braconajului comunal ce se cam practica de acolo noaptea la capre pe terenurile deasupra ei, dar neinteresînd pe R. decît pentru urși, întrucît cerbii dispăruseră complet, iar căprioarele erau rare și slabe tot din cauza veci-

348

năstăii marilor comune, pe cînd lupii se stirpeau prin otrăvire) sosiți la cabană în ajun după plecarea Măriuței anunțaseră că ursul venise pentru a doua oară la hoit (un cal supraviețuitor cumpărat și împușcat într-o poieniță cu izvor prielnică pîndei, din ordinul lui Basile, în preajma lui 15 octombrie cînd sperase că M.S. va merge la capre și i se comunicase telefonic prezența unui urs mare întilnit de cîteva ori în pădurile de la poalele munților), așa că nu mai era nimic de pregătit, ci doar de stat noaptea la hoit pînă la împușcarea ursului; dar Basile este cu vre-o 12 ani mai bătrîn decît mine și era neobișnuit cu ascensiunile, astfel încît își cam topise și el vîlaga în "plimbarea înarmată" ce o făcuse toată zina în căutarea zadarnică a caprelor. Ioani, în schimb, tînăr și subțirel, nu se prea obosise și era deci gata să continue vînătoarea în orice condiții atmosferice, propunînd a nu se ține cont de vreme, ci a continua tragerea la sorți stabilită drept regulă, deci lege. Regele nu îndrăsnea să-l contrazică, dar ar fi dorit tare mult să fim și noi de acord cu propunerea celorlalți. Chemat a-mi da cu părerea ca specialist la capre cu "aureola zilei" și ceea ce mai povestisem despre vînătorile mele în Alpi, cu toate că eram convins dinainte că nu voi fi ascultat pînă la urmă, am susținut punctul de vedere exprimat de Ioani, dar nu numai din motivul că nu s-ar fi putut admite o f. firească derogare excepțională la principiu adoptat abia în ajun din moment ce, de fapt, Ioani nu era vînător, Basile nu intra în competiție, eu terminasem iar Iorgu era într-adevăr "terminat" pentru moment, așa că ar fi fost absurd să ne înlesnim M.S. împușcarea primei capre acolo unde șansele erau mai mari, ci pentru acela că ofeream orice pariu că cele patru focuri trase de noi în partea apuseană a domeniului speriaseră pentru cîteva zile caprele din revirul Tîrîței în orice caz și poate chiar de pe muntele Podrag (în vecinătatea căruia și unul dintre vînătorii plecați la Bilea trăsese un foc), așa că tocmai acum șansele de a da de ele deveneau și mai mari pe celebrele terenuri ale Girdomanului și Cremenelor pe care domni vînători și pămîci la atacaseră cu o strategie și tactică greșite spunînd că mă făceam forte să preiau cota lui Iorgu sau Basile în parte sau totală cu acelaș rezultat, băgîndu-mă la soare dacă nu va fi înmînat complet iar în vîgăunile lor pe timp de viscol. Firește că această declarație n-a întîlnit acordul decît a tînărului pămîc, ceilalți vrînd să-și scopere insuccesele tocmai cu rațiunile mele valabile în dimineața zilei de 18 (trecute

(44)

bine cînd se discuta problema). Spre a dovedi valabilitatea tezei mele, am cerut M.S. să-mi împrumute aparatul său fotografic cu care m-ași duce în locul armei, căci al meu rămăsese la Bielleș dar nici R. nu-l luase pe al său și cum glumisem cu provocarea lansată lui Iorgu și Basile de a le face cota, m-am oferit a conduce în chip de ghid pe M.S. în revirul ce-i va cădea la sorți sau pe care ar dori să și-l aleagă. Regele, cam îmbufnat, la perspectiva de a se expune unor noi și mai grele eforturi fizice de cățărare pe terenul extrem de prăpăstios al Gîrdomanului, a tranșat nodul gordian cu sabia autorității regale, decretînd pur și simplu că renunță la orice altă soluție decît următoarele două: organizarea unor bătăi la capre în care el personal și-ar alege locurile de așteptare a goanelor respective ca să nu aibă prea mult de umblat și mai ales de urcat, sau să vinăze el tot la apropiat însă numai terenul pe care fusesem cu tînărul paznic: Firește că vînătoarea cu gonaci nu putea intra în considerare decît în cazul unei serii de zile cu soare și nu putea fi pornită decît în 20 oct. fiind prea tîrziu ca să se organizeze în optime condiții în puținele ceasuri ce ne mai rămîneau pînă la fîsăritul soarelui cînd bătăiași trebuia să fie ajunși pe pozițiile de plecare a primei goane. În plus, erau (după părerea mea) prea puține "puști" ca să se merite cheltuiala și efortul unei asemenea vînători, căci ori o făceam după toate regulile artei, cu cel puțin 9-11 puști plasate la interstii de 500 m., deci pe un front de 4-5 km, respective 3-4 scăzînd cîte un vîntor de flanc și de cinci pînă la zece ori mai mulți gonaci, ori atunci ne mărgineam la simple "Stichproben" (verificări la întîmplare) menite a ne lămuri ceva mai bine, dar care riscau din contră să ne lămurească mai prost asupra populației caprinee a domeniului, întrucît aceleași ciopoare reîntrau în contragoadă sau în bătăile celei de a doua zile, fără a putea fi recunoscute după criteriul tăriei efectivelor respective, acestea variînd atunci la întîmplare din cauza panicei ce le cuprîndea și le făcea de obicei să se adune în ciopoare imense care se împărțeau apoi tot mai mult accidental, potrivit obstacolelor întîlnite și a reacțiunii neprevăzute a fiecărei bucăți, în funcție de spaima suferită. Pe deasupra, consideram că era un mod neștiințific de a vîna capra neagră, pentru că la țintă mobilă nu mai puteai folosi luneta și prea puțini vînători rezistau la tentația de a trage în bucată ce le venea mai bine și care de cele mai multe ori nu trebuia împușcată, căci țapii bătrîni,

mai curajoși și șireți se pitulau pentru a scăpa pe flancuri sau îndărăt, ori știau să evite cu mai mare prudență locurile susceptibile a fi bătute de piciorul omului, îndată ce-și dădeau seama că erau goniți, deoarece aveau experiența goanei lupilor, care era mult mai periculoasă decât a omului pentru ei. Regele, Iorgu și Basile, tustrei mari aștepti ai vânătorilor cu bătaie, în general, pentru că le dădeau satisfacția de a vedea mai mult vânat și de a realiza tablouri mai importante, nu-și împărtășeau părerea le plăcea postul de așteptare și pînă, dar nu prea vînătoria "la picior", respectiv "la sărita" și "la apropiat", unde însemna să-ți pui picioarele la contribuție. În aceeași ordine de idei, le-am spus spre nemulțumirea paznicilor și a lui Basile că, fără să fi văzut încă revirele babane, rezultatul zilei îmi dovedea totuși că rapoartele personalului erau mult umflate, pentru următoarele motive:

I. Experiența seculară în observarea vieții acestor capreidee a conchis de mult cu patriarhul - șef al cioporului, oricît de potent ar fi, ceea ce este firesc în funcție de hrana înainte de toate, de boli mai puțin (căci acestea sînt virulente mai ales în primii doi și încă periculoase, dacă nu totdeauna eliminatorii, pînă la patru ani, dar dacă a fost atît de puternic ca să-și ia zborul între patru și șase ani ca să se emancipeze de sub tirania paternă plecînd din familie cu o căpruță - două și pornind astfel un nou ciopor, doar cele de bătrînețe riscă să-i curme mai degrabă anii solitari) iar de accidente de luptă internă sau externă cioporene ori cu dușmanii speciei sau din cauze intemperice în aceeași măsură ca și însăși existența sa, totuși nu poate să mențină șefia mai mult decît șase ani, să fecundeze, împiedicînd pe ceilalți претенденти mai tineri să se atingă de ele - în pofida concursului caprelor bătrîne cu atît mai interesate a-l ajuta să rădărnicească împerecherea tineretului cu cît au fost părăsite de "pater familias" mai de mult și dornice a-l substitui cu învățăceii - mai mult decît cinci capre și deci să depășească acel ciopor record ideal de 26 bucăți, inexistent în natură, la care ar ajunge la capătul celui de al șaselea an perechea inițială dacă toate caprele fătătoare ar fîta anual cîte un ied de fiecare sex și nu s-ar ivi în cei șase ani nici un caz de mortalitate. În realitate cioporul maxim e de 12-18 bucăți iar cel minim de la perechea pînă la cele opt bucăți ale adevăratei familii, pînă la pornirea împerecherilor incestuase, așa că media mijlociilor rămîne cioporul de zece.

FIA DE CERTIFICARE

Prezentul dosar conține un
număr de 350 file,
plus 1 = 351 file opis
și a fost verificat de PISAT EUGENIA
DATA 07.06.2010 L